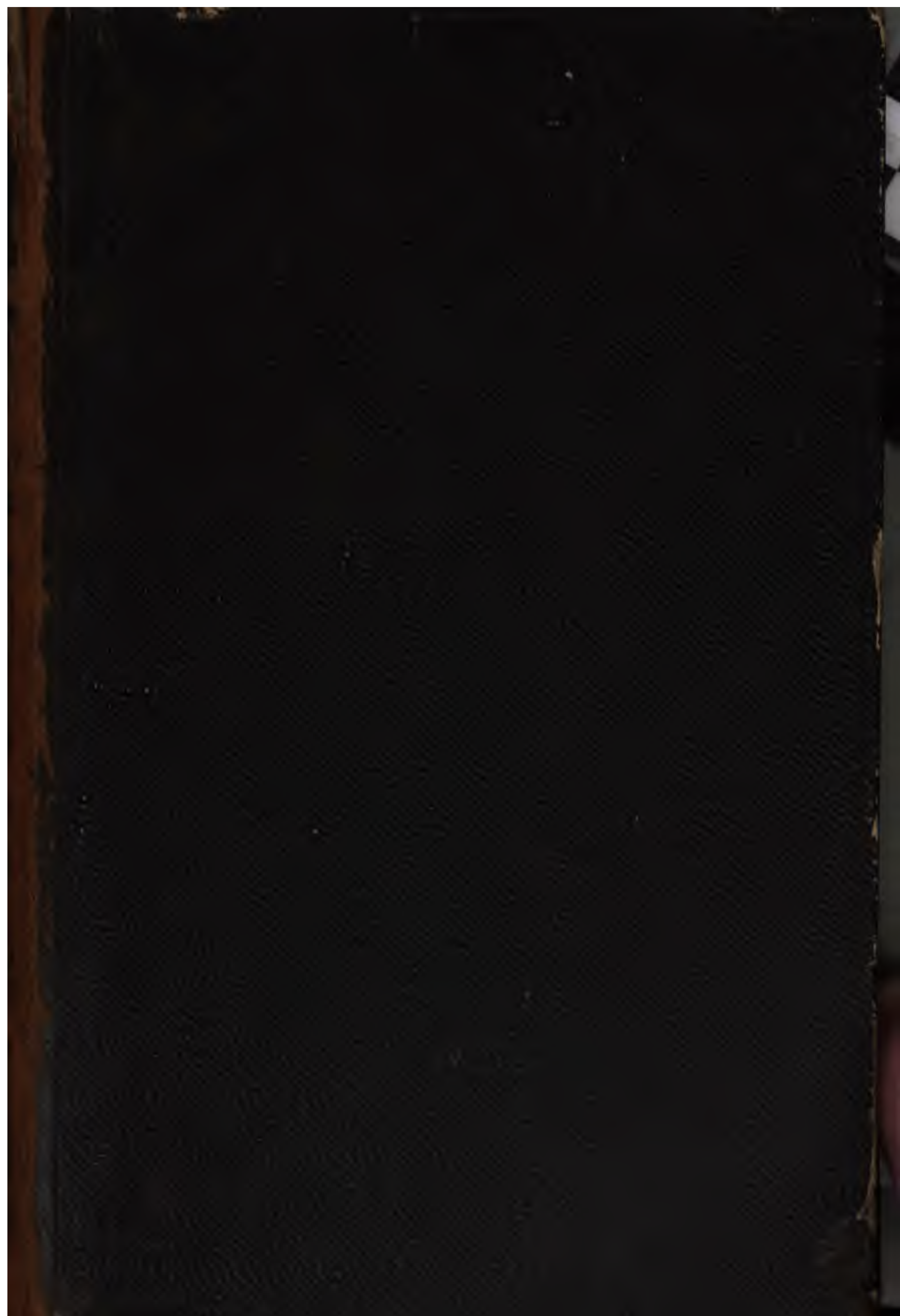

LELAND STANFORD JUNIOR UNIVERSITY
ORGANIZED 1891
STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

MONUMENTA
HISTORIAE BOHEMICA

EDITA

AUXILIO ILLUSTRIUM AMICORUM PATRIAE
HISTORIAE

AB

ANTONIO GINDELY.

STARÉ PAMĚTI DĚJIN ČESKÝCH

VYDÁVÁ POMOCI

VZNEŠENÝCH PŘÍZNIVCŮ DOMÁCÍHO DĚJEPISU

ANTONÍN GINDELY.

II.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1865.

Skála, P.
//

PAVLA SKÁLY ZE ZHOŘE

HISTORIE ČESKÁ

OD R. 1602 DO R. 1623.

K VYDÁNÍ UPRAVIL

KAREL TIEFTRUNK.

I. DÍL.

1602 — 1616.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1865.

Národní knihtiskárna: I. L. Kober v Praze.

Obsah dílu I.

L. **1615**: Generalní sněm v Praze 350. — Supplikací sjednocených stavův k císaři za příčinou těch útiskův straně pod obojí činěných 350—353. — Důležitá snešení sněmovní o kurfirstské důstojnosti krále českého, o poradění se krále o všech věcech zemských s radami zemskými, o jazyku českém atd. 354—358. — Nález všech stavův na sněmu o Václavovi Vchynském a zatknutí jeho 358, 259.

L. **1616**: Korunování Anny, krále Mat. manželky, na královnu čes. 360. — Další příběhy v Strašecím 361. — V. Vchynský před soudem zem. a jednání v příčině jeho 361—367. — Vyměření, v plném soudu zem. Vchynskému učiněné, 367—375. — O útěku Vchynského z Kladska 375. — Nové vyměření soudu zem. proti Vchyn. 375—377. — Nevole mezi stavy slezskými a arcikn. Karlem, biskupem Vratislav. 377, 378. — Slavné odevzdávání biretu kardinal. biskupu Kleslovi a zlaté růže cís. Anně jakožto obdařování od papeže 378.

Pavla Skály ze Zhoře

HISTORIE ČESKÁ

od r. 1602 do r. 1623.

K vydání upravil

KAREL TIEFTRUNK.

Úvod.

Kritický dějezpyt vysoce toho vyhledává, aby všecky důležitější historické prameny beze vší ouzkostlivé předpojatosti na světlo vydávány byly, zvláště dotýkají-li se předních dob historie naší. K takovým pamětem náleží právem veliké dílo českého exulanta Pavla Skály*) ze Zhoře, obsahující v sobě obecný dějepis církevní od časův apoštolských až do konce roku 1623.

Co se životopisu řečeného spisovatele týká, třeba pohříchu vyznati, že zprávy o něm, i z díla jeho i odjinud vážené, jsou tak kusé a nedostatečné, že souvislého a jasného obrazu života Skálova podati nám nelze. Pročež sme tím bedlivěj snesli zde všecko, čeho nám koli o něm a o rodu jeho dopíditi se možná bylo. —

Rod Skálův počátek svůj vzal někdy v 15. století z města Písku a Vodňan. Praví zajisté Pavel Skála sám ve svém díle při létě 1620, mluvě o dobytí města Písku skrze vojsko císařské: „Od té doby ta ubohá a na nejvyšší zbědovaná obec Písek, z nížto jako i z Vodňan rod můj po meči Skálovský počátek svůj vzal okolo léta 1420, dostala se dědičně do tyranských rukou jízlivého a úhlav-

*) On sám i předkové jeho psali se původně Skala.

ního strany pod obojí nepřítele Don Martina de Huerta, Španiele, . . .“ Dále v témž věku připomínají se Skálové také v městských knihách Vodňanských. Tolikéž se často děje v 16. století; a r. 1530 uvádí se tam Jan Skála, nejspíš děd našeho spisovatele, co purkmistr. Také v zápisné knize města Písku činí se zmínka o jistém Pavlovi Skálovi, jenž tam u prostřed 16. stol. úřad purkmistrský držel. Byliť tedy Skálové za oněch dob, když městský stav v Čechách svou zámožností a politickou mocí znamenitě kvetl, rodem po městech českých na slovo vzatým. Do stavu vladyckého s titulem „ze Zhoře“ *) byli Skálové povýšeni v 16. stol. od Ferdinanda I. Kterého as roku a z jakých příčin toto povýšení se stalo, toho pověděti neumíme; vycházíť to na jevo pouze z listiny, kteroužto Jan Vilím Skála ze Zhoře léta 1661 do stavu rytířského od císaře Leopolda I. znovu povýšen byl, a v nížto se toho výslovně dokládá, že dotčený Jan Vilím Skála po předcích pošel, jenžto od Ferdinanda I., jakž se attestiruje, do stavu vyššího vyzdviženi byli. **)

---

*) Erb Skálům tehdáž propůjčený vypisuje p. Rybička v časop. mus. r. 1858 takto: „Štít obdloužný, na dvě rovné polovice od vrchu až dolů prostředkem linií rozdělený, v kteréhožto předním levém poli pět břeven neboližto trámů, od levé k pravé straně vzhůru na pokos vyzdvižených a barvami takto rozdělených, že dolejší spodní břevno žluté, druhé nad ním modré a v něm hvězda o šesti špicích žluté barvy, třetí bílé, čtvrté opět modré s podobnou hvězdou též žluté barvy, hořejší pak zase žluté barvy jest. Druhá polovice téhož štítu jest veskrz bílé barvy a v ní půl dvojnásobného červeného orla s roztaženými pazoury, jako k letu vyzdviženým křídlem a brky, s rozžaveným pyskem a vyplazeným červeným jazykem se spatřuje. Orel je k pravé straně obrácen. Nad štítem leží otevřený turnyřský helm zlatým klenotem ozdobený, okolo něhož přikryvadla neboližto fanfrnochy, po pravé straně žlutou a modrou, po levé bílou a červenou barvou potažené, dolů visí. Nad tím nade vším jest koruna zlatá královská, z níž vynikají dvě křídla orlová s brky proti sobě vzhůru vyzdviženými a barvami opět takto na pokos vzhůru rozdělená, že levého dolejší díl bílé, prostřední modré a na něm hvězda o šesti špicích barvy žluté a hořejší díl červené barvy, pravého křídla ale spodní díl tolikéž červené, prostřední modré se žlutou onéno podobnou hvězdou, a hořejší třetí díl žluté barvy viděti jest.“

**) Viz Desky zem. 552. O. 15. 16.

Není k pravdě nepodobné, že dotčeného vyznamenání dostalo se od Ferdinanda I. otci našeho Pavla, Adamovi Skálovi, kterýžto se nám v listinách první s řečeným přívlastkem „ze Zhoře“ naskytl. Narodil se někde v první polovici 16. stol. ve Vodňanech, roku 1549 navštěvoval universitu Pražskou, kdež 14. července 1550 zároveň s Tadeášem Hájkem, Matějem Dačickým a s jinými jedenácti jinochy na bakalářství povýšen byl.*) R. 1569 uvádí se Adam Skála v městských knihách Vodňanských co purkmistr rodiště svého, odkudž se pak několik let později do Prahy přestěhoval, zastávaje tu úřad registratora při dskách zemských, jsa i měšťěnínem a držitelem domu na Novém městě. Neboť v zápisných knihách Nového města Pražského čteme při r. 1589, „že Adam Skála ze Zhoře, registrator při dskách zemských království Českého, koupil sobě a dědicům svým dům na Příkopích blíž kostela sv. Martina, ležící tehdáž mezi domy paní Anny Voděradské z Dobřenic „u Červených Zvonů“ a Víta Ofthalmia, písaře pánův desíti soudcův, od Adama Kroupy.“ **) Není však pochyby, že Adam Skála již předtím na Novém městě přebýval ano snad již i v držení některého domu byl, kdež pak nejstarší syn jeho Pavel asi okolo léta 1580 se narodil; neboť již r. 1600 shledáváme ho co dospělého jinocha na vysokém učení Wittenberském. Že Nové město Pražské bylo na jisto rodištěm Pavla Skály, jde na jevo jednak z listu zachovacího, který mu od rady Nového města Pr. dán byl, jednak i z básní od krajana jeho Pavla z Jizbice mu připsaných, jenž Skálu, jak níže doloženo bude, výslovně rodičem Nového města Pr. nazývá. Matka jeho, Benigna Medlová, pocházela z Krumlova, což tolikéž viděti z řečeného listu zachovacího, o němž na svém místě se ještě zmínka učiní.

---

*) Viz Monumenta hist. univ. Prag. tom I. p. II. pg 352.
**) Desky zem. Lib. VII. fol. 533. Tento dům stál v Nových alejích, kteréž i s Ovocnou ulicí druhdy k Příkopím náležely.

Chlapecký věk ztrávil Pavel Skála v dotčeném domě otcovském na Příkopích, odkudž snad chodil do školy u sv. Martina vedlé Platejsu. Avšak že by byl za vyšším vzděláním některý čas na universitě Pražské meškal, o tom jistého svědectví nemáme, aniž toho snadno domýšleti se jest při tehdejších poměrech akademie Pražské, kteréžto evangelickým stavům hrubě příznivy nebyly. Neboť ve sporech, jež na začátku 17. století o svobodu náboženství v Čechách znovu vznikly, evangeličtí stavové nejednou stěžovali sobě na stav a správu akademie Pražské, snažně na Rudolfovi žádajíce, aby jim tyto vysoké školy opět v opatrování navrátil. V kterýchžto stížnostech a žádostech evangeličtí stavové vyslovili se, jak i Skála sám vypisuje, v rozum ten: že předešle, dokud akademie Pražská zůstávala v opatrování stavův, u všech křesťanských národů velmi slovutná byla, tak že netoliko předkové jich stavův i oni, ale i jiní z dalekých i z okolních zemí dítky své na učení do akademie Pražské dávali a vysílali; ale nyní že k takovému snížení přišla, „že my Čechové své syny jinam do cizích zemí na učení s velikými náklady a nepříležitostmi dávati musíme." Z toho souditi jest, že také Pavel Skála, dospěv k věku jinošskému, nehledal dlouho vyššího vzdělání v své vlasti, nýbrž vedlé příkladu jiných krajanův svých v cizině. Bylať pak za oněch časů universita Wittenberská jakožto duchovní střediště protestantismu a sídlo výborných sil učitelských snad nejoblíbenějším Čechův evangelických učením zahraničným. A v skutku se jich tam na konci 16. a na začátku 17. století mnoho nalézalo. A mezi nimi byl také Pavel Skála. Zmiňujeť se o tom sám v díle svém, když povahu prof. Polykarpa Leisera líčí, dokládaje, že jej r. 1601 poznal, když ve Wittenberce na akademii zůstával.*) Ještě

*) Viz rukop. Skálův sv. VII. str. 1128.

obšírnější toho důkazy máme ve dvou latinských básních, kteréžto Čech a latinský básník Pavel z Jizbice svému krajanu Pavlovi Skálovi připsal a r. 1602 ve dvou rozličných sbírkách básnických tiskem vydal. Pro důležitost a vzácnost těchto básní klademe je tuto v plném jich znění.

I.

„Ad Paulum Scalam a Zhorze, L. L. (lib. liter.) studiosissimum, popularem suavissimum.

Cum reliqui patria malunt tellure morari,
Ut solet in testa cochlea lenta sua,
Atque puellarum caeco rapiuntur amore,
Atque madent multo nocte dieque Deo:
At Te non luxus vincit turpisve voluptas,
Non Tu Murciae amas sacra parare Deae,
Quin virtutis amor titillat et artis honestae,
Ut tribuas studiis tempora justa Tuis.
Hinc satagis, terras alio sub sole calentes
Visere et Ardalii castra videre chori,
Scilicet ut formes factis facta, artibus artes,
Moribus et mores, ingenium ingeniis.
Jam schola te excepit, divini celsa Philippi,
Herba cui nomen nobile nigra dedit,
Qua Rhodomannus adest, Taubmannus itemque Siberus.
Illa poëtifici triga venusta gregis,
Heic facis Astreae et Themidi atque Cleanthis olivo
Invigilare Tibi non sine laude sedet.
Paule, Tuum laudo coeptum! Sic pergere perge
Et fies patrii lucida gemma soli.“ *)

II.

„Ad Paulum Scalam z Zhorze Neopragensem, L. L. studiosum studiosissimum.

In nostris etiam tangam Te, Paule, libellis
Bellerophontaeo, cognite pulle, choro.

*) Viz bibl. musej. „Pauli a Gisbice Bohemi schediasmatum farago nova. Lugduni Batavorum 1602.“

Examo Te caput, o carum, quia conteris annos
    In campo Themidos Pieridumque jugis;
Nempe vides, teneat quod nostra Bohemia paucos,
    Qui modo multijuga nomen ab arte ferant.
Fac age, Te studiis oblectans Pallados aevum
    A teneris pergas atterere anguiculis,
Artibus insistas sic nixu industrius omni,
    Ut clueas patrii lucida gemma soli.
Ipse Tui tibicen ero, Tibi, quaque valebo,
    Gratificari olim parte vel arte volo.
Spes est, Te Phoebo decori Musisque futurum,
    Si, quod es ingressus, continuabis iter.“*)

Obě tyto básně podávají zajímavé zprávy o Skálovi z doby té, kdež s vyšším vzděláním svým se obíral. Hned začátek první básně, mnohem pak více pozdější slova „Hinc satagis terras alio sub sole calentes visere“ patrně dokazují, že Skála v cizině svého vzdělání vyhledával. Z téhož místa možno sice za to míti, jako by Skála za onou příčinou více zemí byl navštívil; avšak z dalších slov „Jam schola Te excepit, divini celsa Philippi, herba cui nomen nobile *nigra* dedit“ jest vyrozuměti toliko vysoké učení Wittenberské, proslavené druhdy Filippem Melanchtonem, jehož jmeno věta „herba cui atd.“ patrně značí. Tolikéž poukazují k universitě Wittenberské i slova „Qua Rodomannus adest, Taubmannus itemque Siberus,“ kteřížto tři slavní humanisté na začátku 17. stol. ve Wittenberce učili.**) Z obou básní se též

*) Viz v musej. bibl. „Pauli a Gisbice Pragensis periculorum poëticorum partes tres. Witebergae anno DoMInICo“ (1602). Spis byl od skladatele dokonán na konci léta 1601, jak o tom svědčí závěrek úvodu: Datum ex Witebergae ACaDeMIa mense postremo.

**) O Taubmannovi také Skála sám v díle svém se zmiňuje. Podávaje totiž na konci roku 1613 zprávu o znamenitějších osobách, téhož roku zemřelých, velmi pochvalně a vděčně připomíná si Fridricha Taubmanna co slavného tehdy professora umění básnického na akad. Wittenberské, dokládaje při tom: „pracoval s mládeží za 18 let, mezi níž i já byl sem posluchačem jeho, když Aeneida Virgilii vykládal, za některý čas.“ Viz VIII. sv. ruk. Sk.

dovídáme, že Skála po několik let se oddával studiím i svobodných umění i práv, čemuž nasvědčují v 1. básni slova „Heic facis Astreae et Themidi etc.“ a ještě určitěji pak místo v 2. básni „quia conteris annos in campo Themidos Pieridumque jugis.“ A posléze mohou nám obě básně býti jasným důkazem mravné povahy a šlechetného snažení našeho Pavla; vidímeť zajisté, kterak proslulý svého času básník Pavel z Jizbice krajana svého Pavla Skálu již tehdáž, když tento ještě co žák ve Wittenberce meškal, co jinocha nadaného i snažného vysoce velebil, od jehož budoucího působení vlast česká prospěchu a oslavy nadáti se mohla.

Jak dlouho as P. Skála v cizině pobyl, s určitostí pověděti neumíme, nezdá se však, že by tam byl dlouho po r. 1602 zůstal; neboť již léta 1604 v měs. květnu byl v Žatci za měšťana přijat. Praví „Matricula civium“ téhož města při roce 1604 takto: „Pavel Skála ze Zhoře předloživ list zachovací od slovutné a mnoho vzácné poctivosti pánův purkmistra a rady Nového města Pražského o řádném rodičův svých, Adama Skály ze Zhoře, a paní Benigny Medlové z Krumlova, v manželstvu snětí a jeho z nich na svět zplození, přijat jest v právo městské f. 5. pt. Cantate 1604.“ *) I dokládá se při tom, že mu právo městské darováno na přímluvu pánův přátel přespolních. Dotčený zachovací list, v němž tedy i matka Pavlova i rodiště její zejména se uvádějí, jest dán v Praze dne 6. máje 1604.

V Žatci zastával Skála bezpochyby některé úřady městské; než které to byly, o tom archív Žatecký, pohříchu větším dílem shořelý, žádného svědectví nepodává. To však jisté jest, že se tam oženil s blízkou příbuznou Žateckého primatora Max. Hošťálka ze Závořic, jenž onoho času i v obci své i po vší vlasti na slovo brán, pak r. 1618 a 1619 ve sboru stavov-

*) V. Matricula civium v Žatci.

ských direktorův se nalézal, za kteroužto příčinou po bitvě na Bílé hoře v Praze sťat byl. Manželka Skálova byla velmi blízká příbuzná řečeného Hošťálka z Závořic, čemuž vyrozuměti lze z jednoho místa ve spisu Skálově, kdež cestu svou z Lotrinska do Míšně vypisuje a mladé Hošťálky sestřenci svého syna jmenuje; praví takto: „Dostal sem se novým rokem do Freiberku v zemi míšenské, kdežto syna svého s preceptorem a mladými Hošťálky, sestřenci jeho, jsem nalezl.“ *)

Pavel Skála přebývaje v Žatci, žil stále v přátelském spojení se svým otcem, jenž mu o událostech Pražských pilné zprávy v důvěrných listech podával, o čemž Pavel v díle svém sám nejednou se zmiňuje. Tak když vypravuje při létě 1608, kterak dne 8. května Filip Lang, křtěný žid a císaře Rudolfa tajný služebník komorní, byl jat a dostatečným vězením na Bílé věži od stavův opatřen, v němž divné zrády a praktiky na jevo vynesl; tu dokládá: „A tak ne zle otec můj milý Adam Skála v tu dobu mi z Prahy do Žatce napsal slova ta, že tou příčinou bude víceji zrádců na place nežli na trhu lososů.“ **) A když líčí příběhy léta 1609, jak stavové téhož roku majestatu posléze dosáhli a jej sobě na zvláštní relací sněmovní do desk zemských vložili, tu dotýká: „Položil sem jej (majestat) tuto i s tou relací pro budoucí pamět tak slovo od slova, jakž mi ho výpis hodnověrný odeslal do města Žatce můj milý otec Adam Skála ze Zhoře, registrator desk zemských, pod pečetmi Zachariáše Káby z Rybňan, místosudího, a Bohuslava z Michalovic, místopísaře království českého, v sobotu po památce proměnění Krista pána na hoře Tábor, vše léta toho 1609.“ ***) — Paměti hodné jest a sluší zde připomenouti, že známý onen majestat cís. Rudolfa vepsán jest do desk zem-

*) Viz ruk. Skálův díl X. str. 812.
**) Ruk. Sk. díl VII. str. 697.
***) Tamtéž d. VII. str. 870.

ských právě Adamem Skálou, otcem Pavlovým, jakožto registratorem desk zemských. Psalť o tom také synovi do Žatce, kterýžto rovněž při dotčeném místě díla svého dále praví: „A on (otec) pro svou památku vlastní rukou také vepsal jej (majestat) do kvaternu desk zemských trhového stříbrného pod lit. N. 14. relací krále J. Msti, pánův J. Mstí a vladyk plného soudu zem., ve středu v den sv. Maří Magdaleny pod L.“ Což všecko s deskami zemskými naprosto se shoduje. — Avšak Pavel Skála nebyl toliko skrze otce svého zpravován o věcech Pražských, i on sám přicházel začasté do Prahy a býval jich očitým svědkem. Jednak zde měl otce u vysokém úřadě postaveného, s nímž po všechen čas v dobré vůli žil, a jenž dle hojných dokladů z desk zemských dosti zámožným měštěnínem byl. Neboť kromě výš připomenutého domu na Příkopích byl v držení i druhého domu na Široké ulici řečeného Myslikovského, který l. 1606 od p. Pavla Korky z Korkyně za půl čtvrta tisíce kop míš. koupil.*)

Pavel Skála nalézal tedy již v soukromých poměrech otce svého dostatečné příležitosti k častým návštěvám v Praze, kamž jej mimo to i zmáhající se důležitost věcí stavovských nemálo vábila. Neb evangeličtí stavové nastupujíce vždy důtklivěji na svobodu náboženství, hleděli všemožně pevného srozumění v oné příčině mezi sebou docíliti. Zvlášť stavové vyšší pilně o tom jednali s městy královskými, kteráž od sebe opět posly do Prahy vypravovala. A k takovému poselství byl nejednou i náš Pavel Skála od obce Žatecké zvolen. Tak se stalo jmenovitě v měsíci květnu léta 1609, když právě jednáno bylo mezi stavy vyššími a stavem městským o společné konání v příčině

*) Desky zem. Lib. cont. rub. N. IX. Kterýžto dům Adam Skála r. 1608 postoupil sestře své Martě Gallusové ze Zhoře a v městě Třeboni, dědicům a budoucím jejím. Viz o tom desky zem. Lib. X. fol. 129. Později pak r. 1611 prodán urozené paní Veronice Velemické ze Lhoty. Zápis vykonán dle desk zem. Lib. X. f. 175 o sv. Jiří 1611 skrze Václava Litoměřického z Jisbice, jenž k tomu od Marty Gallusové zmocněn byl.

náboženství. Rozepsalit stavové vyšší ku konečnému srozumění společný sjezd na Novém městě Pražském; ale tu vyslaným královských měst odpůrcové evangelických stavův důtklivě namlouvali, aby se k tomu sjezdu najíti nedali. I praví Skála o tom dále: „Jakož pak mnozí z měst z příčiny takového namlouvání s prvopočátku velmi choulostivě měli se k tomu sjezdu, a mezi jinými i Žatečtí, vyslavše k němu toliko pod důvěrností M. Sofoniáše Kozacia, písaře radního, a mne, abychom pod zámyslem navštívení — já pana otce svého a on zetě manželky své, Jana Gellara, služebníka komorního cís. Rudolfa — vyšetřili, v jak silném počtu stav městský k témuž sjezdu se postaví, a co k němu dále říkáno bude.“ *) Kterak všecka jednání, jichž Skála v Praze přítomen byl, se dála, o tom na svém místě při událostech r. 1609 zevrubně vypravuje. Z tak důvěrných poselství, jakož bylo výš řečené, jde i na jevo, že P. Skála v obci Žatecké neobyčejné důvěry požíval.

Následujícího roku 1610 přišel P. Skála opět do Prahy; než návštěva tato týkala se úmrtí jeho otce Adama, jenž v poslední vůli svého nejstaršího syna Pavla za poručníka ostatních čtyr synů a dvou dcer učiniv, někde v polovici l. 1610 zemřel.**) Zůstavilť,

*) Ruk. Skálův d. VII. str. 820.

**) Tento kšaft Adama Skály klademe zde doslovně i pro zajímavý obsah i pro ušlechtilou povahu jeho: „Ve jméno svaté a nerozdílné Trojice, Boha otce, syna a ducha svatého Amen! Já Adam Skála ze Zhoře, registrator desk zemských v království Českém a měštěnín Nového města Pražského, znamenaje, kterak tento život smrtedlných lidí rychle a nenadále pomíjí a vedlé řeči ducha božího jest jako květ polní, kterýž dnes čerstvý a spanilý se ukazuje, však rychle na zemi padá a vadne; a tak nic lepšího lidem není, jako ustavičně k smrti se strojiti: protož chtějíce (!) toho ujíti, aby po smrti mé, když by mne koli milý pán Bůh z tohoto světa povolati ráčil, za příčinou statečku mého žádných nevolí, různic a soudův mezi syny a dcerami mými ano i jinými přátely nevzniklo, o témž statečku mém svobodném a vlastním, jehož mi milostivý pán Bůh z požehnání svého svatého v živnosti mé nadělíti ráčil, užívajíc já rozumu zdravého a paměti dobré, takto řídím a poroučím, kšaftuji a vůli mou poslední oznamuji. Předně a přede všemi věcmi duši mou milou, drahou krví Krista Ježíše pána spasitele a vykupitele mého vykoupenou, již sem od jeho božské milosti přijal, zase v jeho svatosvaté,

jak z kšaftu patrno, Adam Skála kromě Pavla ještě čtyry syny, Jana, Mikuláše, Václava a Adama, pak dvě dcery, Annu a Alžbětu; poněvadž pak matka jejich od mnoha let již mrtva byla, proto připadla Pavlovi hlavní péče o mladší bratry a sestry. K žádosti jeho byl kšaft Adama Skály dne 15. září 1610 krátce po smrti otcově stvrzen, čímž právní moci dosáhl. Za vyřízením věci této prodlel tedy Pavel Skála nějaký čas v Praze. Ve srozumění s ostatními poručníky prodal ještě téhož léta 1610 dotčený dům otcovský Pavlovi Lopatskému, registratorovi desk zemských,

---

milostivé a božské ruce pokorně a žádostivě poroučím v té jisté naději, že ji v odpočinutí a v počet svých volených jakožto otec plný všeho milosrdenství přijíti a jí milostiv býti ráčí.

Dále pak dům můj, ležící na Novém městě Pražském na Příkopích mezi domy urozeného pana Pavla Hrabáně z Přerubenic a na Pečkách s jedné a slovutného pana Pavla Crhovského z Růžetína se strany druhé, i jiné všecky věci movité i nemovité, na čemžkoliv a kdékoliv a jakýmikoliv jmény jmenovány by býti mohly, dávám mocně (však po mé smrti) synům a dcerám mým milým: Pavlovi, Janovi, Mikulášovi, Václavovi, Adamovi, Anně a Alžbětě, aby se o něj, což jim ho tak koliv zanechám, pěkně jednosvorně bez hadrunkův a zaneprázdnění právních na rovný díl podělili, v svornosti a lásce stáli, jedni druhé opatrovati hleděli, pána Boha v své paměti měli, přátel krevních i jiných poctivých lidí sobě vážiti a šetřiti uměli, jestli že chtějí očekávati, aby jim pán Bůh požehnati ráčil. Nad syny pak mými a dcerami řídím poručníka, opatrovníka a ochránce Pavla Skálu ze Zhoře, měšťenína města Žatce, syna mého vždycky **poslušného a milého**, k němuž přidávám k radě a pomoci urozeného pana Simeona Sušického ze Sonnenšteina, JMC. koncipistu komory české, měšťenína Starého města Pražského, a pana Davida Píseckého z Třebska, měšťenína města Rakovníka, strýce mého krevního a milého, aby oni je v své ochraně měli a k dobrému vedli, vůle, folku v rozpustilostech a v svévolnosti nepouštěli, je tak opatrovali, aby pán Bůh v nich své zalíbení a oni poctivost a pochvalu míti mohli; dílův jim náležitých do rukou nevydávali, leč by k místům poctivým přijíti měli, a to teprváž jim nic nezadržujíce zcela a zouplna vydati byli povinni. Jestliže by pak který z synův mých své vůle užívati chtěl, nimi se říditi a spravovati, přátel a lidí poctivých poslouchati nechtěl, díl svůj nic méně mrhati a utráceti aneb na něj se dlužiti usiloval, aby oni svrchu jmenovaní poručníci nebyli povinni takovému každému z dílu jeho vydávati, nežli toliko deset kop míšenských. A ostatní summa z dílu jeho za syny a dcerami mými poslušnými aby v rovném dílu zůstala bez všeho obávání a zaneprázdnění právního, jim se důvěřujíc, že vůle má poslední v ničemž zmenšena nebude. A tak již jest tato celá a dokonalá má poslední vůle, nad kteroužto věřím že pan purkmistr raku ochrannou držeti ráčí, jí žádnému v nejmenším punktu rušiti, měniti a protrhovati dopouštěti neráčí pro odplatu pána

jenž starší dceru po Adamovi Skálovi, výše jmenovanou Annu, za manželku pojav švakrem Pavlovým se stal a napotom i mladší Alžbětu k sobě na vychování vzal.*) Mladší bratry, let nemající, podržel Pavel sám pod svou ochranou a odebral se po skončení celé rodinné záležitosti opět do Žatce.**)

Jak dlouho potom ještě v Žatci žil, nebylo nám lze ze skrovných zbytků tamějšího archivu určitě vyšetřiti; jediné to jisté jest, že roku 1618 se tam ještě nalézal; neboť výše již připomenutá Matricula civium v Žatci uvádí Pavla Skálu onoho léta jmenovitě co rukojmě u přijetí jistého juriskandidata z Rakovníka, Jana Martinovského z Hlavačova, za měšťana Žateckého. Nedlouho potom, buď ještě r. 1618 aneb jistě l. 1619 odebral se do Prahy, kdež snad původem svého příbuzného, Max. Hošťálka z Závořic, úředníkem direktorské vlády se stal ano i ve věcech stavovských činným se býti prokázal. K tomu poukazuje jednak vypravování jeho při roce 1619, kterak i on horlivě se zasazoval o konečné narovnání mezi Ferdinandem II.

Boha všemohoucího. Na potvrzení toho pečetí svou vlastní tuto poslední vůli mou jsem vpečetil, a rukou svou se podepsal, jíž jest Actum v pátek po památce obrácení sv. Pavla na víru křesťanskou léta 1610. Adam Skála ze Zhoře, registrator desk zemských království českého.“ Desky zem. Lib. Test. III. str. 360. Tento kšaft nejprvé u veřejnost podal mag. úředník p. Bed. Peška v Rodinné Kronice 1864 str. 299. — Rod Píseckých z Třebska, z něhož v dotčeném kšaftě pan David jakožto spoluporučník se uvádí, byl v živém příbuzenství s rodem Skálovským a požíval svého času v Rakovníce dobrého hlasu. Neboť také Pavel Skála se zmiňuje při vypsání zemřelých l. 1602 o jednom Píseckém takto: „Jan starší strýc Písecký z Třebska, měštěnín a primas města Rakovníka, báby mé po meči bratr vlastní, umřel 19. jan. v letech 68, byv v úřadě primaském 21 let, 9 měs. a 7 dní.“ (Sv. VII., str. 90.)

*) Desky zem. Lib. cont. X. fol. 185.

**) O mladších bratřích Pavla Skály dalších zpráv nemáme. Jen o nejstarším bratrovi Janu zmiňuje se Pavel S. v díle svém při r. 1611 pravě, že za vpádu vojska Pasovského do Prahy učil se umění malířskému u dvorského malíře Jana z Feldu v Vlaské ulici. A o mladší sestře Alžběte z desk zemských (Lib. cont. X. fol. 185) vyrozuměti jest, že se provdala za Zachariáše Pecolta, měšťana Starého města Pražského, kterýž r. 1624 jistou část jejího otcovského podílu, obnášejícího 500 kop míš., za ni přijal; celý však podíl byl jí konečně doplacen r. 1625, teprv po smrti manžela jejího.

a stavy království Českého. Praví zajisté: „Poněvadž pak i sám král Ferdinand teď nedávno (léta 1619) ráčil se v tomtémž (totiž, aby pokoj v Čechách učiněn byl) milostivě pronésti a zakázati; z té příčiny pro dokonalejší zprávu, naučení a pohodlí stavův, krajanův mých milých, sepsal sem jisté artikule, o nichž se jako v nějakém zrcadle vzhlednouti, a co by jim platného a užitečného býti se zdálo, z nich sobě ku potřebě své rozšafně vybrati mohli, aby již jednou pokoje trvanlivého a bezpečného dosáhnouti, a předně v svobodném náboženství svého provozování beze všech dalších nátiskův, příkoří na budoucí časy s pokojem zůstávati a kochati se mohli.“ *)

Určitější ještě důkaz o blízkém poměru Pavla Skály k vládě direktorův nalézáme v historii jeho při roku 1619, kdež vypisuje, jak u přítomnosti krále samého, nově zvoleného Fridricha Falckého a předních úředníkův zemských vykonala se v chrámu sv. Víta pověstná reformací obrazů; i dokládá tam: „Ačkoli já dne 21. prosince mezi 1. a 2. hodinou na půl orloji spolu s jinými osobami přísežnými pozůstal sem na tu dobu ještě v kancelláři při vyřizování některých pilných věcí úředních, toho však, co by se tehdáž v kostele zámeckém konalo, naprosto nic sme neslyšeli ani nevyskoumali, až právě na ráno přišedše do kostela, obrazy již všechny z něho vypravené sem spatřil.“ **) Další vypravování příběhův českých z r. 1619 a 1620 budiž soudnému čtenáři nejlepším důkazem, že všech věcí, jež tam vypisuje, byl svědkem bezprostředným.

Po bitvě Bělohorské opustil Pavel Skála buď hned v průvodu Fridricha Falckého aneb nedlouho potom svou vlast, zůstávaje i za hranicemi českými nějaký čas věrným služebníkem jeho. V první polovici r. 1622

*) Viz ruk. Sk. díl IX. str. 19. Dotčení pak artikulové sou položeni v dílu VIII. st. 1257 a budou na svém místě od nás podáni.
**) Rukopis Skály díl IX. str. 707.

nalézal se při Fridrichovi, když tento tehdáž u vojska hraběte Mansfelda v Elsasích a v dolení Falci meškal.*) A když pán jeho blíž Štraspurku dvorem byl, konal mu Skála některá důvěrná poselství v Němcích, jmenovitě v Berlíně, ano zdá se, že i do Čech se podíval, aby stav věcí poznal, zdali Fridrichovi přízniv čili nic. O tom o všem píše Skála v historii své při věcech německých r. 1622 takto: „V tu dobu, když král Fridrich zůstával osobně s dvorem svým v městě Korn-Weisenburce nedaleko Štraspurku, přinesl jsem králi psaní několikero, kteréž bylo mi svěřeno, jak v Berlíně od falckraběte Ludvíka Filipa, bratra jeho mladšího, tak i v Šorndorfě, pevnosti knížete Wirtemberského, od Loizy Juliany, rozené kněžny z Uranie, paní mateře královské, kdež na ten čas zdržovala se s dcerou svou kněžnou Kateřinou Žofií a s Karlem Ludvíkem vnukem a jednou vnučkou svou, a dodal mu je, jsa do pokoje z rozkazu jeho puštěn. Po přečtení jich učinil na mne dotázku tu: „„Co o něm v království českém lidé říkají?““ Když sem oznámil, jak mnoho mi v té věci povědomo, že jedni, zvláště náboženství pod obojí, po navrácení jeho touží, druzí pak smíšky divné z neštěstí jeho sobě tropí; tedy on ta slova s vzdechnutím srdečným, an mu slzy z očí co hrách po tváři pršely, na řeč mou promluvil: „„A když nás tam měli, vážiti nás sobě neuměli.““ Čehož doslýchali všickni tu v pokoji přítomní komorníci jeho, Němci i Čechové, od nichž potom na té vší cestě až do Sedanu prokazovala se mi z rozkazu královského všelijaká přívětivost a fedruňk a zvláště od Joachima Slavaty z Chlumu a Košumberka, hejtmana jednoho nad životní kvardií hraběte z Mansfeldu.“ **)

Ve francouzském městě Sedanu zdržoval se Skála mnoho dní za příčinou nedostatku svého zdraví, i shledával se tu téměř každodenně s krajany svými, komor-

---

*) Rukop. Sk. díl X. str. 713.
**) Rukop. Sk. díl X. str. 794 a 795.

níky krále Fridricha, jenž v tu dobu na zámku knížete z Boulogne přebýval. V průvodu Fridrichově nalézali se tehdáž z českých pánů tito: Fridrich a Ferdinand Švihovský, Smil z Hodějova a z Michalovic, Jiřík Berberštorf a Ladislav V. z Žerotína, někdejší hejtman moravský, kterýžto, jak Skála praví, nedávno ze zajetí od Lotrinských na snažnou přímluvu královskou a knížete z Boulogne propuštěn byl.*)

Ze Sedanu jel Fridrich Falcký skrze Pikardii do Hágu, a v průvodu jeho nalézal se bez vší pochybnosti také P. Skála. Zmiňujeť se v díle svém při r. 1622, že zvlášť na oné cestě z Sedanu poznal neobyčejnou k sobě přízeň a úctivost mladého pána českého Ferdinanda Švihovskéko z Rizmberka a Švihova, dědičného pána na Horažďovicích, komorníka Fridrichova. Tento mladý krajan Skálův roznemohl se na oné cestě několikrát a nemoha pak pro mdlobu dále jeti, zůstal v městě Amiensu, kdež po málo dnech zemřel, nejsa mnoho přes dvacet let. Skála sepsal na památku svého přátelství k němu latinské epitafium**), kterýžto básnický plod pro zajímavost jeho zde podáváme:

„Exilium causamque Tui, Fernande, sequutus
Regis, et officium dum facis ipse suum,
Pro patriis sedibus matrisque amplexibus arctis
Hunc facilem tumulum, morte peremptus, habes,
Quodque olim fuerat nomen Tibi Scomma, Picardi,
Ambit nunc titulos mens generosa Tuos.
Credo, hoc Lokschani***) manes curasse benignos,
Essent ut vitae fila insecta Tuae.

*) Rukop. Sk. díl X. str. 812.
**) Rukopis Sk. díl X. str. 949—950.
***) Zde jest míněn strýc Ferdinanda Švihovského, Adam z Lokšan. Skála o něm praví, že také byl v průvodu Fridricha Falckého, ale byv u řeky Mozelly hruškou, prudkým větrem náhle poraženou, hrubě raněn, zemřel v Sedanu. Viz o tom také „Starožitnosti a památky země české od Mikovce“ str. 116.

Ille Tibi non solum animo sed sanguine junctus,
Post obitum voluit Te sociare sibi.
O fortunatos! quorum concordia mentes,
Mortua humus jungit corpora, coelum animas.“

Jak nám obecný dějepis vypravuje, přišel Fridrich Falcký ještě r. 1622 z Hágu do Falce na Rýně, kteréžto země Mansfeld a kníže Kristian Brunšvický pro Fridricha naproti vojsku císařskému uhájiti se snažili; a na této cestě rovněž, jak se zdá, Pavel Skála provázel bývalého krále českého. Tento pak jsa vybídnut od tchána svého, anglického krále Jakuba, i od krále dánského skrze listy důtklivé, aby od dalšího válčení ustál, vojsko své propustil a mírnými prostředky s císařem se porovnal: uposlechl jich rady a propustil dotčené dva vůdce i s lidem válečným z povinnosti a služby své. Mansfeld tedy rozžehnav se s Fridrichem, táhl do země lotrinské; a s ním zároveň opustil krále také náš Pavel Skála. Neboť praví o tom jakož i o další cestě své takto: „Fridrich rozžehnav se s nimi (s oněmi vůdci vojenskými) pustil se s velkým počtem komorníkův a dvořanův svých skrze zemi knížete lotrinského. Mansfeld táhl sem a tam, až dostal se do lotrinského místa Esteney 13. d. září, v němžto očekávali sme na objednanou konvoj celých třinácte dnův, kteráž nás doprovodila až na pomezí a k horám elsaským do města Badenville řečeného 28. dne téhož měsíce. Kdežto dostavše zprávy jisté, že v týchž horách čekaly by na nejvyššího, Mikuláše z Linstau, tři kompagnie Charvatův arciknížete Leopolda (rakouského), aby ho přivítali a mezky jeho s nákladem jemu odníti mohli, uhnuli sme se odtud s silnice té na levou stranu a přijeli sme, díka Bohu, šťastně a bezpečně do města Wistrinku, odtud potom já rozžehnav se s nejvyšším a jemu za to dobrodiní a průvod bezpečný poděkovav, přijel sem s Jiříkem Bernartem Knollem, synem sekretáře falckraběte Jana, do města Cvei-

bruku, a povydechv sobě tam po cestě pracné a nebezpečné nad míru za čtyry dny, vypravil sem se s kupci do Štraspurka, odtud potom při dobré příležitosti až do Tubinku a do Ulmu, z Ulmu pak po Dunaji až do města Donauverdy. V Donauverdě vsedv na poštu dostal sem se s ní do Nirmberka při začátku měsíce listopadu, s novým pak rokem do Freiberku v zemi míšenské, kdežto syna svého s preceptorem a mladými Hošťálky jsem nalezl.“ *)

V městě Freiberku v Míšni usadil se Skála se svým synem a příbuznými Hošťálky a obýval tam s mnohými exulanty českými drahně let. **) Tam jal se po životě, plném činného působení a mnohonásobné zkušenosti, pracovati o veliké obecné historii církevní, kterouž, jak z poznamenání jeho na začátku X. svazku souditi se dá, někde léta 1640 dokonal. Až do toho roku jde tedy určitá zpráva o životě Skálově; dále nám o něm nic povědomo není, ani zdali a kterého roku ve Freiberce umřel. Zdá se ovšem, že Skála onoho r. 1640 ve Freiberce dílo i život svůj skončil; neboť není k pravdě podobno, že by se byl u vysokém stáří, maje tehdáž asi 60 let, z řečeného města, kdež tak drahný čas v pokoji ztrávil, někam jinam stěhoval. Avšak nedá se nám to žádným dokladem na jisto postaviti, poněvadž ani kroky, i ve Freiberce k vyšetření té věci učiněné, k žádoucímu konci nevedly. — Tolikéž domysliti se nelze, kam jeho syn s mladými Hošťálky, o nichž Skála v dotčeném místě zmínku činí, se poděli, tak že všecky stopy rodu Skálova v cizině rokem 1640 dokonce mizí. I o nejbližších příbuzných Pavla Skály v Čechách podrobných zpráv

*) Rukop. Sk. díl X. str. 795. Toto místo jakož i mnohé jiné, pro životopis Skálův důležité, podali sme zde v plném znění, poněvadž, nenáležejíc k vlastním dějinám českým, v následující historii položeno není.

**) Rukop. Sk. díl IX. str. 1015.

po onom roce nemáme.*) Naproti tomu proslula během 17. stol. jiná větev rodu Skálovského v Čechách; byliť to nejspíše potomci některého bratra Adama Skály, otce Pavlova. Tito kráčeli za času náboženských rozbrojův na začátku 17. stol. cestou zcela jinou, než evangeličtí příbuzní jejich. Prokázavše se v 30leté válce horlivými obhájci prospěchů císařských a věci katolické, byli napotom opět povýšeni na rytířský stav se starým titulem „ze Zhoře,“ tak že se nám u prostřed 17. stol. v samé Praze co zámožný a vznešený rod objevují. A tento nenadálý obrat v rodě, jehož přední člen u vyhnanství svůj život dokonal, byl spůsoben skrze Jana Frant. Skálu, kterýžto nepochybně bratrovec Adama Skály byl a dle udání p. Rybičky dne 26. června 1585 v Praze na bakalářství povýšen jest.**) Vstoupilť pak do císařské služby a, jak současná paměť dokládá, „v čas té ohavné rebellie proti nepřátelům domu rakouského pod regimentem někdy Karla knížete z Lichtenšteina i před tím v jiných platných službách mnohých se potřebovati dal.“ ***)

Dotčený Jan František Skála měl za manželku paní Kateřinu Lidmilu z Jizbice, a dům jejich ležel v Novém městě Pražském na Poříčí vedlé domu Fridricha Píseckého a Vodičkového. Jak z popisu pozůstalosti jejich, který se r. 1643 dne 27. listopadu stal, viděti jest, zanechali po sobě krom znamenitého bohatství také dva syny, Jana Vilíma a Vilíma Theodora či Jetřicha. Starší z nich Jan Vilím vyznamenal se tolikéž jako otec svou věrností k císaři. Pravíť za-

---

*) V deskách zem. láh. test. N. II. fol. 42 nalézá se z r. 1624 také kšaft Anny Šťastnětické ze Zhoře, kterážto co měšťka Starého města Pražského odkazuje svůj dům na Uhelném trhu ujcům svým, Janovi, Adamovi a Jindřichovi Gallusovi, o kterémžto rodě jsme již nahoře zmínku učinili. Tento kšaft dal do knih městských zapsati krom oněch ujců také Jan Skála ze Zhoře, snad nejstarší to bratr našeho Pavla Skály. — Dále se uvádí na zachovacím listu hraběte Štěpána Caretto z Millesimo, v Praze 12. pros. 1662 daném, co svědek Mikul. Skála ze Zhoře, snad též bratr Pavlův. Viz archiv města Prahy.

**) Viz musej. časop. 1868 str. 466.

***) Desky zem. kv. 552. O. 15.

jisté svrchu připomenutá listina desk zemských dále: „Neméně i Jan Vilím Skála ze Zhoře, syn Jana Františka, aby se k povinným poddaným službám našim způsobného a hodného učiniti mohl, o to jest každého času se staral, tak že oddavše (!) se k svobodnému umění literními, v témž tak daleko prospíval, že jest i cursum philosophicum a juridicum absolvoval; dále v čas toho nebezpečného r. 1648 obležení švédského pod kompanií rytířstva vedlé jiných stavu rytířského osob se volně potřebovati dal, kdekoliv od oficírův komandován byl, bedlivě a udatně se choval, varty denní a noční pilně zastával a tudy témuž nepříteli zmužile odporovati a měst obhajovati nápomocen byl . . . . a tudy jest nám, králi svému, vlasti své a obecnému dobrému poddané povinnosti skutkem dokázal a k další službě se zakazuje . . . .“

I byl Jan Vilím Skála za výše vypsané zásluhy otcovy, jakož i za osobní zásluhy své r. 1661 zvláštním majestatem od cís. Leopolda I., téhož léta 6. dubna ve Vídni daným, do stavu rytířského povýšen.*) Dokládá se v témž dekretu: „Aby tedy týž Jan Vilím Skála tím ochotněji sloužiti, tím větší podnět měl, rá-číme toho Jana Vilíma Skálu s dědici a budoucími jeho do stavu rytířského starožitného vyzdvihnouti, aby všech práv toho stavu užil; neméně i erb Skálovský schvalovati a potvrzovati ráčíme, tak aby vedlé téhož stavu starorytířského podobně i předešle majícího (!) erbu při všech rytířských činech v království českém i ve všech mu přivtělených zemích užívati mohl . . . . .“ Kterýžto císařský dekret na sněmu l. 1662 v Praze držaném vůbec vyhlášen byl.

Mimo tuto důležitou zprávu činí se také o obou bratřích zmínka v jedné listině archivu musejního, a sice v mocném listu, kterýmž Vilím Jetřich staršímu bratrovi Janu Vilímovi plnou moc dává k dobývání

*) Desky zem. kv. 15. 16. 17. 18.

jistých pretensí, jež po přátelích — po kterých, to se neudává — naň připadly.

Tato listina byla r. 1649 dána a r. 1655 obnovena. Dle ní byl Vilím Jetřich Skála v službě jednoho pána nejvyššího, s nímž do cizích zemí odjeti měl, za kteroužto příčinou svého staršího bratra za plnomocníka u vymáhání oněch pretensí učinil. Pře z toho vzešlá trvala dle písemností té věci se týkajících přes rok 1666, aniž konečný výsledek z nich vysvítá.*) Toho času, jak se zdá, byl již mladší bratr V. Theodor mrtev. Ale Jan Vilím žil ještě několik let; bylť assessor při dskách zemských a co muž prý poctivých staročeských mravův vysoce vážen. Roku 1674 zasnoubiv se s Lidmilou Františkou z Žampachu, umřel hned roku následujícího 1675 dne 18. února, maje 50 let věku svého.**)

Ješto Jan Vilím Skála ze Zhoře žádných potomkův mužských nezůstavil, vymřel s ním po meči rod Skálův ze Zhoře v Čechách.

Po tomto zápolí o rodě Skálovském vracíme se opět k Pavlu Skálovi a spisům jeho. Z krátkého vypsání života jeho patrně vyrozuměti jest, že v důležitých událostech, na začátku 17. století ve vlasti naší se zběhlých, nemalé účastenství měl, ač se to do podrobna vylíčiti nedá. A když pak po roce 1622 přestalo působení jeho veřejné, tu ve vyhnanství nedaleko hranic českých za časů hrozného řádění třicítileté války nastala tichá literarní činnost jeho.

Pavel Skála náleží k oněm spisovatelům našim, kteří po dlouholeté zkušenosti jali se teprv v cizině skládati bohaté poklady ducha svého ve spisech, pro literaturu českou vysoce důležitých. Z kterýchžto jsou známa až posud dvě díla. První z nich jest „chronologie církevní, v níž rozmanití a pamětihodní příběhové,

---

*) Některé listiny této pře se týkající jsou v rukou musej. úředníka p. Dundra.
**) Viz Lumír 1852 str. 1246.

v církvi boží od stvoření světa až do těchto posledních časův zběhlí, s jistou posloupností let podlé pravidla písem sv. a z hodnověrných pramenův v krátkém pořádku gruntovně a srozumitelně se vypisují a před oči představují.“ Kteréžto dílo začíná předmluvou o prospěchu takových chronologických přehledů, načež následuje rozdělení církevní historie v šestero epoch: I. jde od stvoření světa až do potopy světa 1656; II. odtud až do první monarchie chaldejské 1717; III. od r. 1717 až do druhé monarchie perské 3419; IV. až do třetí monarchie řecké 3620; V. do čtvrté mon. římské 3900 př. Kr.; a poslední doba jde odtud až do léta 1628 po Kr. K tomu jest přidána chronologie patriarchův, sněmův duchovních, proměn a rozepří v příčině večeře páně, seznam mučedlníkův a protivníkův církve, chronol. konfessí starých a nových atd.

Celý tento chronologický spis byl toliko přípravou neboli rukovětí k druhému, mnohem většímu dílu, kteréž v desíti foliantech, ohromných to svazcích, obsahuje všeobecnou historii církevní od časův apoštolských až do konce r. 1623. Titul tohoto věru nejobšírnějšího historického díla v literatuře české jest: „Historie církevní, ze spisův a z pamětí hodnověrných historikův v krátkou summu uvedená a sepsaná od Pavla Skály ze Zhoře.“

Spis ten rozdělen jest v desatero dílů, z nichž I. o pohanův k víře křesťanské obrácení, o protivenstvích církve, o rozličných kacířstvích atd. jedná; II. vypisuje „hrozné zavedení církve křesťanské pod jho těžké antikrista římského, početí antikristovo l. 195, vzrůst jeho 705 až do 16. stol.,“ III. jedná o obnovení církve křesť. a učení evangelia sv. od l. 1516—1536; IV. vypravuje dějiny církevní až do r. 1566; V. odtud až do l. 1576; VI. do r. 1601; VII. od r. 1601—1612; VIII. od 1612—1619; IX. 1619—1621; X. začíná rokem 1621 a končí r. 1623. Aby laskavý čtenář velikost díla jen poněkud si představiti mohl, dotýkáme

tu, že největší svazek IX. obsahuje 1700 stran, ostatní pak že nejsou o mnoho menší. Na poslední straně každého z prvních devíti foliantův připsal Skála toto distichon:

„Ad zoilum.

Feci, quod potui; potui, quod Christe dedisti.
Improba fac melius, si potes, invidia!

Učinil sem, co sem mohl; mohl sem, co z milosti
Bůh mi dal. Můžeš-li lép, učiň zlá závisti!"

K poslednímu svazku jest přidáno summovní vypsání sjezdu duchovního, kterýž r. 1618 v městě Dortrechtu v Hollandsku držán byl. Celé desítisvazkové dílo psal P. Skála, jakž sám v některých foliantech dotýká, od r. 1628 až 1640 v městě Freiberce v Míšni. Avšak při vší rozsáhlosti své není ono dílo tak dovedeno, jak si je Skála as v duchu vyměřil. Neboť na konci příběhů léta 1623, tedy na závěrku X. svazku, stojí psáno „Příběhové léta páně 1624", kteréž bez pochyby v XI. sv. následovati měly. Než o tom není ani památky; zemřel-li Skála, jak sme nahoře položili, r. 1640, tedy byl X. foliant také poslední prací jeho. Tolikéž scházejí tak řečená paralipomena či dodatky, na něž v historii své Skála zhusta poukazuje, udávaje i strany i signatury jich.

Oba rukopisové Skálovi, chronologie i historie církevní, chovají se v hraběcí Waldšteinské bibliotéce v Duchcově.*)

Již z udaného titulu a obsahu snadno jest vyrozuměti, že obecná historie církevní jest hlavní dílo Skálovo, a poněvadž dotýká se dějin všech zemí evropských, sluší ji považovati za důležitý pramen pro dějepis evropský vůbec. Zvláštní píli a bedlivost vyna-

*) Pešek ve spise svém „die böhm. Exulanten in Sachsen 1857" na str. 129 praví, že v školní bibliotéce Freiberské nalézá se rukopis, o husitech, o Žižkovi a o věku Sigmundovu jednající, který prý také snad od P. Skály pochází, o čemž však my nic jistého pověděti neumíme.

ložil Skála na skládání historického materialu ze 17. stol., od r. 1600—1623, kterážto dvacet tři léta čtyry poslední folianty (VII.—X.) vyplňují. Kromě příběhův českých vypisuje tu též obšírně dějiny anglické, francouské, nízozemské, vlaské, španělské, německé, švédské, polské, uherské a j. Kterýžto bohatý material spisovatel vážil z četných historických spisův českých i jinojazyčných, zvláště latinských, z hojných listin diplomatických, ježto mu i skrze jeho známosti osobní i skrze neobyčejnou povědomost jazykův cizích snadno přístupnými se staly. K tomu pak měl v mnohých věcech zvlášť českých z veliké části sám účastenství bezprostředné a byl svědkem jich nelhostejným, jsa i postavením i vzdělaností a náklonností svou veden do veřejných poměrů tehdejších. A za těmi právě příčinami má dílo Skálovo do sebe cenu tím větší pro dějepis náš český.

Než však dlouho zůstávalo bez povšimnutí ano i bez vší známosti. Zmínil se sice již r. 1782 Pelcl o spisu Skálovu v své „Geschichte der Böhmen“ na str. 760; ale nezdá se ani, že by byl historii Skálovu viděl, mluvě tam jen o dvou dílech a klada sepsání 2. dílu do Lubeku, kterýžto omyl by byl hned na první pohlédnutí v original nevyhnutelně poznal.*)

Teprv náš slavný historik Palacký obrátil zření badatelův a přátel dějin českých na onu památku, poukázav výslovně na to, kterak historie Skálova, toto i rozsahem i obsahem největší dějepisné dílo literatury české, až po jeho dobu dějezpytcům naprosto neznámé zůstávalo.**) Pozornost takto jednou probuzená nesla brzo dobré ovoce; hned po roce 1830 začaly se u veřejnost podávati některé aspoň výpisky z arcidíla Skálova. V časopise musejním z r. 1831 vytištěny jsou po-

*) Ono podotknutí Pelclovo jest podivuhodné, mohouc snadno vésti k domněnce té, jako by Skála předc později do Lubeku byl se přestěhoval a tam snad i zemřel; než nemajíce naprosto žádných důkazův pro to, musíme setrvati na mínění svém, nahoře již vyloženém.

**) Viz Palackého článek v „Museumszeitschrift 1829“ a výtečný spis jeho „Würdigung der alten böhm. Geschichtschreiber 1830.“

vahopisy Alžběty, královny anglické, a Jindřicha IV., krále franského, kterýmižto články neobyčejná obratnost Skálova v živé karakteristice nade vši pochybnost vyvýšena byla. Léta 1834 podáno v témž časopise „Obležení Malty od Turkův l. 1565.“ Dále opatřila si učená společnost přepsání příběhův českých z posledních čtyr svazkův. A pilný pan Dunder přepsal v minulých letech pro museum svazek VII. VIII. IX. a X. zcela, kterýžto přepis však bedlivé revisí nevyhnutelně vyhledává, má-li za přesný a hodnověrný položen býti.*) Avšak nejvíce přispěl k rozšíření známosti o Skálově historii Karel Havlíček, podávaje z ní r. 1850 v Slovanu řadu článkův o dějinách českých z l. 1618—1621.

Takovým spůsobem jakož i bedlivým nahlédáním do Skálova rukopisu samého, jehož čtyry poslední folianty do českého musea zapůjčeny byly, vzbuzováno přání tím vroucnější, aby ne-li celé ohromné dílo, tedy aspoň některá větší část jeho tiskem se vydala. Vytištění celého díla požadovalo by příprav i nákladův převelikých; pomýšleno tedy na vydání oné části, ježto obsahuje příběhy české, v nichž spisovatel co bezprostředný svědek vystupuje. Jestiť pak to právě ona historicky bohatá doba 17. století; a tu zase obrali sme si rok 1602 za počátek vydání přítomného. Téhož zajisté léta učiněn císařskými mandaty proti Jednotě Bratrské první podnět k památnému odporu evangelických stavů proti vládě Rudolfa II.

Ano Skála sám naznačuje v onom roce patrný obrat v dějinách českých, začínaje tam vypravování své jakousi rekapitulací některých událostí právě minulých, jmenovitě z doby Maximiliana II., s nimiž pak následující příběhy spojuje. V prvních letech od r. 1604 až 1607 se ovšem méně dotýká věcí českých, vypra-

---

*) Bibliotéka university Pražské chová také jeden starší výpis z historie Skálovy, totiž: „Tažení Karla V. proti kurfirstu saskému r. 1547.“ XVII. D. 26.

vuje tu nejvíce jen dějiny anglické, franské, nízozemské, vlaské, německé, uherské a polské. A v skutku také poustoupily tehdáž dějiny české, až konečně rokem 1608 skrze spor, mezi Matiášem a Rudolfem vzniklý, nové moci a platnosti dosáhly. Nedůvěra a nevole stavův, r. 1602 vzbuzená, nabyvši událostmi nastalými nové podpory a posily, vzrostla k odporu tím mocnějšímu, kterýž r. 1609 majestatem Rudolfovým narovnán a upokojen se býti viděl. Ale listina tato, majíc býti základem stálého míru, stala se brzo předmětem nových sporův mezi týmiž stavy evangelickými a mezi Matiášem i Ferdinandem, až posléze celé ono pásmo dějin českých bitvou na Bílé hoře a řadou těžkých pohrom třicítileté války k smutnému konci dospělo.

I plyne tudíž z povahy dějův samých, že také v historii Pavla Skály od roku 1608 příběhy české opět v popředí se staví, a zajímajíce mysl spisovatelovu u větší míře, jsou také příčinou, že i proud vypravování jeho každým téměř rokem více se rozkládá a s povahou vždy vážnější postupuje až r. 1623 nejspíš následkem smrti Skálovy se končí.

Tuto tedy dobu od r. 1602—1623, kteroužto právem za jistý souvislý celek a za smutný závěrek slavnějších dob historie české považovati slušno, obrali sme si za příhodnou látku tohoto vydání, majíce i za to, že právě ona doba historie české, nejsouc dosud v obšírnějším díle novějším úplně vzdělána, tím více toho zasluhuje, aby aspoň z pramenův poznána byla.

Co se náboženského přesvědčení Skálova týče, bylť vyznáním svým protestant. Tomu na důkaz budiž nejen delší oblíbené meškání jeho na universitě Wittenberské, ale i mnohá místa v díle jeho, z nichž tu za doklad uvádíme živé líčení stoleté slavnosti, která r. 1617 v Němcích držána byla na památku vystoupení Luterova ve Wittenberce.*) Tamť zajisté velebě

*) Ruk. Sk. díl VIII.

zásluhy tohoto něm. reformatora nazývá jej mužem „slavné a svaté paměti, drahou a vyvolenou nádobou páně.“ Za příčinou vyznání svého byl tedy P. Skála i rozhodný přítel a následovník evangelických stavův, náležeje k nim i smýšlením i konáním svým.

Což všecko Skála také ve spise svém nikterak netají; snažíť se zajisté s vší horlivostí, aby práva i pravdy své strany dolíčil, nešetře místem ani trpkých slov proti odpůrcům jejím. Než tato strannost spisovatelova nevycházela z jakési náruživé zarputilosti jeho, nýbrž měla svůj původ v příkrém tehdáž naproti sobě postavení náboženských stran; a odtud ji posuzovati dlužno. Slepá vášnivost zajisté nebyla povahou Skálovou; jí nepřipouštěly již mravné zásady jeho. A jaké tyto byly, o tom svědčí četné výpovědi v díle samém, z nichž zde toliko dvě připomínáme.

První z nich činí úvod k dějinám léta 1614, a jedná o čistém pojmu o Bohu, jaký v každé obci panovati má. Pronáší se tam Skála takto: „Ve všeliké zřízené obci, chtějí-li ji lidé zachovávati sobě v zdárném a pokojném spůsobu, povinni jsou vším úsilím pečovati o to, aby žádný z měšťanův ani z obyvatelův jejich, buď on člověk starý aneb mladý, nikdež naprosto ani sám nemluvil neb nepsal, ani od jiných nedoslýchal, jak pod šprýmem tak ovšem ani při opravdovém rozmlouvání ničehož toho, odkudž by lidé mohli přicházeti na to scestné domnění, že Bůh byl by někomu z nich příčinou a původem zlého, poněvadž by to ani svatě a pobožně o něm mluveno býti, ani k užitečnému vzdělání celé obce nijakž sloužiti, ani u výkladu svém takové zdání samo s sebou dobře se srovnávati nemohlo.“ *)

Druhá výpověď jest obsahu politického, vztahujíc se na záhubnou vládu franského maršálka d'Ancre po Jindřichovi IV., kterouž Skála při létě 1617 násle-

---

*) Ruk. Sk. VIII. str. 156.

dovně karakterisuje: „Nic pod nebem potupnějšího, nic nebezpečnějšího ani záhubnějšího nemůže potkati velikomocná království a obce slavné jako to, když jediný, Boha prázdný, nevážný, vysokomyslný a všetečný člověk tak nesmírnou a nenáležitou přednost a moc sobě v nich osobovati smí, aby po své nešlechetné svévolnosti, mozku závratlivém vším všudyž vládl a mezi vrchnostmi a poddanými rozmanité nevole, rozbroje, nedůvěrnost a záští tropil.“ *)

Dílo, kteréž takové zásady obsahuje a jednu z nejdůležitějších dob dějin českých tak zevrubně líčí, zajisté toho zasluhuje, aby bedlivě bylo čítáno a uvažováno, byť i v čem straniti se vidělo. A mimo to vynášejí naše „Paměti dějin českých“ vedlé historie Skálovy zároveň velké dílo V. Slavaty, předního obhájce zase strany pod jednou, aby takto nepředpojatý čtenář po vyslyšení obou stran tím snáz na pravdu uhoditi a pravý soud o věcech vynésti mohl.

Vypravování P. Skály karakterisuje se pravým historickým slohem, kterýžto se na mnoha místech znamenitě liší od listin, do textu od spisovatele vložených. Karaktery nám líčí živě a jadrně; události vypisuje jasně a důstojně, v pořádku chronologickém, přihlížeje však místem i k vnitřní souvislosti jich; ano jest i všemožně pilen jisté objektivnosti historické, podávaje vedlé příběhův také mnoho listin k doložení soudu pronešeného. A byť i v některé příčině místem se odchýlil od známé přesnosti tak řečeného slohu Veleslavínského, tím více vyniká vedlé Komenského svou jadrností, kterémuž se i v tom rovná, že také u vyhnanství literatuře národu svého platně posloužil.

Konečně nám zbývá zmíniti se ještě něco o redaktorské úloze naší. Majíce před sebou dějepisce, právem na slovo vzatého, varovali sme se všelikých změn v obsahu, jež by jen dost málo originalu na

---

*) Ruk. Sk. VIII. str. 408.

ujmu byly; běželoť nám o to, abychom podali historii Skálovu, pokud se od r. 1602—1623 dějin českých týká, v její celosti a přesnosti dle původního rukopisu Duchcovského. I ze samých listin, jichž spisovatel hojně k textu přiložil, nevynechali sme, než co již odjinud dobře známo; nechtěliť sme tomu, aby častým vynecháváním listin s obsahem souvisících vypravování samo přerušovalo se. — Tolikéž co do slohu, vyjmouc opravení některých chyb patrně jen z omylu pošlých, ničehož sme nezměnili, ani oněch výrazův cizích, kteréžto v literních našich památkách ze 17. století tak karakteristické jsou. Neslušeloť nám také korrigovati muže, jenžto sám svůj rukopis místem poopravil, numerovav někdy i slova, aby čtenář slovosled pravý po rozumu jeho snadně uhodl.

A v této tedy přesné spůsobě podáváme historii českou Pavla Skály ze Zhoře u veřejnost, jsouce v té naději, že časem dojde k vydání také jiných částí arcidíla jeho.

V Praze, dne 18. května 1864.

Karel Tieftrunk.

Příběhové léta Páně 1602.

Od hlavního toho sněmu, na němž Maximilian II., český 1602
král, léta 1575 stavům evangelickým království českého propustil svobodu v náboženství a konfessí jejich jim schválil, a správcové jednoty bratrské spolu s posluchači svými za jedno tělo obce české jak s stranou pod obojí tak i s stranou pod jednou byvše spojeni, zůstávali s obojími v dobrém míru a pokoji; a byla tu naděje, že ještě větších svobod a volností k sloužení pánu Bohu strana pod obojí dojde, poněvadž netoliko téměř nad možnost svou s statky svými ale i s hrdly a krví svou opravdově a horlivě proti ouhlavnímu nepříteli Turku císaři Rudolfovi jakožto králi a pánu svému milostivému potřebovati se dali, k tomu vědouce, jak milostivou vrchnost na něm mají, kterýž dosavad žádného nikda za svého šťastného panování pro náboženství neutiskoval ani komu jinému utiskovati dopouštěl. Až teď již ode dvou let o tom ledakdes postranně promlouváno bylo, že nějací mandatové proti straně evangelické vyjíti mají, a že i pohotově jsou, toliko aby Jeho Mst. Cís. k vytištění jich milostivě povoliti a je podepsati ráčil. Když pak potom k vytištění přišli léta přítomného, ač, jakž praveno bylo, ne všickni nejvyšší úředníci a soudcové zemští o tom věděli, ani při uvažování jich byli, tedy když impressor je tiskl, roztrhl se pod nimi pres, čímž dal Bůh návěští protivníkům pravdy, že to zlostné mínění jich také v celosti nezůstane, jakž oni sobě umínili. Ano i sám císař neliboval sobě toho jich předsevzetí nepokojného; pročež když někteří z nich přednášeli mu je ku podpisu, museli po několikráte s nemalou domluvou od něho odcházeti. Až potomně na veliké a nezbedné legata papežského sollicitování a velikých pomocí proti Turku připovídání tíž mandatové neb patentové, jichž bylo datum na hradě Pražském v pondělí, den sv. Maří Magdaleny léta tohoto, teprva ve čtvrtek, v den památný sv. Jana stětí, 29. srpna, jsou od něho podepsáni. 29.srp.

1602. Ale, jakž někteří rozprávěli, císař snad za jiné neměl, než že mandatové toliko do měst královských v Čechách a ne na stav panský a rytířský se vztahují. V sobotu po tom čtvrtku,
31.srp. 31. d. srpna, když ti mandatové do kanceláře české zase odesláni byli, tentýž den Bělehrad v Uhřích zase nám křesťanům od Turka odňat jest. Týž pak mandat od císaře vydaný a při něm i onen starý krále Vladislava proti pikartům takto sám v sobě slovo od slova zněl:

„Rudolf druhý. Vysoce urozenému, urozeným, statečným, slovutným, poctivým a opatrným pánům, rytířům, vladykám, Pražanům a městům i jiným všem obyvatelům a poddaným našim ze všech stavův království našeho českého, věrným milým, milost naši císařskou a všecko dobré vzkazujem. Věrní milí! vězte, že nás jisté zprávy docházejí, kterak by přes nejedny rozkazy a přísné předešlé J. M. panem dědem a panem otcem i jinými předky našimi, králi českými slavných a vzácných pamětí, učiněné a sněmy obecnými vyhlášené zápovědi mnohé osoby vyšších i nižších stavův v království českém následujíc sekty pikartské jinak valdenské, anebo těch, ježto se bratřími jmenují, netoliko na gruntech svých, po zámcích, tvrzech, sídlech, městech, městečkách, vsech, dvořích, ale také zde v městech Pražských při bytnosti a residenci naší pokoutně v rozdílných místech, po domích sbory a schůze dopouštěti, a se u velikém počtu ne samého lidu obecného a sedlského, nýbrž i panského, rytířského i městského stavu, mužského i ženského pohlaví, sjíždějíc a scházejíc, učení bludná, kázání, zpěvy a jiná víře svaté odporná posluhování provozovati, a tudy ta škodná, dávno kompaktaty a zřízením zemským i sněmy obecnými odsouzená pikartská sekta znamenitě rozmnožení den ode dne k zavedení lidu prostého bráti, růsti a zvelebovati se měla. Čehož sme se do osob těch, které se toho dopouštějí, i také těch, ješto se mimo tak přísná poručení a tolikrát vůbec prošlé mandaty scházejí, aby takovou neposlušnost zachovali, nikoliv nadáti neráčili. I poněvadž takové sekty týmž zřízením zemským těžce zapověděné jsou, tudyž oni pikarti neb bratří ku pořádu práva nenáležejí, a jim též právo jakožto odřezancům od přijatého v zemi české náboženství nikterakž sloužiti nemá a nemůže. Nicméně ty schůzky a kázání zřetedlně proti zápisu krále Vladislava a proti jistým Jich Mstí. králův s stavy snešením, též proti přísaze naší, kterouž sme při korunování našem pánu Bohu, panně Marii, všem svatým a poslušným stavům, věrným našim milým, že nad dobrým řádem a svatou věrou pod jednou a pod obojí přijimajících ruku držeti chceme, těch brániti a chrániti a jiných sekt bludných a pikartských v království a v zemích našich nedopouštěti, učinili, jsou a naproti čelí. Protož nechtíce, aby to zlé přehlídnutím naším k dalšímu vzniku přicházeti, a ti smyšlení bludové vzrost větší míti a se rozmáhati měli, týchž stavův věrných našich milých zvláště těch, jenž jedem pikartským nakaženi jsou, k navrácení se k starožitnému svaté křesťanské víry a domáckému jich milých předkův náboženství, k odstoupení od zavedení bratrského a srovnání se v religii s jinými věrnými poslušnými církve apoštolské syny milostivě napomínati ráčíme. Dále pak všem vůbec poroučeti ráčíme, abyste po dnešní den takových schůzek postranního scházení, zpěvů a posluhování tajně ani zjevně na gruntech svých nedopouštěli, nedrželi a neužívali ani komu jinému držeti, užívati přehlídali, sbory všecky ihned zavřeli, zamkli, kolím zabíti a zaraziti dali; a pokudžby se kde v kostelích táž pikartská a bratrská neb jiná zmatečná učení hlásala a kázala, odbudouce jich odtud, kněžstvem řádným, od arcibiskupa Pražského anebo od administratora konsistoře pod obojí přijimajících vzatým osadili, také lidi poddané vaše dostatečně napomenuli, aby od téhož bludného učení a té pikartské nebo bratrské sekty přestali a od ní pustili, sbory, schůze i

všecka neřádných kněží jejich kázání po domích i jinde zastavili, těch dále 1602.
a více nemívali, než k víře a náboženství v království tomto přijatému a zřízením zemským schválenému pod jednou aneb pod obojí vedlé kompaktat přijímajících přistoupili, tím se řídili a spravovali a na konci v tom ve všem tak a ne jinak, než jakž ten Vladislava krále majestat, kterýž in originali na zámku Karlšteině s jinými zemskými privilegiemi a věcmi zůstává, a přípis jeho hodnověrný při těchto našich patentech pro vědomost jednomu každému z jistého poručení našeho císařského vytištěn jest, v sobě obsahuje a zavírá, v jednom každém punktu a klauzuli neproměnitedlně zachovali, ač se chtějí hněvu a nemilosti naší císařské a královské uvarovati. Neb jestli by se kdo přes toto jisté naše poručení tak nezachoval, to přestoupil, ty sbory nezastavil, těch schůzí na gruntech svých tajně nebo zjevně dopouštěl, a vyměření téhož majestatu v nejmenším artikuli zrušil, k tomu každému jakožto k přestupníku řádu dobrého, rušiteli práva a neposlušníku rozkazů našich císařských a královských, ano jako k nepříteli obecného zemského dobrého ráčíme věděti jak přikročiti, k němu se zachovati a jeho ku příkladu jiným dáti skutečně ztrestati; kdež vida jistou, konečnou a přísnou tuto vůli, i také milostivou výstrahu naši, tím se všickni i jeden každý z vás spraviti a před dalšími těžkostmi, kterýchž bychom žádnému příti neráčili, uvarovati bude moci. Tomu na svědomí pečet naši císařskou k tomuto mandatu našemu jsme přitisknouti rozkázati ráčili.“ *)

Tito tedy mandatové, byvše náležitě zhotoveni, jsou 2. září, 2. září
to jest v pondělí dne sv. Daněle, na kterýžto den předešle léta 1541 Budín vzat od Turků, publikováni se znamenitou slavností, a to toliko s herolty království českého, neboť říšských, o něž nejvyšší kancléř a hofmistr poslali ku pánu z Lichtenšteina, týž pán zapůjčiti nechtěl, protože ti mandatové nebyli od tajných rad říšských uvažováni. Začali pak herolti s trubači a bubny vlaskými publikovati je nejprvé na Hradčanech, potom na Malé straně, odtud na Novém městě; a když na Novém městě troubili a bubnovali, jeden buben se jim roztrhl. Načež když se díval Jan Miblar, sekretář kanceláře české, s druhým poctivým člověkem, přiletěla odněkud hrdlička mezi ně otevřenými okny do světnice, z níž se oni dívali. V pátek po publikování, den sv. Klaudia, 6. září, nej- 6. září
vyšší hofmistr království českého, Krištof z Lobkovic, maje již od dávna připravený praporec, aby jej do Krupky panně Marii podlé slibu svého, jak by ti mandatové vyšli, obětoval, vydal se na túž pouť, a dotčený pak praporec teprva ve středu za ním byl nešen, protože léta a dne ještě doloženo na něm nebylo. Byl z osmnácti loket červeného damašku, na jedné straně maje erb jeho a na druhé obraz panny Marie s titulem jeho s tím doložením, že on to panně Marii obětovati ráčí, ovšem snad z příčiny té, že nad pikarty spolu s jinými pomocníky svými zvítězil. Zatím hned 10. září, v outerý 10. září
po narození p. Marie, nejvyšší kancléř, Zdeněk Popel z Lobko-

*) Mandat krále Vladislava viz apologii II. stavův král. česk.

1602 vic, obeslal na kancelář úřad ze všech tří měst Pražských a dotazoval se jich, proč nevykonávají exekucí na pikarty. K čemuž jednomyslně odpověděli, že žádný nechce se znáti, aby pikartem byl, a ti, kteří se bratřími spravují, že i z stavu panského a rytířského jsou, kteříž domy své v Praze mají. Pročež že Pražané prosí, aby je kancléř nejvyšší v tom šanoval a takové osoby sám do kanceláře obsílal; nebo z nich mnozí i v úřadech J. M. C. jsou i v počtu měšťanův Pražských. Když je pak J. M. C. v úřadech trpí a nic o to říkati neráčí, i kterak se oni s nimi o to nesnaditi a s jakou exekucí i v čem k nim přikročovati mají. — Přes to však někteří nepokojní lidé jak mezi měšťany tak i vyššími stavy nechtěli při právě odpovídati osobám těm, které se spravovaly bratřími. A nejprvé při Novoměstském právě, kdež o dluh činiti bylo tomu, kdož dlužen byl, nález takový se stal: Poněvadž zřízení zemské i práva městská mezi dlužníky žádného rozdílu v náboženství nevyměřují, pročby jedni druhým platiti neměli; protož aby dlužník věřiteli svému, čím jemu povinen jest, zaplatil. — Nápodobně Lacek z Šternberka, křižovník a arciknížete Matiáše komorník, maje při o nářek poctivosti s Johankou, Fridricha Švihovského manželkou, na soudu zemském, podal naproti ní supplikací do soudu zemského, žádaje jich milostí proto samé, že ona neřkuli týmž jedem pikartským a bratrským nakažena jest, ale hned od dětinství svého po otci, bratřích i sestrách svých jej zdědila, a posavad takovou pikarticí s nemalým počtem poddaných svých zůstává a zapověděných kancionalů, traktatů, schůzek, sborů a klášterů, zpěvů a postranního kázaní i přijímání pikartského a bratrského až dosavad neopouští, aby jej půhonu i důhonu jejího, tak aby tady něčeho se proti J. M. C. nedopustil a hněvu i trestání od J. M. sobě nezasloužil, ihned osvoboditi a v tom na zalíbení a schválení J. M. C. proti takovým, na kteréž se zřízení zemské ani landfridové nevztahují, dobrý příklad učiniti ráčili. Ale nejvyšší úředníci a soudcové zemští odeslali
5. říj. túž supplikací 5. října, vše léta tohoto, dotčené Johanně Švihovské i s přípisem mandatu, aby zase dne pondělního nejprvé příštího jim s navrácením té supplikací odpověď na ni dala. Což když ona učinila poslušně a nevinu svou odvedla, tu jich milosti o soudu zemském sv. Jeronýmském, v sobotu po sv. Diviši, z plného soudu zemského ráčili toto oustní oznámení učiniti: Že on Ladislav z Šternberka jest povinen úředníka svého Planického Johance Švihovské proti sobě tu, kdež náleží, postaviti pod pokutou, pro nepostavení v půhonu i v důhonu dostavenou. Co se pak dáleji jiných artikulův, v též supplikací i v odpovědi na ni dané obsažených, dotýče, budou-li se strany

chtíti pořádem práva oč toho viniti, že toho budou míti moc 1602
a svobodu. A protož že J. M. ráčí toho všeho při témž pořádu práva zůstavovati.

Odtud pošel mezi lidmi evangelickými hlas obecný, že při nejprvnějším sněmě stavové na J. M. C. to vznésti a poníženě žádati chtějí za vysvětlení toho mandatu: kdo jsou ti pikarti, a kdo ti druzí zmatečného učení se přidržující, jimž by právo nesloužilo? Nicméně 11. d. listopadu, v pondělí dne 11.list.
sv. Martina, sbor bratrský v městě Ml. Boleslavi kolím zaprán a zpečetěn, k čemuž dal se potřebovati Joachim Bohuslav Hasišteinský z Lobkovic, v pondělí pak, den sv. Zdeňka,
23. listopadu, ku poctivosti památky dne narození nejvyššího kan- 23.list.
cléře i dům týchž bratří tu v Boleslavi jim odňat. A když někteří měšťané hájili toho, témuž z Lobkovic pravíce, že to dům není bratrský, ale že náleží k obci, vzati sou o to do vězení a potom dodáni do Prahy na Bílou věž, kdež bez mála rok seděli. Totéž učiněno i sboru v Týně nad Vltavou. Podtím vyšel také na jevo prací některého pobožného muže mandat duchovní, proti pohrůžkám světa a antikrista ku potěšení a vzbuzení zarmoucených a soužených s trůnu velebnosti božské seslaný, kterýž zněl slovo od slova takto:

„Já hospodin, požehnaný Bůh a Otec Jesu Krista, otec milosrdenství a Bůh všelikého potěšení, kterýž ducha svého posvěcujícího na věrné vylévám, nábožným, poníženým, utištěným, trpělivým, křivdu a bezpráví snášejícím a všechněm těm, kteří ve jmenu mém skrze moc ducha mého svatého pokřtěni a do církve mé katolické neb všeobecné křesťanské pořádně vedlé mého a ne lidského nařízení přijati jsou, v ní zůstávají a na světě přikázání mých, tolikéž i evangelium, od syna mého Kr. J. a skrze věrné sluhy jeho, apoštoly a evangelisty, hlásaného i v pamětech zanechaného, v čistotě bez nálezkův lidských se přidrží, pro mne křivdu, protivenství, pohanění vedlé předpovědění mého u sv. Jana v 15. kap. zapsaného, snášejí a při pravdě stále a trvanlivě zůstávají, synům a přátelům mým milým — přízeň, milost, pokoj věčný, vykoupení, ze všeho zlého vyproštění, hříchův odpuštění a život neskonalý vzkazuji. Nábožní věrní, moji milí! Jest mně jakožto Bohu vašemu vševědoucímu věc vědomá a známá, i také od andělův mých při přednášení modliteb věrných mých milých přednešená, kterak dne včerejšího od syna mého Rudolfa II., z milosti mé voleného římského císaře a ode mne nad vámi ustanoveného krále, mandat (původem lidí nepokojných, vám milosti mé a pravého vám ode mne daného poznání mého závidících, z kůrův andělských i ze všeho nebeského dobrého vypadlcův, nepřátel církve zlobivých a z pouhé zlosti a nenávisti ďábelské vrchnosti proti voleným ponoukajících a tak ji svozujících) na bratří, kteréž oni pikarty a bludnými sektáři nazývají, vyšel, v němž se jim všecky schůze, služby, zpěvy, posluhování, modlitby i pořád práva jakožto prý odřezancům zapovídají, zastavují a zarážejí. A ačkoli o vás všech věrných mých, jenž se služeb mých a poct pravých vedlé nařízení syna mého a apoštolův jeho přidržíte, všech bludův antikristových a nálezkův lidských, snův a básní se varujete a vystříháte, vím, že žádnými bludy pikartskými, kteréž já Bůh sám v nenávisti mám, nakaženi nejste a nikdy ste nebyli; však jakožto Bůh vševědoucí a zpytatel srdcí lidských znám to, že ten mandat nepřátelé moji a vaši z návodu nevěstky, na stolici babilon-

1602 ské mezi vodami na sedmi vrších sedící a v zjevení sv. Jana evangelisty, kdoby ona byla, v hojnosti a obšírně z poručení ducha mého svatého vypsané a všemi barvami ku patrnějšímu poznání jí vymalované, na vás, jakoby ste vy ti pikarti byli, protože se z poručení mého bratří jmenujete, dle příkladu syna mého Jež. Kr. a apoštolův jeho všecky své bližní za bratří jakožto jednoho otce syny držíte a máte, vtáhnouti, vzkládati a skrze to vás o duše vaše, krví syna mého milého draze vykoupené, manželky, dítky též i statky vaše připraviti a všecko zlé pro jmeno mé na vás lhouce uvésti chtějí. Někteří zajisté domnívají se, že mně tím službu líbeznou a nábožnou učiní, a jiní to zlé na vás ze zlosti a přirozené závisti vzkládají. I nepochybuji já, Bůh váš, že z slyšení slova mého nebeského, vám kázaného, tomu vynaučeni ste a býti máte, kterak syn můj, byv na světě, od židův v uši své pohanění slyšeti musel, jakž o tom v epištole k židům 12. kap. v. 2. 3. napsáno jest, těmito slovy: Patříce na vůdce a dokonavatele víry Ježíše, kterýžto místo předložené sobě radosti strpěl kříž, opováživ se hanby; a považte, kteraký jest ten, jenž snášel od hříšníků taková proti sobě odmlouvání, že jsou jej samaritanem, ďábelníkem, pijanem vína, zrádcem, s hříšníky obcujícím, buřičem a jináče jmenovali, jej beránka nevinného, od hříchů a všelijakých nepravostí čistého, za člověka hříšného odsoudivše, z chrámu a z škol svých vyháněli, vyobcovali, jeho se štítili, jej potupně jako jiného zločince jali, políčkovali, uplvali, uposmívali, až na posledy i ukřižovali a ohavnou smrt jemu učinili. A tak i všickni, kteříž chtějí pobožně živi býti v Kr. Jež., protivenství míti budou. To se také dálo na apoštolích, učedlnících jejich a všech mučedlnících. Ti sou tolikéž od nepřátel slova mého, v čistotě od nich kázaného, ze škol vyobcováni, kamenováni, mrskáni, z měst vláčeni, haněni, nařikáni, za nejvyšší bezbožníky a kacíře odsuzováni, až i tolikéž rozličnými smrtmi usmrcováni byli.

Avšak drahá jest před očima mýma smrt svatých mých. Že sou pak taková protivenství i hned od začátku světa na věrné mé přicházeti měla a mají, to sem proto dopustil, aby moji volení při tom zkušováni a jako zlato prubováni byli, i skrze ouzkou cestu do slávy mé, od věčnosti jim ode mne připravené, přicházeli; tolikéž i proto, aby slova má nepřátelům mým tím hojněji osvědčována, a že pravá jsou, smrtí mučedlníkův pojištěna byla, tak aby v den soudný též nepřátelé hodné příčiny neměli, čím se vymlouvati a jakou nevědomostí zastírati. A že taková zkušení na vás přijíti mají, jakož se vás již i dotýkají, nad tím se nehoršte, ani nermuťte, jako bych já již usnul, na vás zapomenul a o všem vašem trápení nevěděl. Nebo na rukou a dlani své vás vyryté mám, a dotýkají se vás jako zřítedlnice oka mého, protože sem vás před ustanovením světa tohoto předzvěděl, pro vás syna svého na svět poslal, vám skrze něho spasení způsobil, vás sobě ne křižmem zemským, od lidí beze vší podstaty slova a nařízení mého vymyšleným a mně i slovu mému odporným, ale duchem mým svatým a hojnými dary jeho skrze křest a vzkládání rukou na vás shůry posvětil. I jak bych já se na vás, své maličké stádce, kteréhož sem ochránce, zapomenouti měl? Důvěřte se mi, nebo znamení toho patrná, že vás miluji, máte, netoliko v tom, že sem vám všeliké protivenství, která se vás dotýkati měla, skrze syna mého milého, proroky a apoštoly, naskrze v obojím, starém i novém zákoně, předpověděl, ale také že sem, koho za nepřátely míti budete, jak se jich vystříhati a před ranami jejich opatrovati máte, oznámil, nadto pak výše za věrnost vaši mzdu velikou v nebi připověděl; ucho zajisté neslýchalo, oko nevídalo a na srdce lidské nikda nevstoupilo, co sem já vám připravil. Nebo za tento krátký a všelijakých strastí plný čas radostný a věčný život přijmete; poněvadž všickni ti, kteří pohanění pro jmeno mé a čest K. J. syna mého milého trpí a snášejí, blahoslaveni jsou, protože na nich duch slávy boží odpočívá.

Žádný pak netrp jako vražedlník, zločinec, zloděj neb všetečný. Jestliže kdo trpí jako křesťan, nestyď se za to, ale oslavujž Boha v té částce

podlé naučení od apoštola Pavla Řím. 14. 2. Tym. 3. 2. Thes. 1. a Petra 1. a 4. 1602
Mat. 10. Žal. 116. Deuter. 23. Iz. 40. 42. 46. 47. Oz. 2. Jana 15. kap. zapsaného. Nenávidí-liť vás svět, vězte, že jest syna mého prvé v nenávisti měl. Byste byli z světa, svět, což jeho jest, milovalby; že pak nejste ze světa, ale já z světa vyvolil sem vás, protož vás svět nenávidí. Pamatujte na řeč mou, skrze syna mého vám mluvenou, že není služebník větší nežli pán jeho. Poněvadž se synu mému protivili, i vám se protivovati budou; poněvadž jsou řeči jeho nešetřili, i vaší šetřiti nebudou. Ale toto všecko učiníť vám pro jmeno mé, neboť neznají toho, kteréhož sem poslal K. J. Protož vás trápí a sužují, domnívajíce se z vnuknutí syna zatracení a za to majíce, že mně tím službu libeznou činí; vy pak proti tomu za to držíce, že opuštěni jste, rmoutiti se, však jen na maličkou chvíli, budete. Radost zajisté vaše bude věčná v nebesích, jakž sem vám skrze Petra, apoštola mého, předpověděl. Kdo jest, ješto by vám co zlého učinil, jestliže budete následovníci dobrého? Když pak trpíte pro spravedlnost, blahoslaveni ste. Strachu lidského nic se nebojte, ale mne Boha vašeho posvěcujte v srdcích vašich, hotovi jsouce vždycky k vydání počtu všelikému, kdožby od vás požádal zprávy z naděje té, kteráž jest v vás, a to s tichostí a bázní, majíce dobré svědomí, aby utrhající vám jako zločincům za to zahanbeni byli, a v posměch dáni byli ti, kteříž hanějí ctné skutky vaše a dobré v Kristu obcování vaše. Kdož mne zapírá před světem, tohoť se syn můj v den poslední též odepře; a kdož mne vyzná před světem, k tomu se i syn můj přizná před anděly. Nebo pohleďte na ptactvo nebeské, kterak já se o ně starám, tak že bez vůle mé ani vrabec na zemi nespadne. Nadto pak vám, kteréž sem k sobě z prostředku bludův antikristových povolal a vyvolil, i k službě své posvětil, vlas s hlavy vaší bez vůle a dopuštění mého ztratiti se a spadnouti nemá. Co pak časem činím, že těžkostí na vás dopouštím, to někdy pro potrestání výstupkův vašich a zase napravení života vašeho, někdy pro výstrahu jiným a pro větší horlivost k dobrému a utíkání zlého, někdy pak pro zkušení vás u víře, jak stálí jste, činím. O čemž ovšem slovo mé, v starém i v novém zákoně obsažené a skrze ducha mého sv. vynešené, obšírněji a hojněji vysvědčuje. Protož vás všech i jednoho každého z vás dobrotivostí svou božskou milostivě napomínám a pro spasení vaše poroučím: kteřížkoli ste slovo mé v čistotě bez všelikých bludův antikristových a jiných sekt slovu mému, skrze K. J. syna mého a apoštoly jeho mocí ducha sv. vznešenému a vám v známost uvedenému, velice odporných a skrze mnohá má předpovědění a výstrahy zavržených přijali aneb přijíti usilujete, abyste cizích potupných jmen na sebe nevztahujíce, ke mně jakožto bratří syna mého a všickni synové moji se hlásili, ke mně se přiznávali, pravého, čistého učení a starého katolického náboženství, kteréž od Jež. Kr. syna mého a apoštolův jeho po všem světě kázáno bylo, následovníci byli; bludův antikristových a přitom proroků falešných, kteříž k vám v ovčím rouše na svedení mnohých přicházejí, a vnitř vlci hltaví jsouce mé věrné mordují a divné zákony jim, zapovídajíce se ženiti a rozdíl v pokrmích (o čemž skrze apoštola mého Pavla vám předpověděno bylo) vyměřujíce, vystavují, též všelijakých mnohotvárných, od lidí smyšlených a pod barvou poct a služeb mých ustanovených modlářství pilně se vystříhali; byť anděl s nebe přišel a jiné evangelium vám kázati chtěl a kázal, nežli jest od syna mého a apoštolův jeho kázáno bylo, jeho nepřijímali, k slovu mému vedlé poručení mého nic nepřidávali, od něho nic neujímali; spasitele, vykupitele, přímluvce a orodovníka vašeho K. J. syna mého na žádné poušti, v žádné skrýši, v žádném poli ani v jakém stavení nehledali, ale jeho na pravici mé, Boha otce všemohoucího vašeho, odkudž přijde souditi živých i mrtvých, býti v čisté a neomylné pravdě znali, nic méně jeho sobě vždy přítomného dle zámluvy jeho až do dne soudného věděli; svátosť večeře, od něho vám ustanovenou, k mnohému potěšení a posilnění víry za kšaft jeho pravdivý a vám jakožto bratřím po odchodu

1602 jeho zanechaný a smrtí jeho stvrzený drželi a zachovávali, ji s vážností, kolikráte by koli uražené svědomí vaše vás trápilo, na připomínání smrti jeho, dokavadž nepřijde a vás k sobě tu, kdež člověčenství jeho, jakožto váš zástupce, hlava, pastýř, nejvyšší kněz věčný, kterýž za hříchy vaše mně, Bohu otci svému, se obětoval a mne s vámi smířil, přebývá, nepojme a nepřivede, užívali a k jinému žádnému mimo téhož syna mého, kterýž k spravování vás nejmocnější jest, se nepřiznávali. Jemu se ve jmenu jeho klanějte, jeho ctěte, milujte; nebo začkoli ve jmenu jeho mne žádati budete, dámť vám. Mne Boha vašeho, kterýž mohu duši i tělo na zatracení odeslati, více nežli těch, kteříž toliko vám tělo vzíti mohou, se bojte a mne víceji nežli lidí poslouchejte. Nadto synáčkové moji nehřešte. Pakli by kdo zhřešil, přímluvci máte Kr. Jež. spravedlivého. Onť jest oběť slitování za hříchy vaše, netoliko za vaše, ale i za hříchy všeho světa. A potom znejte, že ste jej poznali jakž evangelista můj sv. Jan obšírněj vás o tom v epištole své vyučuje. Dáleji k tomu také vás napomínám, abyste pro zahnání nepřítele vašeho ďábla, hada starého, který vždycky bez přestání u mne na vás žaluje a na světě vrchnosti vás ošklivi, bděli, pilně se modlili, ze všeho díky činili, ducha mého v vás neudušovali, proroctvím nepohrdali, všeho zkušovali, a což dobrého jest, toho se přidrželi, všeliké zlé tvářnosti se varovali, jakž o tom dále v epištole k Tessalonským kap. 5. psáno máte; slovo mé rozvažujíce netoliko v ústech ale i v srdcích složené měli, v pokušeních a protivenstvích vašich zákonem mým se těšili, žalmy, od proroka mého Davida vám pozůstavené, pilně čítali a bedlivě zpívali i potěšení z nich nabývali, a veliké divy mé, kteréž sem kdy při vykoupení a vysvobozování lidu mého činival, s bázní a uctivostí rozjímali. Nebo pohleďte, kterak sem ztrestal národy ty, kteříž lid můj izraelský sužovali a křesťany mé v času milosti trápili. Ohleďněte se nazpátek a považte, co sem učinil léta 1588 na moři, co ve Frankreichu, co v Niderlandu, co v zemích německých a před mnohými lety i v této zemi? Kterak slovo mé ode mne po všecky časy obhajováno bylo? Protož i vy oblečeni jsouce v celé odění boží, kteréž, co by bylo, duchem mým v epištole Pavla apoštola k Efeským v 6. kap. vysvětleno jest, nestrachujte se a na to, abych já vás opustiti měl, nemyslete. Nebo když vy mne za nejdalšího od sebe pokládáte, tedy já sem mezi vámi; neopustímť vás, nýbrž ze všeho zlého vysvobodím a chrániti budu proti všelijaké moci pekelné. Máť jest pomsta i odplata. Toliko trpěliví buďte a nad prodléváním mým nezoufejte. Avšak dokavadž vás k sobě nepojmu, vrchnosti poddáni buďte, co Bohu, to Bohu, co císaři, to císaři dávejte; bližní své milujte, ctnostný a pobožný život veďte, až vás z tohoto bídného a vám odporného života vyvedu do onoho věčného, v němž radosti vaší konce nebude. Nebo ne každý, kdož mi říká „Pane, pane!“ vejde do království mého, ale ten, kdož činí vůli mou. Což všecko napomínaje vás předkládám, abyste se v slově mém posilnili, ďáblu, protivníku vašemu, statečně odpírali a skrze trpělivost v pokušeních života věčného dosáhli a tak se mnou na věky věkův kralovali. Na tom vůli mou božskou, jistou a konečnou, naplníte, jináč pod zatracením duše nečinice. Na potvrzení též napomenutí mé několika svědky mými, starým a novým zákonem, písmy světlými a ode vší církve přijatými sem stvrdil, je spečetiti a podepsati se jim poručil. Datum ve věčné radosti nebeského království, podlé počtu lidského 3. d. září léta od narození syna mého, v těle přišlého, 1602.

Hospodin.

Jan Evangelista,
království nebeského kancléř.

K rozkazu požehnaného hospodina
Petr a Pavel, apoštolé páně.

Jan Hus a Martin Luter,
služebníci boží.“

Když tedy týž mandat císařský byl vyhlášen, vzniklo hned mezi lidmi našimi divné rozdvojení. Někteří obzvláštně z stavu vyššího nehrubě naň dbali, než předce, jako kdy prvé, pánu Bohu směle sloužili. Jiní pak se ho náramně zděsili, že se ani pánu Bohu volně modliti nesměli, ovšem pak služebníkům a správcům svým k sobě nedali, služeb božích se zbavili, a nejedni kostely sami zamykali. Bylo také posíláno potom i poručení k některým zvláštním osobám z stavu vyššího, aby kněží svých v říši ordinovaných odbyli, místo nichž arcibiskup chtěl jim jiné dosazovati; ale nic dovésti nemohl, nebo ty osoby panské a rytířské zasadily se o to tuze a kněží svých sobě bráti nedaly, jakž níželi na svém místě to se připomene. 1602

V tutúž dobu Sixt Palma Močidlanský, impressor a měštěnín Nového města Pražského, ponuknut byv bezpochyby svrchu psaným mandatem, vytiskl také v impressí své podobný mandat, kterýž tam někdy před 50 lety vyšel; smýšlím, že byl od někoho z věrných místo výstrahy sepsán lidu božímu proti Tridentskému koncilium, a ten zněl slovo od slova takto:

Mandat Ježíše Krista, krále nebeského a spasitele lidského, věrným křesťanům poslaný, v němž přikazuje všechněm, kteří sou mu na křtu slíbili a svatě se zavázali, aby ztraceného zámku, jenž jest víra k jeho slovům, a pevnost, řečenou dobré svědomí, ďáblu zase skrze jeho pomoc božskou dobýti hleděli; též se ukazuje, z jakých příčin lidé mnozí bídně pobloudili, víru potratili, a jak by se zas napraviti, boj křesťanský proti ďáblu a jeho holomkům vésti měli; z písma sv. vybraný všechněm bídným, zarmouceným, svedeným k vzdělání a ku potěšení.

„Já Ježíš Kristus, Boha otce všemohoucího syn živý, jednorozený, nejmilejší, z královského rodu Davidova pošlý, král slávy nejmocnější, spasitel světa nejlaskavější, biskup svrchovaný, kníže pastýřův, smírce a spokojitel hněvu božského, prostředník mezi Bohem a člověkem, beránek boží, hříchy světa snímající, všechněm svým milým křesťanům a bratřím milosrdenství, milost a pokoj vzkazuji. Moji milí, v dobré vědomosti máte, kterak sem já z pouhé milosti a lásky Boha otce svého před lety šestnácti sty pro vaše dobré do údolí tohoto plačtivého a žalostného světa v způsobu služebníka přišel, pro spasení a posvěcení vaše narozen, vám od otce mého dán a za dar poslán, abych hříchy vaše skrze své umučení s vás snal, skrze mé rány vás uzdravil, mým bičováním, korunováním, ukřižováním a jiným trápením, kteréž sem snášel, Bohu otci mému, na hříchy zuřivému, vás příjemné učinil a s ním spokojil, summou, abych nepřátely vaše, smrt, ďábla, peklo svou smrtí potřel a snížil, i moc jejich zkazil a vás skrze své z mrtvých vstání u víře ospravedlnil a skrze milost ducha sv. v duchu obnovil, znovu zrodil, posvětil i spoludědice království otce mého nebeského učinil. Víte také bezpochyby, s jak velkým nákladem, s jakou snažností a prací vás sem sobě za svůj dědičný lid a na věčnost za své věrné a milé dobyl a koupil. Nevynaložilť sem na to, jakož víte, zlata ani stříbra ani drahého kamení aneb něco časného, aniž také mne to stojí některý tisíc oděnců a množství zbrojných jezdcův, některé znamenité město neb království, že sem vás ďáblu, nepříteli vašemu, z hrdla vydřel, pod svůj praporec přivedl a dobyl; ale

1602 něco mne znamenitějšího a většího stojí, totiž mé vlastní tělo, mou nevinnou krev a ušlechtilý život, kterýmž sem vás sobě za své vlastní věrné, milé a věčné království koupil. Víte také dobře, jak ste mi se na křtu slibem svatým zavázali a jako dědičnému pánu oddali a připověděli, zachovati víru a poddanost. Jest mi pak známé a vědomé o vašem zapomenutí se na svůj slib a závazek, na křtu sv. mně učiněný, i o nedbanlivosti vaší při víře a odstoupení od přikázání mých. Není přede mnou skryto, kterak skrze vaši bezpečnost a zanedbání mých přikázání nejpevnější hrad a pevnost, kterouž sem pro obranu všech zemí a církve mé s velikou prací vzdělal a ustavěl, vám ji věrně k opatrování a zachování poručil, od ďábla skrze zástup bezbožného jeho vojska jest dobyt a vybojován, totiž víra živá slovu mému svatému s dobrým svědomím; kterýmžto hradem všecku zemi křesťanské církve sem ohradil, bezpečnou a nepřemoženou před nepřátely učinil. Předzvěděl sem také, když sem na světě obcoval, jakožto vševědoucí, že ten hrad, jenž jest víra s dobrým svědomím spojená, znamenitý štos od ďábla nepřítele vašeho vezme, a s jakou chytrostí, ouklady, kvaltem on k tomu zámku šturmovati a dobývati ho bude. Protož sem vám poručil, bdíti a opravdově na vaši víru a povinnost křesťanskou péči s bedlivým opatrováním míti. Naučil sem vás také, kterak byste mohli ten hrad rytířský před nepřátely obhájiti a obdržeti. Proto dal sem vám i své milé správce a úředníky, kteréž sem sobě z milosti za služebníky zvolil, aby vás po mém odchodu oustně i skrze psaní o tomto budoucím výboji zpravili. Poslal sem jim mého ducha sv., kteréhož sem dáti zaslíbil, skrze jehožto učení vás by k tomu boji duchovnímu mustrovali a strojili. Poručil sem také skrze ně, abyste se duchovní zbrojí zachystali, pavezu dověrnosti, pancíř spravedlnosti, lebku naděje, moc ducha, jenž jest slovo boží, a o jiných nástrojích bojovných, kteréž k tomu nejlépe přísluší, vám oznámiti, kterými byste toho zámku a ušlechtilého hradu před nepřátely obhájiti mohli. Mimo toto všecko způsob vašich nepřátel gruntovně sem vyznamenal, abyste nepřátely víry vaší jasně poznati mohli, s nimiž ten boj jest; že (to) ďábel a holomci jeho, vlci hltaví, rounem ovčím zevnitř odění, zákonníci, pokrytci, falešní proroci, antikristové, modláři, svatoskutečníci a jiní svůdcové. O kterýchž ačkoli moji milí věrní, Jeremiáš a Ezechiel s jinými proroky, svými tovaryši prvé sou oznámili, však přes to nepomenul sem toho, abych jich nepředstavil před oči vaše a netoliko nekázal vám o nich, ale téměř jako prstem na ně ukázal, abyste je poznali; jakož pak můj věrný kancléř Matouš vám je vypsal, tolikéž má vyvolená nádoba Pavel na mnoha místech v epištolách zmínku o nich činí a žádné práce a pilnosti, aby vám je oznámil a zjevil, v tom nelitoval. Petr, pak Jan, apoštolé, a jiní moji přátelé také jich dotýkali, o jejich budoucím svodu, lakomství, šantroctví a licoměrnosti kázali, psali, antikristovy zlotřilé šejdíře vymalovali. Ale ach, jak vám to nic nezpomohlo! Pročež žádné slušné výmluvy nemůžete míti, ani se z této nevěrnosti a nedbalosti i zapomenutí nad svými závazky nemůžete ospravedlniti." Nebo ste slovo mé božské, učení věrné, radu otcovskou zavrhli, a mou smrt, kterouž sem za vás na kříži podstoupil, v smích ste obrátili, na mne vykupitele, spasitele, posvětitele, prostředníka, zpomocníka a milostivého ochránci svého ste zapomněli a od sebe odvrhli, mne nálezky svými a nepravostmi vašimi k hněvu popudili. Rozhněval sem se a odvrátil tvář svou od vás a dopustil sem, aby nepřátelé vaši násilně v krajinu vaši se uvázali, vás jímali, trápili, sužovali, utiskali, šmýkali, dřeli, věšeli, pálili a všelikou vůli svou s vámi provodili a do konce falešným učením ode mne odvedli k Bálovi, modle římské, a učili vás obětovati bohům cizím, tak že žádný z vás, jenž máte moji věrní býti, a jenž ste se mne jako svému dědičnému pánu oddali a zavázali, na mne nezpomínal, ani se ke mně utíkal, aniž ve mne doufal a v mne se dobrého nadál. Takoví nebezpeční časové byli, aniž kdo tomu porozuměti a ohlásiti se směl, tak že i vyvolení sotva zavedeni nebyli, a jako

tři mládenci, Sidrach, Mizach a Abdenago, v ohnivé peci ustanovení lidského 1602
držání ste byli.

K takové pak bídě, lide můj! přivedly sou tebe tvé zlé cesty a hříšná myšlení, a tuto všecku pokutu na tebe sem vzložil, protože jsi slova mého neposlechl a můj zákon za hřbet si zavrhl. Já sem k vám poslal své služebníky, a nechtěli ste jich poslechnouti; přijali ste lež a neobrátili ste se zase. Popatřil sem a pohleděl na vás, byl-liby kdo rozumný, hledaje Boha; všickni ste se uchýlili a spolu neužiteční učiněni. Není, kdoby dobře činil, aniž sem koho nalezl, pravé pokání činícího. Boha ste nevzývali; tu ste se třásli, kde nebylo strachu. Slovo mé ste zavrhli, a žádné moudrosti při vás se nenalezlo. Protož rozptýlil sem kosti těch, kteří se lidem líbí, a napájel sem vás vodou s žlučí a krmil sem vás pelyňkem t. j. dopustil sem, abyste lidským učením krmeni byli, a slovo mé před vámi bylo skryto. Poslal sem zajisté na vás hlad slova svého, chodili ste od půlnoci až k východu, však ste mě nenalezli, to jest, běželi ste od sv. Jakuba do Cách, z Cách do Grimmentálu, odtud na pouť k dubu, potom k smrku, k jabloni, k hrušce; však vždy žádného pokrmu ani očerstvení duším vašim ste nenalezli. Nebo evangelium mé nebylo vám kázáno, skrze něž mohli byste se hříchů vašich zbýti, potěšení dojíti a pravému putování k nebi se naučiti. Ač já v čase protivenství a soužení vašeho, když ke mně voláte: „Ó pane Kriste, povstaň, zpomoz, vysvoboz, ať se nesílí člověk! Pročež pane odstoupil si daleko? pohrdáš námi v časech příhodných a v zármutku?“ mohl bych říci: Kde jsou vaši bohové pomocníci, které ste vzývali a v nich naději měli? nechť vzhůru povstanou a vysvobodí vás v čas zármutku vašeho! Ale ačkoli tys, lide můj a choti má, zasnoubena s mnohými jinými milovníky vůkol šla, však nad tebou věčně mstíti nechci, jediné přiviň se ke mně a obrať se zase ke mně, nebo já jsem spasitel tvůj milý, ženich nebeský ušlechtilý, hlava těla tvého jediná. Protož navrať se zase ke mně, čiň pokání a připoj se ke mně silnou věrou a milostí, přidrž se slova mého, tím spravuj se do skonání svého; tedy já milostně přijmu tě, milosrdenství obličeje mého neodvrátím od tebe. Nebo já svatý sem, a hněv můj netrvá na věky. Nakloň dcerko má, o lide můj, uší svých a pojď ke mně; synové a dcery mé, slyšte mne, a živa bude duše vaše! Blahoslavení, kteříž ostříhají cest mých! Slyšte umění a buďte moudří, neopouštějte zákona mého, a já učiním s vámi smlouvu věčnou, a to úmluvu milosrdenství. Budu Bohem vaším milostivým, a vy budete lid můj milý. Jáť pamatuji na přiřčení své a milosrdenství zaslíbené, skrze služebníka mého Ezechiele učiněné, že chci vytrhnouti stádce mé milé z ruky pastýřův nepravých, kteří sami sebe pasou; nemajíť ho potom více pásti. Ovce mé vytrhnu z úst jejich, aby jich do konce nepohltili. Pásti je budu na horách a travách zelených pastvou tučnou slova mého sv. a káži jim odpočívati ve mně. A dám vám pastýře podlé srdce mého, kteříž vás budou pásti uměním a učením mým. Slyšte hlas můj a zachovejte jej, i budou živy duše vaše! Nebo já nekochám se nad vaším zahynutím a smrtí, ale raděj tomu chci, abyste se obrátili a živi byli. Protož opusťte cisterny, které ste sobě vykopali, a já vám dám vody živé, s kterýchžto když budete píti, nebudete žízniti, a pojďte ke mně, kteří pracujete a obtíženi jste, a naleznete odpočinutí dušem vašim. Vezměte jho mé na sebe, jho mé jest sladké a břímě mé lehké. Nic se přede mnou neostýchejte, ani se čeho děste; přistupte k trůnu milosti mé s doufáním, abyste dosáhli milosrdenství a milost nalezli v čas potřeby. Předstupte přede mne směle, neb já přívětivý jsem a pokorný srdcem. Hledejte mne svého pána, dokudž mne nalézti můžete. Volejte ke mně, dokudž blízko jsem; opusťte cesty své zlé a myšlení převrácené. Pospěšte ke mně, a smiluji se nad vámi. Na tyto připovědi a zámluvy mé nyní se rozpomínám a ještě jednou je vyhlašuji i žádám vás, abyste všickni, jenž žízníte, k vodám šli. Vy pak, jenž peněz ani stříbra nemáte, přibližte se a jezte. Pojďte, kupujte bez

1602 stříbra a bezo vší odměny neb frejmarku, víno i mléko t. j. mé milosrdenství, mou milost a spravedlnost, kterouž vám chci darmo dáti. Nepotřebí vám za to platiti, jedině pojďte, chci vás tím darmo s milosti darovati, jen vezměte a v držení buďte. Kdo žízní, přijď a napí se vody života darmo; přijď jen s srdcem věřícím a kajícím. Proč ste vynakládali stříbro vaše do Říma, ne za chleby k nasycení duše, a práce vaše na pouti, ne k sytosti duchovní. Slyšte mne a jezte dobré, a těšiti se budou v tučnosti duše vaše. Nakloňte ucha vašeho a pojďte ke mně. Poslouchejte, a bude živa duše. I učiním s vámi úmluvu věčnou a milosrdenství Davidova věrná. Nezatvrzujte ke mně, moji milí, srdce vašeho, kterýž vám chci na věky dobře učiniti. Ó moji milí věrní! takové lásky, milosti a pomoci, která se vám ode mne podává, od sebe neodstrkujte a lehce nevažte, aby váš nepřítel ďábel s svou zholenou zběří neměl příčiny s vámi dále zajíti a vás hlouběji zavésti v bludy a hříchy. Neb on obchází jako lítý lev a hledá na všecky strany odbojův, činí ouklady, klade osidla, předstírá pohoršení, užívá potutelnosti a tisíc chytrostí, jimiž by vás zahanbiti, k sobě přivésti a do věčného zatracení svésti mohl, jemuž vy se brániti nebudete moci, jestliže by ten zámek — víru, na slově mém založenou a s dobrým svědomím spojenou, měl on opanovati a obdržeti. Nebo všeho království duchovního, křesťanského zisk i ztráta na tom jediném zámku záleží, a nemožné by bylo, kdyby tento zámek opanován nebyl, aby kdo jakou škodu to království nésti nemělo.*) Nad to nade všecko jest žalostivé, že mnozí vy té ztrátě a škodě neporozuměli ste a domnívali ste se býti mezi všemi za nejvěrnější a nejlepší křesťany, ješto váš nepřítel skrze své ošemetné dráby tento zámek a pevný hrad na všech úhlech a na všech stranách prostřílel, odral a dokonce spustil. Zda-li ste zapomněli na řeč Pavla mého, kterou psal k Timoteovi: „Bojuj dobrý boj, zachovaje víru a dobré svědomí.“ Od kterýchž věcí někteří odvrátivše se, zhynuli. Nebo spravedlivý z víry živ jest; pakli by se odvrátil od víry, nebude se líbiti duši mé. Protož napomínám vás jako svých milých věrných pod závazkem, jímž ste mně se na křtu zavázali: ponévadž tak mnoho na tom hradu záleželo a záleží, aby ste skrze moc evangelium mého, úmluvu vaši se mnou sobě připomenouce, mandatu a rozkazu tohoto uposlechli a tak se jako poddaní pánu svému dědičnému poslušně ukázali a zachovali. Nebo já chci vám ku pomoci prispěti a nepřátely mé i vaše poraziti a potříti a v ten zámek k vašemu dobrému a spasitelnému se uvázati. Protož běžte se moji milí v jednom duchu, pospěšte k praporci slova mého, táhněte se zvukem a hřmotem vojenského bubnu, to jest, kázání pravého a modlitby horlivé, na kterýž moji služebníci od mnoha let vzhůru bubnují; míním pak mé živé čisté slovo zákona a evangelium, kteréž sem skrze ně vyhlásiti, zvěstovati a provolati dal. Neb chci div nad nepřátely mými ukázati a milosrdenství lidu mému učiniti.

Slyšte moji milí, pravím já pán, hle! přibližíí se dnové zármutku, a z těch ze všech vysvobodím vás. Chci vás lid svůj vytrhnouti z rukou všech nepřátel vašich, tak že musíte říci: „Aj, král náš, vysvobodil nás z rukou všech nepřátel našich.“ A ti, jenž to uhlédají, řeknou: „Aj v tebeť doufali, na tě spoléhali, nejsouť zahanbeni; volali jsou k tobě, a zpomoženo jest jim; v mnohých protivenstvích byli, ale ze všech vysvobodil je: nebo blízko je pán lidem zarmouceného srdce, všechněm vzývajícím ho v pravdě; vůli těch, jenž se ho bojí, naplní a spasena učiní je.“ Já chci se podlé zaslíbení a zámluv svých zachovati a vás lid můj z jejich rukou vysvoboditi, a nemáte potom více jim v loupež přijíti. Vaši nepřátelé k vám se obrátí, ne vy k nim, a budete proti nim zdí měděnou; válčiti budou proti vám, však neobdrží. Neb já s vámi jsem, abych vám zpomáhal a vás vysvobozoval z ru-

---

*) V orig. omylem „nésti mělo.“ Pz. Rd.

kou nemilostivých a mocných. Protož nechtějte býti lekavi, bázlivi, strašlivi, 1606
choulostivi, aniž se vydávejte, jako židé na poušti, na rozkoše, kvasy, fraje, pití, kteréžto věci činí lidi mdlé, hovadné, pošetilé a hůře než ženské, a přichází pro ty věci hněv boží na syny nedověry. Ale buďte v srdci zmužili, v duchu horlivi, v modlitbě ustavični, v boji udatni, v pravdě stáli, v ctnostech bohati a nic se nebojte. Neb já chci za vás bojovati, jakož sem někdy proti Faraonovi a jiným, kteří sou se na odpor lidu mému izraelskému postavovali, bojoval; a má se všechněm vašim nepřátelům rovně tak státi, jako se Amalechovi stalo, že je bez železa a meče a bez jiných nástrojův válečných přemůžete samou toliko věrou a modlitbou, jen budete-li ji míti. Jakož Judas svými, když ke mně na svých modlitbách volal a k nepřátelům přikročil, porazil třicet tisicú mužů skrze moc mé přítomnosti; i vám také v čas největšího soužení, když pomoc lidská přestane, chci pravicí, přítomností svou a ochranou zpomoci, budete-li mne z pravé víry a nepochybné naděje horlivě vzývati. Nebo oči mé patří na víru, a pomoc dávám těm, kteříž opravdovým a celým srdcem ve mně doufají a mne vzývají v pravdě. Dále moji milí nemáte sobě proto zoufati anebo srdce bázlivého míti, že vás málo jest, bezbožníkův pak a nepřátel vašich velicí houfové. Nebo není mi nemožné i nyní, dáti množství veliké v ruce těch, jichž jest málo. A jest u mne jedna věc, v málu neb v mnohu zpomoci. Vítězství zajisté nepřichází od množství houfův, ale shůry s nebe. Dám sílu i vítězství, jakéž sem někdy dal služebníku svému Gideonovi, aby se žádný tím nechlubil a nehonosil, že skrze svou vlastní moc a sílu sobě zpomohl; neb žádný nemůž mi odepříti. Přes to také tento boj není váš, ale můj; protož doufejte a spolehněte na mne, modlíce se každého času, věřte a složte všecku svou sílu a naději ve mne, Boha vašeho, a budete bezpečni i uzříte mou pomoc nad sebou.

Vezměte sobě příklad z písem, poněvadž k vašemu naučení napsána jsou, na Mojžíšovi, kterýž ve mne doufal a ke mně volal u moře Červeného, i na hůře proti Amalechovi, a spatřil moc mou. Gideon ten troubením modliteb s světlem slova zaslíbení mého zahnal množství nepřátel. David, kterýž jsa stíhán a sužován od Saule, mne důvěrně vzýval říkaje „„Ty jsi pane má skála, můj hrad, mé outočiště, mé vysvobození, neopouštěj mne,““ a vysvobozen kolikráte z rukou nepřítele. Jozafat, když se horlivě modlil, Ezechiáš snažně mne vzýval, Judas silně ke mně volal, vysvobozeni a ochráněni jsou. Zdali sem je kdy opustil? Jáť sem vaše síla, moc, ohrada, útočiště, pomoc i spasení, a kromě mne není spasitel, čehož sem divy na nebi i na zemi dokázal. Protož důvěřte se mi a nepochybujte, ke mně se utíkejte a tak přemůžete. Pakli toho neučiníte, neostojíte; aniž vám vaše stříbro a zlato, moc a síla nezpomůže, kdybych já vás opustil. Poněvadž pak nyní čas boje duchovního, veřejná potřeba jest, abyste se do zbroje duchovní přistrojili, jakž nejlépe můžete a s nepřátely vašimi, jenž jsou ďábel, svět, hříchové, tyrani, potýkali se, bojovali, abyste nejsouce přistrojeni, nebyli od nich zjímáni, mordováni a zahubeni. Neb není vám boje s tělem a krví, ale s knížaty a správci temnosti a duchy nešlechetnými v povětří; proti takovým pak nepřátelům zbrojí lidskou nic nedovedete. Ale potřebí vám bude toho odění a zbroje, o kteréž můj věrný hejtman Pavel oznámil, totiž aby ste se posilnili v pánu a v moci síly jeho, a oblekli se v odění boží spravedlnosti a zbroj světlosti, jakž na hoře oznámeno, abyste mohli ostáti v den zlý proti chytrým outokům ďábelským. Nebo zbroj boje vašeho není tělesná, ale moc boží k zkažení protivníků. Učiňte, jako vojáci tohoto světa činiti obyčej mají, když mají s nebezpečným a silným nepřítelem bitvu míti, že se všelikou municí a zbrojí hledí opatřiti. Též i vy opatřte se všelikou duchovní zbrojí a ničehéhož neopouštějte, což by k vašemu opatření sloužilo, abyste, když by k boji přišlo, na dobrém gruntu a pevné skále ostáti mohli t. j. na mně samém, vašem spasiteli Kristu. Neb vidáte od těch, kteří

1602 po lidsku bojují, že ode všech věcí se zdržují, kterak se zašancovati a zasekati obyčej mají, jak se nejprvé všude oděním, zbrojí, prachy, helmy, pavezami, pancíři ohradí a opatří, aby šípové, kulky jich se nechytali, a snadně raněni nebyli. Tak i vy, ješto vnitř v duchu a mysli proti zlým myšlením, hříšným žádostem, vnukáním mrzkým nepřítele ďábla, proti nevěře a hříchům bojovati máte, musíte oděni býti duchovní a vnitřní zbrojí.

Nejprvé *pravdou*, kteráž sem já a mé sv. slovo, kterouž vy bedra duše vaší přepásati máte a ní se ohraditi jako nějakou terčí, abyste pevně stáli co zeď nepohnutedlná proti všelikým outokům a štráfům učení lidského, aby ste se jim ani obkličiti ani podvrátiti nedopustili. Neb to bude přední outok vašich nepřátel, že vás učením lidským, kteréž proti slovu mému pouhá lež a marnost jest, přemoci a na hlavu poraziti chtíti budou. K zdržování pak takových outoků a štusů máte se obléci v *pancíř spravedlnosti* t. j. mé zasloužilosti a ctností svatých, aby vás žádné falešné učení od toho slova mého a pravé cesty neodrazilo. Potom musíte míti *obuté nohy evangelium pokoje*, t. j. mysl a svědomí své s Bohem skrze mne a evangelium mé spokojené míti, myšlení vaše i náklonnosti i vůli slovem mým obutou míti, aby ste ke zlému nebyli přilouzeni a po těch věcech nedychtěli, nekráčeli, kteréž jsou vůli boží, přikázáním mým na odpor, a vůli vaší, tomu starému Adamovi, v jeho svévolnosti nápomocné.

Přede všemi pak věcmi chopte se štítu *víry* a pravé dověrnosti, aby ste žádnou měrou o zámluvách a zaslíbeních mých nepochybovali. Nebo tudy odoláte jedovatým šípům, kterýmiž ten lstivý nepřítel ďábel na vás stříleti bude. Tou samou terčí musíte se zavrci a na ni je chytati, chcete-li však beze škody a bez ran před ním zůstati. Tatoť jest paveza zpomožení mého a štít dobrolíbezné vůle mé k vám. Tu víru máte potvrzovati, upevňovati přijímáním těla a krve mé v svátosti velebné, a to pod obojí spůsobou, jakož sem tak nařídil a první církev i předkové vaši tak přijímali.

Máte také na sebe vzíti *lebku spasení* neb naději blahoslavenství, očekávání budoucích dobrých věcí, v nebesích složených. Potom vezměte v pravou ruku mysli své věc nade všecko potřebnou, *meč ducha*, jenž jest slovo boží, kterýmž můžete zahnati, poraziti všecky ty, kteříž v tom boji vám na odpor byli. To jest ten meč mé slávy a počestnosti. Slušně pak slovo mé přirovnává se k meči, nebo živáť jest řeč boží a mocná a pronikavější nežli meč s obou stran ostrý. Všeliká řeč boží jestiť ohnivá a jako štít doufajícím v něho. Nepřidávejte nic slovům mým, aby ste nebyli trestáni a lháři nalezeni. Protož slovo mé jest ostrý meč proti bludům, hříchům a nálezkům lidským a nepřátelům vašim. Ukázal sem také sv. Janu, že z úst mých toliko ten meč na obě straně ostrý vychází, kterýmžto chci zmordovati všecky nevěřící a bezbožné na odpor slovu mému se postavující; odpravovati je budu v prutu železném, a jako nádobu hrnčíře zetru je.

Tím mečem slova mého máte se zamítati, brániti a odpírati nepřátelům vašim. Na ten meč můžete se bezpečiti; nebo jeho moci a ostrostí, když mu věřiti a jej vyznávati budete, proti ranám a bití nepřátel se zavřete a tak vítězství obdržíte. Kdyby pak kdo mezi vás přišel a jiný meč nežli slovo mé od proroků, ode mne Krista i apoštolův mluvené vám, kterýmž by ste nepřátely vaše poraziti měli, ukazoval, totiž žeby lidská učení přinesl, skrze něž měli by ste do nebe jíti a ďáblu se obrániti: takového za proklatého lháře mějte; kdož vám slova mého nemluví, ani do domu ho nepřijímejte, ani pozdravujte a nic s ním činiti nemějte, aby ste nebyli účastníci skutkův jeho zlých. Nebo slovem mým nebe, země učiněna jsou, onať pominou; ale slovo mé zůstane na věky. Vizte tedy, aby ste k meči slova mého nic nepřidávali, od něho neujímali, na něm přestávali, štěrbin v něm nenadělali. Ale hleďte, ať vám celý a ostrý zůstane, takový, jaký sem já vám dal a poručil. Musíte se také často s tím mečem obírati, cvičiti a k boji zvykati, to jest, pilně do

písem sv. nahlédati, je rozjímati a vůli mou učiti se znáti, aby ste nic nevěřili, nepůsobili, nekonali, než všecko vedlé mé vůle a přikázání mých. 1602

Pročež vás potom ne služebníky mými, ale přátely, matkou, bratry, sestrami nazývati chci, a to slovo mé má vám býti oblakem ve dne a ohnivým sloupem v noci, světlo stezek vašich, kteréžby vám svítilo v putování vašem; budete-li podlé něho kráčeti, nepřijdete do temnosti.

Také máte míti buben modlitby sv., skrze niž, jakž svrchu oznámeno, pomoci proti nepřátelům dosáhnete. Pamatujte na to, což sem pověděl: „Modlte se, aby utíkání vaše nebylo v zimě," a opět: „Bděte a modlte se, abyste nevešli v pokušení." Nebo v tomto boji vždycky se sluší modliti a nepřestávati. Vezměte sobě příklad na mých apoštolích, když boj duchovní měli, a Herodes, pontský Pilat, s pohany a židy sešli se a drželi consilium proti mně Kristu a proti slovu mému i voleným mým; tedy oni modlili se horlivě slovy Davida sv., tak že zatřáslo se místo, na kterémž byli shromážděni, a naplněni byli duchem sv. Mnoho zajisté může modlitba spravedlivého, protož modlte se, bubnujte rty svými ve jmenu mém a obdržíte.

Také znejte, že žádný nebude korunován, leč bude řádně bojovati. Protož vy toho boje duchovního pilni buďte. Nebo já bojujícímu a zvítězujícímu slibuji odplaty hojné, řka: „Buď věrný, buď až do smrti, a dám tobě korunu života, korunu slávy a věnec utěšení." Pro tu korunu máte rytířsky proti ďablu, světu a tělu bojovati, jim nepovolovati. A kdo zvítězí skrze pomoc mou, dám mu jísti z dřeva života, kteréž jest v ráji Boha otce mého, dám mu požívati sebe v sladkosti své a navrátím mu dobré věci všecky v ráji potracené, milost, spravedlnost, nesmrtedlnost, radost. Kdo zvítězí a nepřátely mé a své porazí, dám mu jísti manu skrytou a kamének bílý, na němž napsáno jmeno mé, moc a užitek umučení a vzkříšení mého, radost, pokoj v duchu sv. Kdo zvítězí nad vnukáním satanovým, lahozením světa a žádostmi tělesnými, dám mu moc nad národy a nebude uražen od smrti druhé. Kdo zvítězí nad bludy a hříchy, oblečen bude rouchem bílým, to jest, přijme pevné poznání Boha u vidění tváři jeho, a nevymaži jmena jeho z kněh života. Kdo zvítězí nad nevěrou, netrpělivostí a zoufalstvím, učiním ho sloupem v chrámě církve mé, aby byl jiným ku památce za příklad a ke posilnění, a napíši na něm jmeno Boha mého, prokáži nad ním moc, moudrost, dobrotu a milosrdenství jeho a jmeno církve mé; učiním ho oučastna dobrých věcí jejích i mého zasloužení. Kdo zvítězí nad antikristem, dám mu seděti na trůnu mém, to jest, kralovati se mnou nad ďáblem, hříchem, peklem a smrtí věčnou.

O moji milí! tito slibové moji věrní, tyto odplatky slavné a neskonalé mají vámi pohnouti, vás probuditi a ponoukati k tomu boji duchovnímu, tak aby vám nebylo nic milejšího, nic utěšenějšího, nic radostnějšího, jako mně k libosti pod korouhví kříže umučení a slova mého bojovati. K tomu vás nutí váš závazek, vyhledává vaše povinnost, ponoukají zaslíbení, vzbuzují odplaty, napomíná má láska, summou všecka má dobrodiní, všecko stvoření, všecky bídy i budoucí sláva. I písma sv. na to ukazují, abyste pro zachování víry a dobrého svědomí udatně, zmužile, rytířsky proti ďáblu, světu, tělu a antikristu bojovali a rytěřovali.

Toho sem nechtěl před vámi zatajiti, ani zamlčeti pro vaše dobré, pro vaše zachování, ale vám oznámiti a poručiti, aby ste tak a ne jinak se zahovali pod zbavením naší božské milosti a uvarováním hněvu božího hrozého. Nebo když se tak zachováte, ke mně se celým srdcem obrátíte, poní činiti, ve mne doufati, mne milovati, vzývati, ke mně volati, mne za moc žádati, proti ďáblu, světu, tělu, bludům, hříchům bojovati budete; já nad vámi smiluji, vás se ujmu, od vašich nepřátel, svůdcův a falešných rokův vás vysvobodím, u víře upevním, v milosti rozhojním, v svědomí rstvím, slovem a svátostmi vás pásti a spravovati budu. Kteréžto slovo

1602 mé skrze služebníky a kazatele věrné mé nyní vyvolávati dávám, a to se ještě mocněji má při troubení sedmého anděla po všem světě rozjíti, hanbu, nahotu všech pokrytcův, kteříž vás svodili, odkrýti. A po vyhlášeni toho slova mého za malý čas svou církev a mé království rozmnožíc, chci sám osobně na svět k soudu s horlivostí přijíti a přijda, mé milé věrné s těžkostí vysvobodím, mého dědictví účastné učiním a falešné na křtu slibovníky, nevěrné služebníky na věčné zatracení zavrhnu.

Naposledy, moji milí věrní, hleďte se jedenkaždý bez výmluvy tímto spraviti, a poněvadž nevíte dne ani hodiny příchodu mého, bedlivě s pravou věrou, s přepásanými bedry, majíce svíci obcování svatého v rukou svých, s potěšením a s nadějí očekávati, říkajíce: „Přijď pane Ježíši a nechtěj meškati!“

Datum na pravici otce mého nebeského.

Ježíš Kristus.

Jan Evangelista,
kancléř království Kristova.“

Mimo to dotčený S. Palma složil i vydal na světlo také píseň horlivou k mistru Janovi z Husince, v níž doložil mezi jinými věcmi i toho žehrání:

1. Všickni pobožní lidé, pravdy milovníci,
Pána Ježíše Krista praví bojovníci,
Patřte, co se nyní děje. Pohleď na to Bože! s nebe;
Buď při nás, pane náš, jenž jsi král nejmocnější,
Neopouštěj svých věrných v tento čas nynější.

2. Poslyštež naříkání od věrného lidu
Již nyní na vše strany na papežskou rotu,
Že chce pravdu potlačiti, své lotrovství zvelebiti,
Ten papež, jehož lež na světlo se zjevuje,
Skutky jeho falešné sám Bůh pokutuje.

3. Vynesl pravdu na světlo mistr Jan z Husince,
Ten nebál se papeže ani té hranice,
Kterouž jemu připravili, aby jej ohněm spálili.
Vyznal jest, jsa tím jist, že sám Bůh chce tak míti,
A toho jest potvrdil mučedlnickou smrtí.

17. Nuže milí Čechové, co ste učinili
V tomto posledním věku, že ste se změnili,
Nepamatujíc na něho, mistra z Husince věrného,
Pravého, svatého a dědice českého,
Jenž pro pravdu nevážil jest života svého.

18. Ó kamž ste se poděli Čechové rozmilí,
Jenž milovníci pravdy horliví ste byli,
Volíc raději zemříti, než antikristu svoliti,
V ouzkostech, těžkostech Krista vyznávajíce,
Života tělesného proň nelitujíce!

19. Vám jest pravda od Boha byla ohlášena,
Mimo jiné národy nejprvé zjevena,
V kteréž jest vás Bůh zachoval, od nepřátel ochraňoval,
Kteréžto zajisté nemohli odolati,
Neb sám pán Bůh ráčil za ni bojovati.

20. Ó kamž ste se poděli, Čechové rozmilí! 1602
Kolikrát ste pobili Vlachy, Španěly,
Zbořili ste jim zdi, bránu, bojujíc v Mediolánu;
Onen čas mnozí z vás udatní jsou bývali,
Nepřátely co lvové silně přemáhali.

21. Již pak zádu stojíte, udatní rekové,
Ano vám rozkazují přezrádní Vlachové,
Čechy hubí a plundrují i měšce jim přetřásají.
Dávejte, kde vemte, kde který peníz máte,
V své vlastní zemi sobě rozkazovati dáte!

22. Svatou pravdu Kristovu mnozí opouštíte,
Vůli antikristovu i svou zlou plníte,
Hovějíc životu svému, neřádnému, tělesnému,
Zůstaňte, přestaňte všelikých bezbožností,
Neb již Bůh chce navštívit vaše nepravosti.

23. Někteří po cti, slávě a po zboží dychtí,
Co korouhev na krově sem i tam se vrtí,
Drží s těmi pleticháři, velmi potvornými lháři,
Jenž pro břich, svůj teřich, antikristovi slouží;
Jakž by přišel na ně strach, jináč se roztouží.

26. Kdežť jest Žižka na mnichy, aby je biřmoval,
Ty peleše lotrovské jejich navštěvoval,
Palcátem je pomazoval a cepami pomlacoval
V rohatých biretích, byť jich v chrámech křesťanských
Netrpěli, těch svůdců, lotrů jezovitských.

27. Ó Praho, Praho milá, škaredé ptáky máš,
Pozná to země česká, co na nich vychováš!
Pevné hnízdo sobě strojí, chystají se snažně k boji;
Jak začnou, tak padnou se vší zběří, rotou svou,
Však s velikou záhubou, s mnohých hroznou škodou.

28. Kde jest Enoch, Eliáš, jenž by s horlivostí
Kazili a rušili antikrista zlosti;
Horliví, ctní kazatelé, jenž by hříchy lidské směle
Trestali, hlásali pravdu Krista Ježíše,
Řádně lid k Bohu vedli do nebeské říše.

30. Nuže milí Čechové! nedejte se svésti,
Byť pak vás měli z města na popravu vésti;
Buďte stálí a zmužilí, nesvolujte ďáblu k vůli,
Udatně bojujte, majíc svého hejtmana,
Ježíše Krista pána, onť vaše obrana.

31. Odporujíce zlému slovem božím předně,
Založíc své spasení na té skále pevné,
Zanechajíc světské chvály, buďme v pravdě boží stálí,
V milosti, v tichosti, stůjme v trpělivosti,
Až bychom přišli k Bohu do věčné radosti.

1602 32. Ó papeži! jestli že pravdě místa nedáš,
Vstrčí tě Bůh do pekla, to ty shledati máš,
Zatopít satan světnici, posadí tě na svrchnici,
Jak sirou tak smolou zmyje hlavu tvou holou;
Dát též ohnivý polštář za tvůj mnišský žaltář.

35. Bene valete omnes, dobrou noc vám dávám,
A vás všech milých Čechův ještě pro Bůh žádám,
Že tato má práce nyní bude vám za potěšení.
Dejž to nám Kristus pán, bychom po té žalosti,
Mohli s ním přebývati u věčné radosti! *)

Když pak svrchu psaný mandat i píseň i jiné více, jak o M. Janovi Husovi tak i o Kanyži, vůbec rozhlášeny byly, tedy nejvyšší kancléř s některými radami císařskými a s kancléřem Staroměstským, Jiříkem Heideliusem, přišed do domu téhož Sixta Palmy, ptal se ho na týž mandat a písně, oznámiv mu, že to z poručení císařského činí. Sixt ohlásiv se na to promluvení jeho šetrně, řekl: že on, kdoby byli, neví a osob nezná; ale poněvadž se císařskými radami jmenují, že se takových znamenitých hostí nenadál a nemá jich, čím uctiti. Zatím dostavše se do světnice, dali hledati mezi exempláři, kteří v světnici po lavicích tisknuti a nesvázáni leželi, zdali by co toho, proč přijeli, naleznouti a doptati se mohli. Ale že Sixt, měv před tím výstrahu, takové písničky ze zpod pod jiné kladl, a kteří hledali, domnívajíce se, že všecko jednostejní exemplářové s svrchu položenými zároveň jsou, až do konce jich neprohlídli a tak, co chtěli, nic tehdáž nenalezli. Mezi tím, když se Sixta na některé jiné věci vyptávali a on jim sprostně odpovídal, nejvyšší kancléř řekl k jiným: Nechte ho, však jest pouhý blázen. Proti čemuž Sixt odpověděl: „Poněvadž tak vznešení páni a, jakž pravíte, J. M. C. rady býti, a že sem blázen, poznávati ráčíte, i proč se tedy se mnou bláznem hádáte?“ S tím odešli od něho, a Sixt potom do vězení na Novoměstský rathouz se dostal, z něhož po některém času od osob z stavu panského, rytířského i městského na Staroměstský rathouz doprovozen byl. Na té cestě, zvláště od malého mostku a po Konešovic**) ulici od ženského pohlaví Sixt s velikým křikem napomínán byl, aby na pána Boha pamatoval a od poznalé pravdy a víry neustupoval, co se jemu stane, že se jim také státi musí. K nimž Sixt zase ohlásil se, aby mu od pána Boha trpělivosti a stálosti žádali, že od víry své ustoupiti nemíní. Na Staroměstském rathouze mezi jinými pohrůžkami i katem mu hrozili, aby o tom man-

*) Z číslování sloh jest patrno, že tato báseň, pro svou dobu karakteristická, v rukopise Skálově necela jest. Poz. Rd.

**) Nyní Širková ulice. Poz. Red.

datu a písničkách, kdoby je spisoval, oznámil. Vida, že zbytí 1602
není, žádal, aby se s ním netrápili, že chce pravdu pověděti. I vyznal, že jest mandat, kterýž předešle před mnoha lety vydán byl, obnovil a tiskl. Píseň o M. Janovi z Husince pro tu lásku, kterouž k němu má, že jest složil a imprimoval; druhou pak hanlivou že nějaký člověk stavu rytířského, nápadný, k němu přinesl, a aby mu na spěch některý exemplář vytiskl, žádal. Čehož on učiniti nechtěl, a když na něho vždy více a více žádostí nastupoval, před ním z domu ušel. V nepřítomnosti pak jeho že jest tovaryše namluvil, kterýž mu té písně koliko exemplářů bez vědomí jeho Sixta vytiskl. Tázán byv, kdoby předmluvu mandatu předloženou spisoval, přiznal se, že on ji sám skládal. A kancléři Staroměstskému, že není možné, aby ji skládati měl, pravícímu, neb on jsa kancléřem, žeby do toho těžce trefil, odpověděl: co jest mu pán Bůh propůjčiti ráčil, k tomu že se zná, a že jest též předmluvu sám spisoval, toho že třebas smrtí svou dotvrditi chce. Blovskému, také jednomu spoluradnímu, žeby na zraku oslepený byl, vytýkajícímu řekl: „Já na zraku, ale ty i na zraku i na mysli a duši oslepen jsi.“ Dále potom, když před soudci zemskými
v své při slyšán býti žádal, v úterý 22. d. října léta tohoto 22.říj.
byl puštěn před ně v soudnici do šraňku a tu svou konfessí opravdově bez strachu učinil přede všemi, že pod obojí přijímáno býti má, to že chce dokázati i smrtí svou stvrditi. Zatím knižky jeho a písničky, které tiskl a vydával, s katedry čteny byly, k nimž on se též svobodně přiznal, a proč jest je vydal, oznámil. Že v nich nic jiného není, než samá pravda, s pravdou pak že každý má před Boha jíti; protož že on jí také nemohl a nechce do smrti tajiti, ale Bohu svému že míní věren zůstati, neohlédaje se na ty, kteříž dnes tak zítra jináč pro nějaké světa tohoto rozkoše věří a tak Boha zlehčují a vůli jeho mění. Co se toho mandatu tkne, kterýž někdy před 50 lety vydaný obnovil, v tom že nic není, v čemby J. M. C. a slavný soud zemský uražen býti měl. Ty pak písničky a jiné aby sepsal, že sou mu k tomu příčinu dali jezoviti, kteří sou také písničky a spisy i malování potupná proti straně pod obojí vydávali, ji jinak mnohem, než on je, haněli, a že tíže váženo bývá od soudu tomu, kdo haní, nežli tomu, kdo se odhaní; však i v tom že zná své pobloužení a prosí, aby mu to J. M. C. a soud milostivě vážili. Než co se víry pod obojí dotýče, že se zná učedlníkem býti toho svaté paměti M. Jana Husy, mučedlníka božího a odvolává se na písma sv., z nich že chce a hotov jest počet z víry své činiti, při níž že s pomocí boží chce státi i umříti. To i mnohem více za jednu i za druhou hodinu mluvil, tak že jeden z soudcův

2 podiviv se mu řekl: „I pod strhaným pláštěm výmluvnost se nachází, netoliko v sobolových a kuních čubách.“ Když se ohlásil, pokudžby uznati ráčili, žeby smrti hoden byl, že chce rád umříti a vyznání své smrtí svou dotvrditi, toliko aby ne tajně, ale zjevně s ním zacházeli; na to nejvyšší kancléř obrátiv se k jiným, hlasitě, že slyšán býti mohl, promluvil slova ta: „Rozumímť šelmo, kudy chceš; chtěl by nějakou různici ztropiti.“ Po vykonání všeho vzat v trestání císařské na Bílou věž, kdež ho zprosta žádný navštíviti a k němu nahlédnouti nesměl. Vynesen také tehdáž na něho ortel takový: „Jakož jest J. M. římský císař, uherský a český král, pán náš nejmilostivější, Sixtovi Palmovi Močidlanskému, impressorovi v Novém městě Pražském, poručiti ráčil, aby pro nařklivých, hanlivých, důtklivých, bouřlivých a zřízením zemským těžce zapověděných spisův, kteříž se od něho mandaty jmenují, písní a k tomu podobných věcí tištení před J. M. C. nejvyššími úředníky a soudci zemskými stál, a proč jest takové nenáležité, nařklivé, hanlivé a bouřlivé věci tiskl, se zpravil; kdež stoje nadepsaný Sixt Palma před týmiž nejvyššími úředníky a soudci zemskými a slyše od sebe takové tištěné věci vůbec čísti, k některým z nich jest se přiznal, některým pak odpíral; a naposledy J. M. C. a nejv. úředníky a soudce zemské v tom, co jest tak v té věci z nedorozumění svého učinil, se vší ponížeností za milost prosil: což majíce J. M. C. s týmiž nejv. úředníky a soudci zemskými v svém milostivém uvážení, takto o tom poroučeti ráčí: Poněvadž smlouvy mezi stavy království českého, co se víry pod jednou a pod obojí dotýče, to v sobě zjevně obsahují, že strana strany haněti, ani nic ku potupování malovati nemá, a kdyby která strana druhou haněla, kterak s tím král J. M., páni a vladyky ráčí naložiti, to že má býti při J. M. vůli — nad kterýmižto smlouvami a starobylou svorností a láskou jedné i druhé strany J. M. C. obzvláštní milostivou ruku vždycky držeti jest ráčil, nicméně také i nejvyšší úředníci a soudcové zemští i všickni stavové tohoto království toho jsou všelijak šetřili, aby takové tomuto království potřebné a užitečné smlouvy, zřízením zemským utvrzené, v své váze a podstatě zůstávaly —, on pak Sixt Palma toho jest se proti týmž smlouvám dopustiti a spisy, které on jmenuje mandaty a písně nenáležité, hanlivé a vysoce zřízením zemským zapověděné, tisknouti směl; protož pro takovou jeho nevážnost a všetečnou svévolnost J. M. C. jej v své trestání bráti ráčí, tak aby i hned v místo sobě ukázané šel a tu, jakým trestáním dále jeho J. M. C. k němu přistoupiti poručiti ráčí, toho očekával. Dále pak také J. M. C. impressorům a jiným všem lidem vůbec přísně poroučeti ráčí,

aby se žádný více a dále o takové a k tomu podobné všetečné, nenáležité a bouřlivé věci nepokoušeli, strany druhé tak, jakž zřízení zemské vyměřuje, nehaněli, ani v ničemž, což se víry křesťanské pod jednou a pod obojí dotýče, jedni druhých nepotupovali; nic méně ty všecky v nově tištěné spisy a písně, kteréž ne pro vzdělání křesťanského náboženství, než více pro příčinu nějaké nesvornosti a zlého nedorozumění tištěny jsou, kdož je koli za sebou mají, spáliti, zkaziti a v nic přivésti pod skutečným a přísným trestáním, kdoby se tak nezachoval, povinni byli.“ 1602

A když již na čtvrtý měsíc držán byl v Bílé věži, a rodičové jeho, lidé věkem, nemocmi i chudobou hrubě sešlí a znuzení, podali císaři ponížené supplikací v latinském jazyku, prosíce ho, poněvadž týž syn jejich v Bílé věži zůstávající zimu, nouzi a jiné těžké nepříležitosti snáší, a oni pro svou chudobu jeho ničímž fedrovati tam nemohou, aby pro boží milosrdenství a pro svůj spravedlivý, císařský trůn nad nimi, bídnými a potřebnými lidmi se smilovati a pro sešlost jejich věku témuž synu Sixtovi poblouzení jeho milostivě prominouti, z vězení toho propustiti a věci jeho obstavené pro splacení dluhův jeho jim vydati poručiti ráčil, tak aby on prací rukou svých poctivě se živiti a je v šedinách jich opatrovati mohl; že nepominou zase na svých nehodných modlitbách za J. M. C. p. Bohu svému skroušeným srdcem se modliti a J. M. zdraví prodlouženého a ustavičného štěstí vinšovati, za brzkou milostivou a účinlivou resolucí poníženě žádajíce: i byl naposledy puštěn z věže a vypovědín z měst Pražských. Zdržovav se od té doby podtají sem i tam po krajích v rozličných městech, až život svůj dokonal.

Ve dvou pak dnech po též výpovědi, to jest ve čtvrtek 24. října, přišla na nejvyššího kancléře v domě nejvyššího 24.říj. hofmistra padoucí aneb sv. Valentina nemoc a v sobotu, v den památný dušiček, 2. listopadu, po druhé, když se v kostele 2. list. u kapucinův modlil, a to přede všemi lidmi, tehdáž v kostele přítomnými.

Dříve pak, nežli mandat císařský byl publikován, prošlo zvláštní poručení z kanceláře české jmenem císařským v pondělí po Provodní neděli léta přítomného k Jaroslavovi Bořitovi z Martinic, vůbec Smečanský řečenému, v němž dokládalo se to: Poněvadž císař má toho zprávu, že by toho oumyslu byl, poddané své vedlé vůle někdy Jiřího Bořity z Martinic a na Smečně, rady jeho a nejvyššího kancléře království českého, strýce, tolikéž i Jiříka bratra svého, k náboženství katolickému starobylému křesťanskému, vypudíc z týchž gruntův svých všelijaké bludy, přivésti; pročež že císař sobě ne-

1602 toliko to oblibovati, nýbrž jeho i milostivě napomínati ráčí, aby v tom takovém chvalitebném a pobožném předsevzetí svém setrval, a nedada sobě v tom žádnému překážeti, to vše ke cti a chvále boží k místu vedl. Nebo že i on o tom, aby se i na všech panstvích jeho královských v království českém tolikéž stalo, jisté poručení důstojnému a urozenému Zbiňkovi Berkovi z Dubé a z Lipého, arcibiskupu Pražskému, radě své věrnému milému, učiniti ráčil. Věda on tedy v tom vůli J. Msti., že o něm nepochybuje, než že se v tom dáleji jak zachovati věděti bude. — I věděl ovšem s jakou podstatou tuž věc bráti před sebe, když hned po ujetí správy statků svých ještě před majestatem všecky lidi poddané své divnými nástroji až i štváním na ně psův englických a mocí, rozdíráním úst k náboženství a přijímání pod jednou nutil.

Zatím Zbiněk Berka, arcibiskup Pražský, dostav od Klimenta VIII. papeže bulle na rozdávání odpustkův nebo indulgencí všechněm lidem obojího pohlaví, kteřížby se právě z hříchův svých nejináč, než jakoby v Římě při létu milostivém byli, zpovídali při nejprvnější mši, kterouž on v oděvu svém arcibiskupském anebo sufraganové jeho v svém biskupském, též i opati v svých sloužiti budou po publikování dotčené bulle, a navštěvovali nábožně týž kostel, kdež by taková mše byla sloužena, toho dne od východu až do západu slunce, vykonávajíce v něm modlitby své skroušené za svornost mezi potentaty křesťanskými, za vykořenění kacířství a svaté matky církve římské zvýšení a rozšíření; dal ji vůbec s poručením
12.červc. svým na kostelích papeženských přibíti 12. d. července, napomínaje všechněch vůbec: předně opatův a kněžstva, aby takovou mši slavnou na den památný na nebe vzetí panny Marie nejprvé příští v kostelích hlavnějších v Praze i jinde po krajích sloužili; potom i lidí světských, aby jí v tím hojnějším počtu nábožně obcovali a přítomni byli, a uposlechnouce v tom všickni hlasu a rozkazu nejvyššího pastýře na zemi a místodržícího Ježíše Krista, účastné se učinili toho nebeského pokladu, odpuštění všechněch hříchův svých a vysvobození ode všeho zlého, přítomného i nastávajícího.

Brzo po vydání mandatu císaře Rudolfa proti pikartům spatřovali se onde i onde v Čechách rozmanití úkazové zázrační a zvláště času nočního, kterýmž lidé vůbec divné vý-
10.list. klady dávali. Desátého zajisté dne měs. listopadu dle nového kalendáře ponocní Staroměstští viděli na rynku záři velikou, domnívajíce se, že někde v městě hoří. Pročež volali na pověžného, aby pozoroval, zdali kde oheň spatřuje; a když on neuměl jim dáti zprávy dokonalé, chtěli dáti udeřiti k šturmu, ale on srazil je s toho pravě, že táž záře pochází od něčeho ji-

ného kromě od ohně. Po pěti dnech shledáno tomu cosi podobného v kostele Matky boží před Týnem ve tři hodiny na noc, že bylo v něm tak jasné světlo, jako při jitřní velikonoční obyčejně se spatřuje, když kostel plný svěc bývá; a to zběhlo se po dvakráte. Sedmnáctého pak dne téhož měsíce v městě Boleslava Mladého znamenali též sousedé časem nočním okolo první hodiny velikou záři od světla v sboře bratrském (kterýžto zavřín a kolím zaprán byl), a přitom i hlahol tam nějaký slyšíce; o čemž aby Boleslavští dali zprávu císaři, poručení z komory české je o to došlo, a oni tak se zachovali. 1602 17.list.

1603.

Když císař Rudolf po vydání mandatu obecního proti sektářům pikartským položil roku tohoto stavům království českého sněm obecný na hradě Pražském ke čtvrtku po třech králích a vyhledával při nich větších pomocí proti Turku; tedy obec stavu rytířského sešla se v sobotu 11. d. měs. ledna dle nového kalendáře u velikém počtu mimo spůsob předešlých sněmův v Zeleném pokoji a tu sobě napořád všickni jeden přes druhého stěžovali, kterak týž mandat, na pikarty a jiné zmatečných učení se přidržující vydaný, na ně stavy mnozí vztahovati chtějí, kteří se kompaktaty a konsistoří dolejší nespravují, ale své pořádné kněží v říši ordinované na svých svobodných kollaturách mají, a že jest v témž mandatě toho doloženo: pokudžby takových pikartských a jiných zmatečných kněží, kompaktaty a konsistoří se nespravujících, neodbyli, aby držáni byli za odřezance od přijatého do království českého náboženství, kterýmž by právo a zřízení zemské nesloužilo, a k nimž by se přikročiti muselo jako k nepřátelům obecného dobrého. A takových slov že ani v tom mandatu od krále Vladislava, na nějaké bludné pikarty vydaném, se nenachází, aby jim právo sloužiti nemělo, jakož se jest tuto stalo. A ten mandat krále Vladislava že jest vyšel podlé sněmovního všech tří stavův snešení, jakž v témž mandatu poznamenáno stojí. Nyní pak že mnozí chtějí ty za pikarty držeti, kteří se k té konfessí léta 1575 na sněmě podané hlásají. A kdoby se kompaktaty nespravoval, těm že těžkými pokutami hrozí; nad kteréžto pokuty že by nic těžšího býti nemohlo, protože ty pokuty všecky na čest, hrdlo a statek se vztahují. Podlé nichž jestli že by kráčeno býti mělo, že by řídcí v Čechách pod obojí nalezeni byli z vyšších stavův, kteří by poddáni býti těm pokutám nemusili, poněvadž řídcí se kompaktaty jakožto věcí na sněmě léta 1567 zruše- 1603 11.led.

nou spravují. Od správy pak konsistoře, administratora i arcibiskupa Pražského že sou stavové pod obojí na tom sněmě slavném, léta 1575 držaném, od císaře Maximiliana osvobozeni a při konfessí své na něm podané a při svobodných a dědičných svých kollaturách podlé též konfessí, kteráž s Augšpurskou se snáší, zanecháni. Nyní pak že jim arcibiskup v jejich svobodné kollatury vkročovati chce, a Smolíkovi kněze jeho vzíti a jiného dosaditi chce.

Druhé, že Zdislav Kaplíř od arcibiskupa těžce nařčen v tom, že jeho kněžím jakožto svůdcům a kacířům zřízení zemské nesvědčí, o čež že i půhon mezi nimi prošel. Jiní též dávali zprávu, kterak i Longovi*) psaní z kanceláře české učiněno, aby kněze svého, o němž on praví, že jest Augšpurského náboženství, odbyl, a to proto že Augšpurská konfessí v zemi přijata není. Jiní zpravovali, že Kašparovi Belvicovi též psaní z kanceláře učiněno jest, aby kněze svého Augšpurského náboženství vybyl.

Někteří opět připomínali, co jest Fridrichovi Švihovskému od Lacka z Šternberka se stalo, aneb raději manželce jeho, že by jí jako pikartce podlé téhož mandatu právo nesloužilo, až ji v tom soud zemský opatřil. Kudyž že i ti, na jejichž zprávu ten mandat vyšel, nemálo zahanbeni byli. Jiní pravili, že podobné psaní učiněno i Sigmundovi z Wartenberka a Adamovi Berkovi, aby kněži v městě Lipém též náboženství Augšpurského odpuštění dali: a summou mnohým jiným že se v jejich svobodných kollaturách veliká překážka od arcibiskupa děje; anobrž že všickni pod obojí, kteří se kompaktaty a konsistoří nespravují, již od mnohých pod jednou outržky snášeti musejí, že se v zemi nepřijatého náboženství a pod těžkými pokutami mandatem císařským roku pominulého vydáným zapověděného přidržují. Což když tak jedni přes druhé sobě to vysoce, a někteří až do pláče stěžovali, že sou tak nevinně císaři, králi, pánu svému donešeni, a že na omylnou zprávu císaři danou zbořená kompaktata stavům pod obojí zase za pravidlo vystavena, aby se oni arcibiskupem Pražským a konsistoří jeho pod obojí spravovati musili; protož snášeli se na tom všickni téměř napořád, aby spolu s stavem panským pod obojí poníženou a pokornou supplikací podali a císaří lepší zprávu o těch věcech i o zrušení kompaktat, dříve nežby se jaké svolení stalo, dali.

Když to tak rozmlouváno bylo dosti za dlouhý čas od rytířstva z obce, dříve než se soudcové zemští a rady soudu ko-

*) NB. Zdá mi se, že má býti Lungvilovi. Skála.

morního z jich počtu a náboženství do téhož pokoje sešli; 1603
v tom přišli mezi ně dotčení soudcové zemští a rady a vážili svolení panského, k němuž soudcové zemští a rady z rytířstva přistoupili beze všeho odporu. V tom obec rytířská zavolala k sobě Václava Budovce z Budova od šraňků k kamnům, a tu sestoupilo se jich mnoho v rok, a poopáčivše sobě předešlé stížnosti, snášeli se z nich mnozí na tom, aby se nejprvé jednalo o náboženství, dřív než se svolovati bude; dožádavše se všickni společně téhož Budovce, aby od nich k nejvyšším úředníkům a soudcům zemským i radám císařským o tuž věc promluvení učinil. Ale on napomínal jich, aby toho nečinili, nežli nejprvé svolili ty berně a daně, ukážíce se v tom k žádosti císařské volní poddaní býti. Když pak to učiní, tedy aby se pánu Bohu a králi, pánu svému, dověřovali; budouli chtíti co o náboženství poddaně, poníženě a pokorně císaři přednésti, že jim pán Bůh v tom žehnati, a císař král pán jich neopustiti ráčí.

Tu opět poznova obec rytířská tuze na svém stála, aby z Budova nejprv od nich, co se náboženství týče, mluvil. On však vždy se jim v tom vymlouval, že to učiniti, ani tou měrou od nich mluviti nemůže. Proto všecko chtějí-li vždy, aby mluvil od nich, aby sobě toho odložili až do dne pondělního. Naposledy po mnohých odpořích, kteréž mezi sebou o to měli, přistoupeno k tomu, aby Budovec promluvil od nich nejdříve to, že stav rytířský, co se těch nových pomocí dotýče, snáší se v tom artikuli se stavem panským. A když oznámí to, aby také i hned při tom promluvil, co náboženství tkne, tak jak již nejednou mezi nimi rozmlouváno bylo.

S tím předstoupila obec před nejv. úředníky zemské i rady císařské a posadivše se na svá místa — ač všickni z obce pro množství rytířstva seděti nemohli —, tu Budovec učinil k nim promluvení v smysl tento: „Ačkoli rytířstvo z obce bylo jest toho celého úmyslu, aby nejprvé své stížnosti jim nejvyšším úředníkům a soudcům zemským oznámili, jaká se jim překážka v náboženství pod obojí od některých činiti začíná, a jakého v tom opatření by při J. M. C. s svědomím jich hledati chtěli, a to dříve, nežli by se jaké svolení s strany berní a větších pomocí proti Turku stalo; avšak aby i v tom svou poddanou hotovost J. M. C. prokázali, že také k tomu svolení, kteréž jest stav panský učinil, neohlédajíce se na to, že to téměř nad možnost jich a poddaných jejich jest, stav rytířský přistupuje. A poněvadž netoliko statky, ale i hrdly a krví svou J. M. C., pánu svému nejmilostivějšímu, slouží a sloužiti Bůh dá budou; za to že pro Boha prosí a žádají, aby své náboženství pod obojí bez překážky a útržky na svých

1603 svobodných a dědičných kollaturách volně provozovati a proti těm, kteříž by jim v tom překážku činiti chtěli, s vědomím druhých, kteříž pod jednou jsou, svou poníženou supplikací na tomto sněmě J. M. C. podati a J. M. C. za milostivé opatření a poručení žádati mohli, aby J. M. C. nad nimi pod obojí i nad jejich svobodami, sněmy a zřízením zemským tak, jakž vždycky předešle to činiti ráčil a posaváde činiti ráčí milostivou a ochrannou ruku držeti ráčil, tak aby J. M. C. před zprávami nedůvodnými, z nepovědomosti práv a svobod jejich pošlými, nedávajíc jim místa, je milostivě opatrovati ráčil."

To když tak promluveno bylo od Budovce na místě rytířstva z obce, tedy nejvyšší úředníci a soudcové zemští i rady císařské sstoupili se v hromadu, a vzavše o to mezi sebou potaz, dali obci zase za odpověď skrze nejvyššího písaře toto: že jest se rytířstvo z obce spolu s stavem panským a s nejvyššími úředníky a soudci zemskými a radami Jeho Msti. Cís. v stavu jejich rytířském, co se dalších pomocí činění do Uher proti Turku dotýče, na milostivou žádost J. M. C. sneslo, toho že oni vděčni jsou; co se pak té druhé žádosti a přednešení z strany náboženství tkne, poněvadž mezi jinými řečmi i toho od nich doloženo jest, aby podlé zřízení zemského při spravování se v náboženství zachováni byli, v tom že se jim vidí, že slušné věci žádají. A jestli že by se co komu proti zřízení zemskému na náboženství pod obojí ubližovalo, to že býti nemá, a že J. M. C. i těmi mandaty roku minulého vydanými to milostivě opatřiti ráčil, aby jak strana pod jednou tak i pod obojí své náboženství svobodně provozovati mohly.

To když tak promluveno od nejvyššího písaře bylo, rytířstvo z obce vystoupilo ven z šraňků a sešlo se v kolo u kamen, přetěžce a žalostivě jedni druhým stěžujíce to, čehož doslýchati musili od nejvyššího písaře, že sou pod obojí těmi mandaty opatřeni. Protož žádali Budovce, aby ještě jednou promluvil od nich, že se těmi mandaty opatřují toliko ti, kteříž spravují se konsistoří arcibiskupství Pražského. Jiní pak všickni pod obojí, kteří své kněží z říše neb odjinud podlé konfessí léta 1575 cís. Maximilianovi podané berou a kompaktaty již minulými ani konsistoří se nespravují, ti že jsou za pikarty a za zmatečné položeni, a na ty že jsou hrozné pokuty v témž mandatu vloženy. V čemž že ne J. M. C., ale nepovědomým zprávám vinu dávají. Za to tedy z Budova žádali, aby toto jich vznešení, a co ještě více mezi nimi mluveno bylo, obšírněji od nich přednesl, jakožto ten, kterýž jest jejich stížností doslýchal, a aby v tom choulostivý nebyl, pro Boha prosili, toho toliko v promluvení svém šetře, aby J. M. C. král a pán jich nejmilostivější v ničemž uražen nebyl. Nebo

jemu že hrdlem i statky sloužiti míní, ale duší pánu Bohu; 1608
víra v Krista pána že jest dar boží, kteréž jako člověk dáti, tak ani vzíti nemůže.

S tím rozstoupivše se, šli zase do šraňků mezi nejvyšší úředníky a soudce zemské i rady královské z stavu svého, a Budovec učinil k nim řeč v rozum tento:

„Jakož jest nejvyšší písař král. českého v promluvení svém i toho doložil, že netoliko zřízení zemské ale i mandat od J. M. C. roku minulého vydaný je stranu pod obojí při provozování svobodném náboženství jejich pod obojí opatřuje, že rytířstvo přítomné z obce poručilo mu proti tomu zase oznámiti toto: Předně, co se J. M. C. pána a krále jich nejmilostivějšího dotýče, to že sobě vysoce vyhražují a v tom se před nimi zjevně ohlašují, žádajíc služebně, aby to v pamětech svých složili sobě bedlivě, že sobě do J. M. C. nemají co nejméně stěžovati; nýbrž že s J. M. C. milostivým a otcovským nad nimi kralováním od šťastného J. M. C. za krále českého korunování vždycky dobře a poddaně spokojeni byli, a pánu Bohu, že tak milostivého krále a ochránce dostali, vždycky děkovali a posavad děkovati i za další kralování nad nimi pána Boha žádati nepřestávají. Nebo že J. M. C. jim pod obojí v jejich svědomí nikda sahati neráčil, nýbrž že sou všickni pod obojí i ti, kteří se kompaktaty a konsistoří nespravují, volně své náboženství provozovali; až teprv roku pominulého, nedávajíce v tom J. M. C., jakž již na hoře dotčeno, žádné viny, mandat, o němž nejvyšší písař teď zmínku učinil a příčinu k tomuto promluvení dal, na nepovědomé zprávy vyšel. V kterémžto mandatu toliko ti pod obojí se opatrují, kteří se kompaktaty a konsistoří Pražskou spravují, kteřížto řídcí jsou, zvláště z vyšších stavův. Jiným pak všechněm poroučí se těmito slovy: „Pokužby kde kteří v kostelích pikartská a bratrská aneb jiná zmatečná učení hlásali a kázali, aby odbudouce je odtud kněžstvem řádným, od arcibiskupa Pražského neb od administratora konsistoře pod obojí přijímajících svěceným, fary a kollatury své osadili, a u víře i náboženství v království tomto přijatém a zřízením zemským schváleném vedlé kompaktat se řídili.“ A kteříby toho neučinili, na ty těžké pokuty při zavírce mandatu že sou uloženy, aby k nim jakožto přestupníkům řádu dobrého, rušitelům práva, neposlušným rozkazův císařských a královských ano jako k nepříteli obecného zemského dobrého se přikročilo; nad kteréžto pokuty cti, hrdla i skutku se dotýkající již těžší býti nemohou. A to že pošlo z nepovědomých zpráv. Odkudž mnohým z vyšších stavův kněžstvo jich v říši ordinované vyzdvihnouti se chce, proto že se kompaktaty a konsistoří Pražskou nespra-

vuje; zprávu dávajíce J. M. C., že by se všickni pod obojí kompaktaty jakožto náboženstvím v zemi české přijatým a zřízením zemským schváleným spravovati měli.

Proti čemuž rytířstvo z obce této jistší zprávu dává: Že ta kompaktata, byvší někdy pravidlem přijatého v království českém náboženství pod obojí, již více pravidlem nejsou; ale že sou na obecném sněmu léta 1567 ode všech tří stavův a to s povolením a potvrzením J. M. cisaře Maximiliana zrušena, z všech přivilegií zemských i odjinud vyňata; aby do desk zemských nevcházela, to že týmž sněmem opatřeno jest. A tak že již kompaktata nejsou přijmuta v zemi české za náboženství, ale jsou zbořena, zrušena a zřízením zemským neschválena, protože zřízení zemské nic o nich neví a žádné nejmenší zmínky o nich nečiní; a snad že táž kompaktata již ani in rec. natura v svém originalu nejsou. I kterak jsou tedy J. M. C. zprávu někteří dáti mohli, že táž kompaktata mají jim podoboji pod tak těžkými pokutami právem a pravidlem býti, z nichž sou všickni tři stavové s potvrzením J. M. cís. Maximiliana, jakž to zjevně v témž sněmu l. 1567 položeno jest, se propustili. A JMC. náš pán nejm. když jest ráčil všem třem stavům pod jeduou i pod obojí povinnost činiti, a to léta 1575, již tento sněm před tím dávno prvé stalý a l. 1575 publikovaný, na němž kompaktata minula, zřízením zemským byl. Nebo kdyby ten sněm místa neměl, tedy jiná sněmovní snešení také by nemusila platiti a summou ani zřízení zemské nemuselo by právem býti.

Poněvadž zřízeni zemské nic jiného není, nežli v jednu knihu shromáždění a v registřík pořádný uvedení sněmovních snešení, a když sou kompaktata zrušena a právem přestala býti; tedy i to, což v nich psáno bylo, spolu s nimi jest pominulo a právem býti nemůže. Jakož pak mezi jinými artikuli týchž kompaktat tento nejhlavnější artikul byl, aby se stavové pod obojí administatorem a konsistoří arcibiskupství Pražského spravovali; i tedyť jest i tento hlavní artikul spolu s kompaktaty jako oud s celým tělem umrtven. A tak již tu netoliko jich pod obojí ale i strany pod jednou se dotýká, aby se ne zprávami nepovědomými ale sněmy obecnými, z obecného všech tří stavův uvážení zavřenými a J. M. C. jakožto králem českým potvrvenými, spravovali a k zprávám nejistým víry nepřikládali, JMC. poníženě a poddaně lépeji v tom zpravili. Dále že netoliko tím sněmem léta 1567 od kompaktat a konsistoře arcibiskupství Pražského stavové pod obojí jsou osvobozeni; ale když těmi kompaktaty stranu pod obojí zase někteří při sněmě léta 1575 stížiti a jí je za pravidlo vystaviti, a pokudž by se nimi nespravovali, je stavy pod obojí za od-

řezance od přijatého náboženství v království českém míti 1603
chtěli: ti a takoví že sou těžké domluvy od J. M. císaře Maximiliana slavné a svaté paměti na témž sněmě dostali, a stavové pod obojí podavše konfessí své J. M. při ní a při tom svém u víře srovnání že sou zanecháni s tím vysokým od J. M. C. zakázáním, že J. M. C. po dobročesku a německu to mluviti ráčí, berouc to na svou duši, že stavům pod obojí ani arcibiskupu ani konsistoři v náboženství jich žádné překážky činiti chtíti ani jiným dopustiti neráčí.

Kterážto obšírná slova J. M. C. až posavad netoliko poznamenaná zůstávají, ale dalť jest to pán Bůh, že mnozí z nich obzvláštním řízením božím těch slavných a vší poctivosti hodných šedin dočekali, aby toho hodnověrní svědkové i v nynějších časích byli, co jsou z těch císařských, milostivých a otcovských úst slyšeli, i kterak sou stavové svou konfessí J. M. C. podali, k kteréžto konfessí na témž sněmě léta 75 podané oni všickni teď přítomní pod obojí se přiznávají a nevědí tu o kom, kdoby se konsistoří Pražskou spravoval, a jinde v zemi, zvláště z vyšších stavův, o nich vědomosti žádné že nemají. Ano i ti pod obojí, kteří sou netoliko statky ale hrdly i krví svou J. M. C. proti tomu úhlavnímu nepříteli Turku věrně a poddaně sloužili a přednější úřady měli, kompaktaty se nespravovali, z nichž sou tito nejvyšší byli: hrabě Šlik, Albrecht Pětipeský, dva páni Trčkové, Vchynský, Rudolf, Jindřich Křinecký. Co pak mnoho rytmistrů a jiných poctivých rytířův, kteřížto svou zmužilost hrdinskou a horlivou k Bohu a k císaři pánu svému věrnost prokázali a krví svou to zpečetili, že nebyli odřezanci od přijatého v zemi české náboženství, ale dobří a stálí křesťané. Jejichžto pozůstalé po nich vdovy a přátelé neočekávají takového od J. M. C., jakžby to někteří míti chtěli, obdankování, aby ztrativše manžely i dítky své, měli ještě jak sami tak s pozůstávající hrstkou dítek a přátel svých v tom hrozném nebezpečenství zůstávati, kdyby jim hroženo bylo: „Nespravujete se kompaktaty a konsistoří Pražskou, protož upadnete císaři v pokutu v mandatích položenou,“ ješto že ale věří a duší svou by to stvrdili, že takové věci J. M. C. pánu jich nejmilostivějšímu jak sou živi na mysl nepřišly, a Bůh dá nepřijdou. Ale jakž již často dotčeno, a veliké se v tom ohlášení stalo, že se v ničemž J. M. C. z strany těch mandatův publikování žádná vina nedává, než toliko těm, kteří buďto z nepovědomosti práv a sněmovních snešení buďto z nějaké nelásky k stavům pod obojí tyto tak nejisté zprávy J. M. C. dali, nedavše oni stavové pod obojí k tomu jim žádné příčiny, nýbrž spří-

1603 zňujíce se jedni s druhými a jedni druhým sloužíce ano i společně proti tomu úhlavnímu nepříteli Turku bojujíce.

Dále že žádá také toho rytířstvo z obce od pána Boha, aby tentýž spůsob v času pokoje mezi sebou zachovávali, jakýž zachovávají v poli v čas války, když proti nepříteli Turku za jednoho člověka obojí stojí, a jedni druhým žádným kacířstvem neutrhují, a pod rozdílnými prapory i v rozdílném náboženství jsouce, však všickni ve jmenu sv. Trojice a tak v jednoho Boha pokřtěni, jednomu p. Bohu a jednomu pánu slouží. Všickni mají právo k činění pomoci, berní a sbírek; i všickni mají právo, aby se s nepřítelem obecným Turkem bili; jedni druhých rady, pomoci a retuňkův očekávají; všickni pod milostivou ochranou J. M. C. zůstávají, rovné ochrany požívají, rovný plat i obdankování berou. Pročež císař Konstantin Veliký jsa tázán, čím jest tak větší díl světa pohanských národův vybojoval, odpověděl, že jest s nejednomyslnými křesťany, avšak ve jmenu sv. Trojice pokřtěnými, proti jednomyslným v nevěře pohanům bojoval, tak aby raději pohanův mocných ubývalo a křesťanův, byť pak i mdlí a nedokonalí byli, když jen křesťané jsou a v politické světské poslušnosti vrchnosti poddáni jsou, přibývalo. Ale že již rytířstvo z obce nejvyšší úředníky a soudce zemské dalšími řečmi zaneprázdňovati nemíní, když jen to mocně a dostatečně ukázáno, že J. M. C. neráčil dobře z strany kompaktat zpraven býti, a to proto že kompaktata nejsou náboženství v zemi české přijaté a zřízením zemským schválené, nýbrž že sou u nás ze všech privilegií a odjinud vypuštěna, a zřízení zemské že nic o nich neví; nýbrž že zřízení zemské, opatrujíc stranu pod obojí, žádných rozdílův nečiní mezi stavy pod obojí, a stavové pod obojí skrze zrušení těch kompaktat že sou také osvobozeni od správy a jurisdikcí nad sebou administratora arcibiskupství Pražského, a toho že J. M. C. Maximilian slavné a svaté paměti na sněmě léta 1575 potvrditi ráčil.

Což poněvadž vše se dostatečně prokázati může, z toho následuje toto: že ty zprávy J. M. C. dané od koho pak koli z nepovědomosti práv, sněmův, svobod a obdarování stavův pod obojí a milostí císařských i královských jim učiněných pojíti musily.

Pročež že se rytířstvo z obce v tom ohlašuje, že toho úmyslu sou, tyto své pravdivé zprávy J. M. C. v ponížené supplikací poddaně přednésti, a Jich Mil. za to služebně žádají, že takové jejich ohlášení stavu panskému skrze nejvyššího písaře království českého v známost uvésti ráčí, tak aby ta supplikací, kteréž J. Msti. C. míní podati, s vědomím stavu panského, kteříž pod jednou jsou, se J. M. C. podala.

V čemž se jim jakožto svým laskavým pánům patronům, strejcům, ujcům a švakrům služebně a dověrně poručené činí, a že se to tak a ne jinak stane, cele se dověřují." 1601

To když tak promluvil, obrátil se zatím k rytířstvu z obce, a tázal se jich, znajíli se k tomu, že jest od nich ode všech mluvil, na čem sou se vespolek snesli. K čemuž oni jeden přes druhého ne jednou ale po několikráte opakujíce, přiznávali se, že jest tak a ne jináč, a že pro Boha prosí, aby se tomu tak a nejinak zadosti stalo, co se tuto žádá. I očekávalo rytířstvo z obce, jaká jim na to odpověď dána bude. Ale nejvyšší písař neporučil jiným pánům o to v hromadu se sestoupiti a potaz držeti; než toliko to řekl: „Ráčíte-li V. M. páni z obce co chtíti supplikovati, to při vůli jednoho každého zůstává."

Pročež rytířstvo z obce tu i hned jedni druhých žádali, kteří sou pamětlivější, co se mezi nimi rozmlouvalo, a podlé snešení jich od nich bylo mluveno, aby se to do supplikací J. M. C. kratičce položilo, a taková supplikací aby ku pondělku přihotovena a stavu panskému ukázána byla. Nejvíce pak za to Václava Budovce žádali; poněvadž žádný lépe té supplikací nebude moci sepsati, jako on, kterýž jest to tak vedlé vší vůle jich mluvil, aby z toho, což by nejplatnějšího bylo, v supplikací poznamenáno uvedl a ku pondělku, dá pán Bůh, přihotovil, tak aby to zjevně zase v Zeleném pokoji přečtěno bylo, a kdeby potřeba ukazovala, se poopravilo.

A když počali se rozcházeti, někteří z nich pravili, že sou zapomněli Budovcovi i to oznámiti, aby i to od nich promluvil: Že po tom slavném sněmě léta 1575, na němž stavové pod obojí u víře svaté křesťanské sjednoceni sou, a tu svou víru i to své sjednocení majíce tak sobě tak mocnými a vysokými slovy od slavné a svaté paměti císaře Maximiliana pojištěné, že nepřejíce někteří straně pod obojí takového sjednocení a císařského jim v tom pojištění, chtíce je roztrhnouti k snadnějšímu strany pod obojí potlačení, hned téhož léta 1575, jakž J. M. císař Maximilian z Prahy po témž sněmu do Vídně odjeti ráčil, J. M. C. zpravovali, kterak by mimo tyto sjednocené u víře pod obojí stavy nějací pikarti bludní, na něž mandat od krále Vladislava předešle vyšel, v zemi zůstávati měli, a ti že by o pánu Bohu, blahoslavené panně Marii a svatých nic nesmýšleli, večeří páně, hodujíce za stoly, sami sobě posluhovali, noční schůzky sodomské a ohavné měli, pročež sou J. M. C. k tomu přivedli, že jest mandat krále Vladislava na takové pikarty vyšlý zase obnoviti a publikovati poručiti ráčil. Ale když tím pláštěm někteří chtěli odívati bratří s stavy v té konfessí sjednocené, a kteříž rovného pojištění s jinými

1603 stavy od J. M. C. dostali, chtíce jim kostely a sbory zamykati, že o to defensores a ochráncové, na sněmě léta 1575 s povolením J. M. C. od stavův pod obojí k ochraně jich stavův nařízení, psaní učinili k J. M. C., kteréž do Vídně odesláno bylo. K čemuž byly voleny osoby tyto: Jindřich z Waldšteina a na Dobrovici, Michal Šanovský a Václav z Vřesovic. Jejichžto psaní k Jeho M. C. učiněné žeby se ukázati mohlo, i co od něho na to jim za odpověď dáno.

13. led. V pondělí tedy 13. dne ledna sešlo se rytířstvo u velikém počtu do Zeleného pokoje, kdež mezi ně přišli někteří z stavu panského a dali sobě přečísti zjevně koncept supplikací J. M. C.
14.led. sepsané. Na ráno pak v úterý 14. dne ledna přišedše zase velmi časně v určité místo, přečtli sobě, jaké se u víře křesťanské mezi stranou pod obojí srovnání na tom sněmě léta 1575 stalo, že v předmluvě své konfessí všickni tři stavové pod obojí J. M. C. poníženě žádají, aby neráčil zprávám těm věřiti, jako by se bratří s nimi u víře snášeti neměli: pročež že prosí, aby J. M. C. nad nimi také, jako spolu s nimi u víře svaté sjednocenými, milostivou ochranu držeti ráčil.

Potom přišli někteří ze stavu panského mezi ně a ta supplikací, kterouž do německé řeči ti, jimž to poručeno bylo přeložili, přečtena a korrigována byla. Když pak již rytířstvo na palác se rozcházelo, přišli někteří z měst, žádajíce jich, aby bez nich té supplikací J. M. C. nepodávali, až by oni to vyslaným z měst v známost uvedli, aby, jakž vždycky předešle to bývalo, tak i nyní s vyššími stavy, jaké se jim v náboženství skrácení děje, J. M. C. poníženě a poddaně supplikovali, poněvadž při té konfessí císař Maximilian ne samé vyšší stavy ale všecky tři stavy zůstaviti ráčil, a kompaktata ne na samou vyšších stavův ale na žádost všech tří stavův z privilegií zemských vyňata jsou, tak že již ne ta za přijaté v království českém náboženství spolu s vyššími stavy ale tu konfessí léta 1575 společně podanou míti mají. Ale na takovou žádost jich žádná jim odpověd dána nebyla, protože toho tehdáž nepřednesli, když rytířstvo bylo posposlu.

15. led. Ve středu 15. ledna stav panský a rytířský pod obojí zůstali na tom, jak se jen věci J. M. C. odbudou, jimž by nerádi překážeti chtěli, že chtějí z prostředku svého jisté osoby voliti, kteréž by audienci při císaři poníženě vyhledávaly a při ní též supplikací i s příležící konfessí svou do vlastních rukou jemu odvedly. Kterážto J. M. C. od věrných poddaných z stavu panského a rytířského pod obojí (tak stál v ní podpis) přijímajících, v větším počtu na tento čas na sněmě shromážděných i na místě jiných nepřítomných, svědčící sama v sobě slovo od slova zněla takto:

„Nejjasnější, nejnepřemoženější a velikomocný císaři, králi a pane náš 1603
nejmilostivější! Z převelmi těžké a právě nevyhnutelné a nám k zamlčení nemožné potřeby naší touto poníženou naší supplikací poddaně s nejhlubší pokorou před V. C. M. krále a pána našeho nejm. se utíkáme; a jakož sme po všecky časy šťastného a otcovského V. C. M. nad námi kralování netoliko předešle statky, hrdly i krví naší proti tomu úhlavnímu všeho křesťanstva nepříteli Turku s předky svými V. C. M. sloužili, tak i dále až do našeho přemožení věrně, poddaně a stále bohdá sloužiti míníme a budeme. Toliko V. C. M. pro Boha poníženě prosíme, že ten patent roku pominulého s připomenutím v něm majestatu dávního krále Vladislava, vztahující se na pikarty a jiné, zmatečných učení se přidržující a kompaktaty již dávno na sněmích zrušenými se nespravující, vyšlý, na nás stavy pod obojí, konsistoři nynější se nespravující a své svobodné kollatury mající, aby vykládán a potahován býti měl, milostivě dopustiti neráčíte. Nebo předně táž kompaktata na sněmě léta 1567 sou minula, a v zřízení zemském žádná nejmenší zmínka o nich se nečiní. A tak již kompaktata nejsou v zemi české náboženství přijaté a zřízením zemským schválené, tak jakž o tom V. C. M. zpraveni ste býti ráčili.

Druhé. Když na sněmě léta 1575 administrator s některými málo osobami na ně se jakožto věc sněmem zrušenou potahoval a za odřezance od přijatého v království českém náboženství ty, kteříž by se nimi nespravovali, míti chtěl, že jest spolu s těmi jeho se přídržícími těžké domluvy od slavné a svaté paměti pana otce V. M. C. dostal, a stavové jsou vysokými císařskými slovy při náboženství svém a svobodných svých kollaturách zůstaveni, což při konfessí naší teď příležitě se spatřuje.

Třetí. Když ste V. C. M. za krále českého a pána našeho nejm. korunováni byli a povinnost stavům, že je při jejich svobodách a zřízení zemském zanechati ráčíte, činiti ráčili; již ten artikul sněmovní o propuštění se z kompaktat léta 1567, na němž kompaktata minula a my při spravování se slovem božím zanecháni byli, byl zřízením zemským. Nyní pak týž patent V. C. M., jakž smýšlíme, z nepovědomé zprávy na pikarty a jiné zmatečných učení se přidržující vydaný, (kterýž i toto mezi jinými artikuli v sobě obsahuje těmito slovy: „A pokudžby se kde v kostelích pikartská a bratrská aneb jiná zmatečná učení hlásala, odbudouce je odtud, kněžstvem řádným od arcibiskupa Pražského aneb od administratora konsistoře pod obojí přijímajících aby je osadili a náboženstvím v království českém přijatým a zřízením zemským schváleným vedlé kompaktat se řídili“; a kdožby toho neučinil, hrozné na to pokuty cti, hrdla, statků se dotýkající nařízeny jsou, v čemž my však V. C. M. žádné viny nedáváme a do V. C. M. co nejméně jakožto našeho nejmilostivějšího císaře, krále a pána nestěžujeme) — na nás stavy pod obojí, nynější konsistoři a kompaktaty se nespravující, s nemalou potupou mnozí obraceti chtějí, některé za pikarty a některé za lidi zmatečných učení se přidržující mají a po místech i kněžím našim tu vinu dávají, že jsou Augšpurského a v zemi české nepřijatého proti kompaktatům náboženství; ježto, nejmilostivější císaři, my sme na témž sněmě léta 1575 V. C. M. p. otci konfessí naši podali, kterážto konfessí naší do německé řeči od někdy Henricha Kurcpacha, staršího z Trachumburku, V. C. M. rady přeložené, a smýšlíme, i do vlastních rukou V. C. M. od něho podané, exemplař tištěný poníženě přednášíme, v němž najde se: N. 1. naše stavův pod obojí o náboženství křesťanském evangelickém srovnání; N. 2. nám též konfessí od pana otce V. C. M. oustní pojištění (jehožto C. M. slov, kteréž sám z svých vlastních slavných úst milostivě a otcovsky k nám stavům pod obojí vynésti ráčil, až posavad někteří z nás živi pozůstávající povědomi jsme); N. 3. výtah z desk zemských do německé řeči přeložený a zpečetěný, jak jsou kompaktata zrušena. A protož V. C. M. krále a pána našeho nejmilostivějšího se vší ponížeností pro Boha prosíme: poněvadž tak hrozné

1603 pokuty na ty, kteříž, by se kompaktaty a konsistoří nespravovali, v tom patentu položeny jsou, že jej, jakožto z nepovědomé o kompaktatech zprávy pošlý, milostivě zastaviti, a abychom outržek a utiskování my a kněží naši na svobodných našich kollaturách neměli, nás v tom ochrániti i také při našem evangelickém náboženství zůstaviti ráčíte. Nebo cele věříme, že to ani na mysl V. C. M. nepřišlo, abychom těmi kompaktaty, která sněmem zrušena jsou, a z nichž s dovolením a potvrzením V. M. C. p. otce obojí strana pod jednou i pod obojí sme se propustili, a o nichž zřízení zemské nic neví, tak stíženi býti měli, aby nám zase za pravidlo v náboženství našem pod tak těžkými pokutami vystavena byla, ješto nevíme, mnoholi se již najde z vyšších stavův, aby se konsistoří a kompaktaty spravovali, kteréž snad již ani před rukama nejsou, poněvadž sou měla ze všech privilegií zemských i odjinud vyňata býti a do desk zemských nevcházeti, jakož pak ani nevešla.

Poníženě tedy V. C. M. žádáme, že jak příkladem J. M. C. p. děda i p. otce V. C. M., za jejichžto milostivého nad námi panování skutečné ochrany sme požívali, milostivou ruku nad námi nade všemi držeti a nás věrné a poslušné své poddané před zprávami nejistými (ačby dále V. C. M. jaké docházeti chtěly) místo jim nedávajíce v otcovském opatrování míti, tak i císaře Konstantina Velikého v tom následovati ráčíte, kterýž byv tázán, čím jest tak rychle větší díl světa pohanských národův sobě podmanil, odpověděl: že jest s nejednomyslnými křesťany, však ve jmenu Trojice svaté pokřtěnými, proti jednomyslným v nevěře pohanům bojoval, tak aby raději pohanův ubývalo a křesťanův přibývalo. A toť se jest i od V. C. M. pod šťastným V. C. M. nad námi panováním posavad dálo, že V. C. M. nade všemi svými poddanými věrnými, kteří ve jmenu sv. Trojice pokřtěni jsou, ste rovnou, milostivou a ochrannou ruku držeti ráčili, a jak věříme, že Bůh dá, držeti přestati neráčíte.

A my, jakž předešle vždycky s předky našimi statky i hrdly svými V. C. M. sme věrně a poddaně sloužili, tak i nyní i na budoucí časy s dědici a potomky svými podlé pánův strany pod jednou, našich milých pánův a přátel, Bůh dá, až do našeho přemožení sloužiti nepřestáváme a nepřestaneme.

S tím se V. C. M. poručené činíme a za milostivou a brzkou odpověď při tomto ještě trvajícím sněmě poníženě žádáme, tak abychom před tím nebezpečenstvím, v kteréž by nás někteří příčinou těch patentů uvésti chtěli, od V. C. M. ochráněni byli; a svobodně své náboženství provozovati i pokorně ku pánu Bohu modlitby za šťastné a dlouhé V. C. M. nad námi panování, jakž i předešle vždycky sme to činili, činiti chceme."

Téhož dne vyslaní z města Mladého Boleslava za tou příčinou k sněmu přijevše, tolikéž chtěli supplikací svou všechněm třem stavům podati; k čemuž dožádali se za přítele Valentina Tobiáše z Jenšteina, při hořejších soudech prokuratora. I počav týž prokurator málo mluviti, hned byl od nejv. hofmistra Krištofa z Lobkovic okřiknut, aby jednání sněmovnímu se nepřekáželo; ale když po zkorrigování sněmu bude, chtějíli co stavové na nejvyšší úřady zemské vznášeti, že chtějí rádi slyšeti. Po zkorrigování pak sněmu byl týž sněm nejvyššímu kancléři k rukám odveden s takovým přitom oznámením: že by Jich Msti chtěli rádi zadost učiniti a supplikací stavův vyslýchati; ale poněvadž se k večeru schýlilo, že toho odkládají do dne zítřejšího. Vyslaní tedy z Boleslavě velice

se tomu těšili, že takové příležitosti dne zítřejšího čtvrtečního 1608
k přednášení svých věcí dostanou.

V tom pak když nejvyšší úředníci a soudcové zemští z sněmu šli, hofmistr spatřiv Valentina Tobiáše, zavolal ho k sobě a zeptal se ho, jaké jest to vznešení dnešního dne učiniti chtěl. Načež odpověděl mu: že jsa dožádán od Boleslavských, aby nějaké supplikací všechněm třem stavům podal a kratičké příčiny vznešení od nich učinil, že chtěl to toliko přednášeti, ale nač by se táž supplikací vztahovala, poněvadž on ji nepsal ani nečetl, že neví. I řekl mu zase k tomu nejvyšší hofmistr, že by mu radil, aby tak dělal, aby se do Daliborky nedostal. Tou měrou sešlo s toho, že Boleslavští supplikací své potom podati nesměli.

Ve čtvrtek pak 16. dne ledna, když stavové sešli se 16.led.
k sněmu do soudnice, tedy rytířstvo z obce vyslalo z prostředku svého čtyry osoby, Krištofa Kapouna, Jiříka Vančuru, N. Stampacha a N. Hozloura mezi stav panský do světnice; kdež pak k šraňkům přišli, nejvyšší hofmistr nadáv se, že budou chtíti něco vznášeti z strany té své supplikací, i vystal hned z místa svého a napomenul jiných nejvyšších úředníkův a soudcův zemských, aby šli ke dskám a učinili relací, které osoby do stavu svého panského přijali. Ale Jiřík Vančura spatřiv to a stoje u katedry, v přítomnosti téhož hofmistra promluvil těmito slovy: „V. Msti., kteří ráčíte býti pod obojí z stavu panského! Rytířstvo též pod obojí nás sou k V. Mst. vyslali, služebně žádajíce, že se ráčíte k nim laskavě skloniti a mezi ně do Zeleného pokoje na malé, ale velmi platné rozmluvení přijíti.“ Načež nejvyšší hofmistr ozval se k nim, aby nejdříve relací při dskách odbyli. I šli, a přišedvše ke dskám nejvyšší hofmistr, nejvyšší komorník a nejvyšší kancléř zavřeli se sami do sklepa při dskách a tam téměř až do soumraku zůstali. Vyslaní pak od rytířstva předce tu očekávali. A když se tím prodlévalo, rytířstvo z obce šlo mezi nejvyšší úředníky a soudce do soudné světnice. V tom vyšedvše nejvyšší hofmistr s nejvyšším kancléřem ze sklepu, i hned sněmovní snešení čteno, a sotva pro tmu dočteno bylo, tak že sněm s nocí zavřín; a proto také s toho sešlo, že dotčená supplikací jich s konfessí J. M. C. dodána nebyla. A tak dobře o tom forteli napsal jeden šlechetný a učený muž verše tyto:

Cum tenebris statuum regni decisio clausa est
Quo precor effectu? Laesa fuit pietas.

To jest: S nocí sněm zavřín stavův českého království.
S jakým ziskem? S čistého ujmou náboženství.

1603 Když se pak stavové rozjeli od sněmu z měst Pražských, tedy Václav Budovec, muž mezi rytířstvem českým nad jiné vysoce učený, příběhův světa, jejž v mladosti věku svého dosti daleko s platností velikou zvandroval, dobře povědomý a horlivý čisté pravdy evangelické milovník i zástupce, byv obeslán na kancelář za tou samou příčinou, že jest k žádosti stavův evangelických na sněmě potřebu jich v Zeleném pokoji p. nejvyššímu písaři a jiným soudcům zemským z stavu jich rytířského přednášel a svrchu psanou supplikací spisoval; jest od nejvyššího kancléře Zdeňka z Lobkovic v přítomnosti Štefana Jiřího z Šternberka, tehdáž presidenta komory české, vzat na závazek, aby, když mu od J. M. C. poručeno bylo, před J. M. C. se postavil, s tou přitom pohrůžkou, več mu to J. M. C. obrátiti ráčí, že jest proti mandatu J. M. C. dobře uváženému mluviti směl, toho aby očekával. Kterýžto odbyv na ten čas nejvyššího kancléře, jakž na to místo i na osobu jeho rozvážlivou příslušelo, slíbil se tak zachovati. A podtím sepsav sobě poníženou supplikací k J. M. C. v ou-
18. ún. terý 18. dne února, podal ji v smyslu tomto:

„Nejjasnější římský císaři, pane můj nejmilostivější!

Jakož sem od V. C. M. do kanceláře české obeslán, a tu jest mi tento čtvrtek minulý jmenem V. C. M. od nejvyššího pana kancléře království českého v přítomnosti pana presidenta komory české oznámeno, že rozepsavši V. C. M. sněm minulý léta tohoto 1603 ne pro náboženství, než pro jiné své a zemské potřeby, tu že jest se nějaká supplikací z strany stížností v náboženství od strany pod obojí na témž sněmě V. C. M. spisovala. Toho když ste se dověděti ráčili, že také ráčíte ji chtíti viděti i věděti, kdo jsou příčinou té supplikací byli, kdo ji spisovati veleli, a kdo spisovali? A aby mi to pan president komory české jmenem V. C. M. také oznámil, že ste jemu o tom poručiti ráčili.

I nejmilostivější císaři! Předně pánu Bohu a V. C. M. děkuji, že V. C. M. ode mne, pokudž sem na čem V. C. M. donešen, zprávu mou poníženou k odvedení neviny mé jakožto starého a věrného svého služebníka míti chtíti ráčíte; druhé, že tato supplikací obzvláštním božím řízením, Bůh dá, V. C. M. i vší zemi této k dobrému, čehož při sněmu vyšší stavové za některými překážkami dojíti nemohli, nyní se do milostivých V. C. M. rukou dostane.

A protož tato supplikací, o kterouž sou se vyšší stavové na témž sněmě, aby se V. C. M. podala, snesli a mne, abych ji v české řeči sepsal, se dožádali, a kteráž potom od jiných, na něž tu práci stavové vložili, do německé řeči přeložena: ty obě supplikací, českou i německou, kteréž obě zjevně na

sněmu v Zeleném pokoji u přítomnosti mnohých z stavu panského a rytířského čteny byly, V. C. M. teď příležitě, i exemplář té konfessí české na německo přeložené a s Augšpurskou konfessí se srovnávající, kterážto česká konfessí s touž supplikací V. C. M. dodána býti měla, poddaně skládám. Nebo táž supplikací všecka na tuž konfessí a na poznamenání v ní předních pamětí, kteréž se pod N. 1, 2, 3 spatřují, se vztahuje, tak že bez této konfessí žádná dostatečná zpráva, co jest se tu na sněmě dálo, V. C. M. dáti by se nemohla. 1603

Příčina pak spisování té supplikací byla tato: že jsou stavové pod obojí mezi sebou to sobě stěžovali, kterak netoliko podlé toho patentu od V. C. M. léta minulého vydaného mnozí bratří za pikarty míti chtějí, kteřížto s stranou pod obojí v té konfessí, léta 1575 císaři Maximilianovi slavné a svaté paměti podané, u víře sjednoceni jsou, a tomu že všickni tři stavové dostatečné svědectví na témž sněmě jsou dali, jakožto v předmluvě jejich konfessí sub. N. 1. se spatřuje; ale že se také i ti kněží, kteří v říši podlé Augšpurské konfessí ordinováni jsou a zde na svobodných panských i rytířských kollaturách učí, trpěti nechtějí, a k některým z vyšších stavův že sou z kanceláře V. C. M. jmenem poručení vycházely, aby takové kněží jmenujíce je kacířské a sektářské odbyli, dokládajíc toho, že Augšpurská konfessí zde v zemi přijata není.

V čemž aby ste V. C. M. s gruntem zpraveni býti ráčili, stavové nikoli tomu věřiti nechtěli, poněvadž konfessí jejich česká na sněmě léta 1575 podaná, kteráž se s Augšpurskou konfessí srovnává, zde v zemi ode všech tří stavův pod obojí sepsána a přijata, a od Jeho M. cís. Maximiliana dostatečně stavům milostivě slovy vlastními utvrzena a pojištěna jest, což i k vytištění přišlo a sub N. 2 při této konfessí zadu připsané se spatřuje. Což že i V. C. M. v milostivé paměti zůstává, stavové o tom nepochybují. A k tomu že samé království české oud říše, že v říši Augšpurská konfessí přijata jest a průchod svůj má, a zde v Čechách na témž sněmě léta 1575 čtena byla.

Že pak téhož léta 1575 hned po témž sněmu mandat na pikarty vyšel, kdo sou ti byli aneb posaváde jsou, stavové že jich nezastávají. Ale když tím mandatem chtěli škoditi někteří bratřím, s stranou pod obojí na témž sněmě sjednoceným, a kostely jim zavírati; že defensorové a ochráncové, k ochraně pod obojí s milostivou vůlí J. M. císaře Maximiliana tehdáž nařízení, toho dopustiti nechtěli. A davše J. M. C. lepší o tom o všem zprávu, že jest žádná exekucí podlé těch vyšších mandatův na bratří nikda až posavad z daru nešla; ale že sou všickni pod obojí podlé této konfessí J. M. císařem

1603 Maximilianem pojištěné spolu v víře sjednoceni, volně pánu Bohu sloužili a horlivé modlitby za šťastné a dlouhé V. C. M. nad námi panování činili a posavad činiti nepřestávají. Nyní pak že někteří chtějí podlé toho vydaného patentu na pikarty, aby těm, jenž se bratřími spravují, žádné právo nesloužilo, kteréž však že židům a pohanům slouží; a taková pokuta že jest ani na ty pikarty bludné, o nichž v mandatu krále Vladislava doloženo, že se pánu Bohu, blahoslavené panně Marii a všem svatým rouhají a bezbožného učení a obcování jsou, nikda nevyšla; a že podlé toho vzáctného a slavného rodu stavu panského již jedné osobě nechtěli na právě odpovídati, až jim to slavným soudem zemským nalezeno bylo.

A to sou ty příčiny, které sou stavův pod obojí k spisování té supplikací ponukly.

Ač pak, nejmilostivější císaři, dosti pracně mi to přichází, že, což na témž sněmě z strany náboženství se rozjímalo, já sám toliko mám o tom V. C. M. zprávu dávati; však poněvadž ta milostivá v tom V. C. M. vůle jest, neslušelo mi jináče, než poslušně a poddaně, pokudž sem nyní zpamatovati mohl, se v tom zachovati. A když sem také na snažnou žádost od rytířstva z obce mluvil, a rytířstvo z obce toho žádostivo bylo, aby nejprvé přede vším sněmováním poníženě se k V. C. M. skrze supplikací utekli a za ochranu proti těm, kteří je v náboženství jejich pod obojí sužovati chtějí, poddaně žádali; tu že sou sobě také mé předložení oblíbili, aby nejprvé o pomoci další proti Turku svolení se dálo. Mého však mluvení summa jest obsažena v té supplikací V. C. M. sepsané.

A co sem dále mluvil, to jest se vše V. C. M. k nejlepšímu dobrému, s nejvyšším a nejponíženějším V. C. M. jakožto krále českého a pána našeho nejmilostivějšího ušetřením, nic nejméně sobě do V. C. M. nestěžujíc, dálo. A to že tak jest, odvolávám se na stav rytířský, kteří sou toho doslýchali a k tomu, že sou mi to mluviti poručili, jedni přes druhé se přiznali až i s tím doložením, že pro Boha prosí, aby to V. C. M. předneseno bylo, v té naději, že sme tu nic nezhřešili, když sme sobě při sněmě obecném jedni s druhými o našich těžkostech, kteréž na V. C. M. jakožto na krále a otce našeho nejmilostivějšího poníženě a poddaně vznésti míníme, rozmlouvali a o supplikací, jaká by se V. C. M. podati měla, přemýšleli. Což že se od nás stane, hned s počátku sněmu od rytířstva z obce zjevně jest mluveno, i za to žádáno, aby nejvyšší písař království českého pánům z stavu panského, kteří pod jednou sou, to v známost uvedl, aby se to také s vědomím jich dálo. A tak se tu, nejmilostivější císaři, po-

kudž mně vědomo jest, nic toho, jakž by snad někdo v tom V. C. M. aneb nejv. kancléře zpravovati chtěl, nedálo, čehož by svobody při sněmích nepropůjčovaly, a v čemž by ste nejméně uraženi býti (čehož Bože uchovej!) ráčili. A že jest se tu nic pokoutně nedálo, tedy rytířstvo z obce čtyry osoby z prostředku svého do plného sněmu mezi stav panský poslali, žádajíce jich za to, kteří sou pod obojí, aby mezi ně přišli a o jisté osoby z stavu panského a rytířského se snésti měli o dodání V. C. M. té jejich supplikací i s tím, což více při ní bylo a nyní se podává. 1603

Ale že sněmovní relací brzo potom čtena byla, za tou příčinou tato supplikací k dodání V. C. M. přijíti tehdáž nemohla. Nebo jako ku pánu Bohu pokorné modlitby v svých nedostatcích činiti, za hřích se žádnému nepočítá: tak císaři, králi a pánu svému, tomu po pánu Bohu otci svému a ochránci, skrze poníženou supplikací v svých těžkostech se utíkati, žádnému nikda, kdo to činil, ve zlé obráceno nebylo. Ovšem pak na sněmích obecních to svobodné jest; sice jináče, kdyby té svobody nebylo, netoliko nejspravedlivější proti nejistým zprávám křiv by ostati musil, ale mnohé věci, o nichž vrchnosti světské věděti velice k jich dobrému záleží, musily by na světlo nepřijíti, a spravedlivá milostivá křesťanská vrchnost při mnohých by v domnění byla, jako by to od ní pocházelo, nejsouc však tím vinna. A za tou příčinou cele věřím, že V. C. M. jakožto král a otec milostivý, laskavý a spravedlivý, jehožto srdce v rukou božích jest, a Bůh je k tomu nyní nakloniti ráčil, aby v této příčině svých poddaných věrných chtěla o té supplikací věděti a ji spolu s touž konfessí viděti a v ni nahlédnouti, ráčili ste také o tom tak nařiditi, abych já V. C. M. v této věci svou zprávu dal, což poddaně a poslušně činím. Toliko dejž Bože, aby do těch vlastních, milostivých a otcovských V. C. M. rukou, kteréž žádnému s svým vědomím v náboženství neublížily, přijíti mohla, za to pána Boha srdečně žádati nepřestávám; poněvadž jak pod jednou tak i pod obojí V. C. M. proti tomu úhlavnímu nepříteli Turku dají se statky i hrdly svými věrně a stále potřebovati, a V. C. M. rovnou ochranu nad obojími držeti i milosti jim mnohé činiti a prokazovati ráčíte. Kterémužto V. C. M. moderatissimo regimini v spravování a ochraňování věrných poddaných svých tak jest pán Bůh od začátku této turecké války žehnati ráčil, že ačkoliv rozdílnými v náboženství křesťanském křesťany, však ve jmenu sv. Trojice pokřtěnými a tak jednoho Boha spolu s V. C. M. vzývajícími, kteříž po pánu Bohu i V. C. M. věrni jsou, nemalá přítrž a zmenšení moci tyranství tureckému se stalo. Věčný syn boží, ten

1603 nejvyšší polní pán svého křesťanstva a budoucích pravých dárků rozdavatel, račiž V. C. M. dáleji v tom žehnati, aby ste i s těmi rozdílnými křesťany, kteříž jen pánu Bohu a V. C. M. věrni jsou, ráčili moci ty jednomyslné v nevěře a v neznámosti boží sjednocené turecké pohany den ode dne více přemáhati a svatou říši křesťanskou, jejíž toto království české oud jest, proti tureckému tyranství obhajovati, rozšiřovati a v svatém pokoji zachovávati.

A tak, nejmilostivější císaři, na milostivé V. C. M. poručení ráčíte míti mou poníženou a pravdivou zprávu, jaké jsou stavové příčiny k spisování té supplikací měli z strany stížností v náboženství, a jaká supplikací V. C. M. se psala, a co se podlé ní V. C. M. podati mělo.

Což vše V. C. M. poslušně a poddaně skládám, a sebe samého V. C. M. v milostivou ochranu jakožto králi a pánu mému nejmilostivějšímu, jemuž statkem i životem mým do mé smrti věrně sloužiti hotov sem, poníženě a poddaně poručena činím.“

S tou zprávou českou dodala se také na německo přeložená, též supplikací česká i německá, od stavův panského i rytířského pod obojí císaři na sněmě minulém připsaná, též výpis spečetěný z desk zemských, kterak kompaktata minula, ano i konfessí česká, na německo přeložená a v červeném aksamitě svázaná. Což vše do jednoho svazku zavinuto, svázáno a španělským voskem zapečetěno s tímto nápisem: „Jeho Msti římskému císaři, uherskému a českému králi, pánu, pánu mému nejmilostivějšímu, ponížená, poslušná a poddaná zpráva na milostivé J. M. C. skrze nejvyššího pana kancléře a pana presidenta komory české pilné o tom poručení v kanceláři české, co se na minulém sněmě léta tohoto 1603 z strany vydaných na pikarty a jiná zmatečná učení patentův jednalo a supplikovalo, a jaká příčina k supplikací byla. Což poněvadž stavové pod obojí do vlastních rukou J. M. C. na témž sněmě vše dodati a za milostivou k tomu dodání audienci u J. M. C. poníženě hledati chtěli; protož i já nyní pro Boha a pro boží spravedlnost za to žádám, aby ta zpráva má, a což tu při ní jest, to vše tak spečetěné do samých vlastních, milostivých J. M. C. krále a pána mého nejmilostivějšího rukou a ne jinam dostati se mohlo.“

Když pak týž Budovec císaři takovou svou zprávu a omluvu v spisu podal, tedy císař skrze předjmenovaného Štefana Jiřího z Šternberka k němu se v tom milostivě ohlásil, že jak s stavy tak i s ním dobře a milostivě spokojen býti, jich i jeho milostivým pánem zůstávati a sobě to oblibovati

ráčí, že sou se stavové o zpomožení jich stížností k němu utekli. 1603

Poněvadž pak v témž mandatu císařském činí se tak dostatečné vyměření všechněm stavům pod obojí, aby vybydouce z far kollatur svých kněží pikartské a zmatečného učení se přidržující, osazovali je kněžstvem řádným od arcibiskupa nebo administratora konsistoře Pražské svěceným; protož sluší tuto vyrozuměti s gruntem, kdo by to takové řádné kněžstvo bylo, a jaké jeho učení zdravé, a zdali stavové evangeličtí konfessí českou se spravující měli slušnou a podstatnou příčinu, proč by se dotčeného kněžstva řádného a tak jurisdikcí duchovní arcibiskupa i administratora Pražského zhošťovali. Čemuž nemůže se odnikud vyrozuměti podstatněji, jako z přísahy kněží pod obojí dolejší konsistoře Pražské, od arcibiskupa svěcených, kterouž činiti musili až do obnovení též konsistoře, kteréž stalo se od stavův evangelických léta 1609.

„Já kněz N. pevně věřím a vyznávám všecko, obzvláště co se obsahuje u vyznání víry, jehož svatá římská církev užívá, totiž: Věřím v jednoho Boha, otce všemohoucího, viditedlných věcí všech i neviditedlných stvořitele, a v jednoho pána našeho, Ježíše Krista, syna božího jednorozeného, kterýž z otce zplozen jest, přede všemi věky Boha pravého, z pravého Boha zplozeného a ne učiněného, jednobytného s otcem, skrze nějž jsou učiněny všecky věci. Kterýž pro nás lidi i pro naše spasení sstoupil s nebe, vtělil se duchem sv. z Marie panny a člověkem učiněn jest, ukřižován také za nás pod pontským Pilatem trpěl a pohřben jest a z mrtvých vstal třetího dne; vstoupil na nebesa, sedí na pravici otce, a přijdeť zase v slávě souditi živých i mrtvých, jehožto království konce nebude.

I v ducha sv., pána obživujícího, (věřím), kterýž od otce i od syna pochází, kterýž s otcem i s synem spolu se ctí a oslavuje, kterýž mluvíval skrze proroky. Jednu obecnou a apoštolskou církev vyznávám a jeden křest na odpuštění hříchův; očekávám také i z mrtvých vzkříšení a života věku budoucího. A apoštolská a církevní ustanovení, a jiná též ustanovení církve a zavření silně připouštím a přijímám. Item svatá písma v tom smyslu a výkladu přijímám, a jinak bráti a vykládati jich nebudu, než vedlé jednomyslného snešení sv. otců.

Vyznávám také sedmeru býti právě a vlastně svátost nového zákona od Jež. p. Kr. ustanovených a k spasení lidského pokolení, a cožkoli ve všech jednomu každému potřebných, totiž: křest, potvrzení, večeři páně, pokání, poslední mazání, svěcení kněžstva a manželstvo; a ty že milost s sebou přinášejí. A z těch svátostí že křest, potvrzení, svěcení kněžstva bez svaté krádeže nemohou se opětovati. Přijaté také a schválené od církve katolické řády v provozování slavném svrchu jmenovaných svátostí přijímám a a připouštím. To všecko i jedno každé obzvláštně, což o přirozeném hříchu ospravedlnění na svatosvatém sněmu Tridentském zavříno a vysvětleno jest, oblibuji a přijímám.

Vyznávám také, že při mši se obětuje pravá, vlastni a lítostivá oběť za živé i za mrtvé, a že v nejsvětější svátosti večeře páně jest pravé, bytné a podstatné tělo a krev spolu s duší a s božstvím pána našeho J. K., a že se tu děje proměna celé podstaty chleba v tělo a celé podstaty vína v krev, kteroužto proměnu katolická církev transsubstantiationem nazývá. Vyznávám totiž, že pod jednou spůsobou celý Kristus a pravá svátost se přijímá. Stále

1603 býti držím očistec, a že duše v něm se zdržující věrných přímluvami odtud pomoci užívají. Podobně svatí, spolu s Kristem kralující, mají ctěni býti. Nejstáleji vyznávám, že obrazové Krista a rodičky boží, vždycky panny, jako i jiných svatých mají ctěni a zachováváni, a jim náležitá počestnost a pocta udělována býti má. Odpustkův moc že od Krista v církvi zůstavena byla, a užívání jich lidu že velmi spasitedlné jest, to jistím. Svatou katolickou a apoštolskou římskou církev všech církví matkou a mistryní býti vyznávám, a římskému papeži — biskupu, sv. Petra knížete apoštolského náměstku a pána J. Kr. místodržícímu, pravou poslušnost přislibuji a přisahám.

Všecky jiné věci, svatými a obecnými sněmy obzvláště od svatosvatého sněmu Tridentského vydané, zavřené a vyhlášené, nepochybně ujímám a vyznávám, a cožkoli jim odporného jest, i všelijaká kacířstva, od církve potupená, zavržená a prokletá, já také potupuji, zamítám a proklínám. Tu pravou katolickou víru, bez níž žádný spasen býti nemůže, kterouž nyní z dobré a svobodné vůle vyznávám a pravdivě držím, že ji cele a neporušeně až do poslední hodiny života mého nejstáleji s pomocí boží zdržeti a vyznávati, jak poddané své tak i ty, kteříž by pod správu mou náleželi, ji držeti a pod pečí býti a kázati, pokudž na mne záležeti bude, chci: já týž kněz připovídám a slibuji a přísahou se zavazuji. Tak mi toho dopomáhej Bůh a toto sv. evangelium neb čtení boží.“ A podpis při tom stál takový: „Já Jan N. učinil sem vyznání víry podlé uložení Tridentského concilium a připovídám, že ustanovení sv. sněmu, v nejvyšší osadě na den památný sv. Václava léta 1605 začatá a držaná, a což ke mně přináleží, pilně a věrně zachovávati a skutečně plniti a to opatrovati chci, pokudž na mne bude, aby všickni pod správu mou náležející to všecko zachovávali. Tak mi dopomáhej pán Bůh a všickni svatí. Ve jmenu otce † i syna † i ducha sv. †. Amen. *)

A když nejpřednější papeženci v království českém, totiž: Zbyněk Berka arcibiskup Pražský, Melichar Glezl biskup Vídenský, Zdeněk Albrecht z Lobkovic nejvyšší kancléř, Jaroslav Bořita z Martinic jinak Smečanský (haman pravý věrných křesťanův v národu českém), Jindřich Domináček z Písnice místokancléř, Jan Mencl sekretář, spolu s jezuity, direktory svými, nemohli sobě ničehož provésti po vůli a mínění svém nad vyššími stavy evangelickými ani mandatem císařským ani soudem zemským ani osobným některých z nich při císaři Rudolfovi obouzením; tedy obrátili zlost a jízlivé protivenství na stav třetí, totiž města královská, vědouce o tom, že vyšší dva stavové dle svého zastaralého k témuž třetímu stavu záští nepřipojili jich k sobě v té své supplikací, ano i na jiné lidi a obyvatele evangelické, kteříž náleželi pod správu vrchnosti duchovní nebo světské náboženství papeženského. Z té příčiny učinili jmenem císařským poručení z kanceláře české ve středu po neděli postní Judica Purkhartovi Točníkovi z Křimic, podkomořímu království českého, v smysl ten:

Poněvadž J. M. C. ráčí míti toho zprávu, že v mnohých městech v království tomto mimo starobylou víru pod jednou

*) Tak vytiš. i v Apolog. II. z léta 1618. Pz. Rd.

a pod obojí přijímajících pikartská neb bratrská a kalvinská 160
sekty i jiní mnozí novotného učení bludové se rozmáhají a to nejvíce příčinou dosazování takových bludníkův v úřady konšelské a potahováním jich v povinnosti, v kterýchžto jsouce, netoliko lid sprostný od navyklého, starobylého a uznalého v tomto království náboženství příkladem svým zlým odvozují, ale spoléhajíce na též povinnosti a úřady své, již netoliko kněžstvu řádnému a poddaným k nim do konsistoře správcům v povolání jich vkračovati, co by a jak při chrámě božím držeti, co kázati, kdy ustanovené od církve svátky světiti měli, vyměřovati, mistry a rektory vedlé své libosti ano i fary poběhlci a neřádným kněžstvem a správci, kteří od žádného pořádného biskupa svěcení ani firmatu nemají, anebo buď ženati anebo zlého nepříkladného života jsou, osazovati smějí. A to vše proti jistým stavův smluvám, proti mandatu krále Vladislava dskami stvrzenému, zřízení zemskému, zápovědem slavných předků i teď nedávno vyšlému v té věci mandatu císařskému. Kdež nechtěje císař toho dopouštěti, aby se takové bludy a sekty, skrze kteréž všelijaké roztržitosti a zlé pochází, k záhubě poddaných jeho a zavedení duší jich rozmáhati měly, že milostivě jemu poroučí: kdykoli rady v kterémkoli z měst královských obnovovati bude neb na místě svém hofrychtíři obnoviti dá, aby toho se vší bedlivostí šetřil, aby osoby, kteréž by buď pod jednou nebo starobylé víry pod obojí nebyly a kněžími pořádnými, od biskupa svěcenými, jak od starodávna bývalo, se nespravovaly, do rad brány nebyly; nýbrž od bludův svých upustily a s jinými věrnými křesťany u víře se srovnaly, dostatečně napomenul, kázání pokoutních a schůzek žádných nedopouštěl, a aby ve všech městech vedlé mandatův císařských, teď nedávno vyšlých, se chovaly, dostatečně nařídil.

Nicméně i na tom, což by od administratora konsistoře Pražské pod obojí přijímajících při kostelích a farářích pod správu jeho přináležejících tak, jakž od císaře o tom poručení sobě dané má, dobrého nařídil, napravil a v starobylý chvalitebný řád uvedl, by skutečně ruku držel. A což takkoli v té věci, jakž o pilnosti jeho nepochybuje, najde, spůsobí a nařídí, toho císaři bez prodlévání psaním svým poníženě oznámiti (by) nepomíjel. Na čemž že jiistou a konečnou vůli jeho císařskou naplní. —

Jakož pak dotčený podkomoří hleděl se ve všem tom tak bedlivě chovati, kde jen v kterých městech] mohl míti jaký nejmenší průchod a pochlebníky jezuitské, kteříž pro úřady a slávu světa ve všecko nejhorší jemu jíti a v obcech čistou pravdu boží potlačovati napomáhati chtěli. Arcibiskup pak

1603 Pražský s opaty Broumovským, Strahovským, Zbraslavským i jiní duchovníci, jak sou v tu dobu příčinou často dotčených mandatův s poddanými svými zacházeli, tomu může se patrně vyrozuměti z poručení téhož opata Broumovského, kteréž dal publikovati nejdříve při držaném soudu města Broumova léta přítomného. A obsahovalo v sobě to: aby jeden každý z poddaných opatství Broumovského na slavnost velikonoční k zpovědi katolické a kommunii přistupoval, aneb do kláštera neb do jiných kostelův se najíti dal; jinak jestli že by se tak nezachoval, takový ze spolku věřících má býti vyobcován, ouřadu zbaven, z cechu vysazen, do klatby dán, křtem ani oddáváním nemá jemu býti slouženo, aniž také na místě posvěceném má pohřben býti.

Potom rozkázal i kněžím svým v kostelích na katedrách po všechněch vesnicích panství toho nížepsaný mandat vůbec čísti a lidi poddané k zachovávání jeho skutečnému napomínati, totiž: Že opat jak oustní tak i psané přísné poručení J. M. C. sobě učiněné má, aby ze všeho panství k tomu opatství přináležejícího, z měst, vesnic všecka kacířstva, obzvláště pak ty škodlivé pikartské schůzky i hned přísně zastavil, a všecky k pravé boží poctě a náboženství katolickému i k kommunii s pilností přidržel, osobami těmi, kteréžby to nařízení přestupovaly, se ujistil; ty pak, ješto by původové toho byli, do Prahy odeslal a do české dvorské kaceláře postavil, s nimiž by podlé přísnosti slušně naloženo bylo, tak aby jiní v poslušnosti zdržáni býti mohli. K tomu že jest od J. M. cís. a král. pod svědomím a povinností svou napomenut a zavázán, a to že jest konečná a jistá vůle Jeho Msti. Cís. — Ouřadu pak přísné napomenutí učiněno, aby nad tím poručením ruku držel, aby napotom žádné stížnosti na ně k J. M. C. nepřicházely, čímž by J. M. musil k přísnosti náležité přinucen býti a je na životu i na statku trestati. A protož poněvadž až dosavad milostivého královského napomínání všickni napořád zle užívali, tak že téměř žádný ani k zpovědi ani k kommunii najíti se nedal a nepřistupoval, nýbrž mnozí své posměchy z toho měli: z té příčiny že mocí a jmenem krále římského, kterémuž všecka říše, kurfirstové, knížata poddáni jsou, poroučí se, aby všickni i hned od datum tohoto mandatu vedlé královského poručení, bohatí, chudí, mladí i staří v městech a v vesnicech k katolické zpovědi a kommunii přistupovali.

A poněvadž od mnoha set let předkové naši svátosti pod jednou užívali a katolickou církev u vážnosti měli, i oni témuž dověrné obcovali, to že jest véc nejbezpečnější, bez toho žeby v nebezpečenství zůstávali a neúctu svátostem činili. K tomu že nejvyšší potentatové a vrchnosti duchovní i svět-

ské, císařové, králové, knížata, hrabata pod jednou vždycky 1603
přijímali, zvláště pak dům rakouský, jemuž Bůh žehnal, tak že v tom důstojenství římského císařství již 340 let zůstávají. Jestli že by tedy přes to přese všecko kteří se na odpor tomu stavěli, takoví ne ouřadů jen a povinností svých zbaveni, ale i na statku i na hrdle trestáni býti mají. —

Okolo týchž časův procházela také nejedna dobrá zdání jezuitská, jakými prostředky měla by býti začata opravdová reformací v náboženství evangelickém po české zemi. Z nichž první sformoval jeden přední jezuita pater Lanoyus a připsal je samému císaři Rudolfovi, kteréž znělo samo v sobě slovo od slova takto:

„Ačkoliv věc v tomto spisu obsažená znamenitější jest, nežli aby měla ode mne chatrného V. C. M. přednášína býti, a ta služba, kteráž s ochotností se ode mne koná, k mužům u vyvýšené církevní důstojnosti postaveným vlastně a z povinnosti přináleží; avšak že i já, jakožto sluha a poněkud nejmenší spoludělník mezi pastýři stáda páně, do tohoto slavného království českého povolán i poslán jsem, soudil sem to nebýti proti slušnosti, zvláště když toho důležitá jest potřeba, abych některé artikule k náboženství patřící V. C. M. ponavrhl. Čehož k učinění nabízejí mne poněkud také tovaryšstva našeho nařízení, jimiž napomínáni býváme, abychom ze vší síly naší o čest a spasení ochráncův a patronův našich se starali, a kolikrátkoli dobrá příležitost se nachází, jim líbezně sloužiti se snažili, jakouž nyní mne potkávati seznávám.

Pokudž by se pak jináče našlo, a mně v soudu zblouditi se přitrefilo, V. C. M. račí mou volnost a upřímé mínění v dobré obrátiti a pochybení mé milostivě vážiti. — Jakož v jedné každé křesťanské obci škodlivé nakažení dvojím spůsobem může býti a bývá potlačeno, totiž mocí válečnou nebo práva přísností, když takovým kacířům buď životy se odnímají, buď ven z země se vypovídají, a potom za druhé, když od bludův svých milostí a dobrotivostí, též učením a příjemnou radou ku poznání pravdy se obracejí; tak obojím tím prostředkem po roznícení a rozmnožení po české zemi sektářství pro přetržení další příčiny k roztržitosti opomítáno nebylo. Nebo hned s počátku ti, kteříž zemí vládli, což na nich bylo, aby rozmáhající se zlé přítrž svůj vzalo, nic sebou sjíti nedali a znamenitá vyristovaným válečným svým lidem ukrutenství provodíce, s nepřátely začasté se potkávali, kteříž však že sou se zmužile bránili a všecko napořád ohněm a mečem hubili, nic jiného odtud mimo nesčíslné porážky a k víře nepodobné krve lidské prolití nepošlo, tak že to lékařství nemoc více zjitřilo nežli zhojilo.

Po těch pak válkách a hrozných rozbrojích, jichž sme svrchu krátce dotkli, pokoj sice po mnohá léta zachován byl. Avšak proto medle mámeli, jako bychom v bezpečnosti postaveni byli, nedbanlivě spáti? Nikoli! Nebo poznenáhla, když toho žádný nebrání, vkrádají se do tohoto království a osazují se v něm rozličných sekt cizí učedlníci i učitelové, jakož sou luterani, pikarti, novokřtěnci a jich všech škodlivější a ukrutnější kalvinistové, jejichž nešlechetným praktikám pokudž srdnatě v cestu se nevkročí, v brzce se to stane, že ti, jenž jsou z husitské roty, k nim se přirazí, katolických pak maličké stádce, jako ovce bez pastýře, nebezpečně se rozžene a rozplaší.

Těmto pak jistým celého království se dotýkajícím nebezpečenstvím časně se vstříc jíti musí, abychom snad toho, kdyby věc tak důležitě potřebná se zanedbala aneb ospanlivě se konala, pozdě pykati nemusili a potom

1603 teprva pomáhati chtěli, když by voda do úst nám tekla. Jiný tedy prostředek musí se hledati k předloženému cíli případnější, kterýž (na opravu však rozumnějších) takový býti může. Předně: kdyby V. C. M. z měst svých královských, k náboženství katolickému příchylných, jako jsou Plzeň, Budějovice atd., přísnými poručeními všecky cizozemce, obzvláštně pak rozdílného od katolikův náboženství, kteříž by v týchž městech osaditi se mínili, najímajíc tam aneb skupujíc domy, vybýti; ty pak, kteříž se již za měšťany dostali, jako také i domácí měšťany, bludů svých upustiti a ve všem s katolíky srovnávati se nechtějící, vyhnati ráčil.

Jakož netoliko spravedlivá, ale také k zachování pokoje velice užitečná kázeň měla by předně užívána býti na těch, jenž povinnosti obecní buď v radě města neb krom rady na sobě nesou. Zatím mělo by se skrze arcibiskupa neb jeho kommissaře dohlídnouti k farářům a pilný pozor míti na školmistry, co ti a jak buď v kostele neb v škole učí, též jaké mají a čtou knihy, buď theologické nebo světské; jimž nezdravého učení spisy měly by se z rukou vzíti. Kteréžto rozšafnost, poněvadž jest nevyhnutedlně potřebná, mohla by potomně i při měšťanech užívána býti, aby i oni napotom bez ujmy svého spasení knihy toliko zdravého a prospěšného učení čítali. O takovém, jak řečeno, vyhnání lidí rozliční příkladové katolických knížat přednésti se mohou, ale tuto jeden nebo druhý za dostatek bude. Otto, někdy biskup Augšpurský, maje v městě Elvangen, kdež znamenité proboštství držel, nemálo měšťanů u víře bloudících, svolal je a nejprvé zajisté otcovsky jich napomenul, aby opovrhnouce bludy čistotu pravého učení přijali anebo co nejdříve z panství a gruntův jeho se odebrali. Tu všickni působením milosti a pomocí ducha sv. dobrého pastýře a pána svého radu sobě oblíbivše, kacířstva se odřekli a na víře domácí živi i mrtvi býti opravdově ustrnuli. Též spravedlivé přísnosti užil nejjasnější arcikníže Ferdinand, jakž jen po složení s sebe správy království českého do hrabství tirolského, právem dědičným jemu přivlastněného, přijel a tu krajinu, vypudiv z ní kacíře, pomalu vyčistil. Totéž začasté číníval vysoce osvícené kníže bavorské Albrecht, jenž, když jeho Mnichovští nad jiné urputněji užívání kalicha, jestli že ne tu v Mnichově, ale při nejmenším v jiném některém městě bavorském povolení míti žádali, nikoli k tomu nesvolil, alebrž jejich pošetilé pohnutí mocností a hněvem svým upokojil.

Druhé: kráčeti se má k napravení těch obcí a měst, kteréž týmž právem a způsobem, jakž již řečeno jest, V. C. M. poddána jsou, jichž však měšťané téměř všickni sou sekty husitské od nejpřednějších počna až do posledních. Tuto pak vedlé toho, jakož jest neduh mysli velice nebezpečný a všecko tělo naskrze až do kostí pronikající, také velmi pracně přijímá lékařství. Nicméně doufanlivě má se pokoštovati a odtud začíti, kdež menší se nachází překážka, jakáž v vyhnání kalvinistů, pikartů a jiných k těm podobných sektářů záleží. Ty zajisté jak luteriani tak i husitové pro jejich náramnou bezbožnost v nenávisti mají; pročež měl by se odbýti školmistr kacíř a na jeho místo dosaditi katolík, týmž spůsobem i kněz. Z ouřadu pak měli by vyvrženi býti předně ti, o nichž by se vědělo, že sou u víře spletenější a nad jiné škodlivější, a katolíky místo nich zříditi i jiné podobné tím spůsobem uvozovati.

O jiných, jimž od V. C. M. obecní úřadové se svěřují, nechť jest totéž zdání, totiž, aby na místa jejich fedrovány byly osoby katolického náboženství, leč by snad upřímně bludů odvolajíc s námi se v artikulích pravé víry srovnávati chtěli. Což aby šťastně předsevzato i prospěšně konáno býti mohlo, vidí se, že by velmi platná věc od V. C. M. učiněna byla, kdyby ste ráčili dvoje neb troje biskupství v nejpřednějších městech vyzdvihnouti, na něžby se muži učením i dobrotou slavní dosazovali. Vedlé toho, jaký nyní království tohoto spůsob a nedostatek kněžstva jest, mohla by dostačiti jednoho neb druhého pastýře práce a snažnost k občerstvování duchovním po-

krmem velikého lidu množství, jakkoli v rozdílných místech a od sebe 1603
opodál ležících přebývajícího, kdyby chrámu jednoho města představen byl jeden farář, přidadouc mu pomocníka kaplana, k jehož by kázáním a svátostem z poručení přicházeli z okolních vesnic a městeček obyvatelé, k nimž by také sám ten správce církevní přicházel, pro okřtění dítek v kostelích jejich, když by toho potřeba kázala, též navštívení nemocných a jiné k tomu podobné služebnosti, z povinnosti přijatého úřadu vykonávati se mající.

Aby pak někdo se nedomníval této věci větší překážky a nepříležitosti v cestě ležeti, nežli aby se tedy jakého šťastného skončení nadáti bylo, obzvláštně co se dotýče těch měst, kteráž husitskou neb jakoukoli jinou nákvasou sou zouplna a ne na díle toliko zprzněna; tomu strachu podlé zkušení musí se vstříc vjíti.

Jest pak patrné, že jak v Čechách tak i v Moravě některá místa na lid hojná, u víře, jakž řečeno, spletená, pánův svých mocí a snažností ke poznání pravého víry světla přivedena jsou. Odkudž patrně se znáti může, na čem by vší té víry grunt záležel, totiž, že v napravení a rozhojnění náboženství mezi lidskými prostředky největší moc a podstatu nese mocnost a vůle pána. Což zřejmé činí příkladové svaté paměti velice horlivých císařů, jako předně Konstantina Velikého, kterýž za právo to ustanovil, aby kacířům, jichž tehdáž dosti v nejedněch rozdílech, sužujících církev, se nacházelo, modlitebnice odjímány a k kostelům připojovány byly. Měl jest týž nejkřesťanštější císař v správě císařství náměstky, pobožnosti té následovníky a rozmnožitele, Joviniana, Graciana, Theodosia a jiné mnohé, v poslednějších časích přišlé, jako Karla Velikého, nábožné Otty a Karla IV., království tohoto otce; mezi něž slušně a náležitě má počten býti Karel V., kterýžto jaký byl milovník a obhájce starodávního náboženství mimo jiné zřejmé důvody vůbec hlásají to přísní jeho dekretové, proti těm, kteříž by knihy Luterovy a jiných sektářův čtli a za sebou zadržovali, vydaní. A v pravdě, byť byl neměl tak mocných nepřátel, kteříž z své zlosti jemu v tom podivnými spůsoby skrze války překážku činili, v lepším bychom štěstí církev křesťanskou spatřovali.

Poněvadž pak V. C. M. tak slavnými příklady k retování v těchto místech svatosvatého náboženství našeho se nabízí, naději se, že nejvyšší snažnost na to vynaloží, aby, což ku povinnosti V. C. M. přináleží, vezmouc sobě pána Boha na pomoc, to co nejdřívěji vykonati ráčila. Což aby se stalo, Boha všemohoucího prositi nepřestaneme.“ *)

Ostatní dvoje zdání pošlo, tak mám za to, z pekárny Melichara Glezle, biskupa Vídenského, které sepsal Zbyňkovi arcibiskupu Pražskému v Praze 29. d. m. prosince léta přítomného v smysl tento:

„Nejdůstojnější arcibiskupe a osvícené kníže, pane mně laskavě příznivý! Pokusil sem se o tu práci, ačkoliv s velkým ostýcháním; nebo velmi těžká a ousilná býti se zdála. Mám pak naději, že jakákoli se nachází, a jakkoli za sprostnou počísti se může, však že ani bez užitku, poněvadž k roznícení Vaší knížecí horlivosti patří, ani nepříjemná, jakožto ta, jenž z upřímnosti pravého srdce pochází, nebude. A pokudž by co, jakož nepochybně bez toho býti nemůže, při ní se nedostávalo, to že V. kn. M. ke mně důvěrnost, má pak k ní šetrnost dostatečně doplní. Pročež skrovné a krátké tyto na reformací a nebo obnovení od arcibisk. V. Msti. vztahující se artikule, kteréž abych summovně sepsal, toho při mně právem svým vyhledávati

*) Také v Apol. II. Pz. Rd.

1603 ste ráčili, tak vděčně přijíti ráčíte, aby žádnému jinému mimo V. kn. M., od koho by pošly, vědomé nebylo. I poněvadž tuto o nařízení reformací všecka naše řeč jest, přede všemi jinými věcmi začátek od domu božího státi se má.

Z té příčiny V. kn. M. na tom má ustrnouti cele, aby s původem všech věcí, Bohem, pevnou smlouvu a závazek učinila, že všemohoucího Boha pře, neohlédajíc se na žádné a jakkoli veliké překážky, buď v čas neb nevčas, jakž toho potřeba káže, zastávati a rozhojnění katolického náboženství, též dobrého sv. církve dle své nejvyšší moci statečně vyhledávati bude: což tím snázeji vykoná a vyplní, čím snažněji vždycky o to péči povede, aby pod zámyslem jiné věci k cíli a konci svému přicházela.

Žádným tedy spůsobem k tomu nesvolí, aby s jeho vůlí a vědomím co proti církvi boží aneb jejím svobodám pro přízeň neb lásku jednati se mělo, a když by se něco trefilo, což by přehlídnouti se musilo, nikoli svým zdáním k tomu nepřistoupí, tak aby zlé, kteréž snášeti neb přehlížeti se má, od nás pocházeti se nezdálo. A že v takové případnosti nacházejí se mnozí političtí lidé aneb choulostiví katolici, kteříž za časté nezřízenou a tělesnou náklonností vedeni jsouce, anobrž někdy také, což horšího jest, podivnou chytrostí rozličných lahodných řečí a výmluv v tom požívajíc, kacíře přechovávají, vymlouvají a zastávají; velice toho varovati se sluší, aby takoví lidé pod zástěrou pravdy, naděje aneb žádostivého pokoje svými líbeznými slovy a na oko pěknými důvody V. kn. M. na něco k nenabyté církvi škodě nenavedli.

Dále tu věc, kteráž se ujme, nechť nikdy neuvozuje v pochybnost, nadto pak více v pochybnost uvedenou ať jiným nepronáší, ani mnoho onde i onde se neradí; nebo jestli že to učiní, ruce sobě k vykonání díla božího sváže a sám sebe mnohým spůsobem zahanbí. To já tak upřímně smýšlím, naučen jsa tomu z nejedněch zle podávaných příkladů; nebo z mnohých sobě rozdílných a odporných rad věci samy v sobě dobré neb se spletou, nebo v pochybnost vzaté zstaví se, aneb vedlé toho, jak lidské mysli k čemu nakloněné jsou, zle se uváží.

Dáleji má se o to, jakž nejvýše možné, starati, aby J. M. C., náboženství katolického nejnepřemoženějšího obhájce, s některými království českého pány měl k sobě náchylného, jemuž jednání o náboženství, kolikrátkoli mocnosti J. M. C. k tomu zapotřebí bude, snadná učiní a tak případně předloží, aby J. M. netoliko prostou, ale také s uměním spojenou horlivost poznati i pro svědomí své spravedlivou žádost sobě oblíbiti a ji fedrovati ráčil. K čemuž velice nápomocné bude s jedním neb s druhým z úředníkův a soudcův zemských důvěrné přátelství a tovaryšství, tak aby jednomu neb některému víc upřímným ve všem mohl se svěřiti a s nimi rokovati, dříve, než by se co J. M. C. předneslo, kudyž také šťastněji a příhodněji mínění své vyvede.

Příležitostí pak k napravení husitův a bloudících kněží nikda zameškávati nemá; nýbrž má se k tomu stále přičiniti, aby V. kn. M. jakožto české země nejvyšší pastýř, milovník vlasti a tu zrozený to dílo boží k místu a konci přivedl, a čehož sou jiní až dosavad vykonati nemohli, to sám jmenem, pověstí, urozením a mocí nad ně vyvýšenější k chvále boží a mnohých duší spasení k vinšovanému cíli dovedl. Tak aby pilný examen mezi husitickými kněžími držán byl v tom: Jakým spůsobem sou se podepsali? Kterými příčinami k tomu sou namluveni byli? Kdo jim k tomu radil? Item, jakým prostředkem ovce své z bludu vyvozovati a kterými důvody náboženství římské tvrditi by chtěli? Zda by to všecko hned ode dne vyznání víry odeslaného a podepsání svého činili a žádné jiné, než od biskupův katolických svěcené kněží na fary přijímali a dosazovali; nýbrž uvedené povinností zbavili: kde a v kterých místech se to stalo? O administratorovi co smýšlejí? Zda by z společného jich snešení a vůle do Říma jezdil a tam jmenem všech svatosvaté poslušenství slíbil a nohy líbal? Zda by k tomu psaním čili ústně

toliko zplnomocněn byl? Jestliže psaním, kdo jest je koncipiroval, psal, neb 1603
k učinění toho radou i skutkem nápomocen byl? Zda by kdo tomu na odpor se postavil aneb jiného zdání byl?

To vše pokudž V. kn. M., že se slušným a náležitým spůsobem stalo, sezná, s pilností má to opatřiti, aby husitové k předešlým zastaralým bludům jako pes k vývratku se nevracovali. Vší této práci konec šťastný učiní visitací aneb dohlídnutí k akademii Pražské, z níž rozliční mistři a falešní proroci ku potlačení víry katolické onde i onde do měst a městeček v Čechách se rozsílají; a bude v té věci zapotřebí J. M. C. mocnosti a nařízení kommissařův, kteříž by toho přítomni byli, však V. kn. M. principalem a hlavou takové visitací a mezi kommissaři býti by musela.

Summa pak a základ instrukcí komissařům dané měla by býti tato: aby podlé starých statut předně v artikulích víry, potom v jiných řádích od králův českých potvrzených pilně kollegiaty examinovali, třebas také na ty věci, kteréž by professorové a mistři kommissařům podvodně a schytrale přednesli, študentů se poptali, je vyslechli a z nich jim vyrozuměli, tak aby z mnohých úst pravda vyptána býti mohla.

Ty věci když se tak na místě postaví, vidí se, že by na ten čas nemohla nějaká nenadálá visitací od vlastní V. kn. M. osoby držána býti, a to proto, že se visitací kráčí reformací aneb obnovení a exekucí, totiž skutečná náprava, kteráž státi se nemůže, poněvadž nedostává se k tomu lidí. A byť se i stala, žádného by užitku nepřinesla, nýbrž více v lehkost a pohrdání uvedena by byla, nad čímž by nepřátelé triumfovali, a snad i někteří závistníci z toho se radovali; též v městech J. M. C. pozdvižení a bouřky by se zběhly, a naposledy náklad veliký beze všeho užitku a zpomožení dušem byl by daremně učiněn. Jistá věc jest, že kacíři kollatury aneb právo k dosazování kněžstva na fary sou potratili.

Při užívání a posluhování pod obojí spůsobou, kterýžto obyčej téměř po všem království českém vzešel a jako nějaké jisté znamení bludu husitského jest, největší nepříležitost zdá se nacházeti; ale i to pomalu, ovšem příležitosti v tom šetříc, zastaveno a takové učení pěkně s poctivostí v zapomenutí uvedeno, aniž snadně dovoleno býti má, leč by jistý a znamenitý z obrácení jich užitek následoval. Může toho býti ten rozum, že děti a nemocní mlékem a nehmotným pokrmem, dokudž by lépeji vynaučeni nebyli, krmiti se mají; obzvláštně poněvadž i ctihodní z tovaryšstva Ježíšova otcové v Čechách (jakž se rozpráví) ceremonie té pod obojí spůsobou posluhovati pro získání duší Kristu sou nepominuli. Jakéž užívání, pokudž by se prospěšné se uznalo, mohlo by poněkud trpíno býti, avšak nejináč, než s jistými a tuhými výminkami, kteréž z nevyhnutedlné potřeby mají se držeti.

Mají také kněží to na péči míti, aby v tom nebyli kvapni, nýbrž rozvážliví; a pokudž by užívání pod obojí spůsobou propustili, mají lid při zpovědi k přijímání pod jednou napomínati, nikoli pak těch, jenž pod jednou přijímávali aneb nikdy před tím u posluhováni nebyli, k obojí částce večeře páně nepřipouštěti. Kterýž artikul na obecných kázáních také střídmě a rozšafně bude moci předkládán býti, a to tím pilněji a srozumitedlněji, čím nebezpečnější jest. Naposledy velmi platnou věcí bude, aby V. kn. M. ctihodné z tovaryšstva Ježíšova otce k sobě příchylné a nakloněné míti ráčil, jichžto zdravou radou, obzvláštní opatrností, podivnou rozšafností a téměř každodenní zkušeností platně retován jsa, společní silou a mocí proti jmena božího nepřátelům bojovati bude a spasitedlnou tu reformací k vinšovanému konci přivede. Což rač učiniti nesmrtedlný a milosrdný Bože!“

Spůsob pak aneb prostředek k zpomožení náboženství katolickému v království českém obrán byl takový. Pokudž by v Čechách žalostivý katolického náboženství los a povaha

1603 k starodávní vzácnosti navrácen býti měl, vidělo se za nejlepší rádci tomu, že přede všemi jinými věcmi na města Pražská bedlivý pozor se míti a od nich začátek reformací učiniti se musí.

Že pak v těch třech městech ani jedinká katolická fara tehdáž se nenalézala, protož uznával za potřebné, aby co nejdříve býti může, několik jich dle velikosti města a množství lidu z nevyhnutedlné potřeby bylo vysazeno. — „Jako v Starém městě tyto: První a nejpřednější u sv. Jakuba, kdež řeholníci sv. Františka de larga manica obývají; ti že by odtud lehyčce k sv. Duchu, kdež někdy jeptišky bývaly, vystěhovati se mohli.

Kterýžto klášter již dávno od papeže k katolické faře spolu i s důchody odevzdán jest. Než co se obydlí dotýče, že dobře jest u sv. Jakuba faráři byt vykázati, jak pro velikost kostela tak pohřebu příležitost ano i položení příhodné právě v prostřed města. Druhá u sv. Mikuláše, kteréhožto kostela dosazení Strahovskému opatu že náleží, nebo právem jeho jest. Třetí v Betlémě, kterýžto kostel vlastně císařský neb královský je, aniž byl kdy od něho právem neb jakým trhem odcizen.

V Novém pak městě tyto: První na rynku u Božího těla, jenž neméně královský jest, jako i Betlém, anobrž poněkud lepším právem. Nebo měly by se v něm podlé nařízení fundatora císaře Karla IV. každého pátku mše za mrtvé říkati, což kacíři dle obyčeje svého zanedbávají a potupují. Druhá v Slovanech, v kterémžto klášteře od tolika let jedinký toliko mnich se nachází; mohl by se také k němu za filialní kostel připojiti Zderazský klášter, v němž nápodobně jeden toliko mnich obývá. Třetí na Karlově v klášteře rovně též spustlém, jehož filialní mohl by býti klášter někdy jeptišek u sv. Kateřiny, již dokonce prázdný, v němž žádné služby boží se nedějí, leč jednou v roce. Čtvrtá u sv. Apollinaříše; byl někdy klášter, již jest spuštěný, anobrž v rukou kacířů zůstávající, jimž jest jej nehrubě dávno císař Rudolf daroval, když k tomu mlčela kapitola, pořádní jeho páni.

Pátá na Vyšehradě, kterážto prebenda neměla by od kanovníků hradu Pražského uchvacována, než od obzvláštního a vlastního jak děkana tak probošta, pro něž vysazena a hojně nadána jest, spravována býti. Tudy zajisté že by mohlo víceji mužů učených v království se vychovávati.

Na Malé straně tyto: První u sv. Mikuláše v rynku, kteréhožto kostela právně žádati a bez veliké práce dosáhnouti by mohl děkan Karlšteinský. Druhá u Matky boží na Oujezdě a tu by spraviti dáti mohl převor Maltezských křížovníkův. Třetí u sv. Benedikta na Hradčanech; toho sice místa že velmi špatní jsou důchodové, ale mohl by tam Boleslavský

probošť pod jmenem faráře míti svou residenci, obzvláště po- 1603
něvadž v Boleslavi nemá žádného obydlí. Pod správou pak jeho nechť sou uvedeny celé Hradčany i Pohořelec.

Z kterýchžto osad mimo vzrůst náboženství, jenž z kázání a z jiných církevních služeb obyčejně pochází, to také katolikům pohodlí pojde, že budou míti, kdo by jim povinně svátostmi posluhoval, nemocné navštěvoval, umírající potřebnými věcmi opatroval a k hrobu doprovázel, jakýchž pomocí jak jindy tak obzvláštně v čas morového nakažení téměř zbavené je býti vidíme. Nebo kteří z rozličných řehol nábožní lidé takovou práci z samé toliko lásky před sebe berou, ti v čas nebezpečenství na díle sami sebe zachovati se snaží, na díle takového břemene sami snésti nemohou. Také ze škol osadních obzvláštních nejeden užitek vyplývati bude. Budou zajisté ty školy z částky akademie, z částky náboženství jako nějaké stálé štěpnice. Tolikéž mistři, rektorové, kantoři a jiní školští officialové, pojímajíc sobě, jakž to se obyčejně stává, sirotky a vdovy, počet katolických měšťanův rozmnoží. Naposledy království kolik farářů a školních mistrů, tolik také katolického náboženství ochráncův a obhájcův míti bude. A to až potud o Pražských farách."

„Již pak co se tkne arcibiskupství a kapitoly, důstojnost jeho zdá se vyhledávati toho, aby větší počet byl kanovníkův. Pročež k nynějším mělo by se ještě jiných sedmnácti přidati, totiž mimo ty Pražské faráře svrchu dotčené z okolních děkanů, Karlšteinský, Boleslavský, Smečanský, Brandýský, a z farářů, Chomútovský a Kadaňský a naposledy arciděkan Bílinský; anož jest pro ně potřebí jiných prebend mimo ty, kteréž prvé mají. A poněvadž jednoho arcibiskupa prozřetedlnost aneb snažnost tak dalece a široce vztahovati se nemůže, aby vší české zemi odolati mohla; pročež mělo by jemu ku pomoci v rozdílných místech čtvero biskupství vyzdviženo býti, jmenovitě: Litoměřické z proboštství téhož místa, Hradecké z kláštera Broumovského, jehož koliks málo mnichů mohlo by snadně do jiných téhož řádu klášterů, mnichův žádných nemajících, přenešeno býti. A v pravdě slušně by prvním biskupem téhož města, v němž po nejprvé před jinými všemi sv. Cyrill mši sloužil, učiněn býti mohl opat Broumovský, člověk dobrý a učený. Budějovské z kláštera Zlaté koruny, kterýž také na větším díle jako jiní klášterové žádných mnichův nemívá. Plzenské z proboštství Chotěšovského, jehož důchody dosti hojné jedinký probošt s kolikas málo jeptiškami, nevím kterak, rozmrhává. Jeptišky však nechť zůstanou a biskupem se spravují; nebo hojně tu jest jak pro ně tak i pro něho důchodů.

1603 A tak jednomu každému biskupu odevzdaný díl k správě lépeji od přítomného biskupa spravován, kázeň církevní mezi faráři snázeji zachovávána neb napravena, a kněžstva přibývati bude; též mnohá místa, od kacířů a jiných nepravě odňatá, zase se dostanou, a tak tím spůsobem i náboženství se rozmůže. Také na předpsané fary, mnohem pak více na ta biskupství museli by se fedrovati toliko muži, dobrotou a uměním se skvějící, jakéž snadno by bylo najíti, kdyby, jakž se toho nadějeme, od J. M. C. theologické učení v kolleji vyzdviženo bylo, kterého že se nedostává, proto také v celém království a obzvláštně při kapitole málo kterého theologa spatřujeme.

Měli by se také vychovávati od těch čtyr biskupův, a předně od arcibiskupa, dle vyměření concilium Tridentského, kteříž by k stavu duchovnímu se hotovili a dostatečným uměním k tomu nastrojovali. Jakož by pak i při klášteřích, kteříž hojné důchody mají, to se nařídití mohlo, aby mládež učiti dali, tak aby klášterové více v neumělosti a hlouposti netrvali, v jakéž sou až posavad zůstávali. Od Českobrodských mohl by požádán býti klášter se všemi důchody, jejž oni nepořádně drží, a aby se tam dosadil farář katolický, tak aby katolici začasté skrze to město jezdící, při nejmenším ve dny nedělní a sváteční mši slyšeti mohli, ponévadž sice žádného kostela katolického není na té vší Vídenské cestě, ant do města pomalu náboženství katolické se uvozuje.*)

A to jsou ty věci, kteréž sem o obnovení v Čechách náboženství vypraviti umínil. Ty jako nějaký obrys a prostý kontrfekt, pokudž Vaše osvícená důstojnost živými barvami vynášeti a jej své moudroti světlem a zřetelem obraziti ráčí, nepochybuji, aby v krátkém čase celému království jasnější poledne svítiti nemělo, jakéhož štěstí tomu království a Vaší osvícené důstojnosti slávy všickni vinšujeme, slávy v pravdě znamenité, nad níž nevím, co by většího netoliko mezi lidmi ale i u samého Boha dojíti moci ráčila.“ —

Když Václav Budovec z Budova 5. d. ledna dle nov. kat. jenž byl den páně nedělní, ve tři hodiny na noc jel do Prahy k sněmu, tedy byv blízko u vsi Semčic na vrchu, ukázala se mu veliká záře, tak že se všickni přítomní i manželka jeho domnívali, že někde asi dvou nebo tří mil vzdálí veliký oheň jest. A když patřili na ten úkaz nebeský, udělal se nad touž září dlouhý, veliký sloup ohnivý, nad nímž byla jakási libá světlost, kterýžto sloup trval beze vší proměny a pohnutí (což

---

*) Všecky tyto návrhy předkládal původce výš položeného psaní arcibiskupovi Pražskému. Viz také Apol. II. Poz. Red.

sic nebývá obyčejné při takových sloupích a světlech v po- 1603
větří, jenž chasmata slovou) za čtvrt hodiny. O čemž na zejtří týž Budovec paní Majdaléně z Wartemberka, mateři manželky své, psal, s tím doložením, aby toto vidění sloupu ohnivého bylo návěštím toho sloupu na poušti, kterýž lid boží osvěcoval, jemu svítil, protivníkům pak lidu božího stínil a je omračoval. Což v skutku potom při témž sněmu na obé se splnilo.

1604. 1604

Třimecítmého dne měs. července zběhla se hrozná příhoda 23. čvc.
v Praze na Malé straně. Adam Havel Popel z Lobkovic na Duchcově a Střekově, muž rytířský, kterýž v Uhřích mnoho se zkusil, v domě svém, na rohu proti stupňům ležícím, zamordoval Hannibala z Šenberku, hrabě z Nanthnel, syna nebožtíka Kašpara maršálka franského, a to času nočního mezi 9. a 10. hodinou na půl orloji způsobem tímto. Maje jej v domě svém zavřeného a tak v moci své, s pomocníky svými mnohými ranami — jichž dle zprávy lidí těch, kteříž to mrtvé tělo spatřili, bylo přes padesáte, a císař dal je tak malíři svému dvorskému, Janovi z Achu, vymalovati tak, jak zohavené bylo — v hlavu, v ruce i ve všecken život ho zsekal, zbodl a ztloukl až do smrti; a potom usmrceného rozkázal vynésti z domu na ulici. Příčina takové nemilostivosti, jakž někteří chtěli tomu, byla ta, že jest s manželkou jeho v známost frejířskou vešel. — Pro kterýžto skutek byl potom obeslán od prokuratora císařského před vlastní osobu cís. Rudolfa ku pondělímu po neděli Invocavit k hod. 8. ráno na půl orloji l. 1605. Ale nežli táž rozepře došla vyslyšení svého, týž Adam Gall l. 1605 před sv. Duchem kterýsi den náhlou smrtí v témž domě svém z toho světa vykročil, jedemli otrávený čili jakou jinou smrtí, věděti se vůbec konečně nemohlo.

1607. 1607

V království českém jezuiti a jiní mniši s papeženci neschvalovali to císaři Rudolfovi, že jest dovolil dr. Polykarpovi Leizerovi, dvorskému kazateli Kristiana II., kurfirsta saského, míti dvoje kázání zjevné v domě Rožmberském, na hradě Pražském v residenci jeho ležícím; při němž bylo přítomné veliké množství lidí stavu i řádu rozmanitého. První držáno
8. a druhé 11. den července. Když kurfirst s knížetem Ja- 8. a 11.
nem Jiřím, bratrem svým prostředním, odjel zase od císaře červc.
18. d. července; tedy nejedni mniši zpouzeli se o to velice 18. čvc.
na svých kázáních a divně přetřásali kázání ta Polykarpova,

[illegible]

1645.

[illegible]

---

*) Torgau.

**) Krásné [illegible] [illegible] v [illegible]. [illegible]

od něho přijmou. A že na jiném nebyl, než to vše, což by nejpod- 1608
statnějšího k sněmovnímu jednání bylo, stavům milostivě dáti přednésti; však že takové veliké nebezpečenství netoliko jich, nýbrž také i jiných k témuž království příslušejících oudův, jakožto markrabství moravského, knížetství slezských a obojího markrabství lužického obzvláštně se dotýkati chce. Z těch příčin že na tom se ustanoviti ráčil, aby jim všechněm sněm obecný ku pondělímu po neděli Provodní nejprvé příští na hrad Pražský rozepsal. Při kterémžto sněmě že ráčí všecky důležitosti a potřeby týmž království a zemím dáti přednésti a spolu s nimi je v bedlivé uvážení vzíti, a což by pro zachování jich k dobrému a prospěšnému všem vůbec sloužiti mohlo, s pomocí boží chtíti s pilností naříditi.

Stavové povážívše přednešení a vůle císařské, poděkovali mu ve vší poníženosti poddané z tak milostivé a otcovské péče, jsouce k němu jakožto k králi a pánu svému nejmilostivějšímu té celé, nepochybné naděje, že je i země k království českému přináležející každého času v své milostivé paměti míti a je před všelijakým nebezpečenstvím milostivě chrániti ráčí, s tím při tom zakázáním dalším: když se vyslaní z jmenovaných zemí k výš oznámenému sněmu generalnímu najíti dají, že stavové s nimi společně takovému milostivému přednešení poníženě vyrozumějíc, jakožto věrní poddaní nepominou to vše spolu s J. M. v bedlivé uvážení vzíti a to, což by jednom nejvýš ke cti a chvále pána Boha a J. M. králi a pánu svému k dobrému a bezpečnému, k zachování království a zemí těchto, užitečnému obecnému sloužiti chtělo, v tom osobami svými nic sjíti dáti nechtějí.

Co se pak opatření tohoto království a zemí k němu přivtělených tkne před nenadálými a škodlivými vpády nepřátelskými: poněvadž o tom již nejen samým zřízením zemským, ale i snešeními sněmovními jisté vyměření se stalo, aby tedy J. M. skrze mandaty své královské, s nejvyššími úředníky a soudci zemskými, též radami svými soudu dvorského komorního uvážené, tu obecní potřebu a nařízení hotovosti vojenské vůbec po krajích v známost uvésti poručiti ráčil. Podlé nichž jeden každý z obyvatelův pod pokutami v nich dostavenými poslušně se zachovati povinen bude. A pokudž by bylo uznáno za potřebí, aby se to též i okolním kurfirstům a knížatům říše, kteříž s královstvím tímto jaké erbanuňky a také od koruny české jaké statky pod léna mají, časně v známost uvedlo, aby také s jistým počtem lidu válečného pomoci své J. M. a zemi povinné na hotově byli. Což vše stavové J. M. a nejvyšším ouředníkům a soudcům zemským v moc dali.

1608 Přitom také žádal stavů: poněvadž není žádným lidem válečným proti tomu nebezpečenství naň i na ně stavy se valícímu zásoben, aby k té nastávající důležité potřebě zemské, kteráž za den ani za hodinu odkladu trpěti nechce, nezpěčovali se anticipirovati a mezi sebou pohledati mu 300000 kop míš., co by nejdříve bylo možné; což že jim zase vší milostí, přízní a ochranou svou císařskou a královskou vždycky zpomínati chtíti ráčí, a oni tuž summu na budoucích kontribucích svolených budou moci sobě zase poraziti. Ale stavové odložili toho punktu do budoucího generalního sněmu. —

Když tedy to nedorozumění mezi bratřími čím dále tím víceji se zmáhalo, arcikníže Matiáš uznal za dobré, aby sobě všudy mezi potentaty okolními dobrou náklonnost a přízeň vyzískati mohl. Za tou příčinou vypravil v poselství Brunona hrabě z Mansfeldu k kurfirstům duchovním do Kolína, do Mohuče a do Trieru a odtud dále. Ale jak hrabě dostal se do Řezna, tak hned byl tam obstaven jmenem a na rozkaz císařský od pana Hanngwalda a odeslán zase zpátkem i s instrukcí a psaními arciknížecími do Prahy. — Alexandra pak Rudolfa, kammerhera svého, poslal k králi španělskému, ku papeži, k velkému knížeti z Florence a k Savojskému. Ten vzal cestu svou na Benátky a projel tam šťastně beze vší překážky, 20. bř. dostav se do Říma 20. dne března, odtud do Florence i do Hispanie, sdíle všudyž poselství své, jak nejlépe mohl. Třetí posel arciknížecí, Richard ze Starenberka, měl sobě poručeno jednati s kurfirsty a s knížaty říšskými, a když přijel do Řezna a porozuměl, s čím potkal se hrabě Bruno před málo kolikasi dny, nemeškal se tu dlouho, nýbrž odvedv psaní, komu náleželo, odebral se zase rychle domů cestou svou, nemoha býti dosažen od pomocníků císařských, jakkoli byly jisté osoby vyslány za ním, kteréž měly ho jíti.

Mezitím arcikníže ustrnul se na tom: poněvadž císař byl by mu z nabádání pak čího koli tak hrubě protivný, aby jmenovanou smlouvu Vídenskou s Uhry a s Turky zavřenou, nebudeli moci pokojnými prostředky, aspoň brannou rukou sobě k místu a konci přivedl, a poněvadž království české s jinými k němu přivtělenými zeměmi také k ní zemské pečeti své přitisklo; k dosti činění jí jak samého císaře tak ovšem jmenované země jeho skutečně přidržeti. Což vše uvedl jim psaním svým v známost. Pročež objednal sobě k tomu na stavích uherských i rakouských, že sou k té potřebě shledali na drahně tisíce lidu jízdného i pěšího, v čemž i Moravané byli mu nemálo nápomocni. K čemuž dal jim velikou příčinu Ladislav Berka, tehdejší místodržící úřadu hejtmanství markrabství moravského. On zajisté maje sobě při soudu zemském

v Brně v známost uvedeno od stavův moravských, jaké ne- 1608
bezpečenství opět valilo by se z Uher i Rakous na vlast jich, a napomenut jsa, aby to dle úřadu svého ňák předešel a pro opatření země hotovost nařídil; netoliko jim k tomu povoliti ani na císaře to vznésti nechtěl, ale odbyv je dosti zpurně a foukavě a nad to výše i divné praktiky o nich s nejvyšším Tillym a Trautmansdorfem, kteříž s lidem svým jmenem císařským do země jim vtrhli a pálením i zájmem nemalé škody činili, času nočního snoval a je o jich hrdla a statky proto připraviti usiloval. Pročež nedověřujíce se jemu již v ničemž, rozjeli se i s nejvyššími úředníky a soudci zemskými od soudu z Brna a položili sobě sjezd v Slavkově, na němž pro obhájení země 1000 koní svolili a k Vídenské smlouvě i jednotě přistoupili, a to vše císaři v známost uvedvše a na Berku obšírnou stížnost i s zprávou nejvyšších úřadů a soudců zemských jemu odeslavše, v níž žádali, aby jim hodnějšího a upřímějšího hejtmana zemského nařídil.

A tou příčinou potom větší díl stavův, zvláště pod obojí, přistoupili k arciknížeti, za markrabě a pána svého sobě jej oblíbivše. — Dvacátého pak čtvrtého dne března přijelo turecké 24. bř.
poselství ve 130 koních na Nový Zámek, aby tomu jednání o pokoj bylo také přítomné. Po 4 dnech vyšel veřejný mandat po celých Rakousích i v Uhřích od arciknížete: kteříkoli povinni sou s lidem svým jízdným i pěším s ním do pole táhnouti, aby ke dni 14. dubna se všechněmi potřebami dali se k němu na místo určité najíti.

To když doneslo se císaře Rudolfa, vypravil k bratru do Vídně kardinala Ditrichšteina, aby ho ňák v té věci oblomil. Kterýž ačkoli 1. dne dubna pouvítal kardinala vlídně, avšak 1. dub.
nemnoho a zprosta nic na předložení jeho neučinil. Za ním potom vypravili se z Prahy i někteří z nejvyšších úředníkův a soudcův zemských, ješto se v té Vídenské smlouvě podepsali, ale ani ti nic nesvedli. Nebo arcikníže poručil dílu lidu svého asi okolo 6000 jonáků pomalu předce ku pomezím moravským táhnouti, dostav podtím od Uhrův zakázání takového: pokudž by toho další potřeba jemu ukazovala, že jsou hotovi mu k službě a ku pomoci s 200.000 přitrhnouti, čehož kardinal ulekv se nemálo odjel spěšně na poště-k císaři, aby jej v té věci gruntovně zpravil.

Tou příčinou císař měl také k tomu stavy království českého i jiných zemí přivtělených, aby i oni s veřejností svou na hotově byli pod propadením cti, hrdla i statkův. Tehdáž také puštěn v Čechách vůbec hlas, že kníže bavorské se 30.000 a Hispan i papež též s mnoha tisíci lidu císaři na pomoc přispějí; ale nenásledovalo toho naprosto nic. Zatím

1608 9.dub. 9. d. dubna císař vypravil po znovu kardinala k arciknížeti do Vídně s resolucí takovou: že ke všemu co takkoli na onen čas s Turky i s Uhry namluveno jest, povoliti a ratifikovati chce, jen aby s toho pohnutí obecného se škodou jich vlastních zemí s strany obojí sešlo. Ale že přitom vyhledával také i toho, aby arcikníže upustil od té konfederací nové s Uhry i s Rakušany, tou příčinou sešlo s toho, že arcikníže toho podání císařova na ten čas žádnou měrou ujíti a od tažení svého ustoupiti nechtěl. —

V tom nastal čas k sněmu, stavům království českého i jiným zemím k němu příslušejícím po Provodní neděli položenému. K němuž sšedvše se stavové s vyslanými do soudnice a na palác hradu Pražského, ten celý den od rána až do večera očekávali pospolu na příchod císaře mezi ně do sněmu, aby jim proposicí sněmovní přečísti dal.

Ale toho dne nemohli se ho dočekati, jako ani na druhý den. Nebo císař poslav mezi ně Zdeňka z Lobkovic, nejvyššího kancléře království českého, poděkoval jim laskavě: předně, že sou se tak poslušně v tom vzáctném počtu v místo výsadní sešli a na předložení sněmovní očekávali; však poněvadž mimo nadálost J. Msti vkročily v to nenadále jiné též vysoce důležité příčiny a zaměstnání, že jich za to milostivě žádati ráčí, aby Jich M. toho ňák scestně při sobě nevykládali, nýbrž pro uspoření outrat a nákladů na ten čas zase jeden každý domů k svému hospodářství se rozjeli, hledíce se tak poslušně mezitím chovati a se všemi věcmi na hotově býti, jakž mají sobě již o tom veřejným mandatem v známost uvedeno, až do dalšího J. M. o té věci nařízení. Pakli by kdo z týchž stavův měl co potřebného a stížného na J. M. C. vznášeti, to že jeden každý bude moci od osoby své učiniti a k J. M. o to se utéci v naději té, že v žádosti své slušné nikoli od J. M. oslyšán nebude. A s tím rozjeli se stavové i vyslaní zase z Prahy do krajů. —

Arcikníže pak přijav člověčenství od úřadů a obce Vídenské, a pro lepší města opatření zanechav v něm dvou místodržících svých, Jana z Mollartu a Maximiliana z Lichtenšteina, s jedním regimentem pěchoty sám vyjel z Vídně
15.dub. 15. d. dubna. S velikým komonstvem panstva a rytířstva a s 28 kusy střelby táhl upřímo k Moravě, kdež měl se s ním sraziti v hromadu ostatní lid uherský a rakouský. Poslav před sebou časně patenty do Moravy, aby se všudyž náležitými potravami a pící obyvatelé pro jeho lid zásobili, s tím přitom zakázáním, že od téhož lidu nemá žádnému žádné ublížení se díti, nýbrž cokoli kdo potráví, to že hotovými penězi v slušné mírnosti platiti se bude; jakož pak s prvo-

počátku něco toho se dálo, ale nedlouho ta kázeň v lidu trvala. 1606
Tu opět císař zvěděv, že arcikníže nežertuje, poslal k němu kardinala s vzkázáním tím, že všecko to jednání o smlouvu Vídenskou jemu schváliti a ve všech všudyž punktech a klausulech potvrditi chce. K Moravanům pak vypraveni od něho hr. Slavata a Krištof Popel, aby tu nevoli mezi stavy vzniklou ňák upokojili a je v poddané poslušnosti jemu zdrželi. Ale bylo již hrubě pozdě, nebo stavové byli náramně v mysli zjitřeni. K tomu arcikníže měli již s vojskem na hrdle, nebo on dostal se do Znojma 24. d. dubna; jehož stavové 24.dub.
uvedli sobě velmi slavně do města. Odtud arcikníže rozeslal 26. d. dubna obranu svou psanou po kurfirstích, knížatech a 26.dub.
stavích říše, vyčítaje v ní příčiny, pro kteréž musel jest tažení toto vzíti před sebe, a přitom hodnověrný výpis smlouvy, kterouž čtyry arciknížata rakouská, totiž on Matiáš, Maximilian, Ferdinand a Maximilian Arnošt mezi sebou v Vídni 25. d. dubna léta Páně 1606 zavřeli o to, že od osob svých jemu Matiášovi postupují všeho a všelijakého práva spravedlnosti své, kterouž pokládají sobě míti na království uherském a arciknížetstvích obojích Rakous; — přátelsky všechněch za to žádaje, aby se žádný z nich v to nedorozumění jich bratrské nevkládali, nýbrž jeho věrnou radou i pomocí skutečnou fedrovati hleděli, nechtějíli dáti k tomu přijíti, kdyby to jeho tažení ňák neštastně se zvedlo, aby Uhři dokonce Turku se poddali a jiná království i země křestanské k nápodobnému zavedení a škodám nenabytým skrze to přivedeny byly.

Císař nemohv skrze kardinala oblomiti v ničemž bratra svého, vyslal k němu silnější legací papežského a španělského posla i drahně osob z počtu nejvyšších úředníků a soudců zemských a po nich na druhý den kardinala samého, aby v Znojmě ňák s ním tu různici na dobré míře postavili. Doma pak pustiv před sebe Pražany všech tří měst, poděkoval jim laskavě s podáním ruky, že sou až dosavad tak věrně a poddaně k němu se chovali, v čemž aby ještě i dále setrvali; zamluvil se, že chce jim navrátiti zase brány, které jim odňal děd jeho Ferdinand císař, aby města svá svobodně zavírati mohli. Všudyž také po krajích drženi silní mustruňkové lidu krajského, zámek pak osazen třemi sty muškétýřů hraběte z Solmusu. Podobné pomoci vyhledával císař i při kurfirstu saském podlé povinnosti jeho manské a erbanuňků, mezi korunou českou a domem jeho od starodávna zdělaných.

Za tou potom příčinou při začátku měsíce máje přijeli do Prahy vyslaní sašti a brandenburští, a odtud uchýlili se k arciknížeti Matiášovi do Jihlavy, zda by je smířiti mohli; ač ani oni ani předešlí legati nezjednali při něm na ten čas

1608 nic víceji jediné to, že sněmu, stavům království českého do Čáslavě k 4. dni máje rozepsaného, až do 14. dne poodložil. A ač císař přikázal mu opět po kardinalovi z Ditrichšteina, že ve všem všudyž žádost jeho naplniti chce, aby se jen dále do země s lidem svým, jehož pokládali býti do 25000, nepodával; 4. květ. on však nedbav na to nic, 4. dne máje přitáhl k Německému*) Brodu a na zejtří, jenž byl neděle Cantate, podal se k Čáslavi, kamž obeslal listy zvláštními, 26. apr. v městě Klosterneuburku danými, před sebe všecky hejtmany, města krajská se stavem panským a rytířským, ano i legatům papežskému a španělskému ukázal do dotčeného místa, že v něm od něho dokonalé resolucí na žádost císařskou dostanou.

Při těch obesláních byla dostavena v postskriptě ohrada taková: Poněvadž arciknížete docházejí pravdivé zprávy, ano i některé podezřelé osoby na ně již jaté jsou, že takoví nájemní lidé zlí od nenávistníků obecného pokoje a jednání tohoto jsou k tomu nastrojeni, aby v místech těch, kdež lid jeho leží, pálením a ohněm obyvatelům škody činili a tudy jak arcikníže i lid jeho v zlé domnění, v ošklivost, v pověst škodlivou lidu obecnému uvedli, jako by on záhuby lidí chudých a země české vyhledával: protož aby takové pověsti nedůvodné a smyšlené, došlali by koho z nich, žádného místa u sebe nedávali, nýbrž to vše těm lstivým praktikantům, dobrého pokoje, svornosti i vzdělání zemí těchto nenávidícím, přičtli, k němu pak nic jiného než všeliké ochranné ruky, milosti, lásky, v potřebách svých skutečné pomoci se nadáli, zanechajíce té defensí a hotovosti krajské proti němu a lidu jeho na straně; poněvadž on žádným nepřátelským oumyslem, než pro stvrzení jednou učiněného v Vídni pokoje a pro vzdělání království českého k nim nejede. A tak že není se jim čeho zlého a nebezpečného odtud obávati. Pakli by se kdo z nich na toto obeslání do Čáslavě nepostavil, tedy že týmž psaním svým před Bohem a vším křesťanstvem sobě osvědčuje, jestli je a království české něco zarmouceného potká, že on tím vinen býti nechce, nýbrž sami vlastně z toho Bohu, jemu i vlasti své časem těžce odpovídati musejí.

7. květ. Sedmého pak dne máje císař povolal nejvyššího Tillyho a jiné s lidem jich ku Praze a rozložil je sem i tam po vesnicích okolo obory Hvězdy. Na ráno Filip Lang, křtěný žid, císaře Rudolfa tajný služebník komorní, byl arrestován i s věcmi svými, kteréž mínil dáti prý z Prahy odvézti, a potom 17. d. dostatečným vězením na Bílé věži opatřen, v němž divné zrády a praktiky vynesl na jevo. A tak ne zle otec můj milý, Adam Skála, v tu dobu mi z Prahy do Žatce na-

*) Rukp. uvádí zajisté omylem *Český* Brod. P. Red.

psal slova ta: že tou příčinou bude víceji zrádců na place, 1608
než na trhu lososů.

Mezitím arcikníže přijev do Čáslavě 10. d. máje, dostal 10.kvt.
nového poselství od císaře po kardinalovi, a po sedmi dnech přijelo k němu drahně osob vyslaných od nejvyšších úředníkův a soudcův zemských a stavův našich s oznámením takovým: Jakož toho arcikníže vyhledává od nich, aby jeho za krále a pána svého přijíti a jemu náležité člověčenství slibovati se nezpěčovali, že se jemu v tom úctivě ohražují, že jim toho na ten čas žádnou měrou učiniti nenáleží proti svému dobrému svědomí i proti přísaze, kterouž sou J. M. C. zavázáni, ovšem pak i proti starobylým jich privilegiím a svobodám.

Podtím pak císař rozepsal týmž stavům obecní sněm k 19. dni máje t. j. ku pondělímu po neděli Exaudi, obnoviv 19.kvt.
tehdáž také i ne poslední některé úřady dvorské a dosadiv dvě osoby pod obojí za komorníky své, čehož prvé nikda se nestalo, totiž Sigmunda Smiřického a Rudolfa Trčku, Ladislava pak, nejstaršího z Lobkovic, z vězení dávního svobodného propustiv, aby sobě tudy přízeň při obci evangelické získal.

Mezitím mandatové císařští šli po krajích, aby všickni vzhůru byli a ku Praze osobně i s lidem svým jeli; a nežli ti dobře rozešli se po krajích, následovali je jiní v patách, aby nejezdili s lidem, než toliko sami na sněm; opět jiné poručení z kanceláře vyšlo, aby předce táhli s lidem. A v tom arcikníže podal se zase s lidem od Čáslavě k Českému Brodu, zůstav na tom skrze kommissaře své s císařem, aby se pokojně ve spolek porovnali a císař přímluvou svou spůsobil mu to při stavích, aby ho sobě za čekance zvolili. Což i v skutku se vykonalo 23. d. máje t. j. v pátek před svatým 23.kvt.
Duchem. Když císař Rudolf přišedv do soudnice mezi stavy u velikém zástupu v ní i v paláce shromážděné, dal jim přednésti v obšírných slovích žádost arciknížecí a přímluvu svou za něj. Pokudž by žádných dědicův pořádných J. M. C. po sobě nepozůstavil, aby jmenované arcikníže Matiáše bratra jeho po něm nejstaršího, když toho při nich pořádně a náležitě vedlé privilegium a svobod jich vyhledáváno bude, po J. M. C. za čekance království českého sobě zvolili a žádného jiného kromě jeho po J. M. C. s tohoto světa sjití za krále českého nebrali. Proti čemuž že zase jak císař tak i arcikníže stavy v tom tak dostatečně reversy svými opatřiti chtějí, že jim to volení privilegiím, svobodám a dobrým chvalitebným zvyklostem, obyčejům a pořádkům jich k ujmě a ke škodě nyní ani na časy budoucí býti nemá a nemůže.

A poněvadž všickni téměř stavové a obyvatelé království českého již od drahně let ani jedním okem krále, pána svého,

1608 neviděli, byvše od některých zlých a neupřímých cizozemcův a rad jeho při něm osočeni, jako by přemýšleli o jeho bezhrdlí; a tedy procházely vůbec začasté divné rozprávky o zdraví jeho, jako by již dávno umrlý byl, a jakýsi švec, jemu v obličeji naskrze podobný, místo něho jalovým císařem sloul a po zámku časem svým se procházel. Z té příčiny spatřivše vlastní a pravou jeho osobu císařskou, byli z toho vesměs všickni náramně potěšeni, že aspoň již jednou s takových ničemných pomluv sejde. Třetího dne po přečtené proposici
22.kvt. sněmovní t. j. 22. dne máje stav panský a rytířský z strany evangelické sešli se do Zeleného pokoje a zavřeli na tom mezi sebou: aby na tuž proposicí žádné odpovědi nedávali, leč by prvé císař je při náboženství a svobodách jejich zanechal a jim je obnovil i, jakž náleží, potvrdil.

Tu hned Štefan Jiří z Šternberka, někdejší president komory české a německých lehen hejtman, přiznávaje se též k náboženství evangelickému, jak dalece těm věcem rozuměl, tak také podstatně o nich promlouval, aby strana pod obojí při tom opatření a majestatu, kteréž se od někdy krále Vladislava stavům strany náboženství stalo, byla zůstavena. Proti čemuž Václav z Budova, dožádán jsa ode všech stavův, ozval se zase v smyslu tom: aby výpis takového majestatu stavům se ukázal, tak aby věděli, zač císaře prositi. S tím odložilo se toho artikule strany náboženství do druhého dne, a promlouvali mezi sebou o jiné artikule politické.

23.kvt. Na ráno 23. d. máje, když se opět všickni tři stavové pod obojí sešli u velikém počtu v Zelené světnici, tak že jim ten pokoj i síň před ním těsná byla; Štefan Jiří z Šternberka ozval se před nimi: že výpisu toho majestatu krále Vladislava dostati ještě nemohl, ale že o něm tu zprávu má, kterak ním strana pod obojí dobře opatřena jest; pročež stavové aby, spokojíce se v tom punktu, o jiných artikulích rozmlouvali.

Tu opět Václav z Budova na místě všech tří stavův učiniv k němu zjevné promluvení, vyvedl ho z tak škodlivého omylu, řka: Že není v tom dobře a gruntovně zpraven, aby ten majestat krále Vladislava k dobrému stavův pod obojí nyní býti měl, protože král Vladislav vedl ním k tomu, aby se stavové pod obojí kompaktaty a konsistoří Pražskou, kteráž pod jurisdikcí arcibiskupa Pražského jest, spravovali; takového pak jich opatření aby je pán Bůh uchoval. Nýbrž že stavové pod obojí lepší opatření od císaře Maximiliana slavné a svaté paměti na dvou sněmích obecných mají: jedno léta 1567, kdež od kompaktat, kteráž na témž sněmě k zrušení svému přišla, upuštěno a strana pod obojí na něm tak opatřena jest, aby se v náboženství svém podlé slova božího

říditi mohla; druhé, že na sněmě obecném léta 1575 strana 1609
pod obojí při sepsané na témž sněmě konfessí české i při jistém mezi sebou porovnání jest od cís. Maximiliana u přítomnosti nynějšího tohoto pána našeho cís. Rudolfa zůstavena byla. A protož že stavové pod obojí z strany náboženství ne při majestatu krále Vladislava, ale při milosti krále Maximiliana a při těch dvou jmenovaných sněmích, na nichž tak pěkné porovnání stavův pod obojí se stalo, zůstaveni býti žádají.

A poněvadž i Uhři evangeličtí z prvnějších mandatův královských, kteříž jim ke škodě byli, propuštěni jsou a při svobodě v nábožentví svém v tom Vídenském pokoji, kterýž v Praze s dovolením J. M. C. v českém, latinském a německém jazyku vytištěn jest, dostatečně jsou opatřeni; že i Čechové té svobody v náboženství a opatření toho všudy tak dobře jako Uhři jsou zasloužili, aby jim to, což již prvé sobě propůjčeno a osvobozeno měli, nyní k dokonalému potvrzení přišlo. Nebo pokudž by se to nestalo, že by i osobně i společně všickni vyžádajíc sobě audiencí u J. M. C. tuto svou nevyhnutedlnou potřebu jemu přednésti chtěli. — A když to promluvil, učinil dotaz na všecky tři stavy: znají-li se k tomu, že jest taková vůle jejich v tom, a že na tom státi míní.

Pročež hned tu za dobrou chvíli veliké a velmi hlasité ohlašování ode všech se dálo, že se k tomu znají a v tom setrvati míní, žádajíce Václava z Budova, aby k stolu přisedl a ty artikule, na čemž se tak stavové snesou, poznamenával; což se i stalo. Štefan pak z Šternberka oblíbil sobě i to jeho promluvení i tak horlivé vší obce ohlášení, a podtud více již nečinil žádné zmínky o majestatu Vladislava krále, nýbrž Václava z Budova za to žádal, aby to, že ta kompaktata minula, a stavové pod obojí že při té konfessí a při tom tehdejším porovnání zůstaveni býti žádají, i hned poznamenal. Mezitím o jiné svobody všech stavův bylo rokováno, v čemž pilnou práci týž Štefan Jiří z Šternberka měl a z strany náboženství v plném sněmě vždycky o dobré mluvil. Na zejtří 24. d. máje, 24. kvt.
když se stavové v určité místo opět sešli v velmi velikém počtu, tedy Budovec ty artikule, které tak sepsal, a jakž níže se připomenou, stavům k dalšímu opravení četl, kteréž oni schválivše, ponoukali jedni druhých, aby se k nim podpisovali.

Přivedvše sobě ku paměti, kterak léta 1603 mluvě týž Budovec od stavův z strany náboženství na sněmě obecném, potomně byl na závazek vzat, a protož za jednoho člověka spolu aby stáli; tou příčinou jest se několik set osob z stavu panského a rytířského k nim podepsalo, a města královská téměř všecka kromě Plzně a Budějovic. Ty pak originaly stížností svých i s podpisy svěřili Budovcovi k věrné ruce

1608 k schování, ohlašujíce se jedni přes druhé na hlas: Kdo by při tom společném porovnání státi nechtěl a nebo je rušiti usiloval, aby jej ostatní z okna ven vyhodili.

Téhož dne vyslaní arciknížete Matiáše, totiž Valentin Leepes biskup Vesprýmský, probošt Rábský, Karel starší z Žerotína a jiní mnozí uherští, rakouští i moravští páni, totiž Jan Eusebius jinak Eustachius Jan z Belasic svobodný pán na Lempachu, Mikuláš Turzy z Bethlehemfalvy hrabě Cipský, Jiří Erazim z Černemble dědičný šenk v Gransku, z pánův; Štefan Ostroryč z Jiletnice, Šebestian Günter Hager z Allenšteina, Krištof Flushart na Petendorfě, Václav Zahradecký z Zahrádek, z rytířstva — na svobodný gleit císařský i stavův království českého témuž obecnému sněmu do Prahy ve stu koních a patnácti komorních vozích přijeli a do hospod na Malé straně jim vykázaných vtrhli. Dotčený gleit, od stavův daný a psaný na hradě Pražském v pátek po neděli Exaudi, vztahoval se na to, že stavové chtíce, aby vyslaní arciknížecí a jiných konfederantův jeho beze vší překážky k témuž sněmu mezi ně do Prahy přijeti, věci jeho tu, kdež náleží, přednášeti, jednati a po vyřízení jich zase bez hindruňku a překážky všelijaké volně a bezpečně sami i s čeládkou svou tolikrát, kolikrát by koliv toho potřebu ukazovali, přijeti i zase odjeti mohli; protož že týmž vyslaným výše dotčení stavové bezpečný a svobodný gleit před mocí a překážkou všelijakou tímto listem s dobrým rozmyslem jich všech tří stavův království českého s jistým vědomím a volí císařskou jakožto krále českého dávají. A že se tomu všemu, jak se to píše, bez umenšení všelijakého dosti státi má, připovídají, tak že ti vyslaní arciknížecí i sjednocení poslové na hrad Pražský volně podlé toho gleitu s čeládkou svou tolikrát, kolikrát by koli toho potřeba ukazovala, přijeti i také zase bez hindruňku všelijakého k arciknížeti se navrátiti mohli; žádných jim v tom překážek nečiníce, aniž komu jinému činiti dopouštějíce. Toho na jistotu i pečeti zemskou k listu a gleitu tomu přitisknouti poručili.

Artikulové pak, ode všech tří stavův, při témž sněmě
26.kvt. 26. dne máje t. j. v pondělí svatodušní přednešení, aby k nim J. M. C. milostivě a otcovsky povoliti a stavům jich potvrditi ráčil, obsahovali v sobě věci tyto:

I. Co se náboženství pod obojí přijímajících dotýče, aby všickni tři stavové království českého při té konfessí české (kterouž někteří Augšpurskou jmenují) na sněmě obecném leta 1575 sepsané, a při tom mezi sebou strany pod obojí porovnání, v předmluvě též konfessí a v supplikací J. M. C. Maximilianovi v témž sněmě podaném a k též konfessí přiloženém, zůstaveni byli a své kněžstvo, jak české tak německé,

podlé též konfessí říditi anebo řízené na své kollatury, jak 1608
stav panský i rytířský tak i města, dosazovati mohli, a to bez překážky buď arcibiskupa aneb kohokoli jiného; a ne aby kompaktaty říditi se povinni byli, poněvadž léta 1567 na sněmě obecném z privilegií českých vypuštěna, a stavové od spravování se nimi osvobozeni jsou; tak aby nižádná poručení odkudkoli vyšlá žádné platnosti proti všechněm stavům pod obojí míti nemohla.

Tu pak konfessí a to porovnání stavův aby J. M. C. stavům milostivě do desk zemských vložiti poručiti ráčil; nebo stavové tu nic nového nevyhledávají, než co jim od svaté a slavné paměti cís. Maximiliana na témž sněmě léta 1575 milostivě povoleno jest, což i do desk zemských vloženo by bylo, kdyby J. M. C. tak nenadálou smrtí z toho světa od pána Boha povolán nebyl. Jakož pak až dosavad z prostředku týchž stavův nemálo osob živých pozůstává, kteréž to milostivé J. M. C. k této konfessí a k tomu stavův pod obojí mezi sebou porovnání i budoucí J. M. C. k dotvrzení všeho jim zakázání doslýchaly, což s dobrým svědomím by vysvědčiti mohly, a mnozí již předešle dskami zemskými svědomí o též věci vydávali.

Též i defensory k spravování konsistoře z prostředku svého aby voliti a nařiditi mohli nyní i na časy budoucí, toho poníženě podlé sněmovního snešení léta 1575 od J. M. C. potvrzení žádají. Týmž způsobem aby i akademie Pražská v opatrování stavův pod obojí a defensorův zůstávala.

II. K náboženství jak vyšší svobodní stavové tak i města a městečka, i také sedlský lid aby proti zjevnému zřízení zemskému od vrchností svých nuceni nebyli ani od žádného jiného. Též aby zvonění a pohřbů a stavení chrámův božích nikdež žádnému bráněno nebylo, ale všickni aby jako ti, kteříž jsou ve jmeno svaté Trojice jak pod jednou tak i pod obojí pokřtěni, rovných svobod k milování jedni druhých a k zachování svaté svornosti a lásky požívali; poněvadž jedni s druhými bez ohledání se na náboženství, přiznávajíce se k jednomu pánu Bohu a jednomu králi sloužíce, také všickni za jedno býti máme. Nebo od stavův pod obojí nikde se toho neděje a nestává, aby koho pod jednou k náboženství nutiti měli, vědouce, že víra jest dar boží. Též to bránění měšťanům, v městech náboženství provozovati a mrtvých těl svých pochovávati, aby více nebývalo. Též města královská i Její M. královny, jak česká tak německá, i v jiných jazycích kazatele své pod obojí dle svrchu psané konfessí aby míti mohla, poněvadž to straně pod jednou též svobodno jest.

III. Z strany úřadův dosazování, vyšších i nižších, aby ne samými osobami toliko pod jednou, ale také pod obojí

1608 spůsobou vždycky z polovice jak při nejvyšších i menších úřadech i soudcích zemských a radách J. M. C. budoucně, kde by se koli mezi těmi úřady a soudci i radami proměny dály, pod obojí spůsobou přijímající dosazováni bývali a rovný počet pod jednou i pod obojí aby zůstával. A kdyby který vyšší i nižší úřad zemský sešel, aby J. M. C. od nejvyšších úřadů a soudců zemských vezma hlasy podlé zřízení zemského, takové úřady nejdéle ve čtyrech nedělích pro dobré J. M. C. a zemské dosazovati ráčil. Nyní pak nejvyššího purkrabí, poněvadž se žádného příkladu nenachází, aby toto království české tak dlouho bez nejvyššího purkraběte zůstávati mělo, aby dosadil, a budoucně také z každého kraje aby někdo buď za soudce zemského nebo za úředníka nejvyššího od J. M. dosazován býval.

IV. A jakož léta 1549, když se ponejprv arcibiskup za cís. Ferdinanda na hradě Pražském dosazoval, to jest stavům od císaře pojištěno, že na týž úřad Čechové přirození dosazováni býti mají, což i revers J. M. C. nynějšího pána a krále našeho nejmilostivějšího, stavům léta 1576 v Řezně daný, též i sněm léta 1575 dotvrdí. Též na opatství a proboštství aby Čechové přirození dosazováni byli, tak aby naši milí přátelé, jsouce toho účastni, užitek svůj a ne cizozemci odtud měli; nebo ta nadání od Čechův jsou proto, aby Čechové jich užívali. Ti pak svrchu jmenovaní duchovní úřadové, jak arcibiskup tak opatové a proboštové, aby se v správu kněžstva pod obojí žádným vymyšleným spůsobem ani v světskou správu nevkládali. Kdež pak nyní arcibiskup proti těm stavův obdarováním, svobodám a snešením sněmovním dosazen jest, toho že se více nestane, aby J. M. C. jim na to revers milostivě dáti ráčil. V čemž se ne J. M., že se stalo, ale těm, kteří J. M. C. zprávu proti těmto svobodám dali, vina dává.

V. Jezuiti aby žádných statků pozemských bez dovolení J. M. královské a obecného sněmu i svolení všech tří stavův království českého nekupovali a budoucně nedrželi.

VI. Dispensací v zapověděných stupních, která se dovoluje papeži sněmem léta 1602, aby minula, a ten celý artikul v dotčeném sněmu aby v nic obrácen byl a dále žádnému ku překážce a k hledání u papeže odpustkův v témž sněmu nepozůstával.

VII. Od soudův pořádných aby všickni tři stavové skrze obeslání buďto z kanceláře, z komory aneb odkudkoli jinud odtrhováni, při nich jináč fedrováni nebyli, tak jakž to sněm léta 1575 ukazuje. Též také poručení neobyčejná proti právu a zřízení zemskému i svobodám stavův aby z kanceláře ani z komory ani odjinud nevycházela. Pakli by která taková

vyšla, aby stavové nebyli povinni na ublížení práva a zřízení 1608
zemského a svých svobod jim dosti činiti; a tak pořád práva ve všech třech stavích aby zastavován nebyl.

VIII. Slavnému soudu zemskému, kterýž jest klenot království českého, aby buď odklady aneb jinými zaneprázdněními kromě samou mocí boží žádná překážka se nedála, tak aby lidé a předně sirotci a vdovy časně fedrováni býti mohli, tak jakž i majestat k. Vladislava totéž vyměřuje léta 1484. Co se mnohdykrát zdvížení půhonu, obeslání, odporu, kšaftu někdy pro dosti malé slovíčko a někdy pro literku dotýče, aby s toho sešlo.

IX. Kšaftové a řízení podlé milosti kr. Vladislava když jsou pořádně učiněni, aby poručníci podlé těch statek i sirotky v svém opatrování měli, a sirotci i panny aby bez týchž poručníkův a nejbližších strýcův a krevních přátel žádnému zamlouváni, ovšem pak k oddavkům skrze jakákoli poručení, odkudkoli prošlá, nuceni nebývali. A léta zemská dříve času aby se žádnému k spravování statkův (leč k přiznání, což i hned míjí) dávána nebývala, ale při vyměření zemském aby to zůstalo.

X. Crimen laesae majestatis, totiž o uražení důstojnosti J. M. cís. a královské, co by v sobě obsahovalo, aby J. M. stavům milostivě zejmena to jmenovati a vysvětliti ráčil. Nebo stavové mimo pokuty zřízením zemským vyměřené o crimine laesae majestatis nic nevědí, a nimi aby mimo zřízení zemské zavázáni nebyli, poníženě prosí. S prokuratorem J. M. C. kdyby se proměna stala, aby J. M. jiného prokuratora na časy budoucí a tak vždycky z rodů starožitných nařizovati ráčil.

XI. Co se pokut ztracení cti, hrdla i statku pro partity (partiky) dotýče, od takové těžké pokuty ztracení cti, hrdla aby J. M. milostivě upustiti ráčil, za to stavové se vší ponížeností žádají. Toliko ten, kdož by partity se dopustil, aby povinen byl, jednonásobně tak velkou summu nejináč, než jako pro ni zatčen byl, ve dvou nedělích pořád zběhlých složiti anebo na věž k dostičinění tomu se postaviti. Kteréžto summy první díl J. M., druhý k zemi a třetí tomu, kdož by to oznámil, obrácen býti má. Též všecky ty pokuty v zřízení zemském na čest, hrdlo a statek se vztahující aby toliko na ztracení hrdla a cti a ne na ztracení statků se vztahovaly, ale takoví statkové dle milosti krále Vladislava aby na nejbližšího krevního přítele připadali.

XII. Z strany defensí neb obhajování země a veřejného vyzdvižení všech obyvatelův království českého, kdež jest se předešle v moc dávalo, to aby minulo. Ale na budoucí časy tak veliké věci všeho království a všech obyvatelův se dotý-

1608 kající aby na sněmě obecném ode všech tří stavův bedlivě uvažovány bývaly, a jakým by řádem táž defensí nařizována býti měla; poněvadž ten dobrý řád již od volených k tomu osob byl v spis uveden, a jsa k uvážení podán, až posavad snad pro jiná zaneprázdnění k uvážení přijíti nemohl. Což kdyby se bylo nestalo, nepochybně že by s pomocí boží lépe každému, kdož by do země vtrhnouti chtěl, odpírati se mohlo.

XIII. České věci aby J. M. C. jakožto král český ne cizozemcům, ale českým radám svým k uvažování milostivě podával, a cizozemci aby s českými věcmi nic činiti neměli a jich se neujímali.

XIV. Kdož by z stavův z zvláštní důležité potřeby audiencí při J. M. C. poníženě vyhledával, chtěje J. M. potřebu svou buď v spisu aneb ustně, buďto sám aneb skrze svého přítele přednésti, toho aby užíti mohl; a J. M C. nejvyšší komorník neb komorníci aby touž osobu povinni byli, když by toho při nich vyhledávala, při J. M. opověditi.

XV. Aby J. M. C. na pominulé tři sněmy reversy své stavům ke dskám zemským složiti a odvésti poručiti ráčil.

XVI. Landfogtství a jiní úřadové v zemi i ven z země aby se podlé reversu J. M. léta 1567 stavům učiněného, na nějž se i sněm 1575 vztahuje, dosazovali.

XVII. Co se na závazky brání pro mordy vyšších stavův tkne, to aby při zřízení zemském K 33 zůstalo, s tím však doložením: aby se k vyšším stavům na závazek vzatým taková šetrnost, jakáž na stav jejich náleží, zachovávala, a ne aby k nim tvrdými slovy bylo přikročováno. Mimo pak vyměření buď zřízení zemského buď sněmův aby v jiných příčinách žádný z obyvatelův vyšších stavův osedlých závazkem stěžován nebýval, ovšem pak vězením bez vyslyšení právního.

XVIII. J 67 v zřízení zemském aby J. M. tímto sněmem vysvětliti ráčil, totiž kteří by rodiče své živé měli a od nich odděleni nebyli, buďto že by zletilí aneb nezletilí byli, aby se budoucně dlužiti nemohli, a otec ani oni sami aby nebyli povinni dluhův platiti; poněvadž v tom zřízením zemským o zletilých nic vyměřeno není.

XIX. Z strany památných dávání jakž při reversích tak i jiných soudech po výpověděch aby se více nebralo, než co zřízení zemské vyměřuje. Též také písaři větší taxy mimo zřízení zemské a starobylý spůsob aby nebrali, a s toho dvojího při dskách i jinde brání, poněvadž to proti zřízení zemskému a starobylému právu jest, aby sešlo a více se toho nedálo.

XX. Kdož by z stavův při dskách jakého výpisu privilegií zemských žádal, ten aby každému dán byl.

XXI. Kommissí o soli, o štokrámy a zaražení nových silnic prosekáváním lesův v gruntech království českého na pomezí bavorském i jiných zemí aby J. M. C., jakž pro dobré tak i pro bezpečné království tohoto, milostivě podlé již předešlých nejedněch sněmův neprodleně k jistému skoncování nařiditi ráčil. 1608

XXII. Cla při splavování dříví ku Praze i od Prahy v nově zaražená aby se zastavila. Též hejtmanové J. M. C., Pražané a jiná města, když stavové vyšší věci své do měst po čeládce a poddaných svých s fedrovnými listy posílají, aby se od nich clo na ublížení svobod jejich starobylých nevybíralo.

XXIII. Meč z Týna kostela, kterýž vzat jest, poněvadž jest slavná památka královská, aby zase navrácen a v to místo, kde byl, vložen.

XXIV. Stavové J. M. C. poníženě prosí, aby J. M. na jejich dědičné grunty ani forštův klásti ani gruntův jich zaplétati dopustiti neráčil; o zapletené pak aby se J. M. C. buďto milostivě porovnati anebo zase ty pláňky sraziti poručiti ráčil.

XXV. Naposledy stavové ve vší nejhlubší poníženosti J. M. C. jakožto krále a pána svého nejmilostivějšího poddaně a důvěrně žádají, aby ohlídajíce se milostivě na to, co jsou stavové při J. M. po všecka ta léta v těchto těžkých časích věrně a poslušně činili, milostivě a otcovsky k tomu se nakloniti ráčil, aby stavové na tyto artikule přede všemi věcmi, kteréž by na tomto sněmě sněmovány a zavírány býti měly, milostivou resolucí pro dobré vzdělání trůnu J. M. C. a obecného království českého dobrého od J. M. dosáhnouti mohli. Čehož se všickni stavové, věrní poddaní J. M., jakž předkové jejich tak i oni, upřímě a stále stojíce podlé J. M. jakožto vrchnosti jim od pána Boha vystavené, statky, hrdly až do vylití krve své s pomocí boží podlé nejvyšší možnosti jich odsluhovati a s J. M. živi i mrtvi býti snažiti chtějí.

Přitom také podáno císaři drahně stížností do strany pod jednou, jak ona s týmiž stavy i s poddanými jich již od mnoha let nenáležitě a násilně zachází.*)

Po dodání císaři těchto artikulův přišli do sněmu mezi stavy vyslaní arciknížete Matiáše. A tu Karel z Žerotína přednesl jmenem jeho stavům předně milost, přízeň, pozdravení a všecko dobré; zatím dodal jim listu věřicího a naposledy instrukcí obšírnou, kteráž vůbec v soudnici z katedry v jazyku českém čtena, obsahující v sobě důležité a pod-

*) Viz Apologii II. č. 14. Poz. Red.

statné příčiny toho jeho hlučného mezi ně do království českého příjezdu. Že se ten nestal nějakým zlým a křivolakým oumyslem pro samo osoby jeho zvýšení, zemí s ním v společnosti stojících opatření, ovšem pak pro provedení nad nimi moci, umenšení svobod a privilegií aneb zlehčení sobě osob jejich a národu, jakž poně od některých nepříznivých a neupřímých lidí křivě a nepravě vykládán jest: než nejvíce pro dokázání k nim otcovské lásky a litosti, obecným všech naříkáním ano i předních mezi nimi osob stížnostmi vzbuzené, pro utvrzení pokoje dávno jim žádostivého, pro navrácení jejich zavedených práv a svobod, napravení správy a regimentu, v mnohých příčinách přes příliš zašlého a pokaženého, jakž to již prvé v markrabství moravském vyslaným týchž stavův v obšírnosti v známost jest uvedeno. A mezi jinými zmatky a neřády i tento jim předložen:

Poněvadž není neznámé vůbec v království českém, v jakých spleteích, závadách a neřádích správa dvoru J. M. C., a zvláště co se řízení a administraci zemské dotýče, se nachází, kdo okolo osoby J. M. C., kdo v radách, kdo na úřadech (předních osob a rodičův království českého tím nestihaje) postaveni jsou, jaká při expedicích pilnost, při právě spravedlnost, při komorách kredit a víra se spatřuje, tak že pod tím neřádem jako pod nějakým těžkým nesnesitedlným břemenem království to klesnouti by musilo.

Z těch příčin že jest arcikníže přemýšlel a dosavad přemýšlí na prostředky ty, jak by z neřádu řád, z nesprávy správa, z zkázy a z porušení stálé a pevné napravení vzdělati se a vyvésti mohlo. A ač snad na ten čas jim stavům veliká naděje se činí od těch neupřímých J. M. C. rad, a mnoho se slibuje, bohatí trošťové dávají a snad v některé stránce i nějaké proměny těch neřádů se okazují; však že stavové nemají sobě toho i hned za nápravu klásti aneb čemu jinému nežli arciknížeti a přítomnosti lidu jeho přičítati. S kterýmž poněvadž nebude on moci vždycky při nich zůstávati, protož že ne bez velikých příčin jest se obávati, že, jak on odtáhne, všecko zase na první stupeň se navrátí a na staré šlépěje nastoupí. Ne že by arcikníže o slovích J. M. C. pochybovati měl; než že znaje netoliko nesnadnost ale i nemožnost zdržení té připovědi jim, ví o tom jistotně, jak jen ochrany jeho zbavení budou, zase o všecko přijdou a v prvnější jho podrobeni budou. A protož chtějíli sobě stavové z místa pomoci a této příležitosti jim od Boha poskytnuté dobře užiti, aby považíce věku, nemoci a spůsobu přítomného J. M. C., jeho sobě za pána zvolili, tak jakž se již i J. M. C. jemu v tom skrze vyslané své nejednou laskavě zakázati rá-

čil, že jemu toho rád přiti a s nimi stavy při tomto sněmě dostatečně jednati chtíti ráčí, a on nyní skrze jmenované posly své toho při nich milostivě a šetrně vyhledává, s tím přitom také od osoby své zakázáním: když dá pán Bůh, že k tomu přijde, že všecko to, což povinnost krále českého k nim stavům s sebou přináší, rád a ochotně od sebe vykonati, a což jim koli změněno a přetrženo, vedlé ukázání a slušnosti vše nahraditi a napraviti chce, následuje v tom šlépějí slavných předků svých a nejpředněji c. Maximiliana II. svaté paměti, pána otce svého nejmilostivějšího. 1608

Po přečtení všeho toho a vystoupení poslův z soudnice k dskám zemským stavové povážívše poselství jejich vespolek — což trvalo na dobrou hodinu —, povolali je zase mezi sebe a dali jim odpověd na ten čas skrze nejvyššího hofmistra takovou: že podobně děkují služebně a úctivě J. M. arciknížecí z tak milostivé k nim náklonnosti a ohlášení učiněného, hotovi jsouce J. M. všeliké možné a líbezné služby vždycky prokazovati; co se pak přítomné J. Msti. arcik. žádosti a předložení tkne, poněvadž se tu vysoce platných a důležitých věcí dotýkati chce, jichž sluší zdravě a bedlivě považovati, že chtějí na to neprodleně zasednouti, a na čem se koli dále jak sami mezi sebou tak ovšem i s J. M. C. králem a pánem svým nejmilostivějším v té příčině snesou, že neopominou J. M. arc. skrze pány vyslané vše v známost uvésti.

Podtím 27. d. máje stavové pod obojí šli do kanceláře 27.kvt. k nejvyšším úřed. a soud. zemským bez opovědi a skrze Štefana Jiřího z Šternberka dali od sebe promluviti toto: Kterak oni nejvyšší úředníci a soudcové zemští s některými jinými osobami od J. M. C. dskami zemskými opatřeni jsou v tom dostatečně, aby osobně k té veřejnosti, kteráž pod ztracením hrdla, cti a statků nařízena byla, nejeli, ale na svém místě poslati mohli osoby hodné. Proti kterémužto opatření stavové ohlašují se, že se státi nemělo; a tak pokudž by nejvyšší úř. a soud. zemští osobně do pole nejeli, že i oni životně nepojedou, ale pošlí na svém místě každý, koho se jim viděti bude, a summou, že se v nic nedají, leč jim ten artikul o náboženství od J. M. C. potvrzen bude. —

Na ráno v středu shromáždili se tíž všickni tři stavové do Zelené světnice a dožádali se Joachima Ondřeje hraběte Šlika, aby v jazyku německém potřebu jejich J. M. C. přednesl, žádajíc J. M. za audienci. Načež dána jim odpověd od císaře, aby tu svou žádost skrze nej. úř. a soud. zem. jemu přednesli; a když stavové toho učiniti nechtěli, oznámeno jim, aby z každého stavu dvanácte osob k císaři vypravili.

1608 Když pak i to učiniti zbraňovali se, dovoleno jim, aby všickni k císaři šli. A tak šli v třetí hodinu německou po polední v pravdě u velikém a ne mnoho při straně pod obojí vídaném houfu; nebo poslední v placu vně před schody císařskými, nemohvše se srovnati všickni v pokojích císařských, státi musili. A přišedvše před něj hrabě Šlik v německém jazyku, na čem sou se snesli, přednesl císaři s dodáním těch artikulův, o kteréž se umluvili, na německo přeložených, též s odvedením konfessí české v německé řeči vytištěné a na červeném aksamitě svázané, kterouž Václav z Budova svázati a přihotoviti dal. Načež císař dal jim odpověd tehdáž takovou, že na budoucím sněmě ty věci ráčí chtíti vážiti. Ale hrabě Šlik na místě stavův optal se zase k tomu, že stavové poníženě a poddaně žádají, aby císař hned nyní jim odpověd dáti ráčil. Na to oznámeno mu, že císař, poradě se s nejvyššími úř. a soud. zemskými ráno stavy odpovědí zpraviti ráčí. A když hrabě vždy na tom stál, že stavové poníženě, poddaně a důvěrně prosí, aby J. M. ještě toho dne jim dal odpověd, bylo oznámeno od císaře, že se tak dle žádosti jich státi má. A tak stavové zase do Zeleného pokoje šli a někteří na palác, očekávajíce na odpověd tu.

Mezitím přišedvše od císaře Rudolf Trčka a Štefan Jiří z Šternberka na palác, namluvili Václava Budovce, aby při obci byl tomu nápomocen, aby se na tu odpověd císařskou až do zejtřejšího dne posečkalo, k čemuž i povoleno bylo. A
29. kvt. tak na zejtří, 29. d. máje, poslána stavům pod obojí resolucí císařská z kanceláře české do Zeleného pokoje, kterouž oni Václavovi Budovcovi k schování in originali dali, však tak, kdož by sobě to chtěl dáti přepsati, aby každému bylo svobodno. Zněla pak sama v sobě a zvláště v hlavnějších artikulích slovo od slova takto:

J. M. římský císař a uherský, český král, ráčil jest ze spisu, od tří stavův kr. čes. pod obojí přijímajících na sněmu tomto obecném shromážděných nejvyšším úř. a soud. zemským téhož království podaného, i také z oustního všech artikulův přečtení a téhož spisu dostatečného přednešení poníženým žádostem týchž stavův vyrozuměti a je v bedlivém uvážení svém míti. Na kteréžto artikule jim toto za odpověd dávati ráčí.

Na první a druhý artikul. Ačkoli J. M. C. tohoto by nejvděčnější býti ráčil, aby artikulové náboženství se dotýkající se vším dostatkem, jakž by toho potřeba ukazovala, uváženi a na tomto sněmě na místě postaveni býti mohli; ale poněvadž čas z příčin hodných k tomu postačovati nemůže, jedno, že lid válečný národův cizích v znamenitém počtu do království tohoto vtrhl a ležení své již toliko půl druhé míle od Prahy sobě

zarazil, i škody plundrováním a bráním všelijakých věcí nesmírné lidem se činí, druhé, proposicí J. M. C. k tomuto sněmu všem třem stavům přednešena, ano i to, co jest od arciknížete skrze jisté kommissaře jmenem jeho týmž stavům podlé instrukcí jim dané v obšírných slovích oustně předloženo, a podlé toho někteří spisové slavného domu rakouského se dotýkající přiloženi byli; což vše bez odkladův brzského vyřízení potřebuje —; z těch i z jiných znamenitých a hmotných příčin J. M. C. při všech třech stavích pod obojí přijímajících, jakožto věrných a milých poddaných svých, milostivě toho vyhledávati a žádati ráčí, aby ti artikulové náboženství se dotýkající do prostrannějšího času k uvážení a na místě postavení odloženi býti mohli. 1608

A ten odklad mohl by tímto spůsobem se státi: aby do tohoto sněmu nynějšího den vepsán a položen byl, k kterémuž by se všickni tři stavové na hrad Pražský sjeli a nejprvé nadepsané artikule v uvážení své přede všemi jinými věcmi vzali, a s milostivou vůlí J. M. C. a s přátelským a upřímým snešením stavů pod jednou spůsobou přijímajících, ano také z strany obecných tohoto království se dotýkajících věcí, též i osobních aby jednáno, zavíráno a na místě postaveno bylo. A aby stavové tím jisti býti mohli, ráčí J. M. C. jim toto k uvážení podávati:

Poněvadž obyčejně, když se stavové k němu sjedou a jednati začnouce, mnozí, jedni po druhých, nevyčkajíc netoliko skonání ale také ani prostředku, že pro nedostatky a příčiny připadlé tak dlouho trvati nemohou, se rozjíždějí, a jiní v nově přijíždějíce a při začátku nebyvše k malé platnosti býti mohou, a z takového nedorozumění těžší jednání a delší pochází; protož pro stálejší a užitečnější takových mnohých potřeb vyřízení nebo fedruňk aby sjezdové po krajích držáni byli, a z jednoho každého kraje mezi nynějším časem a týmž dnem k budoucímu sjezdu jmenovaným do města krajského v jednom každém kraji na ten den, o který také nyní snešeno bude, se sjeli. Však na týchž sjezdích krajských aby nic jiného nejednali, než toliko osoby jisté ze všech tří stavův (kromě nejvyšších úř. a soud. zemských) dle malosti neb velikosti kraje obrali; i také přitom ňákou summu peněz na pomoc k vychování těch volených na sebe uložili, jakžkoli nejlépeji o tom v jednom každém kraji i také o čas sbírky té skládání se snesou. K tomu času hejtmané téhož kraje aby do téhož města se sjeli. A jedenkaždý z obyvatelův krajských summu na něho uloženou bude povinen v ty časy bez odpornosti proti kvitanci hejtmanům a hejtmané osobám voleným odnésti, i také počet pořádný, komuž náležeti bude, z té

1608 sbírky učiniti, pod jistou pokutou od soudu zemského na vznešení hejtmanův krajských naň uloženou. Osoby pak k jednání sněmovnímu v kraji zvolené aby časně k témuž dni, o který se snešení nyní stane, podlé jiných se sjedouce, s nejvyššími úřed. a soud. zemskými z povinnosti při takovém jednání užitečného, dobrého království tohoto jednostejně a stále byli až do zavření sněmu, tak aby s pomocí pána Boha aspoň jednou takové vysoce důležité potřeby obecní předsevzaté, jednané, uvážené a na místě i konci šťastně postavené býti mohly.

Na artikul třetí. J. M. C. ráčí tak učiniti chtíti a na úřady zemské, též do soudův, zemského, dvorského a komorního, též také na jiné úřady osoby jak pod jednou tak pod obojí dosazovati, a aby i budoucí králové čeští, potomci jeho, to zachovávali, opatřiti. Kdyby pak koli proměna z strany vyššího neb nižšího úředníka se stala, jako i při jiných soudcích, že ráčí chtíti v tom se ve všem podlé majestatu kr. Vladislava zachovati a ve čtyrech nedělích pořád zběhlých na úřad ten, který by byl prázdný, pro dobré J. M. a zemské osobu hodnou dosazovati a tím nikterakž déle mimo čtyry neděle neprotahovati. Z strany pak úřadu purkrabství Pražského ráčí tak chtíti vedlé žádosti stavův učiniti a dřív zavření sněmu tohoto nejv. purkrabí Pražského vyhlásiti a dosaditi; též tak i to opatřiti, aby v každém kraji království tohoto buď nejvyšší úředník nebo soudce zemský býti mohl, a to jako věc slušná a potřebná aby na budoucí časy tak zachováváno bylo od něho i od potomkův jeho.

Takoví také úřadové, jacíkoli a komukoli jednou dáni a svěřeni, aby žádnému bez vyslyšení a rozeznání příčiny odnímáni nebyli. Nad to výše i k tomu ráčí povolovati, aby úředníci nejvyšší zemští, kteříž své místodržící mají, beze vší překážky je sobě, kteří by se jim koli líbili a k tomu hodni byli, přijímali i také jim zase odpuštění dáti mohli. Z strany pak sedání a přednosti míst mezi oficíry dvorskými a zemskými že J. M. pro zachování svornosti a lásky mezi nimi tímto časem a dnem k sněmu obraným jisté vyměření, tím dále neodkládajíc, učiniti chce.

Na čtvrtý. A poněvadž nynější arcibiskup Čech rodilý není, to aby na ten čas tak již zůstalo; ale budoucně že se toho víceji, aby cizozemec proti jistému snešení sněmovnímu léta 1549 dosazen býti měl, státi nemá, ráčí J. M. C. stavům na to revers před zavřením sněmu tohoto odevzdati od sebe. Totéž rozumíno býti má i na opaty a proboštství, k nimž Čechové přirození přede všemi jinými národy fedrováni býti mají.

Na pátý. Jezuiti že podtud víceji bez dovolení císařského jakožto českého krále, obecného sněmu a svolení všech tří

stavův statkův pozemských kupovati nemají a z věcí světských také ku pořádu práva stávati a odpovídati, jako i jim proti tomu jiní právi býti povinni budou. 1608

Na šestý. Co se dispensací manželstva v zapověděných stupních dotýče, poněvadž pánem Bohem zapovědíno jest, aby se krev krve nedotýkala, a stavové neoznamují, jaká by pokuta těch, kteříž by se toho dopustili, následovati měla; když stavové oznámí, jak z strany toho artikule míní, J. M. jim také na to odpověd svou milostivě dáti ráčí.

Na sedmý a osmý. Nad těmi artikuli dvěma J. M. že ráčí ruku ochrannou držeti chtíti, aby se budoucně nic tomu podobného nikdež nedálo, jako i při devátém zcela a zouplna stavy zůstavovati.

Na desátý. Co se vysvětlení criminis laesae majestatis tkne, toho pro přítomná zaneprážděnění důležitá odloženo k vyjádření místnému do nejprvé příštího sněmu, jako i 7. 8. 12. 18. a 21. Z strany prokuratora království českého též povoleno.

Na jedenáctý. Upuštěno od pokuty ztracení ctí i hrdla pro partity na budoucí časy; ale chtělli by kdo ještě do zavření sněmu koho z partit podlé předešlých pokut viniti, to aby mohl učiniti nejdéle ve čtvrt létě pořád zběhlém od zavření jeho, potom pak dáleji ne.

V jiných příbězích, kde se propadení cti, hrdla i statku dotýče, též daroval stavům propadení statkův, přestav na samotné pokutě zbavení cti a hrdla, jakž v žádosti stavův obsaženo jest, s tím přitom doložením, že stavové za tu tak velikou milost a dobrodiní jim od něho prokázanou budou hleděti zase J. M. to vše poslušně prokazovati od sebe, čímž z práva a z povinnosti své jemu zavázáni jsou; a když se to bude díti od nich, tedy že i on jim podobně další i větší milosti činiti neopomine. K ostatním pak artikulům, totiž 13. 14. 15. 16. 17. 19. 22. 23. 24. nebo docela povolil anebo při starodávním vyměření zřízení zemského a snešení sněmovních jich zanechal.

Na artikul 20. vidělo se císaři z mnohých příčin za nejbezpečnější býti, aby při předešlém nařízení zůstaveno bylo. Kdo by pak výpisu jakého privilegium zemského potřeboval, to na plný soud zemský vznésti byl povinen a tu opatření náležitého očekával. — Jestli že by pak stavové mimo všecku naději J. M. k odkladu těch některých punktů až do budoucího sněmu přistoupiti nechtěli, tehdy že i císař sobě to vymiňuje, aby ty veliké jim učiněné milosti tolikéž potvrditi jim povinen nebyl.

Z těch tedy již oznámených příčin že císař stavův pod obojí milostivě napomínati a za to žádati ráčí, aby bez všeli-

1608 kých odkladův, an na tom jemu i jim mnoho záleží, na proposicí jeho zasedli a na ni i na žádost arciknížecí odpověd účinlivou neprodleně dali pro vybití rychlejší lidu cizího z kralovství. —

Nic méně stavové nedavše se tou výminkou v úmysle a v stálosti své ustrašiti, nežli zasedli na uvažování proposicí 30.kvt. sněmovní a žádosti arciknížete Matiáše, přišedvše 30. d. máje v hojném počtu do kanceláře, podali nejvyšším úřed. a soud. zemským repliky proti resolucí císařské v smysl tento: Že J. M. C. králi a pánu svému nejmilostivějšímu všickni tři stavové, pod obojí spůsobou tělo a krev Páně přijímající, z té císařské, královské a právě otcovské milosti v resolucí své jim prokázané poddaně a poníženě děkují; uznávajíce se zase povinni býti, za J. M. C. dlouhý věk a šťastné i potěšitedlné nad nimi panování pána Boha na svých vroucích modlitbách horlivě prositi, a chtíce povinně rádi při J. M. hrdly i statky svými do nejvyššího přemožení státi. A ač sou se v jistotě stavové poddaně nadáli, že jim ten artikul nejhlavnější z strany náboženství křesťanského zcela a zouplna ve všech punktích, artikulích a klausulech bude hned nyní potvrzen bez dalších odkladův, poněvadž by tu nic nového nevyhledávali, než což v létě 1575 od J. M. C. Maximiliana v přítomnosti J. M. C. zamluveno jim bylo; však s tím se vším že stavové té celé dověrnosti k J. M. jsou, že od toho býti neráčí, aby při též konfessí i společném svém porovnání v létě 1575 stalém zůstaveni býti neměli.

Z té příčiny že i pro oznámené překážky nynější k tomu odkladu povolují a to do nejprvnějšího sněmu ten čtvrtek před sv. Martinem, kterýž tímto sněmem od J. M. C. jmenovati se má. Jestliže by pak při tomto sněmě to z strany náboženství na místě postaveno nebylo, tehdy aby J. M. ráčil to tak sněmem tímto opatřiti, kdyby jacíkoli sněmové budoucně od J. M. rozpisováni a držáni byli, aby stavové pod obojí nebyli povinovati k žádným artikulům a proposicím sněmovním přistupovati, je uvažovati, leč by prvé ten artikul o náboženství na místě jistém postaven byl. Však mezi tím, dokud by koli se to na sněmě obecném neskoncovalo řádně, tehdy aby podlé milostivého J. M. C. skrze nejvyššího purkrabího Pražského na obecném sněmě tomto oznámení ze všech tří stavův pod obojí jeden každý, žádného nevymiňujíc, též i lidé poddaní při náboženství svém křesťanském od nižádného člověka světského ani duchovního žádným poručením ani jakýmkoli vymyšleným spůsobem utiskováni ani sužováni nebyli; nýbrž aby dotčení stavové pod obojí náboženství své

křesťanské bez překážky jednoho každého svobodně provozovati mohli. 1608

A to vše, jak se tuto píše, aby do nynějšího sněmu podlé jiných artikulův slovo od slova se vepsalo, za to J. M. poníženě a poddaně žádají. — Co se dispensací tkne, kdež J. M. vysvětlení žádati ráčí, za to stavové J. M. žádají poníženě, aby proti božím zákonem zapověděným stupňům žádné dispensací žádnému se nedopouštělo; nýbrž kteříž by se tak ženili neb vdávaly a v krvi proti zápovědi boží tak blízce se spojovali, aby takoví na slavný soud zemský obesláni, a več by jim to tam obráceno bylo, to podniknouti povinni byli. I zůstaveno při tom, však co se jen samých evangeliků tkne; ale papeženci zanecháni předce při dispensací papežské. —

Po přečtení a uvážení repliky té nejvyšší purkrabě v přítomnosti jiných nejvyšších úřed. a soud. zemských jmenem a na místě císařském dal stavům na ni odpověd tu: že J. M. C. milostivě dovolovati ráčí, aby táž odpověd jejich, co se náboženství dotýče, do tohoto sněmu pojata byla; a i to že se konečně stane, za to že on jim sám ústy svými připovídá a je o tom konečně ujišťuje. Jakož pak v tom stavův nikoli nezmýlil, jakž se tomu všemu z tištěného snešení sněmovního šířeji vyrozuměti může. A to také hned v kanceláři v přítomnosti stavu vyššího ten meč a koruna, s kostela panny Marie před Týnem z obrazu vytesaného krále Jiřího sňaté, zase jsou Pražanům navráceny.

Druhého dne června kommissaři arciknížecí dříve, nežli odjeli z Prahy do Brodu k arciknížeti, stěžovali sobě přede všechněmi stavy skrze Karla Žerotína, kterak pod tímto jednáním o pokoj císařští služebníci dva, Ferdinand Konsin a Tiberci Himelreich, divné praktiky proti arciknížeti skládají. A když tíž kommissaři od sněmu již šli a na vůz v placu velikém před palácem sedali, tu jeden z českých střelcův vypálil k Šebestianovi Hogerovi, rakouskému pánu, kterýž v tváři poněkud byl k Karlovi z Žerotína podobný, ale ručnice mu nevystřelila. Když pak chtěl po druhé k němu změřiti, vzat jest a do vězení na Malou stranu dodán. Nazejtří držán jest mustruňk pod Vyšehradem českého lidu, jehož pěchoty našlo se 18000 a jízdy 1500 kromě lidu verbovaného, totiž Valonů, jichž do 5000 bylo, a v Pražských městech též do 10000 pohotově se ho nalézalo. Při čemž povstali rozdílní soudové v obci. Někteří vedli k tomu, aby se s arciknížetem bili, pravíce, že jsou mu dosti silní, a zvláště poněvadž toliko z šesti krajů lid ten český sebrán jest, že by z druhých osmi krajův mohli na ně pozadu udeřiti. Což když

1608 se rozhlásilo v ležení arciknížecím, tedy arciknížе položil se
s táborem svým polem blížeji Prahy u vsi Dubče.

Ale hned také větší opatrnost v městech Pražských se nařídila: silné varty u všech bran se držely, k branám děla přitažena, z šibenice za Horskou branou udělán plochauz a na Žižkově hoře veliké šance zdělány a položeno do nich několik praporů knechtů, též i veliká střelba tam založena. Podtím počalo se onde i onde šarmiclovati z obojí strany, tak že Uhři naše lidi a naši zase jejich nejednou přepadali a mordovali.

Čímž však nepřekáželo se naprosto nic jednání stavův
8. čvn. hlavnímu; kteříž 8. d. června na plném sněmu s jistým císaře
Rudolfa dovolením zavřeli všickni jednomyslně na tom, aby jisté osoby ze všech tří stavův se volily, kteréž by na Dubči s kommissaři arciknížecími o pokoj a porovnání jednali, však na další císaře Rudolfa a stavův zavírání a ratifikací. Což se tak stalo. A voleny jsou osoby tyto: Adam z Šternberka na Bechyni, v nově volený nejv. purkrabě Pražské; Jan Jiří z Švamberka na Vorlíku, nejv. komorník; Adam mladší z Waldšteina na Hrádku nad Sazavou, nejv. sudí království českého; Jan Auštěcký; Theobald Švihovský z Rizmberka; Karel Mracký z Dubé; Karel z Wartemberka; Ferdinand z Donína; Jaroslav Bořita z Martinic; Joachim Ondřej Šlik, hrabě z Pasounu a z Lokte; Václav z Budova: z pánův. Jan z Klenového, nejv. písař království českého; Krištof Vratislav z Mitrovic, purkrabě Karlšteinské; Purkhart Točník z Křimic, podkomoří království čes.; Adam Hrzán z Harasova, purkrabě kraje Hradeckého; Fridrich z Bílé; Prokop Dvořecký; Jiří Otta; Jiří Vratislav: z rytířstva. Z Pražanův pak a z vyslaných měst též tolik osob, jichžto jmena poznamenaná sem nenalezl. Od toho dne až do skonání té věci každý den jmenovaní plnomocníci jezdili ven do Dubče *) a rokovali pilně s kommissaři arciknížete.

15.črn. Kterýž podtím 15. d. června se vším svým vojskem podal se ještě blížeji ku Praze a položil lid svůj nad Malešicemi u Štěrbohol polem, tak že to ležení bylo tak veliké jako Staré i Nové město Pražské; a nedaleko od ležení na jednom vrchu blížeji ku Praze stáli dva velicí stanové rozbití, v nichž by se s obojí strany prostředkové a kommissaři k jednání po-
18.črn. koje shledávati mohli. A to trvalo tak až do 18. dne června,
kdežto pán Bůh požehnal tak dalece tomu jich jednání, že s pomocí milosti jeho svaté stavové arciknížе na svrchu oznámený spůsob a výminky za čekance království českého při-

*) V ruk. omylem „do Budče.“ Red.

jali a vyhlásili, a že se tomu všemu od nich za dosti státi má, 1608
jistým reversem pod pečetí zemskou opatřiti se zakázali, pokudž z druhé strany i arcikníže je reversem svým ujistiti nepomine. A císař Rudolf také s týmž bratrem svým spokojen a smířen, jakkoli potom o menší případné věci bylo ještě jednáno za tři dny pořád. Mezi jinými věcmi bylo vedeno k tomu od arciknížete, aby císař dluhy své v markrabství moravském sdělané okolo 700000 kop nebo zl. sám zaplatil. Ale kommissaři čeští bránili se tím, že to není možné mu vypodniknouti, poněvadž sama jeho česká komora byla by dlužna přes tři milliony zlata.

Potom přimlouvali se stavové čeští za toho buřiče moravského Ladislava Berku, aby mu předešlé jeho přečinění nebylo ničímž zlým zpomínáno. Moravané však stáli tuse na tom, aby svou nevinu v tom, kde jest co sirotkům sobě svěřeným i jiným lidem ublížil, v Moravě při sněmu obecném dovedl. O to také mezi kommissaři českými a Moravany byla veliká tahanice, jaký revers císař týmž Moravanům dáti má, že jsou tím tažením do Čech a pod správu dáním se arciknížeti nic proti předešlým povinnostem svým, jimiž císaři byli zavázáni, neučinili. Kteréžto slova kommissaři bez vůle císařské do téhož reversu položiti nechtěli. Ale Moravané to tak vedli, že věci slušné žádají, protože mají v zemi své jistý landfrid, k němuž císař jakožto markrabě moravské jest také přísahu jakožto nejpřednější landfridník učinil. A ten landfrid mezi jinými věcmi že obsahuje v sobě toto:

Kdož by koli proti tomu landfridu mluvil, radil, ovšem pak činil, že proti takovému všickni sobě pomáhati mají. A poněvadž J. M. C. skrze neupřímné a zlé rady proti témuž landfridu neobyčejnými obsilkami do soudu komorního, též poručeními z kanceláře české takový landfrid jejich na ublížení práv, privilegií a svobod jejich jest protrhovati ráčil; že jsou tu Moravané nic proti povinnostem svým odtržením se od správy jeho a přidržením se arciknížete neučinili, nýbrž že by byli zhřešili proti landfridu a povinnostem svým, kdyby toho byli neučinili. Ale učinivše to, že jsou dle svých přísah a závazků podlé landfridu přísahám a povinnostem svým dosti učinili; a to že jim císař slušně v svém reversu vysvědčiti povinen bude. — Což potom vždy předce sobě dovedli, že v témž reversu císařském, v neděli ochtab sv. Víta na hradě Pražském daném, byla doložena klausule taková: „A protož tímto listem k budoucí věčné památce sami od sebe a radou našich věrných a milých vyznávati a vysvědčovati ráčíme, že tato jich stavův markrabství moravského s panem bratrem naším nejmilejším učiněná smlouva, spolčení, tažení a na nás vložená

1608 žádost proti nám nebyla, není ani na budoucí časy býti nemá; a že jsou to bez urážky své dobré cti a dobře zachovalého jmena učiniti mohli. A tak že jim to a budoucím jich na žádnou škodu, ujmu a ublížení nyní i na budoucí věčné časy býti nemá.“

Nápodobně kardinal z Ditrichšteina jakožto biskup Olomúcký hájil se Moravanům, že biskupové moravští náležejí pod jurisdikcí králův českých. Ale Moravané dali mu za odpověd to: Když císař arcikníželi správu vší Moravy a všech stavův téhož markrabství zcela a zouplna pouští a všecky z poddanosti své osvobozuje, tedy že jest v tom počtu i on biskup zavřín. Přes to však všecko chceli jako kardinal pod jurisdikcí císařskou býti, toho že se mu přeje; ale biskupu Olomúckému že té svobody pustiti nemohou, leč by biskupství svého jinému biskupu odstoupil.

Což on slyše, spokojil se v obraně své. Potom obojí
23.čvn. kommissaři sjeli se 23. d. června z Prahy na Libni, a spisovali tu smlouvu mezi císařem a stavy království českého z jedné a arciknížetem i zeměmi s ním sjednocenými z strany druhé, též jmenované reversy. Což vše teprva na druhý den ve dvé hodiné na noc zhotovili. —

Když se ty věci v království českém tak dály, podtím také kommissaři turečtí a uherští podlé Koloniče hejtmana krajského traktovali silně o pokoj trvanlivý v městě Komárně, až naposledy i oni také pilností svou přivedli k tomu, že byl předce na dvaceti let skončován a zavřín.

25.čvn. Pětmecítmého pak dne června relací snémovní korrigovala se v sněmu. A když ten artikul o náboženství čten byl při závírce, že strana pod jednou také se opatruje s tím doložením, budeli chtíti dáleji na budoucím sněmu co k tomu artikuli o náboženství promlouvati, toho aby měla moc; a stavové pod obojí doslechli klausule té: tedy sstoupili se tu v soudnici do kola, a dožádali se Václava Budovce, aby promluvil od nich, že strana pod obojí žádá podobně doložena býti do té závírky, a to na budoucím sněmu promlouvání aby nebylo na ublížení a ujmu ničemuž tomu, na čemž jsou se již jednou stavové pod obojí s J. M. C. snesli, a aby se v relací snémovní nejmenovali strany pod obojí ale strana pod obojí. Což se i stalo. A tak to k též relací snémovní vše jest přiloženo. —

Téhož dne po sněmu někteří páni pod jednou přistoupivše k Václavovi z Budova, učinili naň dotázku takovou: Proč tak všecky stavy pod obojí zastává? Nebo že se o tom dobře ví, že se Pražskými kněžími, a kteří v konsistoři se ordinují, nespravuje; a že jináč učí konsistorští kněží, jináč,

kteří v říši jsou řízeni, a jináče také bratří: a tak že nemohou všickni zároveň slouti stranou pod obojí, ale stranami. 1608

I oznámil jim týž Budovec na otázku jich zdání své dobré v ten rozum:

„Že všickni ti pod obojí, kteříž se tuto od nich stranami jmenují, nejsou než jedna strana pod obojí, protože se všickni k té jedné konfessí, kterouž sou sobě z společného snešení z písem sv. na sněmě léta Páně 1575 sepsali, přiznávají, že pak rozdílné řády, ceremonie a církevní kázeň mezi nimi jsou, to že jednotu pravdy boží v té konfessí obsaženou, též ani svazku lásky křestanské mezi nimi neboří a bohdá nezboří. A jestliže jsou v Čechách trojí mezi stranou pod obojí v řádích a ceremoniích rozdílové; tehdy že při straně pod jednou těch rozdílův v řádích a ceremoniích na sta by se načísti mohlo, tak že jezuiti, kapucíni, františkáni, dominikáni a jiní mnozí řádové, jak v šatstvu tak při pokrmích, tak při ceremoniích kostelních, velké rozdíly, divné regule a rozmanité správy mezi sebou mají, avšak všickni jednoho náboženství katolického a jedné víry býti se praví. I jestliže jim to na škodu není, tehdy že i nám ti rozdílové v ceremoniích a v řádích církevních, kteříž jsou velmi malí proti straně pod jednou, na ublížení býti nemohou a nemají, když se všickni k jedné pravdě boží, v jedné konfessí obsažené, hlásíme. A poněvadž my se o jejich rozdílné ceremonie a řeholy nestaráme a jich nespravujeme, aby se i oni o naše nestarali; nýbrž že strana pod obojí o tom dobře ví, že jakož nám podobojím vždycky roztržitosti naše odrhají, tak ovšem více že by nám nepřáli, kdybychom i v těch zevnitřních ceremoniích, kteréž církev svatá vždycky na svobodě měla, a kteréž jakož nespasují tak i nezatracují, se docela za jedno srovnali. Ale že se to na oko vidí, že strana pod jednou vždycky nejvíce na to myslí, kterak by mezi stranou naší roztržitosti činila, tak abychom sami sebe bez nich aneb s pomocí jich se hubili, čehož pán Bůh na nás dopustiti neráčí.

My že žádného k víře nenutíme a nutiti nebudeme, vědouc, že víra jest dar boží; totéž aby i oni činili. Nebo že sv. Pavel měl také rozdílné církve, k nimž listy své psával, totiž do Říma, do Korintu, do Galaty, do Efezu, k Filipenským, k Kolossenským a k Tessalonicenským, při nich nedostatkové a rozdílové netoliko v ceremoniích a v řádích církevních, ale i v učení velicí byli, tak jakž se z epištol sv. Pavla spatřuje; avšak nenutil žádného z nich k víře, ale vyučoval je slovem božím a ne mečem, trestal některé méně, některé přísněji, nad některými i plakal. A tak netrápil pro

1609 vírou jiná, ale sám trpěl pro ni: neodlučoval mdlejších od milosti boží, ale vedl k ní a pozdvihoval mdlých, nýbrž tak říkával: „Kdo nemiluje pána Krista, budiž zlořečený a proklatý!“ Na věrném tedy milování Boha a bližního, též na dobrém svědomí a svatém obcování více zakládal, než na slavném a chlubném umění, tak že lásku svazkem dokonalosti nazval; a kdo té nemá, by uměním svým i tajemství boží zpytoval, hory zázračně přenášel, statek chudým rozdal a sebe samého k spálení vydal, že by nic jiného než pokrytec a trapič bližního svého nebyl, pro něhož Kristus umřel, a kterýž svému pánu padá i povstává. Že pak někteří nesvorní kněží v hanění a potupování jedni druhých se vydávají, tím jiní pokojní kněží, ovšem pak všecka obec vinna býti nemá a není, aniž na kněžstvu samém, ačkoli jsou správcové duší našich, církev boží záleží, anebo že by jim samým darové božího umění uděleni byli; ale že p. Bůh církev svou i skrze regenty a vrchnosti světské, též při válkách lidi statečné jakožto Bůh zástupův a starý regent a voják spravuje a řídí. I protož jsouli kteří kněží nepokojní, že vrchnosti jich, strana pod obojí, Bůh dá, pokojni a jedni druhých milovni budeme, i kněžstvo naše k tomu povedeme; ano i stranou pod jednou jakožto s spolukřesťany svazek svaté lásky zachovávati míníme a Bůh dá budeme.“

Potom maje týž pán z Budova s některými z stavu panského i rytířského pod obojí shledání, ti oznámili mu, kterak jsou k nim někteří také páni a rytíři papeženští přišli, žádajíce jich, aby proti těm, kteří se bratřími spravují, ohlášení učinili, že jich v svém spolku trpěti nechtí. Jiní pod jednou týmž způsobem chodili k těm stavům, ješto se konsistoří a kněžstvem jejím spravují, žádajíce jich podobně, aby proti těm také protestací učinili, že oni tou staročeskou věrou, proti kteréž Augšpurská a bratrská čelí, se spravují; a když to učiní, že císař mimo jiné jejich všecko náboženství jim potvrdí a je všelijak k úřadům i jinák fedrovati bude.

Ale nebylo nic při nich tou praktikou způsobeno, nebo dávali jim na roztržku jich za odpověd to: Že jsou se jako počestní lidé jednou k té konfessí české, k tomu porovnání přiznali a nyní na sněmu tomto vlastními rukami podepsali, že všickni pod obojí k té konfessí se hlásíce, za jednoho člověka státi mají a státi, Bůh dá, budou. Nebo kdyby se byli chtěli jedni od druhých na tré děliti, byl by se každý hned zvláště podpisoval, ale tuto že všickni i společně se podpisovali i společně připovídali, za jednoho spolu býti tak, komuž by koli jaké ublížení díti se chtělo, to aby všickni jakožto oudové jednoho těla, jedné víry a jedné konfessí ve vší poníženosti a

poddanosti na J. M. C., na slavný soud zemský a na sněm 1608
obecný vznesli. A že se dobře spatřuje, k čemu by se tuto od některých vésti chtělo: ne toliko aby stranu pod obojí roztrhli, jedněch proti druhým ponukli a posdvihli; ale kdyby kněží v říši ordinované též bratrské vyhnali, tedy že by totéž i konsistorianskému kněžstvu učinili anebo je docela pod jurisdikci a poslušnost arcibiskupa přivedli,*) tak aby vyšších stavův kollaturami on sám vládl. Ale že k tomu s pomocí boží nikda nepřivedou; poněvadž král a pán náš nejmilostivější posnav nás všech jak pod jednou tak i pod obojí po veškeren čas svého otcovského panování nad námi, ovšem pak nyní v těchto proměnách, věrnost a poddanost, ráčil jest skrze milostivou svou resoluci i nás pod obojí, kteříž ve jmenu sv. Trojice pokřtěni jsme a k té české konfessí se hlásíme, při svobodném náboženství našeho provozování zůstaviti, a aniž ten budoucí sněm o náboženství rozepsán jest proto, aby tuto milost nám od J. M. C. Maximiliana udělenou rušiti měl, ale aby se stavové pod obojí snesli, jakým dobrým pořádkem tato milost by jíti a jak k zachování svaté svornosti i mezi stranou pod jednou by státi měla.

Téhož dne 25. června arcikníže Maximilian přijel do le
žení k bratru svému a odtud potom na druhý den do Prahy 26.črn.
k císaři. Proti němuž když vyjel nejvyšší z Buchámu s několika kornety reitharů, trefil v jedné vesnici na koliksi set reitharů českých a svodl s nimi dosti tuhou bitvu, v níž z obojí strany nemalý počet padl, ale po naší více. Císař přivítav vlídně bratra svého v rytířské světnici, měl s ním v pokoji svém dlouhé rozmlouvání v tichosti. V tutéž dobu dostali se do ležení i vyslaní slezští, a druzí jeli do Prahy k císaři, vyhledávajíce toho při něm snažně jmenem knížat a stavův slezských, aby jim náboženství evangelické též osvoboditi a jejich svobody a privilegia potvrditi ráčil. Nebo pokudž by se toho nestalo, že by se musili také pod správu arciknížete Matiáše jako Moravané dáti a ochrany při něm své hledati.

Poněvadž pak stavové byli již na hotově snešením sněmovním, protož vyslali z plného sněmu pro kommissaře arciknížecí do ležení Kašpara Melichara z Žerotína a Václava z Budova, aby přijeli mezi ně ku přeslyšení relací neb snešení sněmovního. Ale že přijeli ten den pozdě do Prahy u velikém počtu a zvláště Uhrův, tou příčinou odloženo vyhlášení sněmu do rána. Kdežto sšedvše se všickni do soudnice ráno v 7 hodin na půl orloji, dali čísti tuž relací vůbec, což trvalo

*) Nepřišloli potom na to po bitvě na Bílé hoře? Pos. Škálovo.

1608 za pět hodin; nebo i všecky smlouvy tehdáž zdělané i reversové byli slovo od slova publikováni. Smlouvy obsahovaly v sobě přední punkty tyto: I. Že stavové arcikníže za voleného čekance království českého vyhlásili a přijali, však tak, jestli by císař pořádných dědicův po sobě zanechal, tedy aby arcikníže království české s radou nejvyšších úředníků a soudců zemských i všech tří stavův až do vzrostu týchž dědiců mužského pohlaví spravoval. II. Moravané aby i hned pod správou jeho zůstávali, kteréž také císař z poddané poslušnosti propouští, však na ten opět spůsob, aby od království českého na budoucí a věčné časy se neodtrhovali a žádného jiného za pána budoucně kromě toho, kdož by králem českým byl, sobě nebrali. A pokudž by arcikníže za živobytí císaře umřel, aby mohli sobě z domu rakouského, kdo by se jim nejlépe líbil, za správci vzíti dotud, dokudž by jiný král český nebyl. III. Kdo co v tom tažení z poddaných a služebníkův císařských, dav se k službě arciknížeti potřebovati, provinil, anebo že by nějaké s ním srozumění měl, též i z druhé strany, to aby z obojí strany odpuštěno bylo.

V reversu pak císaře Rudolfa, stavům království českého na to volení daném a upečetěném v sobotu po Božím těle, činilo se opatření týchž stavův a privilegií jich takové: Poněvadž jmenovaní stavové, věrní jeho milí poddaní, považivše při sobě bedlivě věrné a upřímé J. M. péče, kterouž o království to, k jeho prospěchu dobrému vésti ráčí, na milostivé a otcovské jeho toho při nich vyhledávání, ano i na snažnou arciknížete žádost dotčené arcikníže Matiáše za čekance království českého po smrti císařské na výminky svrchu psané zvolili a žádného jiného budoucně za krále sobě nebrati kromě osobu jeho zvláštním reversem zakázali se a přiřekli; a protož že císař Rudolf přiříká a připovídá za sebe, dědice své i budoucí krále české všem pánům, rytířstvu, méstům Pražským i jiným městům a vší obci stavův též koruny české, že jim to svobodné volení arciknížete za čekance, ani právům, řádům, privilegiím, svobodám, vysazením a obdarováním zemským i všem slušným starým i jiným zvyklým obyčejům dobrým, zvláště slavných pamětí krále Otakara, kr. Jana, císaře Karla, kr. Václava, cís. Zikmunda, kr. Albrechta, kr. Ladislava, kr. Jiřího, kr. Vladislava, cís. Ferdinanda a cís. Maximiliana, J. Msti. pana otce jeho nejmilostivějšího, všechněm zápisům daným a vyšlým až do jich smrti, není a býti nemá k žádné ujmě a škodě nyní ani na časy budoucí a věčné.

Arcikníže Matiáš podobně zavazoval se a přiříkal týmž stavům v reversu svém, v ležení jeho polním mezi Štěrboholy a dolními Měcholupy ve středu po sv. Janu křtiteli podepsa-

ném a upečetěném, podlé uvolení svého vlastního věci tyto: 1608
Předně, že to jich volení nemá jim sloužiti nikda, nyní ani potom, k žádné ujmě a skrácení privilegií a svobod jejich, jakož v prvním reversu císařském již doloženo jest. Druhé, že to všecko, což J. M. C. i jiní předešlí králové čeští z strany povinnosti i jiných všech věcí k tomu příslušejících od sebe činili, i on jim stavům tolikéž vykonati chce. Třetí, že za živosti J. M. C. bratra svého nejmilejšího v kralování, vladařství a panování království českého ani knížetství slezských ani horních i dolních Lužic k témuž království příslušejících bez zvláštní vůle J. M. C. a všech tří stavův se vkládati a na se potahovati nemá a nebude, než teprva když by císař z toho světa vykročil. Čtvrté, jestli by pak co toho před sebe bral, anebo v čem toho, což J. M. C. i jiní předešlí králové z strany povinnosti i jiných věcí činili, když by k království českému přišel, tolikéž vykonávati se zpěčoval, tedy že stavové tou měrou ničímž jemu dáleji povinni nebudou a býti nemají. —

Po publikování sněmu ještě toho dne k večeru obojí strany kommissaři do ležení k arciknížeti jeli, a kardinal z Ditrichšteina spolu s nimi. Ten vezl s sebou od císaře korunu uherskou s mečem krále Štěpána sv. s jablkem zlatým a dva páry střevíců jeho, též sukni drahou: což vše bylo několik set let staré. Proti nimž vyjeli páni uherští slavně u polí Malešických a uvedli kommissaře ne do ležení, ale k stanům arciknížecím, kteříž opodál od něho rozbiti byli. V tu dobu všecko vojsko lidu pěšího i jízdy v svém pořádku vojenském stálo, skrze něž kommissaři jeli. A byvše při dodávání též koruny a jiných regalií pod stanem zeleným, nejprvé kardinal latinskou řečí mluvě, takové koruny, sceptrum, meče a jiných ozdob a klenotův královských dodával arciknížeti s tím oznámením: že J. M. C. ráčí jemu ty věci odevzdávati a nimi ho poctívati pro tu jeho snažnou a hrdinskou snažnost a práci, již dosavad při obhajování celého království proti moci a tyranství tureckému, neváživ sobě nic ani života svého vlastního, s velikou platností vésti jest ráčil; jsa přitom J. M. C. k jeho lásce i na časy budoucí vší milostí i přízní svou císařskou a bratrskou vždycky upřímě nakloněn.

Na to dána mu zase odpověd a poděkování učené od arciknížete též jazykem latinským skrze Jiřího hraběte z Turzy; potom na místě Uhrův biskup Vesprýmský učinil pěknou oraci latinskou k arciknížeti, v níž ctnosti jeho knížecí ozdobně zveličoval. Na tu také dal odpověd na místě arciknížecím kancléř jeho. Po té odpovědi i hned po třikráte tak tuze střelba malá od celého vojska i z velikých kusů šla, že se zdála i

1608 země třásti, a to trvalo až do hodiny na noc. Naposledy kommissaři dodávali arciknížeti ku přečtení i ku podpisům reversy rozdílné a pečetili je vedlé něho.

Po vykonání všeho toho arcikníže pozval všech komissarův z vyšších stavův, kteří tu byli, k večeři, dav dvě tabule dlouhé připravojiti, při nichž dobře do sta osob sedělo. A byl za jídlem velmi vesel, mnoho rozprávěl i z nemalých sklenic pro rozdílná zdraví pil, tak že kommissaři a jiní tu přítomní s dobrými rauši od něho v šest hodin na noc do Prahy přijeli. A poněvadž arcikníže nechtěje býti stavům a poddaným již na delší stížnost a záhubu v zemi s lidem svým, strojil se zase zpátkem do Rakous vyjeti; pročež stavové
28.čvn. 28. června zvolili jisté osoby k provázení z země jak arciknížete samého tak ovšem i jeho lidu. Kterýž dvěma cestami táhnouti měl: totiž arcikníže s lidem rakouským a s Ráci k Táboru; ten díl vedli kommissaři zřízení, Štefan Jiří z Šternberka, Karel Mracký, Adam mladší z Waldšteina a Henrich Mates hrabě z Turnu. Uherskému pak houfu nařízeni za kommissaře, Kašpar Melichar z Žerotína, Václav z Budova, Fridrich z Bílé, Jiří Vratislav, Jan Štampach a Vilím Trmal; a poněvadž bylo Uhrů pospolu 6000, pročež vedli je ve třech houfích. Moravského lidu vůdcové byli, Ladislav Zeidlic, Petr z Libentálu; avšak moravský lid, jehož půl páta tisíce bylo,
30.čvn. vždycky v patách za Uhry táhl. — A tak 30. dne června arcikníže se vším svým vojskem ráno hnul se od Prahy, a ležení zapáleno.

Při odtažení lidu toho nikdež nic slyšeti nebylo o takových škodách, jakéž jsou se předešle dály, pro něž také mnozí od svých nejvyšších provazem, mečem i rožněm ztrestáni byli. Až když Uhři přitáhli k městu Přelouči, tu jeden Uher z stavu rytířského, jeda s svým kommissařem, Janem Štampachem, do svého kvartýru, zrádně od někoho, který se za plotem skryl, zastřelen byl. A poněvadž nedaleko od Přelouče veliký počet lidu krajského se položil, obávati se bylo, kdyby byli mostu neshodili, žeby pro toho Uhra bez nějaké šarvátky jiní Uhři od Přelouče byli neodtáhli.

Odtud jelo se na noc ku Pardubicům, a když šli vozové napřed, puštěni jsou do města; než druhou branou pustiti jich nechtěli. Tu poznav jeden sedlák svou klisnu; když mu ji Uher dáti nechtěl, přišli jiní sedláci na retuňk, netoliko Uhra zbili, ale i tu zastřeli. Pročež vzešla silná rvačka o to mezi Uhry a Čechy, tak že jedni druhé mordovati počali, ač měšťané měli hrubý fortel proti Uhrům, že na ně z domů stříleli.

Takový pokřik když přišel před nejvyšší uherské a před 1608
kommissaře, tedy hned Melichar z Žerotína a Václav Budovec, vsedavše na koně, vzali mezi sebe nejvyššího jich hrabě Turzu a prosili ho, aby své hejtmany a Uhry krotil, kteří se velice sařikali, že tu nevinnou krev tak mstíti chtějí, že od muže až do dítěte nic živiti nechtí, a město že zapálí.

A tak dotčení kommissaři s hrabětem Turzym i se vším jeho vojskem do města vtrhli; ale že žádný již více nestřílel, tou příčinou také sešlo z další potržky a krveprolití. Mezitím kommissaři měli dosti činiti s nebezpečenstvím hrdel svých, aby lid ten zbouřený ukrotili, zakázavše se, že na původy toho mordu bedlivě poptati se chtějí. Přijevše tedy na zámek, nalezli v něm mnoho set lidu zbrojného, ale hejtman Pardubský ohlašoval se, že ten lid jest tu pro dobré Uhrův a ne ke škodě jim; k tomu že chce vydati ty, kteříž šarvátku tu začali, jen pokud se jich budou moci uptati, jakož pak potom i jednoho vydal jim.

A tak po mnohém jich kommissarův jednak na zámek jednak zase mezi Uhry jezdění a prostředkování teprva ve dvě hodině na noc skončil se ten rozbroj dokonale, a na ráno při odtažení Uhrův našlo se, že do padesáti osob z obojí strany zbito v městě i na předměstí. To se stalo 2. dne července. 2. čvnc.

Třetího dne julii přijeli Uhři do Litomyšle a 4. na pomezí 3. 4.
moravské, kdežto kommissaři rozžehnali se s Uhry a odvedli července.
je komissarům moravským, objednavše to prvé při hraběti Turzym, pokudž by kdo z sedlákův poznal co svého mezi Uhry, aby jim to bylo zase propuštěno a passirováno; čehož našlo se na skrovně. —

Druzí kommissaři vedli arcikníže s lidem a s střelbou velikou k Benešovu a k Táboru, až se dostal k hranicem rakouským; s nimiž se tu také laskavě rozžehnal.

Takové skončení vzala ta jízda arciknížete Matiáše do koruny české; s jak velikým ziskem a platností její, to potom čas a příběhové v něm zběhlí patrně ukáží. V tu potržku, jakž obyčejně se to přihází v takových případnostech, přicházeli divní paškvilové v Praze, v nichž kontrfektovali se živými barvami přední původové toho nedorozumění a roztržky mezi bratřími.

Brzo po odjezdu z země arciknížete přijel do Prahy k císaři 9. d. července kardinal Mellin v poselství od papeže 9. čvnc.
ve 150 osobách a uveden jest slavně do hospody své na Hradčany do domu arcibiskupova. Zatím na den sv. Markéty kommissaři, od císaře a stavův k přiložení těch všech akt, smluv a reversů na zámku Karlšteině k jiným privilegiím

1608 zemským sněmem zvolení, dovezli ty originaly v místo určité v osobách ze stavu panského 14, mezi nimiž přední byl Petr Vok z Rožmberka, a rytířského osm, pokudž však všickni k tomu se uprázdniti mohli. A ač celé markrabství moravské podlé dovolení císaře Rudolfa vykonalo člověčenství arciknížeti Matiášovi; však s tím se vším samotný Ladislav Berka a jeden Žampach postavili se v tom stavům moravským na odpor, a nežli by tu povinnost vykonali podlé jiných, raději všecky statky v témž markrabství ležící opykali a obrátili se do království českého. Pročež stavové ujali se sami týchž statků a zapověděli poddaným jich, aby ani jednoho ani druhého potud více za svou dědičnou vrchnost neuznávali a s nimi naprosto nic činiti neměli.

14. čvc. V tom arcikníže Matiáš s Maximilianem bratrem 14. d. července u večer přijel šťastně a slavně do Vídně, byv přivítán v jistých místech před i v městě, nejdříve od arcibiskupa uherského a hraběte Trautsona, potom od úřadů, za třetí od židů a naposledy od kněžstva, kteréž uvedlo jej do kostela sv. Štěpána a tam Te deum laudamus nade příjezdem jeho držalo. A kudy jel k zámku, tu na mnoha místech stály vítězné brány a prumpanchové, jemu ku poctivosti nákladně vyzdvižení, až k samému hradu Vídenskému. Střelba také veliká i menší pouština silně. Po třech dnech vyslyšel poselství turecké, kteréž naň již drahný čas ve Vídni očekávalo. To spraviv odjel s Maximilianem bratrem svým do Šadvínova, kdežto shledal se s arciknížetem Ferdinandem z Grácu, strýcem svým, a porovnal se s ním přátelsky o některá nedorozumění mezi nimi zašlá.

Měsíce srpna vypravili stavové obojích Rakous ano i markrabství moravského vzáctná poselství do Vídně k čekanci, vyhledávajíce toho při něm snažně, aby podlé snešení sněmu Prešpurského náboženství jejich evangelické jim vůbec propustil. I ačkoli stavům hořejších Rakous nebylo tehdáž ještě nic dokonale povoleno, však předce učiněna jim k tomu naděje dobrá, že v žádosti své brzo uslyšáni budou.

Moravané pak, položivše sobě sněm v Brně, snesli se mezi sebou na něm o nížepsané artikule obecní: I. Aby mohli o statcích svých pořízení činiti bez mocného listu královského, však tak, aby žádná strana kollatur svých na osobu náboženství odporného nepřenášela. II. Aby žádný cizozemec kromě Čecha v soudu zemském ani při žádném jiném neseděl. III. Aby jezuiti byli povinni stávati k soudu zemskému tím spůsobem, jakž to v království českém při minulém sněmu jest nařízeno. IV. Aby všickni soudcové i jiné přísežné osoby k úřadům a povinnostem svým vykonávali povinnost takovou, jakouž svě-

domí jich snésti může. V. Aby žádný z stavův a z obyvatelův moravských bez vůle a vědomí stavův sám o své ujmě žádné války ani pozdvižení v zemi nezačínal. VI. Aby stav duchovní bez vědomí nejvyššího komorníka markrabství moravského nic od duchovenství uprodávati nemohl. VII. Aby jeden každý věřil to, k čemu jej vlastní jeho svědomí vede a víže, bez překážky druhého. VIII. Aby úřadové obecní osazovali se osobami hodnými beze všeho ohledu a rozdílu, jakéhož by náboženství následovaly. IX. Aby statkové Ladislava Berky a Žampachovi od země rozprodáni a po splacení dluhův spravedlivých ostatek summy trhové k obecnému dobrému obrácen byl. Chtělili by pak stavové z ní co dětem Berkovým učiniti, to aby při uvážení jich zůstalo. X. Aby rod pánův z Lichtenšteina za nejpřednější v Moravě držán a mezi stavy přední místo i přímluvu měl nyní i na budoucí časy. Při témž sněmu také Karel z Žerotína vykonal povinnost k hejtmanství markrabství moravského. 1608

Potom 26. d. srpna arcikníže Matiáš vjel slavně do Brna a přijav od stavův člověčenství, jakož jiné všecky svobody a artikule svrchu psané tak ovšem i artikule o náboženství zcela a zouplna jim potvrdil. Z Brna navrátiv se zpátkem do Vídně s dvorem svým měsíce září, byl pohledáván velmi šetrně a snažně od stavův obojích Rakous — z jichžto počtu čekalo naň v Vídni do 180 osob předních — dvojím spisem, aby jim též svobodné náboženství evangelického provozování dle nejedněch zámluv svých propustil, jakož pak již počínali sobě všudyž po zemi, v městech, v městečkách i po vesnicích kostely otvírati a kněžstvem svým osazovati. Ale že kardinal Mellin, kardinal Forgácz, Melichar Glézl Vídenský biskup a jezuiti leželi mu ustavičně v uších a sráželi jej s toho způsoby rozmanitými; z té příčiny nemohli ještě nic obdržeti na něm. Nicméně zařekli se vespolek velmi tuze i s stavy uherskými, nežli od úmyslu svého upustí, že raději hrdel i statkův na to vynaložiti chtějí. — 26. srp.

Mezitím u nás v Čechách, nežli nastal den k sněmu sv. Martinskému od císaře Rudolfa stavům pod obojí jmenovaný, praktikanti papeženští předce nepřestávali od svých postranních obmyslů, nýbrž když přišlo k obnově úřadův v městech Pražských, odeslali novou instrukcí jmenem císařským s kanceláře české 1. d. září, na den památný sv. Jiljího, 1. září
purkmistru a radě Starého města Pražského, kteráž v sobě obsahovala slovo od slova artikule tyto: Že J. M. římský císař a český král ráčí při obnovení nynější rady poctivým, purkmistru a konšelům Starého města Pražského, milostivě poroučeti, aby oni se podlé níže psaných i také oustně jim

1608 jmenem a z milostivého nařízení J. M. skrze urozené, Adama z Šternberka, nejvyššího purkrabí Pražského, Krištofa z Lobkovic, nejv. hofmistra, Adama mladšího z Waldšteina, nejv. sudího, a Zdeňka z Lobkovic, nejv. kancléře, vše král. českého, oznámených artikulův vždycky každého času poslušně a poddaně chovali a z nich — jakž J. M. C. té nepochybné naděje k nim býti ráčí — nižádným spůsobem nevykračovali:

I. Postranních schůzí z strany zapověděného náboženství pikartského (aneb jak se jmenují bratří Boleslavští) aby žádným vymyšleným spůsobem nedopouštěli a takovou osobu buď panského neb rytířského stavu, žádného neušetřujíc, zejmena poznamenaného podali; pakli by z spolusousedův jich byl, ním se ujistili a též poznamenaného do kanceláře české donesli. II. Tolikéž když se processí držívá, na ty dny aby osoby úřední bez výmluv všeckny se scházely a tak processí přítomny byly, do chrámu Páně v nedělní a v sváteční dny chodily, svátky panny Marie a apoštolské světily, posty od církve svaté nařízené zachovávaly. III. Aby se na spravování far, kostelův a škol nepotahovali; než v tom, což se služeb božích a učení církevního i školního dotýče, farářem se spravovali. IV. Farářům, poněvadž jsou hodni mzdy své, aby poctivou vedlé stavu jich dávali, aby nebyli povinni běhati žebrati. V. Bakaláři a mistři školní aby byli povinni v školách i v kostelích faráři se říditi. VI. Aby farářům správcův školních bezděk nedosazovali, ani toho, který by se komu líbil, bezděky neodjímali a jinam nepřenášeli. —

Titíž rádcové zlí a rušitelé pokoje a obecného dobrého — jakž je stavové v apologii své těmi jmeny křtí — přivedvše nejdříve k tomu, že stavové pod obojí při sněmu po neděli Exaudi držaném opatření svého majestatem císařským nedosáhli, zatím i toho dovedli, že týž sněm sv. Martinský ještě k dalšímu odložení přišel, a opět jiný sněm ke dni outernímu po obrácení sv. Pavla na víru křesťanskou v létu následujícím od J. M. C. jest jim rozepsán. Na čemž stavové pro samý pokoj a pomluvu jich další ještě tehdáž rádi a mile obvykli, vždy očekávajíce, zdali pak již aspoň dotčení praktikanti sobě usmyslí a jak s císařem tak ovšem i s nimi stavy ňák upříměji zacházeti budou. —

V Čechách pak léta 1605 jakož velikými chrousty všecko stromoví hubícími, tak i léta následujícího 1606 neobyčejným prudkým vichrem, lesy, stromoví a stavení rychle podvracejícím, ano i morním nakažením, povodněmi, léta pak 1607 zemětřesením, kteréž onde i onde v Moravě u Kounic,

v Čechách u Chrudimě se znamenalo, Bůh dával lidem návěští, že jistě nějakým nenadálým vichrem vojenským nás v Čechách navštíviti ráčí. Tak to tažení arciknížete do král. čes. předešla opět kometa v létě 1607 měsíce září. 1608

Mezitím pak aby pán Bůh své vyvolené v takových svých spravedlivých metličkách bez napomenutí a výstrahy časné z strany budoucího potěšení zanechati neráčil, ukázal to divným svým zázrakem, kterýž v Moravě téhož léta 27. d. měs. listopadu u Brna byl spatřín. Nebo ve tři hodiny na noc zdvihla se strašlivá mračna, a z nich šlo hrozné hromobití, blýskání a v nich hučení strašlivé, též i země třesení; byla také v tu dobu tma převeliká. A z toho nebe se otevřelo a koule ohnivá sletěla s něho na zemi a tak jasně všecken ten okršlek zemský na hodinu téměř osvítila, že v něm jasnější světlo nad denní bylo, a lidé za jiné neměli, než že v tom světle syn boží k soudu poslednímu přijde. Čímž neomylně dáno bylo znamení lidem pobožným, že i z těch strašlivých válek pán Bůh lidu svému mocen jest světlo svaté a pokoj svůj vyvésti a, jakž Zachariáš prorok praví, že z večera lidu božímu rozsvěcovati se bude světlo. —

V roce tomto 1608 požehnal světa Jan Václav Popel z Lobkovic, hejtman Starého města Pražského, v domě svém na Malé straně od špatné vícky. Nebo když mu komorník jeho obřezával nehty na prstech u noh, zařezal mu nůž do živého masa na palci; od toho potom zapálila se mu noha, tak že 11. d. prosince musili mu nohu pod kolena uřezati, ale ani 11.
tím bolest nebyla přetržena, nýbrž v krátkých dnech natrápiv pros.
se do vole, hrdlo za to dáti musil. Odkudž souditi, že to byla spíšeji zázračná pomsta boží nežli ňáké nebezpečné zranění; nebo uměl dobře napomáhati sužovati věrné křesťany za příčinou úřadu svého.

1609.

Jakož jsou stavové evangeličtí království českého dali 1609
k tomu povolení své pominulého roku, aby sněm obecný, jim od císaře Rudolfa jakožto českého krále ke čtvrtku před sv. Martinem rozepsaný, byl ještě jednou odložen do outerého po památce obrácení sv. Pavla na víru křesťanskou, v té neomylné naději, že aspoň již při témž času žádost jejich z strany osvobození a zjištění jim konfessí jejich české a podlé ní i všechněch služeb a svobod církevních k svému místnému a dokonalému vyřízení přijde; však s tím se vším když jsou se jmenovaní stavové pod obojí, nešanujíce v tom žádných nákladů, anobrž ani hrdel a životův svých, k témuž posléz

1609 jmenovanému sněmu u velikém počtu poslušně sjeli, tedy často jmenovaní nepřátelé jejich úhlavní, totiž arcibiskup Pražský s jezuity, Zdeněk Albrecht z Lobkovic, nejv. kancléř království českého, Vilém Slavata a Jaroslav Bořita z Martinic, i jiní jejich náhončí a pomocníci papeženští potutedlní nepřestávali celým úsilím svým jim v tom podivné překážky činiti a při osobě císaře Rudolfa všemi způsoby co nejhůřeji je obouzeti a ošklivíti, aby buď je mezi sebou tím snáze roztrhli, anebo předsevzetí jich pobožné dočista zkartili a zrušili.

28. led. Za tou příčinou 28. dne ledna t. j. ve čtvrtek po obrácení sv. Pavla nejvyšší kancléř přisedv mezi stavy do soudnice, dodal jim níže dostaveného psaní od císaře, jakž zprávu dával, odeslaného, kteréž téhož dne prvé nežli proposicí sněmovní byla jim předložena, vůbec čtené to v sobě obsahovalo:

Že císař, král a pán jich nejmilostivější, ráčí toho jistou zprávu míti, kterak pominulého sněmu, v pondělí po neděli Exaudi léta 1608 tu na hradě Pražském držaného, některé osoby z stavův království českého jsou nějaké zápisy činily a mezi sebou se zavázaly z strany toho artikule, co se náboženství a spisu, kterýž oni konfessí jmenují, a předmluvy nebo supplikací, cís. Maximilianovi pánu otci jeho nejmilejšímu někdy podané, dotýče, a dále podlé sebe veliký počet osob ze všech tří stavův potáhly a je k tomu přivedly, že jsou se také do téhož zápisu podepsaly. Ale že neráčil se J. M. do týchž osob, kteréž jsou toho původem, ani do těch, ježto se tak podlé nich podepsaly, nadáti toho, aby přes tak mnohá a častá jeho zakazování, kteráž jest stavům království tohoto, jsa k nim vždycky vší otcovskou milostí nakloněn, činiti ráčil (zvláště poněvadž jest nikda na nic toho, což by království tomuto, stavům i obyvatelům v něm, i tudíž svobodám jich a dobrým starobylým zvyklostem i obecnému dobrému, zřízení zemskému, řádu a právu k ublížení a ke škodě býti mělo, v nejmenším nemyslel), a také aby přes tak veliká dobrodiní a milosti, jim stavům skutečně k budoucímu veřejnému dobrému i potomkům jich učiněné, v takové zapisování bez povolení a vědomí jeho se vydávati a toho se při residencí císařské a královské dopustiti měli; an o tom žádné vědomosti nemá, aby kdy buď za kralování předkův jeho slavné paměti, ovšem pak za jeho správy takoví závazkové anebo zápisové od koho díti se a do desk zemských jíti měli: což nemůže než litostivě snášeti.

A protož že tomu milostivě chtíti ráčí, aby hned ty osoby všecky z toho zapsání a závazků a podpisův (o nichž však snad všickni dobré vědomosti neměli, než jináč se jim o tom zpráva dávala) propustili a to vše v nic obrátili, tak aby

císař mohl v skutku poznati, že taková těch osob snešení, 1609
podepsání a zavázání dokonale vyzdvižena jsou. Nebo to aby věděli, že císař takových zápisův a závazkův slušně dopouštěti a je trpěti nemůže.

- Jestliže by pak vždy na svém takovém neslušném předsevzetí neustupně stáli a z těch závazkův hned, jakž dotčeno, propustiti sebe nechtěli; tedy že by i císaři bylo obtížno, při tomto sjezdu k jakému jednání o ten artikul, co se náboženství dotýče, i také o jiné jeho obecné a zemské potřeby přistoupiti. Než již by se jemu příčina dala, že by na ty cesty pomysliti musil, kudy a kterak by vrchnost a mocnost jeho královská a království tohoto dobré, užitečné zachováno býti mohlo; jsa té milostivé naděje k týmž osobám, obzvláštně pak k stavům království, že k tomu přijíti nedají, nýbrž se tak k němu králi, pánu svému, zachovají, jakž věrným poddaným náleží. On proti tomu že ráčí se k tomu milostivě podávati, když se tak z týchž zápisův a podpisův propustí, a to vše k rukoum jeho složeno bude, že podlé předešlého milostivého uvolení jak o ten artikul z strany náboženství tak i o jiné potřebné věci, jeho i království českého se dotýkající, na tomto sněmě milostivě a otcovsky k jednání přistoupiti a jich všech tří stavův vždycky milostivým císařem, králem a pánem zůstávati chtíti ráčí. —

Ale že stavové evangeličtí nedadouce se nic těmi pohrůžkami, ne od císaře ale od rad jeho neupřímých a nepřátel vlasti pocházejícími, ustrašiti, po učiněné císaři pokorné ohradě nechtěli k ničemuž tomu povoliti. Pročež teprva 31. d. ledna 31. led.
přečtena jim proposicí sněmovní v soudnici v smysl ten: Že J. M. C. ráčí ode všech tří stavův král. čes., věrných poddaných svých milých, to, že jsou se k tomuto jednání sněmovnímu volně a poslušně najíti dali, milostivě přijímati. A jakož o minulém sněmě obecném léta 1608 v pondělí po neděli Exaudi předně ten artikul o náboženství s některými jinými obecnými, záslušnými příčinami do tohoto nynějšího sněmu k jednání poodložil; protož že všechněm třem stavům na vůli toho nechává, budouli co při tomto sněmě k témuž artikuli chtíti promlouvati, a k tomu, aby týž artikul přede všemi jinými v uvážení své vzali, milostivě dovoluje. A na čem se tak všickni tři stavové jednomyslně snesou, když to jemu od nich předneseno bude, že nepomine to vše též v uvážení své vzíti a jim na to odpověd svou dáti. Podlé toho vložena žádost na stavy, aby pomohli císaři jak staré tak i novější dluhy vyvaditi, snesouce se k té potřebě o jistou sbírku, ano i zadržalé kontribucí tu, kdež náleží, bez dalších odkladův odvedouce. Třetí, aby na opravu hradu a kostela Pražského

1609 také ňákou pomoc svolili, an to již prvé sněmy léta 1585, 1586 a 1587 nařízeno bylo, i o jiné některé potřeby. A co tu koli stavové poslušní k žádosti jeho proň i pro vlast svou a pro sebe samé ochotně učiní, že to při něm v žádné zapomenutí přijíti nemá, nýbrž jim to vší milostí císařskou a královskou zpomínati chtíti ráčí. —

Po publikování proposicí sněmovní byli napomenuti stavové pod obojí v soudné světnici od nejvyššího purkrabí Pražského, aby potřeby své z strany toho artikule o náboženství přednesli, čeho by tak vyhledávali při císaři. I ohlásili se stavové: poněvadž již při pominulém jednom i druhém sněmu přednesli J. M. C. žádost svou ústní i psanou, v českém i německém jazyku, pročež pro uspoření času že se odvolávají na ty předešlé spisy své, aby J. M. C. předneśeni byli, nemajíce a nechtějíce mimo to J. M. ničímž dále, pokudž by se jim k tomu žádná příčina nedala, zanášeti.

Ale když oznámeno jim bylo zase jmenem císařským, že ti předešlí jich spisové, někam založeni, nemohli by se tak na rychlo vyhledati, i aby tedy obnovili tu svou žádost poznovu a podali ji v spisu jazykem českým i německým tu, kdež by náleželo; i zachovali se tak stavové a ssedvše se pospolu
3. únr. v místě určitém 3. dne února, zhotovili sobě novou supplikací českou i německou a podali ji skrze vyslané své ne nejv. úředníkům a soudcům zemským, ale vlastní osobě císařské.

Prvé pak, nežli stavové pod obojí začali co toho při císaři ze spolku vyhledávati, nejv. úř. a soud. zem. papeženští, aby učinili rozdvojení mezi stavy, udělali toho začátek na stavě třetím; a obeslavše před sebe v úterý po hromicech do domu nejv. purkrabího Pražského Pražany i jiné vyslané z měst, tu jim v přítomnosti nejv. kancléře, Adama z Waldšteina, podkomořího a jiných bylo předkládáno: že jest jistá vůle císařská, aby města byla napomenuta, aby před sebe nebrala nic nového proti privilegiím a zřízení zemskému z strany náboženství; a poněvadž s vyššími stavy dnes v Zeleném pokoji mají býti Pražané s jinými městy, aby to k zalíbení císaři učinili a nevydávali se v nic.

Čehož doslechvše Pražané i jiní poslové stavu městského, tu hned Staroměstský primas na místě svých a Malostranských ohlásil se: že tak chtějí učiniti a podlé předešlé své zvyklosti v zachovávání všech ceremonií zcela a zouplna zůstávati až do smrti, s tím přitom doležením prosebným, aby nejv. úřed. a soudcové zemští to nařídili, aby arcibiskup mládence na kněžství jim světil. Novoměstský primas též oznámil, že na to napomenutí chce úřad Nového města Pražského též pama-

tovati a tak se chovati. Po nich potom i vyslaný od Hory Kutné, z choulostivostili či z pochlebenství či proti vůli jiných měst, postoupil, vztahv odpověd svou na ohlášení Pražanův. Odtud potom obrátil se stav městský mezi vyšší stavy do Zeleného pokoje. 1609

A když byl učiněn začátek považování artikule toho hlavního o náboženství s tím předně napomenutím, kteří by koli byli tu pod jednou, nechtějíli se skutečným trestáním potkati, aby vystoupili ven; bylo zavoláno na Pražany a zvláště Staroměstské, jsouli tu přítomni. I oznámeno, že nejsou, protože jsou se s Malostranskými v domě nejv. purkrabího od třetího stavu v té věci odtrhli. Čehož doslechvše starší obecní, ozvali se na místě obce Staroměstské: jestliže se úřad sám o své ujmě več takového vydal, že obec jim toho neschvaluje, nýbrž že ona nemíní odtrhovati se v té věci od jiných stavův, ale setrvati s nimi. Pročež bylo jim řečeno, kdo jsou ti, ješto se tak ohlašují k té stálosti, aby přistoupili blížeji k šrankům a přednesli další potřebu svou. Tu Adam Linhart z Neuenpurku, prokurator při hořejších soudech a v tu dobu ještě měštěnín Staroměstský, vystoupiv sobě na římsu tu, při níž prokuratoři pře své vedou, aby mohl býti spatřín ode všech, promlouval k stavům jmenem a na místě vší obce Staroměstské, co k té věci bylo zapotřebí. I přijato jest ohlášení obce ode všech stavův s náležitou vděčností.

Na tu první supplikací stavův potom 12. d. února t. j. ve čtvrtek po sv. Dorotě odeslána jim do sněmu resolucí císařská, v němž i přečtena v ten rozum: 12. úno.

Že jest císař po všecka ta léta svého šťastného kralování o to všelikou otcovskou péči a starost měl, aby stavové, věrní jeho poddaní, jak pod jednou tak pod obojí způsobou přijímající, vždycky pod opatrováním jeho milostivým samí mezi sebou v lásce křesťanské, jedni druhých netupíc, zůstávati mohli; jsa tím jist, že žádný z stavův pod obojí přijímajících toho sobě v skutku stížiti nemůže, aby J. M. komu mimo náležitost v náboženství jakou nejmenší překážku činiti aneb koho u víře utiskovati aneb komu křivdu činiti dopustiti měl, a nejsa i nyní ani na potomní časy žádného jiného oumyslu, nežli tak milostivé stavy obojí pod jednou i pod obojí v témž spůsobě bez přerušení a překážky všelijaké ochraňovati. Poněvadž pak předešlá starobylá jednání a výpovědi sněmovní, starobylí, chvalitebni řádové tohoto království i utvrzené zvyklosti, cedule řezané, smlouvy a mnohá snešení a zavření stavův, na něž se zřízení zemské vztahuje, to patrně vyměřují, že mimo náboženství starobylé, v tomto království zvyklé, pod obojí a pod jednou přijímajících žádné jiné nové přijímáno a

1609 dopouštíno býti nemá, a slavné paměti předkové jeho staří, jako i také císař Ferdinand a cís. Maximilian, děd a otec jeho nejmilejší, a naposledy on sám Rudolf císař to vše přísahami svými královskými stvrdili, i také stavové sami jsou se jemu též povinnostmi svými v tom zavázali: z té příčiny že nemůže s dobrým svým svědomím nač jiného mysliti, nežli aby toho všeho tak při týchž starobylých spůsobích, sněmovních snešeních, smluvách, cedulech řezaných, zřízení zemském a přísaze své z strany náboženství pod jednou i pod obojí zůstavil; zvláště poněvadž tomu dobře rozuměti může, že by jiným spůsobem mezi stavy obojími, když by z takového starobylého a starožitného sjednocení sjíti mělo, žádné jisté a bezpečné srovnání státi se nemohlo a státi dobře nemůže.

A tak že jest té milostivé naděje k stavům, věrným a milým poddaným svým, že od krále a pána svého nejmilostivějšího nic takového žádati nebudou, což by v nejmenším spůsobu jakou urážku a ouhonu na svědomí a povinnosti jeho s sebou přinášeti mohlo. On proti tomu že také na tom jest, toho tu, kdež náleží, vyhledávati a k tomu všelijak vésti, aby stavové pod obojí zvonění a mrtvých těl pochování v kostelích svých, obzvláštně tu, kdež nějaké nadání mají, volně požívati mohli, nicméně také aby od arcibiskupa Pražského kněží straně pod obojí svěceni byli, tak aby ona v kněžstvu pořádném a v náboženství vyučeném a hodném žádného nedostatku neměla.

Co se pak těch, kteří se z jednoty bratrské jmenují, dotýče, poněvadž náboženství jich po rozličných o tuž věc jednáních z bedlivého uvážení mnohými vyšlými mandaty a výpovědmi královskými i snešeními sněmovními všech tří stavův od starodávna v království tomto dokonce zapovědíno jest; toho se od císaře při tom a při předešlých resolucích císařských a královských, též jeho vlastních zůstavuje, s tímto však při tom doložením, jestliže by kteří z nich od takové jich nikda v králoství tomto nepřijaté a neschválené víry a náboženství odstoupiti a k náboženství buď strany pod jednou aneb pod obojí přistoupiti chtěli, aby to volně učiniti mohli, však tak, aby do těch postranních míst, kteříž se sborové jmenují, nechodili a toho náboženství pokoutně nebo zjevně žádným vymyšleným spůsobem neužívali a neprovozovali, nýbrž do kostelův pořádných choditi, správci duchovními pod jednou aneb pod obojí se říditi povinni byli, a tak ve všech dobrých při správě a náboženství řádích spolu s jinými pod jednou neb pod obojí se srovnali. A jakož jest J. M. všem třem stavům pod jednou i pod obojí vždycky práv byl, tak i na potomní časy vší milostí císařskou a královskou naklo-

něn býti a ve všech nastalých potřebách je sobě v milostivé ochraně poručené míti chce. — 1609

Ale stavové evangeličtí vyrozuměvše z toho spisu, jaké se jim v něm na poníženou jich žádost minulou i nynější s strany náboženství a konfessí jich potvrzení dává, nemohli na něm žádnou měrou s dobrým svědomím přestati; nýbrž dali na něj zase repliku svou poníženou v sobotu po sv. Školastice takovou:

Ačkoli byli té pokorné naděje k císaři a králi, pánu svému nejmilostivějšímu, že na tuž prosbu svou vedlé předešlého jich toho při něm vyhledávání ano i císařského odkladu do nynějšího sněmu a ubezpečení jich v tom dokonalého účinlivé a laskavé resolucí dosáhnou: však že z přečtení též odpovědi tomu porozumívají, že se táž odpověď netoliko na tuž jich poníženou žádost nevztahuje, ale také toho všeho, což předešlým snešením sněmovním obsaženo jest, a k čemu se od něho milostivé povolení stalo, pominuto jest; než toliko to se v té odpovědi dokládá, že císař o to pečuje, aby stavové pod milostivým jeho opatrováním mezi sebou ve vší lásce křesťanské, jedni druhých netupíc, zůstávati mohli.

Kteréžto milostivé jeho ohlášení že oni stavové sice se vší vděčností poddaně přijímají a také při něm králi a pánu svém nejmilostivějším nic jiného nevyhledávají, nežli volného a svobodného pánu Bohu vedlé nadepsané konfessí české (kterouž někteří Augšpurskou jmenují, a kterouž jsou předešle jemu v jazyku českém i německém podali) v lásce, v svornosti a ve vší poníženosti sloužení.*)

Podlé čehož stavové sami J. M. poddaně omluvena mají, že těmi útisky a překážkami jim v náboženství jejich činěnými dokonce vinen býti neráčí. Přitom však že nemohou císaře tajiti, kterak teď od mnoha let až posavad, ano i mezi pominulým a nynějším sněmem — kterýž jest je tak opatřil, že jeden každý, nevymiňujíc ani lidí poddaných, při náboženství svém křesťanském od nižádného člověka světského ani duchovního žádnými poručeními a jakýmkoli vymyšleným spůsobem utiskováni býti nemají, nýbrž že náboženství, své pod obojí bez překážky všeliké svobodně provozovati moci budou — při provozování téhož náboženství podlé konfessí jich od cís. Maximiliana jim povoleného, ač to povolení pro smrt jeho do desk zemských vloženo býti nemohlo, znamenití nátiskové a překážky jim se dáli a dějí: tak že se některým z stavův

*) V orig. stojí místo slova *sloužení* „jemu sloužiti," s čímž se předchozí přídavná jm. „volného a svobodného" patrně neshodují. P. Red.

1609 vyšších kněží jejich pod obojí touž konfessí se spravující z far jich vyzdvihovali, za bludné duší lidských svůdce vyhlašovali, s kněžství ssazovali, jiným kostelové zavírali a pečetili; některým desátky k kostelům pod obojí od starodávna náležející dávati zapovídali, na některé pak fary, kdež kněží pod obojí bývali, kněží pod jednou dosazovali; na kázáních od kněží nepokojných zejmena beze všeho ušetření proti zjevné zápovědi zřízení zemského haněni a za kacíře odsuzováni bývali; těl mrtvých osob pod obojí v kostelích a na krchovích pochovávati nedopouštěli, nýbrž taková těla na drahách, na rozcestích i jinde v místech potupných zakopávali; zvonění, křtění, oddávání jináč, lečby přestoupili, nepropůjčovali a k tomu bezděčnému přijímání svátosti oltářní pod jednou lidi ty, jenž byli pod obojí, kyjmi, vězením i jinak roztahováním a otvíráním jim úst přinucovali; výhosty s neobyčejnými výminkami dávali.

Nad to výše poctivým lidem vyššího stavu, když od svých kollatur upustiti nemohli a je zastávali, těžké pohrůžky činili i žebříkem hrozili; komedie na potupu a lehkost strany pod obojí strojívali; jiní pak od vrchnosti svých s úřadův též i s služeb pro samé náboženství pod obojí s nemalým posměchem jsou ssazováni, živnosti jim zapovídány, odejímány a jiné k tomu podobné mnohé těžkosti a příkoří činěny byly. Čehož by se mnohem více vyjmenovati i také, kdyby toho potřeba byla, dostatečně provésti i prokázati mohlo. Ale aby to vše z vůle, s vědomím a z poručení J. M. státi se mělo, že stavové toho nikoli nesmýšlejí a J. M. v tom ničemž viny nedávají. Než majíce takovými útisky při náboženství svém tak veliké příčiny sobě dané, že proto pokorně ve vší nejhlubší poníženosti opatření svého při císaři vyhledávali a ještě vyhledávají, aby více při víře a v svědomích svých sužováni nebyli.

Proti kteréžto žádosti jich že císař milostivě jim to předkládati ráčí: že jsou se o ty věci předešle starobylá jednání, výpovědi sněmovní, starobylí a chvalitební řádové, utvrzené zvyklosti, cedule řezané, smlouvy i mnohá snešení a zavření stavův stali, na kteréžto náboženství stavův že se zřízení zemské nevztahuje, tak že mimo náboženství v tomto království zvyklé, totiž pod obojí a pod jednou, žádné jiné přijímáno a dopouštíno býti nemá; pročež že toho J. M. při tom zůstavovati ráčí. Ale poněvadž taková všecka jednání, smlouvy, sněmovní snešení, cedule řezané a jiné k tomu podobné věci, jenž kompaktata slouly, z hodných příčin na sněmu obecném léta 1567 milostivým povolením císaře Maximiliana vyzdvižena a z privilegií zemských i jinde vypuštěna, stavové pak

při spravování se slovem božím zůstaveni jsou, jakž toho hodnověrný výpis spečetěný z desk zemských, český i německý, jemu podali; (pročež) poníženě prosí, že na ně toho nedopustí, aby těmi smluvami, kompaktaty a cedulemi řezanými již zrušenými, zvláště co by proti svědomí jejich a slovu božímu bylo, dále se spravovati měli. Poněvadž ta konfessí jejich, Maximilianovi podaná, a kterouž sou i nyní znovu císaři podali, jsouc právě křesťanská, v sobě žádného bludného, nového a zmatečného náboženství nemá, při níž a užívání jejím až posavad zůstaveni býti poddaně žádají. 1609

Co se pak přátel jejich z jednoty bratrské, o nichž v též odpovědi císařské zmínka se činí, dotýče: poněvadž oni spolu s ostatními stavy pod obojí za jedno podlé té konfessí jsou, a předešle i nyní společné žádosti své naň vložili, předkové pak jich s předky stavův i s nimi srovnáni byvše, k nim se přiznali a přihlásili, že s nimi a s touž konfessí, kterouž sou císaři Maximilianovi též i nyní císaři Rudolfovi podali, se srovnávají, i nyní tolikéž při té konfessí stojíc, k ní se přiznávají, ti pak mandatové a poručení předešlá z příčiny a původu těch kompaktat vyšla, kteráž sněmem vyzdvižena jsou a na bludná i zmatečná učení se vztahují, čehož ani stavové ani bratří následovníci nejsou; pročež že na ně, kteří se k té konfessí společně přiznávají, se vztahovati nemohou.

A když od císaře stavům konsistoř podlé jich ponížené žádosti v moc dána bude, tehdy že také všickni společně ji podlé též konfessí a slova božího obnoviti, kněžstvem pořádným touž konfessí se spravujícím osaditi, defensory z sebe nařiditi a tou konsistoří a kněžstvem všickni společně řiditi a spravovati se chtějí. A protož že J. M. jakožto krále a pána svého nejmilostivějšího všickni jednomyslně jak předešle tak i nyní prosí, že je všecky tři stavy pod obojí tělo a krev Krista pána přijímající a k té konfessí se přiznávající, aby v svornosti a v lásce křesťanské beze vší překážky a ubližování jiným pánu Bohu věrně sloužiti mohli, při též obecní konfessí české, z základu písem sv. na sněmě léta 1575 uvážené a sepsané, i při tom jich společném porovnání (prohledna k jich věrným, platným, poslušným, všelikých časův do vylití krve, i předkův jejich bez litování hrdel i statkův jejich prokazovaným službám, i k tomu, že táž konfessí jest křesťanská a spasitedlná, oni také stavové že tu nic nového nevyhledávají než to, což předešle při nadepsaném sněmě léta 1575 uváženo jest, a což proti svědomí a přísaze císařské nic nejméně není, poněvadž i v sv. říši to náboženství křesťanské, v též konfessí obsažené, pod milostivým kralováním J. M. jakožto císaře římského v užívání jest) z dobroty své, pro čest

1609 a slávu boží, vzdělání lásky a užitku spasitedlného zůstaviti, i také aby podlé též konfessí kněžstvo své české i německé říditi dalí, neb zřízené na své kollatury a fary volně a svobodně dosazovati, přijímati mohli bez překážky arcibiskupa Pražského neb kohokoli jiného, to jim milostivě potvrditi a ve dsky zemské vložiti ráčí.

Nic méně aby způsobem starobylým předkův svých administratory a konsistoř svou muži pobožnými, ctnostnými a příkladnými, kteříž by kněžstvo jich potvrzovali, je při tom jejich víry svaté vyznání i v řádu dobrém a obcování šlechetném drželi a spravovali, osazovati, týmž způsobem i akademii Pražskou pro čest a slávu pána Boha našeho a vyučování mládeže pobožnosti i liternímu umění zase k vyzdvižení přivésti, muži hodnými a učenými opatřiti mohli: to vše by jim milostivě povoliti a v opatrování jich uvésti a sobě tedy slavnou a neumírající památku spůsobiti ráčil. Oni pak stavové proti tomu jakožto vždycky věrní a poslušní jeho poddaní že podlé svých nejvyšších možnosti vždycky jak předešle tak i budoucně do největšího přemožení, vyliti krve a vynasnažení statkův svých toho se mu rádi odsluhovati a hned po utvrzení a po naplnění této žádosti své na proposicí sněmovní nastoupiti a všeckno, co jim jen nejvýš možné bude, rádi a ochotně od sebe učiniti chtějí; ve všem tom jeho milostivé ochraně poručené se činíce a v nejhlubší pokoře prosice, aby vždycky jich nejmilostivějším králem a pánem býti, jim brzkou a laskavou odpověd s vyplněním pokorné žádosti dáti ráčil. —

I poněvadž stavové v té své odpovědi pokládali kompaktata a těm podobné smlouvy staré za věc dokonce umrtvenou a z desk i privilegií zemských vymazanou, nemohli jim toho vytrpěti mlčením protivníci jejich, ale sformovali sobě proti nim novou repliku jmenem císařským, odevzdavše ji týmž
21.únr. stavům v sobotu po památce panny Juliany t. j. 21. d. února, jen aby je z úmyslu jich pobožného těmi průtahy a slovy jalovými vyvésti a uchoditi mohli.

A předně, kdež opět toho v spisu svém doložili, kterak jim k té konfessí jich, kterouž nyní Augšpurskou jmenují, císař Maximilian povolil, a kdyby byl tak nenadálou smrtí z světa nesešel, i do desk zemských vložiti mínil, že císař přivedl sobě ku paměti to: že téhož léta 1575, když jsou stavové s císařem Maximilianem, p. otcem jeho, o tuž věc jednali, jest toho času i císař Rudolf osobou svou toho přítomen býti a jak přednešení jich, tak i co zase proti němu od p. otce jim za odpověd dáno bylo, dobře doslýchati ráčil, a v tom se pamatuje dosavad, že týž p. otec jeho nejmilejší k té kon-

řessí dovoliti, méněji se pak v tom jim zavázati neráčil, že 1609
jim ji do desk zemských vložiti poručiti ráčí, a to i proto, že se táž věc také bez snešení jednomyslného všech tří stavův na plném sněmě zemském státi nemohla; a že jest k tomu od cís. Maximiliana dovoleno nebylo, toho že jest patrný důvod tento: nebo jsou před rukama mandatové a poručení jeho, jimiž aby se v tomto království českém, jakž od starodávna bývalo a nejinak, stavové chovali a žádných nových učení v něm nedopouštěli, brzo po zavření téhož sněmu z Řezna, kdež císař byl na sněmě, poroučel a nařizoval. K tomu že jest mnohým dobře povědomé, když sou někteří tuž konfessí a podlé ní také agendy v Čechách tisknouti dali, že sou se s nemalou domluvou potkali. Takoví pak exemplářové že jim byli zapovědíni, až v tento teprv nepříhodný čas sou se opět vyjevili.

Z těch příčin že císař tomu žádného místa nedává, aby jaký průvod a svědkové proti tak patrné a vědomé věci mohli postaviti.

Za druhé. Kdež stavové také to v odpovědi své dostavili, že by všeckna předešlá jednání, smlouvy sněmovní, cedule řezané a jiné těm podobné věci, jenž prý kompaktata slouly, na sněmě obecném léta 1575 s povolením císaře Maximiliana minouti a z privilegium zemského i jinde vypuštěné býti měly: jest vůbec vědomé, že to doložení, kteréž v sněmě léta 1567 o kompaktatích, že se z privilegium zemského vypouštějí, učiněno, toliko na ty smlouvy se vztahuje, kteréž se staly mezi concilium Basilejským z jedné a královstvím českým z strany druhé, na kteréž Čechům od legatův téhož concilium executoria dána jsou s přivěšením pečetí jejich, též císaře Zikmunda a Albrechta arciknížete rakouského, zetě císařova. A to dálo se v Jihlavě léta 1436, a ty smlouvy že dostaly toho titule kompaktata, tak jakž posléze léta 1437 z poručení císaře Zikmunda a legatův téhož sboru Basilejského v kostele Božího těla na Novém městě Pražském čtyřmi jazyky táž kompaktata vyhlášena jsou, a až posavad to na témž kostele zlatými literami napsané se nachází. Ta tedy kompaktata a ne jiná že jsou z privilegium zemského vypuštěna, však na tento jistý spůsob: což sice koli z strany dobrého řádu v náboženství a u víře křesťanské od starodávna buď sněmy, smlouvami a starobylými dobrými křesťanskými pořádky a zvyklostmi, i tolikéž králi českými v týchž smlouvách a sněmích nařízeno jest, to aby beze všeho přerušení v mocnosti své zachováno a podlé slova božího držáno bylo, a mimo víru svatou křesťanskou pod obojí a pod jednou do tohoto království žádných sekt bludných pod žádným vymy-

1609 šleným spůsobem uvozováno nebylo, ješto před nadepsanými kompaktaty mnohá jednání starobylá o dobrých řádích v náboženství jsou bývala nařízena a jednomyslně držána. Jako po stvrzení týchž kompaktat léta 1444 když správcové duchovní, majíce sobě o to obzvláštní sjezd uložený, o artikule náboženství srovnati se nemohli, tedy stala se o to výpověď sněmovní mezi mistry a kněžími Pražskými z jedné a kněžími Táborskými z strany druhé, a tou výpovědí jest to vše při starobylém spůsobu a náboženství mistrů a kněží Pražských o každém artikuli obzvláštně z velikých a podstatných důvodův též z písem sv. zůstaveno.

Léta 1481 stala se opět smlouva, kteráž byla ve dvou cedulích řezaných sepsaná, mezi stranama pod jednou a pod obojí na sněmu obecném a jest vložena ve dsky zemské pamětné z rozkazu pánův a vladyk z plného soudu zemského, byvše na to poslové ke dskám, Jindřich z Hradce, nejv. komorník, a Petr z Rizmberka a z Švihova, nejv. sudí království českého.

Item léta 1501 a 1485 v neděli postní Laetare na sněmu u Hory bylo o náboženství starobylé jednání, a tu zápisové a artikule na cedulích vzděláni, kteréž jsou do desk zemských památných vloženy. Léta 1512 opět svolení o starobylé náboženství na obecném sněmě se stalo, kteréž tolikéž do desk zemských jest vepsáno. Léta 1525 učiněna jiná smlouva o mnohé potřebné křesťanské artikule, kteráž se na prvnější smlouvu vztahuje, aby totiž řádové starodávní, církvi svaté všeobecné zvyklí, bez přestání se zachovávali; kdež se veliká zmínka o starobylých zvyklostech činí. Ta smlouva že tolikéž ve dsky zemské přišla. A na ty již jmenované cedule řezané, zápisy, smlouvy, výpovědi a sněmovní snešení že se vztahuje zřízení zemské ar. 32. 33., kteréž až posavad bez přerušení svého v celosti a mocnosti zůstávají a propuštěna nejsou, ani slušně býti nemohla. A to vše že i artikul ten od stavův císaři podaný vlastně tvrdí. A tak dále na též snešení sněmovní a týmž snešením vyměřené starobylé pořádky, chvalitebné obyčeje a zvyklosti i na to zřízení že sou předešlí králové čeští i také sám císař Rudolf stavům království tohoto a stavové zase jim a jemu přísahu činili. Kteřížto závazkové a povinnosti posavad v moci své jsou a zůstávají. Z čehož že stavové již snadno rozuměti mohou, kdyby mimo to a naproti tomu co jiného a nového od císaře jakožto krále českého povolováno a činěno bylo, že by to nemohlo nežli na velikou ujmu a ouhonu přísahy a svědomí jeho býti.

Za třetí. A jakož také stavové v odpovědi své žádají na J. M. toho, aby jim konsistoř v moc dal, že by ji chtěli po-

dlé konfessí podané obnoviti a opatrovati; i ráčil jest sobě ku paměti přivésti sněmovní zůstání v létě 1567, kdež toho doloženo jest: aby strana pod obojí, jaké svobody, nadání a privilegia na obnovení a usazování té konsistoře má, aneb jak jsou toho od starodávna v pořádné zvyklosti a v skutečném držení a užívání byli, to císaři v známost uvedli a ukázali. Když tedy se tak nyní stavové v tom zachovají, a císař tomu, nač by se to vše vztahovalo, vyrozumí, že jim na to svou odpověd dáti chce. Z strany pak zmínky, již stavové v odpovědi své o nemalých stížnostech činí, poněvadž v zřízení zemském to velice zapovědíno, i také velká pokuta jednomu každému, kdož by se toho dopustil, nařízena jest, že neví císař, za kterou příčinou jsou též osoby tak stížené sobě toho k nápravě podlé téhož zřízení zemského pořádem práva nepřivozovaly. Nebo že J. M. neráčil nikda na jiném býti, nežli k jednomu každému ze všech tří stavův jak pod jednou tak pod obojí, věrným a milým poddaným, náchylnou a otcovskou ochranu prokazovati a na žádného žádných zúmyslných nátiskův nedopouštěti, a kdyby bylo co toho naň od kohokoli vzneseno, neráčil by pominouti, jednoho každého podlé spravedlnosti náležitě v tom opatřiti. 1609

Co se pak osob z jednoty bratrské tkne: pokudž se ti s jinými stavy podlé starobylého řádu a spůsobu náboženství pod jednou nebo pod obojí srovnají, tak že by stavové v tom zmýleni nebyli, že císař jim toho rád příti chce. Však pokudž by vždy předce obzvláštností při svém náboženství následovali a s jinými stavy království tohoto pod jednou neb pod obojí se ve všem srovnati nechtěli, poněvadž napřed dotčenými srovnáními, snešeními sněmovními, mandaty a výpovědmi učení jich za bludné uznáno jest, že J. M. ráčí toho při předešlé milostivé resolucí své stavům již dané zůstavovati a té nepochybné otcovské naděje k nim býti, že k dalšímu jednání sněmovnímu vedlé proposicí přistoupí. Nebo že císař ve všech těchto věcech dle povinnosti své nic jiného neobmýšlí, než aby všeliká láska, svornost a ustavičné sjednocení mezi stavy obojími nyní i na potomní časy zachována byla, a on je tolikéž jako král a pán jejich otcovsky ochraňovati mohl. —

Stavové evangeličtí vidouce, že i proti patrnému císaře Rudolfa jim pominulého roku na obecném sněmu učiněnému zakázání i proti jich naději jmenem jeho jakási divná a zmotaná odpověd se dává na jejich poníženou žádost v příčině náboženství jejich a konfessí, císaři Maximilianovi od jich milých předkův podané a teď nyní znovu od nich jemu obnovené: i nemohli toho pominouti, aby dle nevyhnutedlné potřeby své

1609 dupliku na ni sepsati a skrze jisté osoby v pátek po sv. Ma-
25. ún. těji, apoštolu Páně, t. j. 25 d. února, císaři dodati neměli. Omluvivše se mu z prvopočátku, ačkoli byli by toho vděčni velice, kdyby bez dalšího naň vznášení z strany hlavního artikule o náboženství k ostatnímu jednání sněmovnímu podlé milostivé žádosti jeho, při závírce předešlé repliky doložené, přistoupiti mohli; ale poněvadž se tu věci veliké a jim nejmilejší, t. j. cti a slávy pána Boha všemohoucího, svědomí a věčného jich spasení dotýče, a stavové z týchž obou odpovědí jeho předešlých tomu dobře porozumívají, že od kohož pak koli císaři nevinně donešeni jsou, jako by nebyli toho náboženství pod obojí, na kteréž se zřízení zemské a povinnost jeho stavům učiněná vztahují; kdež aby tomu milostivě vyrozuměti moci ráčil, že se to v skutku jinak nachází: z té příčiny a nevyhnutedlné potřeby pro odvedení neviny své že přinuceni jsou před J. M. ve vší poddanosti tuto další poníženou zprávu učiniti, v kteréž nejprvé před pánem Bohem, angely jeho svatými i vší říši nebeskou, též osobou J. M. a vším světem zjevně se osvědčují, že oni všickni jako předkové jich spolu s jinými věrnými křesťany z milosti boží a z základu písem svatých podlé též konfessí k svému spasení vyznávají tu nejstarší víru křesťanskou ve dvanácti článcích zavřenou. A takový základ víry své křesťanské položený majíce, jak věrně, právě a pobožně o všech pravdách v té víře svaté zavřených smýšlejí, to že táž konfessí jejich, v níž se artikulové křesťanského náboženství od prvního až do posledního vysvětlují, v sobě obsahuje. Podlé čehož že císaře za to v nejhlubší pokoře poníženě prosí, pokudž by o nich jaké takové zprávy ho docházely, jako by stavové ňákou novou víru neb náboženství měli, že k tomu víry přikládati ani o nich toho smýšleti neráčí, aby oni při něm nětčeho toho (od čehož je pán Bůh milostivě uchovati rač!), což by v nejmenším na jakou urážku svědomí neb povinnosti jeho se vztahovalo, vyhledávati měli. Nebo aby to, když by strana pod obojí víru sv. křesťanskou vyznávala a v ní věrně pánu Bohu sloužila, proti přísaze neb svědomí jeho býti mělo, o tom že není slýcháno; nýbrž že stavové tomu se těší, poněvadž nejsou žádného jiného náboženství než pod obojí spůsobou, a zřízení zemské mimo ta připomenutá slova žádného rozdílu nečiní, že se zřízení zemské jako i povinnost jeho, jim stavům učiněná, na ně věrné jeho poddané, kteříž jsou vždycky jako i předkové jejich jemu životy i statky svými věrně sloužili i ještě sloužiti míní, vztahuje. Jakož pak toho hodnověrná a slavná paměť před rukama jest: když jsou předkové jich, z nichžto ještě někteří v živobytu zůstávají, při dotčeném

sněmu léta 1575 od tehdejšího nejv. komorníka, Jana z Waldšteina, tím dotčeni byli, že by se zřízení zemské a povinnost královská toliko na tu stranu pod obojí, kteráž se kněžstvem dolejší konsistoře Pražské spravuje, vztahovala, ale na předky jejich, kteříž jsou císaři tehdáž tu konfessí víry své podali, a tak ani na ně že by se to vztahovati nemělo; tu že jest J. M. císař Maximilian, pan otec J. M. nejmilejší, předky jejich i je sám milostivě zastati, je za ty, na kteréž se to vše vztahuje, uznati a ústy svými královskými vyhlásiti ráčil, že pod J. M. milostivou ochranou zůstávají a ke všechněm řádům a právům království českého náležejí, a J. M. že je za své věrné poddané míti ráčí. A kdyby kdo z těch osob, kteréž nyní císaře v tom tak zpravovati smějí, sám stavy tím dotýkati chtěl, že věděli by k tomu co říkati, a chtěli by i mohli to dostačně prokázati, že jim od takového každého člověka před pánem Bohem, před císařem a králem, pánem jich, i přede vším světem ubližuje. Čehož jakož samá pravda tak i mnozí mocní důvodové, kteříž ukázáni býti mohou, mocně potvrzují. 1609

Nad to výše že když sou stavové pominulého sněmu tu konfessí císaři podali a jí jakož i jiných artikulův obecných za potvrzení a ve dsky zemské vložení žádali; že jest císař na takovou žádost jich jim tu milostivou odpověď, kteráž do téhož sněmů položena i ve dsky zemské zapsána jest, dáti ráčil: ačkoli by byl toho nejvděčnější, aby artikulové náboženství se dotýkající se vším dostatkem, jakž by toho potřeba ukazovala, uváženi a na místě postaveni býti mohli, ale že jest pro tehdejší veliké potřeby, kteréž žádného odkladu trpěti nemohly, toho na týž čas potvrditi jest nemohl, nýbrž odkladu do budoucího sněmu k dalšímu těch všech věcí zavírání požádal. K němuž že stavové povolili do nejprvé příštího sněmu, ke čtvrtku po sv. Martinu jmenovaného, na tom se s císařem snesvše: jestliže by při tomto sněmě to na místě z strany těch artikulův o náboženství postaveno nebylo, tedy že císař tím sněmem stavy tak v tom opatřiti chce, aby stavové pod obojí nebyli povinni, k žádným artikulům sněmovním jim jmenem jeho předloženým přistupovati, je uvažovati ani o nic jednati, leč by prvé z strany toho artikule o náboženství na jistém místě postaveno bylo.

Avšak mezitím, dokudž by koli táž věc na sněmě obecném místně se nevykonala, tehdy že podlé jeho milostivého skrze nejv. purkrabího na tom obecném sněmu jim stavům oznámení aby ze všech tří stavův pod jednou i pod obojí jeden každý, žádného nevyměňujíc, též i lidé poddaní, při náboženství svém křesťanském od nižádného člověka světského

1609 ani duchovního žádnými poručeními a jakýmkoli spůsobem utiskováni nebyli; nýbrž aby stavové pod obojí náboženství své svobodně provozovati mohli, s tím přitom v témž sněmě doložením: Poněvadž věc náležita jest, aby v tom mezi stavy království tohoto rovnost zachována byla, že mají pro uvarování dalších mnohých z toho pocházejících roztržitostí a nespůsobů tolikéž stavové a obyvatelové pod jednou jako i stavové pod obojí s lidmi poddanými, farami, kostely i kollaturami svými při náboženství svém a pokojném jeho provozování, též při řádích církevních zcela a zouplna bez přerušení zanecháni býti, a že nemá se jim v tom od žádného žádným vymyšleným spůsobem překážka a utiskování díti. A budouli jedna i druhá strana k tomu dáleji při sněmě co chtíti promlouvati, to že budou míti na vůli; však tak, což by proti již milostivé císařské resolucí skrze nejv. purkrabího straně pod obojí učiněné a jistému jich stavův o tom snešení nebylo, jakž týž sněm ve dsky zemské vložený to v sobě obsahuje a zavírá.

Z čehož že již císař ráčí moci vyrozuměti, jak a pokud již předešle na obecném sněmě v té věci stavové od něho opatření dosáhli, a že to, což by se již koli nyní od těch, kteříž by jim v žádosti jich ponížené při něm překážeti chtěli, zpravovalo, musilo by čeliti proti témuž předešlému sněmovnímu zůstání i proti předešlé jeho resolucí, skrze nejv. purkrabího stavům pod obojí oznámené, i proti jich vlastnímu o to snešení. Čehož poněvadž též snešení sněmovní činiti zjevně zapovídá, že sou stavové k císaři té naděje, že toho žádnému měniti, rušiti a proti tomu se postavovati dopustiti neráčí.

A ačkoli v též odpovědi jim jmenem císařským dané dokládá se dále, že se císař v tom pamatuje, k čemu jest cís. Maximilian, p. otec jeho, na onen čas povolil nebo nepovolil stavům pod obojí, v tom že oni s králem, pánem svým, na žádný odpor nevstupují; než co sou oni tehdáž za povolení a zámluvu k stvrzení jim konfessí té měli a drželi, i posavad mají. o tom že jemu tuto zprávu činí: že často jmenovaný [illegible] lian, maje sobě tuž konfessí od nich a předkův [illegible] ou a žádost o ujištění jim toho artikule o nábo[illegible] vzloženou, dal jim tehdáž tu milostivou od[illegible] v náboženství překážku sám od sebe činiti [illegible] dopouštěti pod žádným ovšem spůsobem ne[illegible] povoliv, aby stavové mezi sebou jistý počet [illegible] měli, kteréž by nad náboženstvím jich ochran[illegible]ly, tak jestliže by jim kdokoli v ně vkročovati [illegible] olené osoby mohly to bezpečně opatřiti a na [illegible] a že nad touž svou assekurací nic vyššího,

platnějšího než toliko připověd svou vlastní věděti ani vymysleti nemůže; na závěrek s tím doložením, že v pravdě za to míti a držeti ráčí, za tím ujištěním že stavové před osobou jeho i jedním každým dostatečně a dobře bezpečni a jisti býti mohou, a že někdy příhodnější čas bude se moci trefiti, aby ty věci lepší průchod k utvrzení toho všeho míti mohly, jak přípis té jeho assekurací pod lit. A. to v sobě obšírněji zdržuje a zavírá. 1609

Kteroužto assekurací sou tehdáž stavové netoliko od cís. Maximiliana vděčně přijali a vidouce, jak jim tak i nám mnoho na tom záleží, ji v spis uvedli a jakž tuž konfessí takž i assekurací v jednu knihu sepsati dali a pro budoucí paměť některé přední osoby z nejvyšších úředníkův zemských k císaři o to vyslali a v ní se vlastními rukami podepsali, nic méně i vůbec vytisknouti dali. Podlé čehož stavové mnohá léta při témž náboženství svém jak od p. otce tak i od císaře nynějšího přichraňováni a zůstaveni byli a náboženství své volně vykonávali. A aby kdy vytištěná ta konfessí měla zbraňována a zapovídána býti, o tom ti, kteříž z prostředku stavův ještě dosavad živi pozůstávají a té odpovědi doslýchali, nižádné vědomosti nemají ani stavové všickni; anobrž že jsou pamětníci živi, kteříž o tom dobře vědí, že jak za živobytu cís. Maximiliana tak i za J. M. panování šťastného táž konfessí nejednou tisknuta i pod slavným jmenem J. M. vůbec vydána a jemu v jazyku německém připsána byla. Aniž se rozuměti může — poněvadž všickni tři stavové pod obojí touž konfessí ústy vyznávají a to, což v sobě obsahuje, srdcem věří, vedlé ní také pod milostivou ochranou jeho královskou až do poslední hodiny životův svých s pomocí boží u víře stojíc, pánu Bohu sloužiti chtějí —, za jakými by příčinami, jsouci na slově božím založena, zapovídána býti měla, a to, což jest od stavův pod obojí ne tajně, než na obecném sněmě zjevně se jednalo, všem vůbec známé býti nemělo. Nebo že i strana pod jednou o tom jest tehdáž při sněmě dobrou vědomost měla, a majíc sobě totéž od stavův pod obojí uvedeno v známost, že dala jim odpověd tu: že to proti nim nic není, a o tom nic nepochybují, cožkoli o věcech svých strana pod obojí dobrého obmýšlí, že J. M. C. vyrozumějíc tomu, se k ní v tom milostivě a náležitě ukázati ráčí.

Ta pak poručení a mandatové, po témž sněmě z Řezna vyšlí, že nic se na tuž konfessí nevztahují, jí ani té milostivé zámluvy císařské neruší, nýbrž stavové že předce při náboženství svém na slovu božím založeném zůstávali. A kdyby i předešle léta 1575 žádného povolení k též konfessí, ani o ní jednání na obecném sněmě nebylo, tehdy poněvadž od staro-

1609 dávna vždycky stavové s volí krále J. M. měli svobodu a posavad mají, o náboženství na obecném sněmě jednati, zavírati i na místě a konci bez ublížení druhé strany postavovati, a císař jakožto český král pominulým sněmem i nynější proposicí také k tomu povolil, aby stavové artikul o náboženství před jinými věcmi v uvážení své vzali, a na čem se namluví, že nepomine to vše v své uvážení vzíti a jim na to milostivou odpověd dáti: pročež že stavové vedlé toho obojího sněmu léta 1575 a přítomného, a uvážení svého na něm, všeho toho zůstavují a císaře za to pokorně prosí, že je při tom chrániti, při konfessí jich zanechati a s jinými zeměmi, jimž konfessí Augšpurská puštěna jest, an toto království jest přední oud říše, je srovnati ráčí. Nebo že i páni a přátelé jich, strana pod jednou, také beze vší jejich překážky a útisku svobody v svém náboženství užívají, kteréžto svobody i oni stavové pod obojí při své víře zároveň s nimi užíti žádají.

Co se pak předešlých smluv, jednání, starobylých zůstání, ceduli řezaných před kompaktaty i po kompaktatech těch let, v též druhé císařské odpovědi dotknutých, dotýče: ač o těch, aby které neporušené v dskách zemských ve své celosti a váze zůstávati měly, kteréž by žádosti jich slušné překážeti mohly, vědomosti nemají, ani jich ve dskách zemských, davše to hledati, najíti nemohou; obzvláštně pak aby se jaké před kompaktaty mimo toliko partikulární smlouvu konsistoře Pražské léta 1421 s Konradem, arcibiskupem Pražským, učiněnou a výpověd léta 1441, kteráž se mezi samou stranou pod obojí stala, státi měly, o nich že stavové neslyšeli.

Však to že jistá věc jest, že kompaktata jsou nejstarší, a po upálení mistra Jana Husy svaté paměti, když války a útiskové pro víru do dvaciti let v Čechách trvali, teprva v létě 1433, též 1435, 1436, 1437 sou táž kompaktata učiněna, po nich pak posléze některé smlouvy a jednání jako léta 1461, tak i 1485, 1512, 1515 a 1525 i jiná některá prošla, jakž o nich všech jisté paměti a vědomost před rukama ještě dosavad stavové mají; však že učiněna jsou na ten jistý konec a pro příčinu tu, aby se více takových nátisků v víře a náboženství nedálo, strana strany aby nehaněla, překážky v náboženství sobě ve spolek nečinila, obzvláštně pak v sněmu Hory l. 1485 držaném jest zejmena doloženo, že každý stavův své víry v přijímání velebné svátosti bude moci užípodlé důvěření svého svědomí. Též čtení a jiné písmo ...es hanění a kaceřování strany druhé i všelikých ouštěpa podstrkův kněží že kázati mají, s tím doložením: by při které faře buď jeden nebo více jináč přijímati majíci, než by ten kněz byl, že ten v přijímání svém

může hledati svého spasení, kde se mu zdáti bude, podlé důvěření spasení svého, a mimo to jeho v ničemž neobtěžovati, jako na křesťana přísluší; též i pod jednou lidé že mají při obyčeji podlé důvěření při přijímání zůstaveni býti, a žádnou mocí že jich nutiti nemají. 1609

Týmž spůsobem že to i v jiných posledních sněmích obsaženo jest. Čehož i sněmovní nařízení, kteréž se stalo léta 1524 v pátek před hromicemi s povolením slavné paměti krále Ludvíka, potvrzuje, v němž se to zjevně dokládá: Poněvadž se pravá víra Kristova z písem božských nabývá, protož že každý křesťan může a má zákon boží i apoštolská písma čítati, a měllí by manželku, dítky i jinou čeleď svou, má ji k témuž vésti. Proti kterýmžto sněmům že žádost a přednešení stavův pod obojí na odpor v ničemž není.

Ta jednání sněmovní nic jim a žádosti jich ku překážce nejsou, ani aby v budoucích časích podlé slova božího v náboženství svém jakého dalšího opatření anebo polepšení a rozšíření hledati nemohli, toho jim nikdež nezapovídají, aniž sou se kdy stavové čeho toho také zbavili aneb odřekli; anobrž že ta všecka sněmovní jednání (ačkoli sou na kompaktata vztažena, a jedno z druhého pošlo, kdež jsouc první vyzdviženo, spolu s nimi i poslední, co toho koli až do léta 1567 do sněmu tehdáž držaného od času vyzdvižení týchž kompaktat prošlo a vzniklo, jest vyzdviženo a minulo) jim stavům ku pomoci obdržení žádosti jich napomáhají. Že jsou předkové jich vždycky na snějmích obecných, jak kdy potřeba ukazovala, o náboženství jednávali a zavírali, podlé čehož že i oni stavové pod obojí náboženství svého svobodně podlé slova božího a důvěření svého požívati i o to na snému obecném dle uznalé potřeby s králem, pánem svým, jednati a zavírati mohou.

Než aby ta jednání sněmovní a smlouvy měly je v svědomích jejich v čem svazovati aneb vyměření jaké činiti, jak by kdo k vůli straně druhé věřiti měl, tohoť že oni v těch všech věcech a připomenutých punktích ani v zřízení zemském nikdež nenacházejí. A kdyby co jiného a víceji, nežli se v punktích nachází, z jiných míst, nežli z desk zemských, bráno býti chtělo; tehdy, poněvadž jsou dsky zemské shořely a zřízením zemským nálezové z desk pohořelých jsou zapovědíni, k tomu po vytisknutí nového zřízení zemského, kteréž stalo se léta 1564, posléze sněmem léta 1567 táž kompaktata, v létě 1433, 1435, 1436 a 1437 stalá, ovšem s nimi i poslední smlouvy, kteréž se na táž kompaktata vztahují, jsou vyzdviženy, a mimo ty smlouvy v zřízení zemském obsažené a na to se vztahující, aby strana strany neutiskovala, v čemž sta-

1609 vové pod obojí věrně stojí a státi míní, k ničemuž jinému zavázáni nejsou. Pročež že ty věci k zhájení jim podlé též konfessí a slova božího náboženství jich křesťanského pod obojí nijakž neslouží.

Že pak na jistý způsob vyzdvižení týchž kompaktat se stalo, to své místo má, však vždy závěrek toho artikule sněmovního jest ten: že se stavové při spravování slovem božím zůstavují. A to že i oni nyní při císaři užíti žádají, tím svou poníženou prosbu v tom artikuli zavírajíce: Když sou předkové jich na těch již oznámených i jiných sněmích obecních čeho toho při vrchnosti své milostivé vyhledávali, že jim vždycky těmi sněmy svoboda v náboženství pouštína bývala, aby i nyní J. M. C. podlé týchž starobylých příkladův jim toho dopříti ráčil. Nebo ani pan otec J. M. nejmilejší nekladl sobě ničehož toho na ublížení svědomí svého, když stavy z těch kompaktat sněmem Basilejským učiněných sám jakožto král český propustil, a aby se při svých řádích slovem božím řídili, tomu dovolil.

Z strany pak konsistoře, kdež císař na uvážení práva a spravedlnosti, jakou k ní stavové mají, nastupuje, oni že se v tom předně jemu poddaně ohražují, že se v žádný průvod a rozepři s ním o to vydávati nemíní, nežli poníženými prosbami z hodných a nevyhnutedlných příčin za to, aby jim táž konsistoř v moc dána byla, jeho žádají. Nebo že bude moci tomu aspoň odtud porozuměti s gruntem, že sama rovnost spravedlnosti toho vyhledává, aby konsistoř pod obojí v opatrování stavův, jenž toho náboženství jsou, pro ně a potřebu spasení jich zůstávala. Avšak podlé vůle jeho že nad to výše tuto zprávu jemu o tom poddaně činí, již z paměti hodnověrných nacházejí: že jest na onen čas císař Zikmund jakožto český král majestaty svými v létě 1421 a 1435 stavům pod obojí touž konsistoř v moc dal, nicméně vysvědčení starobylé l. 1434 o tom, že země česká sama sobě biskupa voliti právo má, učinil.

Podlé kterýchžto majestatů stavové pod obojí mnohá léta touž konsistoř v své moci a opatrování mívali a ji vždycky, když toho potřeba ukazovala, jako jmenovitě léta Páně 1421, 1437, 1451, 1465, 1526, 1528, 1529, 1530, 1531, 1534, 1539, 1541, 1548, 1554, 1558, 1562, 1563 obnovovali, dosazovali a jí v posloupném užívání byli, jakž tomu všemu z hodnověrných výpisů, jež na ten čas dostati mohli, bude moci vyrozuměti sub lit. B, čehož i živí pamětníci nejedni a svědkové se nacházejí. A poněvadž o tom žádné vědomosti nemají, aby od předkův jejich táž konsistoř cís. Maximilianovi postoupena buď dskami nebo jinak býti měla, nýbrž užívání sta-

robylé stavův se nachází, i pro ně samé na onen čas vyzdvižena jest a pro zdržení kněžstva jich v dobrém řádu potřebna jim jest; pročež že za to císaře prositi nepřestávají, že jim ji jako i akademii Pražskou v opatrování dáti ráčí.

Dále z strany útisků a příkoří jim v náboženství činěných, kdež se císař omlouvá, že není mu to nic vědomé, a poněvadž byli by v tom stavové zřízením zemským náležitě opatřeni, proč jsou sobě toho ty osoby pořádem práva k nápravě nepřivozovaly: na to že oznamují krátce, že jsou toho užíti nemohli. Nebo byvše obsíláni na kancelář, těžké domluvy i rozkazy o to mívali, i poručení psaná s podpisem ruky císařské na ně vycházela; když se někteří na pořád práva odvolávali a žádali při něm zůstaveni býti, tedy že jim to postačovati nemohlo, jakž toho průvod patrný sub. lit. C. jemu předstírají. A tak nemajíce volného k němu přístupu, že to vše v trpělivosti snášeti musili. A ač takoví nátiskové byli by i zřízením zemským i předešlými sněmy vysoce zapovědíni, však přes to všecko že kněžstvo nepokojné volnosti a svobody veliké v tom užívalo a stavy pod obojí všecky hanělo a kaceřovalo, s čímž aneb s jiným ještě horším nechtíce se budoucně potkávati, že pro opatření své a svobody v provozování náboženství svého toho při něm vyhledávají, nevědouce o žádné příčině, kteráž by jim v tom jakou slušnou překážku učiniti mohla. Leč to nepokojné a nepříkladné kněžstvo, řádu dobrého, pokoje, lásky a svornosti nemilující, kteréž však samo mezi sebou nesvorné, je stavy v své moci míti a ke poslušenství svému nutiti nemůže a nemá.

Co se posledního artikule v též odpovědi císařské z strany jednoty bratrské, přátel jich milých, doloženého tkne: poněvadž sou již mu předešle oznámili, že s nimi podlé též konfessí za jedno jsou, pročež že při něm vyhledávají toho ještě, aby ti mandatové o průvodu těch propuštěných kompaktat na učení bludná a zmatečná, čehož oni ani bratří nenásledují, nešli na ně, kteříž se společně k té konfessí přiznávají. Z té příčiny že zůstavujíce toho poníženě při předešlé odpovědi své tím šířeji císaře zaneprázdňovati pomíjejí. A poněvadž stavové pod obojí v ničemž to s králem, pánem svým, v žadné nejmenší spory vydávati se nemíní, nýbrž toliko rovné svobody se stranou pod jednou v svém náboženství beze všech útiskův a příkoří vyhledávají, kteréž jim sice všecka předešlá sněmovní jednání, zřízení zemské, milost nebožtíka cís. Maximiliana ano i pominulého roku při obecném sněmě od J. M. zakázání jim v nově učiněné propůjčují; že prosí, aby od J. M. již aspoň nyní v žádosti své uslyšáni a v provozování náboženství dokonale osvobozeni byli. Nebo kdyby ta před-

1609 nešení jich vážena býti neměla, musilo by to s velikou urážkou jejich svědomí a s potupou slova božího býti; též předešlé minulý sněm v tom artikuli jak i v proposicí nynější, ano i ta slavná a mocná zámluva cís. Maximiliana by zlehčena a protržena, a oni stavové pod obojí u velikém nebezpečenství zůstávati by musili. Z čehož jaká by láska a svornost mezi obojími stavy království tohoto, věrnými jeho poddanými, pojíti mohla, kdyby toliko někteří z nich zřízení zemské, svobody a práva na sebe potahovati, je pak stavy pod obojí, touž konfessí se spravující, toho všeho zbavovati měli, tomu že císař sám od sebe dobře vyrozuměti může. Nebo oni přijímajíce to milostivé ohlášení od něho vděčně, že o to tak otcovsky pečuje, kdyby mezi obojími stavy, věrnými poddanými jeho, láska a svornost nyní i na časy budoucí zůstávati mohla, že lepšího prostředku k zachování toho všeho nevědí, jako ten, když strana pod obojí žádosti své při něm užije, a každá strana bez nátisků a hanění druhé pánu Bohu pokojně v svém náboženství sloužiti bude.

Z těch tedy všech svrchu položených příčin a pouhé spravedlivé žádosti své že J. M. poníženě prositi nepřestávají, aby jim žádosti jich křesťanské užiti dáti, též konfessí i porovnání jich společného, při čemž pro čest a slávu boží a pro spasení duší svých do smrti trvati chtějí, potvrditi, ji ve dsky zemské vložiti, konsistoř s akademií Pražskou v moc a opatrování jim uvésti, je před těmi nátisky, haněním a kaceřováním dostatečně opatřiti a jim na to všecko královskou a otcovskou odpověď dáti ráčil: na čež již na pátý týden v městech Pražských s potěšením očekávajíce, veliké outraty až i do stýskání vedou. Toho oni zase milostivého královského dobrodiní, nelitujíc statků, hrdel a všeho jmění svého, do smrti svých jako věrní poddaní odsluhovati i také po stvrzení jim toho hned na považování proposicí sněmovní poslušně zasednouti se zakazují, v té naději, že vždycky jich nejmilostivějším králem a pánem býti a zůstávati ráčí. —

I ačkoli stavové nadáli se, že již aspoň tou obšírnou a pravdivou zprávou uprosí sobě něco podstatnějšího na císaři, avšak ani ta platnosti žádné jim nenesla při tak zarytých protivnících jejich, nýbrž odbyli je opět jménem císařským dosti jalově a zkrátka. Přední v tom artikuli, zdali se zřízení zemské a přísaha císařská na konfessí Augšpurskou vztahuje nebo nevztahuje, toho že císař při předešlé odpovědi své zůstavuje. A aby ta konfessí v království českém přijata a potvrzena býti, aneb se od cís. Maximiliana jaké zakázání, že ji do desk zemských vložiti dáti chce, státi mělo, to že se z ústního promluvení téhož císaře, jež oni v spis uvedše

dvaří požívají, srozuměti nemůže. Jakož pak i celá minu- 1609
lého sněmu podstata v náboženství toliko že na tom záleží,
aby sice týž artikul při tomto sněmu promluviti mohlo, a cí-
sař že také v proposici své nynější stavům k tomu povoluje,
aby týž artikul před jinými všemi v uvážení své vzali. Kdež
se také toho v témž spisu dokládá, že by o tom stavové pod
obojí žádné vědomosti neměli, aby kdy v tištění té konfessí
měla komu jaká překážka a zápověd činěna býti: že zůstá-
vají lidé ještě v živobytu, kteříž toho povědomi jsou, že se
nemalá domluva těm, jenž tuž konfessí tisknouti dali, jako
mezi jinými někdy Michalovi Španovskému z Lysova z poru-
čení císařského od Viléma z Rožmberka při přítomnosti ně-
kterých osob stala; a takoví exemplařové byli zapovědíni,
jakož také kde by tištěni byli, v nich se nedokládá. Man-
dátové pak a poručení cís. Maximiliana, brzo po zavření sněmu
léta 1575 vyšlí, načby se vztahovali, to stavové sami při sobě
zdravě uvážiti a vynajíti mohou.

Že pak dáleji příkladem říše, kteréž toto království přední
úd jest, touž konfessí sobě potvrzenou míti žádají, když be-
dlivě do religionsfridu nahlédnou, toho tam se nenajde, aby
od předkův J. M. nebo od něho samého v říši táž konfessí
dokonce potvrzena býti měla. A kdyby císař co toho zde
v království tomto zouplna stvrzovati měl, že by snad bu-
doucně z toho nemalé zaneprázdnění jemu v říši pojíti musilo.
A kdež se toho dokládá dáleji, že by smlouvy, sněmovní sne-
šení, cedule řezané a jiní v předešlé odpovědi císařské oznú-
mení důvodové v ničemž na odpor a ku překážce žádosti
stavův nebyli, také že by tíž sněmové a smlouvy s kompak-
táty k zdvižení přišli: že císař tomu tak až posavad vyroz-
uměti nemůže, aby ty všecky věci proti žádosti jich, nejví-
ceji pak proti tomu jich s jednotou bratrskou porovnání, kte-
réž však jaké by bylo, a jak by tím všickni tři stavové od
nich ujištěni byli, toho se nedokládá, čeliti neměly, an jsou
oni ještě od své konfessí léta 1574 cís. Maximilianovi podané
nikda, aby se o tom vůbec věděti mohlo, neupustili, obzvláštně
pak sněm léta 1525, kterýž co v sobě obsahuje, tomu z pří-
ležícího hodnověrného přípisu stavové šířeji vyrozumějí.

Aby tíž sněmové a smlouvy i kompaktata minouti měli,
výpis spečetěný z artikule sněmu 1567 od nich podaný, kdež
se toliko to, že se kompaktata z potvrzení privilegium zem-
ského vypouštějí, dokládá, na to se nevztahuje; nýbrž že toto
v něm zřejmě doloženo jest: „Co sice koli z strany dobrého
řádu v náboženství a u víře svaté křesťanské v tomto krá-
lovství od starodávna buď sněmy, smluvami a starobylými
dobrými křesťanskými pořádky a zvyklostmi, i tolikéž králův

1609 českých a obecného dobrého tohoto království v týchž sněmích a smluvách nařízeno jest (což se na samé toliko smlouvy, aby strana strany nehaněla, vztahovati nemůže); to aby beze všeho porušení v mocnosti své zachováno a podlé slova božího drženo bylo, a mimo víru svatou křesťanskou pod jednou a pod obojí do tohoto království žádných sekt bludných pod žádným vymyšleným spůsobem uvozováno nebylo.“ Při kterémžto artikuli sněmovním že také císař toho zůstavuje.

Že pak zřízením zemským nálezové z desk pohořalých sou zapovědíni, to v své váze že zůstavá: ale ta zápověď na sněmy a smlouvy, na něž se zřízení zemské a po vytištění téhož zřízení zemského držaní sněmové zřejmě potahují a je tvrdí, o kterýchž také paměti hodnověrné před rukama jsou, ale aby v čas potřeby na ně se jíti nemělo a nemohlo, to že se tak daleko vztahovati nemůže. Jakož pak i oni sami z kněh akademie Pražské některé výpisy přikladají, že by konsistoř pod obojí stavův obnovena býti měla, a přitom ohlašují se v tom, že by toho v připomenutých pamětech ani v zřízení zemském najíti nemohli, aby též jednání sněmovní a smlouvy je v svědomích jich vázati anebo vyměření nějaké, jak by kdo k víře straně druhé věřiti měl, činiti měly: i že jest věc stavům dobře vědomá, co se exercitium a dobrých chvalitebných řádů v náboženství týče, aby žádných novot uvozováno do něho nebylo, že jsou o tom předkové J. M. jistá a chvalitebná nařízení činili, a též stavové na sněmích v tom se s králi svými snášeli, jakž nemálo smluv, sněmův a jiných pamětí o též věci před rukama jest, o nichž i zřízení zemské zmínku činí.

Kterýmižto smlouvami, sněmy a zřízením zemským skrze námněnou na to při korunování svém jistotu, poněvadž císař stavům a zase stavové císaři [illegible] zavázáni jsou, z té příčiny že jest k nim jako k svým věrným poddaným naděje té, že podle jich zakázání nic toho, což by se na jakou urážku svědomí a povinnosti jeho vztahovalo, na něm žádati nebudou.

Co se konsistoře dotýče, že císař nalézá, jak od paměti [illegible] přidržavali, tak [illegible] supplikací některých administratora a farářův konsistoře arcibiskupství Pražského pod obojí ani i do výpisů z kněh a pamětí konsistorských, že se všeho toho nachází, [illegible] jsou někdy králové [illegible] sami a někdy zase stavové pod obojí konsistoř s dovolením královským a obzvláště za kralování cís. Ferdinanda [illegible] J. M. dosazovali a obnovovali, což toliko do [illegible] českých [illegible], jakož pak od [illegible] sami králové [illegible] poznamenání konsistorského konsistoř dosazovali [illegible] a obnovovali. Čehož že i císař při tom způsobu

zůstavuje, aby mohl, kdy se mu bude líbiti, buď sám ji obnoviti aneb stavům to poručiti. 1600

Z strany akademie Pražské, kteráž od cís. Karla IV. vyzdvižena jest a od císaře i jiných králův českých svá privilegia a nadání má, poněvadž jsou stavové až posavad žádných obdarování na to mu neukázali, protož že též akademie podlé starobylého spůsobu v mocnosti své císařské a královské jakožto fundator zanechává a k tomu se přičiniti chce, aby muži hodnými a učenými opatřena byla, tak aby to někdejší slavné učení Pražské k svému vyzdvižení, pokudž nejvýš možné, přijíti mohlo.

Z strany svěcení kněžstva že ráčí J. M. toho při předešlém zakázání svém zůstavovati a neráčí chtíti hned tím prodlévati, než co nejdřívěji k místu a konci to vésti, aby strana pod obojí v kněžstvu hodném a pořádném dostatek míti mohla.

Co se stížností jich a příkoří v náboženství jim činěných tkne, tomu že císař, nač by se vztahovaly, jest vyrozuměl, avšak i to sobě ku paměti přivedl, že sou předešle také nemalé stížnosti před ním od arcibiskupa Pražského na místě kněžstva na některé osoby pod obojí podávány byly; však že císař jest jim v tom, co ku pořádu práva náleží, na týž pořád právní ukazoval a budoucně to tak opatřiti chce, aby jedné i druhé straně s takových stížností sjíti mohlo. A tak že císař ten artikul o náboženství již na místě a konci postavovati a tím milostivě zavírati ráčí: jak jest od začátku kralování jeho až posavad bylo, tak toho podlé přísahy a povinnosti své i jich stavův při korunování obapolně vykonané i podlé zřízení zemského zůstavovati a nad stranou obojí otcovskou a ochrannou ruku držeti chce, jsa k stavům té nepochybné naděje, že i oni již také na další jednání sněmovní zasednou. —

Když tedy mimo všecku nadálost týchž stavův pod obojí byla jim dána tak povrchní a švábská resolucí na tolikerou, tak poníženou a podstatnou žádost, ačkoli nebyli toho oumyslu, aby víceji měli císaře těmi spisy zanášeti, však když jest jim tou třetí odpovědí jeho k tomu veliká příčina dána, a oni neměli po pánu Bohu k komu jinému nežli k králi a pánu svému v těchto svých největších potřebnostech se utéci; pročež z nevyhnutedlné potřeby přinuceni jsou k tomu, že jsou ve středu po neděli postní Invocavit tuto následující obšírnou správu na to, co se jim v též odpovědi v nově mimo první viny jmenem jeho přičítá a předkládá, jemu učinili a přednesli.

Předně že nad tím velikou a srdečnou lítost nesou, že takové jejich předešlé, ve vší nejhlubší pokoře přednešené

1609 prosby i všecky důvodné příčiny samým původem — jakž se stavové domýšleji — strany jim odporné se stenčují a zamítají a vždycky rozdílní výkladové jim se v tom předstírají, na jiné věci, nežli které oni J. M. přednášeji, se odpověď dává, některých pak, na nichž jim mnoho záleží, mlčením se pomíjí. Čehož aby císař anebo také všickni páni přátelé jejich milí, kteříž ze všech tří stavův náboženství pod jednou jsou, hlavní příčinou a původem býti měli (majíce v osobě jeho tu celou naději, že jest jim vší milostí královskou a otcovskou nakloněn, dotčení pak stavové pod jednou s nimi blízce a na mnoze spřízněni, z nichžto mnozí se jim ve vší lásce a upřímosti ohlašují), že nikoli toho ani o císaři ani o druhé straně nesmýšleji. Že pak stavové vyhledávají potvrzení konfessí své české a podlé ní volného pánu Bohu sloužení, že nečiní toho úmyslem tím, aby císaři jakou nejmenší protimyslnost učiniti, komu v jeho náboženství překážeti neb novou víru sobě zarážeti měli; nežli toliko proto, aby těch velikých příkoří, hanění, kaceřování a překážek v službách božích zbaveni býti a již aspoň jednou sobě z nich pomoci mohli, a to pro příčinu mezi jinými mnohými světlými a patrnými tu jednu, jenž jest ta milostivá zámluva J. M. cís. Maximiliana slavné a svaté paměti jim stavům učiněná a již nejednou císaři opáčená, jako i ta slavná a paměti hodná psaní spečetěná a vlastní rukou téhož císaře Maximiliana pánu z Hasišteina psaná, kteráž jsou pominulých dnův skrze Štefana Jiřího z Šternberka, svěřivše mu je in originali, císaři do vlastních rukou podali k vyrozumění, že se s touž zámluvou stavům učiněnou výborně srovnávají a na tuž assekurací vlastně vztahují. Na čež však že žádné odpovědi jim dáno není. A aby se nač jiného než na tu konfessí ta zámluva slavná vztahovati měla, toho že se nenajde; ač v též zámluvě tak patrně vysvětleno není, že konfessí má ve dsky býti vložena, však vždy jest oustní potvrzení jí od cís. Maximiliana učiněno. Kterémužto oustnímu ubezpečení a slovům císařským že stavové cele věří a do císaře Rudolfa se nadějí, že takovou zámluvu pana otce svého nejmilejšího i s touž konfessí jich jim dokonale dskami zemskými potvrditi ráčí. Neb proč by jim to nyní zjinačeno býti mělo, k tomu že žádné nejmenší příčiny nedali, a aby budoucně dáti měli, toho je pán Bůh uchovati rač.

Zdali by pak zřízení zemské a přísaha královská vztahovala se na konfessí Augšpurskou, jakž se ta v nynější odpovědi slova dokládají, o to stavové že s císařem žádného sporu nemají, aniž sou co toho kdy v žádosti své předkládali, žádavše toliko a až dosavad žádajíce potvrzení konfessí své

české, kterouž prý někteří Augšpurskou jmenují. A poněvadž 1609
na ten artikul, v němž sobě stěžovali stavové, že porozumívají, jak by od koho koli císaři nevěrně donešeni byli, jako by se na ně zřízení zemské ani povinnost jeho nevztahovala, jim v té poslední odpovědi mimo svrchu připomenutá slova žádná jistá odpověď, z které by tomu, zdali by císař k takovým zprávám víru přikládal a je věrné své poddané za takové měl, vyrozuměti mohli, dána není; nýbrž ještě pod tímto jednáním takových těžkých a nebezpečných důtek proti stavům i kněžstvu jejich se neumenšuje: z té příčiny že císaře prosí, aby se příkladem pana otce svého k nim, k věrným poddaným, v tom světle ohlásil a je proti takovým důtkám dostatečně opatřil. Nebo že se přísaha jeho, též zřízení zemské na ně stavy pod obojí vztahuje, to se patrně v zřízení zemském nachází i starobylé náboženství jich křesťanského užívání ukazuje.

A to i sám císař Maximilian tehdáž, když od nejvyš. komorníka stavové byli v tom nařčeni, ústy svými královskými vyhlásil a je toho nářku očistil slovy těmi: že nad tím velikou nelibost míti a to uznávati ráčí, že sou stavové k konfessí české se přiznávající vysoce dotčeni, a kdyby to tak býti mělo, že by to nemohlo jináč rozumíno býti, než že by stavové za takové vykládáni býti musili; a poněvadž ten, od kohož ta důtka pošla, není nežli samotná osoba a ne králem ani knížetem, že aby jaká práva nebo řády ustanovovati, koho odsuzovati, neb komu na jeho spravedlnosti ukracovati mohl, pročež že takové promluvení stavům na žádnou škodu a ujmu býti nemůže a nemá. Neb že J. M. C. i všickni poctiví lidé, kdo a co jsou stavové, dobře vědí, totiž pod Jeho milostivou ochranou a ke všem řádům a právům království českého příležející, a J. M. že je za své věrné poddané míti ráčí. Při čemž i nyní stavové zůstaveni býti žádají. Neb ačkoli cís. Maximilian vykonal na onen čas stavům království tohoto povinnost tehdáž, když sou ještě kompaktata trvala; však potom posléze vedlé svobod království, zřízením zemským obsažených, propustiv stavy na obecném sněmě z týchž kompaktat, takového propuštění a zrušení proti přísaze své nikda nepokládal.

Ale povinnost od Rudolfa stavům království tohoto poněvadž teprva po zrušení kompaktat vykonána jest, pročež že se na ně vztahovati a jemu k naplnění stavův ponížené žádosti v ničemž překážeti nemůže. Z strany pak náboženství, buď pod jednou buď pod obojí, jak by kdo věřiti měl, že stavové nenacházejí v zřízení zemském žádného jistého vyměření, než generaliter toliko to, že jedna i druhá strana má náboženství své volně a svobodně bez útiskův a překážky druhé

1609 strany provozovati. Proti čemuž že by se jim již tato překážka díti chtěla, když by takový rozdíl mezi nimi činěn a dopuštěn byl, aby totiž na jedny zřízení zemské se obracelo a druhým odnímalo, čehož však prvé nikda nedávalo se.

Podstatě pak sněmu pominulého léta 1608 že stavové pod obojí tak rozumějí, jakž vytištěn a ve dsky zemské vložen jest: že jeden každý, žádného nevymiňujíc, má náboženství své křesťanské volně provozovati a to dotud, dokudž by koli ten artikul zavřením k místu a konci přiveden nebyl. Kterýžto artikul jsa stavům k zavírání pozůstaven, až posavad zavřín není. Item doložení těch slov v sněmu pominulém, že by císař toho vděčen byl, aby stavům ten artikul byl potvrzen, nač by se jiného než na žádost a přednešení jich při pominulém sněmě vztahovati mělo, že nerozumějí.

O zápovědi tištění konfessí české, aby se ta kdy z sněmovního obecného svolení, tedy zjevně zvlášť z poručení císařského státi měla, že vždy posavad stavové nic o tom nevědí; než zprávu mají, když jedna nebo dvě osoby z strany pod jednou nětco se o to k Michalovi Španovskému domlouvaly, že se on při císaři Rudolfovi sám osobně omluvil a při své omluvě od něho jest zůstaven, s tím doložením, že císař o té domluvě jemu stalé nic neví, což jsou od něho v živobytu zůstávající nejedni slyšeli.

Přípisové mandatův a poručení, k odpovědi císařské přiloženi, že se nic na konfessí víry jejich nevztahují, a k tomu někteří z nich před vyzdvižením kompaktat a jiní před sněmem léta 1575 vyšli, kteříž nic proti dané od cís. Maximiliana stavům odpovědi nečelí. A že přátelé jich milí, kteří z jednoty bratrské jsou, spolu s nimi k té konfessí se přiznali, přiznávají a s nimi ve všech v ní položených artikulích se snesli, to že sou již císaři po dvakráte v známost uvedli; při čemž i nyní, že spolu sjednoceni a spokojeni jsou, zůstávají.

Kdež pak dále v té odpovědi a příkladu z strany říše přivedeném dokládá se, že z religionsfridu nenajde se, aby od předkův jeho v říši Augšpurská konfessí dokonce potvrzena býti měla; a kdy byl co toho zde v království českém zouplna stvrzovati měl, že by snad z toho budoucně nemalé zaneprázdnění v říši jemu pojíti mohlo: i podávají císaři sub lit. B. hodnověrné přípisy, jakož předně artikule smlouvy Pasovské o svobodu náboženství učiněné, též také výpis téhož religionsfridu posléze učiněného, kterýž na dotčenou smlouvu také se vztahuje a Augšpurskou konfessí v sobě obsahuje a zavírá, načež od předešlých císařův římských i od pana děda a otce jeho až i od něho samého povinnost jest v říši vykonána. Podlé čehož tam náboženství pod obojí volně a svo-

bodně bez útiskův, jichž stavové pocitovati musejí, se provo- 1609
zuje. A protož aby oni, an toto království přední oud sv. říše jest, za ty, že by nějakou novou víru míti a proti přísaze královské čeho vyhledávati měli, donášíni a vykládáni býti měli nebo slušně býti mohli, toho že při sobě nepoznávají, ani aby skrze to budoucně císaři jaké veliké zaneprázdnění v říši pojíti mohlo; nýbrž že to jisté jest, že odtud císaři jakož předně od pána Boha hojná odplata, tak v království českém i svaté římské říši slavná památka na věky zůstávati bude. Začež oni vždycky nejponíženěji prositi nepřestávají, aby sobě toho císař na svou nejmilostivější mysl vkládati nedopouštěl a o nich toho, aby proti svědomí a přísaze jeho čeho v té věci žádati a jaké nové náboženství do země a vlasti své uvésti měli, smýšleti neráčil.

Co se předešlých smluv sněmovních a jiných těm podobných věcí dotýče, ty v čem by a proč žádosti stavův překážeti měly, že se jim nic neoznamuje. A ač na sněmu léta 1525, čehož přípis jim podán, někteří artikulové proti stavům se předkládají, ale kdyby týž sněm nebo to jednání s kompaktaty a jinými smluvami i vyzdvižen nebyl (jakož stavové za to mají, že jest vyzdvižen): tedy že proti tomu přednášejí sub lit. C. zase císaři jiná starší snešení sněmovní v létě 1417, 1421, 1424 o náboženství zavřená, z nichž netoliko překážka žádosti jich pocházeti nemůže, alebrž i to se najde, že jsou stavové s volí krále pána svého všech časův mohli a moc měli o náboženství jednati, zavírati, v něm řády nařizovati, jich přivětšovati; avšak to nikdy vykládáno nebylo, aby přísaze královské býti mělo na odpor.

Z strany pak těch sněmů a smluv starobylých, o kterýchž při zrušení a propuštění kompaktat z privilegium zemského zmínka se činí, že dokládá císař v odpovědi své, jako by se to na samé toliko smlouvy, aby strana stranu nehaněla, vztahovati nemohlo. I poněvadž jsou stavové již předešle na to mnoho dostatečných průvodův předložili, a ani dosavad z těch sněmův a smluv v předešlé odpovědi císařské dotčených nic jiného nenacházejí, než že o samé útisky a hanění toliko nařízeni byli, a že žádosti jich k žádné překážce nejsou, jich a náboženství jejich v tom, aby mimo slovo boží straně druhé k vůli to, což by od nich jim a nebo také druhým od těchto vyměřeno bylo, věřiti měli, nezavazují, a táž konfessí stavův že dobrého řádu vedlé slova božího ostříhati netoliko nezapovídá, ale jej vykonávati vynšuje: pročež že vždy ten sněm léta 1567 držaný i v tom artikuli, na jaký spůsob kompaktata propuštěna jsou, jim k dobrému a k obdržení žádosti jich slouží; neb že oni při náboženství svém

609 pod obojí všecky dobré řády, kteříž z slova božího původ svůj mají, zachovávají; a ani to jim slušně připsáno býti nemůže, aby konfessí svou mimo víru svatou pod jednou a pod obojí jaké bludy a sekty uvozovati chtěli. K tomu že v těch předložených hodnověrných a mnohem starších sněmích císař najde a z nich vyrozumí, jak jsou předkové jich pod obojí v náboženství svém a v řádích církevních se chovali, jak kdy vedlé vůle boží a potřeby, s volí vrchností svých a ne někoho jiného v tom se řídili a spravovali. Jichž oni tolikéž následujíce a od něho jakožto krále a pána svého podobné věci vyhledávajíce, že žádají býti při žádosti své zůstaveni. Nebo jestli sou skrze propuštění se z kompaktat ti sněmové a smlouvy poslední neminuli, i tehdyť sou ovšem ani starší smlouvy, na něž stavové se potahují, minouti nemohly.

Z strany konsistoře že, ač dává se tomu místo, že sou stavové pod obojí ji dosazovali a obnovovali, přitom však dokládá se, že by toliko do vůle králův českých trvati mělo: čehož oni v těch předešlých sněmích a pamětech o tom zapsaných nic nenacházejí, a jim se také nic toho, čemu by jich průvodové ustoupiti měli, nepřednáší; nýbrž k utvrzení průvodů jejich, že jest táž konsistoř vždycky v moci stavův pod obojí bývala, že podávají císaři pod literou D. z sněmův starých, jež před rukama mají, jistých artikulův, jimiž se to jako i předešlými průvody dostatečně ukazuje, že táž konsistoř pro stranu pod obojí vyzdvižena jest a od císaře Zikmunda jim v moc dána; též že od času vyzdvižení jí, když toho potřeba ukazovala, byla vždycky dosazována a řízena.

Že jest se pak léta 1562 cís. Ferdinand konsistoře jich ujal a Pražanům administratory vyhlásiti poručil, to že se bez vědomí a povolení stavův nepochybně na něčí omylnou zprávu stalo. Však že hned tehdáž co bylo od některých předních osob z vyššího stavu přednášíno, a jaká zpráva o tom učiněna byla, též jakou císař zámluvu stavům tehdáž učinil: jestliže to stavové při nejprvnějším jeho příjezdu do království českého před ním ukáží, že připovídá jim a přísahou se zavazuje, že zase stavy k tomu připustiti a jim v to nesáhati chce, — jakž z příležícího výpisu pod literou E. tomu se porozumí. A na tom že vždycky až do sněmu léta 1575 zůstávalo, při němž stavové pod obojí o jistý řád, jak by táž konsistoř obnovena a v dobrém spůsobu zdržována býti měla, společně se snesli, jej sepsali a cís. Maximilianovi při konfessi podali, i na to vše tu milostivou zámluvu a assekurací od něho dosáhli.

Že pak od toho času stavové podlé svých mnohých žádostí sněmu obecného k tomu, aby o takové své potřeby při-

pomínati a jednati mohli, dovolati se nemohli a mezitím někteří z kněží Pražských, kteříž v dobrém řádu státi nechtěli a nechtějí, stavům v tom překážku činili a činí, spravedlivé a pobožné žádosti stavův neslušně na odpor se stavěli, a tou příčinou jim táž konsistoř zase v moc uvedena není, to jest stavy nikda nescházelo, ani oni tím vinni nejsou: nýbrž když jim již před mnoha lety k tomu příčina dána byla od též konsistoře a kněžstva v ní nepříkladného, kteříž opustivše slovo boží a učení předkův jejich v zákoně božím obsažené jen proto, aby se neučili a více svému břichu nežli Bohu a lidu božímu sloužiti mohli, jiným hrozné a těžké přísahy činí a i jiné, aby je činili, k tomu vedou (jakž pozná se z přípisu jejich pod literou F, sami pak jakého pobožného života, nesvornosti a nelásky netoliko k jiným lidem, ale i sami mezi sebou plni jsou, to ovšem vůbec vědomé jest); že jsou se odtrhnouti a o jiné kněží, ne nějaké samorostlíky, jakž oni nedůvodně a potupně psáti smějí, ale o muže hodné a pobožné, v písmích svatých dobře vyučené i také příkladné starati se musili. Pročež že stavové na jejich glossách a přitom činěných nestoudných a zřízením zemským zapověděných důtkách nepřestávají a jim žádného místa nedávají. A aby na gruntech svých nějaké kněží nepořádné, kalvinisty a pikarty míti měli, tomu zjevně odpírají, s nimi se pak v žádné hádky dávati nemíní; nebo oni že nejsou žádný stav v tomto království a k jednání obecnému nepřináležející hlasu sněmovního žádného nemají, jej dávati a stavům v jich pobožném předsevzetí jakou překážku činiti nemohou a nemají. A ta že jest příčina, pro niž takovým kněžstvem od biskupův římských, pravému náboženství jich pod obojí odporných, svěceným říditi a je na své kollatury a fary proti svědomí svému přijímati nemohou.

O akademii Pražské že císaři tuto zprávu další činí: že totiž vedlé konsistoře nad všecku paměť lidskou při stavích pod obojí zůstávala, do všech předešlých sněmův i také zřízení zemského přijímána byla, věcí strany pod obojí se dotýkajících uvažovati i vyřizovati pomáhala, učení a exercitium náboženství toho, jehož i se stavové přídrží, následovala; a že netoliko od cís. Karla IV. jest vyzdvižena a hlavní kollejí opatřena, ale potom že i jinými kollejemi jisté osoby oumyslem dobrým ji okrášlily a bohatě nadaly.

Dokud pak předešle zůstávala v opatrování stavův, že velmi slovútna u všech křesťanských národů byla, tak že netoliko předkové jejich i oni, ale i jiní z dalekých i z okolních zemí dítky své na učení do akademie Pražské dávali a vysílali; ale nyní že k takovému snížení přišla, že my Če- 1609

1609 chové své syny jinam do cizích zemí na učení s velikými náklady a nepříležitostmi dávati musíme. Ješto mezitím strana pod jednou, jako jezuitové a jiní, sou sobě několik kollejí a škol v království českém, jako v Chomútově, v Hradci Jindřichově, v Krumlově, v Gladsku i jinde vyzdvihli, v něž se jim stavové nevkládají a žádné překážky nečiní. A poněvadž nyní té akademie kolleje v Starém městě Pražském velice zpuštěné a v mnohých nedostatcích postavené jsouce, důležitého a nevyhnutedlného obnovení muži učenými a na staveních oprávky potřebují; podlé toho že stavové jak předešle tak i nyní vždy císaře nejponíženěj prosí, že je při ní zůstaviti ráčí.

Naposledy ač těm příkořím v předešlém jich spisu připomenutým místo se dává, avšak dokládá se přitom také to, že by předtím od arcibiskupa nemalé stížnosti na místě kněžstva jeho na některé osoby z stavův podávány byly, však že jest jim ukázáno na pořád práva. Ale stavové že ani o jednom příkladu nevědí a mezi sebou to vynajíti nemohou, aby kdo z nich straně pod jednou takové nátisky činiti a v čem ubližovati měl. Neb že žádný kněz pod jednou od nich s kněžstva svého ssazen, za nepořádného vyhlášen, k závazkům a k zápisům nějakým přinucen nebyl; při kostelích jejich že pohřbův, zvonění, též služeb církevních, křtů a oddavkův jim bráněno, do kostelův pod jednou při pohřbích, křtinách chození zastaveno, za kacíře, bludaře a jiné k tomu podobné odsuzováni, do klatby dáváni, desátkové kněžím náleživší zadržováni nebyli: nýbrž naproti tomu že na samé prosté vznešení od kněží pod jednou mnozí z stavův vyšších na závazky bráni, jiní prostější do vězení dáváni a beze všeho pořádu práva i pořádného slyšení trestáni a pokutováni bývali. Což jakým prostředkem k nápravě přivedeno by býti mělo, že žádné cesty jim se nepředkládají, a nic jistého, čím by před těmi nátisky bezpečni učiněni býti měli, se neoznamuje.

Z těch ze všech svrchu položených příčin že císaře jak prvé tak ještě i nyní pro Boha, pro jeho sv. milosrdenství v nejhlubší pokoře prositi nepřestávají: aby srdce své královské, otcovské a křesťanské k nim věrným svým poddaným a k jich křesťanské prosbě, pováže jejich mnohých a platných služeb, po ta všecka léta jemu věrně bez litování svých jmění i životův činěných, a kteréž ještě dále činiti sou hotovi, dobrotivě nakloniti, jich žádostí ponížených, v pominulém sněmě doložených a do tohoto času odložených, jim užíti dáti, konfessí jejich, podlé níž by, jako jiní věrní křesťané pod obojí, pod milostivou jeho ochranou pokojně pánu Bohu sloužiti a již jednou podlé milostivé jeho žádosti na proposicí sněmovní nastoupiti mohli, potvrditi, konsistoř s akademií Pražskou jim

v moc k obnovení řádnému uvésti a vždycky jejich nejmilostivějším císařem, králem a pánem zůstávati ráčil. Nebo pokudž by týž artikul o náboženství a jiné jeho se přídržící již připomenuté věci na místě postaven nebyl, nýbrž že by se s ním prodlévati chtělo, tak že by větší počet stavův pod obojí, nemaje nic v Praze tráviti, zdržovati se při sněmě nemohl; tedy že císaře za to prosí, kdyby ti, kteříž by ještě z nich v Praze zůstávali, v tak velikých věcech co zavírati i na další proposicí sněmovní bez většího počtu nastoupiti nemohli, že jedněm i druhým to vedlé předešlého na minulém sněmě léta 1608 jich v tom opatření milostivě vážiti a je při témž opatření, kteréž do desk zemských vešlo, zcela a zouplna zůstaviti ráčí. Čehož oni zase do přemožení svého statky i hrdly svými jemu se s pomocí boží věrně a poddaně odsluhovati chtějí. — 1609

Toto pak, což následuje, bylo poručeno vyslaným osobám z prostředku jich k císaři při dodávání supplikací oustně jemu oznámiti:

Kterak všickni stavové pod obojí, nechtíc tomu věřiti, aby ty věci neslušné od něho pocházeti měly, kteréž se v týchž odpovědech jmenem jeho stavům daných dokládají, že by totiž přísaba jeho i zemské zřízení jen na ty pod obojí se vztahovalo, kteří se konsistoři arcibiskupství Pražského spravují, a ne na ty, kteříž se k konfessí české přiznávají, uvedli to včerejšího dne v známost nejv. úředníků a soudců zemských pod jednou, že stavové v tom císaři žádné viny nedávají, než toliko se jich samých nyní dotazují na to: poněvadž se všickni stavové pod obojí k té konfessí české znají, a v ní sjednoceni jsou, drželi je za ty nejv. úředníci a soudcové zemští, že by se na ně povinnost královská i zřízení zemské nevztahovalo? Načež když byla jim dána od nich odpověd taková, že nejv. úředníci a soudcové zemští těch všech odpovědí od císaře stavům pod obojí v té příčině daných vykládati nechtějí, že opět podruhé žádáni byli: poněvadž stavové nepotřebují od nich žádného výkladu minění císařova, jsouce tím jisti, že on o stavích pod obojí, věrných poddaných svých, kteří se k české konfessí přiznávají, toho smysliti neráčí; protož že stavové chtějí na nich vždy věděti, aby oni od osob svých v tom se sami vyjevili, majíli je za ty, že se povinnost královská a zřízení zemské na ně nevztahuje? I je dána jim odpověd opět nerovná, že toho při předešlém oznámení zanechávají.

Odkudž že stavové vidí, jaký jest nejv. úředníkův a soudcův zemských pod jednou o stavích pod obojí smýšlení. A poněvadž vždycky císaři odporná strana zprávu dává, že

1609 se stavové pod obojí nedrží té nejstarší husitické víry, kteráž v zemi přijata jest, to že se z přiložených průvodův nenalezne. O té pak víře pod obojí, která se při ordinování konsistorských kněží od arcibiskupa pod přísahou zvláštní vydává, a na kterouž že by se sama povinnost královská a zřízení zemské vztahovati mělo, může se pravdivěji říci, že žádné paměti v království českém se nenachází. A protož že stavové pod obojí nepřestávají prositi císaře, aby příkladem pana otce svého je proti tak těžkým a tomuto království nebezpečným důtkám milostivě opatřiti a konfessí jich jim stvrditi ráčil.

Dále také že žádají, aby kancelář příkladem všech králův českých temperována byla osobami náboženství pod obojí; nebo dokud se to dálo i za něho, že všudy lepší svornost, láska i vzdělání jeho se spatřovalo. Ale jak teď od málo let z kanceláře vymustrovány sou osoby téhož náboženství, jaký z toho pošel užitek v zemích okolních, to se spatřuje; a snad někteří nepokojní lidé a J. M. dobrého nemilující také by toho zde v Čechách přáli. A byť bylo možné, aby císař byl mohl nahlédnouti kdy do supplikací o nátisky straně pod obojí jmenem jeho z kanceláře vycházející, jistě žeť by se nad nimi slušně co podiviti měl. Nebo mezi jinými těžkými nátisky i to se prokáže, že lidé pod obojí, když nechtěli pod jednou přijímati, vzati byli mocí, a roztahovali jim ruce, ústa se jim otvíraly, a hostie do nich cpala: čehož v žádných historiích se nenachází. Též vyšším stavům některým, kteří nechtěli míti kněží od arcibiskupa ordinovaných, že se žebříkem hrozilo. Při závírce pak aby prosili poníženě, aby jim císař neměl za zlé, že sou se ty věci z nevyhnutedlné potřeby jemu oustně přednesly. Proti tomu že strana pod jednou ani jednoho příkladu neukáže, aby od strany pod obojí k víře nucena a nebo pro ni utiskována byla; ale v tom však že má předek před stranou pod obojí, že stížnosti své přednáší J. M., jak se jí líbí, majíc volnější přístup k němu nežli oni, jichžto stížnosti vlastní jeho osoby nikda gruntovně nedocházejí. —

Poněvadž pak císař po dodání mu té obšírné zprávy prodléval s dáním odpovědi za deset dní, tak že teprva 17. d. března (17. břz.) ráno mezi devátou a desátou hodinou na půl orloji byla přinešena stavům do sněmu: pročež nadáli se stavové pod obojí, že na ni vynšované odpovědi dostanou; ale byli v té své naději velice zmýleni. Nebo nic jiného neobsahovalo se v ní, jediné pouhý odklad všeho toho jednání do psích letniček, jakž vůbec říkáme, to jest ad calendas graecas, a to v slovích těchto:

Poněvadž se tu veliké a znamenité věci dotýče, kteráž 1609
delšího, pilného a bedlivého uvážení potřebuje; protož že císař toho do jiného sněmu obecného odkládá, a aby na ten poslední jich stavův spis nynějšího času jakou odpověd dáti měl, to za potřebné neuznává. Podtím pak, jak jest se předešle nejednou zakázal, tak i nyní ještě že se zakazuje, že jich stavův pod obojí vedlé přísahy své a tak, jak to hned od počátku šťastného kralování svého učiniti a je milostivě ochraňovati ráčil, ještě i na budoucí časy, jako i strany pod jednou, mimo náležitost utiskovati dopustiti nechce. V čemž že jiné naděje k němu stavové býti nemají, nýbrž na to se v jistotě beze vší pochybnosti ubezpečiti mohou. A protož že stavův za to žádá, aby již k uvažování artikulův, v proposicí jeho obsažených, bez dalšího prodlévání přistoupili a v tom se vedlé milostivé a otcovské jeho k nim dověrnosti poslušně a poddaně zachovali. —

I bylo jim toho převelice líto, že pomluvači jejich a rady neupřímí i rušitelé patrní obecného pokoje vlasti jich milé mají míti lepší kredit a průchod při králi a pánu jejich, nežli oni věrní a vždycky jemu hrdly i statky svými povolní poddaní. A z té lítosti nemohli se zdržeti, aby ještě jedné své omluvy jemu podati a v ní podstatných příčin, pro něž jim možné ani podobné není povoliti odkladu k tomu, připomenouti neměli. Což stalo se od nich v sobotu po neděli postní Reminiscere v smyslu tomto:

Když jsou stavové očekávali od císaře s srdečnou radostí na to, že žádost jich křesťanskou z strany konfessí české potvrzení, kosistoře s akademií Pražskou v moc jim uvedení skutečně naplniti a mocným jich důvodům, jimiž provedli to, že táž žádost jich v ničemž proti povinnosti ani zřízení zemskému nečelí, milostivé místo u sebe dáti ráčí; že jest jim místo toho ve středu pominulou jmenem jeho odpověd do sněmu odeslána taková, v níž se jim mimo všecku nadálost oznamuje, že císař toho artikule o náboženství do jiného sněmu obecného odkládá, a co více nad to týž spis v sobě šířeji obsahuje a zavírá.

Z té příčiny že sou se nad tím všickni převelice zarmoutili, když až posavad žádného povolení v své slušné žádosti od něho nedostali; nýbrž že k největšímu jejich osob i ponížených žádostí snížení toho všeho, což tak koli jemu v týchž mnoha spisích s náležitou podstatou přednášeli, docela mlčením pomíjí, ani příčiny žádné, proč by jí užíti neměli, jim se neoznamuje; jako že ani to zjevně se v posledním spisu jeho nevyslovuje, na všeckyli tři stavy pod obojí, kteříž se k konfessí české hlásí, ta jeho zámluva, že je totiž podlé pří-

19 sahy své mimo náležitost utiskovati dopustiti nechce, se vztahuje. a mínili by je v tom nářku. a v čem tak dotčeni jsou, dostatečně opatřiti: nýbrž že tou výminkou *mimo náležitost*, v též odpovědi rozmnoženou, otvírá se brana a cesta proti stavům pod oboji. aby strana odporná všecky ty nátisky, jako kdy prvé. i ještě větší jim činiti mohla, kterážby nikda neměla za to, aby to *mimo náležitost* bylo. než všecko. což by jejich svědomí. duši i tělu škodlivého a stížného bylo, to by schvalovala a za náležitost pokládala. A tak k čemuž by se jinému těmi příkořími směřovalo nežli k tomu: aby ze všeho náboženství sjíti. strana pod oboji, která se konfessí českou spravuje, z tohoto království těmi všemi prostředky vytisknuta býti, větší díl země cizozemci proti stavův svobodám, právům a zřízení zemskému osazen. a stavové s manželkami, dítkami i s lidmi poddanými svými v nebezpečenství životův a statečkův zůstávati by musili.

Dále že toho také při sobě neuznávají, aby se tu mělo dotýkati tak veliké a znamenité věci, kteráž by dalšího pilného uvážení potřebovala, an prvé dostatečně uvážena, císaři již dávno přednešena, i do sněmu léta pominulého 1608 jako i ve dsky zemské vložena byla. A aby buď na onen čas při minulém sněmě buď při nynějším stavové pod jednou proti straně pod obojí jaké slušné příčiny, proč by žádosti spravedlivé užíti nemohla, zjevně předkládati měli, o tom že stavové pod obojí nic nevědí. Že pak jim k tomu odkladu do jiného obecného sněmu přistoupiti a před vyřízenim téhož hlavního artikule o náboženství proposici jeho další uvažovati možné není, toho že císaři veliké a důležité příčiny a obrany pokládají zejmena tyto:

Předně. Že léta 1608 sněmem zavřeným a ve dsky zemské vloženým stavové pod obojí v tom dostatečně opatřeni jsou takto: jestliže by při tomto sněmě to na místě z strany artikule o náboženství postaveno nebylo: tedy že stavové nemají býti povinni k žádným artikulům jiným proposicí císařské přistupovati a je uvažovati, leč týž hlavní artikul prvé na jistém místě postaven bude. Od kteréhožto snešení a opatření jich sněmovního, kteréž jim stavům pod obojí od vlastní osoby císařské i ostatních stavův tím lonským sněmem učiněno jest, nyní odstupovati aneb je v něčem měniti a rušiti jim možné není. A stavové nikda se toho nenadáli, aby kdo nyní císaři k změnění toho raditi, žádajice, při té první omluvě své zouplna zůstaveni býti.

25. Za druhé. Kdyby proti dotčenému předešlému snešení sněmovnímu táž věc bez vyřízení do jiného času odložena býti měla; tehdy že by všickni tři stavové pod obojí, k té kon-

fessí se přiznávající, příčinou těch, kteříž jim v té žádosti pobožné při něm překážejí a jej s stavy pod obojí v nějaké nedorozumění (čehož pán Bůh uchová a jim toho dopustiti neráčí) uvésti usilují, ješto však jim od stavův pod obojí žádné překážky nikdy se nečinilo ani budoucně činiti se nemá, — u velikém nebezpečenství z strany té důtky na svědomí a poctivosti jich se vztahující zůstávati musili, protože ten artikul v předešlé odpovědi císařské doložený, „zdaž se zřízení zemské a povinnost královská na ně stavy a konfessí jich vztahuje, či ne,“ nikdež v odpovědech jeho vysvětlen není, a stavové v něm žádného opatření nedostali, tak jak se toho na onen čas od cís. Maximiliana v podobné důtce stavův od nejv. komorníka, Jana z Waldšteina, patrnými slovy jim užíti dostalo. 1609

Pročež stavové nemohouce s poctivostmi, s životy, statky, s manželkami i s dítkami svými v takovém nějakém přikrytém nebezpečenství, kteréž by pod tím odkladem je potkati mohlo, zůstávati, že i za tou příčinou druhou nemohou k odkladu toho artikule povoliti.

Třetí. Kdyby sobě toho J. Msti povolení předešlého tak málo vážiti, od něho upouštěti, k nějakému jinému odkladu přistoupiti, a dříve nežli ten artikul o náboženství vyřízen a utvrzen bude, v jiných artikulích postupovati chtěli, že by tím to na sebe pronésti musili, že od konfessí víry své křesťanské i od poznalé pravdy odstupují. Čímž jaký těžký hřích by na sebe uvedli! A jakož předně pána Boha, jehož se tu cti a slávy dotýče, též duše a svědomí svá by uraziti a také i u všech křesťanských úřadů, kteříž z osvícení a milosrdenství božího téhož náboženství jejich pod obojí jsou a sobě to v sv. římské říši od předešlých císařův římských až i od něho ujištěno mají, i také to náboženství své v říši i jinde pokojně provozují, k velikému posměchu a pohanění, jsouc toto království svobodné a přední oud říše, přijíti musili. Čehož že jim učiniti, víry své křesťanské zapírati, pána Boha stvořitele svého, duše a svědomí svá tím urážeti a takovou potupu na sebe i na všecky potomky své uvozovati, že jim možné a náležité není, tomu že sám císař dobře rozuměti může.

Oni také že se nikoli toho do J. M. nenadějí, aby na ně a na slavný národ český jakožto vždycky své věrné, stálé a poslušné poddané to uvésti a dopustiti měl. Neb jsou k tomu nikdy příčiny žádné nedali, a Bůh dá, nedají; nýbrž jak věrně a bez litování svých jmění i vlastních životův po mnohá léta za jeho šťastného nad nimi kralování jsou jemu i s předky svými do vylití krve jich sloužili a mimo jiné země jemu ve

1609 liké pomoci činili, přede všemi nepřátely obhajovati pomáhali, že toho sám císař povědom jest nejlépe, i sám skutek a pravda svědectví mocné vydává. K tomu že příčiny ani překážky žádné před rukama není, proč by téhož, čehož se jest od slavných předkův J. M. i od něho samého v říši jiným dostalo, i oni také účastni býti neměli; aneb proč by nejméně žádost jich křesťanská proti povinnosti jeho neb zřízení zemskému býti měla. A ač sobě z židův, kteříž se na každý den synu božímu a spasiteli našemu jakož i blahoslavené panně Marii hrozně rouhají, žádného příkladu bráti nechtí; však že to jest jisté, kterak sobě od císaře na to, aby své židovské náboženství v království českém provozovati a školu k tomu vystavěti mohli, obzvláštní povolení, privilegia daná mají a toho svobodně užívají. A když taková židům privilegia daná a obdarování vycházela, že žádný toho císaři nepravil, aby to proti svědomí a povinnosti jeho nebo zřízení zemskému čeliti mělo. I proč by tedy stavové pod obojí, kteříž jsou křesťané ve jmeno sv. Trojice pokřtění, žádosti své křesťanské užíti neměli, to že věděti nemohou. Podlé čeho jak žádost jich křesťanská jest slušná a spravedlivá a císaři beze všeho dalšího rozmyslu k naplnění dobře možná, to že sou jemu již předešle dostatečně přednesli.

Než poněvadž z těch toliko svrchu v krátkosti připomenutých příčin tomu vyrozuměti může, že jim není možné, chvalitebné ani bezpečné, od toho opatření sněmovního jim v létu 1608 stalého upouštěti a před vyřízením artikule o náboženství k jakému dalšímu sněmování přistupovati; z těch příčin že císaře prositi nepřestávají, aby je v tom, že k tomu odkladu povoliti nemohou, při sobě milostivě omluvené míti, anebo prvé jich poníženou žádost a prosbu křesťanskou v těch všech artikulích, sněmu pominulého i teď nyní jemu podaných, dskami zemskými potvrditi a je v své milostivé ochraně chovati ráčil. Což když se stane, že chtějí i hned rádi na proposicí sněmovní zasednouti a všecko, což jim jen nejmožnějšího, ochotně a poslušně učiniti. Nebo kdyby se tento sněm bez vyřízení toho hlavního artikule rozjíti měl (čemuž by oni neradi byli), že ohlašují se v tom pokorně před pánem Bohem, před vlastní jeho osobou i přede vším světem, že by se to vinou jich nestalo, než vlastně a spravedlivě těm, kteříž jej v té věci jinak, nežli náleží, zpravují a ve vší této věci ne tak císaře, krále a pána svého a svou milostivou vlasť, jako někoho jiného pro jaké pak koli příčiny respektirují, přičteno býti musilo; ještо k čemu sou ti, když sou kdy císaři proti straně pod obojí takové rady dávali a jmenem jeho lidi při náboženství a svědomí jich utiskovali, přivedli a o jaké země

jej připravili, to že jest téměř všemu světu známé a tomuto 1609
království k nemalému zmenšení.

Oni pak stavové nemohouce již pro mnohé a veliké příčiny v městech Pražských déle zůstávati, kdyby se rozjeti musili a toho všeho tak pokojně, jakž jim toho týž sněm 1608 propůjčuje, užíti neměli, že by to na ten čas pánu Bohu poručiti a při své váze zůstaviti musili. Ale že vždy jsou k J. M. té ponížené naděje, že žádnému z nich, k té konfessí a víře křesťanské v ní zavřené se přiznávajícímu, žádné překážky neb utiskování při náboženství jeho činiti, ani jinému komu činiti dopouštěti, ani komukoli toho sněmu prvé, nežli vedlé znění předešlého sněmovního snešení ten artikul dokonale na místě bude postaven, zavírati a na ně, stranu pod obojí, proti témuž opatření jich něco svolovati dopustiti neráčí. Neb by to zjevně naproti znění toho předešlého povolení sněmovního čelilo, oni pak nebyli by povinni, ničemuž tomu dosti činiti; nýbrž aby vždy svého poddaného poslušenství k císaři dokázali, tehdy že nechtějí přestávati pána Boha prositi za to, aby ráčil srdce jeho tak spravovati a k nim nakloňovati, aby v své křesťanské žádosti nejmilostivěji uslyšáni býti mohli. A na důvod toho jich poslušenství že by chtěli se také o takové přímluvy starati, kteréž by jemu milé a příjemné byly.

Přes to však všecko že stavové, dověřujíce se jak předešle tak i nyní velikým a slavným slovům jeho císařským a královským, obecným sněmem utvrzeným, že vždy ještě očekávají od něho ve vší poníženosti toho, že je všecky tři stavy k té konfessí se přiznávající, a na něž se předešlý sněm i to jeho opatření vztahuje, nyní milostivou a otcovskou odpovědí potěšiti, k žádosti jich povoliti, ji potvrditi a jich nejmilostivějším králem a pánem býti a zůstávati ráčí. —

V té naději kojíce se stavové až do 30. dne března, sešli 30. břz.
se zase všickni do sněmu, kdežto bylo jim oznámeno od nejvyššího purkrabího, že císař za slušnými příčinami nemůže jim dáti ještě dnešního dne odpovědi místné na omluvu jejich, ale že jistě a konečně jí dostanou.

V outerý tedy 31. dne března poslal císař k stavům do 31. břz.
soudnice, aby nejv. úředníci a soudcové zemští, jak pod jednou tak i pod obojí, všickni šli k němu a podlé toho aby z obce pět osob z pánův, pět z rytířstva a dvě z měst pro odpověď vyslali. I vzložila tu práci obec na Jiřího z Talmberka, soudci zemského, na Jiřího Berku, na Petra z Švamberka, na Viléma Václava z Roupova, na Jana z Wartemberka, na Mikuláše Beřkovského, na Bohuslava Rutha, na Blažeje Grispeka, na Mikuláše Vratislava z Bubna a na Václava Mi-

1609 trovského, na dr. Adama Hubera a Jiřího Dyringera z Malé strany. Tu co císař v německém jazyku promlouval, to potom zase v německém i českém spisu od nejv. purkrabího stavům jest dodáno.

Potom nejv. úředníci pod jednou navrátili se do sněmu a nejv. purkrabě učinil promluvení k stavům: že císař po odchodu z pokoje vyslaných pod obojí poručil jemu i jiným nejv. úředníkům toho spisu dodati. I byl zjevně na katedře čten, a po přečtení ho stavové pod obojí dali skrze Václava Budovce k nejv. úředníkům a soudcům zemským pod obojí, kteříž od císaře přišli, promluviti, aby spolu s nimi na stranu odstoupili a o těch věcech promluvili vespolek. Což se i stalo.

Zatím od Jana Auštěckého jmenem stavův požádáno od ostatních nejv. úřed. a soud. zem. pod jednou, aby se jim ten spis ukázal a k uvážení odpovědi naň odklad do zejtřejšího dne propůjčil. Ale purkrabě shajoval jim toho, pravě, aby nejv. úřed. a soud. zem. pod obojí s nimi tu zůstali a s obcí těch věcí neuvažovali. Načež Theobald Švihovský, jeden z soudcův zemských pod obojí, ozval se: poněvadž nejv. purkrabě proti odstoupení jich k obci s počátku nic neříkal, že také již nyní od obce se jim odtrhovati slušné není. Poslal tedy purkrabě nejvyšší o to na naučení k císaři, máli se ten spis ukázati stavům a výpis z něho dáti. Na kteréžto naučení očekávalo se od deváté hodiny až do druhé. A tu přinešen byl tento kratičký spis, kterýž slovo od slova zněl takto:

„Spisu nejposléze nám od stavův pod obojí podanému, dosti obyčejnému, i příčinám jich sme vyrozuměli a na to jim tuto resolucí činíme, že toho při předešlých odpověděch našich jim na to daných zanecháváme a dáleji v tom kráčeti nemůžeme.

A poněvadž sme po ty všecky časy kralování našeho stavy pod jednou i pod obojí bez rozdílu a respektu všelijakého při privilegiích, zřízeních zemských, právích a spravedlnostech jich zanechali, nebude sobě žádný z nich míti slušně co do nás stěžovati. Protož všech tří stavův společně napomínáme, a jako svých milých věrných poddaných žádáme: Poněvadž na artikulech v proposicí naší obsažených netoliko nám ale i všemu království tomuto vysoce mnoho, ano i obecné vše dobré záleží, aby již bez dalšího uvažování dalších resolucí pro zachování obecného dobrého jiným vysoce pilným věcem přistoupili a v tom se jako věrní stavové a milovníci vlasti své volně ukázali. Nebo pokudž by se toho mimo naději naši nestalo, byla by nám příčina dána k vzdání sněmu a stavův rozpuštění, jakož pak to všem třem stavům skrze jisté osoby v známost uvésti nepomineme.“

Potom purkrabě doložil ještě oustně: Že císař dosti světlou s jistým svým ustanovením odpověd stavům dává, protož aby na proposicí sněmovní již zasedli; a pokudž by se to nestalo, že císař chce, aby se sněm rozešel, mimo to že se v žádné další spisy vydávati nechce. Tato pak poslední resolucí aby se složila ke dskám zemským, a stavům kopie od ní dána byla. K čemuž že císař na ten konec dovoluje, aby stavové konečně, dáli pán Bůh, zítra k deváté hodině zase odpověd svou dali, chtějíli na proposicí sněmovní nastoupiti či nechtějí. 1609

V tom odšedvše z soudnice nejv. úřed. zemští pod jednou, Václav z Budova dle snešení všech tří stavův pod obojí hlasitě napomínal všechněch: Komukoli jeho spasení milé, kdo pečuje o královské a vší země této i jednoho každého dobré, kdo miluje svatou svornost, lásku a vzdělávání jedni druhých, kdo pamatuje na předkův svých starých v božských věcech horlivost, věrnost a stálóst, a komu milá jeho poctivost, aby, dáli pán Bůh, ráno k šesté hodině německé do sněmu najíti se dali i jiným, kteří by o tom snešení nevěděli, též v známost uvedli. Což všickni hlasitě, že tak učiniti chtějí, připovídali, ano i na ráno 1. dne dubna tak se skutečně zachovali. 1.dub.

Přišedvše do soudnice v určitou hodinu u velikém počtu, tu přede vším jiným poručeno jistým osobám, které by na tu resolucí císařskou zase odpověd zhotovily, však táž odpověd aby se na nejvyššího purkrabího, poněvadž on na místě císařském mluvil, vztahovala. A mezitím snesli se stavové na tom, aby se přímluvy k kurfirštům a knížatům římským vyslalo s obzvláštními psaními. Kterážto psaní také v shromáždění jich společně čtena a korrigována, ano i níže psané osoby k té legací voleny, vše na náklad země, ačkoli císař napomenul stavy v tom skrze Rudolfa Trčku, aby takových vyslání zanechali na straně. Ale oni nechtěli ustoupiti úmyslu svého, nýbrž vypravili neprodleně posly své ze všech tří stavův s psaními nejprvé k králi uherskému Matiášovi Henricha Matesa hrabě z Turnu a N. ze Šternberka, Václava Vratislava z Mitrovic, Mikuláše z Bubna, Jiljího Pergera z Častolovic primasa a Pavla Kalousa, osobu radní Nového města Pražského; k falckraběti kurfirštu do Heidlberka, falckraběti z Naiburku Karla z Wartemberka, Václava Viléma z Roupova, Václava Šťastného Pětipeského, Jiřího Vřesovce, Eustachia Weitmíle a Jana Kachle z Hollenšteina; k kurfirštu saskému Jiřího Fridricha hrabě z Hollachu, Joachima Ondřeje hrabě Šlika, Krištofa Fiktuma, Matiáše Štampacha, Hironyma Prunera a Faltyna Kirchmajera; k kurfirštovi brandenburskému, ku knížeti brunšvickému Jana Albina hrabě Šlika, Krištofa z Roupova, Vojtěcha Václava Kaplíře, Jana Vilíma Vřesovce, Andresa Purk-

1609 harta, primasa Malostranského; ku Petrovi Vokovi z Rožmberka Václava Budovce, a do obojích Lužic doktora Kašpara Luka.

Summa psaní králi Matiášovi od stavův pod obojí, téhož 1. dne dubna na hradě Pražském pospolu shromážděných, odeslaného byla ta: Poněvadž nepochybují, že král bez dalšího jejich oznámení milostivě zpraven býti ráčí, jak jest mezi J. M. římským císařem, jejich nejmilostivějším králem a pánem, a mezi poslušnými stavy pod obojí netoliko předešlého roku 1608, ale také i nynějšího již nápodobně pominulého sněmu v punktu religionu jednáno a jak daleko přivedeno bylo; z příčiny však nevyhnutedlné že sou stavové na přítomné vyslané své práci tu vzložili, aby o tom o všem dle příběhu a potřeby jemu další zprávu učinili. Pročež že ho poníženě žádají, že toho netoliko milostivě považiti, ale také k J. M. C. nejmilejšímu panu bratru svému a králi, pánu jich nejmilostivějšímu, jemuž se od stavův per se žádná vina v té věci nepřipisuje, svou milostivou intercessí se přimluviti ráčí, aby jim svobodné a bezpečné náboženství jich provozování se vším tím, co k témuž přináleží, dle žádosti jejich propuštěno a potvrzeno bylo, tak aby stavové již aspoň toho oučastni jsouce od druhé strany víceji utiskováni nebyli. Toho že se zase všickni králi dle své nejvyšší možnosti poslušně odsluhovati volni a hotovi jsou; s tím jej všemohoucí pána Boha přemocné ochraně a péči, sebe pak jeho resolucí a milosti poslušně poručené činíce.

Podobná psaní odesláno k kurfirštům a knížatům evangelickým do říše, v nichž bylo dostaveno i to: Poněvadž stavové pod obojí ani císaři per se v tom nepovolení jim svobody v náboženství žádné viny nepřipisují, ani oni sami takového zlého příčinou nejsou, ale to vše těm nepokojným duchovním lidem a některým vysoce škodným politickým osobám a radám připsati museji; z těch příčin že při nich jakožto předních oudech říše milostivé intercessi k císaři vyhledávají, tak aby jim svobodné náboženství dle obsažení jejich české kon[illegible] a Augšpurskou v smyslu srovnává a dle znění [illegible] v říši svůj volný průchod má, propuštěno [illegible]

[illegible] a skorrigováni týchž psaní poslali všickni tři [illegible]boji devět osob z prostředku svého do kanceláře a soud. zemské pod jednou, obražujíc se jim, za zlé, že je tak dlouho zdrželi (neb bylo již [illegible]e německé); však že jsou měli stavové toho jisté [illegible] jim přednésti nepominou, žádajíce jich, aby němu přišli. Načež dáno vyslaným za odpověď [illegible]rabího, že se stavům pod obojí nic za zlé nemá, [illegible] se snesli, toho že rádi doslýchati chtějí.

A přišedvše do sněmu, tu po vzdání soudu zemského většího i menšího do středy po suchých dnech letničných podlé jistého snešení stavův pod obojí Václav z Budova učinil řeč vážnou k nejv. úředníkům a soudcům zemským v převelikém shromáždění lidu slovy těmi: 1609

Jakož jest J. M. C. král a pán jejich nejmilostivější včerejšího dne jistý počet z obce ze všech tří stavův ano také i nejv. úředníky a soudce zemské jak pod jednou tak i pod obojí k sobě povolati, sám oustně s nimi rozmlouvati i na konec úmysl svůj v spisu stavům pronésti ráčil, tomu všemu že jsou stavové pod obojí ve vší poníženosti vyrozuměli. A ačkoli byli by rádi, kdyby je to potkati mohlo, aby nebylo potřebí dále tímto artikulem o náboženství J. M. C. zaneprázdňovati; však poněvadž od něho upustiti jim nelze, tedy že dle milostivého poručení J. M. nechtějí sice se stavové v jaké další spisy a spory s J. Mstí vydávati, ale aby svou další potřebu aspoň nejvyššímu purkrabí Pražskému a jiným nejv. úřed. a soud. zem. v spisu poznamenanou neměli dáti přečísti, toho že sou žádnou měrou pominouti nemohli, s tím přitom doložením, že po přečtení toho spisu, co by zapotřebí bylo, on Václav z Budova, na čem sou se stavové pod obojí dále snesli, to vše jim v známost uvésti chce.

Nato sstoupili se do potazu nejv. úřed. a soud. zemští pod jednou a téměř za půl hodiny drželi jej; naposledy rozstoupivše se zase různo, oznámili stavům skrze nejv. purkrabího: poněvadž se ten spis na ně a ne na vlastní osobu císařskou vztahuje, že jej i tak, co dále po přečtení jeho mluveno bude, slyšeti chtějí. Začež poděkovav jim Budovec účtivě jmenem stavův pod obojí, zavolal na deklamatora zemského stojícího na katedře, aby ten spis četl, kterýž zněl slovo od slova takto:

„V. M. nejvyšší pane purkrabě Pražský! Jakož ste k nám dne včerejšího promluvení od J. M. C. krále a pána našeho nejmilostivějšího učiniti i resolucí psanou vůbec přečísti dáti ráčili, tomu sme porozuměli. I měvše to v uvážení našem společném dnešního dne, na tom sme se společně a jednomyslně všickni tři stavové pod obojí přítomní i na místě nepřítomných, k konfessí české J. M. podané se přiznávající, v sněmu snesli a toto ohlášení před V. M. činíme: Poněvadž na ponížené a poddané naše při J. M. C. vyhledávání a prosby žádné jisté odpovědi a ubezpečení náboženství našeho nemáme, při žádosti naší v tom artikuli sněmovním, pominulého léta 1608 učiněném, v ničemž zůstaveni nejsme, nám k tomu, abychom náboženství své volně bez utiskování a překážek vykonávati mohli, povoleno a summou v žádném artikuli žádosti naší do-

1609 sti učiněno není (čehož sme se nikoli nenadáli, abychom v tom při J. M. C. oslyšáni býti a tak malou platnost věrnými službami našimi sobě spůsobiti mohli); — protož majíce od J. M. C. již pominulým sněmem takové jisté a konečné opatření, abychom nebyli povinni, k žádným artikulům proposicí sněmovní přistupovati, je uvažovati, ani o nic jednati, leč by prvé ten artikul o náboženství na jistém místě a konci postaven byl, za tou příčinou toho při témž sněmovním snešení a s J. Mstí císařskou jistém zavření zcela a zúplna zůstavujeme, tak že k proposicí sněmovní z příčin již prvé oznámených nyní, i kdyby budoucně jiný sněm od J. M. C. rozepsán byl, přistoupiti, od poznalé pravdy a konfessí naší s dobrým svědomím odstoupiti, sebe, manželky a dítky naše v takovém nebezpečenství pozůstavovati nemůžeme, poníženě prosíc, aby nám to k žádné zoumyslnosti přičítáno nebylo.

Nebo my J. M. C. vždycky věrní a poslušní poddaní s hrdly i statky svými až do vylití krve a přemožení svého zůstáváme a zůstávati míníme, toho toliko poníženě žádajíce, abychom pánu Bohu pokojně a volně sloužiti, útiskův, příkoří, hanění a kaceřování takových, jakýchž sme předešle pocitovali, při náboženství našem zbaveni byli, a ten artikul o náboženství podlé předešlého sněmu a nynějších příkladův, žádostí a dostatečných průvodův na místě postaviti mohli. Jestliže pak J. M. C. ráčí chtíti tento sněm bez postavení na místě často jmenovaného artikule a našeho v tom jistého a dokonalého opatření, čehož se v předešlých odpověděch J. M. nenachází, vzdáti (jakéhož příkladu za paměti naší, aby se sněm obecní, o obecné artikule rozepsaný, bez vyřízení rozjíti měl, nikdež se nenajde) stavové nevědí k tomu co říci, než pánu Bohu to poručiti, osvědčujíc sobě to pánem Bohem i V. Mstí., že tím vinni nejsou a nebudou.

A ač se J. M. C. ohlašovati ráčí, že jest nás stavy při privilegiích, zřízení zemském, právě a spravedlivosti zanechávati ráčil, začež my J. M. poníženě děkujeme; však jaká jsou poručení jmenem J. M. některým osobám z stavův činěna, a jací mandatové, na kompaktata vyzdvižená se vztahující, vyšli, též jak někteří, jenž pod obojí jsou a konfessí české se přiznávají, sužováni byli, což k nemalému nebezpečenství stavův se vztahuje, to již prvé v spisích našich obšírně J. M. v známost uvedeno jest. Čehož aby se více nedálo, stavové J. M. C. s ponížeností prositi nepřestávají. Neb jestliže by proti témuž sněmu pominulému, léta 1608 zavřenému a ve dsky zemské vloženému, od koho pak koli pro náboženství své kdokoli ze všech tří stavův pod obojí utiskováni a buď

poručeními, obsíláními do kanceláře i kdekoli jinam neb jakým koli jiným vymyšleným spůsobem ztěžováni, aneb na někom ze všech tří stavův tohoto království pro toto nynější sněmovní jednání vymstíváno aneb na koho bezprávně sáháno bylo, tak jakž se již některé pohrůžky od některých osob proslýchají: tedy sme se na tom podlé předešlých starých sněmův nyní také na tomto obecném sněmě snesli a zavřeli, že proti takovému každému, vyhražujíce J. M. C. krále a pána našeho nejmilostivějšího, kdož by nám takové bezpráví činiti chtěl neb činil, stojíce všickni za jednoho, sebe zastávati a podlé sebe s pomocí boží státi chceme do přemožení hrdel a statků našich; zvláště poněvadž my straně pod jednou žádných takových nátiskův, kteříž se nám straně pod obojí dáli, sme nečinili ani činiti nemíníme. 1609

A vidouce stavové mnohé a veliké se všech stran na J. M. C. a království české valící se nebezpečenství, ano i že okolní kurfirštové a knížata říšská téměř všickni a jeden každý v svých zemích hotovost sou nařídili, že i oni za touž příčinou, chtíce J. M. C. předně a přitom i sebe opatřiti a v hotovosti zůstávati, buď že by strana pod jednou přistoupila k tomu nebo ne, podlé tohoto učiněného ohlášení jmenovali jsou sobě tímto sněmem obecným a svobodným den, to jest, ten pondělí po sv. Filipu a Jakubu 4. dne máje nejprv příští, tak aby se předtím v neděli na noc do měst Pražských sjeli, a na zejtří v pondělí ráno na rathouz Novoměstský se najíti dali a o jistou hotovost snesli, kterak by sebe v čas nastalé potřeby s J. M. C. králem a pánem naším nejmilostivějším stavové s hrdly, s statky, manželkami a s dítkami svými proti všelijakým nebezpečenstvím, kdož by jim buď společně neb kterékoli osobě obzvláštně z týchž stavův, kteří sme společně J. M. C. svou poníženou žádost podali, ubližovati chtěl, náležitě chrániti a tedy sebou bezpečni býti mohli. Kteréžto ohlášení své, jenž se stalo ve středu po neděli Laetare, že stavové pod obojí ke dskám zemským skládají.“

Po přečtení toho promluveno od Václava Budovce, jakž se v tom spisu při zavírce dokládá toho, že jsou se stavové pod obojí na tom snesli, aby se na rathouze Novoměstském k jistému dni najíti dali, a což by koli k ochraně J. M. C., vlasti jich milé i jednoho každého z nich bylo, zavřeli. V tom že sou nic proti J. M. ani proti zřízení zemskému A 4 nezhřešili; nebo že tu žádných pokoutních neb krajských sjezdův zřízením zemským zapověděných se konati nebude, ale toliko to, oč sou se stavové na tomto sněmě obecném (příkladem svých starých a milých předkův), pro obecní artikule rozepsaném, snesli, a což také zjevně a ne pokoutně v známost

1609 před nejv. úřed. a soud. zem. strany pod jednou vyhlašují, v té důvěrnosti, že to oni od nich stavův pod obojí, poněvadž k tomu nevyhnutedlné příčiny jim dány sou, laskavě přijíti i je stavy při J. M. C. v potřebách jich poručené učiniti nepominou.

Načež nejv. purkrabě oznámil: že sou se nejv. úředníci a soudcové zemští pod jednou tak těžkého spisu nenadáli, a že sou od nich svým stavům pod obojí žádné příčiny k tomu nedali, nýbrž že by byl toho vděčnější, aby tato věc jinšími a mírnějšími prostředky k jistému spokojení přijíti mohla; ale poněvadž se již to tak stalo, že to J. M. C. v známost uvedou a za výpis toho spisu žádají. Na to řekl zase Budovec, že proto stavové ten spis ke dskám zemským složili, aby jak nejv. úřed. a soud. zem. tak i jiní, kteří by toho potřebovali, výpis odtud sobě vzíti mohli. Potom nejv. purkrabě oznámil stavům vůbec, že císař s nimi tento sněm rozpouští. Za ním Budovec dotazoval se všech tří stavův, jichž preveliký počet byl, tak že soudná světnice jim těsná byla, znajíli se ke všemu tomu, co on tak od něho podle jednomyslného jich snesení k nejvyšším úředníkům a soudcím zemským pod jednou promlouval. I stalo se veliké ohlášení, že se k tomu

1. dub. znají. A tak sněm rozpuštěn byl. —

Po rozpuštění jeho stavové pod obojí poslali ku poslům uherským: Jana Litvína z Říčan, Pavla z Říčan, Viléma Vacslava z Roupova, Kryštofa z Roupova, Václava z Budova, Václava Mitrovského, Šťastného Václava Pětipeského, Vojtěcha Václava Kaplíře, doktora Adama Habera, M. Eliáše Štyrskolského z města Litoměřic. Jimž Václav z Budova v latinském jazyku řeč učinil, omlaviv stavy pod obojí, že to ne nimi sešlo, že dotčení legati v svém poselství k stavům království českého z strany pomoci jim učinění na zámky a pevnosti pomezní i zaplacení lidu na nich zůstávajícího, kterýž pro službu hrubě se bouří a ji sobě na sedlácích sám dobývati hrozí, přednešeném jménem a na místě stavův království uherského, vyslyšáni nejsou, ale příčinami již předešle od stavův jim skrze něho Budovce 25. dne února oznámenými. K tomu že stavové pod obojí toho dnes před vzdáním sněmu při stavích pod jednou vyhledávali, aby omluvu svou společně při legatech učiniti mohli; ale že jim oznámili, že sou oni již svou omluvu učinili. Kteréžto rozmlouvání trvalo mezi nimi za dobré dvě hodiny.

Tím spůsobem ten sněm, který se začal 28. d. ledna, konec svůj 1. d. dubna a tak právě v devíti nedělích vzal, na němž jakých obmyslův odporná strana k roztržení stavův pod obojí užívala, o tom jiní, týmž jednáním přítomní, bedlivě

psali. A i já byl bych tuto to vše, na němž podstata těch 1609
věcí záleží, rád obšírněji doložil, kdybych se byl hodnověrných a plných akt téhož sněmu kde doptati mohl. Bůh však ráčil podivně stavy pod obojí v víře a konfessí jich v jedno spojiti a k tomu srdcí jich nakloniti, že sou sobě připověděli, při té jednomyslnosti u víře všickni státi, setrvati a odpůrcům svým — císaře však samého vždycky v tom vymiňujíc — s pomocí boží udatně odpírati.

Mezi jinými obmysly papežskými byl neposlední tento: že Zdeněk Albrecht Popel z Lobkovic, nejvyšší kancléř, s jinými pomocníky svými dříve pět dní, nežli nastal termin k sněmu obecnému uložený, to jest 23. d. ledna, v pátek den Emerenciana vydal jmenem císařským a to proti znamenitému tomu od císaře sněmem léta 1608 stavům učiněnému opatření a na velikou ujmu svobody náboženství jejich evangelického, an správa kněžstva a konsistoře kanceláři nikda nenáležela, obšírnou a právě papeženskou instrukcí knězi Tomášovi Soběslavskému, faráři u sv. Mikuláše v Menším městě Pražském, jakožto administratorovi konsistoře dolejší Pražské pod obojí přijímajících a kněžím, Petrovi Hubkovi, Janovi Cikadovi, Ondřejovi Kzelovi, Jindřichovi Kocianovi, Petrovi Mělnickému, Janovi Frankoniusovi, Matoušovi Nigrinovi, Mikulášovi Reyskému, Janovi Včelínovi, Michalovi Královi, Janovi Žlutickému, N. Klimentovi, konsistorianům, jak by se v tom úřadu jim svěřeném říditi a spravovati měli. Předně: aby podlé níže psaných a také jim oustně jmenem jeho od nejv. úřed. a soud. zem. oznámených artikulův vždycky každého času poslušně a poddaně netoliko od osob svých jeden každý se chovali, ale také při jiných jak v městech Pražských zůstávajících děkaních, arcipříštích, farářích a kněžích, tak ovšem po celém království v městech a v městečkách i v vesnicích na farách přisluhujících dostatečně to nařídili, aby vedlé toho, k témuž administratorovi všelijakou náležitou úctivost a poslušenství chovali, mezi sebou svorní a v učení i v starobylých od sv. církve všeobecné nařízených řádích a ceremoniích jednomyslní byli. A poněvadž císař přísaze své straně pod obojí učiněné v skutku zadosti činí, aby i oni napotom též na svou povinnost pamatovali, ji ve všem plnili a od učení předkův svých, když jim kalich byl povolen, a za katolické přijaté a schválené jest, nijakž neodstupovali, nýbrž je s pilností zachovávajíc nad tím, aby ode všech kněží, jak v městech Pražských tak i v krajích pod správu jich náležejících tolikéž bez umenšení zachováváno bylo, skutečně ruku drželi. Kteříž by pak v tom řádu a učení starobylém a jednomyslném státi nechtěli, nýbrž u víře spleteni byli a bludu postranního a vymyšlení nových hostin-

1609 ských a sektářských následovali, jako i těch, kteříž by řádné od biskupů pořádných svěcení neměli, na fary nikoli nedosazovali a mezi sebou netrpěli.

Item: aby posty v suché dni, v pátky, v soboty, též 40 dní před Velikou nocí, vigiliae a jiné od církve svaté ustanovené a od starodávna obyčejné světili, nýbrž v tom se stolicí arcibiskupa Pražského řídili a jí následovali.

Item: zpověď, kteráž od některého času pominuta jest, aby zase v dobrou zvyklost a v užívání uvedli, a lid skutečně a bedlivě, aby rád k ní chodil a jí vyrozuměti mohl a svaté rozhřešení přijímal, vyučovali a bez ní žádnému svátosti oltářní neposluhovali a tak lid obecný ke všemu dobrému vedli a napomínali, i sami na sobě, pobožně živi jsouce, jakž náleží na lidi duchovní, dobré příklady dávali.

Item: aby mezi sebou ženatých kněží a kuběnářů (jakž za starodávna obyčej v církvi sv. a v pořádném kněžstvu býval) neměli a jich netrpěli. Všelijaké zjevné hříchy a výstupky, kteříž by se na kterémkoli z kněží s pohoršením lidu obecného našli, skutečně napravovali a trestali.

Item: aby žádnému k vůli při kostelích služeb božích neměnili, řádů církevních nepomíjeli, nýbrž je bez porušení, podlé ustanovení arcibiskupství Pražského, zvláště v posluhování velebných svátostí skutečně drželi. Též také jestliže by postranní a pokoutné schůze a kázání zapověděného pikartského, kalvinského anebo, jak se jmenují, učení bratří Boleslavských kdekoli a od koho v městech Pražských se dály, aby zvědouce o tom, i hned to na císaře do kanceláře české dvorské vznesli. Čemuž on vyrozuměje, že tu věc dáleji bude věděti, jak opatřiti.

Item: farářové aby k školním mistrům a kantorům s pilností dohlídali, předně, aby mládež k žádnému jinému učení nevedli, než k tomu, kteréhož se Čechové staří pod obojí vždycky přidrželi; druhé, aby v kostelích staré zvyklé zpěvy, intráty, prozy, hymny podlé časův svých tak, jakž rubrika Pražská ukazuje, a vedlé staré zvyklosti drželi a nic nového, prvé nebývalého do kostelův neuvozovali. A kteří by se tak zachovati nechtěli, ty i hned purkmistru a konšelům poznamenané v každé obci dali; a pokudž by týž purkmistr a konšelé i oni mistři toho nenapravili, do kanceláře české o nich oznámili.

Naposledy: aby ve všech kostelích služby boží a všecky ceremonie tak, jakž sou od starodávna zachovávány a nařízeny byly, a podnes věrní staří Čechové pod obojí je drží, ještě se vší bedlivostí a bez umenšení drželi a summou všem těm artikulům svrchu psaným poslušně zadosti činili a v tom

se tak chovali, aby z spravování svého před Bohem i vrchností odpovídati mohli. Na čemž na všem že jeho jistou a milostivou vůli císařskou naplní. 160

Kteréžto instrukcí, vší straně pod obojí a svobodám jich v příčině náboženství nad míru pohoršitedlné a ouhonné, dotčený administrator, člověk u víře spletený a života naskrze nepříkladného, spolu s svými assessory neřkuli hleděl činiti zadosti; ale nad to výše v čas sněmu snažil se činiti stavům v předsevzetí jich svatém všelijakou překážku, podav císaři těžké supplikací na stavy pod obojí a v ní divných allegat na ujmu a skrácení svobody jich z strany provozování svobodného náboženství podlé konfessí české, směřujíce k tomu, aby konsistoř jim v moc uvedena nebyla, a oni svého obcování Rufianského a Epikurejského přestati a v dobrém řádu, jemuž jak živi nikda nepřivykli, spolu s jinými věrnými služebníky a správci církevními státi nemusili. Načež však, jakž již výšeji doloženo, náležité odpovědi a vysvědčení hodnosti a cti své kněžské od stavův dostali. —

Při témž sněmě obecném připomenuvše sobě stavové pod obojí věrnou a právě křesťanskou přímluvu a zdání osvíceného a vysoce urozeného knížete a pána Petra Voka z Rožmberka, vladaře a dědice posledního toho slavného a starožitného rodu v království českém, pána čistou pravdou boží štědře obdařeného a horlivého jejího zástupce, kteréž on (nemohv pro nedostatek zdraví svého sám osobně přijeti mezi stavy na sněm léta pominulého, a jim v tom jednání křesťanském radou svou i skutečným fedruňkem nápomocen býti) učinil jim z residencí své z města Třeboně ve čtvrtek po památce Všech svatých léta 1608; dali je sobě ve čtvrtek po sv. Školastice v Zeleném pokoji poznovu připomenouti a posilniti se ním v té svaté jednomyslnosti a horlivosti, k níž ten veleslavný pán netoliko stavův pod obojí ale i strany pod jednou živě a srdnatě napomínal v rozum tento: Předně přiznal se ke všemu tomu pominulému stavův jednání, kteréž při obecném sněmě v létě 1608 před sebe vzali, a je zcela a zouplna sobě oblíbil a schválil. Za tím napomínal jich, jakou sou na onen čas v létě 1575 při podávání české konfessí cís. Maximilianovi jednomyslnost u víře svaté zavřeli a mezi sebou ustanovili a teď poznovu při sněmě pominulém sobě opáčili i podpisy svými stvrdili, od té aby žádnou měrou ani sami neodstupovali ani jiným se odvozovati nedopouštěli: nýbrž jsouce tak u víře a lásce sloučeni, císaře poníženě žádali, aby jim konfessí i to porovnání jich dskami zemskými dokonale zjistil, druhé aby ten mandat jmenem jeho v létu 1602 bez obecného svolení vyšlý (jehož však on že císaři v ničemž

1609 nejmenším nepřipisuje, ale samým nezbedným, lásku a svornost obecnou rušicím kněžím) a kterýž dotčení lidé nepokojní na ně stavy a konfessi jich českou obraceti smějí, tímto nynějším obecným sněmem dokonce umořil, vyzdvihl a zrušil, a tudy zamezil všecku cestu kněžstvu a papežencům bouřlivým, aby oni po letech naň žádným vymyšleným spůsobem nastupovati a vedlé něho s exekucí na stavy pod obojí, kompaktaty již více se nespravující, přikročovati nemohli, jakž pak již někteří z týchž papežencův proti vzáctným osobám z stavu vyššího ano i nižšího o něco toho při hořejším i dolejším právě pokoušeti se směli; je pak stavy pod obojí za pravé oudy církve svaté a ctitele boží zjevně vyhlásil i na jich dobrých poctivostech a svědomích proti utrhačům jich nepokojným opatřil.

Dále pak aby na budoucí časy, co se náboženství jich dotýče, takové veliké věci a mandatové pod tak těžkými pokutami, duši, cti, hrdel i statkův se dotýkajícími, toliko na obecném sněmě ode všech tří stavův uvažováni bývali, a podlé takových snešení stavům, jak by se o tom chovati měli, jisté vyměření se činilo, tak aby žádný z nich na něčí zprávy omylné císaři donášín nebyl, jako by bludaři a pikarti byli, na něž se mandat krále Vladislava vztahuje.

Třetí: poněvadž v obecném všech tří stavův snešení a z potvrzení krále Vladislava v létu 1512 to se patrně vynachází, že tehdáž v slavném soudu zemském sedělo 12 osob pod jednou a 12 pod obojí, a nečinil se žádný rozdíl mezi stranou pod obojí, kdo se z ní konsistoří spravuje a kdo ne, a to trvalo vždycky za panování krále Vladislava, cís. Ferdinanda, cís. Maximiliana až i za nynějšího krále a pána jich Rudolfa, aniž se kde jaké obecné snešení sněmovní, kterýmž by to soudu zemského podlé zřízení zemského A 33 osazení zjinačeno býti mělo, nachází; pročež aby i císař je stavy pod obojí při témž zřízení zemském a zvyklosti starobylé nyní i na budoucí časy zůstaviti a soud zemský i jiné všecky vyšší i nižší úřady obecné rovným počtem osob pod obojí k nim hodných osazovati ráčil. Neb ani sněm 1567, na němž kompaktata vyňata, a stavové při spravování se slovem božím zanecháni sou, žádného rozdílu při straně pod obojí nečiní. Též že ani ten valný sněm léta 1575 stavy k konfessi české se hlásící od sebe v ničemž nedělí, a stavové všickni v supplikací své cís. Maximilianovi podané k té svaté jednosvornosti se světle a neukrytě přiznávají.

I kdyžtě mezi nimi stavy pod obojí nikda ani zřízení zemské ani jací předešlí sněmové ani milostivá vrchnost naše vědomě žádného rozdílu nečinila a nečiní, na žádném sněmě

žádná konfessí ode všech tří stavův tak společně a jednomyslně, 1609
jako tato již dotčená, sepsána není, k níž sou se všickni tři stavové na minulém sněmě přiznali a tak u víře naší křesťanské starožitné obnovili, a ne teprva k jaké nové víře nyní přistoupili: z těch příčin jestli jim milé vzdělání cti a slávy boží, jestli milé jim naše spasení, jestli milá jim jejich vlast a národ český, jsouli jim práva česká milá, ba i máli při nich místo — jakož pak míti má — to milostivé a otcovské J. M. C. mandatem vyšlým napomenutí a poručení, aby všecko na tom sněmě, co se náboženství dotýče, k svornosti, lásce svaté a tedy k vzdělání cti a slávy boží a vlasti naší vedli; aby tedy stáli všickni v tom svatém a na již dotčených sněmích utvrzeném u víře a v lásce svaté sjednocení. Nebo jestliže ten základ pravý a nepohnutedlný jmíti budou, jistá jest naděje, že i jiných ponížených žádostí svých na císaře vznešených pán Bůh jim požehnati ráčí.

Pakli by na nabádání některého kněžstva nesvorného (ješto ono v království českém čtvrtým stavem není, aby s nimi s stavy sněmovati mělo) jedni od druhých se děliti a od toho svého již ne na jednom sněmu stvrzeného jednomyslného spolku a sjednocení ustupovati (čehož je Bože ostřez!) chtěli; tedy že by nemohlo z toho nic jiného pojíti, než mezi všemi obyvateli pod jednou i pod obojí rozmnožení nelásky a nesvornosti a tudy i národu českého zmenšení a snad po časích i zahynutí. Čehož aby milostivý pán Bůh ráčil milostivě je stavy uchovati, oni pak sami aby se také k tomu opravdově přičinili, aby k tomu zlému přijíti nemohlo; zvláště když sám král a pán jich otcovsky všecky stavy a obyvately k svornosti a lásce v náboženství vésti ráčí. K čemuž kdyby se sami stavové také ve spolek nepřičiňovali, kdož by potom tím vinen byl, než oni sami, když by nesvorností svou sami sebe i potomky své zavedli a jiným dalekým národům k vyhnání nás nesvorné z naší milé vlasti příčinu dali.

Ale že on spolu s stavy věří cele pánu Bohu, že toho na ně nedopustí, nýbrž poněvadž Bůh jest sama ta svrchovaná láska, že i srdce jejich na tom sněmě také k svaté lásce a svornosti vésti ráčí, v níž by on oslaven byl, a kterouž by stavové také i potomkům svým jakožto praví Čechové a sebe milovní na budoucí časy po sobě za příklad zanechati mohli; s tím poručiv je s sebou všecky na obecném sněmě shromážděné k jeho věčné ochraně a v těch velikých a svatých věcech mocnému a moudrému spravování.

V psaní pak o túž věc k Wolfovi Novohradskému z Ko-
nejv. komorníku království českého, ujci svému, tu-
[illegible]enci, v tétéž době učiněném doložil napomenutí

09 takové: Že z té veliké dověrnosti a lásky, jemu dobře povědomé, kterouž k osobě jeho má, toto psaní k němu činí, odsílaje mu v něm kopii listu stavům pod obojí odeslaného, a jeho za to žádá, že on jakožto jeden pravý Čech a věrný milovník svaté svornosti a lásky i národu svého českého i svých milých krevních přátel v něm, jsa také jeden z předních nejv. úřed. a soud. zem. o to spolu s jinými nejv. úřed. a soudci zem. pod jednou i pod obojí pečovati bude, aby taková upřímá a k té svaté svornosti, k níž je všecky král pán jich mandatem svým napomíná, učiněná žádost jeho také i od nich upřímě přijata byla. On že pána Boha sobě za svědka béře, kterýž jej předivně do těch jeho šedin k tomu v milosti své svaté dochoval a bohdá sobě na věčnost dochová i schová, žeť upřímě to psaní k němu činí, nemaje úmyslu, žádnému v ničemž jakého nejmenšího pohoršení činiti, ale toliko k té svornosti a lásce vésti.

„Však" pak prý, „spolu jsme křesťané, a pokřtěni jsouce ve jméno nerozdílné blahoslavené Trojice rozdílné dary boží máme: avšak není zde v nás obojích dokonalosti žádné, ale té v nebi očekáváme. Sama pak láska Boha a bližního jest svazek dokonalosti. Jsme všickni Čechové, jsme krev jedné druhých; jednoho pána Boha, jednoho krále, jedno právo české máme; trpme raději Čechové sebe, než abychom potom jiné cizí a daleké národy trpěti musili, kteříž by nás všech mezi sebou trpěti nechtěli, ale usilovali by nás všechny trápiti a snad i ven ze země potomně vyhnati. Nechť pro Boha! pod spůsobem náboženství kněžstvo cizího a dalekého národu sem se nevtírá a k vladařství nad námi Čechy pod jednou i pod obojí se nevtírá, ale ať každý národ svůj spravuje. A smýšlím, že i strana pod jednou, ba i ta naše nejmilostivější vrchnost po panu Bohu úpí a lká pod tím duchovním jhem. Nebo co dobrého zemím a královstvím mnohým i vrchnostem s sebou přineslo to kněžské přespolní cizího národu spravování, ať nedím, nad vrchnost světskou — čehož Bůh nenařídil — k svému užitku vladařství, vůbec patrněji jest, než aby se o tom mluviti mělo.

Račte odpustiti, že tak otevřeně mluvím staročeským spůsobem; však pak smýšlím, že i J. M. C. i vy všickni v srdci svém to cítíte. Předcházeli to předkové naši, věšíce ta svoboda nám do zřízení zemského, králi našimi jest nám potvrzena; předešel to císař Karel V., když v říši svobodu v náboženství pustil. Jsmeť i my nad říše a to nejpřednější: pro nám té svobody zřízení zemská, sněmovní snešení; mezi stranou pod obojí rozdílu. Chraniž nás při té milostivá vrchnost naše, kdykoli na zprávy omylné

nám pod obojí se ubližovati chtělo; a bohdá ještě i dále chráněni budeme s věrnou, upřímou a českou vás nejvyšších ouředníků a soud. zem. a jiných rad radou a ochraňováním. K čemuž když všickni v přednostech postavení povedete; předně pán Bůh své oblíbení nad tím míti, království tomuto žehnati a J. M. C. své země upevňovati, rozšiřovati a šťastně nad námi panovati ráčí. 1609

Podlé toho prosím, račte jmenem mým nejvyš. panu purkrabímu, panu sudímu, panu kancléři mé volné služby a vinš od pána Boha všech nejlepších věcí oznámiti a toto psaní s kopií v něm zavřenou ukázati i s jinými věrnými Čechy v tom se sděliti, nás stranu pod obojí sobě poručenu činiti v tom, abychom také při náboženství našem a v sloužení pánu Bohu utiskováni nebyli, ale podlé darův od pána Boha sobě propůjčených a pravidla víry obecné křesťanské, spravujíc se čistým slovem božím, jeden každý pánu Bohu volně sloužiti mohli, laskavě fedrovati a pomáhati, se přimlouvati, a že sem na sněm za příčinou sešlosti a nedostatku věku mého přijeti nemohl, mne omluviti tu, kdež náleží.“ — Téhož dne čtvrtečního předstoupivše před stavy v Zeleném pokoji vyslaní Loketští a Kladští, podali jim supplikací šetrných, že se též připojují k stavům pod obojí, co se toho artikule o náboženství dotýče, žádajíce do jich společnosti a pod ochranu laskavou přijati býti. Načež dostali odpovědi příjemné.

Při začátku téhož sněmu hlavního vyšlo na světlo dobré zdání některých upřímých synův vlasti, ve středu po obrácení sv. Pavla na víru křesťanskou, v němž činilo se navržení stavům pod obojí, nač by v tom svém vysoce důležitém jednání o obecné věci bedlivý pozor míti a čeho při J. M. C. obzvláštně přede vším jiným vyhledávati by měli.

První artikul: o náboženství a jiných z něho se prýštících věcech.

Jakož vedlé společného stavův pod obojí s císařem J. M. snešení na předešlém sněmu týž artikul přede všemi jinými věcmi vyřízen býti má: z té příčiny jest zapotřebí, aby na ten čas ta sama jediná podstatná věc spasení lidského se dotýkající při císaři vyhledávána byla, totiž vložení konfessí jich do desk zemských. Sic jináč, nestaneli se toho, a stavové pod obojí buď že by sami mezi sebou se nesrovnali, anebo s druhou stranou odpornou v disputací nějakou (an bez toho všeho na ten čas dobře býti může) se vydali, jest se obávati, aby tou příčinou ten artikul snad k věčnému odkladu anedořízení přijíti nemusil, skrze což by mezi obojími stavy a stranami v budoucích časích na záhubu celého království ne-

1609 návistné zkyselení vzniknouti mohlo. Čehož je pán Bůh zbaviti rač!

Konsistoř Pražská jakým spůsobem by nařízena, a jsouc v dobrý řád uvedena defensory svými opatřena býti měla, toho se patrný příklad nachází v aktech sněmu léta 1575, tak že jiná naděje nevede, aby se tu co výše přidávati aneb ujímati mělo. Však pokudž by artikul ten na přítomný čas tak na spěch k svému vyřízení přijíti nemohl, bylo by snad nepochybně na tom dosti, kdyby se svobodné provozování náboženství našeho křesťanského pod obojí vedlé konfessí české povolilo, a tudy všem třem stavům, obzvláštně pak stavu městskému svobodné a průchodné bylo, buďto z konsistoře Pražské anebo z říše kněží pořádné na kollatury své přijímati; ač nynější konsistoř Pražská své obzvláštní obdarování má a na sněmy své léta 1531 a 1549 držané se potahuje, do nichž potřebí bedlivě nahlédnouti, a ti uváženi býti musejí.

Akademia Pražská a svobodné literní umění v jaké potupě a lehkosti těchto časův zůstává, a jaké zmenšení v svých svobodách a privilegiích snáší, o tom vůbec jest vědomé. Jsouce pak školy a universitates jako nějaké zahrady, rozličným stromovím vysázené a ktvoucí, odkudž k všelijakým povinnostem a ouřadům tohoto světa lidé vzáctní se vybírati mohou; ovšem tehdy slušné jest stavům k císaři se snažně přimluviti, aby táž akademie stavům pod obojí k opatrování poručena, a privilegia její zase vyzdvižena a potvrzena byla.

Kollatury své mnozí panského i rytířského stavu arcibiskupu Pražskému k spravování na časy budoucí dskami zemskými zapisují. Jsouc pak rovné právo dle zřízení zemského v provozování náboženství pod jednou i pod obojí tak, jakž na to královská přísaha se vztahuje: z té příčiny náležité jest, aby též strana pod obojí kollatury své týmiž dskami zemskými svého náboženství správcům zapisovati dáti mohla. Ale poněvadž to obé proti patrnému zřízení zemskému čelí, kteréž nepropůjčuje toho, aby kdo koho k náboženství svému nutiti měl, poněvadž víra jest dar boží; protož aby s toho na obé sešlo, a toho se více nedálo.

Ačkoli mandat léta 1602 bez veřejného sněmu a jednomyslného stavův snešení vyšlý žádné moci nemá a míti nemůže; však nic méně pro ušetření potomkův našich a těch, kteří těm věcem tak dalece nerozumějí a myslí, jako by strana pod obojí tím mandatem v achtu byla: protož za to snažně žádáno býti má, aby týž mandat, poněvadž toho podobní příkladové jsou, tímto sněmem minul, a dále na budoucí časy takové nesnesitedlné věci a poručení na obecném sněmě ode všech ze spolka uvažovány, nežli publikovány byly.

Při kněžstvu pod jednou i pod obojí místy tak veliká 1609
lehkovážnost a všetečnost v skutku se nachází při oddávání osob obojího pohlaví bez ušetření, odkudkoli přijdou, když toliko nějaký užitek z toho mají. O čemž zvěděv ten rozpustilý lid mladý, jak od vrchností svých v nejpilnější časy třebas z služeb utíkají, také jeden druhého nenáležitým způsobem od rodičův vyluzují a kradou, anebo dříve neřádně se spolu scházejí, nežli oddáni bývají, spoléhajíce na to, že jim to projde, a že předce od takových nešlechetných kněží slovem božím, ač neřádně, stvrzeni budou. Kteréžto nenáležité předsevzetí některých správcův církevních, na potupu a zlehčení dobrého řádu církevního v skutku provedené, aby při nich tímto sněmem pod jistou pokutou zastaveno bylo, k tomu se všickni tři stavové opravdově přičiniti mají.

Přísahy v království českém aby se jiné nevydávaly, než jakž je císař dvořanům a vojákům svým vydává, totiž aby obojí strana bez ublížení svědomí svého je vykonávati mohla, a stavové pod obojí nepřisáhali matce boží a svatým, ale pánu Bohu a králi. Při závírce pak aby místo všech svatých říkali: „Toho mi dopomáhej pán Bůh a všecka Trojice svatá.“ Však chceli strana pod jednou svou zvyklou přísahu vykonávati, to aby při vůli její zůstávalo. Toliko aby strana pod obojí k tomu nucena nebyla.

Impressí jak jest veliký dar boží, o tom obšírněji historie nám vypravují. Kteréžto tištění kněh užitečných a pobožných od strany pod jednou v království českém straně pod obojí tak hrubě de facto zamezeno jest, že i biblí sv. v českém jazyku, když již jiných exemplářů veliký nedostatek jest, na ten čas k vytisknutí dalšímu přijíti nemůže. Čehož chtějíli se stavové evangeličtí opravdově ujíti, to se k jejich vůli připouští.

Druhý artikul: o rovném počtu ve všech úřadech a povinnostech obecných.

V jedné každé zemi, kdež se dvoje náboženství provozuje, vždycky o to pečováno bylo, aby rovnost v osobách obojího náboženství při osazování úřadův zachovávána byla. Čehož i stavové tohoto království následovati a J. M. C. za to neustále žádati mají, aby úřady vyšší i nižší netoliko samými osobami pod jednou, ale také i pod obojí osadil; nebo tudy větší a stálejší láska a svornost mezi obyvateli se vzdělávati bude. A když hlasové rovně jdou, není potřebí žádného utiskování obávati se jak v duchovních tak i politických věcech. Že pak král Vladislav léta 1515 na to straně pod

1609 jednou, aby ta rovnost minula, obzvláštní obdarování dal a tudy zase předešlé obdarování listem svým straně pod obojí stvrzené zrušil, na tom nic nezáleží. Nebo co v tom tehdáž učinil, to nyní zase císař Rudolf jako král český tolikéž s povolením všech tří stavův, jsouce nyní mnohem nebezpečnější časové nežli za krále Vladislava, výborně učiniti a týž mandat zrušiti může.

Třetí artikul: o korrigování zřízení zemského.

Z jakých nevyhnutedlných příčin zřízení zemské napraveni potřebuje, o tom netoliko v sněmě léta 1557 obšírně doloženo, nýbrž také každodenně proslýchati jest, kde se to pravidlo naše v mnohých artikulích jedno s druhým potýká, místem také v některých punktích dosti zatmělé jest. Též od léta 1565 až do tohoto času žádný artikul právní z sněmův do zřízení zemského vnešen není, a což nejhorší jest, že již nálezové jakožto nepsané právo, jenž slove jus consuetudinarium, právo psané jus scriptum t. j. zřízení zemské převyšují a tak rozdílni jsou a veliký počet se jich nachází, že již lidé ku posledku nebudou věděti, čím by se spravovati měli. Nad čímž nemohou nežli velikou těžkost a nebezpečenství nésti. A v pravdě budeli to na dlouze státi, tehdy potomci naši v krátkých letech nebudou věděti dokonce, co jest právo české, jakož pak tohoto času řídký pták mezi stavy jest v právích zběhlý a umělý Čech, a mnohý by nazejtří hlasu svého bezpečně dáti a k jakékoli věci se přimlouvati nemohl, kdyby ten den předtím s prokuratory se neuradil. Protož ta věc slušně bez všelijakého odkladu, pokudž jaká náklonnost k vlasti a upřímá láska ku potomkům mezi stavy se nachází, k nápravě s dovolením císařským jakožto krále českého přivedena býti má.

Čtvrtý artikul: o výpisy z desk zemských.

Kdež také stavové tohoto království ve všem, co se práva a privilegií a svobod dotýče, sobě rovni býti mají a jsou, nemůže než litostivo býti, že se straně pod jednou, počna od nejv. úřed. a soud. zemských až do nejmenšího, všelijací výpisové všech věcí od desk zemských vydávají, straně pak pod obojí v některých příčinách se to od nejv. úředníků zbraňuje. I jestliže jedné straně toho užíti náleží, slušné jest, aby i druhá toho oučastna byla, anebo aby jisté vyměření na sněmě obecném v tom se stalo s dovolením krále J. M., jak daleko obec kráčeti má, tak aby každý věděl, čím dáleji se spraviti.

Nebo mnohdykrát se při shledávání sněmovním přitrefuje, že stavové o některá privilegia mezi sebou zmínku činívají, a mnohý, by nejraději chtěl, neví se k čemu přimlouvati, jakáž ku př. mohou býti obdarování rozličná krále Vladislava; o kterýchžto mnozí mnoho na sněmu každém mluvili, a když potom k čemu přišlo, ani sebe ani jiných z toho vyvésti nemohli. 1609

Pátý artikul: o minci.

Jak draho zlaté a široké tolary do jistého času bráti by měli, to v několikerých sněmích vyměřeno jest; ale nad tím ruka se nedrží, tak že tolary celé po 36 gr. česk. a dukáty po 1 kop. 3 g. 5 dn. čes. jdou. A tak tu v té příčině kupci a židé víceji nežli král a stavové vládnou, a nimi se toto království v té věci říditi musí. Což zase sněmem přetrženo býti by mělo.

Šestý artikul: o prokuratorovi královském.

A jakož se to nachází, že prokurator královský obsílaje vyšší stavy z uražení důstojnosti královské a z pokuty proto následující, nemáli dobré pře, dosti prodleně tu věc vede, odkudž lidé k těžkostem, starostem, outratám a škodám přicházejí, a někdy pro spokojení své smlouvati se s ním musejí: protož kdožby tak od něho z čeho toho obeslán byl, tím vyslyšením, ovšem pak nálezem učiněným aby prodléváno nebylo; a prokurator, jestliže by toho na obžalovaného neprokázal, aby rovné právo a zřízení zem. o nářcích vyměřené podniknouti, škody zaplatiti, jako jiní obyvatelé království českého, povinen byl, tak aby budoucně dotčení prokuratorové s jistými věcmi v tak velikých příbězích, cti, hrdla a statku se dotýkajících, obeslání takové před sebe brali a před právo přicházeli.

Dále v nynějším pak usilování nepřátel pravdy boží, kdež odporná strana třetí stav pod obojí od jiných dvou předních odciziti a jim svobody v náboženství zbrániti usiluje, pravíc, že císař kollaturami jejich tak, jako páni svými, vládne, toto za slušné vidí se učiniti:

I. Aby stav třetí stavům dvoum předním supplikací hned v počátku sněmu podal a žádal, aby jich neopouštěli, ale podlé nich stáli.

II. Aby císaře také v supplikací své prosili pro jmeno a milosrdenství boží hluboké, aby nebylo jim činěno násilí v jejich svědomí a náboženství, poněvadž víra jest dar boží, a my samému Bohu živému svou duší, svědomím a nábožen-

1609 stvím zavázáni jsme a žádnému z lidí; J. M. pak aby na tom přestati ráčil, že jemu statky, hrdly a těly svými věrně sloužiti usilují a chtějí, ohledna se v tom na pána otce svého, kterýž i takové snešení stavův a jednomyslnost u vyznání víry a náboženství jich přijal a sobě oblíbil.

III. Aby v té supplikací připomenuli mu i svobody takové a kollatury, od jeho předkův králův českých jim nadané, a nimi svobody v náboženství hájili. Nebo města královská, ponévadž jsou jeden stav v království českém, nejsou tak nesvobodná, jako města králi vlastně náležející, panská a jiní poddaní jejich dědiční: než stavu svého užívajíc, kollatury utvrzené dskami zemskými mají.

IV. Aby sami z měst vyslaní za jedno vespolek se snesli, pamatujíc na závazek, při lonském sněmu sobě učiněný, kterýž v témž sněmu vytištěný zůstává a do desk zemských vešel. Proti tomu zase stav panský a rytířský jsou zavázáni a povinni při stavu třetím v té příčině státi a jich podlé sebe hájiti.

Předně: protože se v tom sobě všickni na pominulém sněmě velmi tuze zavázali, že podlé sebe státi chtí a náboženství svého bez výminky a jakéhokoli rozdílu společně zastávati budou; a to i do desk zemských sobě vložiti dali, i na to milostivou zámluvu od císaře přijali, jakž to vše v sněmu tom zouplna vytištěno.

Druhé: že čím více té svobody v náboženství užívati se bude, tím silnější proti nepřátelům pravdy budou.

Třetí: jestliže král kollatury v městech ujme, tedy arcibiskup tam jezuity bude dosazovati, a učení čisté vypleněno bude a vyhyne. Nebo lid obecný velmi jest vrtkavý v náboženství, zvláště jestliže by kteří z měšťanů cítili, jaké úřady že by jich tudy došly nebo milosti.

Čtvrté: i mnohé dobré duše tam zahynou, mocí jsouc přinuceny k modlářství, a budou naříkati před Bohem na vyšší stav, jestli je v tom opustí.

Páté: ponévadž mnozí páni z stavu panského i rytířského v městech královských jsou, nebo blízko měst bydlejí; tehdy i oni svobody v náboženství zbaveni býti musejí aneb užívati těch modlářův v městech aneb prázdni býti služeb božích, což bude mnohým k hanbě i k nemalému skormoucení svědomí jich.

Šesté: zplení a vymecí všecko dobré a hodné kněžstvo; neb někteří se převrátí, jiní jinam se přestěhují neb v prodleném čase zemrou. A když nebude promocí mládencův z far děkanských do Wittenberka, Frankfurtu, Lipska, Cerbstu, kde potom i sami páni kněží evangelické bráti budou?

Sedmé: klesnou i školy v městech evangelických, a učení čistá literní pomaličku hynouti budou, tak že i přední dvojí stav i městský nebudou míti mládenců̊v hodných, jež by dětem svým za praeceptory vystavovali; a tak opustí stavové dokonce akademii Pražskou, klenot ten svůj drahý a starožitný, odkudž nejvíce mládež hodnou k správám školním a k úřadům kněžským míti mohou, a právě ji v loupež nepřátelům dadí. Ano prvé jezuitové o to se starají a na to myslí, aby akademii opanovati a k sobě přivésti mohli, ješto akademie k správě stavův pod obojí přináleží, a oni toho dosavad vyhledávali a vyhledávají, aby od stavův odcizeni a odpuštěni byli. 1609

Osmé: jestliže třetí stav bude opuštěn, tehdy dá se příčina, aby cizozemci, modláři světští, s chutí do měst se loudili, a Čechové domácí pomaličku z nich tlačeni byli; ješto sic jinak ještě to samo cizincům do mnohých měst, kde se svaté evangelium čistotně káže v jazyku českém, brání, aby se v nich osazovali. Což kdyby se tou měrou dálo, teprva by ten náš milý český jazyk dokonce pokažen byl a s starými Čechy hodnými zahynul.

Deváté: hrozná roztržitost mezi stavy bude a povstání stavu třetího proti jiným dvoum, zvláště kdyžby města v papežstvo se obrátila a se zsílila. Tehdy budou se vyššími stavy nesnaditi a proti nim stavěti.

Desáté: jest se obávati toho, že dopustilli by pán Bůh jaké nebezpečenství a válku na království, tedy města k stavům a stavové k městům žádné důvěrnosti míti nebudou k zastávání sebe vespolek; ale sami se spíše proti sobě postaví, jedni druhým ubližovati a proti sobě válčiti budou. Vidíme, jaká jest láska mezi Plzenskými, Budějovskými a okolními sousedy jich z vyšších stavův. Což prokázali i na lonském sněmě, ode všech tří stavův se odtrhvše. A co se děje v Štýrsku i v Rakousích, netřeba toho vypravovati.

Jedenácté: opustíli stav městský vyšší stavové, protrhnou sobě sami sněm lonský, v němž na závírce slova se dokládají: že nic proti tomu, což jim stavům od císaře povoleno, jednati ani mluviti se nemá; ale že všickni, žádného nevyměňujíc, ani v městech, v městečkách ani ve vsech svobody v náboženství zbavováni býti nemají, pokudž by to na tomto sněmě ode všech tří stavův s císařem na místě postaveno nebylo. —

Zatím císař Rudolf dověděv se, že stavové pod obojí proti jeho vůli a napomenutí vypravili předce vyslané své k uherskému králi i k kurfirštům a knížatům evangelickým v říši, a rozuměv dobře, co dále z toho vyplývati bude, naříkal túžebně na neupřímou nerozšafnost aneb raději zlost a

1609 převrácenost zoumyslnou rádcův svých nevěrných a slepě horlivých v příčině náboženství římského a nebyl na jiném, než mínění stavův v tom předjíti a mandatem již k tomu zhotoveným rozepsati jim sám jiný hlavní sněm k témuž dni 4. máje, jejž oni obrali sobě k sjezdu Novoměstskému, aby na něm ten přední artikul o náboženství spolu s nimi dobrovolně na místě postavil.

Což kdyby se bylo stalo, a dotčení radové neupřímí byli srovnali se v tom s milostivým a otcovským jeho míněním, bylo by s mnohých těžkých nepříležitostí a záští mezi stranou pod jednou a pod oboji sešlo, a stavové pod obojí byli by rádi z té duše od předsevzetí a sjezdu svého upustili. Ale ty nepokojné a jezuitským duchem naduté hlavy, kteříž ani o J. M. C. krále pána svého ani o pokojný spůsob vlasti své milé naprosto nic dobrého neobmýšleli, ale vězeli v rukávě hluboce papeži, jezuitům a králi španělskému, zanechavše onoho mandatu na straně, ukovali sobě jiný a vytaloupili se s ním na jevo proti stavům pod oboji v pondělí po neděli Judica, jímž ještě hůřeji ten oheň nesvornosti domácí z popele vyhrabávali a rozfukovali. A zněl sám v sobě slovo od slova takto:

„Rudolf. Vysoce urozenému, urozeným, statečným, slovútným, poctivým a opatrným, pánu, pánům, rytířům, vladykám, Pražanům, městům a jiným všem obyvatelům a poddaným našim ze všech tří stavův království našeho českého, kteříž jste sobě sjezd na rathouze Nového města Pražského ku pondělímu po sv. Filipu a Jakubu po datum listu tohoto nejprvé příštímu položili, milost naši císařskou a všeckno dobré vzkazujeme.

Věrní milí! Jakož v paměti máte, kterak jste ve středu po neděli postní Laetare léta tohoto 1609 jistý spis, na urozeného Adama z Šternberka, nejv. purkrabi Pražského, věrného našeho milého svědčící, na hradě Pražském v soudné světnici na katedře zjevně vůbec přečísti dali, v něm ohlašení učinili a toho doložili, že ste sobě den pondělní po památce sv. Filipa a Jakuba nejprvé příští — o tom ničemž prvé nám jakožto králi a pánu svému, a tak jako by království to české bez krále a pána bylo, neoznámivše, nad čímž slušně žádného zalíbení míti moci neráčíme — jmenovali, tak aby ste se v neděli předtím na noc do měst Pražských sjeli; nazejtří pak v pondělí ráno na rathouze téhož Nov. města Praž. se sešli a tu o jistou hotovost se snesli, jakž týž spis váš to šířeji v sobě obsahuje a zavírá.

I poněvadž sme my, jsouce zde v království tomto našem na hradě Pražském při stolici naší královské jakožto král če-

ský přítomni, s vámi o týž sjezd se snésti neráčili, ani také 160
abychom své milostivé povolení k tomu dáti ráčili, od nižádného při nás toho žádáno a vyhledáváno nebylo; nýbrž na sněmu obecném léta 1608 držaném jisté snešení sněmovní se stalo, aby nařizování defensí aneb veřejnosti na potomní časy žádnému v moc dáváno nebylo, nýbrž tak veliké věci aby na sněmu obecném od všech tří stavův bedlivě uvažovány byly, a aby ten artikul na sněmu obecném, který sme předtím ke středě po památce sv. Pavla na víru křesťanskou obrácení na hrad náš Pražský rozepsati ráčili, s milostivou vůlí naší uvažován byl, proti tomu bychom byli býti neráčili; vedlé patrného pak zříz. zemského sjezdův a sněmův obecných pokládati žádnému jinému nenáleží, nežli jak předešlým králům českým, tak i nám nynějšímu králi: protož nedávajíce my takovému položení sjezdu výš psaného místa žádného a nechtíce sobě v mocnost naši královskou a v to, což nám králi a pánu vašemu vedlé zříz. zemského, zvyklosti, obyčeje a pořádkův chvalitebných náleží, nikoli sáhati dáti, vás všech společně a jednoho každého zvláště ze všech tří stavův, kteříž ste sobě týž sjezd položili, tímto mandatem naším císařským a královským napomínati a poroučeti ráčíme, aby ste k témuž výš psanému sjezdu nikoli se nesjížděli, neschńzeli, najíti se nedali, ani jiných sjezdův sobě nepokládali a nic toho před sebe nebrali a nejednali pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské a královské; nýbrž v tom se k nám králi a pánu svému, jakž té milostivé a celé naděje k vám býti ráčíme, tak a ne jinak vedlé této jisté a konečné vůle a zápovědi naší poslušně a poddaně zachovali, jináče nikoli nečiníce. Nebo my na jiném býti neráčíme, nežli sněm obecný všem stavům království tohoto v krátkém čase sem na hrad Pražský položiti a rozepsati."

A neměvše dosti na té veřejné téhož sjezdu zápovědi, obsílali pod tím jmenem císařským jisté osoby ze všech tří stavův pod obojí v pondělí po neděli Květné psaním takovým:

„Rudolf. Urozený nebo statečný nebo opatrný, věrní naši milí! Vězte že sou toho některé jisté a nevyhnutedlné příčiny a potřeby, pro kteréž vám milostivě poroučeti ráčíme, aby ste dvě osobě z prostředku vašeho, přední rady, do měst Pražských, ničímž sobě překážeti nedadouce, i hned vypravili, a ty abyste na hradě našem Pražském při nás ohlásili a další milostivé vůli naší císařské a královské poddaně vyrozuměli, jináče nikoli nečiníce."

A ačkoli takové obeslání z kanceláře české prošlo na patnácte osob z stavu panského, jmenovitě na Jana Jiřího z Švamberka, nejv. sudího dvorského, Jana Sezimu z Sezi-

1619 [illegible] z [illegible] z Šternberka [illegible] z [illegible] Wacslava [illegible] z [illegible] Viléma staršího z [illegible] Kašpara Me[illegible] z Žerotína [illegible] Viléma z [illegible] z stavu rytířského [illegible] Mikuláše Štam[illegible] Kašpara Kaplíře [illegible] Adama Zápského [illegible] z měst pak na Pražské, na [illegible] Žatecké [illegible] Slanské [illegible] však [illegible] z stavu panského [illegible] Šternberka na [illegible] z Šternberka [illegible] Trčka a Kašpar Melichar z Žerotína [illegible] z stavu rytířského: Kašpar Ka[illegible] z [illegible] krajov[illegible] Mikuláš [illegible] Adam Zápský [illegible] z stavu městského z [illegible] Jan Nazaresius a [illegible] z [illegible] z [illegible] Šimon [illegible] z [illegible] z [illegible] z [illegible] Jan [illegible] z [illegible] z [illegible] z [illegible] Šimon [illegible] z Do[illegible] mažlic [illegible] [illegible] po[illegible] [illegible] na [illegible] usaříkem [illegible] v němž [illegible] seděl sám, s při něm [illegible]

A když [illegible] společně, tu [illegible] slova německa [illegible] opět [illegible] Smysl pak [illegible] Že J. M. [illegible] a pán náš nej[illegible] milostivější za [illegible] ze všech tří stavův [illegible] před sebe, poněvadž o tom dobrou vědomost [illegible] že [illegible] stavové pod [illegible] sjezd na Novém městě Pražském [illegible] jmenovali, pro[illegible] čež že J. M. [illegible] moci neradi, protože jsou to bez povolení J. M. [illegible] Což že [illegible] zří[illegible] zení zem. jest: za kterouž to příčinou [illegible] mandatové J. M. již jdou, a ten sjezd se zdvihá. A protož aby oni podle toho

mandatu se zachovali a milostivou vůli J. M. naplnili; že J. M. neráčí sobě regály z svých rukou dáti bráti. 1609

Po dokonání řeči císařské nejv. kancléř oznámil Janovi Sezimovi, aby na to odpověď svou dal. I ohlásil se Sezima: že na místě jiných všech nepřítomných sám promlouvati nemůže. Proti tomu kancléř maje sobě od císaře kynutím hlavy návěští dané: aby od osoby své dal odpověd. Učinil tak a mluvil krátce, že jest volen vůli J. M. naplniti. Z Talemberka ohlásil se po něm podobně: poněvadž on, když týž sjezd byl nařizován, jsa přítomný, jemu hned místa nedával, pročež že vůli J. M. naplniti jest hotov. Štefan pak Jiří z Šternberka učinil ohlášení své rozšafnější: Ačkoli, když se ten sjezd nařizoval, tomu přítomen nebyl, předtím však, když jest přítomný byl, po ten všecken čas o to se snažil, aby k šťastnému vyřízení týž sněm obecný přijíti mohl. Ale poněvadž se to nestalo, že své upřímé a poddané zdání J. M. oznamuje, že jest potřeba a za dobré, aby J. M. obecný sněm poznovu položiti ráčil, tak že tedy s toho sjezdu sjíti moci bude. K jehožto přímluvě mírné přistoupili ostatní tři osoby panské, Adam starší z Waldšteina, Rudolf Trčka a Kašpar Melichar z Žerotína, jako i osoby z stavu rytířského všecky, doloživše z nich některé toho: ač byly přítomné tomu svolení stavův, však že se při něm nic nejednalo a nemluvilo proti pánu Bohu a J. M. C.

Naposledy od stavu městského promluvil Jan Duchoslav: že vyslaní z měst doslýchajíce milostivé vůle J. M. chtějí na to pamatovati a na větší počet to vše vznésti; a poněvadž páni z vyšších stavův o rozepsání sněmu obecného se přimlouvají, že též s nimi v tom se srovnávajíce, za to také J. M. C. žádají a přitom rádi od stavu svého přičiniti se k tomu chtějí, aby předně čest a chvála boží se rozmáhala, svornost a láska mezi stavy zůstávati mohla, a to vše k obzvláštnímu zalíbení J. M. C.

Ty všecky odpovědi kancléř každou obzvláštně, jak kdo mluvil, německy císaři vykládal. Po vykonání toho všeho opět z poručení cís. kancléř oznámil jim: že J. M. C. poněvadž jeho milostivou vůli přijímají, s nimi milostivě spokojen býti a jak nad stranou pod jednou tak i pod obojí ruku ochrannou držeti ráčí. A s tím odešli od něho.

Přitom byli povoláni Pražané, Plzeňští, Mostští, Kadaňští a Rokycanští; ale těm bylo poručeno, dostaviti se na kanceláři, na niž potom nazejtří musili se stavěti i jiní vyslaní z měst, kteří byli před vlastní osobou císařskou již odbyti. A tu jim jak nejv. purkrabě tak i kancléř činili divné předložení a výstrahy, aby se k sjezdu Novoměstskému nacházeti

1609 nedali, s tím doložením po dané odpovědi jedněch každých vyslaných: „Hoc fac et vives.“

Jakož pak mnozí z měst s prvopočátku velmi choulostivě měli se k tomu sjezdu, a mezi jinými i Žatečští, vyslavše k němu toliko pod důvěrností M. Sofoniáše Rozacia, písaře radního a mne, abychom pod zámyslem navštívení — já pana otce svého a on zetě manželky své, Jana Gellara, služebníka komorního císaře Rudolfa — vyšetřili, v jak silném počtu stav městský k témuž sjezdu se postaví, a co k němu dále říkáno bude.

Mezitím, jak ten mandat císařský byl v Praze i po krajích publikován, jest k víře a vymluvení nepodobné, jak sou stavové pod obojí byli o něj vzhůru, stěžujíce jedni druhým: ačkoli již předešle stal by se jim ne od krále a pána jich nejmilostivějšího, jemuž v tom viny žádné dáti nemohou, ale od těch nepokojných hlav a rádcův jezuitských znamenitý posměch a skrácení v svobodách jich, když nemohli toho na nich pěknými slovy vymoci, zdali by je poznávali za lidi ty, na něž se povinnost královská i zřízení zem. vztahuje; ale že teď nyní nad to výše tím mandatem vyhlašují se za patrné rušitele a potupníky velebnosti jeho královské. Z té příčiny aby všechněm těm svým úhlavním a jízlivým protivníkům svým upřímým poslušenstvím a šetrností, kterouž králi pánu svému vždycky každého času rádi věrně prokazovali i ještě dále prokazovati míní, ústa nestydatá a utrhavá zacpali, když
4. květ. jmenovaný den 4. máje nastal, a stavové sjeli se v silném počtu do měst Pražských, nesešli se toho dne na rathouze Novoměstském (snad i proto, že zvěděli, kterak podtím stala se tuhá zápověď z kanceláře jmenem císařským úřadu Nového města Praž., aby žádnou měrou nedovolovali stavům pod obojí místa nikdež na svém rathouze k držení sjezdu toho); ale shromáždili se všickni v určitou hodinu na paláce hradu Pražského, a vyslavše z prostředku svého jisté osoby k císaři, prosili ho za to, aby jim bylo vykázáno kdekoli místo, kdež by sami dostatečnou obranu předsevzetí svého slušného sobě sepsati, jemu ji přednésti a náležitou defensí nebo hotovost jak pro opatření J. M. krále a pána svého nejmilostivějšího, tak i samých sebe a svobod svých, též aby mohli vyrozuměti relacím vyslaných svých, co sou jim dobrého jak při králi uherském, tak i při jiných kurfirštích a knížatech v říši, kteříž se v tu dobu s přímluvami jich k J. M. C. zase šťastně domů navrátili.

Ale když ani tehdáž nemohli se toho ničehož dovolati, naposledy ustrnuli se na tom všickni jednomyslně, aby hned té hodiny, kteréž dána jim tak švábská odpověď na kanceláři,

nedadouc sobě již ničímž víceji překážeti a v úmysle rozpakovati, 1609
sjezd svůj drželi. Což i před sebe vzali s takovou horlivostí a v tak velikém počtu, jdouce dolů z zámku všickni pro starost, pro mladost na koních s čeládkou svou, tak že císař i nejv. úředníci, dívajíce se na sílu jich z pokoje svého a z kanceláře, jak stupní, Malou stranou a přes most Pražský v pořádku jeli, též moci jich i diviti i lekati se musili. Ale že toho dne schylovalo se již hrubě k večeru, protož přišedvše na veliký mazhouz rathouzu Novoměstského, jmenovali sobě tehdáž toliko hodinu sedmou na zejtří k svému společnému v témž místě shledání.

Což když stalo se v hodinu určitou, tedy Václav z Bu- 5. květ.
dova, vystoupiv sobě na stolici, aby ode všeho zástupu na témž mazhouze shromážděného tím volněji spatřín i slyšán býti mohl, učinil k stavům přítomným řeč vážnou a obšírnou, za jakými vysoce důležitými potřebami a příčinami jsou sobě ten sjezd na minulém sněmu obrali a položili, a v jakém by skrze to nebezpečenství cti, hrdel, statkův i svobod svých příčinou oukladných obmyslův a nenávisti nepřátel pravdy boží čisté i jich stavův zůstávali. Čemuž aby na jedno i na druhé bylo za času zpomoženo, že jest vysoce zapotřebí, k čemuž je i povinnost jich křesťanská vede, aby se ve všem tom nejdříve ku pánu Bohu předobrotivému a všemohoucímu svými skroušenými modlitbami utekli, a pokleknouce na svá kolena jeho za mocnou ochranu a pomoc jedním srdcem i ústy požádali, sezpívajíce tu nábožnou píseň: „Přijdiž těšiteli duše sv.“ aneb „Zavítejž k nám duše sv.“

I zachovali se tak vesměs všickni s takovou horlivostí, že mnohým slzy co hrách z očí dolů po tvářech pršely, a to nejen na hoře na mazhouze dálo se, ale i kteříkoli vně na place před rathouzem buď z stavův lidé mladší buď čeládka jejich pěšky i na koních stráž drželi, buď obecný lid k tomu divadlu shloučený: ti všickni pomáhali stavům vroucně se modliti, tak že po celém Dobytčím trhu zpěv ten se roznášel a rozhlašoval.

V tom jak se jen pomodlili, pronešena pověst mezi stavy, ač jalová a marná, od Petra Millera, syna Jana Millera, sekretáře kanceláře české dvorské a potom starosty komorničího při dskách zemských, kterýž jsa člověk mladý a jda s domu otce svého z Malé strany, něke tu řeč zaslechl, a nepomysliv, co by z ní v takovém hlučném stavův shromáždění pojíti mohlo, ji mezi stavy roztrousil, že by totiž některé sto mušketýrův, v oboře císařské od papežencův skrytých, upřímo na stavy k rathouzu táhlo, aby je nenadále obskočili a do jednoho všecky pomordovali. I ačkoli po nejprvé stavové užasli

1609 se nad tou nenadálou novinou; ale napomenuvše se vespolek k zmužilosti, pokudž by co toho na ně přišlo, aby při sobě věrně stáli a pře boží s pomocí jeho svatou i svobod a náboženství svého do posledního přemožení hájili a zastávali, že Bůh jich v tom nikoli opustiti neráčí.

Zatím hned, co mladších bylo, vsedali všickni před rathouzem na koně, tak že v malé chvíli shledali mezi sebou do 1200 koní a pěchoty s ručnicemi do 300, nepočítaje v to lidu a chasy obecné městské, kteráž zvěděvši o té pověsti, dala se také najíti před rathouz a na Dobytčí trh s zbraněmi svými obyčejnými, totiž s kordy, s oštípy, sochory a s kamením, tak že někteří kladou, že do 10.000 se jí tehdáž v hromadu shluklo. Ale když potom někteří z nich vážili sami osobně práci v místo to a nalezli v skutku, že táž pověst aneb naskrze povětrná byla, anebo od angela božího vzbuzena, aby stavové měli na sebe v té příčině dobrý pozor; tedy kteří přednější a věku staršího byli, ti obrátili se zase nahoru na rathouz k uvažování věcí obecných, jiným pak mladším poručili všudy, jak před samým rathouzem tak i na rozích ulic blíže i opodál rathouzu bedlivou stráž držeti, aby něčím nenadálým nebyli potkáni. Někteří pak mladší z stavův vyšších chtěli svrchu jmenovanému Petrovi Millerovi to těžce vážiti, že mezi stavy takové pozdvížení ztropil; ale jsouce od prozřetedlnějších z toho sraženi, kteříž vymlouvali mladost věku jeho ano i upřímé mínění, též i zasloužilost jeho otce (neb byl muž rozšafný, Bohu i vlasti své upřímý), vypustili unáhlení to proti němu z srdcí svých.

Když pak týž lid zbrojný spořádaný v svých houfích stál před rathouzem, v tom právě v polední spatříno okolo slunce, jasně na obloze nebeské svítícího, pěkné světlé kolo anebo duha bílá, halo řečená. Což hned všickni stavové vykládali sobě za zřetedlné a konečné znamení milostivé boží přítomnosti a ochrany při nich v tom jich předsevzetí pobožném, napomínajíce opět jedni druhých horlivě, aby o pomoci a požehnání jeho otcovském žádné pochybnosti neměli.

Po malé chvíli přišla stavům novina na rathouz, že nejv. purkrabě Pražský s některými jinými nejv. úředníky a soudci zemskými pod jednou kromě nejv. kancléře jede mezi ně, jsa k nim od císaře vyslán. Pročež sešlo k nim dolů před rathouz drahně pánův starožitných, aby je tím šetrněji a před mládežkou bezpečněji bez ňákého posměchu uvedli na mazhouz.

Po upokojení hluku skrze Václava z Budova, kterýž všech věcí k přednášení i dávání odpovědí byl nařízen za direktora, učinil nejv. purkrabě k stavům promluvení účtivé, ale s myslí nad míru bázlivou a choulostivou, ulekv se tak převelikého

množství jak stavův na rathouze shromážděných tak ovšem 1609
lidu zbrojného, jízdného i pěšího: Že J. M. C. ráčí se tomu přenáramně diviti, odkud jest ten nebezpečný a nedůvodný pokřik mezi stavy pošel, a kdo J. M. jim v tak těžké podezření uvésti směl, jako by o bezhrdlí a vykořenění stavův pod obojí tak ukrutně a nemilostivě přemýšleti a na ně lid zbrojný vysílati chtíti ráčil, ješto J. M. C. netoliko ničehéhož toho proti nim před sebe bráti nemínil a nemíní, ale ani jak živ na takové jich potištění násilné jest nepomyslil; nýbrž že se jim stavům pod obojí nyní na Novoměstském rathouze pospolu shromážděným v tom milostivě, upřímě a otcovsky skrze nejv. úředníky a soudce zem. teď k nim vyslané ohlašovati a je v tom nepochybně ujišťovati ráčí, že je všecky vůbec i jednoho každého obzvláštně za své věrné a milé stavy a poddané míti a uznávati ráčí; a jakož stavové pod obojí jemu králi a pánu svému nejmilostivějšímu poddanou věrností a poslušenstvím zavázáni jsou, že týmž spůsobem zase i J. M. C. jim vší milostí, ochranou a láskou svou královskou a otcovskou zavázaného sebe býti poznávati ráčí, nejsa na jiném, než aby pro zpomožení těm všechněm nevolem a nedorozuměním v příčině artikule o náboženství v krátkých dnech jim nový sněm hlavní na hrad Pražský položiti a s nimi o to všecko laskavě a pokojně se urovnati moci ráčil.

Stavové vyrozuměvše přednešení císařskému sstoupli se v kolo do potazu a promlouvali vespolek, jaká by měla odpověd dána býti nejv. úř. a soudcům. Po té přišedvše před ně, oznámili jim skrze Budovce v smysl ten: Předně, že J. M. C. králi a pánu svému nejmilostivějšímu ve vší poddané poníženosti a pokoře poslušně děkují z toho milostivého a otcovského pronešení se k nim, o němž nikda jim to na mysle jich upřímé nepřišlo, aby J. M. císařská a královská měla jináč k týmž poslušným a věrným stavům nakloněna býti a o jejich ňákou takovou záhubu a potlačení přemýšleti. Ale jakákoli buď předešle buď i nyní dála a dějí se jim příkoří, protimyslnosti a překážky nenáležité v tom svatém a Bohu milém předsevzetí jejich, těch že ne J. M. C., ale některým jeho zlým a nevěrným rádcům a politikům, kteřížto pod zámyslem slepě horlivého víry římské rozmnožování a obhajování J. M. C. krále pána svého nejlaskavějšího již o některé království a provincie slavné mizerně a potupně připravili a tou měrou na jiném nejsou, nežli i o toto znamenité a platné království skrze ty domácí roztržky mezi stavy náboženství obojího ztropené jej docela vytisknouti a naposledy důstojenství všeho a reputací, již sobě svým po ta léta milostivým, otcovským a rozšafným regimentem chvalitebně dobýti ráčil, dočista zba-

1609 viti. Ale že stavové poslušní jsou ku pánu Bohu té srdečné dověrnosti, že s pomocí a vnuknutím jeho nejsvětějším v krátkém čase takové neupřímé rady a syny vlasti zpronevěřilé vyjeví a živými barvami je vymalují.

Dále: co se tkne milostivého J. M. zakázání, že by ráčil chtíti týmž stavům jiný hlavní sněm neprodleně rozepsati a spolu s nimi o ten přední artikul z strany náboženství jich otcovsky se snésti, že stavové pod obojí, vážíce sobě draze té J. M. zakázky, J. M. za to poníženě prosí, aby takový sněm jim konečně ve třech dnech jmenovati a na dotčený artikul spolu s nimi skutečně zasednouti ráčil, tak aby pod těmi dalšími odklady a obmeškáním věci tak vysoce důležité ty nepokojné a neupřímé hlavy jak J. M. C. tak i jim věrným a poslušným stavům ňákého těžšího nebezpečenství a zaneprázdnění dříve, nežli by se ho z obojí strany nadáli, nezavalili.

S tím propuštěni byvše vyslaní císařští, když sedali na vozy své před rathouzem, tu opět po druhé ukázal se ten světlý obruč okolo celého slunce, že jej i sami nejv. úřed. a soud. zem. očima svýma spatřiti mohli a snad někteří i spatřili.

Stavové také po přátelském o ty a jiné potřebné věci vespolek rozmluvení, sezpívavše opět píseň jednu duchovní a modlitbou vroucí sebe všecky pánu Bohu v jeho laskavou ochranu poručivše, rozešli se toho dne v dobrém pokoji. A již po třetí při tom odchodu svém tuž duhu okolo slunce uhlédali s nemalým myslí svých užasnutím i potěšením, ujímajíce to zázračné znamení za jistý a neomylný důvod mocné boží přítomnosti a opatrování, kterýž tudy ráčil se zřetedlně lidu svému a od nepřátel pravdy jeho i jejich, temnostmi bludu a zlosti obklíčených, v tom dobrotivě osvědčiti, že hledajících sebe srdcem skroušeným blízko býti a je nejjasnějším sluncem spravedlnosti, Kristem, jenž jest milostivou úmluvou jeho, jako pěkným obručem a okolkem vůkol a vůkol otočeno jest a jim nyní zase mocně svítiti začíná, osvěcovati chtíti ráčí.

9. květ. To zběhlo se 9. d. máje. Mnozí také v tétéž době ukazovali sobě na obloze nebeské před samým téměř sluncem jasnou a patrně třpytící se hvězdu, kteráž ustavičně je předcházela; ale já dívajíc se vzhůru k nebi pro mdlobu zraku mého očima mýma spatřiti sem ji dokonale nemohl.

Následujícího téhodne zaneprázdňovali se stavové pod obojí s vyslýcháním poslův svých, co kteří jak při králi uherském a čekanci českém tak i při jiných knížatech evangelických v říši dobrého jim vyřídili. Bylo také uvažováno v ty dny o rozepsání sněmu nového, kdyby se to co nejdříněji a nejpříhodněji vykonati mohlo. Přijavše pak od týchž poslů psaní J. M. C. svědčící, odvedli mu je všecka k rukoum

jeho milostivým. Kteráž obsahovala v sobě přímluvy za 1609
stavy takové.

První přímluva arciknížete Matiáše, uherského krále a čekance království českého, ve Vídni 23. dubna daná, zněla takto:

Poněvadž stavové pod obojí tak snažně toliko přímluvy při něm k císaři vyhledávají a sice nic jiného nepřednášejí, že nemohl jim toho odepříti, nepochybuje, poněvadž mu o té věci, co se tu mezi císařem a nimi zběhlo, dojista vědomo není, že Jeho láska se ňák v tom, jakožto král a pán jich, k nim, což možného, bude jak milostivě zachovati věděti a to jeho psaní na dobrou stranu obrátiti.

Ale Fridrich toho jmena IV., falckrabě a kurfiršt při Rýnu, daleko podstatněji přimlouval se k císaři za stavy psaním svým z Heidlberka 9. d. dubna, v němž z prvopočátku oznamoval mu, kterak z rozličných hodnověrných zpráv porozumívá tomu, že císař měl by na rozmýšlení, aby stavům svým pod obojí v království českém užívání svobodného náboženství, jakžkoli s tou v říši povolenou evangelickou konfessí ve všem se srovnává, a to přiřčení své, v létě 1608 při pominulém sněmu jim stalé a potom i do desk zem. vložené, dovoliti a stvrditi měl.

I ačkoli o tom žádné pochybnosti nemá, než že císař jako vysoce rozumný a zběhlý regent podlé potřeby té věci bez jeho napomenutí sám od sebe dobrým uvážením svým na to myslí, co by k vzdělání a užitku téhož království českého, věrným stavům a poddaným a tak i k obecnému dobrému bylo, i také zase proti tomu, kdyby jim toho odepříno bylo, a oni mimo naději od něho stížení a opuštěni býti měli, jaké by z toho roztržitosti, nebezpečenství a škody pojíti mohly; však poznav se tím z věrného oumyslu pro zachování obecného pokoje i také z úřadu svého kurfirštského povinen býti, aby k němu za též stavy z upřímého srdce svou poddanou přímluvu učinil, té poddané naděje jsa, což tak od něho upřímě míněno, že to také císař týmž úmyslem od něho milostivě k sobě připustiti ráčí.

A předně že podlé jeho poddaného zdání jest potřebí na to dobře pomysliti: poněvadž dotčených tří stavův pod obojí náboženství a vyznání jich víry, jakž jsou to léta 1575 panu otci jeho nejmilejšímu podali a nyní při císaři jeho svobodného beze vší překážky užívání z přinucené své potřeby vyhledávají, rovně to učení a taková konfessí jest, kteráž se v svaté říši užívá, a skrze ty slavné religionsfridy k svobodnému užívání puštěna a dovolena jest, a pokudž by císař týmž stavům pod obojí, kteříž neméně, než jako i jiní, přední oud sv. říše jsou, provozování téhož svobodného náboženství dokonce odepříti

1609 chtěl; tedy že by to při sobě mohl povážiti, jaká by příčina stavům v říši pod obojí k nedověrnosti a k nedorozumění, zvláště pak k takovému myšlení a domnění dána býti mohla, jako by se dotčení religionsfridové, an s tak velikou prací a starostí mezi stavy pro obecný pokoj a dobré nařízení jak od vlastní jeho osoby tak také i od stavův říše vysoce stvrzeni jsou, a takové jich společné zavázání již víceji držeti nechtělo, jakož se pak pod jmenem jeho císařským a královským týmž stavům pod obojí při nynějším sněmě taková resolucí a k tomu cíli stala.

A ačkoli kurfiršt se nikoli namluviti dáti nemůže, aby taková odpověd z poručení a oumyslu jeho pocházeti měla, (neb by sice z toho nic jiného nežli toho svatého závazku, při němž stavové v říši dosavad zachováni jsou, protržení, změnění a zjinačení a potomně i nepokoj a vysoce škodlivá konfusí a smíšenice pojíti musila); avšak aby se toho ničehož nestalo, že jest té naděje k císaři, jejž poznává posavad býti velice pečlivou hlavu, že k tomu nedopustí přijíti.

Podlé toho že nenachází ze všech jemu dosavad povědomých zpráv tu nic jiného, než že dotčení stavové pod obojí rovně toho vyhledávaji, co jim tak od slavné a svaté paměti císaře Maximiliana podlé jich konfessí povoleno jest. Pročež že nenaděje se do něho, aby v té příčině syn tak veliké rozmýšlení měl a totéž, což jim tak pan otec jeho dle svědomí svého znaje, že z toho dobře odpovídati moci bude, připověděl, jim stvrditi neměl, neohlédaje se na některé nesvorné a nepokojné lidi, kteříž jej jinak, než náleží, o tom zpravují a z šlepějí pana otce srážeti usilují, poněvadž tou příčinou pravdě evangelického náboženství se překážka díti nemá a nemůže.

Jakož jest pak císař jakožto starý regent bezpochyby toho již mnoho skutečně poznati a spatřiti mohl, kterak mnozí nepokojní praktikanti všelijak o to usilují, mnozí pak znamenití potentatové v křesťanstvu nejvyšší svou moc vynasazují na to, kterak by takovým pobožným věcem překážka činěna, a evangelické náboženství dokonce vykořeněno býti mohlo; avšak že tím málo zpomoženo bývá, nýbrž dává se k tomu ještě větší příčina a cesta, aby ono tou měrou hojněji se vzdělávalo a rozšiřovalo, dotčení pak mocnářové vydávají se skrze to časem i u veliké nebezpečenství, že o své vlastní země i lidi poddané přicházejí.

Tak že císař může při sobě pomysliti to: nemáli takové náboženství dle rady Gamalielovy mnohem raději při pokoji bez překážky, útiskův a protivenství zůstávati, nežli aby tím spůsobem zbytečně, však ne bez škody a záhuby obecného

dobrého hindrováno a zastavováno býti mělo; nebo jestli že též učení evangelické a vyznání není z Boha, že samo od sebe padne. Proti tomu pak zase, jestli že se císař z nějaké domnělé zprávy jiných lidí a cizozemců k dalšímu mimo naději nepovolování stvrzení téhož náboženství v Čechách navésti dá a úmyslu svého nezmění; tedy že pro veliký počet stavův pod obojí též náboženství těžce a skůro nemožně bude moci zastaveno býti, z čehož by potom vůbec všelijaké škodlivé neřesti s nemalou záhubou povstati musily. Nebo že cizozemci snad pro dosažení odtud ňákého svého zisku nepovažují toho, kdyby z takového podnětu oheň vzešel, kdo by ten potom zase hasil, anebo koho by nejvíceji zasáhl a navštívil, aneb jaký by to potom konec vzíti mohlo; ješto takovým lidem, jichžto rady k vzdělání obecného dobrého a zdržení pokoje i svornosti se nevztahují, žádné slyšení dáváno ani k jich radě přisluhováno býti nemá. 1609

Ale že mnohem více mělo by se na to pomýšleti, kterak by z takového jich škodlivého předsevzetí a rady sraženi býti měli, a aby jim místo a průchod žádný dáván nebyl; nýbrž aby císař dle kurfirštovy k němu naděje dotčené stavy náležitou resolucí obveseliti a jim toho užíti dáti ráčil, zvlášť když sou se při pominulé v království českém potržce k žádnému jinému pohnouti nedali, nýbrž při císaři králi, pánu svém, upřímě a stále setrvali. Skrze což že císař dotčené stavy takovým nerozvížitedlným svazkem k sobě přitáhne a připojí, tak že s vynaložením životův i statkův svých až do krve vylití, več sou se vždycky patrně uvolovali a až dosavad zakazují, tak dobře za J. M. osobu jak i za vlast svou všeho se odvážiti a J. M. za takovou jim prokázanou milost podlé nejvyšších možností svých s poděkováním odsluhovati hleděti budou; anobrž že i sám císař tudy mnohých starostí, nepokojů a neřestí ujde. Mezi stavy pak že všelijaké dobré srozumění, pokoj a svornost, tudíž také i v svaté říši, nicméně i v slavném království českém k-jeho slavné a neumírající památce a pochvale štípeno i na potomky jich přivedeno bude. A on kurfiršt že od osoby své se toho J. M. všelijak poslušně a povolně odsluhovati chce; s tím J. M. C. ochraně pána Boha všemohoucího k dlouho trvajícímu pokojnému panování, sebe pak jeho milosti poddaně poroučeje. —

Přímluva kurfiršta saského Kristiana toho jmena druhého nesvědčila přímě na vlastní osobu císařskou, ale byla sepsána a odvedena vyslaným stavům pod obojí v Drážďanech 14. d. dubna v spůsobě resolucí, nížepsané věci v sobě obsahující. Že kurfiršt připamatovav sobě to, což slavní tři stavové království českého pravého evangelického náboženství skrze vzáctné vy-

1609 slané své psaním i oustně jemu přednésti dali, a podlé zakázání svého v potřebné uvážení to vše vzav, zase jim na to tuto milostivou odpověď dává:

Předně: že jakož služby jich poddané a poslušné vděčným úmyslem od nich přijímá a věrnou náklonnost k sobě poznává; tak zase že nerad jest té zprávě jemu učiněné, že ten od císaře krále, pána jich, rozepsaný a držaný sněm beze všeho vyřízení vzdán jest, a týmž stavům svobodného užívání náboženství dle konfessí, nebožtíkovi panu otci jeho podané, a na snažné jich toho při něm vyhledávání povoliti nechce. I ačkoli kurfiršt, jako i stavové, měl by císařský úmysl k stavům milostivý a pokojný při sobě s dostatkem omluvný, však co se tu koli při té věci mezi ním a stavy zběhlo a dosavad děje, že to nepokojným jezuitům katolickým připisuje, kteřížto v mysli své mají a potom k tomu cíli dychtí, kterak by mohli císařství a království na jeden houf uvrci, náboženství a landfrid i jiná dosažená privilegia vyzdvihnouti a skrze nepokoj svůj pravé křesťanské náboženství a Augšpurskou konfessí potlačiti a pravé vyznávače dokonce vyhladiti. Ale že kurfiršt má naději tu ku pánu Bohu, že jak to posavad patrně činil, tak také ještě i budoucně činiti bude, že všecky jejich jedovaté a záhubné praktiky v nic obrátiti i také ty prostředky jak spůsobiti věděti ráčí, skrze něž by církev jeho křesťanská a samo slovo jeho svaté k spasení přivozující zachováno a na milé potomky pro čest a chválu Jeho milosti, bouřlivým pak katolikům k hanbě a posměchu přeneseno býti mohlo. Z čehož že se slavní stavové pravého evangelického náboženství těšiti a vše to, co je nyní potkává, trpělivě snášeti a pánu Bohu poroučeti mají.

Kurfiršt že nemá o tom pochybnosti žádné, nežli že císař jakožto křesťanská a rozumná vrchnost na další poddané jich vyhledávání v tom se k nim milostivě ukáže, tak že stavové i jich potomci budou mu to s poddanou vděčností schvalovati, a tudy zbaví kurfiršta té při něm vyhledávané přímluvy.

Však poněvadž stavové mají k kurfirštu tu poddanou naději, že takové vyhledávání za slušné a křesťanské poznává, a když on netoliko k tomu nakloněn, nýbrž i tím povinen jest, aby v takových potřebách spolu s nimi utrpení měl, jim skrze náležité a snesitedlné prostředky všelijaký fedruňk ukázal a dotčenou přímluvu k císaři za ně učinil: protož že kurfiršt žádosti jich milostivě místo u sebe dává a k císaři poddanou přímluvu za ně, jak nejdříve možné, učiniti chce v té naději, poněvadž se tu od něho tudíž i od stavův nic jiného nežli cti a slávy boží a rozšíření slova jeho svatého i také vzdělání církve křesťanské nevyhledává, že císař takovou jeho

přímluvu na zlou stranu jemu nevyloží a to, že se kurfiršt 1609
bližních svých pravého náboženství takovou přímluvou ujímá, v nějaké jiněí domnění bráti nebude, nýbrž mnohem více k tomu milostivě povolí; zvlášť poněvadž se to, co se tu tak od kurfiršta děje, ku pokoji a svornosti, jak v sv. říši tak i v jiných královstvích sousedských, ovšem pak k zachování císařské vyvýšenosti, poctivosti a reputací vztahuje.

Přitom také že kurfiršt od stavův pod obojí posavad užívanou moderací a střídmost i také poddanou poslušnost jim neneslušně schvaluje, že totiž ve všem tom jednání až posavad ne císaři, nýbrž nepokojným duchovním a některým vysoce škodlivým politickým osobám tu překážku připisují, a podtím že císaře za svou jedinou, jim od pána Boha vystavenou nejvyšší vrchnost mají, ctí, drží a respektirují; i také se podlé toho vysoce zakazují, v příčinách a potřebách nastalých při ní životy, poctivosti, statky až do krve vylití vynasaditi. O tom také že kurfiršt dokonce nepochybuje, než že stavové při takovém svém předsevzetí a chvalitebné moderací zůstanou.

Jakož pak že jest k nim té důvěrné naděje, k čemuž je i milostivě napomíná, že se stavové k žádné protimyslnosti proti císaři ponoukati nedají; nýbrž se v tom dle božského přikázání a povinné poslušnosti s předcházející úctivostí náležitě zachovají a tuto vysoce svědomí se dotýkající věc předně pánu Bohu, jehožto cti a učení se tu dotýče, a potom císaři jakožto vysoce představené vrchnosti své poručí, s tou přitom nadějí, že všemohoucí pán Bůh tu milost jim propůjčiti ráčí, že jejich křesťanská žádost, ačkoli proti ní mnohé praktiky a protivenství protivníci před sebou berou, křesťanský a vinšovaný konec vezme, i také císaře křesťanské dobré mínění a jeho věrné bohabojící srdce k tomu přivésti ráčí, tak že jich žádost své místo míti, pokoj a svornost tudy zachován, křesťanská svědomí neobtěžována, nýbrž všecko ke cti a slávě pána Boha, k zachování J. M. velebnosti a reputací vztahovati se a sloužiti moci bude. Čehož že kurfiršt stavům za odpověď dáti pominouti nemohl, jsa k nim všechněm svou kurfirštskou milostí nakloněn. —

Joachim pak Zikmund, markrabě a kurfiršt brandenburský, učinil podstatnou a obšírnou přímluvu k císaři za stavy evangelické na zámku svém Novém Hofu 14. d. dubna, v níž s prvopočátku ohražoval se mu šetrně:

Poněvadž tíž stavové království českého, kteří se k jednomu náboženství s ním přiznávají, jsou ho nedávno pominulých dnův skrze vzácné kommissaře a legaty své za to požádali, aby se za ně k němu poddaně přimluvil, aby jim svoboda dle svědomí jich v náboženství podlé obyčeje, jakž to

1609 v písmích prorockých a apoštolských i také v Augšpurské konfessí a apologii se nachází, i také notule jich, jemu při pominulém sněmu ve vší poddanosti podané, nyní i na budoucí časy bez překážky a odporu puštěna, a oni při ní zachováni býti mohli: pročež on, nemoha té žádosti jich slušně odepříti pro všelijaké podstatné příčiny, zvláště pak pro tu, že ho samé slovo boží tomu učí, aby v víře s ním se srovnávajícím dobře činil, a že táž věc proti císaři nemá býti a nemůže, že dále za to poddaně císaře prosí, aby jakožto slavný, starý a znamenitý potentat, kteréhož pán Bůh všemu křesťanstvu za hlavu milostivě vystaviti ráčil, to milostivě k srdci svému připustil a považil, kterak to nikda svého průchodu míti nechtělo a nemohlo, když svědomí lidská v božských věcech od někoho, kdož by tak co proti tomu bral neb zavíral, nutkána bývají, a ona nětco při sobě sama nepravého a slova božího odporného nacházejí a takové býti soudí. Protož že také ode všech slavných regentův to uznáno jest, že regiment nad svědomím lidským žádnému jinému nežli pánu Bohu samému nenáleží. Kterouž to příčinou že by *a statu regiminis* příliš daleko kráčeno bylo, když by kdokoli nad svědomím panovati chtěl.

A když se pak kdo v takových příčinách co toho směl dopouštěti, tehdy že vždycky po ztracení lidí a zemí s nesčíslnou záhubou a shlazením mnohých jim od pána Boha svěřených provincií, též s mnohým krve prolitím a všelijakých nevýmluvných záhub potom od toho předce upustiti, a jakkoli to neradi učinili, nic méně však naposledy předce svobody svědomí lidskému přiti a je při tom zanechati musili. Nebo kdyby náboženství tím spůsobem tak se sužovati, utiskovati a zahlazovati mělo, že by již byla z takového začátku první persekucí neb protivenství církve, a vše, což se službou boží jmenuje, přišlo by tudy k skončení a na zkázu. Ale že musili by spíše všickni tyrané i jich všickni pomocníci a týchž pomocníkův pomocníci zahynouti, nežli by přestali ti, kteří pravdě boží srdcem věří a ústy zjevně přede všemi vyznávají ji.

Proti tomu pak že není potřeba mnoho vykládati, kterak všecko zelenalo, rostlo a rozmáhalo se, a jakž písmo praví, dobrota a víra spolu se potkaly, spravedlnost pak a pokoj ve spolek se líbaly, věrnost a upřímost na zemi rostla, a spravedlnost svítila s nebe, i také na zemi průchod měla: když se milému náboženství a službě boží náležité místo dávalo. A aby jiných příkladův na ten čas pominul, že za to toliko poddaně prosí, aby císař to milostivě považiti ráčil, v jakém dobrém spůsobu a jako in flore jeho vlastní království, země

a provincie za času nejjasnějšího Maximiliana II. císaře, pana 1609
otce jeho slavné a svaté paměti nejmilejšího, byly a rostly, když jest týž císař nepříteli ďáblu a jeho holomkům i jejich vztekáním a bouřením místa nedával, nýbrž na odpor se stavěl a v svědomí poddaných svých, od pána Boha sobě svěřených a poručených, nesáhal a jich nezavazoval; nýbrž mnohem víc jim svobod v náboženství jich, s Augšpurskou konfessí a s apologií se srovnávajícím, svobodně a bez překážky z císařské štědroty povolil, tak že sou se všickni měli z čeho radovati. Zase pak proti tomu, že všecko k jinému nejhoršímu spůsobu i pádu přišlo, když sou české konfessí jinačiti chtěli. Nyní pak že pomíjí poddaně připomínati císaři, co by budoucně z toho povstati chtělo, kdyby tím spůsobem náboženství povoleno býti nemělo; jaké by nebezpečenství před očima se ukazující, pokudž by to za času nebylo opatřeno, odtud povstati mohlo.

To také že císaři, jakž kurfiršt smýšlí, ještě nepochybně v paměti zůstává, jakou jsou stavové pod obojí k němu poddanou věrnost nedávno pominulých časův prokázali, a jaké nevyhnutedlné nebezpečenství císaře snadně potkati mohlo, kdyby se na císařská slova a připověd, kteráž sou z jeho vysoce úctivých úst pošla, totiž že při nejprvnějším sněmě ten artikul z strany náboženství, s čímž dobře spokojeni budou stavové, vyřízen a na míse postaven býti má, tak pevně nebyli bezpečili. Pročež že dále při straně císařské zůstávati příčinu míti budou.

A tak že kurfiršt nemůže nikoli tomu jinak věřiti, aby císař v takové trpělivosti a snažné, pokorné a ponížené prosbě a žádosti stavy království českého oslyšeti měl. Nebo jestli to náboženství, kteréhož oni za povolení žádají, falešné, kacířské a proti slovu božímu i vůli jeho svaté, jakž to císaři nepochybně od nepokojných lidí, kteříž z neštěstí, ze škod a z záhub zemí užitku svého vyhledávají, předneseno jest; tedy že to mnohem víc z zjevného exercitium zjevné a známé i jednoho každého také k tomu vzbuzovati bude, aby se proto falešné služby a kacířství vystříhati hleděl.

Pročež že tím méně příčin před rukama jest, že se druhá strana náboženství pod jednou tak tuze proti již dotčené konfessí nebo povolení svobodného exercitium v náboženství postavuje na odpor.

Naproti tomu pak, jestli že druhá strana pod jednou svým věcem nevěří, nýbrž se nějakého odstoupení od téhož náboženství obává, jakž se z toho, že tomu zjevnému exercitium náboženství našeho tak velice a tuze odporni jsou, porozuměti může, zvlášť poněvadž toho se nikda nevídalo, neslýchalo i

1609 také nezakusilo, aby se pravda před nepravdou báti aneb ostýchati měla; tedyť vždy opět jejich nepravému spůsobu, tuhému předsevzetí, a což toho víc jest, pravda boží ustoupiti nemůže, aniž také kdo z toho pánu Bohu odpovídati by mohl.

A protož navraceje se k své napřed položené poddané žádosti, že J. M. C. ve vší poddanosti prosí, aby netoliko tu jeho dobře míněnou, věrnou a upřímou přímluvu, kterouž jakožto věrný a poslušný kurfiršt říše, jenž dle kurfirštské důstojnosti prospěšné dobré císaře a pána svého, svaté římské říše i všech oudův její věrně, podstatně a slušně vysoce na paměti a sobě poručené má, poddaně činí a předkládá, z císařské milosti přijal, nýbrž to i jiné od kurfirštův a knížat týmž spůsobem přímluvy za stavy, k tomu náboženství příslušející, štědře uslyšel a jim stavům milostivou, zjevnou a patrnou odpověd na to všecko dáti račil.

Že jmenovaní stavové, jakž sou jej kurfiršta v tom dokonale ubezpečili, a což také naše evangelické náboženství a konfessí nic jinšího nám nepropůjčuje, zakazují se J. M. C. svými povinnými, věrnými, poslušnými, poddanými a neustálými službami, byť se pak to s nastavením a vynasnažením životů, statků až do krve jich vylití státi mělo, zase stále a vždycky po všecky časy nejvýš náchylně, povolně a pilně rádi odsluhovati. On pak kurfiršt, jakž slušné jest, když císař tuto jeho nejprvnější žádost, kterouž za své spolukřesťany ve vší poddanosti činí, tak štědře uslyšeti a naplniti ráčí, že za obzvláštní milost císařskou ujímati a vysoce velebiti a schvalovati, i také podlé nejvyšší možnosti své poddaně a poslušně službami svými toho J. M. se odsluhovati chce. —

Ostatní dvě přímluvy Filipa Ludvíka, falckrabí při Rýnu, v městě Neuburku 15. d. dubna a Henricha Juliusa, knížete brunšvického, v Wolfenbitlu 18. d. dubna psané, srovnávaly se ve všem za jedno.

Přimlouvajíce se za často jmenované stavy k císaři, ačkoli v tom žádné pochybnosti nemají, než že císař jakožto vysoce rozumný, spravedlivý, dobrotivý a křesťanský císař a regent sám od sebe bez nějakého připomenutí tu věc dle potřeby při sobě vážiti bude, kterak by tou příčinou prospěšné dobré, pokoj i vzdělání slavného království českého a věrných jeho stavův i poddaných zdržáno a rozmnoženo býti mohlo; však nemohouce jich tak snažné žádosti, na ně skrze vyslané jejich vzložené, z věrného a upřímého úmyslu pro všeliké obecné dobré oslyšeti, zvláště porozuměvše tomu s gruntem, že dotčení evangeličtí stavové nic jiného tu nežádají, nežli svobodného užívání náboženství, jakž jim to od pana otce

jeho nejmilejšího v létu 1575 při tehdáž podané konfessí dovoleno jest: protož že císaře za to poddaně prosí, aby takovou jich žádost, kterouž stavové ve vší poddanosti činí, milostivě k svému srdci připustiti a jim k tomu, což tak od předkův J. M. štědře povoleno, což také i bez toho skrze ten slavný a svatý religionsfrid svobodně dopuštěno jest, netoliko se své přirozené křesťanské dobroty a štědroty, nýbrž také i pro jich poddané přímluvy milostivě povoliti, toho potvrditi, ale je při tom i z císařské milostivosti chrániti a obecné dobré téhož slavného království českého fedrovati ráčil. V čemž že J. M. křesťanský a pánu Bohu příjemný skutek prokáže; stavové pak, jak se to od nich posavad dálo, toho se jemu s vynaložením statkův i životův svých až do vylití krve odsluhovati budou spolu i s jmenovanými knížaty, přímluvčími svými. — 1609

Když tedy stavové zaneprázdňovali se s věcmi těmi, v tom vzešla mezi nimi vůbec pověst silná, jako by v kolleji jezuitské a po všech jiných klášteřích Pražských shromažďovala se podtají nemalá síla lidu vojenského od papežencův, aby s ním stavy evangelické nenadále přepadli a potlačili. Nad to výše že Jiří Heidelius z Rasenšteina, tehdejší rychtář císařský, měl by ukrytých v rathouze Staroměstském k témuž potřebě do čtyr set jonáků zbrojných, aby s nimi časem nočním některých předních osob domy ztekl a jmenované osoby zjímal.

Tou příčinou stavové, nekladouc sobě toho pokřiku za věc naskrze marnou a smyšlenou, sebrali mezi sebou vskok do 500 koní a obehnavše nimi rathouz, zastihli v něm vždy předce ňákou částku mušketýrů, jimž zbraně povrchní i poboční pobrali; ostatní pak rozprchali se, kam kdo věděl, odházevše od sebe zbraně své.

Zatím stavové vyslali z prostředku svého jisté osoby k nejvyššímu kamerherovi císaře Rudolfa, Desideriusovi Pruskovskému, aby jim zjednal o tu věc audiencí při něm, a oni mohli sobě stížiti takovou výtržnost aneb raději zrádné úsilí, o něž pokoušeli se proti stavům mnozí papeženci vzteklí a bouřliví. Mezi nimiž byl také i Václav z Budova.

Pruskovský přijav vyslané stavův vlídně, zdržel je u sebe při obědě a zakázal se jim vším dobrým přátelstvím a fedruňkem při císaři, a že bude k tomu přivedeno, aby původové těch pokoutních rozbrojův a potržek byli dle zasloužilosti své ztrestáni. Že však vyslaní zdrželi se u něho dosti dlouho po polední mimo nadálost stavův, kteříž nevěděli o tom, aby vyslaní jich měli býti u Pruskovského na přátelském ctění, z té příčiny povstal opět nový pokřik v lidu, jako by Václav Budovec byl jat a jmenem císařským vězením opatřen.

1609 Pročež stavové hned všickni vsedavše na koně i s čeládkou svou počali jedti silném v houfě upřímo k zámku, aby vyslaného svého vymohli z arrestu. Ale když on v tom spolu s jinými navrátil se mezi ně zase na Novoměstský rathouz v spůsobu zdravém a s myslí veselou, učiniv všechněm vůbec relací radostnou a potěšenou, že císař byl by k stavům evangelickým vší milostí svou a ochranou nakloněn, tak že stavové v krátkých dnech mají to od něho skutečně poznati, že netoliko laskavým králem a pánem, alebrž i otcem jich nejmilostivějším býti a zůstávati ráčí: tedy i ten tumult byl od něho Budovce velmi snadně ukrocen a spokojen, ač to netrvalo dlouho; nebo hned té noci pošla opět nová rozprávka v Praze že hejtman Ramé dal sobě přihotoviti několik petard, aby snad nimi některé vzáctnější domy časem nočním rozhoditi a pány jich oukladně zjímati mohl.

Odkudž vznikla poznovu nemalá potržka po Praze. Ale stavové rozloživše sem i tam v jistých místech výsadních svou silnou stráž na koních, jakž brzo nejvyšší úředníci a soudcové zemští náboženství papeženského sešli se na kancelář, tak hned vstoupili mezi ně v nemalém počtu a stěžovali sobě do nepokojných papežencův, a jak neobyčejnými a nenáležitými věcmi a pohrůžkami potkávali by se stavové pokojní od strany odporné. I pokudž by to tak v skutku dálo se od nich, jakž jich již nejedny a to nemarné zprávy docházejí, že by stavové nemohli tomu jináč rozuměti, než že ta všecka nepřátelská proti nim předsevzetí pocházela by ne s vědomím a volí milostivou císaře, krále a pána jich nejmilostivějšího, alebrž původem a z nabádání některých toliko hlav bouřlivých a zpronevěřilých synů vlasti, kteříž by rádi v té zkalené vodě dobrých a mastných ouhořův sobě nalapati chtěli. Však aby oni jakožto nejv. úředníci a ochráncové země nedávali k tomu tak dalece přicházeti, za to že jich stavové úctivě a přátelsky žádají, sic jinak nestaloli by se toho od nich, že by oni sami musili též na jiné prostředky pomysliti a před násilím bezprávním sebe i své milé přátely slušně a dostatečně opatrovati. Jež nejv. úřed. a soud. zemští odbyli dle navyklosti své slovy dosti přívětivými, v nichž však platnosti a podstaty málo se nacházelo.

A tak ten celý týden ztráven v divných potržkách a přístraších denních i nočních. Lid zajisté obecný a Pražská chasa záškodní nevinšovala sobě ničehéhož víceji, jako aby byl jim puštěn od stavův svobodný preis na jezuity i na jiné kláštery; v čemž však stavové a starší páni mezi nimi bedlivě pracovali, aby té zšílené zběři nebyla v ničemž tom pouštěna žádná svoboda, neb by potom bylo jim příliš nesnadno, zbouřenou zase upokojiti a od drancování neřkuli papežencův, ale i

jiných evangelických možnějších sousedův a obyvatelův zdržeti. A ač jezuiti spolu s jinými mnichy zpouzeli se o to divně na kázáních, aby svoboda v náboženství stavům poušťína nebyla, dokládajíce toho, že lépe by bylo hrdel se odvážiti, nežli k tomu povoliti; podtím však sami v skutku nebyli tak udatni a krkův svých opovážlivi. Nebo po ty všecky dny, co stavové bývali pospolu na rathouze Novoměstském, žádný z osob přednějších nevěřil tak mnoho stavům nebo chase Pražské, aby měli líhati v noci v své kolleji, ale nocovávali ledakdes jinde po domích svých patronův hlavatých. 1609

13. d. máje přitrefilo se, že někdo z soldatův stavům slou- 13. kvt.
žících, jda proti kostelu jezuitskému, vypálil z mušketu k obrazu Salvatora, na vrchu jeho místo makovice s pozlacenou tváří postavenému, a urazil mu drátovou kulkou polovici tváře. Ale kdo ten byl, žádnou měrou uptán a usvědčen býti nemohl.

Následujícího pak téhodne proměnilo se bouřlivé to počasí velmi dobře; nebo po dlouhém z obojí strany k tomu obraných kommissařův jednání císař naklonil se milostí svou císařskou k stavům evangelickým, a zrušiv svůj předešlý mandat, proti Novoměstskému sjezdu vydaný, odeslal jim na Novoměstský rathouz jiný příjemnější, kterýž s velikou radostí a plesáním všechněch stavův pod obojí tu na rathouze hned publikován a přečten od Martina Fruveina. Kterýžto aby dokázal na sobě umění hlubokého a povědomosti latinského jazyka, když přišel na podpis latinský, jakýž se obyčejně užívá v mandatích královských: „Ad mandatum sac. caes. majest. proprium"; vyslovil ta slova terminací takovou: Ad mandatum sacram caesaream majestatem proprium, neměv za jiné, nežli že, poněvadž první slovo mandatum skonává se na *um*, i ostatní slova s takovou terminací vyřknuta býti musejí. Taková umělost byla při všech téměř prokuratořích českých, kteříž sice v tu dobu zdáli se býti nejsilnější atlantes nebo podpůrcové věcí těchto obecných. Čímž spůsobil sobě smích při všech učených lidech.

Po přečtení téhož mandatu stavové poděkovavše skroušenými srdci i hlasy pánu Bohu z tak milostivé ochrany a naklonění k nim srdce císařského, a sezpívavše na to některé duchovní písně v českém i německém jazyku, byli napomenuti dostatečně a živě od Václava z Budova, aby sobě toho dobrodiní božského draze vážili, o čest a slávu božskou i vzdělání obecného dobrého vlasti své bedlivě pracovali a k nastávajícímu sněmu obecnému všickni dle stavů a povolání svých náležitě hotoviti se hleděli, dadouce na sobě dobrý příklad straně odporné i nižším svým k svaté svornosti, lásce a obcování křesťanskému. A s tím zavřevše týž sjezd svůj Novoměstský

1609 šťastně a s platností znamenitou, požehnali všickni rathouzu Novoměstského.

Dotčený mandat císaře Rudolfa, na hradě Pražském v sobotu po neděli Jubilate zhotovený, zněl sám v sobě slovo od slova takto.

„Rudolf vysoce urozeným, urozeným, statečným, slovutným, poctivým a opatrným, pánům, rytířům, vládykám, Pražanům a městům i jiným všem obyvatelům, poddaným našim ze všech stavův království našeho českého, věrným milým, milost naši císařskou, všeckno dobré vzkazujeme. Věrní milí! Jakož sme mandaty našimi pominulých dnův v tomto království rozepsanými a do všech krajův poslanými vám to v známosť uvésti ráčili, že k tomu položenému sjezdu na rathouz Nového města Pražského ku pondělku po sv. Filipu a Jakubu již pominulému z příčin v těch mandatech obsažených místa žádného dávati, v mocnost naši královskou a v to, což nám králi a pánu vašemu vedlé zřízení zems., zvyklostí, obyčejův a pořádkův chvalitebných náleží, nikoli sáhati dopouštěti neráčíme, milostivě poroučejíc, aby ste se k témuž dni položenému nesjížděli, nesházeli, najíti nedali, a nic toho před sebe nebrali a nejednali; neb že na jiném býti neráčíme, než sněm obecný všem stavům království tohoto v krátkém čase sem na hrad Pražský položiti a rozepsati, jakž též mandatové naši to v sobě šíří obsahují a zavírají.

I majíce my od vás, pánův, rytířův, Pražanův i obce a jiných vyslaných z měst pod obojí spůsobou přijímajících, kteříž jste sobě ten den jmenovali a nyní zde v městech Pražských zůstáváte, skrze poníženou a poddanou omluvu, nám jakožto králi českému a pánu vašemu podanou, jistou zprávu dostatečně učiněnou, že se týž den k uvážení toliko samé hotovosti pro ochranu nás jakožto krále českého, též vás, manželek a dítek vašich před nebezpečenstvím, pokudž by se jaké na toto království valiti chtělo, dobrým oumyslem pro dobré naše a tohoto království jmenovali a to na sněmě svobodném od nás prvé rozepsaném z společného našeho uvážení učinili, úmyslu žádného nemajíce nám v moc naši královskou sáhati, osvědčujíc se pánem Bohem a svým dobrým svědomím, že naši věrní poddaní zůstáváte, a nyní na rathouz Nového města Praž. ze dvou příčin, předně, aby ste svou omluvu nám učiniti a druhé, posly od vás v jistá místa vyslané vyslyšeti mohli, najíti se dali, poníženě a poddaně se ohlašujíce, že to uvažování té hotovosti do sněmu — za kterýž aby i hned z důležitých potřeb bez dalšího odkládání rozepsán byl, prosíte — odložiti chcete, jakž táž omluva a snažná žádost vaše v obšírném spisu nám k vlastním rukám našim

podaná plněji svědčí. Kteroužto omluvu a žádost vaši my k sobě milostivě přijímati a jí místo dávati račíme, jsouce s vámi se všemi třími stavy tohoto království, věrnými poddanými našimi, v tom ve všem dobře dokonce spokojeni, poznávajíc, že s námi věrně a upřímě míníte, a takové věrnosti a poddanosti k nám všech časův ste poddaně dokazovali. 1609

Což vše majíc my s našimi úředníky a soudci zem. a radami v bedlivém uvážení, račíme předně ten spis, od vás ke dskám zemským ve středu po neděli Laetare z strany téhož sjezdu položený, v tom artikuli, co se uvažování té hotovosti dotýče, čehož již od nás do sněmu odloženo a vám opatření tímto mandatem učiněno jest, vyzdvihovati a v nic obraceti.

A my také od těch předešlých mandatův našich milostivě upouštěti, je vyzdvihovati, jich v ničemž užíti, nežádati a vás všeckny tři stavy věrné poddané své v tom milostivě opatrovati (račíme), že dotčení mandatové vám, kteříž ste sobě ten den k uvažování té hotovosti jmenovali a nyní sem do měst Pražských buď před vyjitím dotčených mandatův našich aneb po vyjití jich přijevše sem na rathouz Nového města Praž. najíti se dali, všem společně ani žádnému z vás obzvláštně k žádné nejmenší ujmě a ouhoně věrnosti, poslušnosti, poddanosti a dobré pověsti vaší nejsou a býti nemaji; též od nás jakožto krále českého, ani žádného jiného duchovního neb světského člověka vám to ničímž zlým připomínáno a na to se více navracováno býti nemá, nyní i na časy budoucí a věčné. Nebo vás všecky tři stavy království tohoto českého za své věrné, poslušné poddané, pod milostivou ochranu naši ke všem řádům, svobodám a právům tohoto království náležející, na kteréž se povinnost naše královská vztahuje, míti a držeti račíme.

A jsouce prvé toho jistého úmyslu, sněm obecný [illegible] psati, poznávajíc žádost stavův býti slušnou a [illegible] k tomu, že větší počet stavův zde v městech Praž. nyní [illegible] stává, kteříž téhož sněmu dočkati chtějí; protož [illegible] pána Boha všemohoucího vám všem třem stavům [illegible] lovství, věrným poddaným našim, týž sněm obecný [illegible] a z velikých nevyhnutedlných potřeb den k [illegible] v neděli, jenž slove Rogationum jinak Křížová, [illegible] som na hrad Pražský jmenovati a pokládati [illegible]

Při kterémžto sněmu předně ten artiku[illegible] k zavření, na místě a konci postavení do [illegible] položiti, a kterak byste všickni i jeden [illegible] [illegible] jednou tak také pod obojí, a [illegible] [illegible]ředešle od vás podané [illegible]

ekážek a útiskův ode všech lidí buď duchovních ... ...h vykonávati mohli, vás v tom náležitě opatřiti íc... nezitím vás při tom opatření na sněmu léta 1608 ...po... lí po neděli Exaudi drženém zcela a zouplna zůsta...ovati a zanechávati ráčíme. A dokudž týž artikul o nábo...ženství, tolikéž artikulové obecní, předešlým sněmem léta ...608 drženém odložení, jako i ti, kteří by pro dobré obecné ...předneseni byli, zavříni a na místě a konci postaveni nebu...u, dotud téhož sněmu rozpouštěti chtíti neráčíme, přitom ...také všem třem stavům království tohoto milostivě poroučeíce, aby ste všickni a jeden každý obzvlášně z vás žádného ...du vojenského, knechtův, soldatův a všelijakých krigsman...ův neverbovali, nenajímali, sem do tohoto království neuvo...ovali, ani jiným uvozovati a verbovati nedali. Nebo my ...také se v tom milostivě ohlašovati a zakazovati ráčíme, že žádného lidu vojenského najímati, do země uvozovati, jich přechovávati žádnému dopouštěti chtíti neráčíme. A protož vám všem i jednomu každému obzvláštně poroučíme, aby ste na již dotčený den do měst Praž. tím příkladem za šťastného kralování předkův našich všelijak pokojně a ne jináče, ničímž se nezaměstknávajíce ani zastírajíce, konečně se sjeli, a hned nazejtří ráno v pondělí beze všeho zaneprázdnění k předložení sněmovnímu bez všelijakých odtahův při nás na hradě Pražském na palace podlé starobylého chvalitebného obyčeje a pořádku najíti se dali.

Kdež vědouce vy o tom a znajíce milostivou vůli i jisté poručení naše v tom býti, nepochybujeme i o vás všech i o jednom každém, než že k tomu sněmu se sjedete a v tom se poddaně a poslušně zachovati a najíti dáte. Jestliže by pak kteří z vás nepřijeli a doma přes toto naše jisté a milostivé poručení, ač té naděje k žádnému býti neráčíme, zůstali; však nic méně proto ti, kteří se tak sjedou, s námi jednati a zavírati moc míti a jiní tomu všemu podlé nich dosti činiti povinni budou. Z měst pak našich královských posly z prostředku svého k témuž sněmovnímu jednání aby také s plnou mocí vypravili, jináče nikoli nečiníce.“ —

25. kvt. Když tedy určitý den sněmu t. j. 25. d. měsíce máje nastal a dle starobylého obyčeje týž sněm velikým zvonem zámeckým vyzvoněn byl; i co bylo nejv. úředníkův a soudcův zemských i rad královských s jinými stavy papeženskými, ti všickni uchýlili se do kostela sv. Víta na hradě Pražském ke mši a po vykonání jí dali se najíti spolu s ostatními stavy evangelickými do soudné světnicé, očekávajíce na příchod císaře mezi ně a přednešení jim žádosti jeho sněmovní. Však že císař byl na zdraví svém nedostatečný, pročež odlož...

proposicí až do 27. dne máje; ale že ani tehdáž nevidělo se 1609
mu přijíti osobně mezi stavy, i povolal před sebe do pokoje 27. kvt
jisté osoby ze všech tří stavův a odvedl jim tuž proposicí svou, kterouž ony dodaly stavům a daly ji přečísti vůbec z katedry pro vyrozumění úmyslu a žádosti císařské.

V té předně ohlašoval se císař, že to povolné jich k přítomnému sněmu hlavnímu se postavení od nich milostivě přijímá. A jakož jest v mandatě svém z strany rozepsání sněmu tohoto v tom se milostivě zakázal, aby při něm ten artikul o náboženství před sebe vzat a na místě postaven byl, též i jiní obecní artikulové k uvážení a namluvení odložení pro dobré předně jeho a obecné pohodlí všeho království českého k vyřízení přišli; protož že všechněm třem stavům království tohoto na vůli to dává, budouli chtíti o to mezi sebou promluviti. A na čem se tak všickni tři stavové snesou a jednostejně namluví, když to J. M. přednešeno bude, že neráčí pominouti, to vše též v uvážení své vzíti, jim na to odpověd svou dáti a v tom se k nim jako křestanská milostivá a spravedlivá vrchnost dle slušnosti, možnosti a náležitosti spravedlivě zachovati chce.

Dále, na zaplacení svých dluhův, za císaře Ferdinanda a Maximiliana příčinou tehdejších dlouho trvajících válek tureckých zdělaných ano i v nově za touž příčinou vzešlých, aby podstatnou a peněžitou pomoc stavové mezi sebou do pět let svolili, posudní mimo předešlých šest grošův bílých ještě o dva groše pro lepší dvoru jeho vychování nadlepšili, hotovost pro opatření osoby jeho i země jistým pořádkem nařídili a jiné artikule v též proposicí dostavené na místě a konci neprodleně postaviti se snažili. Proti tomu zase že věrní a poslušní stavové tím jisti býti mohou, což takkoli z upřímné, věrné a poddané lásky a náklonnosti k milostivé J. M. žádosti na svrchu psané artikule, znajíc toho netoliko J. M., ale i království celého a zemí k němu příslušejících i svou vlastní nevyhnutedlnou a znamenitou potřebu býti, jakožto věrní poddaní skutečně svolí a učiní, že to při J. M. v žádné zapomenutí přijíti nemá. Nýbrž takovou jich povolnost že jim všem společně i jednomu každému obzvláštně vší milostí svou císařskou a královskou zpomínati, ve všech potřebách jich obecných i obzvláštních podlé vší náležitosti a možnosti své jim ji nahražovati a je sobě poručené míti chce. Nicméně také je dostatečným reversem v tom, že takové jich dobrovolné svolení k žádnému ublížení a k škodě privilegií, svobod, chvalitebných zvyklostí a pořádkův jich nyní i na budoucí časy býti nemá, opatřiti a každého času jich milostivým císařem, králem a pánem býti a zůstati chtíti ráčí.

1609 28. kvt. Po přečtení proposicí na druhý den, 28. d. máje, stavové evang. sšedvše se sami u vzáctném počtu do Zeleného pokoje a napomenuti byvše skrze Václava Budovce, aby způsobem svým navyklým a právě křesťanským učinili začátek rad a jednání svých tak vysoce důležitých od skroušených modliteb a vzývání pána Boha horlivého, což všickni s nábožnou myslí, jedním duchem i jedněmi ústy vykonali, poklekvše na kolena svá. Zatím zhotovili sobě pokornou žádost, kterouž na ráno
29. kvt. 29. d. máje přednesli císaři v spisu i také oustně skrze Joachima Ondřeje hrabě Šlika, kterýžto jazykem německým promlouval k němu.

A to obé obsahovalo v sobě smysl ten: Že J. C. M. na poníženou a poddanou prosbu jich stavův pod obojí netoliko tento sněm obecní mandaty vůbec vyšlými rozepsati a je, kteří se k té konfessí císaři podané přiznávají, za ty, kteřiž jsou z milosti pána Boha všemohoucího vždycky byli a zůstati věrně míní, věrné své poslušné poddané, pod milostivou ochranou jeho ke všem řádům, právům a svobodám tohoto království náležející, na něž se povinnost jeho královská vztahuje, vyhlásiti; ale také v týchž mandatích toho, že při témž sněmě předně ten artikul o náboženství zavřín býti má, jak by všickni i jeden každý obzvláštně jak strana pod jednou tak i pod obojí, k té konfessí se přiznávající, náboženství své beze všech překážek a outisků ode všech lidí duchovních i světských vykonávati mohli, doložiti, opatřiti chtíti a jim, aby o to promluviti a snešení své jemu v známost uvésti mohli, povoliti ráčil: z toho že stavové jemu, jakožto králi a pánu svému nejmilostivějšímu, přijímajíce to od něho se vší vděčností, poníženě a poddaně děkují. A majíce oni nyní znovu i na tomto sněmě obecném o ten artikul mezi sebou promluvení, že na tom jsou se jak předešle tak i nyní jednomyslně snesli a namluvili: poněvadž jejich ponížená žádost, čehož v té příčině jako i při cís. Maximilianovi, panu otci jeho nejmilejším, léta 1575 vyhledáváno bylo, tak i čeho při něm samém poníženě dosavad vyhledávali, v ponížených spisích a žádostech svých jemu podaných obšírně a výslovně doložena jest, a toho všeho se tímto nynějším sněmem ku postavení na místě a konci, že je v tom artikuli o náboženství náležitě opatřiti chce, odložení stalo; z té příčiny že ho jak předešle tak i nyní se vší poníženostÍ poddaně prosí, aby prohlédaje milostivě k jejich ponížené žádosti, též k velikým a vzáctným k němu za ně v té věci učiněným přímluvám, a že skrze to v tomto slavném království pod šťastným kralováním jeho mezi nimi stavy a stranami pod obojí a pod jednou — jimž oni v jejich náboženství žádné překážky činiti nemíní —

láska a svornost zachována, i také po zavření a potvrzení 1609
téhož artikule na jiné obecné artikule a proposicí jeho nastoupeno býti moci bude, jim takovou jejich poníženou, do dotčeného sněmu položenou žádost a porovnání jejich, aby předně volně beze všech překážek náboženství své pod obojí podlé též konfessí české provozovati, konsistoř, též akademii Pražskou, kteráž od starodávna v moci stavův byla, v moci a opatrování jejich zanechati, jiných všech jejich žádostí ponížených v dotčeném sněmě a v spisích jemu předešle podaných užíti mohli, milostivě dskami zemskými opatřiti, potvrditi a jejich nejmilostivějším císařem, králem a pánem býti a zůstati ráčil.

V tom hned nazejtří 30. d. máje přijel do Prahy Leo- 30.kvt.
pold arcikníže a biskup Pasovský ne bez domnění lidí prozřetedlnějších, že se to stalo proto, aby přítomností a rozpakováním svým ustavičným císaře srážel s toho, aby stavům často jmenované svobody v náboženství nepropůjčoval. Zatím dána stavům od císaře anebo jmenem císařským odpověď na supplikací jejich 1. d. června taková. 1. čern.

Dříve nežli by císař povolil k žádosti jich, že by rád přezvěděl na stavích a vyrozuměl této trojí věci: jedno, zdali by všickni stavové pod obojí v svém náboženství vespolek za jedno se snášeli? druhé, jakých řádů a ceremonií mínili by při provozování téhož náboženství užívati? a za třetí, které by to stížnosti byly, jež na sněmě přítomném jemu předkládati chtějí?

Když pak táž odpověd byla čtena v sněmě, předstoupilo před stavy evangelické nemálo kněžstva Pražského, kteréž předešle spravovalo se arcibiskupem a dolejší konsistoří. Ti poděkovavše stavům pokorně za volné předstoupení a vyslyšení potřeby jich, přiznali se všickni ústy svými k konfessí jejich české, opáčivše slovy obšírnými, v jakém jhu papežském až do přítomné chvíle vězeli, s úpěním srdcí svých žádostivi jsouce jeho docela býti zproštěni. Poněvadž pak nyní Bůh ráčí jim k tomu skrze stavy volné a bezpečné příležitosti poskytovati, pročež oni, děkujíce předně Bohu a potom stavům za to dobrodiní, že jich za to poníženě a úctivě prosí, aby je pod svou ochranu a v společnost evangelického náboženství přijíti a dotčené svobody svědomí účastné učiniti ráčili. I dostali od stavův na tuž žádost svou odpovědi laskavé.

To vidouce i jiní kněží čeští přiznávali se k stavům jedni po druhých v tak vzáctném počtu, že mimo dvě osoby spolu s administratorem od papežencův k tomu úřadu fedrovaným, kteříž byli lidé obcování nepříkladného a učení nezdravého, žádný z téhož kněžstva nechtěl nic více míti s kon-

1609 sistoří Pražskou činiti a administratorem i řády jeho spletenými se spravovati.

Stavové pak pod obojí, nenadávše se takových dotázek na sebe, zasedli na odpověd, a sepsavše ji sobě, vyžádali
3. čern. k odevzdání jí audiencí při císaři, podali ji 3. d. června skrze jisté vyslané z prostředku svého, od nichž mluvil opět německy Joachim Ondřej hrabě Šlik v rozum ten:

Že jest to stavům s nemalým podivením, kdo jest je tak před J. M. C. nedůvodně pomluviti směl, jako by z strany náboženství svého v nějaké roztržitosti zůstávali a svorni mezi sebou nebyli; ješto může se v tom J. M. C. milostivě pamatovati, že ten nářek a pomluva o stavích, kdykoli byla jim od strany odporné vyčítána a předstírána, jest již od nich dávno podstatně svedena a poražena, a oni všickni vždycky se k tomu světle a neukrytě s upřímým a dobrým svědomím přiznávali, že k žádnému jinému učení, jediné k tomu jedinému, kteréž se v konfessí jich J. M. podané obsahuje a zavírá, se nehlásají a jináč nevěří, než jakž ona sama v sobě zní, nemínice od téhož učení s pomocí milosti boží do smrti svých ustoupiti, nýbrž že stále a neproměnně při něm setrvati chtějí.

Co se pak zachovávání řádův a ceremonií při službách církevních tkne, že stavové na jiném nejsou, nežli, když J. M. C. ráčí jim nejdříve jak konsistoř tak i akademii Pražskou v dokonalou moc a správu milostivě uvésti, takové řády a ceremonie v církvích svých ustanoviti a jich užívati, kteříž by se s pravidlem slova a konfessí jejich co nejvlastněji srovnávali a k zachování obecného pokoje a mezi stavy svornosti a lásky platně a prospěšně sloužili a se vztahovali. A když ten hlavní artikul o náboženství bude nejdříve k místnému vyřízení přiveden a od J. M. stvrzen, tedy že stavové nepominou i ostatní artikule obecné J. M. ve vší poddané pokoře a šetrnosti ku považení a napravení laskavému přednésti. —

Ale že s tím se vším nejvyšší kancléř s jinými papeženci jizlivými a nepokojnými činili stavům v té příčině den po dni divné a nesnesitedlné průtahy, pročež stavové, nemohouce
4. čern. jim toho déleji trpěti, stěžovali sobě do nich 4. d. června skrze Václava z Budova: že smějí je tak dlouho za nosy voditi a s těmi bezpotřebnými odklady a dotázkami obtěžovati, an J. M. C. tím ničímž vinen býti neráčí, nýbrž že se tu nic jiného o nich neobmýšlí, jediné aby je, stavy pod obojí, tudy k dalším outratám a meškáním přivozovali a od toho chvalitebného předsevzetí jejich odstrašili; k čemuž však, věří silně pánu Bohu, že přijíti dáti neráčí.

A když stavové 5. d. června, očekávali v soudnici od rána až do sedmé hodiny večerní na ňákou potěšitedlnější resolucí císařskou, avšak nemohvše se jí dočekati, již počali se z sněmu rozcházeti, v tom nejv. úřed. a soud. zemští pod jednou přinesli jim do světnice níže psanou odpověď, jmenem císařským sepsanou, kteráž po přečtení stavům ne hrubě se líbila, protože obsahovala v sobě úmysl jeho takový: 1609 5. čern.

Že císař přijav přede dvěma dny spis ode všech tří stavův království českého pod obojí, věrných milých poddaných svých, ráčil tomu vyrozuměti, co by v sobě obsahoval, nadáv se milostivě, že tíž stavové dále naň nastupovati nebudou. Ale poněvadž se toho nestalo, protož že se jim v tom dáleji milostivě na níže psaný spůsob otvírá, že tuž věc z strany náboženství, jak jest za kralování jeho též za času císařův, Ferdinanda a Maximiliana, až posavad bylo, ještě milostivě zůstaviti chtíti ráčí, tak dobře strany pod obojí jak pod jednou ochraňovati a nad nimi ruku držeti a toho nedopouštěti, aby jedna nebo druhá strana obtěžována, ale každý při svém právě zanechán byl. A poněvadž stavové za příčinou některých expedicí, které by z kanceláře české vyjíti měly, sobě stěžují, i to že chce opatřiti a tomu zpomoci. Což že císař svým milým poddaným stavům pod obojí za konečnou odpověď v známost uvozovati ráčí. Nebo nemoha on proti přísaze své, kterou jest se království českému zavázal, nic učiniti, že té konečné naděje jest, že tíž stavové, kteří sou se v tom poslušně jak vlastní osobě jeho, tak i na jiných místech vzáctných — nad čímž J. M. své obzvlaštní zalíbení míti ráčí — zakázali, již k dalšímu uvážení a na místě postavení proposicí sněmovní přikročí, a J. M. C. že jim milostí svou královskou nakloněn býti ráčí. —

Nemohvše se pak stavové ani jednou ani po druhé dovolati při nejv. úřednících a soudcích zem. žádné jiné resolucí, na ten čas snesli se na tom, aby pro uspoření outrat a nákladův nesmírných někteří z nich, kteříž by blížeji měst Pražských statky své měli, na nastávající letničné hody rozjeli se domů, avšak hned ve středu po sv. Duše zase se mezi jiné, tu v Praze předce očekávající, konečně najíti dali pod propadením cti, hrdla i statku. Což když se stane, že chtějí dále pomysliti, jak by těm všechněm překážkám a obtížnostem co nejdřívěji s pomocí pána Boha zpomoženo býti mohlo.

Mezitím pak byli všickni přenáramně vzhůru, že tak špatnou resolucí na tolikerá snažná a ponížená vyhledávání svá jsou odbyti, ponoukajíce jedni druhých k stálosti křesťanské, aby se nedali žádnými obmysly protivníkův svých zlobivých v ní ustrašiti, jsouce tím jisti, že takové odpovědi

1609 s resolucí jalové nikoli nepocházejí od vlastní osoby J. M. C. ani s volí a vědomím jeho, ale toliko od samých jejich a náboženství čistého nepřátel ouhlavních, kteříž spolu s předky svými neupřímými bývali vždycky prvé za předešlých králův a předkův J. M. C. předkům jich i jim samým v té příčině k největší překážce a skrácení. Tak zajisté za panování cís. Ferdinanda že předkové jich milí a horliví pravdy boží milovníci proto samé, že se při ní živě a udatné zasazovali, byli na větším díle statkův svých dědičných a mnozí i hrdel vlastních zbaveni. Potom pak za správy cís. Maximiliana svaté a slavné paměti, krále a pána jich milostivého, ačkoli stavové pod obojí dosáhli od něho milostivé assekuraci a ujištění oustního v příčině náboženství a konfessí své české; však když mezitím, dříve nežli císař jim to dskami zemskými stvrditi mohl, pán Bůh ráčil ho prostředkem smrti časné z tohoto světa při sněmě říšském v Řezně povolati, že nepřátelé stavův a pravdy boží, nedbajíce nic na tu jeho assekuraci, ještě za živobytu jeho sformovali sobě a vydali vůbec jakési mandaty, jimiž to ujištění císařské vyvrátiti a věrné následovníky čistotného učení evangelického s jich konfessí z království českého, ač vše nadarmo, dle své nejvyšší možnosti vyhladiti a vypuditi usilovali.

Teď pak za šťastného kralování císaře Rudolfa že kancelář česká od kolikasi teprva málo let, a obzvláštně za správy nynějšího nejv. kancléře Zdeňka z Lobkovic že více se podobila nějaké kněžské konsistoři nežli kanceláři královské; protože téměř bez přestání vycházela z ní rozmanitá a těžká poručení jak doma v zemi, tak ovšem sem i tam ven do okolních království a zemí, k ní přivtělených, na patrnou ouhonu, ujmu a záhubu náboženství evangelického a věrných jeho následovníkův, až naposledy k tomu přišlo, že tou samou příčinou a přílišnou jmenovaných dekretův a poručení přísností císař J. M. jest o celou sedmihradskou a valašskou zemi, o království uherské, o obojí Rakousy až i o Moravu skrze své neupřímé a prudké rádce připraven.

A poněvadž dotčení lidé nepokojní a při náboženství svém římském slepě horlící myslili by nyní i je stavy k něčemu takovému přivésti, pročež aby stavové nedali jim k tomu přicházeti, nýbrž jednosvorně požádali J. M. C., aby jim na žádost jich šetrnou a křesťanskou ne nějakou takovou odpověď zatmělou a povrchní, ale světlou, podstatnou a dokonalou aspoň již jednou dáti ráčil.

Z té příčiny stavové 13. d. června zvolili z prostředku svého 25 osob, kteréž by zhotovily omluvu jejich poníženou, aby se v ní ohradili císaři, proč by déleji nemohli a nechtěli

dáti se protivníkům svým trmáceti za příčinou toho hlavního 1609
artikule. Kterážto byla mu do vlastních rukou dodána v rosum ten:

„Nejmilostivější císaři, králi a pane náš! Ačkoli všickni tři stavové pod obojí, ježto se k konfessí české V. C. M. podané jednomyslně přiznávají, měli sou tu poddanou a neomylnou naději a dověrnost k V. C. M., že jak v svých mnohonásobných, neustálých a poddaných prosbách a žádostech, tak ovšem i v těch vzáctných a platných za ně k V. M. C. učiněných přímluvách, v nichž mínění a předsevzetí jich za slušné a křesťanské uznáno jest, skutečně vyslyšáni budou, ano i V. C. M. vlastní milostivé zámluvy a přípovědi jim na pominulém sněmě v létu 1608 jako i v nedávno vyšlých mandatích ano i v nynější proposicí sněmovní učiněné a stalé neomylně již jednou užijí; avšak vždy proti vší jejich nadálosti až dosavád ničehož toho dovolati jsou se nemohli, což pánu Bohu a času na tu chvíli poručiti musejí, nepřipisujíce žádné nejmenší v tom viny V. C. M. králi a pánu svému nejmilostivějšímu, ale těm nepokojným osobám duchovním a některým vysoce škodlivým politickým lidem, kteříž pod zástěrou obhajování náboženství římského V. C. M. největší záhuby a zkázy vyhledávati se neostýchali a dosavad neostýchají.

A poněvadž dotčeným stavům nebylo by již možné déleji toho přehlídati týmž jich protivníkům a odpůrcům, aby je víceji a hanebněji za nos voditi, ovšem pak méně V. C. M. pravdivá slova a přiřčení, kteráž se již všudyž po celém křesťanstvu dalece i široce rozhlásila, co by na nich samých bylo, sobě zlehčovati a jako za hřbet zakládati měli: z těch příčin pro snadší té hlavní věci zpomožení a fedruňk sepsali sobě poslušní stavové pod obojí jistý koncept aneb formuli, kteréž teď přiležitě V. C. M. ve vší poddané pokoře k vyrozumění podávají, na jaký způsob mohli by v tom hlavním punktu z strany svobodného náboženství jich provozování od V. C. M. s dostatkem ujištěni a assekurirováni býti; V. C. M. krále a pána svého nejmilostivějšího přitom poníženě a poddaně za to prosíce, aby ste je podlé dotčené formy v té příčině milostivě beze všech dalších odtahův spokojiti a tou měrou aspoň již jednou týž hlavní punkt o náboženství na místě a konci postaviti a upevniti ráčili.

Pakli by se vždy proti vší naději své toho dovolati nemohli, a V. C. M. ráčila by chtíti sobě víceji vážiti a šetřiti těch nepokojných duchodníkův a rádcův zlých i neupřímých, nežli svých, každého času poslušných, věrných a šlechetných stavův a poddaných s jinými V. C. M. věrnými a platnými radami; tedy jmenovaní stavové poslušní v tom se tímto spi-

1609 sem svým před V. C. M. světle a slavně ve vší poddané pokoře a poníženosti ohlašují, že slušně a spravedlivě při pominulém snešení a povolení V. C. M. sněmovním v létu 1608 jim učiněném, jako i při nedávno publikovaných V. C. M. mandátích zcela a zouplna zůstati a od nich nikam nejméně ustoupiti ani komukoli jinému odvésti a odstrašiti dáti se nemíní.

Kdež pak dále stavové doslýchají toho z hodnověrných zpráv konečně, kterak v okolních zemích a zvláště v knížetství bavorském rozličné hotovosti vojenské se nařizují a lid do hromady se sbírá, ano že mimo to proslýchá se vůbec o divných praktikách a obmyslech, kteréž nepřátelé stavův pod obojí proti nim každodenně před sebe podtají berou — a to vše bez vůle a vědomí V. C. M. a rad V. C. M. upřímých a pokojných —, skrze což snad minili by V. C. M. rádi s stolice její královské ssaditi a stavy poslušné lidem nešlechetným preis vydati, a tak celé toto království, vlast jich milou, popelem žalostivě položiti. Za těmi tedy příčinami stavové pod obojí v tom se před V. C. M. zřetedlně a poddaně ohražují, že jsou toho celého a dokonalého úmyslu, jistou defensí a hotovost vojenskou pro dobré a bezpečné V. C. M. a země této opatření mezi sebou neprodleně nařídíti a v hotovosti očekávati na ty, kdož by koli V. C. M. a jim poslušným stavům pod obojí v čem nejmenším ubližovati a škoditi usilovali; v tom V. C. M. konečně ujišťujíce, že mimo osobu V. C. M. o žádném jiném králi a pánu svém věděti ani slyšeti nemohou a nechtějí.“

Téhož dne stavové pod obojí poslavše některé osoby z prostředka svého do kanceláře k nej. úřed. a soud. zemským pod jednou, žádajíce, aby mezi ně na krátké promluvení přišli (což stalo se ve 23. hod. na celém orloji, do kteréžto chvíle od samého rána žádného nikam z soudné světnice poušťěti nechtěli), užili od nich volnosti té, že dali se mezi ně najiti. K nimžto Václav z Budova na poručení stavův učinil promluvení takové:

Poněvadž všickni tři stavové pod obojí na té resolucí poslední J. M. C. přestati nemíní; protož že se předně nejvyššího purkrabího Pražského a podlé něho i všech přítomných nejv. úředníkův a soudcův zem. pod jednou dotazují a za světlou a neukrytou odpověd jich v tom žádají, zdali by chtěli sněmovnímu snešení, v pominulém létě 1608 spolu s nimi s jistým J. M. C. dovolením zavřenému, od osob svých tak jako i oni zadosti činiti. A pokudž by kdokoli pokoušel se o to, aby stavům pod obojí proti témuž sněmovnímu snešení a mandatům královským v příčině náboženství jich jaké pře-

kážky a příkoří činil, anebo cokoli tajně nebo zjevně nepřátelsky proti komu z nich před sebe bral: mínili-li by též podlé vyměření zřízení zemského takového člověka i všechny jeho pomocníky za zjevné a obecné nepřátely království jmíti a vyhlásiti a z jednomyslného spolu s nimi snešení s pomocí pána Boha všemohoucího proti takovému válečnou mocí sobě vespolek pomáhati? 1609

Načež dána stavům odpověd od nejv. purkrabího, že náleží v té příčině vyhraditi vlastní osobu J. M. C.

Ale bylo mu zase oznámeno od Budovce: Že poslušní stavové vyhražovali vždycky a posavad vysoce vyhražují ve všech těch příbězích J. M. C. krále a pána svého nejmilostivějšího, jakž se to z rozličných spisův jejich všudyž vynajde. Nebo že stavové v ničemž tom, co se jim tu koli protivného děje, nedávají J. M. žádné nejmenší viny, ale toliko některým nepokojným a škodlivým osobám duchovním a politickým náboženství římského, kteréž jak J. M. C. tak všem i celému tomuto království a všem jeho pokojným šlechetným obyvatelům naprosto nic dobrého nepřejí a o nich neobmýšlejí, chtějíce snad skrze uvedení do něho ňáké cizí pomoci vojenské dotčené obyvatele nenadále potlačiti, sebe pak samé s náhončími svými statky jich zbohatiti a nade všecky jiné zdůstojniti. Pročež jestli že by kdo, třebas i jmenem a pod zástěrou nebo pláštěm samého císaře, chtěl nětco proti nim stavům pod obojí začínati a vésti: mínili-li by oni i jiní stavové náboženství římského podlé nich a spolu s nimi takovému každému násilníku zbrojnou mocí odpírati? Oni zajisté, stavové pod obojí, že se k tomu nyní ústy i srdci svými zjevně, upřímě a na konec před nimi ohlašují a zakazují: pokudž by někdo je, stavy pod jednou, v příčině svobodného náboženství jich provozování usiloval potiskovati a jakoukoli překážku a příkoří jim činiti, mnohem pak víceji, chtělli by jakého kvaltu a moci proti nim o to užívati, že stavové pod obojí jsou toho dokonalého úmyslu, aby je v té potřebě jich věrně a skutečně zastali a přichránili. Aby tedy i oni k tomu též beze všech dalších rozmyslův, ouskoků a výminek nejistých hned té chvíle, nikam preč z soudnice nevystupujíce, před nimi se prohlásili, anebo tomu oble odepřeli, proto aby stavové pod obojí věděli o tom v konečnosti, zdali by stavové pod jednou měli opravdivý úmysl a srdce upřímé k obhajování chvalitebných práv a zřízení zemských, předešlého snešení sněmovního ano i teď nedávno vyšlého mandatu královského, a zač by chtěli budoucně stavy pod obojí míti a držeti, za svéli milé přátely čili nepřátely.

1609 I ačkoli nejdříve nejvyšší purkrabě dosti dlouho se vrtěl a odpověd svou divně točil, pravě, že sou se nejv. úřed. a soud. zemští pod jednou již kolikráte prvé ohlašovali, kterak podlé snémovního stavův pod obojí opatření státi chtějí; však co se nařízení defensí dotýče, o té že císař věděti žádati ráčí, a poněvadž potřeba žádná jí není, tedy že jich jmenem císařským i od sebe sám napomíná, aby stavové od ní upustili.

Načež dána mu opět odpověď: aby tedy ve jmenu Páně to učinili a císaři o tom o všem výslovně oznámili, avšak mezitím aby nejvyšší purkrabě dal stavům konečnou odpověd na dotázku jejich — k čemuž i celá obec ústy svými, jedni přes druhé křičíce, se ozvala — dne zejtřejšího; budeli délo odkládati, že bude pozdě. Což naposledy vida, že není zbytí, jak on tak i jiní nejv. úřed. a soudcové zemští předce učinili a k té defensí přistoupili.

Když pak Štefan Jiří z Šternberka vzkázal stavům pod obojí do snému, že do přemožení hrdla s stavy státi chce a k defensí jich přistupuje, byla učiněna přímluva zaň k obci, aby žádosti své užíti mohl. Ale obec nechtěla k tomu povoliti jináč leč tak: co se náboženství a kontribucí jeho tkne, že jej do společnosti své a pod ochranu přijímají; však osoba jeho, poněvadž od stavův svévolně odstoupila, když dá se sám životně mezi ně najíti a to učiní od sebe, co Václav Chotouchovský učinil, že žádosti své užíti má, jináč nic. Tu také někteří připomínali jeho heble předešlé, jimiž téměř všecka královská města do těžkých rukojemství, jsa presidentem komory, divné zavedl a zapletl.

Dále učinili stavové pod obojí na dotčené úředníky a soudce zemské ještě i tuto druhou dotázku: radilili jsou všickni císaři k té poslední resolucí? Čemuž když u přítomnosti nejvyššího kancléře odepřeli všickni do jednoho, že neradili; tedy Václav z Budova obrátiv řeč svou k kancléři, zeptal se ho: zdali s radou a svědomím jeho dotčená resolucí sepsána a stavům dodána jest? Čemuž on odpovídaje řekl: že dotčená resolucí byla mu odvedena od císaře, a z té že jest porozuměl, co by v sobě obsahovala.

Ale Budovec porozuměv jeho obmyslu, tázal se ho dále: že stavové pod obojí neptají se ho na to, od koho jest on dotčenou resolucí přijal, ale zdali jest ji také uvažovati pomáhal? Když však nemohl na něm nic jistého a místného vyzvěděti, pročež naposledy oznámil mu jmenem a na místě všech stavův pod obojí snešení jejich o něm slovy těmi: že stavové ze všech jeho řečí, posuňků i činův to patrně poznávají, že by byl jejich nejouhlavnější nepřítel a buřič i rušitel práv a zřízení zemského, snémovního snešení i mandatův krá-

lovských a tak obecného pokoje celého království, vlasti své nejhlavnější, k němuž stavové pod obojí chtějí o to tu, kdež náleží, právně hleděti a do něho sobě všecko to s dostatkem stížiti.

Po té objednavše sobě ještě toho dne audiencí při císaři, přednesli mu skrze Joachima Ondřeje hrabě Šlika stížnost svou do osob těch, které jemu k často jmenované resolucí radily, s tím přitom dostatečným ohlášením a ohradou oustní: budeli chtíti císař víceji sobě vážiti těch rádcův zlých a zpronevěřilých synův vlasti nežli jich stavův věrných a poslušných, a dovolovati jim, všeliký řád, právo, snešení sněmovní i mandaty své vlastní po vůli jejich svévolně rušiti a zlehčovati; tedy že stavové nebudou moci toho dále jim přehlídati, nýbrž musejí pomysliti na prostředky ty, jimiž by jak osobu jeho tak i svobody obecné až i sebe a poctivosti své proti oukladným jejich předsevzetím náležitě zastati a přichrániti mohli.

V tutéž dobu přijela slavná legací k císaři. do Prahy od Kristiana II., kurfiršta saského, v šedesáti osobách a v čtyřicíti koních. Ti puštěni byvše před císaře, učinili mu jménem a na poručení kurfiršta, pána svého, relací tuto z strany žádosti stavův pod obojí, naň pominulého času uctivě vzložené, totiž v jakých příčinách stavové evangeličtí království českého teď nedávno z prostředku svého jisté osoby do Drážďan k kurfirštu vyslali, a čeho tak při něm ve vší pokoře vyhledávali, aby k J. M. C. svou poddanou intercessí za ně učinil, aby jim stavům svobodné náboženství jich provozování zanecháno býti mohlo, a jakou sou také odpovědí v tom od kurfiršta zpraveni, jakž kopie přípisův pod literou A., B. to šířeji ukazují.

I ačkoli kurfiršt nebyl by toho oumyslu, aby J. M. C. tou věcí nějakou nelibost a protimyslnost vzbuzovati měl, ale však mezitím že jest kurfiršt toho velice hodné příčiny měl a má, proč takovému vyhledávání stavův odepříti nemohl. Nic méně že jest při konci resolucí své ukázal jim na J. M. C., aby se žádnému nezdálo, jako by on týchž stavův a poddaných J. M. v nějakém svévolném a protivném předsevzetí proti králi, pánu jich, posilňovati a je k nějaké nejmenší neposlušnosti navozovati měl; nýbrž že jest tudy mnohem víceji jich k všeliké povinné poslušnosti a moderací v tak vysoce důležité věci napraviti a skutkem toho dokázati hleděl, že J. M. C. se vší věrnou affekcí stále a trvanlivě zavázaný zůstává.

Pročež také že intencí kurfirštova jiná není, nežli J. M. C. při vyvýšenosti a reputací jeho pomoci zdržovati a jí přede

1609 vším zlým, což by tak J. M. C. a království české potkati mohlo, podlé nejvyšší možnosti své chrániti a zastávati, v té naději, že J. M. C. toto jeho vyslání, kteréž se z upřímého a věrného srdce míní i děje, také tak milostivě k sobě přijíti ráčí.

A co se dalšího vyhledávání týchž stavův dotýče, nachází se to při něm, že se oni J. M. C. ve vší poddané poslušnosti zakazují, J. M. za svého krále a pána, jakž náleží, držeti a uznávati, a při něm dle vší své možnosti hrdel a statků svých věrně vynaložiti, toliko toho zase od J. M. pokorně žádajíce, aby v svém svědomí obtěžováni nebyli a mohli slova božího podlé pravidla písem prorockých a apoštolských v svobodě poslouchati a požívati. V kterémž jich následování a prosbě že jistotně kurfiršt nic neslušného poznati a vynajíti nemůže; nebo že oni tu nežádají žádných peněz, žádných statkův ani jakého důstojenství neb čeho jiného, čehož sobě svět vysoce váží, než toliko aby slovo boží jasně a v čistotě kázané slýchati a náboženství své svobodně provozovati mohli. Což obzvláštně to samo pravé summum bonum, svrchované dobré, jest, bez něhož žádný člověk svědomí své upokojiti ani křesťansky živ býti, ovšem pak blahoslaveně umříti nemůže. Což však že teprva nyní v nově od stavův se nevyhledává, nýbrž jest jim totéž léta 1575 již předešle povoleno, od toho času také v témž spůsobu dobrém jim příno a zdržáno, teď pak před rokem opět poznovu v náležité mírnosti pojištěno, při čemž by tak v té příčině dáleji a víceji zůstaveni býti měli.

Dále že kurfirštu ještě i to také za dobré a slušné se zdá: poněvadž koruna království českého byla by jeden přední oud a jedno kurfirštství svaté říše, žeť stavové jeho mají také dílu z strany religionsfridu pokojně užíti, jako i jiní stavové v říši.

Jakož pak toho dávní a starobylé zkušení dotvrzuje, že vysoce chvály hodní císařové Karel V., Ferdinand I. a Maximilian II. ano také i sám J. M. C. Rudolf takovému vyhledávání místo a průchod dali a konfessí Augšpurskou schválili a podlé katolických proposicí odtud až do tohoto času tak dlouho vysoce chvalitebný a pokojný regiment vedli. A že sou se při té svornosti v náboženství puštěné také stavové obojího náboženství pod správou jejich mnoho let dobře měli a zdárně, a sami stavové katoličtí takový blahoslavený prostředek z strany pokoje v náboženství nařízeného za vinculum conservandae reipublicae, to jest, za svazek a zachování v pohodlném spůsobu obce a říše křesťanské drželi a posavad drží, tak aby v tom nebloudili: toho že jest chvalitebný a skutečný příklad jakož předešlý tak i posléze držaný říšský sněm v městě Řezně. Nebo když kdo chce svědomí lidská

nutiti a toliko samého katolického náboženství zastávati, evangelické pak inkvisicí nebo persekucí vyháněti nebo potlačovati, tedy že patrně poznává to, jaké roztržitosti v regimentu obecném, vojny a jiní neřádové z toho pocházejí. Což, když v tom země i lidé bývají do gruntu přivedeni k zkáze, skrze nic jiného nežli skrze svobodné propuštění obojího náboženství spokojeno býti nemůže: jakož se pak to vše netoliko v Frankreichu a v Nidrlantu, nýbrž také i v Uhřích, v Rakousích a v jiných krajinách před rokem spatřilo. 1609

A když J. M. C. až dosavad své císařské a královské sceptrum s svou nesmrtedlnou pochvalou v pokojném odpočinutí za mnohá léta spravoval a vedl (čehož se nemnohým císařům dostalo), kdyby tedy nyní teprva takový vysoce chvalitebný regiment s tak náramným pozdvižením království českého vésti měl; tehdy že by to jistě kurfirštu velice žalostivé bylo, aby toho na J. M. C. za svého živobytu dočekati měl.

Dále že kurfiršt v tom dobře se pamatuje, jak věrně stavové království českého před rokem v témž neřádu a nespůsobu přede všemi jinými zeměmi jeho při J. M. C. drželi, a jak podstatně se v tak dlouho trvající válce téměř nad možnost svou obecnými kontribucími užíti dali. Pročež že nepochybná naděje jest, kdyby J. M. C. v tento čas zase týmž stavům milostivě vděk a vhod se činiti ráčil, že by ještě dáleji a mnohem platněji nežli kdy prvé J. M. C. toho se poddaně odsluhovati a té vděčnosti skutkem dokazovati se snažili, jakož se pak v tom často skrze spisy své slyšeti dali a zřetedlně pronášeli.

Podlé toho jest J. M. C. podána šetrná prosba: aby to všecko v své milostivé považení vzíti a jim stavům svobodného provozování náboženství jejich, čehož se těm židům dostává, laskavě dopříti a tou měrou týmž stavům evangelickým této dobře míněné intercessí kurfiršta, pána jejich milostivého, popřejíc jí při sobě ve vší milosti volného místa, ve všem dobrém užíti dáti ráčil. Což vše J. M. C. že k věčné a nesmrtedlné pochvale se vztahovati, a odtud pohodlný a pokojný regiment vyplývati bude. Rádcův pak protivných a neupřímých všeliké obmysly a rady nebezpečné že v nic obrátí, za čež koruna česká J. M. na věky poddané díky vzdávati a přitom hrdla i statky své do krve prolití pro J. M. volně ráda vynakládati bude. Vedlé čehož i kurfiršt za takovou milost, jim stavům i jemu prokázanou, zakazuje se zase J. M. C. dle své nejvyšší možnosti vším nejlepším se odměňovati a odsluhovati, jakž na věrného a poslušného kurfiršta náleží.

1609 [illegible] J. M. C. za [illegible] [illegible] J. M. C. [illegible] *) —

[illegible]

I. [illegible]

II. [illegible]

III. [illegible]

IV. [illegible] všickni vespolek sebe [illegible] za jedno [illegible] mají.

V. [illegible] i jich nadání statkův a [illegible]; tím aby se od žádného člověka překážka nedala [illegible] aby zmenšovaní neoyli. Též [illegible] k školám a k akademii [illegible] mají zcela a zouplna.

I. Jestliže by kdokoli z náboženství jak pod jednou tak pod obojí [illegible] chtěl, tehdy nemá od nižádného pána, rytíře [illegible] býti, nýbrž tak, jak mu pán Bůh poznati dal, při svém náboženství zůstávati.

VII. Akademie a konsistoř jakožto regale aby pozůstala při fundacích J. M. C., však stavům akademie má pod jejich direkcí náležeti. O konsistoř pak stavové že nestojí, protože lepší řád při svém kněžstvě nařídí, a tak pomalu konsistoř nynější, an se k ní žádný utíkati nebude, zahyne.

VIII. Kdo by koli kněží potřeboval, budou moci a mají odkudkoli, ti však, kteříž evangeličtí jsou, podlé své libosti, buď z říše aneb odjinud, české i německé, sobě bez překážky dolejší konsistoře bráti a nimi se spravovati. Ti pak kněží

*) Dotčené průmluvy knížat německých jsou také vytištěny v II. Apologii stavův král. česk. z r. 1618. Pozn. Red.

podlé ordinací své mají závazky činiti, že podlé té konfessí 1609
české lid vyučovati budou, jimž se dobrý řád nařídí.

XI. V kostelích obrazové nemají vymítáni, též i svátkové výroční aby držáni bývali a žádný v tom obém aby žádného vyměření jak straně pod jednou tak i pod obojí a tak ani překážky nečinil. A když tyto věci na místě postaveny budou, a stavové je sobě oblíbí, tehdy že J. M. C. ráčí to vše majestatem podlé notule své chtíti potvrditi a do sněmovního snešení položiti. —

V tom když nejvyšší purkrabě s ostatními nejv. ouřed. a soud. zem. a radami císařskými pod jednou přišli do sněmu mezi stavy pod obojí a přednesli jim odpověd svou, co se přistoupení jich k defensí nařízené dotýkalo, že totiž oni k ní, pokudž povolení J. M. C. bude, také přivolí; tedy Václav Budovec mezi jinou řečí, k nim o to jmenem a na místě stavův učiněnou, promluvil k nim slovy těmi:

„V. M. pane purkrabě nejvyšší a V. M. páni úředníci zemští! Poněvadž od V. M. v těchto božských věcech žádného fedruňku při J. M. C. sme dosáhnouti nemohli, a jsouce Vy jako sloupové tomuto království a nám vystaveni, nepoznali sme od V. M., by jaká upřímost k nám jako k národu českému, oudům V. M., v nejmenším punktu prokázána byla; a poněvadž jiní z cizího národu více při J. M. C. přímluvami svými a častou traktací posloužili: pánu Bohu předně, J. M. C. a jim děkování za to činíme; V. M. pak nemáme zač děkovati.“

Po té řeči nejv. purkrabě promluvil zase k němu takto: „Poněvadž jiní štastnější jsou při J. M. C., než sme my byli, toho jim rádi přejeme a toho štěstí nezávidíme.“ Na to opět odpovědíno mu: „Ba to tím spíšeji sešlo a schází, že jste V. M., zprosta mluvě, jak by náleželo, věcí se ujímati neráčili, nýbrž aby klesly, k tomu ste raději napomáhati ráčili.“

A s tím sněmu do rána k hodině osmé 26. d. června odloženo. —

Navrátě se pak zase ku pořádku historie jednání tohoto sněmovního, od něhož uchýlil sem se trochu nazpět příčinou té legací saské, znáti dále sluší: Když kommissaři stavův, k sepsání omluvy císaři podané a nařízení defensí zvolení,
15. d. června učinili celé obci pod obojí, naschvále proto shro- 15. črn.
mážděné, dokonalou relací skrze Václava Budovce, co sou toho 13. d. června s nejvyššími úřed. a soud. zem. pod jednou, obzvláštně pak s nejv. kancléřem o své věci činiti měli, a jakou odpověd od nich na to dostali, i co se při dodávání též omluvy císaři zběhlo; tedy mezitím téhož dne přijeli slavně do měst Pražských na mnoha komoních, vozích i jezdecky, poslové knížat a stavův slezských. Dříve pak, nežli stavové vyroz-

1609 uměli příčině poselství jejich, stížili sobě 16. d. června skrze
16. črn. Václava z Budova na kanceláři velmi ostře do všechněch nejv. úředníků a soudců zem. pod jednou věc tu: že smějí proti patrnému vyměření práva a zřízení zemského věci české nejplatnější a nejpodstatnější cizozemcům a radám dvorským ku přisuzování a považování podávati na zjevnou potupu a lehkost jak svobod tak ovšem národu jejich českého, napomínajíce jich přitom přátelsky, nechtějíli dáti k něčemu jinému nelibému přijíti, aby se těm podobných zmatků a neřádů budoucně vystříhati hleděli.

17. črn. Potom na ráno 17. d. června po vykonání modliteb zkroušených uvedvše mezi sebe vzáctné vyslané Slezákův, přijali od nich psaní všechněm třem stavům pod obojí svědčící. Přitom učiněna řeč vážná a ozdobná jmenem jiných vyslaných od doktora Ondřeje, kterouž prodloužil za dobrou hodinu a zavřel v ní stížnosti a napomenutí takové: Kterak knížata a stavové evangeličtí v knížetstvích slezských, vyrozuměvše s dostatkem z vyslaných pánův stavův pod obojí království českého jejich slušným a podstatným stížnostem, za tou samou příčinou, aby podlé nich a spolu s nimi při tomto nynějším obecném sněmě jim ňáké skutečné polehčení a nápravu spůsobiti mohli, přítomné vyslané své naschvále mezi ně vypravili, zvláště poněvadž i oni, knížata a stavové slezští, dostali podobné nejisté, zatmělé a podivnými výminkami promíchané resolucí císařské na žádost svou poníženou. Odkudž pošlo hned to, že biskup Vratislavský, arcikníže Karel, bezpeče se na tuž odpověd, pronesl se v tom světle a neukrytě na konci k všechněm stavům a poddaným k témuž duchovenství náležejícím, že pod tu chvíli nemíní žádného pod sebou na gruntech svých trpěti, leč kdož by se s ním v náboženství římském za jedno snašel, an tomu podobné věci nikda za žádného předešlého císaře a krále českého v knížetstvích slezských se nezběhlo. A zatím že papeženci v témž duchovenství Vratislavském dolíhají tuze na stranu evangelickou, aby je ze všech kostelův, far, kollatur i škol násilně vytiskli, a to z příčiny té, že by prý ti všickni kostelové, fary i školy byli počátečně od samých lidí katolických vystaveni a nadáni, posléze pak od evangelikův neprávě jim zodnímáni. V čemž že jmenovaní katolikové římští berou na sebe povinnost a povahu jak soudcův tak i žalobníkův a to proti patrnému rozsudku J. M. C. Čímž vyhražuje se to zřetedlně, aby jedna každá strana zůstávala v držení a užívání těch věcí, jak jest to v tu dobu kde zastíženo bylo, zanechajíce na straně s pokojem kráčení a postupování po právě svém, které by jedna neb druhá pravila se k čemu tomu míti až do

budoucího a nejprvé příštího všeobecného sněmu duchovního, 1609
kterýž by v křesťanstvu položen a držán byl.

Z těch všech i jiných tuto pro krátkost nepřipomenutých příčin že knížata a stavové knížetství slezských za to přátelsky a úctivě stavův pod obojí království českého prosí a žádají, aby spolu s nimi jednosvorně a s společnou radou toho svatého a křesťanského díla z strany osvobození sobě náboženství svého čistotného vroucně a neustále se ujali a při J. M. C., králi a pánu jich všech nejmilostivějším, k místu a konci sobě dovésti hleděli, aby budoucně jim obojím s takových obojetných, zatmělých a nejistých resolucí již aspoň jednou sjíti, a oni opatření v té věci konečného, podstatného a zřetedlného od J. M. C. dosáhnouti mohli. Což pokudž by se tak, jakž sobě oni toho žádají, státi a vykonati nemohlo, že by bylo se obávati, aby ty nepokojné hlavy některých římských katolikův, kráčejíce dále proti obojím stavům příkladem ubohých Opavských, nětco těžšího z své jedovaté jízlivosti a moci domnělé proti nim před sebe nevzaly a nezačaly. Pročež že jest na velikém času, tomu zlému na ně se již neomylně valícímu záhy v cestu vkročiti a je s náležitou opatrností přetrhnouti.

Stavové pod obojí vzavše v své bedlivé považení tu obšírnou řeč a výstrahu pánův Slezákův, dali jim na ni zase podobně šetrnou a přátelskou odpověď německým jazykem skrze hrabě Joachima Ondřeje Šlika, poděkovavše jim z tak laskavé, sousedské, prátelské a právě křesťanské péče, kterouž jak o ně tak i o sebe sami a předně o rozmnožení cti a slávy boží i pravdy učení evangelického vedou a nyní se v ní před stavy rozšafně a podstatně pronášejí, zakázavše se jim zase po své straně vší dobrou radou i skutečnou pomocí v tom, aby obojí naplnění vinše a žádosti své pobožné při J. M. králi a pánu svém dosáhnouti, nepřátel pak svých obmysly nebezpečné a škodlivé s pomocí boží časně předjíti a jim je docela změniti mohli, zvolivše hned tehdáž jisté osoby k spisování obšírnější odpovědi, kteráž by byla dána knížatům a stavům slezským na psaní jejich.

A jak vyslaní ze Slezska vyšli z sněmu, vstoupil do sněmu mezi stavy pod obojí podlé vyžádaného sobě vstoupení a postavil se nahoře na katedře Kašpar Felix, někdy mnich řádu Františkova, v klášteře matky boží Sněžné v Novém městě Pražském drahný čas se zdržující, maje při sobě za právního přítele Joachima z Těchonic, předního při hořejších soudech prokuratora, muže výmluvného, a což při jiných prokurátořích hořejších v ty časy byl řídký dar a ozdoba, jak jazyka latinského tak i jiných svobodných umění prostředně povědo-

1609 mého. Ten učiniv od něho promluvení v jazyku českém k stavům pod obojí, oznamoval, kterak dotčený Kašpar Felix, osvícen jsa zvláštním a podivným světlem boží milosti, původem ducha svatého tomu se gruntovně vynaučil jak z ustavičného a bedlivého písem sv. čtení a rozjímání, tak ovšem z modliteb svých skroušených, v jak hrozném zavedení a bludích při uptání se jistoty spasení svého až posavad by vězel a zůstával.

Pročež přečetv sobě s náležitou rozvážlivostí a soudem konfessí jich českou, že jest ji z vnuknutí téhož ducha sv. za dobrou, pravou a s pravidlem písem sv. ve všem všudyž se srovnávající uznal a i nyní před tak vzáctným počtem pánův stavův pod obojí srdcem i ústy svými vyznává a cele k ní se patrně přihlašuje; zhostiv se svého předešlého života klášterského i papeženského učení, ne z nějaké všetečné nerozvážlivosti anebo desperací a pozoufání, ale z samé živé a neomylné naděje v Krista pána a spasitele svého, ovšem pak pro žádný mrzký zisk a pohodlí nějaké časné, ale z srdečné žádosti a vinše z strany dojití spasení a života věčného; představiv sobě v tom před oči za příklad, jak sou se v tétéž příčině zachovali na onen čas onino nábožní a vysoce učení muži dobré a svaté paměti a zvláštní nádoby a nástrojové milosti boží, jmenovitě Dr. Martin Lutr, Jan Kalvin a Theodor Beza, žádaje přitom pánův stavův pod obojí jakožto svých milostivých a laskavých ochráncův, aby jej pod svou křesťanskou ochranu a péči jakožto již ouda církve evangelické pravého laskavě přijíti a jemu toho dobrodiní božského podlé sebe do vůle Jeho svaté požívati a příti ráčili.

I dána mu na to odpověď jmenem stavův od Václava z Budova taková: Že stavové pod obojí, jsouce z toho jeho obrácení se k čisté pravdě boží velice potěšeni, jemu toho srdcem upřímým přejí a při něm s radostnou myslí poznávají skutečně to, že Bůh, ředitel všechněch věcí lidských nejsvobodnější, ráčí povolati rozličné dělníky na vinici svou, některé teprva v tu poslední hodinu, a dávati jim rovnou mzdu milosrdenství svého nestihlého spolu s dělníky nejprvnějšími, a to z své dobré, líbezné vůle a štědroty v Kristu a skrze i pro Krista samého. Jakož dílo boží spatřovalo se a spatřuje v církvi jeho všelikého věku a času, až i tam za času Eliáše, proroka božího, kterýž v té době nevěděl o tom nic, jak velikého počtu pozůstavil sobě hospodin svých ctitelův pravých, kteřížto kolen svých neskláněli před Bálem; podobnou měrou že Ezechiel prorok spatřil u vidění jistý počet věrných následovníkův hospodina Boha izraelského, kteříž srdečně vzdychali a naříkali nade všemi ohavnostmi, držícími se v prostřed města Jeruzaléma, jež pro tu příčinu zaznamenal sobě hospo-

din zvláštním znamením svým, t. j. závdavkem ducha sv. 1609
I poněvadž tétéž milosti božské hojné dostalo se nyní i přítomnému Kašparevi Felixovi, že slušně a spravedlivě za šťastného, anobrž za nejblaženějšího jmín a držán býti má.

Přitom však že bude mu náležeti, aby ty dary boží snažným slova božího čítáním, rozjímáním, modlitbami vroucími, života svatostí a pobožnými slova božího posluchačům svým kázáními při sobě den po dni více a více vzbuzoval a rozhojňoval, žádaje skroušeným srdcem Boha na svých ustavičných modlitbách, aby mu v tom dobrém a spasitedlném sebe poznání až do skonání života nepromĕnně setrvati dáti ráčil.

Co se pak stavův pod obojí tkne, ti že jeho, Kašpara Felixa, dle vinše a žádosti jeho pokorné pod svou laskavou ochranu a v péči křesťanskou přijímají a jemu všelikou přívětivostí se zakazují. —

V tom také vyslaní z města Broumova, jenž náležejí v poddanost opatu Broumovskému, puštěni byvše před stavy, přednášeli jim žalostivě, jaká soužení a nátisky od opata svého v náboženství snášeti musejí, za dobrotivou ochranu v té věci poníženě jich žádajíce. Načež jest jim dána odpověd: Že stavové je chrániti a opatřiti chtějí konečně. A poněvadž sněmem léta 1608 i mandaty královskými jak páni, rytířstvo, měšťané, tak i lidé poddaní jich jsou opatřeni v tom, že od nižádného v náboženství svém utiskováni býti nemají, že i oni též opatřeni budou.

A mezitím ohlášení toto znamenité hned té chvíle ode všech stavův na sněmě se stalo: Kdyby koli kde jmenem J. M. C. buď duchovní nebo světský člověk, jaké nátisky v náboženství buď jim stavům anebo i lidem poddaným činiti chtěje, proto je obesílal buď na kancelář anebo kamkoli jinam na jakékoli dekrety: tehdy že proti takovému všickni za jednoho a jeden za všecky věrně státi chtějí a se stavěti povinni nebudou; než dadouce pánům direktorům země obzvláštně zřízeným o tom věděti, že sami stavové spolu s direktory na místě toho každého straně odporné z toho odpovídati chtějí.

Ta protestací vůbec ode všech tří stavův hlasem učiněna jest.

Když tedy stavové pod obojí byli z tak mnohonásobných příčin vysoce důležitých tak přenáramně zjitřeni proti bouřlivým papežencům a nejvíce pak proti nejvyššímu kancléři; tožť urodila se jim nová příčina nemnoho chatrnější, pro kterouž se naň velmi zuřivě obořili, vstoupivše k němu i k jiným nejv. úřed. a soud. zem. pod jednou do kanceláře. Ačkoli zajisté jak předešlým sněmem tak ovšem i jinými mno-

1609 hými resolucími císařskými až i mandatem jeho posledním stavové byli v tom dobře zjištěni, že žádný nemá jich při náboženství utiskovati, jak z duchovních tak ovšem i z politických lidí, ani nutiti k něčemu jinému, což by svědomí jejich snésti a za slušné uznati nemohlo; však s tím se vším nejvyšší kancléř, nemaje dosti na předešlých protimyslnostech, týmž stavům prokazovaných, pokusil se teď opět poznovu směle o to, že pod timto obecním jednáním sněmovním vypravil z kan-
16.črn. celáře české pod jmenem a titulem císařským 16. d. června dva rozdílné dekrety dolů do měst Pražských, jeden purkmistrům a konšelům týchž tří měst, a druhý rektorovi, děkanovi a direktorům akademie Pražské svědčící, oznamuje v prvním týmž jmenem císařským a královským úřadům:

Poněvadž se čas památky slavnosti Těla božího přibližuje, a J. M. C. toho milostivě šetřiti ráčí, aby služba boží při processí od úřadních osob, všech cechův a obecního lidu, všelijak poctivě a náležitě, jak od starodávna při církvi boží za obyčej bývalo a jest, se konala, a nic nevážného tu předsevzato buď od lidu obecného neb od osob úřadních nebylo: pročež že J. M. C. svrchu psaným Pražanům ráčí přísně poroučeti, aby podlé takového chvalitebného, křesťanského, ustanoveného pořádku předně všickni úřadníci, tolikéž i šesti- a desítipanští, i všecky, úřady a povinnosti na sobě mající osoby, žádného ovšem nevymiňujíc, sami při často jmenované processí přítomni byli, a ne tak, jako jindy se stávalo, z Prahy naschvál odjíždějíc nebo doma zůstanouc, z oken se tomu dívali a ledajakýmis věcmi vymlouvali.

Potom také aby všem mistrům a kollegiatům i jiným mistrům ze škol, aby též oni šli, o tom poručili; obzvláštně pak při všech cechmistřích to skutečně nařídili, aby své korouhve, svíce a jiné kostelní ozdoby, kteréž k tomu náleží, pro úctivost služby boží tak, jakž od starodávna to bývalo, při processí nesli, sami mistři a starší s jinými k tomu náležejícími osobami tolikéž šli a všelijakou křesťanskou úctivost při tom zachovali, pod skutečným trestáním toho každého, kterýž by se co takového na potupu dopustiti směl. O čemž oni aby J. M. C. oznámili a ty osoby úřední i jiné, které by se při processí najíti nedaly a přítomné nebyly, poznamenané do kanceláře české podali, tak aby J. M. C. takové nepobožné lidi, kteříž sobě jak cti a chvály pána Boha tak i rozkazu J. M. C. málo váží, jiným ku příkladu ztrestati ráčil.

V druhém pak učeným a poctivým, rektorovi, děkanovi a direktorům akademie Pražské milostivě v známost uvozuje, že jest J. M. C. ráčil pominulých dnův skrze dekrety své o

tom při všech městech Pražských, jak by se purkmistr a konšelé i všecka obec při vykonání ve čtvrtek, nejprv příští, processí předrahého těla a krve syna božího zachovati měli, nařiditi, obzvláštně pak Pražanům Staroměstským poručiti, aby jim kollegiatům jistou J. M. C. vůli v známost uvedli, a že J. M. C. chtíti ráčí, aby se vedlé Pražanův podlé starobylého předkův jejich obyčeje a pobožnosti k též processí všickni najíti dali, je v tom zpravili. O čemž J. M. C. pochybovati neráčí, nežli že jest se to poslušně vykonalo. 1609

Však nicméně že ráčí rectori, decano a directoribus již psané akademie obzvláštním svým dekretem milostivě poroučeti, aby na týž den, ničímž se nevymlouvajíc, předpověděné processí netoliko sami osobně přítomni byli, ji oslaviti a vykonati napomohli, ale i to při všech jiných doktořích, mistřích, bakalářích, studiosích a oudech universitatis dostatečně nařídili, aby se každý, žádného nevynímajíc, k tomu s křesťanskou úctivostí a pobožností najíti dal, v orduňku a v processí, jakž obyčej, šel a k té velebné svátosti náležitou poklonu a poctivost, J. M. pak císaře pána nás všech nejmilostivějšího jistému z strany té věci nařízení povinnou a poddanou poslušnost zachoval a prokázal. Na čemž že oni jistou a milostivou vůli J. M. naplní. —

Stavové měvše sobě přednešené takové dekrety jak od úřadův nebo obcí, tak ovšem i od akademie a kněžstva Pražského, kteréž se k nim pod ochranu přikázalo, ustrnuli se na tom, aby takové předsevzetí neslušné nejvyššímu, kancléři i jiným nejv. úřed. a soud. zem. pod jednou opravdově stížili. Pročež přišedvše z sněmu do kanceláře, co jich koli tam mohlo vstoupiti, učinili předně dotázku s znamenitou horlivostí ouhrnkem na všecky nejv. úřed. a soud. zem. pod jednou: věděliIi by co o takových dekretích a vyšlili sou s volí a s vědomím jejich z kanceláře české?

A když jim všickni odepřeli patrně, že by neměli o nich žádné vědomosti, tedy zeptal se Václav Budovec samého kancléře: z jakých příčin jest je on o své ujmě psáti dal a vlastní rukou podepsal? Kterýž hájil se mu tím, že jest měl sobě to od císaře poručeno. Ale Budovec strhl mu tu obranu jeho řka: Že není k víře podobné, aby J. M. C., jsa nyní tak vysoce pilnými a důležitými věcmi obecnými přenáramně zaměstknán, měl na takové dekrety pomysliti a jemu je poručiti vypraviti, ale že jest to všecko z vlastní jeho hlavy zlobivé a záští starodávního k náboženství evangelickému pošlo. I poněvadž taková poručení čelila by zřetedlně a oble proti právu a zřízení zemskému, proti sněmovnímu snešení v roku pominulém zavřenému, ano i proti v nově vydaným

1609 mandatům královským 20. d. máje, a byť i třebas sám J. M. C. z nabádání něčího negruntovního a neprávního co takového nařizovati a chtíti míti ráčil; tedy že by povinnost jeho kancléřská to s sebou přinášela, J. M. C. v tom rozšafně a poddaně ponapomenouti, aby nic takového, což by jeho předešlým resolucím milostivým naskrze odporné a vůbec pohoršitedlné bylo, před sebe bráti a z své kanceláře vycházeti dopouštěti neráčil. Protož, když se jest to nicméně již tak zběhlo, že stavové nemohou žádnou měrou v tom dávati nejmenší viny J. M. C., nýbrž toliko jemu kancléři samotnému. Odkudž již opět světle a patrně poznávají, že by on byl všechněch jich a tak i obecného pokoje a pokojné J. M. C. správy nejhlavnější nepřítel a rušitel, a že není žádnou měrou slušné a spravedlivé, aby jak kněžstvo tak i měšťané všech tří měst Pražských měli těm dekretům za dosti činiti a jmenované processí proti svědomí svému dobrému a proti milostivému J. M. C. jich v tom opatření obcovati, jakož pak že žádný z nich toho úmyslu není, čemu tomu folkovati.

Když pak kancléř ozval se na to stavům s popudlivou myslí i tváři, že žádný z nich, dokud živ, nebude moci toho naň v skutku a v pravdě dokázati, aby on obecného pokoje království českého protivníkem a rušitelem býti měl; bylo mu zase na to řečeno od Václava Budovce směle a srdnatě, že přítomní stavové pod obojí, co tak koli tu jemu z úst vůči mluví, troufají sobě konečně to všecko mnohem podstatněji naň při obecném sněmě tomto prokázati a řeči svých doličiti. Což se potom brzo i stalo. Nebo když nejv. úřed. a soud. zemští pod jednou přišli spolu s ním mezi stavy pod obojí do sněmu; tu Václav z Budova jmenem a z poručení všech jich všecko mu zjevně přede všemi vytřískal a obšírnými slovy dovozoval, že jest nejúhlavnější nepřítel neřkuli samých stavův pod obojí, alebrž všeho pokoje obecného a tak celého království. Na to také hned opět od něho toto zjevné ohlášení proti němu a všechněm jeho náhončím učiněno: pokudž by ty nepokojné a neupřímé hlavy nepřestávaly buď tajně nebo zjevně všecko zlé a nebezpečné jak proti stavům pod obojí tak ovšem i proti celému království a vlasti jich milé obmýšleti; tedy že stavové pod obojí, nedovolajíli se při J. M. C. k určitému dni jisté a dokonalé resolucí, na kteréž by slušně obvyknouti mohli, beze všech dalších odkladův na defensí umíněnou konečně nastoupiti a ji pro dobré J. M. C. i všechněch pokojných stavův a obyvatelův království českého mezi sebou nařiditi chtějí.

Proti tomu nejv. kancléř, jak uměl nejlépe, hleděl se vymlouvati stavům z toho domnění; mezi jinou omluvou svou i těch slov doloživ, že by on byl příliš poctivý člověk, nežli

aby takové věci před sebe bráti a nimi vinen býti měl. Kteréžto slovo „příliš poctivý“ obec tu v soudnici rychle ujavši, divně mu je přetřásala a jej pro ně nahlas hned čacky vysmála, že se velice hanbiti musil. 1609

V tutéž dobu pocházely mezi stavy divné rozprávky a zprávy, jako by týž nejv. kancléř míval v Praze častá a potutedlná shledání i rokování s kancléřem knížete bavorského, a ten že těchto dnův odjel zase zpátkem do Bavor s tím dokonalým nejv. kancléře a jiných horlivých papeženců ujištěním, že v krátkém čase má jim přispěti na retuňk nemalá síla lidu papežského, španělského i od Salcburského biskupa a arciknížete Ferdinanda ze Štýrska, jen toliko aby se podrželi a nepovolovali stavům k ničemuž.

Tehdáž také vyšlo na jevo psaní hraběte Matesa Henricha z Turnu, kteréž nedávno odeslal císaři, v němž jako věrný a poslušný poddaný a syn vlasti upřímý prosil ho poníženě, aby přiveda sobě k milostivé paměti nedávno pominulé pozdvižení nebožtíka Štefana Bočkaje a příčin jeho hlavních, i co on J. M. tehdáž v té věci radil, ráčil dávati u sebe místo rádcům upřímým a zdravým, a potvrdil stavům svým pod obojí předešlé zakázání své ano i mandaty poslední. Pakli vždy toho se nestane, tedy že on nepoznává sebe býti tak zběhlým prorokem a prognostikantem, aby J. M. C. mohl s dostatkem a v jistotě vypsati a jako před oči představiti všecky ty bídy a neřesti, kteréž budoucně na J. M. C. a země jeho z toho pojdou a houfně se uvalí. Kteréžto psaní dostalo se císaři do vlastních rukou a jest od něho bedlivě přečteno.

Osmnáctého dne června, jenž byl od papeženců pro pa- 18. črn.
mátku Těla božího a processí jich hlavní velice zasvěcen, ačkoli kněžstvo Pražské, spravující se administratorem konsistoře dolejší, bylo k tomu velikými pohrůžkami doháníno jak skrze dekrety královské tak i oustně od nejvyššího kancléře, aby jmenované processí nábožně přítomni byli; avšak když stavové u přítomnosti nejvyššího kancléře zapověděli jim na konec, aby se v nic takového sami o své ujmě nevydávali, i uposlechli víceji stavův nežli kancléře a zanechavše processí s pokojem, zůstali jeden každý při své faře a konali v kostelích svých služby církevní, kážíce jen slovo boží posluchačům svým a vyučujíce je obšírně, jak přehrozná ohavnost kryla by se v té processí, a že by to bylo zřetedlné modlářství před Bohem, činiti takovou nábožnou poctu a poklonu věci té, kteráž žádným Bohem není, ale pouhý a prostý účinek a výmyslek lidský. Nebo že Bůh ráčil sám skrze sebe samého o tom se osvědčiti a zapřisáhnouti, že v samém jeho jmenu bude a má se skláněti před ním koleno všeliké. Kterážto re-

1609 formací kněžstva Pražského mrzela převelice všecky papežence; nesměli však proti žádnému z nich nic skutečně začíti.

20. črn. Zatím 20. d. června stavové pod obojí dostali opět jiné resolucí od císaře: Poněvadž jsou oni nejdříve utekli se v tom artikuli o náboženství k kurfirštům a knížatům říše o přímluvu a dobré zdání; tedy že i císař dříve, nežli by jim k čemu tomu dokonale povolil, jest toho úmyslu, s týmiž kurfiršty a knížaty o tu věc náležitě se poraditi, mělli by žádosti stavův místa dáti čili ne. A cokoli dotčení kurfirštové a knížata za dobré uznají, podlé toho že také císař stavy svou místnou odpovědí zpraviti chce; a tak na ten čas že k ničemuž jinému přistoupiti a téhož artikule o náboženství s nimi na místě postaviti nemůže.

Ale stavové nebyli s tím spokojeni, pravíce, že to jednání jejich nepřináleží k žádnému rozeznání kurfirštův a knížat říšských, *poněvadž oni byli by království a stavové svobodní* a měli by svého vlastního krále a pána v zemi, ten že povinen jest, je v takových věcech přichraňovati, a co by bylo zemi jeho k dobrému užitečnému, spolu s stavy svými příhodně nařizovati.

Vidouce tedy již patrně, že takovými ouvratěmi a ouskoky jsou pouze vinni nepřátelé jejich úhlavní, jak duchovní tak i političtí, kteříž zpravujíce v tom císaře vše negruntovně k takovým křivolakým odpověděm jeho ustavičně nabízejí, vymyslyvše sobě na ně opět praktiku tu, pokudž by přední dva stavové chtěli upustiti v té příčině od stavu třetího, že sami mají dosáhnouti i hned takového opatření v svobodném náboženství svého provozování; čehož však oni žádnou měrou ujíti a stavu třetího v tak nebezpečném štichu zanechati nechtěli, nýbrž mnohem spíšeji uznali býti tu důležitou potřebu, aby již déle neodkládali s defensí zemskou. Pročež zasedvše na ni ve dvacíti pěti osobách, po skroušeném vzývání pána

24. črn. Boha za šťastný v tom prospěch 22., 23. a 24. dne června takto naposledy o týž artikul vespolek se snesli, jej náležitě skorrigovali a potom vůbec v plném sněmu na hradu Pražském v pátek po sv. Janu křtiteli vyhlásili:

„Známé a vědomé buď všem lidem: Jakož teď od nedávných let straně pod obojí znamenití outiskové a nesnesitedlná ublížení v náboženství jsou se činila, tak že mnohým osobám z stavův kněží jich pod obojí z vlastních dědičných kollatur vyzdvihováni, někteří z kněžství ssazováni, vězeními těžkými sužováni, za bludné svůdce duší lidských vyhlašováni, a na kollatury stavův pod obojí dědičné, v nichž prvé kněží pod obojí přisluhovali, jiní kněží pod jednou bezděk dosazováni, kostelové k službám božím strany pod obojí vy-

stavení, aby se v nich žádná exercitia nedála a nekonala, 1609
přísně zapovídáni bývali, a ty jiným cizím osobám zavírati, pečetiti a cizích gruntův i dědictví se mocně ujímati poroučeli. Jiným také stavení kostelův zapovídali, desátkův kněžím pod obojí dávati zbraňovali; na kázáních od kněží nepokojných za kacíře, zatracence, ďábelníky i jinými ohavnými jmeny stavové potupováni bývali. Mrtvých těl těch osob, jenž byly pod obojí, v kostelích ani na krchovích pochovávati nedopouštěli; nýbrž taková mrtvá těla na drahách, na rozcestích i v místech popravištných potupně zakopávati dávali; zvonění, křtění, oddávání jináč, lečby přestoupily, nepropůjčovali.

Mnohé světské i duchovní osoby pod jednou lidi poddané své, jenž pod obojí byli, bezděčně k přestupování a přijímání pod jednou vězením těžkým, bitím kyjmi, roztahováním i otvíráním bezděčným ust přinucovaly; mnohé z stavův vyšších obsíláním těžkým pro náboženství na kancelář stěžovaly, domluvy a věci nesnesitedlné k nim činily, některé na závazky braly, jiným na hradě Pražském zůstávati poroučely; z nižšího pak stavu a řádu lidi po mnohých nedělích vězením sužovaly a od mnohých lidí ještě od věže po velikých summách braly, z toho sobě posmíšky činíce, že to od kacířův na pomoc kapucínům se děje.

Některé také z vyšších stavův k tomu bezděk nutili, aby jezuitům svých dědičných kollatur a far, kteréž sou od J. M. C. koupili, zaplatili i je také sobě ve dsky zemské vložené měli a mají, postupovali, pořádu práva, slyšení právního a zřízení zemského jim užíti dáti nechtěli, nýbrž těžké pohrůžky jim činili, mnohé komedie na potupu a lehkost straně pod obojí strojívali. Mnohé z úřadův, služeb zemských a obecných pro samé náboženství pod obojí s nemalým prospěchem a potupou ssazovali, nejedněm živnosti zastavovali a jiné mnohé neslýchané těžkosti též straně pod obojí činili, a to vše proti zjevnému zřízení zemskému, mnohým starobylým sněmům (nimiž to dostatečně opatřeno a ubezpečeno jest, že se u víře a v náboženství jak straně pod jednou tak i pod obojí nemají útiskové díti, než spolu za jednoho člověka jako dobří přátelé zůstávati mají) též proti vší lásce, milování a svornosti křesťanské na dokonalé strany pod obojí udušení a vyvrácení.

Čehož nemohouce déle snášeti, toho jsou všickni tři stavové království českého pod obojí tělo a krev pána našeho Ježíše Krista přijímající, při J. M. C. králi a pánu svém nejmilostivějším ve vší ponížené poddanosti, již po čtvrté do Prahy k sněmu a jednáním obecným přijíždějíce a přitom mnoho času, velikých outrat a škod svých nelitujíce, přímluv znamenitých a vzáctných v tom požívajíce, snažně vyhle-

1609 dávali: aby je stavy před takovými útisky a příkořími dostatečně chrániti, svobodného a volného pánu Bohu sloužení dopřiti, při konfessi jich české, kterouž někteří Augšpurskou jmenují, (a ta v sobě víru obecnou křesťanskou i jiné pobožné artikule z gruntu a základu písem sv. sebrané má a zdržuje, i předešle léta 1575 slavné paměti císaři Maximilianovi podána i teď J. M. C. přednešena byla) zůstaviti a zanechati ráčil, tak aby těmi kompaktaty starými, kteráž také již prvé sněmem léta 1567 vyzdvižena jsou, říditi se více povinni nebyli. Též aby kněžstvo své, německé i české, podlé též konfessi říditi a řízené na kollatury přijímati a dosazovati mohli. Bránění pak jim pohřbův, zvonění, křtů a oddavkův aby se víceji nedálo: žádajíce J. M. C. stavové ve vší poníženosti i za to: aby jim konsistoř dolejší s akademií Pražskou v moc dána byla, tak aby ji kněžstvem svým obnoviti a nad tím nade vším z prostředku svého jisté defensory nařiditi mohli, jakž též žádost stavův sama v sobě píněji svědčí.

Na kterouž to žádost stavův, ačkoli jsou od J. M. C. jistého sněmem léta 1608 i také mandátem léta tohoto 1609 vyšlým opatření dosáhli, že J. M. C. je stavy všecky k též konfessi české se přiznávající při předešlém a i tomto nynějším sněmu naležitě, kterak by náboženství své vedlé též konfessí svobodně vésti mohli, opatřiti chtíti ráčí: avšak až dosavad stavové podlé téhož sněmu a mandátu žádného jistého a dokonalého ubezpečení téhož artikule o náboženství jsou dostati nemohli, ani k tomu opatření, o kterýž svou se v sněmu nesli a je J. M. C. podali, jim majestátem povoleno není. Nýbrž naproti tomu resoluci J. M. C. strana pod jednou, kteráž sice, pokudž stavům pod obojí vědomé jest, žádných svých stížností proti nim nepřednášela a opatření nežádala, se opatrovala a stavové pod obojí tak odbyti jsou, že se tobo při předešlém způsobu, jakž za kralování cís. Ferdinanda a Maximiliana byla, tak i teď za kralování J. M. C. jest, zůstavuje.

A mezi tím nejiný počátky také stavům činěny i mnohé řeči o verbování lidu všudy slyšány jsou, jako i to, že v některých okolních zemích nastrojkové se drží, a lid vojenský pohotově jest, což proti komu činiti by se chtělo, každý porozuměti může. Kdež jsouce stavové sobě tím povinni, předně J. M. královské, potom samým sobě a království českého též řádů a práva, obzvláštně pak náboženství svého pro čest a slávu pána Boha všemohoucího, pro spasení duší svých a zachování neb získání sobě v svobodě náboženství svého pod obojí beze všeho příkoří ublížení, ujmy a nátisku strany pod jednou obhajování a zastávání.

Za tou příčinou poznávajíc, že usilováním zlých rad k tomu 1609
se směřuje a vede, aby snad J. M. C. o toto království připraven býti ráčil, tak jakž již prvé o zemi uherskou, moravskou i rakouskou příčinou takových nedobrých zpráv a rad ráčil přijíti; a stavové tohoto království, národ český, strana pod obojí, k též konfessí se přiznávající, z téhož království mohli býti vytisknuti, naproti tomu pak s věčnou hanbou a potupou národa českého cizozemci vlast jejich naplněna: nebylo a není možné stavům pod obojí v takovém nebezpečenství déleji zůstávati, majícím to v dobré paměti, že předešlých let J. M. C. ještě v čase pokoje všem stavům království českého na sněmích to přednášeti dáti ráčil, aby to uvážili, jak by defensí nařízena býti a jedna země druhé v čas potřeby ku pomoci přispěti mohla. Což i lonského roku odloživši J. M. C. sněmu do sv. Martina tehdáž terminovaného, po krajích jisté sjezdy o nařízení hotovosti a přitom jistou sbírku peněz naříditi ráčil.

Podlé čehož ve jmenu sv. a blahoslavené Trojice, jediného věčného pána Boha všemohoucího, páni, rytířstvo, Pražané, horníci i jiní vyslaní z měst, všickni tři stavové pod obojí tělo a krev pána našeho J. K. přijímající, nyní na hradě Pražském pospolu shromáždění, sebe všechny, přítomné i nepřítomné, a tak celou stranu pod obojí pod ztracením poctivosti zavázavše, o tuto hotovost a defensí jsou se jednomyslně snesli, ji uvážili a nařídili, nechtíc, aby se jim tolik jako roku pominulého stalo, kdež nečasným stavům oznámením nemalý díl země této s nenabytou a velikou záhubou a škodou mnohých obyvatelův tohoto království jest poplundrováno. Pročež chtějíc tomu časně v cestu vkročiti, tuto defensí dobrovolně sobě svolili:

Předně, aby jeden každý ze všech tří stavův i také obyvatelův království českého jak s koňmi jízdnými a úpravnými, dobře vyrystovanými, vedlé šacuňku, poslednějšího sněmu léta 1596 stalého, z statku pozemského i z peněz na úrocích, což se mu vypraviti přijde, ještě jednou tolik a tak dvojnásobně, totiž: kde prvé byl jeden kůň, tu dva, a kde prvé dva, tu čtyři a t. d., podlé toho i s lidmi poddanými, desátým, též pátým člověkem, a bylali by větší potřeba, se vší mocí svou veřejně na hotově byli. A když by koli jim o tom od osob, k tomu tímto sněmem volených a nařízených, věděti dáno, a místo, kde by se strhnouti měli, oznámeno bylo; mají se i hned beze všech odkladův s koňmi i s lidmi poddanými svými v to místo dáti najíti, a každý buď sám osobně s nimi jeti, aneb na místě svém osobu hodnou z stavu panského, rytířského neb městského, v věcech válečných skušenou,

1609 s nimi vyslati, v tom poslušenství, řádu a správě nejinak, než jako by lid verbovaný byl, svému nejvyššímu, obzvláštně osobám a radám, k tomu sněmem voleným, zůstávati, a tu předně J. M. C., tohoto království českého, vší strany pod obojí jako i pod jednou, řádu a práva před všelijakým nebezpečenstvím jakožto věrní a upřímí milovníci krále a vlasti společně obhajovati, zastávati, chrániti pod pokutami, zřízením zemským o obhajování země, řádu a práva vyměřenými, do všeho přemožení svého stále přitom trvajíce a zůstávajíce. —

Nad kterýmžto lidem válečným stavové pod obojí zvolili jsou za nejvyššího generallajtnanta z stavu panského Henricha Matesa hr. z Turnu a na Velíši, J. M. C. radu válečni, za nejvyššího polního maršálka Leonharda Kolona z Felzu a na Angelské hoře, J. M. C. radu; ze stavu rytířského za nejvyššího generalwachtmistra Jana mladšího z Bubna a na Závrší. Kteřížto jmenovaní nejvyšší s níže jmenovanými direktory, správci a radami zemskými, tímto sněmem od stavův volenými, v radách bývati a s nimi zavírati mají a mohou. A poněvadž tuto již ne o hranice, než o dobré krále J. M., toto království, a což jim stavům nejmilejšího jest, o duše a jich spasení, poctivost, hrdla, statky, manželky a o tu počestnost, kterouž jest tento národ před mnohými jinými měl, běží, a bez kontribucí, též peněz, nejsa před rukama žádných obecných, předsevzato v tak velikých příčinách, nad to pak konáno dobře býti nic nemůže: protož v tak nevyhnutedlných příčinách, nad kteréž větších býti v světě nemůže, již předpsaní stavové pod obojí všecky ty dané kontribucí a sbírky, kteréž léta 1596 na obou sněmích tehdáž držaných svoleny jsou, samou berni domovní, kteráž téhož roku svolena byla, vymíjíc, též dávati, skládati, vybírati a ty výběrčím krajským na dva terminy, totiž od Actum toho nařízení ve čtyřech nedělích pořád zběhlých polovici a druhou polovici též od Actum téhož nařízení v desíti nedělích, pod těmi pokutami, kteréž by od direktorův k tomu obrány byly, ničímž se nevymlouvajíc, s přiznávacími listy časně, jakž na poctivé lidi a milovníky obecného dobrého náleží, odsílati mají a povinni budou. A jestliže by kdo tu sbírku, kterouž podlé sněmu na místě lidí poddaných z vlastního měšce dáti má, na své lidi poddané vzkládal, od nich ji vybíral, neb jakýmkoli způsobem lidi své poddané k odvozování toho nutil, ten každý bude povinen tu sbírku dvojnásobně z svého měšce vypraviti.

A že stavům není možné vždycky pospolu býti a zůstávati, jak za příčinou útrat a meškání živnůstek svých tak i pro větší všech krajův i hranic bezpečnost; k takovým pak

velikým a znamenitým věcem, při nichž se všelijaké připad- 1609
nosti nacházívají, kteréž brzkého uvážení potřebují a odkladův žádných netrpí, lidí pána Boha se bojících, krále a vlast svou milujících, věrných, upřímých, stálých a rozumných, kteříž vše to, což by tak k dobrému jak králi a pánu jejich, tak i všem obyvatelům králov. českého sloužilo, řiditi a spravovati mohli, jest potřebí, a bez dobré rady žádná věc dobře řízena a vykonáváná býti nemůže: z těch příčin nařídili jsou a volili k této vší uvážené denfensí za direktory, správce a rady zemské:

1. Ze stavu panského: Petra Voka z Rožmberka a na Třeboni, vladaře domu Rožmberského, J. M. C. radu; Jana Jiřího z Švamberka a na Vorlíku, J. M. C. radu a nejv. sudího dvorského království českého; Jana Sezimu z Sezimova Oustí na Oustí a Jištrbech, J. M. C. radu a dědičného kraječe král. čes.; Theobalda Švihovského z Rizmberka a z Švihova a na Horaždějovicích, J. M. C. radu; Radslava staršího ze Vchynic a z Tetova na Teplici, Doubravské hoře, Honspachu a Nové Bystřici, J. M. C. radu; Karla z Wartemberka na Rohožci a Skalách, J. M. C. radu; Jana Litvína z Říčan a na Hořovicích, J. M. C. radu; Vilíma staršího z Lobkovic na Týně Horšovském, Čečovicích a Miřkové, J. M. C. mundšenka; Joachima Ondřeje Šlika, hrabě z Pasounu a z Lokte, na Svijanech a Rovni; Václava Viléma z Roupova na Trnovanech a Žitenicích; Václava Budovce z Budova na Hradišti nad Jizerou, Kocňovicích a Zásadce, J. M. C. radu.

2. Z stavu rytířského: Jiříka Gerštorfa z Gerštorfu a na Cholticích, J. M. C. radu; Matiáše Štampacha z Štampachu na Srbčí, Kornhauze a Přerubenicích, J. M. C. radu; Mikuláše Beřkovského z Šebířova a na Košeticích, J. M. C. radu; Bernharta staršího Hodějovského z Hodějova a na Řepici; Krištofa Fictuma z Fictum na Novém Šumburce a Klášterci; Jiříka Vančuru z Řehnic na Choustníku a Bělé; Bohuslava z Michalovic na Rvenících a Novém Sedle, místopísaře král. česk.; Jindřicha Otu z Losu a na Komárově; Václava nejstaršího Vratislava z Mitrovic a na Litni.

3. Ze stavu městského: Z Pražan Starého města Praž.: Adama Linharta z Nayenperku a na Vlkavě, J. M. C. služebníka; Václava Magrle z Sobíšku, J. M. C. služebníka; Martina Fruveyna z Podolí; Simeona Humburka z Humburku; Natanaele Vodňanského z Uráčova.

Z Nového města Praž.: Jiljího Pergara z Častalovic, primatora; mistra Valentína Kochana z Prachové. Z Menšího města Praž.: Krištofa Khobera z Khoberšperku. Z Klatov:

1609 Daněle Korálka z Těšínu. Z Domažlic: Adama Vopruhu z Uráčova.

Jimž jsou to vše stavové v moc dali, poručili a svěřili: aby s nejvyšším lajtnantem generalním, též s maršálkem polním, od stavův volenými, — kterýžto nejv. general-lajtnant mimo domácí, tolikéž i jiný lid podlé uznalé potřeby v tom počtu, na kterémž by se ty zřízené osoby společně snesli, na pštoluňk všech tří stavův pod obojí najímati, též s některými nejvyššími pro větši bezpečnost království o wartgelt se snésti má — vše ustanoviti mohli, s nimi i jinými oficíry o službu narovnati, týž lid v místa ta, kdež by největší potřeba toho ukazovala, i některý díl jeho k obraně své obrátiti, jisté osoby z krajův v případnostech o věcech těžkých k sobě povolávati, s nimi radu držeti, stavům pro opatření J. M. C. a ochránění při svobodném provozování náboženství jich podlé též konfessí, při níž by vždycky budoucně zůstaveni býti mohli, sjezdy pokládati, jako i při kurfirštích, knížatech a stavích sv. říše, též jiných okolních zemích pomoci časně vyhledávati, a pokudž by jeden nebo druhý z prostředku jich prostředkem smrti — což Bože uchovej! — z toho světa vykročil, neb z jistých případných příčin v těch prácech trvati nemohl, jiného z stavův na jeho místo povolati, na kundšafty nakládati; ty pak, kteříž by proti králi J. M., vlasti této, tomuto snešení a náboženství jich stavův křestanskému pod obojí neposlušni a nevěrni byli, ztrestati dáti, a summou jiné všecko, což by koli při tom při všem potřebného bylo, spůsob a běh té defensí ukazoval, a zvláště to obhajovati, což by ke cti a chvále pána Boha, dobrému a užitečnému králi a této milé vlasti, též k stvrzení předdotčené konfessí české a svobodného vedlé ní provozování téhož náboženství pod obojí, též obhajování privilegií, svobod a práv zemských, ustanovení neb zase nařízení všelijakých dobrých chvalitebných řádův, o čemž se týmž osobám tímto sněmem voleným stavové důvěřují, sloužilo, dotud a tak dlouho, dokudž by to vše k místu a konci přivedeno, též i povinnost ta, kterouž stavové jsou jim vydali, zase odňata z nich nebyla, říditi a spravovati mohli.

Proti čemuž týmž osobám stavové se též přísahou zavazují, že zjevně ani tejně v nic jiného bez vůle a vědomí jich dávati, jich opouštěti, od nich odstupovati, jich pomocí a fedruňkem zameškávati nemají. A jestli by od kohokoli, jakýmkoli spůsobem kdožkoli ze všech tří stavův tohoto království očkoli obeslán byl, nebude povinen a povinni nebudou prvé se stavěti ani na to odpovědi dávati, leč těm voleným osobám prvé o tom oznámí a od nich sobě k tomu po-

voleno i radu danou míti budou, a to dotud, dokudž by to vše, proč toto nařízení učiněno jest, k svému místnému vykonání nepřišlo. 1609

Dále pasíruje se z týchž nadepsaných sbírek jednomu každému svrchu psaných osob k tomu volených na vychování jich, totiž osobě z stavu panského na každý měsíc 160 kop míš., z stavu rytířského 140 a z stavu městského 55 kop. A stavové je všecky i jednoho každého obzvláštně netoliko za času spravování jich, ale i potom za času pokoje ve všech věcech odtud pocházejících, kdyby jim od kohokoli to zlým zpomínáno býti chtělo, proti všechněm těm, kteříž by jim jaká ublížení a útisky kdykoli a v čemkoli činiti chtěli, všickni společně i obzvláštně vděčně chrániti a zastávati mají a povinni budou pod pokutami zřízením zem. D 48 vyměřenými.

Naposledy záležejíc tato defensí také pro dobré strany pod jednou, protož stavové král. čes. pod obojí přijímající a k též konfessí české se přiznávající k stavům z strany pod jednou podlé přirozené, krevní, příbuzné a přátelské k sobě náchylnosti té naděje jsou, a ne toliko jim to ještě na vůli dávají, ale také jich za to přátelsky žádají, a na ty povinnosti, kterými jsou s nimi J. M. C. jakožto králi a pánu svému, vlasti své milé obě strany sobě ve spolek zavázány, napomínají: že k takové potřebné hotovosti a defensí spolu s stavy pod obojí přistoupí a společně víru svatou křesťanskou pod jednou i pod obojí, přitom J. M. C. krále a pána svého nejmilostivějšího před nebezpečenstvím, vlast svou milou českou před zkázou, sebe ve spolek z obojí strany před outisky pro víru ochraňovati a tak společně, jednosvorně obecného dobrého, svornosti a lásky zastávati a hájiti budou. A že stavové pod obojí i s těmi pod jednou, kteříž s nimi k takové defensí přistoupí, s pomocí svého věčného pána Boha při J. M. C. hrdly i statky svými věrně stanou a J. M. C. pevnou vartou až do svého přemožení budou, a podlé toho také společně při sobě tak, jakž na hoře dotčeno, věrně stanou, v tom se na ně J. M. C. zpodepříti a ubezpečiti moci ráčí. —

Nato hned jmenovaní direktorové odvedli od sebe 23.d.června stavům pod obojí revers obzvláštní v rozum ten: 23.črn.

„My N. N. (byla dostavena popořád jmena všech, ut supra) volené osoby sněmem obecním, léta 1609 v pondělí po neděli Křížové držaném, vyznáváme tímto listem obecně přede všemi a zvláště tu, kdež náleží: Jakož jsou se všickni tři stavové, tělo a krev J. K. pod obojí spůsobou přijímající, nyní při tomto sněmě obecném na hradě Pražském shromáždění,

1609 z vysoce důležitých a přinucených příčin a potřeb, obzvláštně pro ochranu jak předně J. M. C. pána našeho nejm. tak sebe, manželek a dítek svých a tak, abychom při náboženství křesťanském pod obojí podlé té konfessí české na sněmu generalním léta 1575 uvážené a sepsané, slavné a svaté paměti cís. Max. i teď také roku pominulého J. M. C. králi a pánu našemu podané, tolikéž při tom opatření, kteréhož sme na tuž konfessí jak od slavné paměti cís. Max. tak i nynějšího krále a pána sněmem podlé snešení všech tří stavův léta pominulého 1608, tolikéž mandaty J. M. C., vůbec z strany rozepsání sněmu tohoto v tomto království čes. vyšlými, s pomocí pána Boha všickni společně zůstaveni býti mohli, o jistou defensí a ochranu proti jednomu každému nám v tom odpornému, vyhražujíc samu osobu J. M. C., snesli a nás na počátku psané osoby za direktory, ředitele a vykonavatele též defensí k uvažování a řízení těch všech věcí a potřeb, kteréž by k ochraně J. M. C. krále a pána našeho, nás, manželek, dítek i této vlasti naší před všelijakým nebezpečenstvím, odkudkoli a čím jmenem koli nám přijíti mohoucím, a k zachování nás všech i jednoho každého obzvláštně, žádného nevymiňujíc, i náboženství našeho pod obojí sloužila, a což bychom za slušné a spravedlivé uznali, to aby svůj průchod mělo, tak se vše působilo a konalo, vésti a nařídili ráčili, davše nám k tomu všem obzvláštním listem plnomocenství, sekryty jich upečetěné, jakž to plněji svědčí.

Což přijavše my k sobě, zase těm všem třem stavům království českého, tělo a krev pána našeho J. K. pod obojí přijímajícím, i jednomu každému obzvláštně připověděli sme a tímto reversem naším pod naší dobrou ctí a věrou slibujeme: v tom ve všem věrně, upřímě a spravedlivě se zachovati, všecky příčiny dobře sloužící k ochraně J. M. C. a země této i stavův pod obojí podlé nejvyšší možnosti a rozumu našeho pro čest a slávu pána Boha našeho k užitečnému dobrému a spasitedlnému našemu obmýšleti, uvažovati, obírati, k dobrému prospěšnému stavům pod obojí řiditi, cti a slávy boží, svobody v náboženství křesťanském pod obojí vyhledávati, nic svého obzvláštního v tom neobmýšlejíce, než co na nás jest a bude, neobmeškávajíce a nezanedbávajíce; a tak J. M. C. a stavy chrániti, při nich věrně a právě pracovati, zůstávati, je obhajovati, od stavův pro žádnou vymyšlenou věc neodstupovati, v žádné postranní jednání a traktací o ten artikul z strany náboženství bez obecného jich všech stavův snešení a jednomyslného uvážení s nižádným duchovním ani světským člověkem se nevydávati, a kdybychom o jakém nebezpečí na stavy se valícím zvěděli, toho před

i hned v známost jim uvésti i radu, co by kde a jak činěno 1609
býti mělo, napsati a v tom ve všem vedlé důvěření stavův věrně a právě, jakž na šlechetné a poctivé pány, rytíře a měšťany a milovníky spasení věčného v této milé vlasti naší náleží, se zachovati chceme, přiříkáme do přemožení hrdel a statkův našich.

Což vše se tak a ne jinak státi má. A jestliže bychom od stavův neb osob k tomu zřízených v té potřebě jaké peníze přijali, máme a chceme i povinni budeme, z toho ze všeho pořádný počet učiniti.

Na potvrzení a zdržení toho pečeti naše vlastní sme k tomuto listu, reversu našemu, přitiskli a rukami našimi se podepsali."

Nad to výše zavázali se týmž stavům ke všemu tomu i přísahou ústní takovou:

Přísahajíce pánu Bohu všemohoucímu, J. M. C. králi a pánu svému i všem třem stavům království českého, pod obojí tělo a krev p. J. K. přijímajícím, že tu povinnost a direkcí, což by vedlé artikule o defensí znějícího na ně vzložené a reversu všem třem stavům pod obojí a vlasti jich milé sloužilo, k dobrému užitečnému vésti, Jich Mil. věrnost, upřímnost a tajnost rady, jakž na poctivé lidi náleží, zachovati chtějí a připovídají. Toho aby jim dopomáhala všecka Trojice sv. Amen.

Proti tomu zase stavové pod obojí přiřkli a připověděli přísahu podobnou s vzýváním též jmena pána Boha J. M. C., jakožto králi českému a pánu, a direktorům, od nich k správě defensí nařízené zvoleným, že vedlé nich a spolu s nimi za jednoho státi, poslušnost náležitou zachovati a to vše, což by k té defensí pro čest a slávu pána Boha všemohoucího, J. M. C. k dobrému i této zemi sloužilo, a oni to nařídili, sobě oblibovati, je přede všemi nepřátely do přemožení chrániti, a bylali by toho potřeba, kdekoli na místo ukázané buď sami osobně, aneb osobu hodnou vyšlíc, když by jim znáti dáno bylo, přitrhnouti, jich neopouštěti, a pokudž možné, i při nich zůstati, podlé plnomocenství daného, jakž na poctivé lidi náleží, zachovati se chtějí a připovídají: vše s pomocí Trojice svaté. Tutúž povinnost učinili od sebe stavům a direktorům nejvyšší generallajtnant, feldmaršálek a wachtmistr.

Téhož dne zhotoveno psaní a potom i po schvální osobě odesláno od stavův stavům markrabství moravského, v němž napomínali jich, tak jakož páni Moravané sou zavázáni jistými kompaktaty a svazkem království českému, kdyby mu jaká nedálá potřeba nastala, a od nepřátel cizího národu vpád do [illegible]ti někdo chtěl, tehdy že 2000 koňmi zbrojnými a

1609 6000 pěchoty, též 75000 kp. groš. čes. jsou a budou jim povinni. Protož že jich napomínaji, jestli by co na králov. české jako na hlavu jich přišlo a zvláště v těchto božských věcech, co se toho artikule o náboženství a konfessí českou dotýče, vyhražujíc v tom J. M. C. krále a pána svého, proti tomu každému, kdož by se tomu jednání a traktací jich na odpor stavěl, jistou pomoc a spěšnou aby jim učinili. —

Srozuměvše tomu všemu předsevzetí stavův pod obojí, že v něm nikoli nežertují, nejv. úřed. a soud. zemští i rady královské pod jednou, mínili je upokojiti následující resolucí, 26.črn. kterouž jim 26. d. června teprva ve dvě hodině na noc do soudnice jmenem císařským přinesli a vůbec nahlas přečísti dali, totiž:

Že J. M. C. ráčil se toho milostivě nadáti, že stavové pod obojí věrní a milí poddaní J. M. s onehdejším milostivým vysvětlením a resolucí J. M. z strany náboženství spokojeni budou. Ale poněvadž mimo naději J. M. vždy toho se nestalo, protož že se dále v tom na poníženou žádost jich z milosti své císařské a královské na konci vyjevovati ráčí: že toho všeho z strany náboženství netoliko při tom, jak jest za času šťastného pana otce, též pana děda J. M. C. svaté a slavné paměti králování bylo, též vedlé sněmovního snešení léta 1608 a znění naposledy vyšlého mandatu, obzvláštně pak při konfessí české v létě 1575 podané, kteráž vedlé zprávy týchž stavův od J. M. C. hned tehdáž povolena býti měla, na budoucí časy až do obecného, dokonalého křesťanského z strany náboženství porovnání milostivě pozůstavovati; nýbrž je také stavy všecky společně i jednoho každého z nich za své věrné a pod přísahu i ochranu J. M. C. náležející poddané uznávati a k tomu, aby vedlé též konfessí a žádné jiné, tak jakž sou se o túž kofessí mezi sebou dle ohlášení jich jednomyslně a dokonale snesli a porovnali, kněží svých požívati mohli, dovolovati ráčí. V čemž ve všem že nemá se jim od žádné světské ani duchovní vrchnosti žádná překážka činiti.

Však naproti tomu že mají stavové pod jednou při svých kostelích, službách božích, ceremoniích, kollaturách, též klášterové a osoby duchovní při svých statcích, nadáních, desátcích, platech a případnostech bez všeliké překážky zcela a zouplna zůstaveni, naproti jednomu každému před mocí, protimyslností a všelijakým příkořím, a jeden každý pod jednou neb pod obojí při tom, což mu přísluší, zcela a zouplna pokojně zachován, a bez ušetření osob každému v spravedlnosti udělováno býti, a zřízení zemské v své celosti a dokonalosti bez umenšení zůstávati má. Dáleji také že budou moci stavové pod obojí jako i stavové pod jednou kostely a školy na

statcích svých toliko dědičných a svobodných, totiž na zámcích, tvrzech, v městech, v městečkách i vesnicech svobodně a bez překážky stavěti. Však proto staří kostelové pod jednou a pod obojí v tom spůsobu, jak zřízení zemské vyměřuje, bez přerušení zůstávati i také v kostelích oltářové, obrazové, ornáty i jiné kostelní ceremonie a ozdoby zanechány a takové beze všeho pohoršení zachovány býti mají. 1609

Také že nemá žádná strana druhé v užívání náboženství překážek činiti, ji haněti aneb na potupu jedni druhých, jakž zřízení zemské ukazuje, lehčiti, jakož také lidé poddaní od nižádného k víře nuceni aby nebývali.

Co se akademie a konsistoře dotýče, tu že J. M. C. v moci své a v tom spůsobu, jak nyní jest, zůstavovati ráčí. Z strany pak notule majestatu od stavův J. M. C. podané, když tato odpověd J. M. slovo od slova do sněmu vepsána a relací J. M. jakožto krále českého a zřízením zemským potvrzena, nad to výše i sněm do desk zemských vložen bude: že neráčí J. M. toho uznávati, aby jim mimo to jaký majestat v příčině náboženství dávati potřebí bylo. Dáleji co se defensí tkne, že ráčí při předešlé resolucí stavům dané toho zůstavovati. Však že proti tomu býti neráčí, aby vedlé proposicí sněmovní a uznalé potřeby spolu s stavy o jistou defensí namluviti se míti neráčil.

Poněvadž pak J. M. C. v ponížených žádostech všech tří stavův, jak se svrchu píše, ráčil jest té tak milostivé naděje k nim, věrným, milým poddaným svým, býti, že ve všem tom, čímž J. M. jakožto králi českému a pánu jich nejmilostivějšímu příkladem předkův svých jakožto vrchnosti od p. Boha sobě vystavené zavázáni jsou, a v čemž sou se víc než jednou J. M. ohlásili, věrní, poslušní poddaní budou a zůstanou; pročež že přitom toho opět od nich na konec žádati ráčí, aby již bez dalších odkladův k uvažování poslušnému a účinlivému na místě postavení proposicí J. M. C. přistoupili.

Což že J. M. C. věrným stavům pod obojí za milostivou a konečnou resolucí v známost uvésti poručiti ráčil, zůstávaje jim všelikou císařskou milostí ve všem dobrém nakloněn. —

Ale stavové pod obojí uznavše túž resolucí býti hrubě nedostatečnou k dostatečnému ujištění jich v tom artikuli hlavním před tak obmyslnými a mocnými jejich nepřátely, nevidělo se jim žádnou měrou na ni obvyknouti a pro ni od nařízené defensí v čem nejmenším upustiti; nýbrž učinivše o to mezi sebou dotaz, podali proti ní císaři nížepsanou protestací a omluvu svou:

„Nejmilostivější císaři a pane náš! Pánu Bohu a V. C. Msti. buď požalováno, že sme se proti naději naší a jistému koneč-

1609 nému nás ubezpečení s takovou zarmoucenou resolucí nám v sobotu pominulou do sněmu odeslanou potkali, v kteréž netoliko to opatření v náboženství našem pod obojí, kteréhož sme V. C. M. vedlé těch milostivých V. C. M. zámluv v přípisu tolikéž i přímluvy vzáctné podali, se nám nečiní, ale ani žádné odpovědi nám se na to nedává a příčiny, proč bychom takového slušného a spravedlivého opatření, kteréž jak V. C. M. i jednomu každému beze vší škody a ublížení jest, užíti nemohli, neoznamuje: nýbrž na konec V. C. M. v tom se vyjevovati ráčí, že toho při předešlém spůsobu, jak za času V. C. M., též za kralování pana otce a p. děda V. C. M., též stavův snešení léta 1608 a předešlých všech jiných z strany náboženství vyšlých resolucích zůstavovati ráčíte.

Ježto stavové předešle na takových resolucích, do nichž na vyprázdnění dobrého svědomí našeho mnoho škodného doloženo jest, přestati nemohli, a na jaké nebezpečenství naše je býti poznávali, to jsou nejednou V. C. M. svými poníženými a poddanými spisy přednášeli a dostatečnými průvody prokázali. I poněvadž nám k té resoluci pro mnohé příčiny přistoupiti možné není, a V. C. M. ste nás předešle sněmem léta 1608 držaným v tom docela opatřiti a ubezpečiti ráčili, že ten artikul o náboženství při druhém sněmě na místě postaven a zavřín býti má, s tím jistým doložením, aby mezi tím se všech tří stavův království českého pod obojí též i pod jednou jedenkaždý, žádného nevymiňujíc, též i lidé poddaní při náboženství křesťanském od nižádného člověka světského ani duchovního žádným spůsobem a poručením utiskováni a sužováni nebyli, ale své náboženství svobodně provozovati mohli, též i s lidmi poddanými, s farami, s kostely, s kollaturami i s kněžími při náboženství svém a svobodném jeho provozování zcela a zouplna bez přerušení zanecháni byli; a chtělali by jedna i druhá strana k tomu při sněmě co promlouvati, že na vůli míti budou, avšak s tím doložením, což by proti milostivé resoluci V. C. M. skrze nejv. purkrabího Pražského straně pod obojí učiněné nebylo; o tom však stavův snešení při druhém sněmě, léta 1609 ke středě po sv. Pavla na víru křesťanskou obrácení rozepsaném, nebylo nic přede vším jiným na místě postaveno, ani od strany pod jednou nic proti našim spisům hojným, dostatečným a mocným důvodům, proč bychom při žádosti naší slušně zůstaveni býti neměli, předkládáno a mluveno, nýbrž sme za deset neděl zde s velikou škodou a outratou naší zdržováni, bez vyřízení téhož artikule, když ste nás dále slyšeti, od nás nic oustně ani v spisu přijímati chtíti neráčili, ale sněm zdáti ste poručiti ráčili —: za těmi příčinami slušnými musili sme

pro opatření V. C. M., nás a této milé vlasti jistý den k uvažování hotovosti sobě na rathouze Nového města Pražského jmenovati. Od kteréhožto potom jsme k milostivému V. C. M. zalíbení dobrovolně upustili, protože ste nás jistým mandatem, s radou a uvážením nejv. úřed. a soud. zemských a rad svých vyšlým, v tom docela ujistiti a se zakázati ráčili, rozepsavše sněm nový k neděli Křížové, že ten artikul o náboženství k zavření, na místě a konci postavení do proposicí sněmovní položiti, a kterak bychom my všickni i jeden každý obzvláštně, jak strana pod jednou tak- pod obojí, a kteříž k té konfessí české se přiznáváme, náboženství bez překážek a outiskův všechněch lidí duchovních nebo světských vykonávati mohli, nás v tom náležitě opatřiti chtíti ráčíte. 1609

Proti kterémužto mandatu i předešlému sněmu v tom zase nejednou jsou se nám překážky dály, týž sněm k zrušení přivozován, a ne od jedněch, aby se stavové pod obojí na ten sněm nebezpečili, a že zrušen bude, dosti tuze a ostře promlouváno a skutkem prokazováno bylo; až teď i takový milostivý a spravedlivý mandat a slavná V. C. M. připověd skrze zlé rady a nepokojné lidi k zrušení přiveden býti chce.

Neb v této resolucí V. C. M., očekávavše my při tomto sněmě opět čtyry neděle na potvrzení toho artikule o náboženství a té konfessi české, nižádné zmínky o tom není učiněno; než na předešlý spůsob (kterýž jak nám vysoce těžký, a na vyprázdnění dobrého svědomí, jmena a svobody křesťanské, na zhajování volného pánu Bohu sloužení, pohřbů, zvonění, oddavkův, bránění kostelův a škol stavění se vztahoval, to jsme prvé V. C. M. u velikém počtu týchž stížností v známost uvedli) nám ukázáno jest.

Před kterýmižto útisky a příkořími my k též konfessí se hlásající stavové podlé téhož sněmu a mandatu V. C. M. nejsme nic, leč těmi resolucemi všemi, na nichž sme nikda nepřestávali a přestati nemůžeme, opatřeni v tom, abychom náboženství své křesťanské volně provozovati, kněžstvo jak české tak německé vedlé též konfessí říditi dáti a řízené na kollatury naše dosazovati, při konsistoři a akademii Pražské zůstaveni býti, ji v moci a opatrování našem míti, školy a kostely stavěti a ve všem zároveň jak strana pod jednou svobodně, tak i my náboženství své provozovati mohli, povolení a potvrzení jsme nedosáhli. Čímž předešlý sněm, obzvláštně pak nadepsaný mandat V. C. M., na kterýž jsme se dokonce ubezpečili a na časy budoucí ubezpečujeme, až i zřízení zemské na nás se vztahující, jako i slavná assekurací cís. Maximiliana oustní k zrušení přivésti se usiluje. Čehož sme se nikoli nenadáli, abychom věrnými a poddanými službami

1609 našimi toho se dosloužiti měli, a čeho sou nám předešlí předkové naši dochovali, toho užíti neměli; kdež my s dobrým svým svědomím od naší pobožné a křestanské žádosti, majíce ji od V. C. M. k vyplnění připověděnou, upustiti a sebe z zřízení zemského, z sněmův předešlých a z mandatu dotčeného vyvésti dáti nijakž nemůžeme.

Protož vedlé předešlé naší protestací V. C. M. oustně i v spisu učiněné před V. C. M. poníženě a poddaně se ohlašujeme, že toho všeho při předešlém sněmu léta 1608, též před tím 1575 a při témž mandatu vůbec vyšlém zůstavujeme, toho se držeti, náboženství své pokojně vedlé též konfessí vykonávati, a jestli že by nám kdo v tom překážeti, odpírati, útisky a příkoří činiti chtěl, tomu se hájiti chceme.

Z kterýchžto příčin i jiných velikých, nevyhnutedlných, právě přinucených potřeb (zvláště vidouc, jak některé zlé rady k tomu, aby toto království ku pádu přivedli a slova V. C. M. v nic obrátili, směřují) z povinností svých pro ochranu předně V. C. M., též také manželek, dítek a statečků našich i této milé vlasti naší na uvážení hotovosti a defensí, vidouc, an vůkol všudy jiní se hotoví, a nechtíce se toho dočekati, abychom podobně, jako roku minulého škody nenabyté skrze nenadálé vojsko nepocítili, jsme nastoupili a jisté snešení mezi sebou učinili: jak by ste V. C. M. i my také před všelikým nebezpečenstvím proti jednomu každému (V. C. M. samu osobu vyhražujíce), kdožby V. C. M. neb nám škoditi i tomu, aby V. C. M. na obecném sněmu s námi se všemi třemi stavy zavřením a zámluvám skrze výš dotčený mandat k nám pronešeným a stalým zadosti činiti ráčil, mocí překážeti, nás v našem náboženství pod obojí utiskovati aneb proti týmž sněmům a mandatům V. C. M. i našim předešlým nejedněm zjevným ohlašováním k jakému dalšímu jednání a na proposicí sněmovní nastupování nutiti aneb na nás bez vůle naší cokoli sněmovati chtěl, — přichraněni býti mohli.

Čehož všeho stojíce všickni za jednoho a jeden za všecky věrně a upřímě zastávati, chrániti, obhajovati a k tomu, abychom předešlých sněmův, zřízení zemského, mandatu V. C. M. a volného, svobodného pánu Bohu bez útiskův sloužení užíti mohli, s pomocí boží do přemožení hrdel i statkův našich tak, jakž sme sobě pod ztracením poctivosti v tom věrní a upřímí dokonce zůstati připověděli, přivésti chceme. Což poněvadž sme dobrým úmyslem pro ochranu V. C. M. a zachování naší milé vlasti na sněmu obecném a svobodném podlé svobod našich učinili, jsme k V. C. M. té ponížené naděje, že tuto péči naši, o V. C. M. a vlast naši a nejpředněji o spa-

sení duší našich učiněnou, milostivě přijíti a nás při ní zůstaviti ráčíte.“ — 1609

Od té chvíle zhostili se stavové pod obojí jednání sněmovního na hradě Pražském a obrali sobě k opatrování defensí zemské a náboženství svého místo na Staroměstském rathouze, kamž direktoři každodenně se scházívali a drživali radu svou. Čeládka pak jejich dobře vyrystovaná držela silnou stráž bedlivě na rynku okolo rathouzu. V tom jednoho dne dostal se mezi ně z pouhé všetečnosti jeden mnich, zda by co nového zaslechnouti a vyzvěděti mohl; ale rejthaři přivítali ho tak milostivě, že kdyby byl jim z rukou nevyvázl a neskryl se v kterémsi domě nejbližším, byl by s těžkostí za živa puštěn.

V tutúž dobu stavové přivedše sobě ku paměti mnohé provinění Jiřího Heideliusa, císařského rychtáře Staroměstského, jak netoliko stavy vyšší, nadav jim kobylek, těžce zhaněl, ale i v tomto celém jednání sněmovním, kde mohl jaké protimyslnosti všechněm evangelikům prokazoval: z těch příčin snesvše se všickni na tom společně, vyhlásili jej vůbec za šelmu a zrádce svého i vlasti jich milé. Zůstali také na tom tehdáž s vyslanými knížat a stavův slezských (což i náležitě sobě stvrdili): přišloli by na koho koli z nich jaké nebezpečné protivenství za příčinou náboženství jich, aby jedni druhých radou dobrou i pomocí skutečnou neopouštěli, nejdříve s tisícem koní a jedním regimentem pěchoty; pakliby další potřeba toho ukazovala, tedy s duplovaným počtem lidu a naposledy se vší mocí a silou. Pročež hned na to hrabě z Turnu, general-lajtnant polní, shledal stavům v městech Pražských tiše beze všeho bubnování 1500 koní a 3000 pěších, kteréž i zmustroval. S dalším pak verbuňkem nechtěli direktorové příliš pospíchati, měvše učiněné sobě zakázání od císaře skrze nejv. úřed. a soudce zemské pod jednou, že se s nimi chce o ten artikul o náboženství neprodleně a milostivě urovnati, proti čemuž oni ani stavové nikda nebyli.

Proto však opatrnosti a hotovosti vojenské z rukou sobě vydříti nedali; až naposledy, když předtím zlí a neupřímí rádcové pod zástěrou a jmenem císařským při tom sněmě velmi obmyslně s týmiž stavy pod obojí zacházeli a toliko slibnými slovy na pobřislích zavěšenými ukojiti je chtěli, teprva kdys a kdys, s velikou prací, s nemenší obtížností a s vynaložením na to několikráte sto tisíců (mimo to, co potomně obzvláště císaři po dosažení nížepsaného majestatu na dokázání k němu poddané vděčnosti od nich bylo svoleno i odvedeno, což vyneslo na hotově do 965000 kp. miš. podlé sbírek sněmov. 1596 léta svolených) v dosti prodlouženém času

1609 jsou sobě takový majestat od krále pána svého, jakž málo níženji se oznámí, vyjednali a k rukám svým odeslaný měli.

8. červc. Dříve pak, nežli toho dosáhli, přišla do direkcí 8. d. července odpověď od stavův markrabství moravského, 1. d. července psaná, kterouž vyslaní jich dodali v hodinu 10. na půl orloji.

A byla čtena vůbec na rathouze Staroměstském, svědčící od kardinala biskupa Olomúckého, hejtmana a jiných pánův, prelatův, rytířstva i vyslaných z měst J. M. K. všech čtyr stavův téhož markrabství, nyní při sněmě obecném v městě Olomúci shromážděných, k urozenému pánu panu, pánům, rytířům, Pražanům, horníkům a vyslaným z jiných měst J. M. C., všem třem stavům král. čes., tělo krev p. Ježíše Krista pod obojí přijímajícím a nyní při sněmě obecném na hradě Pražském pospolu shromážděným, pánům panům ujcům, švakrům, strýcům, bratřím a přátelům jich zvláště milým.

V té předně pozdravení přátelské a služby své povolné s vinšováním na p. Bohu zdraví dobrého a prodloužilého a při něm požehnání svatého a jiných všech dobrých věcí vzkazovali jim. Za tím oznamovali, že psaní jich, pod datum na hradě Pražském při sněmě obecném 23. d. června léta přítomného od nich odeslané, jest jim všem čtyrem stavům, tolikéž při sněmě obecném v městě Olomúci v přítomnosti nejjasnějšího knížete a pána pana Matiáše II., uherského krále voleného, čekance království českého, arciknížete rakouského a markrabí moravského, pána jejich milostivého, pospolu shromážděným, od Diviše Lacemboka, Slavaty z Chlumu a z Košmberka a na Košmberce, Myslibora Hamzy, Bočka z Záběhlic a na Hořověvsi, Joachima z Těchenic a Jiříka Štejka z Lukonos, vyslaných jich dodáno. Kterémužto psaní, co v sobě obsahuje a zavírá, a čeho při nich vyhledávají, jak z přečtení zjevného tak i z oustního přednešení již připomenutých vyslaných že jsou obšírně vyrozuměli a na ně jim z společného jich snešení tuto odpověď přátelskou dávají:

Předně: že velmi tomu neradi jsou, že mezi stavy v království českém ty věci z strany náboženství tak dlouho na nedorozumění a odpořích zůstávají a ještě až posavad k žádnému mírnému konci přivedeny nejsou; anobrž že by byli stavové markrabství moravského toho mnohem vděčnější, aby p. Bůh všemohoucí, co nejspíše možné, to upokojiti, vše mezi nimi obojího náboženství stavy lásku, svornost, pokoj a nejlepší srozumění spůsobiti a vzdělávati, a všelijaké zlé, nešťastné a nebezpečné věci od nich jakožto jejich milých bratří, strýců, ujců, švakrů a přátel daleko vzdáliti ráčil, jakož pak že jiné naděje ku p. Bohu nejsou, nežli že ta věc skrze do-

brotivost J. M. C., pána jich všech nejmilostivějšího, a prozře- 1609
tedlností stavův brzy a neprodleně spokojena a k místu i dobrému cíli přivedena bude.

Co se pak žádosti jejich dotýče, jestliže by stavy markrabství moravského jaká jiná zpráva o stavích král. českého mimo tu, kterouž jim jak v obšírném psaní svém, tak i skrze vyslané své činí, došla, aby k ní netoliko víry nepřikládali, nýbrž pokudž by jim jaká další potřeba nastala, a je kdo utiskovati a vlasti jich jakýmkoli spůsobem škoditi chtěl, vymínice však J. M. C. samu, proti tomu každému aby jím ku pomoci přispěli, jakž táž žádost jejich v obšírných slovích v sobě to vše lépeji obsahuje a zavírá.

I jsouce my toho dobře povědomi, že podlé starodávných smluv a závazkův, kteréž mezi slavným královstvím českým a markrabstvím moravským jakožto nejpřednějším oudem téhož království jsou, jedni druhým proti všechněm nepřátelům pomáhati a sebe nijakž ve všem slušném a spravedlivém neopouštěti máme; ano také ačkoliv od J. M. C. správy a poddanosti vedlé jiné smlouvy propuštěni jsou stavové markrabství moravského, však od stavův a od království českého jakožto koruny, k níž od dávných a mnohých let jsouce připojeni, nikoli jsou se neodtrhli, nýbrž dle té smlouvy, kteráž teprv roku pominulého mezi nimi obapolně učiněna jest, to vše znovu a dostatečně obnovené a vysvětlené jest, čím jedni druhým povinni býti mají: protož poněvadž toho v psaní svém zřetedlně dokládají, že takové pomoci žádání proti J. M. C. králi a pánu jich nejmilostivějšímu není a nikterakž býti nemá, že nejsou od toho, znajíce se tím povinni býti, aby stavům král. čes. pod obojí proti nepřátelům vlasti jich (od kterýchž však pán Bůh je dobrotivě uchovati ráčí) podlé možnosti své a týchž smluv a obzvláště té, kteráž minulého roku v Čechách učiněna jest, na pomoc přispěti neměli; načež se cele bezpečiti mohou.

Avšak že jich podlé toho bratrsky, strýcovsky, ujcovsky, švakrovsky, služebně a přátelsky žádají, anobrž tu celou nepochybnou naději k nim mají: jestliže by se kdy na ně, Moravany, jaké nebezpečenství (čehož je pán Bůh milostivěj uchovej!) uvalilo, a jaká potřeba toho jim také kdy nastala, že jich tolikéž pomocmi svými jim povinnými opouštěti neráčí. A poněvadž jsou sobě J. M. K. pána jich milostivého za čekance král. čes. volili a tak, neuchovalli by p. Bůh od smrti J. M. C., za budoucího krále a pána svého přijali (o kterémž stavové markrab. moravského vědí, že stavům pod obojí a tak všemu král. čes., anobrž všem obyvatelům jeho vší milostí a láskou nakloněn býti ráčí), že za jiné nemají, aniž tomu jináč

1609 rozumějí, než že také osobu J. M. K. podlé osoby J. M. C. ve všem tom vymiňují, čehož jestliže se nestalo, aby se stalo, za to že stavy pod obojí žádají.

Proti tomu že Moravané před stavy pod obojí se zřetedlně ohlašují, že oni J. M. K. pána svého milostivého v té příčině vymiňují a vyhražují. A to že jsou jich k přátelské a bratrské odpovědi dle jednomyslného snešení svého po výš jmenovaných vyslaných jejich tejna učiniti nechtěli, vinšujíce jim od pána Boha vždycky na všem dobře a štastně se míti. —

11. čvc. Když pak jedenáctého dne července měl býti týž majestat odevzdán stavům pod obojí od nejv. úřed. a soudců zemských na místě císařském, a direktorové vyslali k nim na hrad Pražský proň jisté osoby, kteréž by jej přijali od nich v soudnici; tedy nejv. purkrabě přednesl jim jej spečetěný sice pečetí velikou v zlaté bulli vytisknutou, ale toliko s samým podpisem císařským a nového sekretáře Pavla Michny, kterýž jen den předtím dosedl k povinnosti na místo sekretáře Jana Menzle, tchána svého, jenž před některým málo dnem vzal odpuštění od úřadu svého sekretářského, snad pro tu jedinkou příčinu, aby stavům téhož majestatu podepsati nemusil. Podpis pak nejv. kancléře, jakž obyčejná forma a stylus kancelářský to sebou přináší, nespatřoval se při něm.

Z té příčiny vyslaní nechtěli ho přijíti k sobě, ale vyhledávali toho, aby se v něm i nejv. kancléř vlastní rukou dle povinnosti své a notule kanceláře královské solenniter podepsal; poněvadž snad budoucně mohla by jej strana odporná v tom štráfovati a za nepořádný a neplatný naříkati. Ale nejvyšší kancléř jedno pro své katolické svědomí, druhé z veliké nenávisti a zlosti, kterouž k stavům a k náboženství pod obojí zapálen byl, žádnou měrou nechtěl k tomu povoliti a jmena svého dostaviti v něm; pročež vyslaní domlouvali se o to tuze na nejv. purkrabího, aby on to náležitě opatřiti a ještě toho dne dokonale podepsaný do pěti hodin po polední na půl orloji do rukou jejich odvésti hleděl. Že však to nemohlo býti toho dne vykonáno, jakkoli vyslaní od šesté hodiny až do deváté večerní naň v soudnici očekávali; i musili s tím býti spokojeni, když jim toho nejv. úřed. a soud. zemští odložili až do rána k hodině sedmé, aby se mezi ně najíti dali, že vždy ňák tomu nedostatku bude zpomoženo.

Což když se stalo, naposledy zůstáno na tom mezi direktory a nejv. úředníky a soudci zemskými pod jednou: když nejv. kancléř uznává sebe za nehodného, aby takovou milost císařskou, stavům pod obojí prokázanou, podepsati měl, tedy aby místo něho Adam z Šternberka, nejv. purkrabě Pražský, jmeno a titul svůj vlastní rukou dostavil. K čemuž on přivolil

hotově, a v tom spůsobu a formuli jej vyslaným pánům v moc uvedl, kteříž s náramnou radostí přivezli jej do direkcí na Staroměstský rathouz a ukazovali jednomu každému, kdokoli ze stavův pod obojí jej spatřiti žádal. Potom pak ve středu, den sv. Maří Magdaleny, vložili jej sobě stavové na zvláštní relací sněmovní do desk zemských. 1609

Hodnověrný výpis ho odeslal mi do města Žatce můj milý otec, Adam Skála ze Zhoře, registrator desk zemských, pod pečetmi Zachariáše Káby z Rybňan, místosudího, a Bohuslava z Michalovic, místopísaře král. českého, v sobotu po památce proměnění Krista pána na hoře Tábor, vše léta tohoto 1609; a on pro svou památku vlastní rukou také vepsal jej do kvaternu desk zemských trhového stříbrného pod lit. N 14 relací krále J. M., pánův J. M. a vladyk plného soudu zemského stříbrného, v středu den sv. Maří Magdaleny pod literou L. 1.*)

Téhož dne, totiž ve čtvrtek po sv. Prokopu, jenž byl 9. d. měs. července, stavové pod jednou i pod obojí učinili mezi sebou jisté porovnání přátelské bez ublížení majestatu, jak by se z strany náboženství obojího k sobě vespolek chovati měli, kteréž potom netoliko ve dsky zemské do téhož kvaternu trhového stříbrného léta přítomného, v sobotu po sv. Jiljí, pod literou O 9 vloženo, ale také i do kněh nových konsistorských, jež sobě stavové pod obojí založili, na listu 31. vepsáno jest slovo od slova takto:

Co se toho artikule o náboženství, kterýž na milostivou žádost J. M. C. jakožto krále českého při sněmě, léta 1608 v pondělí po neděli Exaudi držaném, až do druhého sněmu k dalšímu všech těch věcí zavírání odložen byl, dotýče: poněvadž jest J. M. C. týž artikul se všemi třemi stavy tohoto království na tomto sněmě zavříti a straně pod obojí tělo a krev p. Ježíše Kr. přijímající majestatem svým královským, aby své náboženství podlé konfessí české J. M. C. podané a svého mezi sebou učiněného snešení a porovnání volně a svobodně beze vší překážky provozovati mohli, jisté opatření učiniti, též konsistoř dolejší a akademii Pražskou s jejím příslušenstvím jim stavům pod obojí v moc a opatrování jich dáti ráčil, jakž týž majestat na zvláštní relací sněmovní ve dsky zemské vložený to v sobě šíře obsahuje a zavírá; toho se při témž majestatu a opatření zouplna zůstavuje. A jakož jsou se strana pod jednou s osobami od stavův pod obojí volenými o to

*) Tento majestat Rudolfa II., v díle Skálově slovo od slova položený, nalézá se v II. Apologii stavův čes. z r. 1618; v nově pak jest otištěn v spise „Vymožení cís. Rudolfa majestatu atd.“ od Malého r. 1862. P. Red.

1609 namluvili a snesli, že stavové pod obojí ji, stranu pod jednou, při jejich kostelích, službách božích, ceremoniích, kollaturách, klášteřích, kollejích, výsadách, nadáních, desátcích, platích, případnostech, důchodích: starobylých řádích bez proměny v náboženství jich zcela a zouplna, nečiníce jim v tom žádných příkoří a překážek: tak i strana pod jednou je, stranu pod obojí, při jich kostelích, jakž která strana čeho až posavad v držení jest, zůstaviti chtějí a mají.

Též jestliže by J. M. C. jakožto král český na panstvích svých aneb kdo z vyšších stavův, buď pod jednou neb pod obojí, ráčil chtíti nebo chtěli pro sebe neb lidi poddané své na faru a kollaturu svou kněze pod obojí takového, kterýž by od arcibiskupa Praž. na kněžství svěcen byl, vzíti, aby to učiniti moci ráčil a mohl. Však co se měst Pražských i jiných v tomto království dotýče, poněvadž jsou obce všech tří měst Pražských i kněžstvo jich, jako i jiná města ve velikém počtu k týmž stavům pod obojí a k té konfessí přistoupili a se v tom ve všem tím řádem, kterýž mezi nimi, stranou pod obojí, podlé též konfessí jest a nebo ještě nařízen bude, říditi chtějí; z té příčiny, aby potom v kterékoli obci anebo osadě žádných roztržek neb hádek nebylo, na tom jsou se mezi sebou namluvili: jestliže by se v které obci neb osadě ještě kdo nalezl, že by se chtěl spravovati knězem takovým pod obojí, kterýž by od arcibiskupa Pražského a ne podlé dotčené konfessí české svěcen byl, aby takový každý mohl, nečině však v té obci neb osadě ani v té konsistoři, od J. M. C. stavům pod obojí v moc dané, žádné překážky neb roztržitosti, se, kdež se mu koli viděti bude, k takovému knězi od arcibiskupa Praž. svěcenému obrátiti a služeb církevních od něho užívati.

Item, co se pochovávání mrtvých těl a zvonění tkne, že jinak se ti, kdož pod obojí jsou, při kostelích a farách pod jednou, jako i ti, kdož pod jednou jsou, při kostelích a farách pod obojí pochovávati nemají, leč s volí a vědomím kollatora neb správcův duchovních té fary. Než jestliže by k faře té, kteráž jest pod jednou, náleželi lidé, kteříž jsou pod obojí, a k té faře desátky neb jakékoli platy dávali, tehdy mají se bez zvláštního povolení téhož kollatora tu pochovati; jako i z druhé strany, jestli že by k faře té, kteráž jest pod obojí, náleželi lidé, kteříž jsou pod jednou, a desátky neb jakékoli platy k ní dávali, mají se také bez zvláštního povolení téhož kollatora tu pochovávati. Pakli by který kollator neb kdokoli jiný pochovávání těl mrtvých bránil; tedy nebudou povinni těch desátků neb jakýchkoli jiných platů více dávati, nýbrž

vrchnost jich může je k jiné faře, kde se jim líbiti bude, 1609
obrátiti i tu je pochovávati dáti.

V kterých pak místech nebo městech, buď královských, králové Její Msti neb na panstvích J. M. C. ti, kdož pod obojí jsou, svých vlastních kostelův neb pohřbův, ani společných s stranou pod jednou neměli, ti vedlé znění výš dotčeného majestatu sobě kostely a chrámy k službám božím vystavěti jako i místa ku pohřbům svým vzdělati moci budou. A pokudž by již prvé před tímto snešením kdo s kým o jakou kollaturu před pořádným soudem tohoto království rozepři zašlou měl, kteráž by na právním rozeznání zůstávala, v tom strany právního rozeznání očekávati mají. Však ti nebo ten, kdož by se na druhém jakých kollatur nebo far dosouditi chtěli nebo chtěl, nemají a nemá se držiteli v tu faru neb kollaturu vkládati, leč by mu prvé soudem přisouzena byla; jakž též snešení jich obou stran plněji svědčí.

I poněvadž výš dotčený majestat, od J. M. C. straně pod obojí daný, proti tomu jich z obou stran společnému snešení, a zase toto snešení proti témuž majestatu nečelí, a takové opatření jedné kterékoliv strany smyslu pravého opatření strany druhé neruší; protož J. M. C. je, stranu pod jednou, netoliko při tom opatření, kteréž jim také výš dotčeným majestatem učiněno jest, ale i při tomto výš dotčeném porovnání ve všem zouplna, tak že jakož týž majestat tomuto snešení, tak i toto snešení tomu majestatu v ničemž na škodu není a býti nemá, zůstavovati a k tomu milostivě povolovati ráči, aby jakož dotčeného majestatu tak i toho artikule sněmovního výpis straně pod jednou i také často dotčené straně pod obojí pod pečetí zemskou tohoto království od desk zemských vydán byl. Kteréžto porovnání stran obou stvrzeno jest také podpisy vlastních rukou předně nejv. úřed. a soudců zemských král. českého a direktorův, od stavův pod obojí při sněmě obecném nařízených, přitom i drahně osob z obce všech tří stavův, kteříž jsou se jedni na místě vší strany pod jednou a druzí na místě vší strany pod obojí v témž porovnání podepsali, jichžto všech jmena jak v originalu tak také i ve dskách zemských snad ještě do dnešního dne se nalézti moci budou. —

Zatím hned obrali sobě stavové pod obojí kostel u sv. Kříže v Starém městě Pražském blíže židovského města ležící, aby se v něm kázání slova božího i jiné církevní služby jazykem německým konaly. A když první začátek jich stal
se v něm 12. d. července, sešlo se k nim několik tisíc lidu 12.čvc.
a sezpívali nejdříve drahně žalmův s jinými písněmi duchovními, nemějše za jiné, než že po zpívání i kázání ňaké toho dne následovati bude. Ale bylo oznámeno celému shromáždění

19 skrze zvláštní osobu, že takového kázání z jistých příčin odkládá se až, dáli pán Bůh, do téhodne nejprvé příštího.

Což jezuity a jiné papeženské kněžstvo mrzelo převelice. Za tou příčinou nařídili sobě v Praze modlení za 40 hodin proto, aby p. Bůh víru jejich římskou v celosti před tak škodlivým předsevzetím kacířův chrániti, je pak vyhladiti ráčil. Pater pak Andreas, kazatel jezuitský, kázal patrně, že v království českém z strany náboženství čím dále, tím vždycky hůřeji díti se počíná, a nákvasa kacířská den po dni vzrost a posilu svou béře; pročež že se obává za sebe, aby mu někdo z nich nějaké vlaské nebo španělské polívky nedodal, čímž by jedno neposlední světlo neb svíce římské církve zhaslo, napomínaje přitom posluchačův svých, aby horlivi byli při tom nařízeném modlení a litaniích obecných.

čvc. Na druhý den 13. d. července císař dal přibíti na hradě Pražském mandat, dávaje ním na vědomí všechněm vůbec a jednomu každému obzvláštně ze všech tří stavův a obyvatelův král. čes., z jakých příčin a jaký majestat dal jest stavům pod obojí na svobodné nábožentví jich provozování, pročež vědouce všickni o takové jeho zvláštní milosti, aby se podlé ní jedni k druhým pokojně chovati hleděli.

čvc. Na den pak rozeslání apoštolův Páně t. j. 15. d. července stalo se první kázání evangelické v kostele u sv. Kříže v jazyku německém, k němuž sešlo se tak veliké množství lidu, že mu týž kostel nepostačoval. A v následujících dvou dnech drželi stavové pod obojí slepé mustruňky s lidem svým.

Téhož téhodne nejv. úředníci a soudcové zemští s radami královskými pod jednou zasedli na žádost knížat a stavův slezských, kteříž vyhledávali podobného opatření při císaři v příčině náboženství evangelického, podavše mu také notule majestatu, jak by mínili býti v něm zjištěni. A poněvadž potom povoláni byli do té rady i direktorové defensí, od stavův pod obojí nařízení, tou příčinou vyslaní Slezákův měli dobrou naději, že přímluvou tou věc jejich bude na dobré a vinšované míře postavena. A za tou také příčinou direktoři prodlévali s rozpuštěním lidu svého služebného, až by nejdříve i Slezáci opatření svého náležitého dosáhli.

čvc. Brzo potom, totiž 21. d. července, shledavše se direktoři a jistý počet osob z stavův pod obojí s nejv. úředníky a soudci zemskými pod jednou v soudnici, dali v ní publikovati vůbec jak majestat císařský tak i to porovnání mezi stranou obojí a jedno i druhé do desk zemských podlé společného snešení vložiti a vepsati. —

Okolo toho času přijel do Prahy slavně Kristian kníže z Anhaltu, vyslán byv s jinými mnohými vzácnými osobami

od kurfirštův, knížat a stavův říše evangelických, aby císaři 1609
jmenem a na místě jejich při vyžádané audiencí nížepsané punkty ve vší povinné úctivosti přednesl: 1. Aby město Donauwert z moci knížete bavorského vyňal a k předešlým svobodám města říšského zcela a zouplna navrátil. 2. Aby stížnostem jich a nepořádu při udílení jim práva a spravedlnosti v potřebách jich důležitých již jednou za dosti učinil a jim ve všem tom slušnou nápravu prokázal. 3. Aby vyslaných jejich bezpotřebně na patrnou škodu a skrácení principalův při dvoře svém meškati a zdržovati nedopouštěl. 4. Aby radám svým dvorským mnohem šetrněji s osobami a processi jich právními, nežli se to až dosavad zřetedlně dálo, zacházeti poručil a dotčenou radu rovným počtem hodných evangelických osob jako i katolikův osadil a budoucně osazovati nařídil. Pokudž by pak kurfiršti, knížata a stavové evangeličtí byli v této slušné žádosti a stížnostech svých oslyšáni, že by musili pomysliti na jiné prostředky, jak by sobě z těch nepořádů, zmatků a obstížností dokonale pomoci a takové násilí, kteréž se jim pod titulem a jmenem J. M. C. a pořádu práva od rady jeho dvorské neukrytě děje, radou dobrou a samým skutkem s sebe svrhnouti mohli pro utvrzení pokoje obecného a vyvarování se dokonalé zkázy a potlačení osob, důstojností i svobod jich starobylých. —

Stavové také pod obojí král. českého přednesli stížnosti své na mnoho množství arších sepsané 30. d. července v sněmě 30. čvc.
nejv. úřed. a soud. zemským, aby v nich slušné nápravy dosáhli. Mezitím davše lid svůj služebný u Rokycan zmustrovati, kterýž Plzenským, proto že s stavy držeti nechtěli, nemalé škody na gruntech jich zdělal, avšak zase od lidu jejich byl z částky přeplašen; čím dále tím veřejněji poručili v kostelích Pražských slovo boží v čistotě kázati a majestat císařský s obyčejnou slavností po jistých osobách na Karlštein dovézti a k jiným privilegiím zemským přiložiti. A poněvadž papeženci nemohli předešle převálčiti stavův pod obojí, jak sice toho celého oumyslu byli, pročež nyní pokoušeli se o to při stavích, aby je aspoň od Slezákův odtrhli.

Vyslavše mezi direktory jmenem císařským landhrabě z Lichtenburku, zda by mohl je namluviti na to, aby od toho sjednocení s knížaty a stavy slezskými učiněného dobrovolně upustili a lid svůj vojenský kvitovali. Načež dána jim zase odpověď: Poněvadž dotčené sjednocení nezáleží na dvou neb třech osobách, ale že jsou je zavřeli mezi sebou všickni tři stavové pod obojí král. českého s knížaty a stavy slezskými, a to ne na rok nebo na dva, ale na budoucí a ustavičné časy; z té příčiny že jim direktorům bez dovolení všechněch tří

1609 stavův není slušné ani možné, aby sami o své ujmě v něco toho vydati se měli. A přes to byť i to krásně v moci jich stálo, tedy nežli by k tomu povolili, že by raději hrdla i statky své při tom vynaložiti a ztratiti chtěli.

Na ráno dodána supplikací ponížená císaři a stavům od mnichův řeholy Augustinové, kteříž v hrabství Kladském bydleli. Ti vyhledávali toho na obé: poněvadž jezuiti na onen čas připravili je o jeden jich neposlední klášter, aby byli k tomu od císaře i od stavův skutečně přidržáni, aby jim ho zase se vším k němu příslušenstvím a zvolí neprodleně postoupili.

V tutúž dobu nejv. purkrabě Pražský přednesl stavům pod obojí mínění a přímluvu císařskou takovou:

Poněvadž mohl by někdo budoucně stavy pod obojí v tom divně štráfovati, jako by snad příliš příkře a náhle se beze všeho právního processu a rozeznání uspíšili na hejtmana hradu Pražského Moše*) a na Jiřího Heideliusa, rychtáře jeho v Starém městě Pražském, kteréž při tom sněmu přítomném za šelmy a zrádce vůbec vyhlásili; pročež že by se vidělo císaři za dobré, aby jim oboum soud zvláštní osadili šesti osobami pod obojí a šesti pod jednou, kteréž by do té věci a přečinění jich s zvláštní bedlivostí nahledly a potom podlé uznání spravedlivého náležitým ortelem právním oba dva podělily.

Ale stavům nevidělo se povoliti k tomu podání z příčiny té: že předsevzetí a činové jich neslušní a nechvalitební, jichž jsou se po ten čas veškeren proti stavům pod obojí dopustili, byli by nazbyt patrní a zjevní, tak že není potřebí proti nim žádných delších průvodův a rozsudkův právních užívati, žádajíce císaře, aby se takových osob lehkých víceji ujímati a milosti své císařské a královské účastné činiti neráčil, jako ani nejvyššího kancléře, jehož oni v té povinnosti vzácné pro vysoce důležité příčiny déleji trpěti nemohou, jakžkoli vždy císař držel nad ním velmi tuze ruku ochrannou. Při čemž naposledy předce bylo zůstaveno, že on v tom úřadu proti vší vůli stavův setrval.

Při začátku měs. září vyslaní z knížectví slezských, napracovavše se do vole za příčinou osvobození jim náboženství jich evangelického příkladem stavův král. českého, naposledy
20.srp. předce obdrželi na císaři takový majestat 20. d. srpna daný a přitom tyto níženapsané svobody:

I. Co se dotýkalo úřadu nejvyššího hejtmanství nebo místodržícího českého krále v knížectvích slezských, jakož jest od mnoha let až do přítomné chvíle týž úřad býval svěřován

---

*) Bylli hejtman! Pozn. Skálovo.

osobám duchovním; protož že císař jakožto český král činí 1609
knížatům a stavům v tom tu zvláštní milost, aby již potud více toho se nedálo, a dotčený úřad vrchního hejtmanství zemského nyní ani na budoucí věčné časy neosazoval se žádnou osobou duchovní, ale toliko samými lidmi hodnými stavu politického a obzvláštně osobami knížecími. A na to hned obrán k tomu úřadu Karel kníže Minsterberské.

II. Aby po vykročení z toho světa prostředkem časné smrti nynějšího biskupa Vratislavského, Karla arciknížete rakouského, žádný cizozemec, leč rozený Slezák anebo Čech, na dotčené biskupství v kapitole Vratislavské volen ani dosazován nebýval; a to právo aby na časy budoucí a ustavičné mocně a pevně trvalo.

Zaplativše dotčené milosti s majestatem dosti draze, nebo svolili mezi sebou císaři sbírku, kteráž vynesla mu do 300000 tolarů širokých.

V tom direktorové čeští neuznavše toho býti další potřebu důležitou, aby tak mnoho lidu nájemného chovati měli, zaplatili tisíci reitharův, jenž okolo Slaného leželi, a rozpustili je.

A jakož jsou stavové pod obojí málo předtím porovnali se přátelsky s stavy pod jednou o všecka nedorozumění z strany náboženství obojího, tak také totéž učinili i sami mezi sebou 28. zář.
v pondělí na den památný sv. Václava, dědice českého, nížepsaným spůsobem:

„Jakož jest nejjasnější kníže a pán, Rudolf II., z boží milosti volený římský císař a český král, pán náš nejmilostivější na poníženou a poddanou prosbu naši i také na vzácné a znamenité za nás k J. M. C. učiněné přímluvy nám všem sjednoceným stavům tohoto království pod obojí majestatem svým císařským a královským k tomu milostivě povoliti, moc a právo dáti ráčil, abychom my dotčení sjednocení stavové pod obojí, jak stav panský, rytířský, tak i Pražané, horníci a jiná města s lidmi poddanými svými a summou všickni, kteří se koli k dotčené konfessí české, někdy slavné a svaté paměti cís. Maximilianovi při sněmu obecném léta 1575 a nyní znovu J. M. C. podané, přiznali a přiznáváme, žádného nevymiňujíce, náboženství své křesťanské pod obojí podlé též konfessí a našeho mezi sebou učiněného porovnání a sjednocení volně a svobodně všudy a na všelikém místě provozovati, při víře a náboženství, též i při kněžstvu našem a řádu církevním, kterýž mezi námi jest anebo od nás nařízen bude, pokojně zanecháni býti, i také chrámy a kostely k boží službě, jako i školy pro vyučování mládeže bez překážky každého člověka vystavěti dáti mohli; kompaktaty pak již prvé na

1609 sněmu obecném léta 1567 minulými a z privilegium zem. i jinde vypuštěnými že se spravovati povinni nejsme a nebudeme. A mimo to J. M. C. nám i tuto zvláštní milost učiniti a nám všem třem stavům pod obojí k též konfessí se přiznávajícím konsistoř dolejší Praž. v moc a opatrování naše zase dáti a k tomu milostivě povoliti ráčil, abychom my sjednocení stavové pod obojí touž konsistoř kněžstvem svým podlé též konfessí a snešení našeho obnoviti a též kněžstvo, jak české tak německé, podlé ní říditi dáti anebo řízené na své kollatury bez všelijaké překážky arcibiskupa Praž. anebo kohokoli jiného dosazovati, přijímati (mohli), nicméně i akademii Praž. od starodávna straně pod obojí náležející, kterouž J. M. C. nám stavům se vším jejím příslušenstvím tolikéž v moc milostivě dávati ráčí, tak abychom ji muži hodnými a učenými osazovati, dobré, chvalitebné řády nařizovati a nad tím obojím z prostředku našeho jisté osoby za defensory naříditi mohli, i s tím v témž majestatu doložením, že nás J. M. C. v tom ve všem při tom pokoji v svaté říši o náboženství, jenž religionsfrid slove, učiněném, jakožto přední oud sv. říše zůstavovati a zanechávati ráčí, jakž týž majestat J. M. C., na zvláštní relací sněmovní ve dsky zem. vložený, to vše v sobě šíř obsahuje a zavírá. To pak vše naše křesťanské sjednocení, snešení a porovnání, o kterémž se v témž majestatu častokráte zmínka činí, stalo se, jakž to všem vůbec vědomé i také J. M. C. od nás v našich ponížených spisích oznámeno jest, mezi námi, stavy pod obojí, k též konfessí české, kterouž někteří Augšpurskou jmenují, se přiznávajícími s jedné a našimi milými pány přátely, kteříž se z jednoty bratrské jmenovali a se tolikéž k též sv. víře křesťanské v též konfessí obsažené, jako i předkové jejich, přiznali a přiznávají z strany druhé. O čemž netoliko předmluva neboliž ta supplikací, kterouž jsou stavové tohoto království pod obojí léta 1575 cís. Maximilianovi při též konfessí své podali a vůbec vytisknouti dali (na kteréžto porovnání v též předmluvě obsažené i výše dotčený majestat J. M. C. zejmena se vztahuje), světle, že hned toho času léta 1575 začátek toho porovnání a sjednocení mezi námi se stal, oznamuje; ale nad to výše i nyní vyhledávajíce společně při J. M. C. výš dotčeného majestatu jsme spolu s nimi a oni spolu s námi jisté snešení a sjednocení takové učinili, že u víře sv. křesť. podlé též konfessí, kteráž léta 1575 cís. Maximilianovi i tolikéž nyní J. M. C. od nás stavův podána jest, spolu za jedno jsme a býti chceme.

Jakož pak i J. M. Cské. v našich ponížených spisích a odpověděch jsme to zjevně oznámili, co se jich dotýče, poněvadž s námi za jedno podlé též konfessí jsou, a předešle

i nyní společně žádost svou na J. M. C. sme vzložili, předkové pak jich s předky našimi a s námi srovnáni byvše k nám se přiznali a přihlasili, a že s námi a s tou konfessí, kterouž jsme J. M. C. Maxim. léta 1575, též nyní J. M. C. podali, se srovnávají, a tolikéž při též konfessí stojíce, k ní se přiznávají; k čemuž potom přistoupilo i to, že na větším díle všickni kněží Pražští, ti, kteříž jsouce pod obojí spůsobou posavad kněžství své od strany pod jednou t. j. od biskupův římských aneb arcibiskupa Pražského přijímali, již nyní sami dobrovolně k nám, sjednoceným stavům, přistoupili, k též konfessí české tolikéž se přiznali, žádajíce, abychom je k témuž připustili, nebo že oni tuž konfessí čes. za svatou, z gruntu a základu písem sv. vzatou poznávají, připovídajíce, že chtějí lidu božímu, jemuž představeni jsou neb budou, totéž učení boží v církvích křesťanských předkládati a lidské ustanovení, kteréž by bylo proti slovu božímu a též konfessí, skládati, lid z toho týmž slovem božím vyvozovati, v tom ve všem se tím řádem a slovem božím říditi a spravovati: z té příčiny rádi jsme je také k sobě připojili. 160

A poněvadž mnoho na tom záleží, aby v církvi boží mezi námi všemi sjednocenými stavy pod obojí, a to jakož mezi kněžími, správci neb služebníky církve, tak i lidmi a posluchači pravá láska a svornost zachována a ostříhána byla, a to bez dobrého řádu býti nemůže, jakž pilně duch boží tomu všecky církve sv. Kristovy napomíná řka: „Všecky věci mezi vámi se dějí počestně a podlé řádu;“ — protož jsme jakož předešle tak i nyní v tom společně my všickni nadepsaní, v víře sjednocení stavové, se snesli: co se často řečeného sjednocení našeho, nímž jsme u víře naší křesťanské za jedno učiněni, dotýče, že v tom všickni s pomocí boží k svému spasení věrně státi, pána Boha našeho nade všecko milovati, jeho sv. slovem, v též konfessí čes. obsaženým, se říditi, v lásce a milování křesťanském spolu zůstávati, sobě ve spolek ve všem dobrém nápomocni býti a sebe ochraňovati chceme a máme, abychom začínajíc zde v církvi rytéřující pána Boha oslavovati, to potom mnohem dokonaleji se vší církví zvítězilou v příbytcích nebeských činiti a všickni z milosrdenství Boha otce nebeského pro zásluhu syna jeho, pána našeho Ježíše Krista, a dobrotu Ducha sv. věčným spasením obdařeni býti mohli. A jakož předešle nemalé pohoršení a nedorozumění mezi stranami dotýkáním a haněním proti zřízení zemskému a příčinou některých nepříjemných jmen pocházelo; i aby se tomu v cestu vkročiti a to zastaviti mohlo, protož jsme se na tom snesli: poněvadž se všickni k jedné konfessí přiznáv[é] a u víře sjednoceni jsme, aby se toho více po dnešní de[n]

1609 žádného pod slušným uznalým ztrestáním nedálo, ale abychom všickni vespolek slouli a se jmenovali křesťané pod obojí, zůstávajíce spolu podlé nařízení syna božího v křesťanském a bratrském milování.

Což se pak dosazování do konsistoře kněžstva a svěcení jeho dotýče, takto jsme se společně o to mezi sebou snesli a namluvili: že máme vyvoliti a vybrati z kněžstva našeho pod obojí muže pobožného, učeného, hodného, obcování šlechetného a života příkladného za administratora, k němuž jiných pět kněží též pod obojí za konsistoriany přidati a k tomu z kněží, kteříž z jednoty bratrské jmenováni byli, jednoho za staršího, který hned po administratorovi své místo míti má; a k tomu jiné dva kněží, z téhož kněžstva a od téhož kněžstva volené, dosaditi. A týž administrator s týmiž všemi kněžími i také spolu se třími osobami z professorův akademie Pražské, kteříž do též konsistoře dosazeni budou, mají společně v konsistoři Pražské sedati, soudy o manželstvo a jiné duchovní věci také společně konati, jakž potomně jim na to jistá instrukcí, vedlé čeho říditi se a spravovati povinni budou, vydána býti má.

Však co se svěcení kněžstva dotýče, v tom tento řád zachován býti má: Aby administrator sám spolu s svým kněžstvem do též konsistoře dosazeným mládence a osoby ty, kteříž by od kollatorů svých ze všech stavův povoláni a k tomu spůsobeni byli, vedlé té konfessí české od J. M. C. nám potvrzené examinoval, na učení i obcování jejich se vyptával a ty, kteříž by k správě a úřadu téhož administratora příslušeli, na kněžství světil a na ně ruce vzkládal, na kteréž také i týž starší ruce vzkládati má. A kdož by toho ze všech tří stavův král. českého na témž administratorovi a jeho kněžstvu požádal, aby jemu aneb jim kněze z svého řádu a svěcení na kollaturu a faru jeho nebo jich dosadil, má to učiniti, v čemž jemu týž často psaný starší žádné překážky činiti nemá.

Týž pak administrator žádnému ze všech tří stavův na jich kollatury bez vůle a vědomí jich žádného kněze dosazovati a zase vyzdvihovati a v jich kněžstvu, kteréž by kdo na svých kollaturách měl neb budoucně míti chtěl, žádné překážky činiti nemá.

Naproti tomu také týž starší, kněžstvo, kteříž se z jednoty bratrské jmenovali, s jiným svým kněžstvem má ty osoby v řádu a v straně jich, kteříž by se na kněžstvo oddávali a k tomu od nich za hodné a spůsobné uznáni byli, že se učení toho v též konf. čes. obsaženého drží a přídržeti stále chtějí, examinovati a je spůsobem a řádem mezi nimi zvyklým na kněžství ordinovati a posvěcovati, ruce na ně i

týž svrchu psaný administrator vzkládati má. Takové pak 1609
kněžstvo svěcení svého týž starší s radou kněžstva svého z řádu svého na fary a kollatury, kdož by ho za to požádal, anebo oni toho potřebu mezi posluchači uznali, dosazovati má. V čemž jemu tolikéž týž administrator, a tak oba sobě aneb jedni druhým žádné překážky činiti nemá a nemají nižádným spůsobem, ale každý při svých řádích a ceremoniích i spůsobích zůstávati a k svatému sebe milování, v lásce a věrnosti mezi sebou přebývání sobě společně podlé povinnosti, kteráž jim na to vydána býti má, sloužiti mají jakožto ti, kteříž k jedné víře a konfessí české od J. M. C. nám majestatem potvrzené se přiznávají a v tom sjednoceni jsou. Pročež pro řády a ceremonie, též pro kázeň a tvrdší disciplinu, kteráž by při kterémkoli tom kněžstvu se nacházela, potupování a zlehčování jedněch i druhých díti se nemá. To pak kněžstvo prvé svěcené aneb, které by ještě v říši neb kdekoli jinde svěceno bylo a v tomto království slovem božím posluhovati chtělo, má se před administratorem a konsistoří postaviti, k té konfessí české se přiznati, a že učení tomu v též konfessí obsaženému vyučovati a při ní státi, svornost i lásku a poslušenství zachovati chce, připověděti má. A administrator bude povinen, je do kněh konsistorských zapsati, v čemž jemu jistý řád od pánův defensorův vydán a nařízen býti má.

Toho všeho pro budoucí věčnou pamět my s počátku psaní všickni tři stavové sjednocení, pod obojí přijímající, nyní při tomto sněmu obecném přítomní i na místě nepřítomných jsme tyto nadepsané artikule rukami svými vlastními podepsali, je do kněh konsistoře naší vepsati poručili. Stalo se dne i léta svrchu psaného.“ —

Když pak císař Rudolf, opatřiv sjednocené stavy pod obojí dostatečným majestatem svým při náboženství a konfessí jich české, zase proti tomu při týchž stavích, aby od té defensí, verbování lidu jízdného i pěšího a tak celé direkcí osob k ní volených a dalšího všeho processu upustili, milostivě vyhledávati poručil, a že stavy při náboženství jich, též při tom majestatu jim daném a všech privilegiích, svobodách, právích a zřízení zem. proti všelijakým nebezpečenstvím a proti tomu každému, duchovnímu neb světskému člověku, kdožby jim buď sám od osoby své neb skrze lidi jakýmkoli vymyšleným spůsobem v čemkoli škoditi, ublížiti neb se nad nimi vymstívati chtěl, sám zastávati, chrániti, vedlé zřízení zemského obhajovati chtíti ráčí, milostivě se zakázal: pročež na takové jeho snažné vyhledávání a poručení dotčení všickni tři stavové pod obojí jsou od též defensí, direkcí, verbování a chování téhož lidu vojenského upustili a ven z země jej vypravili.

1609 Císař pak proti tomu je, stavy pod obojí, kteříž jsou tuž defensí zvolili, takto s jistým uvážením nejv. úřed. a soud. zemských a rad svých královských, též všech tří stavův pod jednou snešením a zůstáním opatřil, ujistil a ubezpečil:

Předně že jim všem třem stavům pod obojí a k té konfessí se přiznávajícím společně i žádnému z nich obzvláštně, jako i osobám od nich k spravování též nařízené defensí voleným a zmocněným, též ani těm, kteříž jsou se koli v té defensí buď vojenským neb jakýmkoli jiným spůsobem potřebovati dali, toho ničehož, co jest koliv od týchž stavův pod obojí pod touž nařízenou defensí pro ten artikul o náboženství učiněno a zavříno, žádnou nemilostí, nelibostí zpomínati a žádnému světskému nebo duchovnímu člověku, jakž jmenem svým císařským tak i jich čímkoli vlastním, zjevně ani tajně, nyni i na věčné časy, nad nimi se proto vymstívati, řečí neb skutkem na dobrých jich pověstech, životích, statcích, manželkách, dítkách v jakýchkoli vymyšlených příčinách a věcech škoditi, a summou v ničemž tom, což se nařízené a konané defensí, a cožkoli do zavření tohoto sněmu pošlo, dotýče, žádnými půhony, obeslaními, sroceními, poručeními ztěžovati, příkoří činiti ani žádného lidu vojenského ku pomstě do kohokoli a pod jakoukoli barvou, formou a předestřenou příčinou, jak by to lest lidská vymysliti a vystihnouti mohla, bez vědomí a vůle vší země najímati, verbovati a jeho chovati dopouštěti chtíti a míti neráčí. Nebo že J. M. C. s týmiž stavy pod obojí, jakožto věrnými poslušnými poddanými svými, pod milostivou ochranu J. M., ke všem řádům, právům, svobodám, privilegiím tohoto král. i také zřízení zemskému přináležejícími, ve všem dobře a milostivě spokojen býti ráčí. A jestliže by se kdokoli proti tomu J. M. C. milostivému opatření čeho toho, jakž se svrchu píše, dopustil; tedy má tím vším spůsobem to vzněšeno, předse vzato i souzeno býti, tak jakž ten artikul o moci defensorům nad konsistoří a akademií Pražskou, též o soudu z strany případných věcí o nátiscích pro náboženství (též jak se ten soud držeti, a kdo jeho soudcové býti mají) mezi jinými do snešení sněmu tohoto položený, to v sobě šířeji obsahuje a zavírá.

Když tedy ty všecky věci stavův pod obojí byly na tak dobré a bezpečné míře i ujištěním náboženství jich postaveny; byla vůbec naděje pevná a neomylná, že žádný tak snadně se o to nepokusí, aby to, co jsou obojí stavové král. českého pod obojí i pod jednou společně na sněmu obecném, jakž se nadpisuje, s svým zdravým rozmyslem za právo ustanovili, i

král jich jim toho všeho znamenitě potvrdil, rušiti, zřízením 1609
obecným pohrdnouti a tudy důstojnost královskou potupiti směl.

Však s tím se vším předce našly se osoby, kteréž je stavy v té naději náramně zmýlily, a to přede všemi titíž, o nichž svrchu nejednou zmínka učiněna jest, totiž platní nástrojové jezuitští. Z nichž někteří hned z počátku jak dotčeného majestatu královského a porovnání obecného, též amnestie anebo opatření stavův pod obojí proti té defensí podepsati, tak ani když ve dsky zemské kladeno bylo, podlé jiných stavův z obojí strany k relací sněmovní, jakž za řád a právo jest, přiznati se nechtěli, totiž: nejv. kancléř, tehdejší sekretář Mencl, Slavata a Smečanský. A tudy patrně na sobě znáti dali, že týž majestat, dotčené porovnání skrze své praktiky k zrušení přivésti v úmyslu mají, i na to se všelijak vynasnažovati budou, jakž toho sami jezuiti — jimiž jsou se oni také tehdáž, že jim k tomu neradí, vymlouvali — dotvrzovali, když na mnoha místech v utrhavých spisích svých psáti směli, jako by ten majestat proto nedostatečný býti měl, že ode všech, jimžto náleželo, podepsán není.

Což když stavové znamenali, také hned tehdáž tu na sněmě v přítomnosti jejich zjevnou protestací proti osobám jich složili spůsobem tímto.

Když zajisté vyslaní stavův pod obojí pro tuž amnestii na hrad Pražský k nejv. úřed. a soudcům zemským pod jednou přinesli ji s sebou 6. d. října na rathouz Starého města 6. říjn.
Praž. mezi stavy, oznámili jim podlé toho toto: že byvši táž amnestie od císaře, od landkraběte z Lichtenburku, od nejv. purkrabího, od Ferdinanda z Donína, nejv. sudího dvorského, od nejv. písaře, od Tyburcího Ždárského, od Jana Lukavského podepsána, že jsou ji nejv. kancléř, Vilím Slavata a Jaroslav z Martinic podepsati nechtěli, zastírajíce se opět, že toho s svým dobrým svědomím učiniti nemohou. Což uslyšavši obec všech tří stavův pod obojí, k víře nepodobné, jaké o to veliké reptání bylo. A protož sstoupivše se v hromadu do kola, dali toto skrze Přecha z Hodějova promluviti k direktorům: Ač jsou na žádost nejv. kancléře již toho při tom zůstaviti chtěli, aby kancléřem zůstal: však poněvadž se spolu s těmi dvěma osobami již právě za zjevného nepřítele všem stavům pod obojí staví, tak že co král stavům odpustil a je na budoucí časy v tom věčně opatřil, tomu tyto tři osoby, nechtíce se podepsati, místa nedávají, a tak za zjevné nepřátely, když by jen jakou příčinu měli, jakž proti této amnestii, takž proti majestatu i proti stavům pod obojí se vystavují, a tou měrou že by ani kancléř jich nechtěl v spravedlnostech jejich, ani tito soudcové zemští fedrovati (neb že by se vždy-

1609 cky zastírali tím svým svědomím, chtíce lepšího svědomí býti, nežli král pán náš a jiní, kteříž vedlé krále tu amnestii podepsali), k tomu také že stavové pod obojí nevědí, jak bezpečně svá privilegia, na ně se vztahující, Vilímovi Slavatovi, nemohouce již jemu věřiti, na Karlštein k schování dáti; a protož aby tyto osoby jmenované ze všech úřadův shozeny a do žádných více dávány nebyly; — žádajíce, aby to císaři k vlastním uším předneseno bylo.

Nad to výše, nemajíce dosti na té žádosti, direktorům předložené, dotčení stavové pod obojí v sobotu 17. d. října
17. říj. ve velikém počtu dali se do sněmu najíti, a tu z společného snešení všech tří stavův skrze Václava z Budova učiněna dotázka na Viléma Slavatu, purkrabí Karlšteinského, a Jaroslava Bořitu z Martinic, soudci zemského: Proč jsou se v té amnestii, v níž se J. M. C. a nejv. úřed. a soud. zemští pod jednou podepsali, také nepodepsali; nebo že ta věc k politickému pokoji, svornosti a lásce se nevztahuje? Kteroužto amnestii že ne proto jsou stavové pod obojí při císaři vyhledávali, jako by něco proti němu při tomto sněmě prohřešili — čehož aby jich Bůh na věky ostříhal! —; nýbrž že toho vyhledávají, co by předně ke cti a slávě boží, též k šťastnému nad nimi J. M. C. panování a k svornosti i lásce mezi stranou pod jednou a pod obojí sloužilo, a také proto za tuto amnestii prosili, aby po časích nepokojní lidé upřímé toto stavův mínění jináč, než samo v sobě jest, nevykládali.

Načež odpověď od Viléma Slavaty i na místě Jaroslava z Martinic tato dána: Že tyto politické věci z duchovních pocházejí, pročež že nenáleží světským lidem jakožto laikům o nich jaký soud vynášeti; a tomu že oni věří, že víra jest dar boží, kteréž žádný druhému dáti nemůže, a k níž žádný také nucen býti nemá. Však co by svornosti a lásce sloužilo, k tomu že i oni také všelijak nápomocni býti chtějí. Než aby se podepsali, že toho při sobě a při své víře najíti nemohou.

Což přeslyševše stavové, dali jim skrze Budovce zase tuto odpověd:

Že Slavata a z Martinic sami svou řečí se porážejí. Nebo když praví, že světští lidé nemají o duchovních věcech souditi, a že víra jest dar boží, víru že žádný druhému dáti nemůž', ani jiného k ní nutiti nemá, nýbrž raději k tomu každý, co by k svornosti, lásce a pokoji sloužilo, napomáhati povinen jest; proti tomu tedy, což i nyní od nich mluveno jest, tím nepodepsáním svým že jsou učinili a to proto, že ta amnestie, od J. M. C. a nejv. úřed. a soud. zemských podepsaná, původ svůj má z majestatu a toho porovnání mezi

stranou pod jednou a pod obojí, což obě zapovídá, o víře 1609
světským lidem jaký soud vynášeti, ovšem pak k víře, jenž jest dar boží, koho nutiti, nýbrž k svornosti a lásce napomáhati.

A v tom politickém spůsobu tomu všemu že tito dva páni se zjevně na odpor stavějí a sobě v tom nějaké lepší svědomí — an se tu k žádné víře nenutí, ale při svobodném přemilostivém J. M. C. opatrování a při svobodách král. českého i nyní od J. M. C. udělených se zůstavují — nežli J. M. C., též jiní nejv. úředníci a soudcové zem. připisovati chtějí. A že jsou toho dokázali i při tom, když nechtěli býti při relací, když se majestat J. M. C. stavům pod obojí daný, též to porovnání mezi stranou pod jednou a pod obojí do desk zem. kladlo. Kudyž stavové pod obojí na toto myšlení přicházejí, že, co na nich dvou jest, když se podepsati nechtěli, by rádi chtěli všecko toto svaté mezi stranou pod jednou a pod obojí porovnání a předně ten majestat zrušiti a zkaziti, kudyž také že se sami za zjevné nepřátely straně pod obojí vystavují. A protož že všickni tři stavové pod obojí ráčí tuto zjevnou protestací na tomto obecném sněmě činiti, přišloli by kdy k tomu (čeho Bože ostřez!), že by se někdo nebo někteří proti majestatu straně pod obojí od J. M. C. danému a proti tomu porovnání postavovati chtěli; tehdy že by se k těmto osobám, kteréž se těch podpisův a amnestií zbraňovaly a relacím se přiznati nechtěly, jakožto k nepřátelům svornosti a pokoje hleděti musilo, poněvadž více svůj respekt k dalekému přespolnímu kněžstvu, též k jiným potentatům a cizím národům mají, nežli k J. M. C. králi svému, své milé vlasti a k českému národu.

K tomu také, jakž jest na tom zůstáno, kdyby mezi stranou pod jednou a pod obojí v případných věcech jaké nedorozumění bylo a jedné straně od druhé skrácení se dálo, aby 12 soudců pod jednou a 12 pod obojí k rozeznání té pře zvoleno bylo, že v počtu těch soudcův tito, kteříž jsou nepodepsáni, trpíni býti nemají. —

Po té řeči promluvil z Budova k nejv. soudci zemskému, Adamovi mladšímu z Waldšteina, k Janovi Zbyňkovi Zajícovi z Hasenburku a ku Purkhartovi Točníkovi, podkomořímu král. českého, aby nebyvše předešle při tom podpisování přítomni, také se do té amnestie podepsali. Načež nejv. sudí dal za odpověď, aby ho pán Bůh uchoval, aby v tom jaké rozmýšlení míti měl, a tu co na urážku jeho dobrého svědomí býti mělo, jako i J. M. C. a jiní nejv. úředníci a soudcové zem. že jsou totéž s dobrým svědomím učiniti ráčili. Na ten spůsob i jiní mluvili.

Potom Budovec nejv. úřed. a soud. zemským poděkování učinil, kteří jsou se v též amnestii podepsali a podepsati uvolili.

1609 A Vilém Slavata s Jaroslavem z Martinic žádali při svém ohlášení zůstaveni býti. Stavové pak skrze Budovce učinili také ohlášení, že toho též při své odpovědi zůstavují. *)

1610.

1610 Až posavad ten hlavní sněm v království českém, od císaře Rudolfa všechněm třem stavům z velikých a vysoce důležitých příčin rozepsaný, trval, byv držán u veliké stavův roztržitosti od pondělího po neděli Rogationum v létu pominulém a zavřín teprva roku tohoto v outerý masopustní, t. j. plných 10 měsíců a den. Na němž naposledy snesl se císař Rudolf jakožto český král s stavy téhož království o mnohé artikule platné, předně svobody náboženství a potom i jiných věcí obecných se dotýkající, z nichž tuto jen některé hlavnější vyznamenám.

I. Co se artikule o náboženství, stavům evangelickým na svobodě zanechaném, dotýče, pro kterýž ten sněm od císaře rozepsán byl, ten se zanechával zcela a zouplna při majestatu, týmž stavům roku pominulého odvedeném a společném strany pod obojí a pod jednou porovnání, což obé na zvláštní relaci sněmovní ve dsky zemské vloženo jest.

II. Jakož jest císař týmž majestatem svým všem třem stavům pod obojí, ku konfessí české se přiznávajícím mezi jinými artikuli k tomu povolil, aby sobě na konsistoř svou a akademii Pražskou z prostředku svého jisté defensory nařídití mohli, jakž týž majestat to vše v sobě šířeji obsahuje a zavírá; i na tom se císař s stavy snesl: Předně, že též všickni tři stavové pod obojí budou moci týmž defensorům tu moc dáti, aby na všecko, což se náboženství jich, též opatrování konsistoře a akademie tkne, dobrý pozor měli, a bylali by kdy jaká potřeba mezi nimi, stranou pod obojí, samými co nařizovati, pokojiti neb k nápravě přivozovati, to aby beze vší překážky, nezaneprázňujíc tím krále, činili; a bylali by toho jaká důležitější potřeba, k tomu i nejv. úředníky a soudce zemské a rady soudu dvorského a komorního, též jiné královské rady toliko pod obojí, a k tomu z každého kraje do šesti osob z obce ze všech tří stavův pod obojí v rovném počtu k uvážení a na místě postavení týchž věcí do měst Pražských

---

*) Sem přináleží ještě drahně ostatních příběhů, při témž hlavním sněmě až do jeho zavření stalých, jichž sem však na ten čas žádného hodnověrného poznamenání dosáhnouti nemohl. Poz. Skálovo.

povolali a s nimi to k nápravě přivedli. Pakli by ani v tom 1610
počtu nemohli sami čeho toho vyříditi, aby tu věc až tehdáž k nejprv příštímu obecnému sněmu odložili a při témž sněmě sami mezi sebou s větším počtem obce uvažovali a zavírali. V čemž se jim ani od krále ani od strany pod jednou žádná překážka činiti nemá. Při tom však uvažování aby táž strana *pod obojí* nic neřídila a nevážila proti králi nebo straně pod jednou, anebo proti majestatu jí danému a porovnání stran.

Než jestliže by mezi stranou pod jednou a pod obojí o věci případné, náboženství jich se dotýkající, jaký spor vznikl, tak že by strana stranu neb osoba osobu duchovní neb světskou pro náboženství haněla a potupovala, aneb jeden druhému desátky a platy k faře jeho spravedlivě náležející zdržoval, v faru a kollaturu jeho se vkládal, anebo při provozování jeho náboženství jakoukoli překážku neb utiskování proti majestatu a porovnání mezi stranama činil; aby takové útisky a odpory případné nebylo potřebí vždycky sněmu pokládati, z té příčiny za právo ustanoveno to: aby defensorové v takových případnostech, uvážíce je nejdříve s nejv. úřed. a soud. zemskými a radami královskými, též s osobami z obce, vše pod obojí, to na císaře vznesli a za opatření žádali. A císař má ihned ty strany, jichž by se dotýkalo, na hrad Praž. do soudné světnice ode dne vznešení k šesti nedělům sročiti, relací o vedení svědkův ke dskám učiniti, o to soud pořádný osaditi dvanácti osobami pod obojí a dvanácti pod jednou, které by sobě která strana k tomu obrala. Ti pak soudcové nedadouce těm šesti nedělům projíti, aby strany vyslyšeli a spravedlivým rozsudkem je podělili. Týmž spůsobem, byloli by komu z osob pod jednou v čem ublíženo, aby se strany k sobě chovaly. A jeden každý, buď z duchovních nebo z světských lidí, bude povinen k takovému soudu státi a na nálezu jeho poslušně přestati. Kdo by pak nechtěl, k takovému každému má být hledíno, jakž zřízení zemské D 49 vyměřuje. K tomu soudu osoby prvé přísežné aby žádné nové povinnosti nečinily kromě osob jiných z obce. Však při tom soudu, kdy by koli držán byl, soudcové toho šetřiti mají, aby nic takového nezavírali a nevypovídali, což by v čem nejmenším proti majestatu a v něm obsaženému sjednocení ani proti porovnání stran čelilo, jakž táž klausule majestatu to vše v sobě šířeji obsahuje a zavírá.

III. Jakž jsou toho obyvatelé hrabství Kladského a kraje Loketského pod obojí při králi českém ve vší poníženosti vyhledávali, poněvadž k tomu království náležejí a všech pomocí i kontribucí, což se kdy s kommissary snesou, volně odvozují, aby jim v tom artikuli o náboženství podobné opa-

1610 tření, jakéhož jsou stavové pod obojí od císaře majestatem dosáhli, učiněno bylo, žádajíce přitom stavův k němu za přímluvu: i prohlídaje císař milostivě k takové jich ponížené žádosti a poddané přímluvě, snesl se na tom se všemi stavy a k tomu povolil, aby tíž obyvatelé nynější, i budoucí jich v tom artikuli, co se provozování svobodného náboženství jich křesťanského pod obojí dotýče, tolikéž toho všeho, což se v tom majestatu obsahuje, zcela a zouplna účastni beze všech překážek a útiskův býti mohli a byli. Však oni také budou povinni k straně pod jednou a zase strana pod jednou k nim ve všem se tak zachovati, jakž dotčený majestat i také porovnání mezi stranama to ukazuje.

IV. Z strany dosazování na arcibiskupství Pražské toho při artikuli minulého léta 1608 nařízeném se zůstavuje. Též co se dosazování osob na opatství, proboštství a jiné úřady duchovní dotýče, na takové aby před jinými všemi Čechové dosazováni bývali, a na to obzvláštní pozor jmín byl, odkud by konfirmací osob na opatství a proboštství i jiné úřady duchovní vycházely.

V. Kdež jsou také na císaře stavové poníženou žádost vznesli, co se dispensací manželstva v zapověděných stupních dotýče; poněvadž pánem Bohem zapovědíno jest, aby se krev krve nedotýkala, o to takové snešení sněmovní se stalo: jestli by se toho který pod jednou v stupních příbuzenství, od církve sv. katolické římské zapověděných, bez jisté dispensací svatosti papežské dopustil a sobě tak blízkou přítelkyni vzal, aby byl na plný soud zemský větší o to obeslán, a več by mu to soud obrátil, toho aby očekával. Dále, poněvadž jsou stavové pod obojí sami se o to mezi sebou snesli, jestliže by se který z nich čeho tomu podobného dočinil a přítelkyni svou blízkou v stupních od konsistoře jejich zapověděných za manželku pojal, aby též na plném soudu zemském větším z toho odpovídal.

VI. A jakož někteří z stavův pod obojí v tom rozmýšlení mají, blahoslavené matce boží a všem svatým přísahy vykonávati, jest na tom zůstáno: že každý ze všech tří stavův i také lidé poddaní téhož království při všech a všelijakých přísahách mají to na dobré a svobodné vůli míti, ji tak činiti, jakž do zřízení zem. položena jest. Však komuž by se to k obtížení svědomí jeho býti zdálo, nemá žádný k též přísaze nucen býti, ale místo toho každý bude moci volně a svobodně takovou přísahu vší sv. blahoslavené Trojici učiniti, což jedné ani druhé straně k ujmě spravedlivosti býti nemá.

VII. Jestliže by kdo ze všech tří stavův král. českého kollatury a fary své buď arcibiskupu Pražskému, hořejší kon-

sistoři i také jezuitům neb administratorovi dolejší konsistoře 1610
chtěl zapsati, v moc a opatrování jich uvésti, to každý z nich, jak pod jednou tak i pod obojí, má míti na dobré a svobodné vůli své, to učiniti a tuž kollaturu anebo faru svou zapsati a poručiti, komukoli se líbiti bude. A takové zapisování do desk zemských týchž kollatur, far i škol s jich příslušenstvím nemá býti žádnému při dskách žádným vymyšleným spůsobem zhajováno, ale strana pod obojí s stranou pod jednou v tom rovnosti jednostejné užíti má.

Týmž spůsobem, kdo by koli z stavův pod jednou neb pod obojí kšaftem svým, na list mocný královský aneb dskami zemskými, též na výminku hlavního kšaftu učiněným, co na hotových penězích, klenotech, svršcích a nábytcích k kterému záduší, kostelu, faře, škole, též špitálu a na jiné milosrdné skutky, nicméně na vychování kněží, žákovstva a cvičení mládeže liternímu umění jaké vydávání na penězích z důchodův statku svého odkázal a nařídil: to každý podlé své dobré a svobodné vůle učiniti moci bude, a to své místo, průchod, moc a právo míti má. Takoví pak kšaftové a dání mají obojí straně, kteráž by tak co o svém náboženství nařídila, beze vší odpornosti i všech a všelijakých postranních výkladův každého duchovního neb světského člověka ve dsky zemské kladeni a vpisováni býti; a úředníci Pražští menší desk zemských je přijímati a bez dotazování neb vznášení toho jinam je v též desky zemské i hned, jak by ke dskám přinešeni byli, vpisovati poroučeti mají. A chtělli by kdo takovým kšaftům právně odpírati, to aby každý teprva po vepsání ho ve dsky zemské učiniti mohl.

VIII. Co se jezuitův dotýče, na tom se také všickni tři stavové s králem snesli: že tíž patres jezuitové, jak v městech Pražských tak i jiní, kteříž jaké kolleje neb školy v král. českém mají a drží, císaře i budoucích králův českých pod ochranou, poněvadž fundatorem jest, zůstávati mají, a z týchž statkův pozemských, kteréž nyní drží a za summu 12700 kop míšen. koupili, aneb které by ještě do summy ostatní 17300 kop. míš., poněvadž předešle před sněmem léta 1608 držaném od císaře povolení mají, koupili, oni *patres jesuitae* práva obhajovati, kontribucí a jiné všecky pomoci nynějším i budoucími sněmy svolené z týchž statkův pozemských zároveň s jinými osobami duchovními vyplňovati povinni býti mají. Týmž spůsobem i akademie Pražská pod obojí též se říditi při statcích svých pozemských povinna bude.

A pokudž by již prvé před tímto snešením kdo s kým o jakou kollaturu před pořádným soudem král. českého roze-

1610 při zašlou měl, kteráž by na právním rozeznání zůstávala, v tom strany právního rozeznání očekávati mají. Však ti nebo ten, kdož by se na druhém jakých kollatur neb far dosouditi chtěli, nemají se držiteli v tu faru vkládati, leč by jim prvé soudem přisouzena byla, vše bez pohoršeni a ujmy porovnání mezi stranama stalého. A již po dnešní den jak jezuitové tak ani akademie Pražská pod obojí víceji žádných statkův pozemských, manských, zápisných, v král. českém ležících, bez povolení krále českého a stavův na sněmě obecním kupovati, směnou, odkazy ani žádným jiným vymyšleným spůsobem dědičně statkův pozemských v držení a v užívání vcházeti nemají.

Však kdož by koli na hotových penězích, aneb což by mu z statkův pozemských vydáváno býti mělo, odkázati chtěl, toho jak jezuiti tak i akademie Pražská i jiné školy král. českého užiti slušně a těch pokut, buď kšaftem, zápisem neb dáním nařízených, beze vší překážky dosáhnouti mají. Nic méně jestli by buď jezuiti nebo akademie komu z obyvatelův král. českého peníze hotové půjčiti chtěli, to učiniti a ujištění dskami zem. pod plat jistý na statku pozemském přijímati mohou. A když by koli dlužník jich jezuitům nebo akademii rok napřed věděti dal; že budou povinni summu svou i s platy zadržalými od něho přijíti a zápis jeho zase z desk propustiti. Než což by víceji domů neb gruntův městských neb k šosu náležejících budoucně tíž jezuiti skupovati chtěli, kteréž by k kolleji nepřipojili, z těch aby kontribucí a sbírky jako Pražané a jiná města platiti povinni byli.

IX. Jakož se tu zhusta nachází, že kněží strany obojí lidi poddané cizopanské, obojího pohlaví, kteří od svých pánův z služeb i z gruntův utíkají, aneb jedni druhé vyluzují a ukrádají, bez vůle a vědomosti vrchností jich k manželství proti předešlým zápovědem oddávají, skrze což mnozí neřádové, zaneprázdnění a nesnáze povstávají; protož se takové oddavky bez dovolení pánův a vrchností všem kněžím vesměs zapovídají. Pakli by se toho kdo z nich dopustil, tedy aby týž kněz každý tomu pánu, jehož kmetičnu nebo člověka poddaného oddal, padesáte kp. g. čes. propadl, z kteréžto pokuty bude moci býti pohnán před úředníky Pražské menší desk zemských do soudu zemského menšího; a dopustilli by se toho po druhé, aby sto, pakli po třetí, tedy 150 kp. gr. čes. propadl. Nemohlli by pak s tu pokutu peněžitou býti, aby přestoupení svého vězením za půl léta po nejprv, po druhé za celý rok a po třetí za půl druhého léta odbýval, a to u vězení kněžském arcibiskupa nebo administratora Praž., pod čí by správu přináležel; a bez vůle a vědomí pána toho,

kdož by na něm pokutu obdržel, nemá dříve vyjití toho času 1610
téhož vězení prost býti. A nedrželli by arcibiskup neb administrator nad tímto nařízením sněmovním ruky ochranné, tedy stavové při druhém sněmě měli by příčinu to jinak přísněji opatřiti.

X. Co se impressí dotýče, tu jedna i druhá strana volně užívati a buď svou vlastní míti, neb knihy i všeliké potřeby akademii a konsistoři náležité, kde se jim líbiti bude, tisknouti dáti moci budou. Však jedna proti druhé aby nic na potupu tisknouti a psáti nedávala, obzvláštně pak toho, co by v nejmenším proti králi a majestatu jeho na náboženství danému, též proti porovnání stran bylo. Pakli by kdo co toho tiskl, i ten, kdož by tisknouti dal, aby dle uznání těch 24 soudcův trestán byl; a když by kdo z strany pod jednou jakou knihu o náboženství tisknouti dáti chtěl, aby ji prvé králi a arcibiskupu přednesl. Podobně knihy strany pod obojí aby se defensorům k přehlídání podávaly.

XI. Aby original majestatu s výpisem z desk pod pečetí zemskou, porovnání stran s druhým privilegium zemským od císaře stavům z strany upuštění od pokut, od osob ze všech tří stavův k tomu sněmem volených na hrad Karlštein v pátek první v postě nejprvé příští dovezen a nazejtří to vše k jiným privilegiím zemským od nich přiloženo bylo. Osob z stavu panského voleno 10, z stavu rytířského 14 a z stavu městského 9, obojího náboženství.

XII. Úřadové zemští i jiní aby osobami obojího náboženství se osazovali nyní i od budoucích králův českých. A kdybykoli proměna z strany buď vyššího buď nižšího úředníka zemského se stala, aneb kdyby který soudce zemský z toho světa vykročil, aby král ve čtyrech nedělích pořád zběhlých na týž úřad prázdný pro dobré své i zemské osobu hodnou pod obojí dosadil a tím dále mimo ty čtyry neděle neprotahoval.

XIII. Kdybykoli které duchovní osoby koho z stavův z výplaty statkův duchovních obsílaly a těch výplat neobdržely, aneb jim obeslání zdvíženo bylo, aby také škodami osobám z stavův, jako zase jim duchovním lidem osoby ze všech tří stavův škodami, pro ty pře výplatní vzešlými, tak dobře jako po jiných výpovědech povinny byly, jedni druhé z nich obsílali, a podlé průvodův jich jim se přisuzovali.

XIV. Artikul o urážce velebnosti královské zůstaven zcela a zouplna při starodávním vyměření zřízení zemského.

XV. Jestliže by se kdy trefilo, že by synové a dcery bez vůle otcův svých ze všech tří stavův k manželství se zamlouvali, tedy kdo by se koli toho z kteréhokoli stavu dopu-

1610 stil, a maje otce živého bez jeho vůle k manželství se zamluvil, že takového manželství žádné duchovní právo stvrditi nemá. Pakli by kudy jakými obmysly k stvrzení přišli, tedy má ten syn neb dcera nápadu otcovského — ač chtělli by otec — prázen býti, a nižádným spůsobem nebude moci na ten nápad nastupovati.

XVI. Neřádové všelijací na právích duchovních i světských v městech Pražských i v jiných městech královských aby od úřadu každého města bez překážky přetrhováni, pokudž by vrchnost týchž práv sama toho časně nepřetrhovala, byli.

XVII. Všeliká vrchnost duchovní aby lidem obzvláštně svobodného a městského stavu, užívajícím statkův a gruntův pergrechtních, proti zápisům a handfeštům po své vůli odnímati, sobě přivlastňovati, ani před pořádnými dědici pod zástěrou vyjití let nápadův jejich na sebe obracovati nemohla. Kdo by se čeho toho o své ujmě dočinil, o to k němu pořádem práva zase hledíno býti má. Však do skonání té pře držitel aby při gruntu zůstaven a právem z něho vyvozován byl.

1611.

1611 Arcikníže Leopold sebral sobě již v předešlém roce v biskupství Štraspurském a Pasovském z rozličných příčin drahně lidu, kterýž s ubohými obyvateli nemilosrdně nakládal. Když tato neskrocená zběř, kteráž ležela okolo Pasova, celé to biskupství tak náramně vyhubila a vyžrala, že nebylo jí lze již déleji se v něm zdržovati; pročež dostavši díl nějaký služby své měsíčné, hnula se odtud s nejvyšším svým vůdcím Lorencem Ramé při skonání roku a podala se 19. decembru do Horních Rakous, přinutivši plavce při Dunaji, že sou ji všecku o půl noci přes Dunaj na šifích převézti musili. A tu hned zplundrovali dočista městečko Wesenufer, v němž samého vína do 30 for na díle vypili, na díle roztočili, vozy pak s sudy prázdnými popálili dočista. O čemž zvěděvše okolní sousedé, chtěli se zasekati před nimi na horách, aby k nim se dostati a podobnou měrou s nimi zacházeti nemohli. Ale byvše od chasy té uspíšeni, vol neb nevol museli ustoupiti moci jejich. Vojáci pak dostavše se do vesnic a příbytkův sedlských, všecko všudy v nich na tři míle poplundrovali, vytrávili, s ženským pak pohlavím provozovali sobě hůřeji a hanebněji, nežli jacíkoli neznabohové barbarští; a ta ukrutnost jich táhla se až k městu Linci, okolo něhož položili se všudyž po vesnicích.

Král Matiáš, zvěděv o té svévolnosti a nenadálém vpádu 1611
do jeho země lidu Pasovského, i vyzdvihl proti němu veřejnost po celých Rakousích hned při novém létě a založil jim v jistých místech pasy, aby mu hlouběji do země nemohli. V tutúž dobu učiniv psaní k stavům království českého, že nikoli tomu věřiti nemůže, aby to zbouření lidu Pasovského s volí císaře Rudolfa, bratra jeho, se díti mělo, a císař aby teprva nyní mínil bráti před sebe něco proti němu a té smlouvě, kteráž mezi nimi nedávního času náležitě a slavně stvrzena jest, s tím přitom jich napomenutím, aby stavové, pamatujíce na své závazky, v čas nastalé potřeby jemu s povinnou pomocí na hotově býti a před všelijakým násilím jej i země jeho přichraňovati hleděli.

V podobný smysl odeslal stížné psaní i k samému císaři. Mezitím pak lid ten, ležev okolo Lince až do Mauthauzu a Greinova, celého Dunaje se zmocnil, šify na něm plující plundroval, vytloukal a summou se všemi vůbec tak nekřesťansky nakládal, že srdce kamenné nad tím jich hospodařením splakati mohlo. Summa toho lidu nezbedného pokládala se vůbec na 9000 pěchoty, 3091 jízdy, jonáků branných, kromě záškodníkův a kurev 2000 osob; vozů pak a kar, na nichž loupeže své vezli, měli při sobě do 269 a koní v nich 1273.

Ale nežli odtud podál se k hranicím českým hnuli, tedy 17.led.
císař 17. dne ledna vypravil k králi Matiášovi do Vídně Jindřicha Juliusa, kníže brunšvické, a Hanuše Jiřího hrabě z Hohenzollern, presidenta říšské dvorské rady, s instrukcí a s oustním vzkázáním takovým: Předně, že císař psaní, jehož datum 29. decembru roku pominulého, od krále přijal, v kterémžto psaní chce se mu přičítati, jako by proti těm nedávním, skrze prostředkování tehdáž přítomných kurfirstův, arciknížat a knížat zavřeným smlouvám v biskupství Pasovském ležící lid válečný až posavad neabdaňkován, nýbrž proti snešení říšskému beze všeho náležitého toho vyhledávání do Horních Rakous ložírován býti měl, a tudy tím processem všecka podstata napřed dotčené smlouvy protržena by býti měla. A poněvadž J. M. C. sám to při sobě rozumně souditi moci ráčí, co by král proti tomu z přinucení činiti měl, totiž že by musel sám sebe i zemí svých hájiti a na takové budoucí záhubě, která by z toho následovala, před Bohem i vším světem žádné viny nenésti, tak jakž J. M. C. z dotčeného ostrého psaní, kteréž král v rozdílných předních místech skrze přípisy rozhlásiti, ano také i stavům král. českého a nejv. řed. a soud. zemským toho jeden přípis poslati, a jak předně jmenem svým tak také i Rakušanův vědomě válečné pomoci proti císaři žádati neopominul, tomu všemu s velikým podivením vy-

1611 rozumívá: proti tomu že císař poručil vyslaným krále tím zpraviti a upamatovati, jaké jsou v říši minulého roku rozličné a nebezpečné praktiky, ano i pozdvižení lidu potahováním po sobě velikých potentatův na světlo vycházely, tak že jest to císaři jakožto hlavě a správci císařství římského náleželo, při takových nepokojných příležitostech pro zachování jak předně pravého náboženství, tak také i obecného pokoje, ano i vlastní osoby jeho jistý počet lidu válečného verbovati dáti, jakož jest pak to jeho otcovské opatrování nemálo odporníků od jejich zlého předsevzetí odstrašilo.

Že pak to onde i onde, ano také i od vlastní osoby královské v jiný nerovný smysl vykládati se chce, a že v dotčené smlouvě císař, aby týž lid vojenský, co nejdřívěji možná, z pomezí a hranic arciknížetství rakouských sveden byl, připověděl, k tomu že se on zná; ano jest i hned na ty prostředky, odkavad by se peníze na splacení jich shledati mohly, myslil, na díle svá vlastní panství v Čechách zastavovati chtěl, naposledy i nemalou summu z svého vlastního pokladu dáti se uvolil.

A podlé toho že císař kníže brunšvické, poněvadž jest k obzvláštnímu zalíbení jeho takové abdaňkování na sebe přijal i také sám se vzácnou peněžitou pomocí dobrovolně zakázal, ku Pasovu s některými k němu přidanými radami a služebníky svými vyslal, svého strýce a syna arcikníže Leopolda, aby nadepsanému knížeti skutečnou assistencí v tom učinil a toho nápomocen byl, skrze obzvláštní psaní napomenul, obzvláštní dekreta nejvyšším správcům téhož lidu, aby poslušnost v tom zachovali, rozepsal a při knížeti brunšvickém psaním svým, aby tu věc skutečně fedroval, s pilností vyhledával, nic ovšem nepominuv, co by k abdaňkování a spokojení často psaného lidu platně sloužiti mohlo, tak že již podlé té shledané peněžité summy knížete jisté rozvržení se stalo, jakým by způsobem týž lid na díle hotovými penězi a na díle pojištěním, začež se sám kníže vlastně zapsati chtěl, spokojen býti mohl. Že pak císař, čímž mu král vytýká, k tomu stačiti nemohl, to že se nemá a nemůže vlastní osobě ani chtění jeho přičítati; než že jest císař takových podstatných a platných pomocí, kterýchž jest snad král od zemí svých dostal, užíti nemohl, a mezi tím tak prodlouženým ležením toho lidu v biskupství Pasovském že jsou řeky Inn a Dunaj tehdáž přemrzly, i také že jim všecky profianty z okolních krajin a zemí zastoupeny byly, týž lid veliký a nepravitedlný hlad snášeti musel, tak že jich mnoho mladých i starých bídně pomřelo, jakž o tom o všem kníže brunšvické králi dobrou zprávu a gruntovní vysvědčení dáti může.

A ačkoli ten lid z prvopočátku za to, aby jim panství 1611
Krumlovské postoupeno bylo, v poníženosti císaře prosil a se pod velikou pokutou zakázati, ano i sám kníže brunšvický za to rukojmím býti chtěl, že se žádnému žádné škody díti nemá; však že jsou k tomu nejv. úřed. a soud. zemští, též také ani stavové povoliti nechtěli, nýbrž se minulým snešením sněmovním tuze zastírali, a že se k tomu bez obzvláštního sněmu povoliti nemůže, císaře tím zpravili, až mezi tím a takovým velikým a nesnesitedlným hladem jest se týž lid odtud hnul a, jakž toho jich nejvyšší jistou zprávu dávají, ne teprva post factum, jakž král toho dokládá, ale prvé předtím že sou svobodného pasu a průchodu skrze země rakouské žádali. Což že jim od hejtmana zemského skrze psaní dovoleno bylo a kommissaři nařízeni, i také rukojmové za všecky škody že sou přijati byli. A poněvadž jejich průchod do Tyrolu býti měl, že jest císař ještě 1. dne měsíce ledna králi i také arciknížeti Maximilianovi a Ferdinandovi za tou příčinou psáti a k nim poslati chtěl. Item, z kterých též vysoce důležitých příčin jest kurfiršt saský sám od osoby své i také jmenem všech knížat saských toho žádal, ano k tomu i radil, aby ten lid abdaňkován nebyl, nýbrž k jiné potřebě se choval, to se z přípisu N. 4. vyrozuměti může.

A poněvadž se z těch všech předepsaných příčin to světle a patrně nachází, že v tom, co se císaři od krále aneb od Rakušanů v těch příliš kvapně rozeslaných psaních přičítá, přílišná nemírnost se zachovává a tomu všemu jiný smysl, nežli jest císař mínil, dávati chce: protož že císař toho při králi vyhledává, aby vyrozuměje této pravdivé zprávě, sám při sobě rozvážil a za jisté věřil, když toho jisté a gruntovnější zprávy vyšších potentatův, kůrfirštův a knížat říšských dojdou, že mnohem jinší soud o tom dávati budou, nežli aby se jeden i hned, nevyslyšíc jiného vysvětlení, o to pokusiti a císaři to, *jako by rušitelem té s kurfiršty, arciknížaty a knížaty učiněné smlouvy, ano také i snešení a výpovědí říšských* (ješto se v nich žádnému císaři římskému, aby lid jeho válečný svobodného pasu a průchodu skrze říši, jížto oudové i země rakouské jsou, míti neměl, nezapovídá, nýbrž raději dopouští) *býti chtěl*, připisovati, za to ho odsuzovati, sám žalobníkem i soudcím svým býti, nepřátelským během k bránění se hlásiti, pomoci vojenské v království jeho českém i také jinde proti císaři, bratru svému, hledati měl. To že by zajisté nebyl žádný pořádný a slušný process, nýbrž před Bohem i vším světem nevýmluvný, čelící proti chvalitebným pořádkům a zvláště proti tomu od cís. Ferdinanda, pána děda slavné a sv. paměti, učiněnému nařízení, kdyby se jací odporové mezi arciknížaty rakouskými

1611 zdvihli, jak by se v tom k sobě chovati měli; aniž že jest také lidu císařskému jaké místo, anobrž ani v jednu dlaň země v arciknížetství rakouském, kterou by sobě mocí přivlastnili aneb jinak co komu škoditi měli, dopuštěno a k tomu dovoleno bylo.

Že jsou pak někteří z téhož lidu proti jisté a dostatečné zápovědi, čehož císař nerad slyšel, loupili, pálili, mordovali a jinou moc provozovali, za to ti a takoví, kteří sou se toho dopouštěli, přede všemi věcmi skutečně ztrestáni a k vynahrazení skutečnému škod, nešanujíce ani život jejich, přidrženi býti mají.

A ačkoliv císař skrze na hoře dotčené, sem i tam rozprostírané nedůvodné pověsti, ano i nepřátelské pohrůžky a téměř zjevné odpovídání mimo všecku naději těžce dotknut a uražen jest, tak že by on mnohem víceji a spíšeji, nežli král, mysliti mohl a příčin k tomu dosti měl, ano i sám pán Bůh a všecken svět by jeho nepochybně v takové nevině zastati mohl: ale však poněvadž té naděje jest, že takové nesmyslné ukvapení, ne tak z bratra jeho úmyslu, nýbrž snad z jiných nepokojných, závistivých a poštívačných lidí pochází; protož že k udušení a uhašení takového již roznícenélio, a kterýž by dále hořeti mohl, ohně toto vzácné poselství k králi nařídil, s tou nadějí, že král netoliko v tom se spokojí, nýbrž, poněvadž se příčinou toho příchodu lidu Pasovského tak hrubě nesnaditi má, že by císař (až by však prvé od krále a zemí jeho, že by království českému a zemím k němu připojeným nic škodného z toho nepošlo, to dostatečně pojištěno bylo) to prv nařízené abdaňkování dle smlouvy, v Praze učiněné, co nejdřívěji k skutku přivésti a se o jistou summu peněz objíti chtěl. Sic jináče že přes toto učiněné ohlášení nemohlo by se císaři za zlé míti, kdyby při takových zjevných pohrůžkách se na pozoru míti a jak pro obhájení sebe samého, tak i ... pomoci vyhledávati musil; ale že ještě té naděje
ěji se ku pokoji nachýlí, nežli něco nového,
předně král sám, tak také všecken dům ra-
kdy i všecka říše u větším nebezpečenství,
ří na to mysliti mohou, zůstávati musili, před
le, jsouc císař toho úmyslu, od osoby své
bratrem svým podlé smlouvy zavřené pokoj
jemu všelikou bratrskou přízeň prokazovati. —
přednešení vyslaných císařských spolu s ra-
edlivé. považení, dal jim na ně zase hlavní
února v smysl ten:

J. M. C. pánův vyslaných z oustního i psa-
dnešení a instrukcí dostatečně vyrozuměl, za

kterými příčinami k němu vypraveni jsou, a nepochybuje, že 1611
ty příčiny, proč jest jim i hned na to odpovídati nemohl, a kteréž oni sami za slušné uznali, ještě v své dobré paměti mají. A ačkoliv přítomnost pánův vyslaných tak dobře pro císaře jako pro jejich vlastní osoby králi velmi milá a příjemná jest; král však že by vinšoval sobě, aby se takovou příležitostí byla stala, podlé kteréžto by se tak, jak by rádi tomu byli, jim otevříti mohl.

Jakož pak že on od osoby své ve všech příčinách i všech svých činech, tak dobře před tou posléze uzavřenou smlouvou jako i posavad, císaři k žádné nepříležitosti nikda ani jedním pomyšlením by nerad příčiny byl dával; že pak král císaři od 29. d. prosince tak horlivě psal, jest toho příčina lidu toho jeho Pasovského mocný, nepřátelský, proti zavřeným, sepsaným a zaručeným kompaktatům, říšským snešením a křesťanské náležitosti tyranský, náhlý vpád, i také vlastní osoby královské a země jeho urážka vysoká. Nebo jaké jest se tu tyranství, loupež, pálení a mordování dálo, jaká lehkomyslnost, prznění ženského pohlaví a zpuštění země se provozovalo, i také jaký z toho nekřesťanského předsevzetí povstal hlad, bída, nouze a zima, kterouž sou nebozí lidé v tak velikém sněhu, chtějíce hrdla svá zachovati, vystáli a v jeskyních, skalách i lesích bídně hynouti musili, jiní pak dnem i nocí ku pánu Bohu úpěli: jest to vše málo, aby takové psaní (kteréž ač před těmi, jenž žádného utrpení nemají, ostáti může) to v sobě obsáhnouti a jako za nic pokládati se mohlo? Nýbrž poněvadž se tomu rozumí, jako by král tím, že jest potřebu svou toliko zdaleka napověděl, velmi zle udělati měl, a to tak od toho, kterýž snad té instrukcí příčina jest, rovně jak se v též instrukcí dokládá, do říše vtroušeno jest, aby tudy král zlehčen byl: a protož že jest tu věc, jak sama v sobě jest a všemu světu známa zůstává, v krátkosti a v pravdě skrze rozdílná psaní oznámiti chtěl, aby se viděti mohlo, takéli jest se kdy proti tak patrným, zapsaným a zaručeným smlouvám, proti vší víře a důvěrnosti kterému z knížat říšských takový podobný nepřátelský vpád a mezi tím ta veliká zpuštění a záhuba země, lidu, dobytka i jiných věcí stala.

Nebo jsa král, z pravé královské krve pošlý, a zdržev po všecky časy slova svá upřímně a věrně, že jest se též na připověď takovou a víru národu německého zbezpečil, na ni spolehl, lid svůj abdaňkoval, sebe samého císaři jako v lůnu jeho, též také i země a lidi své směle a svobodně svěřil, žádné nepříležitosti se nenadáv ani se jí nebáv. Pročež že slušně nad sebou sám i také nad poddanými svými lítost míti a jak císaři tak i kur-

1611 firštům, arciknížatům a jejich radám, jak nejlépe na spěch býti mohlo, toho toužiti a od nich rady i pomoci vyhledávati musil, v té naději, že jeden každý nad takovým nekřesťanským skutkem netoliko žádného zalíbení míti nebude, ale že také i výstrahy před takovým budoucím zlým dostane; zvláště pak těch rad a pomoci vyhledávaje, aby k tomu podobné tyranství a loupeže také i do říše uvedené a pasirované nebyly, a aby se na takové rady a pomoci potomně ubezpečiti mohl. A že císař nemá k tomu příčiny žádné, aby krále v tom stíhal, že jest dle znění císařské instrukcí v svém 29. decemb. roku minulého k císaři vyšlém psaní, jako by král od císaře k něčemu novému nucen býti chtěl, napověděl, zvláště poněvadž jest císař v táž místa ten lid položil, lauf na hranicích rakouských nařídil, týž lid tam mustrovati a kvartirovati dal, jej až posavad tu choval, i celé ležení zarazil a všecky věci tak zříditi poručil, jako by se proti nepříteli kladli. Jakož pak všickni šifové, kteří k Vídni plouti měli, od téhož lidu že sou přejímáni a k dodávání profiantu nuceni i také přehledáváni byli, až naposledy, když se jarmark Linecký přibližoval, při kterémžto času z mýta a cla největší důchod za příčinou tak valné přístavky zemi se schází, tu jest také týž lid proti všem slibům a víře kurfirštův, arciknížat a knížat na též šify nepřátelsky sáhl, je zloupil, zboží z šifů složil, sebral a posavad zase toho, co sou z nich pobrali, zouplna nenavrátil. Nebo jest za těmi příčinami týž lid do té poslední smlouvy byl pojat, aby v jednom měsíci pořád zběhlém na konec abdaňkován byl, k čemuž sou kurfirštové, arciknížata a knížata beze vší výminky a protestací rádi povolili, poněvadž se to pro dobré těchto zemí dálo; čehož by sice byli neučinili, kdyby týž lid od císaře měl jinam míněn a obrácen býti.

A když se čas s časem srovná, totiž, kdy sou kurfirštové, arciknížata a knížata do Prahy povoláni byli, a kdy jest ten lid verbován: tedy nebude potřebí žádné jiné průby ani důvodův, ať se toliko čtou ty rady, kteréž sou se tehdáž císaři od lidí bouřlivých a pokoje nenávidících dávaly; z těch se najde, že jest císař tu transakcí *per forza*, mocí násilnou, kdyby z dobré vůle býti nemohla, týmž lidem vojenským obdržeti chtěl.

To snad také že nepřišlo císaři v zapomenutí, jakž sou tíž rádcové škodlivé a nepřátelské praktiky do jeho zemí uvedli, tak dobře mezi stavy jako i do měst a městeček v Uhřích i v Moravě vtrousili, chtějíce tudy lid od krále jakožto knížete a pána jejich dědičného z povinné poslušnosti vyvésti, zakazujíce se jim mnohými privilegiemi, milostmi a obdaro-

váními, ano i vším tím, což by toliko sami žádati chtěli; ano i v tom se pronášejíce, kdyby toliko nějaký lid válečný před rukama byl, že by mnozí z stavův a měst již té vůle byli, zase k císaři odpadnouti a jemu země postoupiti: tak jakž o tom acta, examina, vyznání a na díle nad některými vykonané zjevné exekucí, ano i zprávy těch lidí, kteříž sou v tom vinni shledáni a králi se na milost dali, vše šířeji vypravují. 1611

Též že není potřebí žádných dalších důvodův těch věcí; poněvadž před rokem jeden z toho houfu, kterýž tak dobře v Praze jako i mezi tím lidem císařským všecky věci řídil a spravoval (a mohl by se, ač by toho potřeba byla, i jmenovati), králi takových prostředků podával, aby císař s vědomím a tajným srozuměním krále v těch místech jisté vojsko chovati, tady se nad Rakušany, Moravany a Uhry vymstíti, jim jejich svobody a nadání zrušiti a jiný regiment a řád ustanoviti mohl. Ale že král mnohem upřímnějšího a vážnějšího německého svědomí jest, že takovou tyranskou radu zavrhl a slyšev o tom vojsku i také, že ten rádce téhož vojska vůdcím a direktorem zůstává, i hned tomu dobře srozuměti mohl, kam se to vše vztahovati anebo míniti chce. A protož že jest král při takových příbězích i hned ve všech zemích svých také, ač s velikým nákladem a škodou svou lid pro ochranu, chtě se před takovým vpádem a těch praktikářův zlým předsevzetím opatrovati, verbovati dal.

Ten tedy punkt z strany abdaňkování toho lidu válečného že jest jeden z punktův hlavních, na němž všecka ta smlouva záleží. Kterýmžto prostředkem, pokudž by z dobré vůle to býti nemohlo, mínil jest císař svůj úmysl proti králi vykonati, z kteréhožto úmyslu pošlo nedůvěření, zlé srozumění, záští, nepřátelství a nebezpečné jich bratří rozdvojení, na čemž všemu domu rakouskému i vší říši mnoho záleží. A za tou příčinou sou kurfirštové, arciknížata a knížata tu horlivou, upřímou péči, starost a práci, i také mnohé nepříležitosti na sebe vzali, aby ne mečem neb válkou, ale raději dobrou a bratrskou měrou taková roztržitost složena, a důvěrnost mezi bratry zase uvedena byla . . .

Ten artikul o abdaňkování že císař v Praze takto postaviti chtěl: Pakli by se to tak brzo (v jednom měsíci po zavření smlouvy pořád zběhlém) z příčin hodných nestalo, aneb na konci abdaňkováno býti nemohlo; tedy nemá král svého lidu žádným spůsobem, jak by ten jmenován býti mohl, proti císaři, království a zemím jeho dědičným, i také proti poslušným kurfirštům a knížatům říšským užívati, v čemž jest se také i císař reciproce zakázal a přítomným kurfirštům, arciknížatům a knížatům to slovy svými stvrdil.

1611 Však že jest císaři ten čas jmenovaného měsíce tehdáž hned snad pro jiný úmysl podezřelý a obtížný býti chtěl; i nechtěl se s kurfiršty, arciknížaty a knížaty z jedné a s králem z strany druhé o tom snešeném a zavřeném terminu toho jednoho měsíce srovnati, nýbrž že jest ten od krále, od kurfirštů, arciknížat a knížat zhotovený, zavřený a podepsaný koncept na čisto přepsati dal, jej podepsal, i také ku podpisu přítomným kurfirštům, arciknížatům a knížatům podal a potom tak podepsaný králi odeslal v té naději, že král pro nějaký rešpekt a ušetření i hned jej beze všeho vysvětlení a výminky zhotoví a podpíše. Ale jakž jest král to takové v hlavním punktu napravování shlédl a to vynašel, že úmysl císařský mnohem jinší se vyjevuje, a císař z fortele svého že se vydati nechce; tedy že král nechtěl se v tom listu tak dlouho podepsati, až se císař v tom artikuli, že v jednom měsíci pořád zběhlém abdaňkovati chce, zprosta a patrně beze všech výminek otevře a krále dostatečně zase v nově tím ujistí.

Protož že to králi s podivením přichází, že sou páni vyslaní tu instrukcí takovou měrou přijali a krále namluviti chtěli, jako by to abdaňkování nebylo patrně dosti vysloveno a na tom zavříno; ješto smlouva od kurfirštův, arciknížat a knížat nikda v jiný smysl obrácena nebyla, nýbrž na tom zůstáno, aby jedna každá strana v měsíci pořád zběhlém abdaňkovala. Že pak jest král císaři tak, jakž bylo náleželo, a potřeba nevyhnutedlná toho ukazovala, ano i to císařské postupování něco příkřeji nepsal, moha z toho přede vším světem dobře odpovídati, ale jen toliko pro uvarování budoucího zlého se ohlašoval a odpovídal; že to jest pro ušetření bratrské náklonnosti učiniti chtěl. Pročež se králi žádná nenáležitost v témž císaři odeslaném psaní přičítati nemůže, a ještě menší příčinu císař k tomu má, aby králi to k jaké vině přičítati měl; poněvadž císař takových škod skrze lid svůj učiněných původem býti a kompaktat nezdržeti, a z toho ne císař ale král nevinně škodu a zpustlou zemi dostati ráčil.

A tak se to psaní proti tomu, co jest se tu činilo, nic přirovnávati nemůže; nýbrž že král na to slušně naříkati může, že jest císař při takových příbězích na takové slušné a náležité královo psaní, kteréž císař tak tůžebně jináč vykládá, ani se ohlédnouti ani také od dotčeného 29. d. prosince až do 26. d. ledna jednoho slova za odpověd dáti, a což více jest, žádných prostředkův ku přetržení toho zlého po ty všecky časy a ještě až posavad před sebe vzíti a k tomu obírati nechtěl a nechce.

Ani také tajné rady císařské, jimž král též toho dne o to psal, jedním slovem sou se k odpovídání neozvali, tak že

pod tím těch loupeží, plundrování, pálení, mordování, zprzňování pohlaví ženského, záhuby země, křiku, pláče a naříkání chudého lidu den ode dne přibývalo, a lid Pasovský i pánem země se udělal. Při dvoře pak císařském, ačkoliv každodenní zprávy tam docházely, ano i nejvyšší téhož lidu sami osobně do Prahy přijížděli, že vše tak ticho bylo, jako by císař časnou smrtí sešel, a jako by nikda žádná smlouva se nestala, i také jako by nikda od císaře nic připovídáno a od kurf., arciknížat a knížat zarukováno nebylo. 1611

Jestliže jest pak ten lid proti sv. říši míněn nebyl, a s Turkem také pokoj jest zavřín; tedy že jest vždy týž lid proti království českému, uherskému, Slezsku, Lužicím, Rakousům a Moravanům najat býti musil. Ale že na to se mělo mysliti, jsouce táž království a země spolu sjednocena a sobě pomocmi zavázána, že by takové vojsko příliš skrovné a mdlé proti nim bylo.

Z druhé strany že také se císař pečetí, podpisem vlastní ruky své, vzáctnými připovědmi a zaručením, že s týmiž královstvími a zeměmi pokoj, mír a svornost zachovávati chce, zavázal a zapsal. Měllí jest tedy císař proti takové vzáctné připovědi a víře v skutku co nepřátelského před sebe bráti, a se takovým neusedlým a povětrným lidem k tomu navésti dáti: tedy by všecka sv. říše i také dotčená království a země žádného okamžení sebou jisty a bezpečny nebyly, aniž by nemohly víceji císařské pečeti, podpisu, smluvám, kompaktatům, privilegiím, resolucím a rescriptis budoucně nikdy věřiti, ani se na nic bezpečiti, poněvadž by neměla dáleji držána a zachovávána býti, než pokudž by se takovým lidem líbilo; a tedy by nemohla nežli důstojnost císařská padnouti, kteréžto důstojnosti své při takových příbězích, byť i sto tisíců lidu v poli leželo, císař by zase nabýti nemohl . . . .

Ačkoli král to za slušnou a potřebnou věc drží, aby všickni králové, knížata a páni to, oč se s zeměmi svými snášejí, drželi a raději životů svých vynastaviti hleděli, nežli co proti tomu učinili; však že jest při tomto posledním jednání potřebí na to dobrý pozor míti, že jest ta první před Prahou učiněná smlouva s jistým a jednomyslným snešením sněmovním království uherského, českého, arciknížetství rakouského, markrabství moravského se stala a v nově skrze kurfiršty, arciknížata a knížata sv. říše schválena a mezi jinými tímto artikulem opatřena byla, totiž, aby jedna každá strana v jednom měsíci pořád zběhlém obdaňkovala. Pročež jest mnohem slušněji na snešení tak mnohých království a zemí pozor míti a jich sobě vážiti, nežli toliko samého jediného snešení země jedné, kteráž s jinými předdotčenými zeměmi sjednocená zů-

1611 stává, šetřiti. Přitom sluší považiti toho: máli se sněmovní snešení jednoho království aneb země, kteréž se od pánův jejich schvaluje a potvrzuje, držeti, vážiti a tomu dosti činiti, tedy že mnohem víceji a výšeji mají se constitutiones, ustanovení, decreta a výpovědi vší sv. říše s římským císařem zavřená vážiti a jim se dosti činiti; v nichžto dostatečně to obmezeno jest, že žádné kníže jeden druhému do země nepřátelským způsobem vpadati nemá, nýbrž má jeden každý, tak dobře sám císař římský jako jiní, pasu aneb průchodu lidu svému náležitě a pokojně vyhledávati, čehož se tuto nic nestalo, nýbrž všecko za hřbet založeno bylo . . . .

Ano se král i hned v té před Prahou učiněné smlouvě zjevně ohlásil: pokudž by císař té smlouvy nezdržel, nýbrž ji v nejmenším rušiti chtěl; tedy že potomně obyvatelé král. českého až do nejposlednějšího přemožení při straně královë a sjednocených zemí proti všem těm, kteříž by jináč činili, státi a při nich se najíti dáti mají a povinni budou. A poněvadž táž smlouva nyní v nově od císaře, i také od kurfirštův, arciknížat a knížat schválena, zaručena a utvrzena jest; tedy že král mocí dotčené smlouvy slusně a spravedlivě království českého o pomoc následovati, je jakožto poctivé lidi jejich vzáctných podpisů, pečetí, desk zemských a jiných v té věci prokázaných slavností upamatovati mohl, v té naději, že to, což sou takkoli jakožto poctiví lidé s povolením a vědomím svého krále a pána při sněmu obecném slibovali a připovídali, skutečně držeti a to bezpráví, kteréž krále potkalo, pomstiti a zemi napotom ubezpečiti napomáhati budou . . . .

A tak že se z toho ze všeho spatřují následující věci:

I. Že císař podlé znění často psaných, vysoce zalíbených, potvrzených a tak vzáctně zaručených smluv a na to vyšlých ústních i psaných vysvětlení lid svůj válečný Pasovský v jednom měsíci pořád zběhlém obdaňkovati aneb při nejmenším na tom býti měl, aby takový lid králi a zemím jeho ke škodě nebyl, jakž jest se to z strany královské tak opatřilo.

II. Že ví se o tom, že ten lid proti dotčeným smluvám a vysvětlením za několik měsíců, na to nic nedbaje, že se nejednou o to psalo a napomínalo, se tu zdržoval, až potom ten vpád do arciknížetství Horních Rakous učinil.

III. Že sou o takovém vpádu, kterýž se na díle nočním časem stal, ani hejtman zemský ani stavové Horních Rakous nic nevěděli, k tomu nepovolovali, ani také při králi jakožto pánu dědičném týchž zemí sou toho, jakž v podobných příčinách to náležité jest, nevyhledávali.

IV. Že jest ten lid teprva tehdáž kommissarů žádal, rukojmě od sebe dával, když již uprostřed země byl, ty dvě

čtvrtě z této strany Dunaje bídně zhubil, loupeží, mordy a pálením v zpuštění přivedl a odtud ležením svým do druhých dvou čtvrtí z oné strany Dunaje se hnul. 1611

V. Že jest se týž lid odtud prvé nehnul, až sou větší díl země zhubili.

VI. Že sou nejvyšší jeho a jiní pefelichshabrové sami ordinancí svou, že ji ode dvora císařského mají, se pochloubali; jakož se pak i císař v psaních svých i jináč zjevně pronášel a o tom nerad slyšel, že ten lid z Rakous vytrhl.

VII. Že nachází se to z mnohých podstatných a ukázaných příčin, že ten lid na samé země královské míněn byl, jakožto pak sám kvartýr v Pasově i nepříležitost místa a ležení jich, totiž těsnost, hornatost a nemožnost s sebou přináší; a aby se takový lid do říše a zvláště, jakž mluveno bylo, do Jilichu vésti byl mohl, bylo by příliš daleko a s velikou nepříležitostí.

VIII. Čehož že v tomto osmém artikuli ještě větší důvod jest tento, že sou se hned v Pasově ne za přátely, nýbrž za nepřátely těchto zemí vyjevovali, a to tehdáž, když sou proti kurfirštův, arciknížat a knížat víře a slibu Dunaj a pas nepřátelsky opanovali, osadili, všecky na horu i dolů plavící se šífy stavovali, drancovali a na díle dokonce zebrali a zloupili, lidi šacovali a posavad ještě toho, což sou tak pobrali, zouplna nenavrátili, králi a zemím, městům jeho i všechněm po Dunaji se plavícím kupcům tím nemalé škody zdělali, zvláště že sou musili jarmarkové oba v Linci i v Cáhlově zastaveni býti.

A tak že podlé tohoto císař tím vším vinen jest, že jest těch punktů, v přední před Prahou, i také v této poslednější smlouvě obsažených, nedržel, lidu v času jmenovaném obdaňkovati ani takého od takových škod, což jest císaři jakožto pánu vojska přede všemi věcmi náleželo, odvozovati nedal, nýbrž jim tyranství provozovati dopustil.

IX. Že ještě po dnešní den při straně císařské skrze lidi zlé ty praktiky nepřestávají, jak by mohli od krále království a věrné země jeho od povinné poslušnosti, nevážíce sobě mezitím těch obojích tak slavně utvrzených a skrze kurfiršty, arciknížata i knížata zaručených smluv, odvésti; nýbrž že ještě ti, kteříž se takových praktik dopouštějí, při dvoře císařském za nejlepší váženi a držáni jsou, jim se všelijaký fedruňk činí, čest prokazuje, ano i darové dávají, majíce raději podlé takových podstatných smluv in flagranti facto náležitě ztrestáni, nežli tak váženi býti.

A poněvadž jest císař takové vzáctné, utvrzené smlouvě v jednom ani druhém punktu zadosti neučinil, aniž to možné

1611 jest, aby ti, kteříž toho vpádu příčinou jsou, k zasloužilému ztrestání (jako by tak mnoho moci s ně neměl) přivedeni býti mohli: protož že král s královstvím a s zeměmi svými věděti nemůže, v jakou by se již víceji traktací dávati, jí se důvěřovati, aneb lidsky o tom píše, od císaře jakého většího ubezpečení mimo to, kteréž se již stalo, očekávati mohl; zvláště poněvadž se tito prostředkové tak generalní a zatmělí, nimiž by císař vin.. i také škod vynahrazení na jiné strkati a teprva nové traktací a nového processu, kteréhož král při tak dobře utvrzených smluvách nepotřebuje, vyhledávati a tím nic jiného nežli čas získati chtěl, nacházejí.

Aby pak nicméně král i ty země, kteréž nadepsaným vpádem k velikému ourazu přišly, v skutku to ukázati mohli, že král nikdy toho úmyslu nebyl, k jakému krve prolití příčinu dávati, nýbrž s císařem jakožto s svým nejmilejším pánem a bratrem, za nějž jest nejednou svého vlastního života se opovažoval, v bratrské lásce a svornosti chtíti zůstávati, jeho jakožto hlavu a nejstaršího z domu jejich rakouského ctíti a ušetřovati, tak jakž jest to posavad vždycky, ač dosti s velikou svou nepříležitostí, s pilností činil: tedy na to nade všecko že král toto poslední podání císařské potud a tak daleko k sobě připustí a je přijíti chce, pokudž však i hned na to v skutku níže položené povolení císařské následovati bude.

I. Což jest věc sama v sobě slušná, aby podlé té nedávní od kurfirštův, arciknížat a knížat zavřené smlouvy všecken ten lid Pasovský i hned rozpuštěn, a poněvadž tu déleji v těch místech, kde nyní zůstává, pro učiněné od něho škody trpín býti nemůže, pro ujití všelikého podezření obdaňkován byl.

II. Poněvadž jest to dostatečně a v skutku shledáno, že sou vyšší i nižší, přítomní i nepřítomní správcové ten lid (ač na jistou a ode dvora císařského, jakž tomu chtějí, vyšlou ordinancí) do země nepřátelsky uvedli, ti a takoví aby jakožto původcové jiným ku příkladu neprodleně a skutečně na hrdle i statcích zpokutováni byli, tak aby král to skutečně shledati mohl, že císař nad tím vpádem žádného zalíbení nemá.

III. Jakož jest lid ten velmi ukrutně hospodařil a k nenabytým škodám příčinu dal, protož aby císař jakožto pán a správce vojska toho takové škody i také náklady, kteréž král, království i země jeho na tu jim Bohem, světem i samým přirozením dopuštěnou defensí až posavad naložiti musil a ještě nakládá a je sobě nejméně za dvě tuny zlata šacuje, náležitě vynahradil a to dostatečně jistými prostředky zjistil.

IV. Jest vůbec vědomé, že král čekancem království českého a tak pravým nápadníkem jest. A jakož by císař nerád

tomu byl, aby se královského regimentu v Čechách, což již smlouvou dostatečně opatřeno jest, ujímati měl, takž také že by králi velmi za stížné bylo, kdyby císař takový regiment někomu jinému, jemuž by nápad nepřináležel, jakž se to již spatřuje, svěřovati a na něj vzkládati měl. A protož toho král slušně žádá, aby císař v té příčině, pokudž by se k takovému regimentu nedostatečným býti poznával, krále jakožto svého nápadníka ušetřiti a jemu toho před jinými příti ráčil. 1611

V. Že jest slušné ano i všemu křesťanstvu na tom mnoho záleží, aby se těm a jiným v smlouvě zavřeným punktům, proti nimž jest císař, jakž na hoře dotčeno, činil, skutkem dosti stalo . . . .

Naproti tomu, jestliže by císař svou resolucí protahovati, se v tom patrně neotevříti, dotčeným punktům a slušným žádostem za dosti nečiniti aneb mezitím nový lid verbovati, se víceji síliti, i také naproti těm dotčeným smluvám o něco se pokoušeti chtěl; tedy že král v tom se před Bohem i přede vším světem ohlašuje, že svých království i zemí škody, jak bude moci, stíhati a práva svého dáleji dle uznalé potřeby hájiti chce . . . .*) —

Znáti dále sluší, že Henrich Julius, kníže brunšvické, přijev do Prahy ke dvoru císařskému za svou vlastní potřebou právě v tu dobu, když někteří kurfirštové a knížata říšská byli povoláni od císaře, aby se k němu za jistými příčinami stěžně vypravili, měsíce dubna roku pominulého (1610), byl za to požádán jmenem a na místě císařském od Jiřího Ludvíka landkraběte z Leichtenberka, nejvyšš. hofmistra dvoru císařského a tajné rady presidenta, aby netoliko tomu sjezdu kurfirštův a knížat přítomen byl, dobrou svou radou věci obecné fedrovati napomáhal, ale i k dotčeného lidu Pasovského obdaňku neb rozpuštění za general-kommissaře potřebovati se dal. Totéž při něm vyhledávali snažně i nejv. úřed. a soud. zemští král. českého, tak aby snad týž lid jim do království nevpadl, věda o tom dobře, že stavové spoléhajíce na tu smlouvu, kurfiršty, arciknížaty a knížaty tak slavně a podstatně zaručenou, hranic svých žádným naprosto lidem sobě neosadili a neopatřili.

Kníže uváživ toho při sobě, že se tu zachování obecného dobrého a pokoje vysoce dotýče, neřkuli tuž kommissí oumyslem upřímým na se přijal, v ní dle nejvyšší možnosti a

---

*) Celý tento list krále Matiáše k císaři Rudolfovi nalézá se v ruk. Sk. v sv. VII. str. 1138—1156; zde sme podali z něho místa nejdůležitější, vynechavše toliko ony části, jež naprosto říše německé se týkají.
Pozn. Red.

1611 rozumu svého věrně a nelenivě pracoval, ale nad to výše i na zaplacení téhož lidu 100.000 říšských tolarův císaři půjčiti se zakázal, aby bylo vědomé, že k císaři vší volností knížecí nakloněn jest a jemu i zemím jeho pokojné zvůle srdečně přeje, neohlédaje se nic ani na veliké nepříležitosti a nebezpečenství, kteráž při tom jednání s tak divokou zvěří vystáti, ani na domácí a země své, kteréž tak dlouhý čas opustiti musil (ani v říši tehdáž dosti nepokojní a nebezpeční časové byli), ovšem pak ani na postranní soky, kteříž císaře rozpakovali v tom, aby jemu takové těžké kommissí nesvěřoval, ovšem protože náboženství evangelického byl. A když v tom nemohli mu učiniti překážky žádné, tedy aspoň dovedli sobě toho praktikami svými, že mu summa, na spokojení téhož lidu na nejvyšší zjitřeného a k vtrhnutí do království českého přihotoveného jistotně zakázaná, jakkoli velmi tuze a živě dopisoval se o ni i na samého císaře i na tejné rady válečné, odeslána nebyla.

Pročež kníže, chtěje víru a připověd svou knížecí při tom lidu zbouřeném vyvaditi, musil sám, kde jen mohl, o peníze se objíti a jemu plat za jeden měsíc na další oučet vypraviti. Pod tím v dověrnosti byla učiněna knížeti výstraha od arciknížete Maximiliana, od biskupa Salcburského i od Maximiliana, bavorského knížete, aby se měl na pilném pozoru při té své kommissí, poněvadž se tu divné a velmi nebezpečné praktiky kryjí.

Když tedy kníže vyrozuměl těm věcem jak z oustních návěští tak i z rozličných zpráv psaných, i nepominul, předně císaři to vše v známost uvésti a podlé toho odeslati svou obšírnou a velmi ostrou protestací do tajné rady válečné 20. d. listopadu roku pominulého.

Ale ani tou ostrou protestací nespůsobil při nich nic, nýbrž lidé ti nepokojní a po zkáze království českého i stavův evangelických dychtící předce tu svou zrádnou praktiku a piksu sobě provedli níže psaným spůsobem, ač s větší svou hanbou a ujmou císařské důstojnosti, nežli se škodou a záhubou království.

Když zajisté týž lid Pasovský v Hořejších Rakousích za tu některou neděli ležící zdělal škod na 700.000 zl., naposledy hnul se odtud upřímo do král. českého a zmocnil se města Budějovic fortelem takovým. Den před tím, nežli se to stalo, přijeli do města na kočím voze dva na pohledění dosti onací oficírové, vydávajíce se, že jsou vysláni od téhož lidu stěžně do Prahy k císaři. Úřad dověděv se toho, měl je za ty a prokázal jim všelikou vlídnost. Oni pak uhlédavše svou příhodnou chvíli, dožádali se úřadu přátelsky, poněvadž by rádi tu cestu svou, co nejrychleji možné, chtěli vy-

říditi, aby jim prokázali přátelství to, a té nastávající noci 1611
asi ve dvě hodině na noc dali jim otevříti bránu, aby oni v ničemž se neobmeškávali. Úřad nenadáv se od nich žádné takové lsti, povolil k žádosti jich.

A když vidělo se týmž oficírům příhodné, šel s nimi ku Pražské bráně primas s jednou osobou radní a písařem městským, aby je tiše ven z města pustili. Oficírové dostavše se s vozem do brány, zastavili se s ním v ní, a davše znamení neb návěští vystřelením z pistole jiným soldátům, nedaleko odtud před městem v zálohách čekajícím, hned zatím obořili se na přítomné osoby radní a všecky tři s pomocí čeládky své postříleli a pomordovali. Ta pak ostatní chasa, kteráž dala se k nim rychle z záloh svých najíti, zmocnila se té i jiných bran města, nalezši v něm mimo jiné kořisti hojné 300 centnéřů prachu a přes 30 kusů střelby veliké, což jim sloužilo potom k veliké platnosti.

Odtud podávala se táž vzteklá zběř Pasovská předce hlouběji do země a táhla k Táboru oumyslem tím, aby jej podobnou měrou opanovati a zdrancovati mohla, čehož se jí i dostalo, jakkoli nejdříve byli od měšťanův odehnáni.

Stavové království českého, na ten čas na Staroměstském rathouze pospolu shromáždění, vidouce, co se již v vlasti jich děje, a že dosavad byli zdržováni od těch neupřímých synův vlasti, kteříž o té zrádě měli výbornou vědomost, aby krajův nevyzdvihovali; naposledy, jak mohli nejpříhodněji, sebrali sobě něco lidu jízdného a pěšího a osadili ním Prahu, zámek Karlštein s jinými místy a pasy. Vyzdvihli také z Karlšteina korunu a jiná regalia královská s privilegiemi zemskými a složili je v kaple sv. Václava na hradě Pražském, opatřivše tuž kaplu stráží 300 mušketýrů.

Jinde pak po krajích pošel z toho nenadálého vpádu do země znamenitý strach na obyvatele, a zvláště když vyrozuměli, jak již v těch místech, jimiž táhli ku Praze, s ubohými lidmi tyransky, hovadsky a hůřeji, nežli Turci a Tataři, nakládají, tak že by to kamení slzeti a splakati mohlo. Pročež mnozí z obyvatelův kraje Žateckého vysílali manželky a dítky své na hory míšenské do města Annaberku a jinam, aby je před tou jich zšelmilou chlípností sobě ubezpečiti mohli. Nebo 13. d. února dostali se již až do Berouna, čtyry 13. ún.
míle od Prahy. A tu přijel mezi ně arcikníže Leopold z Prahy a zůstal při nich, až se dostali do Prahy.

Aby pak stavové nebrali arcikníže v ňáké domnění scestné, jako by s týmž lidem ňáké srozumění měl a jej na škodu stavův do země uvedl; pustili ti praktikanti o něm hlas vůbec takový, že arcikníže jede ven mezi týž lid proto,

[illegible] Proběž [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

14. ún. Na [illegible] se [illegible] [illegible] ku Praze se [illegible]. [illegible] Leopold [illegible] od [illegible] Filipa [illegible] [illegible] dne [illegible] od Košíř [illegible] kdež se [illegible] nadáli; a [illegible] tam čiteji [illegible] nené [illegible].

tiskli se dále se vší mocí, až dostali se na tu prostrannou ulici, kteráž upřímo vede k Malostranské bráně blízko domu Sebuzínského. 1611

A tu hned začali tuze šarmiclovati s měšťany, kteříž na ně z domův silně stříleli a nemálo jich pobili. Což vidouce Pasovští, aby jim to střílení poněkud zastavili, zapálili dům Pavla Zuttera, kdež vůbec u Pštrosů aneb v Rathouze sloulo, a zplundrovali jej dočista i s domem pánův z Sebuzína, v nichž nemálo kořisti nabyli. Sám pak Pavel Zutter s manželkou svou sotva jim utekl, že se do Starého města mohl dopraviti.

A tak, když nebylo tu při té těsné bráně a ulici ani dostatek odporu, Vlaši pak a jiní papeženci Malostranští netoliko jim nic neodpírali, ale nad to výše i prachu a olova proti svým spoluměšťanům evangelickým dodávali i sami na ně stříleli; tou měrou naposledy vtrhli všickni Pasovští na Malostranský rynk, a sehnavše vartu od rathouzu, provozovali sobě všudy tak hanebně a ukrutně, že líto bylo, na to hleděti. Usilovali také i mostu Pražanům se zmocniti, proti nimž ačkoli Staroměstští vyslali na most něco lidu, však že byli jim hrubě slabí, musili se zase zpátkem vrátiti.

V tu dobu jeden Pasovský ritmistr Brendel, opováživ se hrdla svého, vrazil se svou karnětou přes most do Starého města, v té naději, že i jiná jízda jej následovati a něco platného tam jemu vyříditi nápomocna bude. Ale že na to štěstí jeden mladý měštěnín Staroměstský, Jan Koch, více z leknutí nežli z statečnosti ňáké vypálil proti ostatním reitharům, již po mostě jedoucím, z švihovky; pročež uleknuvše se toho nemálo, obrátili se nazpět k Malé straně a nesměli pustiti se dále za Brendlem. Kterýžto vida sebe od nich opuštěného, pustil se i s kompagnií svou rozličnými ulicemi skrze Staré až na Nové město, a tu sám chtěje se ukrýti v domě Bambazovic na Široké ulici, jest jat; chasa pak jeho sem i tam po Novém městě od obecního lidu pomlácena, z nichž někteří dostali se až na Vyšehrad, kdež záplaty své podobně dostali.

Ale karnět jejich, vida smrt svou před očima, vytočil se z rukou chase městské a pustil se s koněm svým v zámku tou ouzkou stezkou dolů po skále, kterouž obyčejně plavci chodívají nahoru a svezl se s týmž koněm po zadku až do řeky, míniv přes ni na druhou stranu přesaditi a dostati se zase mezi své na Oujezd. Ale že rybáři a plavci spatřili jej časně, spustili se za ním na čluních a utloukli jej tu ve vodě lopatkami svými až do smrti; koně pak a felajz, zlatem a stříbrem dobře našpikovaný, obrátili k užitku svému; dobřeli se pamatuji, že i karnětu při něm v kapse aneb za ňádry našli.

1611 Malostranští, zvláště papeženci, vyvěšujíce z oken na znamení šátky bílé, nevědouce zbytí, rokovali s Pasovskými, aby mohli při hrdlech a při svém býti zachováni. Někteří píší, že v tom šarmiclu Malostranském, jenž na dvě hodině trval, mělo zůstati na place z obojí strany do pěti set osob.

Tou měrou zmocnivše se Malé strany, osadili sobě všudyž silnou vartu v místech potřebných a rozkvartirovali se všudyž po Malé straně, po Oujezdě i jinde. V hodinu pak 1. polední sjel mezi ně z zámku císařský herolt a poroučel přísně jedné i druhé straně, aby potud více na sebe nestříleli a sobě neškodili, nýbrž přátelsky a pokojně k sobě se chovati hleděli. Brzo potom přijel k nim z kvartýru svého na Malou stranu arcikníže Leopold s nejvyšším Ramé a vzal sobě lozument v domě Heňklovském v Vlaské ulici. A tak toho dne trousil se ten lid do Prahy až do samého soumraku, tak že již mu téměř domové nepostačovali, v nichž by přeležení své míti mohl; nýbrž mnozí z nich musili tu celou noc pod louběmi Malostranskými všudyž po ulicích noclehovati a na dosti skrovné oupravě přestati, protože ubozí Malostranští sousedé evangeličtí nenadáli se tak nezbedných hostí k masopustu, tak že není skůro podobně vymluviti ani vypsati té jejich svévolnosti a neřádu, kteréhož se nad nebohými lidmi dopouštěli, a žádný z nich nebyl té noci hrdlem svým před nimi bezpečen.

Činil mi o tom obšírnou zprávu vlastní bratr můj Jan Skála, kterýž v ty časy, jsa výrostek, učil se umění maléřskému u Jana z Feldu, jenž bydlel v Vlaské ulici v domě u samého kostelíka sv. Jana, a byl od mistra svého, kterýž s manželkou svou ušel na zámek, jsa maléř dvorský, zanechán v témž příbytku, aby, jak bude moci, hosti tu traktiroval. Když se z té chasy dostalo drahně osob do domu, že poodechvše sobě vysypali před ním z ňáder na stůl po mnoha množství kulkách, kteréž jim na těle naprosto nic neuškodily, ukazujíce mu je a napomínajíce ho, pokudž by měl chuti mezi ně se dáti, že jej také tomu kunštu naučiti chtějí. Potom pak vidouce, že jim dává dobrou oupravu, kterouž jemu a kuchařce hospodyně zanechala po sobě, oznámili mu zřetedlně, jakým prostředkem byli by bezpečni před střelbou a všelijakým zraněním, jmenovitě že každý z nich měl by zakouzlený a zahojený v tom tlustém místě na rukou nad loktem oplatek posvěcený a při tom, když hned ráno, jak vstane, místo modlitby Páně odřekne jistou formuli vší milosti a ochrany boží, že potom ten celý den za čtyrmecítma hodin neobává se žádné škody od jakékoli zbraně na těle svém. Odkudž viděti, jak šlechetná a bohabojná musila býti zběř ta, když se na takové ďábelské a strašlivé prostředky bezpečila.

Proti tomu lid obecný dověděv se v Starém a Novém 161
městě, jak Pasovští a papeženci Malostranští pěkně hospodaří, k tomu nadáv se, že z té kompagnie Brendlové jest se jich něco po klášteřích rozschovalo, poněvadž jednoho z nich v Slovanech ukrytého vyslídili; i on také snažil se vůli svou, nad kým bude moci, provozovati. Pročež zbouřiv se a shromáždiv se u velikých houfích učinil útok nenadále na některé kláštery, totiž na Matku boží Sněžnou, na Slovany, na Karlov, na sv. Kateřinu a na František a vybili je do čista. Co pak mnichů v nich zastihli, ty do naha svlékli a potom železnými cepy a jinými zbraněmi do smrti utloukli; ostatní, kteří se rozschovávali na krovy, jako holuby dolů z ručnic sráželi, zvláště u Matky boží žádného milosrdenství jim neprokazujíce, a ani mrtvých těl v hrobích nic nešanujíce, mezi nimiž i tělo Ferdinanda z Donína, někdejšího nejv. hofmistra král. českého ven z truhly vyvrhli, a co klenotů na něm našli, ty pobrali, samého opata (jiní praví, že byl mnich prostý) Karlovského také na krchově stali, všecky dvéře, okna, kamna i jiné nábytky v týchž klášteřích na drobné kusy potřískali, mříže i jiné železné věci ven ze zdí vylamovali a s takovými kořistmi patrně sem i tam po ulicích se nosili a chlubili, tak že žádný jich snadně upokojiti a ukrotiti nemohl. Pakli kdo z měšťanův napomenul jich málo, aby sobě tišeji počínali, takového každého za jednušku majíce, podobnou traktací a častováním mu hrozili. Mínili také učiniti outok i na židy a jezuitskou kollej; ale že jezuiti uměli hráti chytrého a pouštěli pláště své po větru, utekli se časně k stavům pod ochranu a odvedli jim klíče od kolleje své.

Pročež stavové myslíce na to, kdyby té neskrocené luze aneb, jak oni sami dávali sobě titul, *stavu čtvrtému* nebyla ta svévolnost za času přetržena, že by naposledy pokusili se i o jiné obyvatele pokojné a náboženství evangelického, u kterých nadáli by se loupeže bohaté; na díle pěknými slovy, na díle pak i pohrůžkami je ukrotili, že sou se na různo rozešli. Kollej pak jezuitská byla osazena jistým počtem muškétýrův; jezuiti sami rozešli se z kolleje mezi své přední patrony, nevěříce ani soldátům stavův. Klášter sv. Jakuba na Starém městě obránili před tou luzou řezníci Staroměstští jakožto přední patronové a fedrovníci jeho.

Po upokojení té bouřky shledával úřad Novoměstský pomalu přední původy její, z nichž potom mnozí byli i na hrdle ztrestáni.

Šestnáctého dne února vydechvše sobě Pasovští až do 16. ún
poledne, zatím vydalo se ven z Malé strany Píseckou branou za zámek do pole koliksi karnět reitharstva jejich v té na-

[illegible] že [illegible] to [illegible] se [illegible]. [illegible] Lannarem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] jim na [illegible] [illegible] generalnímu commissaři [illegible].

[illegible] Pražanům [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] měst [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] pak [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] pak [illegible] z [illegible] Pražanům [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Pasov-[illegible] [illegible] z též ponížené [illegible] že [illegible] [illegible] a [illegible] se až do-[illegible] [illegible] všech tří měst Pražských [illegible] zemským a stavům, [illegible] na rathauze těchto města shromážděným,

o tom milostivě a dostatečně poroučeti: aby dne zejtřejšího ranním jitrem na hradě Pražském osobně se postavili a podlé téhož i spolu s týmž lidem válečným J. M. zvláštní povinnost vykonali, přiřknouce sobě vespolek, že jedna strana druhé pod stracením hrdla nic nepřátelského proti sobě bráti a začínati nebude až do dalšího milostivého J. M. C. o té věci vyměření, jináče nikoli nečiníce, vědouce, že na tom milostivou a dokonalou J. M. C. vůli naplní. 1611

Stavové pod obojí všickni a někteří i z strany pod jednou, považivše téhož dekretu, odepřeli mu na konec, učinivše proti němu své pořádné ohlášení a omluvu v obecném snešení sněmovním, kteréž po tom nepřátelském, od lidu Pasovského do Menšího města Pražského učiněném vpádu na rathouze Staroměstském společně učinili, v smysl tento:

Jakž jest J. M. římský císař, uherský a český král, pán náš nejmilostivější, všem třem stavům král. českého, věrným poddaným svým, jistý sjezd na hrad Pražský ku pátku po památce sv. Pavla na víru křesťanskou obrácení léta tohoto položiti a přitom týmž stavům milostivě v známost uvésti ráčil, že za tou samou a jedinou příčinou týž sjezd položen jest, kterak by vlastní osoba J. M. jakožto krále českého i království toto před všelijakým nebezpečenstvím, které by se z rozdílných míst odkudž pak koli valiti chtělo, náležitě opatřeno býti mohlo; stavů milostivě a otcovsky žádaje, aby na ty cesty, jak by se to vše příhodně vykonati mělo, bedlivě pomyslili a o to se s J. M. poddaně namluvili a snesli, jakž dále v též proposicí J. M. stavům podané obšírněji doloženo jest. A když sou stavové s J. M. C. to v své uvážení vzali, v tom jest ten lid vojenský, předešle od J. M. C., však bez vůle a rady zemské, verbovaný, do tohoto království nepřátelským způsobem vtrhl, města Budějovic, Tábora i jiných s vyléváním krve se zmocnil a nad obyvateli jejich vůli svou tyranskou a loupežnou provozoval. Kterážto věc když jest od stavův J. M. v známost uvedena a za to ve vší poníženosti žádáno bylo, poněvadž jest J. M. všech časův stavům král. českého za to milostivě připovídati i skrze jiné vzácné knížecí a panské osoby jmenem svým císařským a královským je v tom ubezpečiti ráčil, že ten lid Pasovský nižádným způsobem do království vtrhnouti nemá, ráčiv se při sněmu minulém s týmiž stavy i o to snésti „jestliže by jaký lid do království vtrhl, jakým způsobem odtud vybyt a vypuzen býti má, aby tedy J. M. vedlé takových svých císařských a královských zámluv i vedlé snešení sněmovního takový lid z země vypuditi ráčil“: tu jest J. M. stavům skrze vzácné osoby a tejné rady své zjevně oznámiti poručil, že takové předsevzetí lidu toho s bo-

1611 lestí a nemilostí snášeti a v tom se před pánem Bohem osvědčovati ráčí, že mínění jeho nikdy nebylo, aby týž lid vojenský do této země uveden býti měl. Z kteréžto příčiny že chce na ty prostředky pomysliti a je před ruce vzíti, kterak by to nebezpečenství odvráceno býti mohlo, žádaje vždy stavů, poněvadž sou předešle všech časů při něm stáli a věrni byli, aby i nyní jeho jakožto svého starého císaře, krále a pána v takovém přítomném nebezpečenství neopouštěli, nýbrž pomyslili na to, kterak by on i stavové před takovým zlým bezpečni býti mohli.

I majíce všickni tři stavové, tehdáž na hradě Pražském v znamenitém a velikém počtu shromáždění, takovou milostivou omluvu a žádost J. M. v svém uvážení, snesli sou se a namluvili s J. M. netoliko o jistý počet lidu jízdného i pěšího, ale také i o peněžitou pomoc, čímž by předně osobu vlastní J. M. potom i království, svou milou vlast, náležitě a bezpečně obhajovati mohli, jakž se to vše v témž sněmovním snešení zejmena šířeji obsahuje a zavírá.

Kteréžto svrchu psané snešení dříve nežli vůbec k svému vytištění přišlo, v tom ten lid a vůdcové jeho nedbajíce na žádné od císaře jim činěné zápovědi, ani na to, že jest od císaře oznámeno bylo, jestliže dále ku Praze potáhnou, že je císař za zjevné své i zemské nepřátely vyhlásiti a do achtu dáti chce, nýbrž pravíce a tím se pochloubajíce, že oni od císaře jinší poručení mají, sou přes to přese všecko v outerý po neděli *Esto mihi* léta tohoto ranním jitrem do Menšího města Pražského nepřátelský vpád učinili, tyranství své mordováním, pálením a loupeží nad jejich milými přátely a statky jich provozovali, byvše toho oumyslu, Starého i Nového měst Pražských podobně se zmocniti. Čemuž když jest s pomocí boží odepříno, a týchž nepřátel, mordéřův a zjevných zhoubcův zemských také nemalý díl poražen byl; oni opanovavše Menší město Pražské v něm se zašancovali a tu až posavad na dokonalou záhubu nebohých obyvatelův, kteříž ještě od nich pomordováni nejsou, zůstávají a vůli svou tyranskou provozují. Skrze kterýžto jich zlý a nešlechetný oučinek k tomu přišlo, že ačkoli ten sjezd od J. M. jim všem třem stavům rozepsaný posavad neminul, však že tím opanováním od nich Menšího města Pražskéko někteří z nejv. úřed. a soud. zemských i rad císařských jako i některé osoby z obce na hradě Pražském zůstati, větší pak díl z stavův na rathouz Starého města Pražského obrátiti se musili.

Po kterémžto od lidu vojenského vykonaném vpádu a tyranství jest jak nejv. úřed. a soud. zemským tak i stavům od císaře skrze herolta přikázáno, aby dále jedna strana proti

druhé nic nepřátelského před sebe nebrala, nýbrž aby stavové 1611
— mimo všecku svou naději — s týmž lidem Pasovským se spolčili a společně císaře proti všelijakým nepřátelům obhajovati pomáhali.

I poznávajíce stavové, že jim to nikoli možné a náležité není, aby se s týmž lidem Pasovským jakožto s svými zjevnými nepřátely, škůdci a zhoubci zemskými spolčiti, těch hrozných a tyranských, od nich až posavad netoliko jinde, ale již i v tomto království zpáchaných mordérských, loupežnických skutkův i jiných nepravostí a tudy i pokut božských účasné se činiti měli, zvláště že by to zjevně proti zřízení zemskému, sněmovnímu snešení, všemu přirozenému i psanému právu, anobrž i proti výše dotčeným, od J. M. C. stavům zjevně učiněným milostivým zámluvám čelilo; a tudy, kdyby k tomu přistoupiti a s nimi (an jest je J. M. prvé za své i zemské nepřátely vyhlásiti ráčil, a oni to také skutečně dokázali) se spolčovati měli, že by na sebe nejtěžší pokuty, ztracení cti, hrdla i statkův potáhnouti musili: pročež že sou se J. M. v tom ve vší poníženosti poddané omluvena učinili, že se s nimi spolčovati nemohou.

A poněvadž sou o žádném jiném nepříteli nevěděli a posavad nevědí, nežli o tom lidu Pasovském, že J. M. C., též sebe, manželek a dítek svých a tak vší milé vlasti proti nim do nejvyššího přemožení brániti chtějí, na čemž také posavad to zůstává.

A protož že všickni tři stavové, jsouce nyní v velikém počtu na rathouze Staroměstském pospolu shromážděni, přítomní i na místě nepřítomných toho všeho při tom svrchu psaném svolení, kteréž se vedlé téhož sjezdu na hradě Pražském stalo, zouplna zůstavují, a jakož sebe samy vespolek k tomu zavazují tak i jiné všecky stavy a obyvatele král. českého, kteříž milovníci vlasti své jsou a na sebe pokutu těžkou zříz. zemského, o neobhajování země, řádu a práva vyměřenou, vztáhnouti nechtějí, s tím přitom všechněch dostatečným napomenutím: poněvadž nepřítel netoliko do země vtrhl, ale i císaře, korunu královskou, privilegia, svobody i dsky zemské oblehl a sobě to původem zlých rad jako v moc uvedeno má, a tak že království a obyvatelům jeho o všecko běží, a kdyby předně pána Boha a potom těch prostředkův, skrze něž se tomu dostatečný a spravedlivý odpor učiniti může, před rukama nebylo, že by tím spůsobem to slavné království k dokonalé zkáze (od níž milosrdný pán Bůh je zachovati ráčí!) přivedeno býti musilo; — pročež že všechněch jakožto věrných milovníkův vlasti napomínají, aby jeden každý to, co tak pro zaplacení lidu, již prvé pro obhájení země ver-

1611 bovaného, i kterýž se ještě verbuje, ode všech tří stavův na hradě Pražském svoleno a nyní tuto obnoveno jest, co na koho přijde, v městě krajském osobám k tomu zřízeným neprodleně odvedl a v této již největší a nejtěžší potřebě vlasti své milé neopouštěl, nýbrž tím spůsobem jí na retuňk skutečně přišel.

19. ún. Dovatenáctého dne nebraly strany před sebe nic nepřátelského, ale Linhart z Felzu s hejtmanem Staroměstským byl vyslán k stavům na rathouz Staroměstský, aby s nimi jednal jmenem a na místě císařském, jak by se mínili s týmž lidem spokojiti, což trvalo od 12. hodiny o polední až do 7. hodiny u večer. Avšak nemohl dosáhnouti od stavův na přednešení své žádné jiné resolucí jediné tu: že oni sice J. M. C. za krále, pána svého nejmilostivějšího rádi znáti a při něm hrdel i statkův svých jako věrní poddaní vynasaditi chtějí, ale aby měli se buď s arciknížetem Leopoldem aneb s těmi zjevnými škůdci a nepřátely zemskými v jakou traktací dávati, že naprosto toho úmyslu nejsou a býti nemíní; přes to všecko aby J. M. C. ráčil vždy upřímou věrnost a náklonnost od nich k sobě poznati, že se J. M. v tom poddaně ohlašují.

Jestliže by císař žádal průjezdu pokojného tomu lidu skrze města Pražská, tedy že oni chtějí jej dáti v dobrém pořádku lidu svému válečnému po kompagniích až před brány městské vyprovoditi i náležitým proviantem fedrovati; však tak, aby se tu před městem přes jeden den déleji nezdržoval, ale aneb dáleji cestou svou vandroval, aneb od J. M. dokonce odbyt a rozpuštěn byl. A pro lepší i spěšnější téhož obdaňku fedruňk že zakazují se J. M. 200.000 kp. míš. neb zl. z svobodné vůle a ne z nějaké povinnosti pomoci.

Ale aby měli mu v Starém a Novém městech Pražských jakého kvartýru dopříti, toho že učiniti se jim nevidí, aniž bezpečné jest, poněvadž vědělo by se výborně o nich, jak tyransky, leh- nekřesťansky s ubohými obyvateli v Menším městě beze všeho ostychu Boha i vrchnosti své zacházeti dyby se to stalo, a lid jich stavův s lidem Pasov- romadu přišel, že by nebylo možné, aby se od sebe krvavé lázně rozjíti měli.

ačkoli stavové mají o tom dokonalou zprávu, že by nepřátelé jejich, zastirajíce se vůli a rozkazem císař- mìli jim ohněm škoditi: však aby o tom věděli, že h pohrůžek naprosto nic nelekají a chtějí při sobě, ..ůh, za jednoho člověka živi i mrtvi věrně státi; a se s arciknížetem a s lidem jeho za jedno spolčili, mileji to ponesou, byť třebas ostatní města Praž- a do čista položena a koštišti smetena býti měla.

A ač té noci hrabě z Salcu a Ramé ohlašovali se před 1611
císařem, pokudž rozkáže házeti oheň do Starého města, že jest všecko na hotově; ale však císař nechtěl jim k tomu žádnou měrou povoliti, nýbrž skrze velikou chvíli v okně hleděl dolů na Prahu a některá litostivá slova promluvil nad ní.

Na druhý den 20. d. února dal císař provolati na zámku 20. ún.
a na Malé straně skrze herolta svého: aby žádný z rad a dvořanův jeho, jakého by ti koli řádu, stavu a povolání byli, bez jeho dovolení pod propadením povinnosti i hrdla svého a pod nemilostí císařskou nikam z měst Pražských ode dvora preč neodjížděl, ale při J. M. věrně setrval. Což byli by všickni dvořané i měšťané rádi vykonali, kdyby jen byli mohli býti bezpečni hrdly, poctivostmi a statečky svými před tou zšílenou zběří a měli potrav s mírnou potřebu, tak aby hladu a žízně trpěti nemusili; nebo žádný z ubohých lidí nebyl před nimi v příbytku svém jist, protože v každém domě leželo jich po 10, 20, 30 i 40, a tou příčinou mnozí odcházeli ode všeho svého jmění s manželkami a s dítkami svými, zvláště pak lidé náboženství evangelického.

Jedenmecítmého dne přijel opět mezi stavy pán z Felzu 21. ún.
a na ráno pán z Mollartu, ale nemohli jich k ničemuž od předešlé jich resolucí přivésti.

Dvamecítmého dne nejvyšší Ramé, dověděv se, že v domě 22. ún.
Smiřickém leželo by drahně obilí sutého, zmocnil se ho a rozkázal vesele mlýti a chleb z něho péci pro své soldaty, nalezv tam i nemalou summu peněz hotových.

A to trvalo tak až do 2. d. měs. března. Na kterýžto den 2. břz.
sebralo se drahně měšťěk Malostranských a jiných žen s dětmi malými, a šly upřímo na zámek do placu před pokoje císařské, pláčíce a naříkajíce velmi žalostně na tu ukrutnost a zhovadilost lidu Pasovského, prosíce na hlas, aby císař na nějaké prostředky k zpomožení jim z bíd a neřestí takových tím časněji pomyslil a jich déle trápiti a hladem mořiti nedopouštěl. I bylo jim rozkázáno, aby se jen s pokojem domů navrátili, že v krátkém čase všecko to zastaveno a zjinačeno bude.

Třetího dne března začali soldati z obojí strany na sebe 3. břz.
přes Vltavu velmi zhusta z muškětů a z duplháků stříleti. Někteří pak z nich, ješto před tím musili za zámkem přísahati arciknížeti, vykrádali se tajně z Malé strany a přicházeli k stavům do Starého města, jakož pak toho dne dostalo se jich tam 20 osob. A ti oznámili stavům v jistotě, kterak nejvyšší Ramé vypravil z Prahy veliký poklad na zlatě a na stříbře při vyslaných anglického krále a obce města Štádu, kteříž vraceli se zpátkem domů; a při těch že se nachází

1611 také kancléř a tajná rada arciknížete Leopolda, Franc Dengnagel. To pak vše že doprovázel až do Velvar s jistou konvojí pan z Mekbachu, zřízená rada komory české.

4. břez. O čemž zvěděvše stavové, vyslali za nimi po tichu časem nočním některé kompagnie jízdy, kteréžto pustivši se přes řeku dvě míle pod Prahou, přišla tajně až k samým Velvarům, a dostavši se moci do města, netoliko čeládku nejvyššího Ramé i s pokladem zjímala, ale i svrchu jmenované posly i rady tajné s sebou do Prahy přivezla a nazejtří 4. d. března po poledni na rathouze Staroměstském stavům to vše v celosti odvedla. Ale stavové vyrozuměvše z poslův, za jakou příčinou byli by k císaři vypraveni, učinili se jim omluvené a prokázavše k nim všelikou šetrnost, dali je zase silné konvoji na tři míle od Prahy vyprovoditi: Dengnagel pak a Mekbach s pokladem, jejž na 200000 zl. šacovali, opatřeni arrestem v domě Václava ze Vchynic.

Když je vezli skrze město, tedy obecný lid, nemaje za jiné, než že englický posel byl by Ramé, zlořečil naň přenáramně, a kdyby byl směl pro reythary, byl by konečně s těžkostí se zdržel, aby naň sáhnouti aneb kamenim jej uházeti neměl. —

Téhož dne měli audienci v rytířské světnici všickni přední officírové lidu Pasovského, předkládajíce své věrné a platné služby, a jak velikou nouzi při nich až dosavad s srdnatou myslí vystáli, prosíce přitom císaře: poněvadž na rozkaz jeho dali sou se do Prahy poslušně najíti, a nyní porozumívajíce tomu, že by jich víceji nepotřeboval, a stavové král. českého byli by proti nim tak tuze zjitřeni, protož aby je z též služby své propustiti a jim plat jejich zadrželý zaplatiti ráčil.

Načež dáno jim za odpověď jmenem císařským to: že císař v příčině té ráčil by býti úmyslu toho, aby dle žádosti jich je z pětoluňku svého propustiti a jim zaplatiti mohl, pokudž by toliko oni to, což slušného a spravedlivého jest, žádali a mírnými prostředky spokojiti se dali, majíce na zvláštním pozoru to, že veliký jest rozdíl mezi soldaty, kteříž vychování své u sedláků a jiných pokojných lidí mají, a těmi, ještoto na svůj vlastní groš živi býti a tráviti musejí.

Stavům pak vzkázali do Starého města s velikou pohrůžkou to: nebudouli chtíti se s nimi spokojiti a smluviti dle vůle a mínění jejich, že jim korunu českou se všemi jich privilegiemi a dskami zemskými s sebou preč vezmou.

Ale stavové, nezhrozivše se nic toho vzkázání, odbyli jich zase takovou resolucí: Pokudž by oni Pasovští chtěli se o jednu i druhou věc tak nevážně pokusiti, že by sice stavové

na ten čas jim toho zabrániti nemohli, ale musili by tu křivdu 1611
jako i jiné pánu Bohu poručiti; přitom však aby také i to věděli, jakkoli neradi by přišli tak ničemně o ten zemský klenot, však staloli by se to, že by ještě z požehnání božího našli mezi sebou tak mnoho zlata, perel a kamení drahého, aby mohli dáti sobě jinou tak podstatnou korunu udělati. Z strany privilegií zemských, byť krásně originalové byli jim pobráni, však že mají jich hodnověrné výpisy, z kterýchž mohla by se zase poznovu přepsati a od toho, komuž by to vlastně náleželo, dostatečně obnovena a potvrzena býti. Co se pak desk zemských tkne, že již předešle před 50 lety byly jim všecky shořely, nic méně však že sou je sobě zase příležitě vyzdvihli a spravili, což i nyní státi by se musilo. A tak že pro již oznámené pohrůžky nemíní se v nic takového vydati, což by budoucně k ujmě a ouhoně jak jich dobré pověsti tak i starobylých svobod se vztahovalo. —

Po obědích pak vyslal císař k stavům kommissaře své s podáním takovým: Poněvadž o to se všelijak stará, by týž lid rozpuštěn a zaplacen býti mohl, k čemuž Malostranští měšťané i kupci mají za jistou summu stříbra a zboží rozmanitého mu zapůjčiti proti dostatečnému jim toho dluhu od komory české pojištění; protož že i jich za to milostivě žádati a jako věrných poddaných svých napomínati ráčí, aby oni podobně k tomu jisté osoby nařídili a s ním o jistou půjčku se narovnati hleděli, dadouce potom týž lid lidu svému vojenskému ven z země bezpečně vyprovoditi. Začež že císař chce jim jisté osoby v zástavě a v rukojemství postaviti dotud, dokavadž by týž lid ven z země vybyt nebyl.

I nevidělo se stavům ani k tomu přistoupiti, nýbrž omluvili se císaři uctivě, že by to nebyl obyčej vojenský, chvalitebný při obdaňkování lidu, aby pán vojska měl týž lid svůj s brannou a zbrojnou rukou nebo mocí rozpouštěti a s kommissaři svými jim průvod kamkoli dávati, nýbrž že taková zvyklost při tom se zachovává: když lid jest propuštěn z služby, tedy že jeden každý vandruje z placu svého po své příležitosti, a to pokojně, kamkoli se mu líbí. A byť i to státi se mohlo, tedy že stavové nevědí je jakým bezpečným glejtem a průvodem troštovati a je na to ubezpečiti, poněvadž lid obecný i také selský byl by po celém království proti nim přenáramně zazloben a zjitřen pro tu jich nekřestanskou svévolnost, již nad ubohými lidmi proti řádu a právu bezuzdně provozovati směli. S tím přitom na konci ohlášením, kteréž učinili před kommissaři císařskými 5. dne března na poručení jeho 1. dne března jim odeslané: dokavad lid Pasovský všecky škody v král. českém lidem zdělané nenahradí,

1611 věci pobrané, střelbu, zbraně, a co k tomu víceji kde odňato jest, před svým z měst Pražských vytrhnutím docela nenavrátí, a výminkám od stavův podaným od císaře zadosti se nestane; že oni nemíní k uvažování podání jeho naprosto žádnou měrou přistoupiti, v čemž aby je při sobě měl vymluvené.

---

5. břz. V sobotu 5. d. března střílelo se opět zhusta od Pasovských z háků a z mušketů cínovými kulkami do Starého i židovského města. U večer pak vznikla znamenitě nebezpeččná potržka v lidu obecném z příčiny té. Nejstarší syn Jana Plateisa, sekretáře kanceláře české, též Jan jmenem, řádu kanovnického, chtěje nějakou svévolnost sobě také provésti, vystřelil z domu otce svého, blíže kostela sv. Martina v Starém městě Pražském ležícího, ručnici a ranil ní v nohu (naschváleli či pouhou náhodou) jednoho soldata stavův. Soldat učiniv tu pokřik, dostal hned veliký houf zástupcův, kteřížto vědouce dobře, že v tom domě nad míru tuzí a jízliví papeženci bydlejí, učinili naň v skok outok silný a dostavše se mocí do něho, všecko všudyž v něm zebrali, zplundrovali a nábytky na drobné kusy roztřískali a okny na ulici vyházeli.

Naposledy přišedše do sklepův podzemních, v nichž leželo piva ječného mnoho množství varův, uzdravovali se ním až do samé noci, a provodivše opět vůli svou po své libosti, naposledy rozešli se jeden každý do příbytkův svých. A kdo co sobě v témž domě utržil, ten musil sobě to schovati; jakož pak nejedni z dobrých lidí, kteříž v to místo, jakž se jim zdálo býti tehdáž před Pasovskou zběří pro vzácnost hospodáře hrubě bezpečné, ukryli se s věcmi svými onačejšími, pocítili skrze ten rumreych na nich škody a ztráty nemalé.

Na týž den pátý měs. března Franc Dengnagel, byv z poručení všech tří stavův nejprvé examinován od kommissarův jemu zřízených, vyznal níže psané artikule: Že byl vyslán od císaře ke třem kurfirštům duchovním, k biskupům, Wircburskému, Bamberskému, k landkraběti Ludvíkovi z Hess a k administratorovi kuru falckého za příčinou nepřátelství, v němž se král Matiáš proti císaři vyjevil a císaři, bratru svému nejstaršímu, odpověděl, aby jich požádal, aby císaře proti nepřátelům jeho obhajovati pomáhali. Ale arcikníže, na jehožto jediného pštoluňku na ten čas zůstává, že nedal mu tehdáž žádného listu věřicího. Libovalli sobě císař všecka ta předsevzetí lidu svého Pasovského, on že o tom neví. Ten že s prvopočátku byl najímán do Julichu; a ač císařova ani Leopoldova vůle v tom nebyla, aby do Čech veden byl, však že

Ramé předce s ním táhl. O tom též že nemá vědomosti žádné, proč se to dálo. 1611

Že pak arcikníže sám osobně při vpádu nalezen, to se zběhlo příčinou tou: poněvadž lid na žádné poručení nic dáti nechtěl, že se Leopold rozhněval a nejdříve poslal mezi ně Ubeška, kterýž vyrozuměl z Ramé v dověrnosti, co míní na ráno ve tři hodiny před sebe vzíti proti Malé straně; o čemž zvěděv arcikníže, na to vyjel ven, chtěje zpátkem lid obrátiti; potom že poslal do Prahy, mělli by přijeti zase tam čili zůstati vně při lidu, a odtud že to pošlo, že arcikníže osobně při vpádu nalezen. Císař že také věděl o tom vpádu, kterýž vykonán proto, aby arcikníže, spolče se s stavy, s obojím na hranice proti uherskému králi vytáhl a císaře před úsilím jeho nepřátelským tím podstatněji obhajovati a zastávati mohl; sebe pak aby za krále českého i římského s vůlí císařskou zvelebil.

Jakož pak on Dengnagel že se k tomu zná, kdyby krále netoliko o čekanství, ale i o všecky jiné jeho země připraviti, arcikníže pak, pána svého, největším monarchou učiniti mohl, že by to z srdce rád chtěl učiniti, což že by králi vůči mluviti směl; nebo povinnost jeho to s sebou přináší. Nyní poněvadž arcikníže poznal sebe zavedeného býti od Ramé a tou měrou o země své přišel, že se míní podlé téhož lidu vojnou živiti. Nadto že sou arcikníže, tejné rady, i on sám všelijakými prostředky namlouvali císaře na to, aby aneb do říše aneb do Pasova se všemi svými poklady odjel. Že on jest nyní jat, tím že není jiný žádný vinen, nežli Ramé s tou svou proklatou kořistí, již nyní stavové dostali; neb ho příliš dlouho zdržoval a meškal v jeho kommissí.

Když tedy stavové při tom prvním examen vyrozuměli nemalým tajnostem císařským i arciknížecím, vzali jej hned zase po druhé 7. d. března do jiné zpovédi, při níž vyznal opět mimo již oznámené věci to: Kdyby byli tehdáž zvítězili nad stavy král. českého, že Ramé v tejné radě radil arciknížeti k tomu: poněvadž na Henrichovi Matesovi, hraběti z Turnu, na Linhartovi Kolonovi z Felzu a na Vilímovi starším z Lobkovic záleželo by stavům mnoho, kdyby ti zpěčovali se přivoliti k tomu spolčení, aby je napřed s cesty složili; potom že o ostatní bude vše snázeji. Ale on Dengnagel že jest od osoby své před Bohem upřímě proti tomu radil, a arcikníže také k němu přistoupil doloživ, že takový proces u nás neničky jest neobyčejný, aniž by z toho sv. římské říši odpovídati mohli; arcikníže že jest ze Vlach do těchto zemí 7. břz.

1611 nepřišel. A tak že bylo zavříno na tom, že rada jeho jest nepříhodna.

V takových radách že nevídal žádného Čecha, ale hrabě z Salcu, z Althamu a Ubeška. V kanceláři pak arciknížeci že nejčastěji býval Václav z Vchynic, N. Berka, Slavata a Smečanský. —

Po třetí chtějíce naň ještě víceji vyzvěděti, zexamino-
14.břz. vali ho 14. d. března, pohrozivše mu právem útrpným, nebudeli všeho všudyž s gruntem vyjevovati; což ho buď toho dne aneb jiného následujícího předce neminulo. Nebo bylo puštěno naň právo útrpné v Daliborce, a že se vyznání jeho vztahovalo nemálo na Vilíma Slavatu a Jaroslava z Martinic Smečanského, protož i ti byli k tomu přidržáni od stavův, že sou musili dostaviti se dolů do Daliborky a při trápení jeho osobně, jakž se vůbec říká, pod žebříkem státi, jakkoli po nejprvé zpěčovali se toho učiniti, předkládajíce některé obrany své skrze Vojtěcha staršího Kautského, přítele svého právního.

I oznamoval po pořád věci tyto:

Ačkoli vůbec mnozí byli by v tom neomylném domnění postaveni, jako by císař v této případnosti měl ňáké zvláštní srozumění s králem španělským; ale on že o tom jistotně ví, že císař s králem o té věci ani jedinké korrespondencí neměl, nýbrž jak s otcem jeho nebožtikem, tak i s tímto vždycky na štíru a odporu býval, zvláště co se věcí nidrlandských tklo, v nichž vždycky mu větší překážku činil, nežli jej fedroval. Anobrž že by mohl na to přísahu vykonati, že hispanský král spolu s radami svými byl by velmi tuze proti této věci Pasovské, a že svému předešlému legatu nikda nic o tom neporoučel.

S nynějším pak jeho poslem že Dengnagel žádné známosti nemá, než to že vyznati musí, kterak minulého roku od arciknížete k Hispanovi vyslán byl a tu při královně, vlastní sestře arciknížete Leopolda, že tak mnoho obdržel, že láska a přátelství mezi oběma utvrzeno, a pro Pasovský lid, pro Julichské věci a pro zachování katolické ligy třikráte sto tisíců zlatých jest sice obdržel, však naposledy pro některé motivy arciknížete Albrechta nebylo mu nic víceji zakázáno, jediné 100.000 zl., nad nimiž nynější legat hispanský v Praze direkcí míti měl. Ale že ani to nic k místnému splnění přivedeno není.

Když králi byla učiněna zpráva, jak se o to v Praze od některých praktikantů jedná, aby Leopoldovi království české a jiné země přivlastněny byly; proti čemuž on dokonce jest na odpor, chtěje sám po císaři, a jakž naděje vede, i po králi

Matiášovi, nemajících dědicův žádných, *jure agnationis* na 1611
sebe též země přenésti jakožto bližší nežli arcikníže. A z té příčiny že Leopold hispanského krále úhlavním nepřítelem jest, a v čas potřeby nastalé mínil by se k koruně franské přikázati a pomoci proti němu vyhledávati od ní. Že císař jak jeho instrukcí do říše, tak všecky jiné dekrety k stavům po vpádu Pasovském procházející sám dobrovolně podpisoval. Ale kdo měl oumysl v Čechách krev vylévati, toho aby čert vzal; arciknížecí intent že nebyl jiný, jediné aby s stavy se sjednotil. K obdaňku že také nejdříve srdečně a právě směřoval; ale hrabě z Salcu a jiní že hrubě proti tomu byli. Že verbováním toho lidu nebylo míněno na to od arciknížete, aby ním náboženství stavův pod obojí, majestat i jiná privilegia jejich kasirovati se měla; nebo že dle jeho soudu politický regiment to s sebou přináší, aby koruny svému mladému pánu pokojně dosáhli.

Jakož pak že jest s obzvláštní pilností a prací do sjednocení a dekretu o ně vyšlého zejmena ta slova dostavil: „Co k zachování J. M. C. důstojenství, též slavného král. českého a jeho připojených zemí poctivosti a štěstí přináleží, platné a prospěšné jest.“ K té pak věci že radili hrabě z Salcu, z Althamu, Hegenmiller a Ubeško. O hrabě z Turnu a jiné české pány že rada byla držána v domě Lazara Henkle. Ale že naposledy bylo zůstáno na tom, aby skrze dobrotivé prostředky a lásku jednomyslnost stavův, kterouž při náboženství mají, od arciknížete získána býti mohla.

Proti pak králi že začali se puntovati teprva od té doby, když viděli, že týž lid do Julichu dovésti byla by nemožná věc, i zavázavše se vespolek k tomu zvláštní přísahou a chtěvše přívzíti sobě ku pomoci proti králi ten druhý lid v Elsasích se zdržující.

Ve všech těch radách s arciknížetem že přítomní bývali: arciknížecí zpovědník, P. Henrich Aquensis, a to s počátku, posléze pak nic; president komory české Abraham z Donína, Slavata, Smečanský. A ti všickni o té vší intencí věděli a na to šli, aby z Leopolda velikého pána učinili; Ladislav Berka, Hannibal podobně. Ale Hegenmiller že proti vpádu Malostranskému radil, a před tím dnem že jel do ležení a tam o to tuhý spor držel. Haydelius že okolo P. Akvensiusa ustavičně býval a nepochybně od něho o tom handli přezvěděl.

Měl-li pak císař o té krvavé maškaře a lázni jakou gruntovní vědomost, a co k tomu říkal, že pověděti nemůže; neb při audiencí s arciknížetem nebýval. O dávání salvy guardie po Malé straně i jinde, že se to nedálo od arciknížete před vpádem, sice že by on byl musil je podpisovati; ale že land-

1611 krabě z Leuchtenberku mohl toho něco rozdělovati, protože ta věc v jeho expedicí byla, sice že jest sám Dengnagel na domě landkraběcím i na jiných lidí domích orla tištěného a *salvam guardiam* a mnoho toho jiného, když se vpád stal, očitě spatřoval. —

Naposledy byv tázán: takli jest, že císař měl vlastní rukou psáti k nejvyšším Pasovským do Budějovic, prose jich pro Boha, aby ho proti Čechům mocí retovali a bez meškání do Prahy přitáhli, s tím dalším doložením, jako by stavové císaře oblehnouti a na jeho osobě moc provozovati chtěli? oznámil, že mohlo se to dobře státi, ale on tu pověst že má za figmentum, věc smyšlenou; nebo že by to bylo *crimen falsi*, dopuštění se zjevné falše, kdyby nejmenší psaní, které by od císaře nepocházelo, přečteno bylo.

A když v trvajícím uvažování napřed dotčených hlavních spisův a příčin od vyslaných císařských v Vídni týž lid Pasovský do měst Pražských se dostal, tedy král Matiáš vzav o tom o všem zprávu dokonalou, jak odjinud, tak ovšem i od stavův království českého; odevzdal od sebe týmž vyslaným císařským daleko jinačejší resolucí svou v smyslu tomto: Že král, neohlédaje se ani na nynější nedostatek zdraví svého, nechtěl jest pominouti, těch od pánův vyslaných jmenem císařským přednášených punktův pilně dáti povážiti i všecky věci, jakž nejlépe býti mohlo, na místě postaviti, aby aspoň jednou s císařem pravá, upřímná a bezpečná důvěrnost podlé moci a znění smluv mohla na místo postavena a přede všemi věcmi spravedlnost zachována býti, tak jakž král z strany své s odpovědí i s vysvětlením svým na hotově jest a tu pánům vyslaným odevzdati poručil, nechtěje na osobě své, jakž jest toho vždycky skutkem dokazoval, nic dáti sjíti, a nadáv se, že přítomnost a traktací pánův vyslaných na ničemž jiném pozůstávati nebude, nežli aby z obojí strany k jednomu smyslu směřovali. Ale poněvadž krále toho jisté zprávy docházejí, že v této pánův vyslaných přítomnosti a jejich jednání lid Pasovský netoliko do Čech maně vpadl a tu se některých míst a měst zmocnil, nýbrž také i před Prahu vtrhl, císaře v jeho královské residencí sužuje, Menší město Pražské brannou rukou a nenadále opanoval, i také hradu Pražského, kdež nyní královská koruna a jiní klenotové zůstávají, se zmocnil a mnoho z urozenějších stavův, kteříž králi a pánu svému na pomoc přispěti a nadepsanou korunu s klenoty dle svých závazkův hájiti chtěli, v jejich vlastní vlasti pro takovou upřímost nepřátelsky pomordoval a zranil; odkavadž tu příčinu berou, že sou se na svého generala arcikníže Leopolda, kte-

rýž se zřejmě při témž lidu v Menším městě Praž. viděti 1611
dává, odvolávali a pod jeho ochranou a konnivencí že sou takové věci a attentata, kteráž proti Bohu, proti vrchnosti, proti svobodám král. českého i také proti křesťanské povinnosti čelí, před sebe vzali; že pak král po císaři nejstarším a vlastním bratrem jest a takovému vpádu, kterýž se od cizozemcův římskému císaři a pravému králi českému, hlavě a nejstaršímu slavného domu rakouského, tudíž také i všemu království ku potupě, škodě a záhubě stal, dívati ano ho snášeti nemůže, pamatuje se v té nedávní smlouvě, že podlé moci a znění jejího s královstvími a zeměmi sjednocenými císaři proti všem nepřátelům jeho povinnou pomocí zavázán jest, a že týž lid sám císař vlastně a království české za zjevné nepřátely drží: protož že nemůže král toho pominouti, aby vlastní osobou svou a s zeměmi sjednocenými císaři a tomu království neměl na pomoc táhnouti, podlé císaře až do poslední krůpěje krve své v té potřebě, odlože na stranu všech jiných materií, kteréž sou v dotčených hlavních spisích obsažené, státi a podlé nejvyšší možnosti všecku assistencí ve všech slušných příčinách prokazovati, nijakž toho netrpě, aby císař, ačkoli krále a země jeho nemálo urazil, od takových loupežníkův a cizozemcův soužen a vlastní osobou k lehkosti všeho slavného domu rakouského tak posměšně a ničemně chován, naposledy pak od krále jakožto nejstaršího bratra opuštěn býti měl.

Ačkoli císař toho ještě při králi nevyhledával; však to král víceji nemožnosti a nebezpečenství časův připisuje, nebo by sice císař toho podlé přirozené vlastnosti bezpochyby nepominul, ano snad také tím někteří praktikáři, kteříž by císaře rádi lstně podvésti, jej sužovati a rmoutiti chtěli, vinni býti mohou. K tomu že krále bratrská láska a přirozená krev i náchylnost, i také z obou stran podepsaná smlouva vede, a co králi v těch příčinách učiniti náležeti bude, to že jest již při sobě zavřel a na ty cesty pomyslil, císaři se vší svou možností chtíti pomáhati a v tom punktu smlouvě skutkem dosti činiti, ani sobě žádným vlastním neb obecným potřebám, ani také žádnému na světě nedati překážeti.

Jestliže by se pak ten vpád na samé království české principaliter aneb generaliter vztahoval, a císař přitom nějaký spolek zjevně aneb tajně by měl; tedy že ukazuje opět krále důležitá potřeba to, poněvadž v témž království skrze pořádné jednání s vůlí a vědomím císařským a všeho království na sněmu obecném za čekance království českého volen, vyhlášen a v tom dostatečnou smlouvou podstatně opatřen jest. V kteréžto smlouvě že jest toho doloženo a od koruny české připovědíno i zapsáno, aby lid císařský a stavův

1611 tehdáž verbovaný netoliko rozpuštěn byl, ale také po obdaňku na škodu krále a zemí jeho znovu verbován nebyl. A kdyby skrze ten neb jiný lid proti králi a dotčeným zemím chtělo se něco škodného před se bráti, že stavové sami proti takovému při králi a zemích sjednocených za jednoho člověka státi a společně až do posledního přemožení odpírati chtějí. Že již aspoň jednou proti takovým loupežníkům, maje sobě od pána Boha a všeho světa propůjčenou moc, brannou rukou postaviti se míní; protože oni to slavné království v potupu přivozují, slavný národ český vykořeňují, měst a městeček nepřátelsky se zmocňují, též města i jiné lidi vyššího a nižšího stavu šacují, z nich bohatnou a z dílu týchž zebraných peněz čerstvý a neznámý lid proti témuž království najímají, den ode dne se sílí a v zemi všecku mocnost na sebe přenášejí, a tak celé to slavné království od císaře a od krále proti jednoho aneb obou dvou vůli odtrhnouti, v jejich služebnost přivésti a naposledy, kdo by se jim líbil, za krále zvoliti a potom mocí ho brániti a zastávati by chtěli.

A protož že král toho celého úmyslu jest, poněvadž stavové král. českého při markrabství moravském a Moravané i z stavův někteří při králi pomoci vyhledávají, téhož království, jehož on pořádným nápadníkem jest, při všech těchto nepříležitostech opustiti nechce; nýbrž tomu se všemi svými královstvími a zeměmi i s jinými připojenými krajinami s tou mocí, kteráž nyní před rukama jest a ještě by se shledati mohla, dnem i nocí na pomoc přispěti míní, nedopouštěje toho, aby to tak slavné a spanilé království tak nevinně před očima jeho královskýma mělo k zpuštění přijíti, král pak nápadu, jehož jest řádnými prostředky dostal, tím způsobem de facto zbaven býti aneb zpuštěného království dostati měl. Nebo ačkoli dle jisté zprávy sou stavům král. českého všecku bezpečnost slibovali, to na oko jednali; však že se to při tom vpádu spatřuje, že se to víceji pod stínem a snad proto dálo, aby to, což se již stalo, tím snázeji pod takovou domnělou bezpečností mohlo k skutku přivedeno býti, tak jakž ti původové toho, kteříž sou se v tom potřebovati dali, na díle sami při témž lidu byli, na díle s ním jistou námluvu měli. Mezitím však že nemálo lidí poctivých zahynulo a krve vylito, i také ten slavný národ český, kterýž jest ozdoba domu rakouského, byl a tak mnoho témuž domu v mnohých případnostech svými hrdly a statky dobrého činil, cizímu národu v preis dán jest.

Z toho ze všeho že mohou páni vyslaní poznávati, že ty věci již víceji v těch mezech, jakž jsou oni k králi přijeli a své jednání řídili, nezůstávají; nýbrž že v takovém způsobu

nacházejí se, čehož jest království české již s velikou škodou 1611
a potupou okusiti, a jak císař tak i král, tudíž také i jiné sjednocené země velikého úrazu pocítiti musili, zůstávajíce ještě podnes, pokudž by tomu časně zpomožíno nebylo, v velikém nebezpečenství.

A tak že při této nové případnosti, na níž králi, cti a jmenu jeho ano také všemu domu rakouskému, i také císaři samému vlastně mnoho záleží, a ta nevyhnutelná potřeba též to ukazuje, aby se i hned přede všemi věcmi takoví prostředkové před sebe vzali, a ti loupežníci ztrestáni býti mohli, císař aby v nebezpečenství nezůstával, všecko království aby zase v dobrý pokoj přivedeno bylo, a král s zeměmi sjednocenými aby budoucně lepší bezpečnosti se nadáti mohl. To když se stane, tedy že potomně nechce proti tomu býti, aby něco víceji od pánův vyslaných vyrozuměti a na to svého vysvětlení dalšího jim dáti neměl, zůstavuje toho na ten čas při tomto svém milostivém oznámení.

Stavové království českého vyrozuměvše z mnohých psaní královských k císaři, k nejv. úřed. a soud. zemským, též k osobám k defensí zemské nařízeným, k čemu se má král proti témuž lidu Pasovskému, jenž v tu dobu ještě v Rakousích ležel; vypravili k němu z prostředku svého Adama mladšího z Waldšteina na Hrádku nad Sázavou a Lovosicích, J. M. C. radu, komorníka, nejv. sudího král. českého a královského dvoru štalmistra, Jiřího Fridricha hrabě z Hohenlohe, císařskou válečnou radu, Jiřího Krištofa z Gerštorfu a na Cholticích, Prokopa Dvořeckého z Olbramovic a na Mašťově, J. M. C. rady, Václava Magrli z Sobišku a Jiříka Štefka z Lukonos s listem věřicím a s instrukcí zvláštní, ještě na hradě Pražském v pátek po sv. Školastice a v pátek po sv. Dorotě datirovanými, davše mu skrze ně šetrně přednésti věci tyto:

Poněvadž tudy mezi císařem a králem, pánem jich nejmilostivějším a J. M. královskou, pánem jich též milostivým, nějaké další nedorozumění mohlo by snadno vzniknouti, což by nemohlo býti než s velikou záhubou království, zemí i obyvatelův jejich z obojí strany, obzvláště pak království českého, an žádné k tomu nejmenší příčiny žádnému nedali: protož že krále za to uctivě žádají, když sou oni k verbování toho lidu nikda nepovolovali, ani žádné libosti nad tím jeho do Rakous vtrhnutím neměli a nemají, pokudž by jakého takého úmyslu byl (ač té naděje k němu stavové nejsou), aby do království a jiných zemí císařských s lidem svým válečným nevtrhoval, ani jinému s ňákým lidem vtrhovati ne-

1611 dopouštěl, tak aby ta smlouva před Prahou učiněná, ve dsky zemské vepsaná a k privilegiím zemským přiložená, jíž datum v pondělí po neděli Exaudi 1608, v své celosti a váze zůstávati i také reversu královskému stavům danému, jehož datum v ležení jeho polním mezi Štěrboholy a dolejšími Měcholupy v středu po sv. Janu Křtiteli téhož léta, zadosti se státi mohlo. Načež že se stavové docela ubezpečiti chtějí, nejsouce jiného úmyslu, než po své straně dotčené smlouvě a reversu ve všem všudyž upřímě zadosti činiti. Jakož pak že by jim nic milejšího nebylo jako to, aby král s císařem v dobrém srozumění, začež na modlitbách svých pána Boha prosí, jakožto vlastní bratří zůstávati a tudy mezi zeměmi obojí strany láska, pokoj a dobré sjednocení růsti mohlo. K čemuž že stavové všelijak věrně nápomocni býti se zakazují, s tím s svými poníženými službami J. M. poručeny sebe činíce a odpovědi milostivé očekávajíce. —

Král vyrozuměv z vyslaných, co sou z poručení všech tří stavův a jmenem jich při něm oustně i skrze spis vyhledávali, dal jim na to zase 4. d. března v Vídni psanou odpověd takovou:

4. břz. I. Že jejich vzkázání a ponížené služby, též srdečný a horlivý vinš z strany jeho šťastného a pokojného kralování jemu oznámený milostivě a vděčně přijímá, zase pak týmž stavům milost, lásku a pozdravení i všecko dobré a potěšitelné vzkazuje; a že by pro tu obzvláštní lásku a náklonnost, kterouž k stavům i k celému království má, jemu nic milejšího nebylo, než aby se jim daleko jinačeji a lépeji vedlo, nežli jak jest o tom (čehož buď Bohu žel!) zpraven, s nimiž král v té smutné případnosti jakožto čekanec a budoucí král a nápadník též koruny že slušně lítost a útrpnost nese.

II. Co se jich hlavních žádostí a artikulův v též instrukci obsažených tkne, že se v tom výborně dosavad pamatuje, co jest v příčině toho lidu Pasovského císaři i jinam psal, i co jemu zase na to kdy a od koho za odpověd dáváno bylo, jako i na tu před Prahou zavřenou smlouvu a revers jim odvedený.

III. Že by byl král sobě vinšoval, aby císař takovou smlouvu tak dobře a pevně, jako on, byl držel, podlé ní postupoval, ji jakožto poctivě a upřímě zavřenou ne tak brzo v novou disputací potahovati, valchovati a naposledy skrze kurfiršty, arciknížata a knížata v ní hloubati a na jiný smysl vykládati nedopouštěl; ač král ani tomu ničemuž odporen býti nechtěl pro samý obecný pokoj. Ale jakž jest tomu všemu císař a zvláště tomu artikuli z strany obdaňku lidu svého zadosti učinil, to že z rozličných akt a psaní z obojí strany

v té příčině prošlých šířeji a zřetelněji se vynajde, tak že 1611
z té jediné nepříležitosti naposledy ten lítostivý, rychlý a nenadálý outok a vpád netoliko do Rakous ale i do Čech jest přišel.

Jakož pak že král ještě do té chvíle jiného úmyslu není, nežli nadepsanou smlouvu ve všech jejích punktích a artikulích pevně držeti, a že právě pro tu samou příčinu nechtěl král žádné ty ad partem i také vůbec přednášené a na díle království českému škodlivé cesty proti již dotčené smlouvě a křesťanské náležitosti i své přirozené upřímosti nikdy k sobě připouštěti, nýbrž svá slova v ní daná ctně a upřímě držeti. Při čemž že stavové mohou se také dobře upamatovati, že jsou rovně v tu tak vzáctnou smlouvu potaženi, a čím podlé císaře králi zavázáni zůstávají.

A tak že král pro ten jich závazek měl k stavům mnohem větší naději, že totiž na jeho a zemí jeho rozdílná psaní a vysílání, v nichž dle smlouvy neprodlené pomoci při stavích vyhledával, skutečnou odpověď jemu dáti a beze všeho dalšího na něco se ohlédání té vzáctné a dostatečné smlouvě dosti činiti neopominou.

Co se vyslaných dalšího jednání dotýče, poněvadž ty věci nezůstávají již více v těch mezech, v kterých tehdáž byly, když se oni k králi od svých principalů vypravili; nýbrž poněvadž král již patrně vidí, že takový lid netoliko v Rakousích, ale i v Čechách nenabytnou škodu zdělal a dosavad dělá a ještě k větší téhož království zkáze víceji lidu verbuje, chtěje se tudy na konec celého království zmocniti: z těch všech příčin že král to při sobě nachází, že jakožto čekanec volený a nápadník král. českého těm, kteříž sou jej skrze předešlou dostatečnou, dskami zemskými zapsanou a s císařskou jistou volí a vědomím při obzvláštním a za tou příčinou držaném sněmu jednomyslně předsevzatou smlouvu sobě zvolili, v podobných nových a neslýchaných případnostech a potřebách se zase vděčným ukázati a nikterakž nepomíjeti to zdržeti chce, což ta smlouva, sám rozum lidský, láska křesťanská a vůbec všecka práva komu propůjčují a jej k tomu zavazují.

Což král, když sou stavové na onen čas v patrném nebezpečenství zůstávali, podobným spůsobem podlé té smlouvy se choval a ještě budoucně víceji chovati se chce. Pročež že to jemu jináč vykládáno býti nemůže, nežli že král v této nenadálé a rychlé případnosti, zakládaje již za hřbet všelijaké předešlé a zvláštní ourážky, tu povinnou bratrskou lásku k císaři prokazovati a jemu v soužení takovém na pomoc přispěti, jeho a ten slavný dům rakouský před takovou mocí, hanbou, posměchem a škodou, království pak české jakožto

1611 pořádný a pravý nápadník před jistým pádem a konečným zahynutím, jak moha, chrániti a je před dotčenou zkázou a zpustošením od osoby své podlé nejvyšší možnosti zachovati nápomocen býti chce.

Jakož pak by i toho ničehéhož nebylo, tedy poněvadž stavové král. českého při stavích moravských v této jejich těžké a nejvyšší potřebě pomoci a retuňku velmi snažně, horlivě a pořádně vyhledávali, stavové pak moravští, neuznávajíce sebe samé k takové veliké a potřebné pomoci býti dostatečné, že žádali krále jakožto markrabí a pána svého milostivého, tudíž i jiných zemí sjednocených, aby lid svůj, kterýž král pro vlastní ochranu verbovati dal, jim na pomoc vyslati, ano také pro větší podstatu a řád, pokudž možné králi, i sám osobně spolu s nimi táhnouti a král. českému v této potřebě ku pomoci přispěti ráčil: což že král tak dobře dle dotčené smlouvy, jako i na ponížené vyhledávání poslušných stavův moravských a naposledy, aby království, země a poddané své věrné při tak očitém a zřetelném nebezpečenství před budoucími novými vpády, zvláště tyto země, podlé potřeby a možnosti ubezpečiti a ty, jenž do země jeho tak nepřátelsky proti smlouvě vtrhli a v ní nenabyté škody zdělali, ztrestati pomohl, jest odepříti a tak dobře těchto jako i jiných v smlouvě obsažených zemí bez pomoci nechati nemohl; anobrž aby jim tím ochotněji a spěšněji bylo zpomoženo, že ani své vlastní osoby královské ušetřiti nechce.

Poněvadž pak král nemá úmyslu, nic jiného před sebe bráti, než k čemu ho láska bratrská k císaři a obzvláštní k království a k zemím jeho náchylnost vede, a že by věrně rád viděti chtěl, aby též království a země po tak mnohém vystálém neštěstí, neřestech a starostech aspoň jednou zase v předešlý pokoj a odpočinutí přijíti, se zelenati, kvetnouti, růsti a vzdělávati, i také přede všemi zlými, škodlivými a falešnými praktikami, kteréž zlí lidé před sebe berou, ubezpečeno býti a té od vyslaných často opakované smlouvě dosti se státi mohlo: protož že podlé toho všeho král té milostivé naděje jest, že často psaní vzáctní páni stavové král. českého sobě v této příčině nic jiného v úmysl uvésti nedají, nýbrž všecko zlé domnění z cesty složíc, na to se bezpečiti, tím ujištěni býti mohou, že král jiné intencí není, nežli ctně, upřímě a křesťansky dotčenou smlouvu ve všech jejich punktích, slovích a klausulech zdržeti, jich stavův dobré, užitek a zvelebení fedrovati, a je, jakož také podlé nich i svou vlastní královskou osobu spolu s zeměmi před dalším neštěstím a zpuštěním s pomocí boží ochraňovati.

A tak aby se od něho v této příčině žádné škody ani 1611
nejmenšího ublížení tím méněji obávali, nýbrž že mohou z toho jeho královskou k sobě i k jejich vzáctnému i slavnému národu lásku a milostivou, přirozenou náchylnost tím víceji poznávati a odtud příčiny vzíti, aby to králi zase všelikou vděčností vynahražovali; jsa týmž stavům i vyslaným jich přitom vší milostí královskou nachýlen.

Stavové po přečtení tak vlídné a obšírné resolucí krále Matiáše, považujíce s jedné strany velikého nebezpečenství a záhuby, jim i celému království od té zběře Pasovské konečně nastávající, s druhé pak ochotného a laskavého zakázání králova, ustrnuli se naposledy na tom, aby té jeho vlídnosti povrchně sobě nevážili a tou zjevnou ochranou a pomocí, kteréž jim Bůh v jich nevyhnutelné nouzi a potřebě skrze krále poskytovati ráčí, nikoli nezhrzeli, nýbrž si tím slušným a zřízeným prostředkem z přítomných neřestí tím dřívěji pomohli. I vyslali k králi hned zase jiné poselství, zvolivše k němu Václava, ze Vchynic a z Tetova na Zásmucích, téhož krále Matiáše radu a komorníka, Štefana Vostrovce z Královic, J. M. C. truksasa, a Simeona Sušického z Sonnenšteina, při komoře české J. M. C. služebníka, davše jim list věřicí a psaní ve čtvrtek po neděli třetí postní, jenž slove Oculi, 10. d. března. 10.břz.
Kteřížto přijevše šťastně do Vídně, podali králi obojího spisu 15. d. března, v němžto předně po vzkázání vinše zdraví do- 15.břz.
brého a prodlouženého, šťastného kralování i všeho jiného nejlepšího oblibovali sobě vzáctně jeho předešlou odpověd laskavou, že se tak o král. české a je stavy z přirozené své královské k též vlasti jich náchylnosti milostivě starati, pomocí svou a sjednocených zemí jim proti tomu nenadálému a neslušnému vpádu lidu Pasovského na retuňk přispěti i dále milostivě k nim se ohlašovati, osobným svým příjezdem a skutečnou ochranou, radou a fedruňkem z toho nebezpečenství a ublížení vysvoboditi napomáhati chtíti ráčí; a děkovali mu z toho uctivě a služebně. Zatím znajíce sebe tím povinni býti za takovou ochranu, péči a pomoc, a tak za ctnost ctností, za dobrodiní dobrodiním zase vším, jim nejvýše možným, odměňovati a odsluhovati se zakazovali.

A poněvadž sou to v skutku shledali, čemuž prvé nikdy věřiti nechtěli, že ten lid jest proti nim stavům na velikou záhubu a zkázu jich verbován: což ač se z počátku pretextem a titulem Julichu činilo a jim znamenitě za to slibováno bylo, že žádný z nich do království přijíti ani žádné nebezpečenství na ně od nich přicházeti nemá, a císař také za dlouhý čas k tomu lidu, aby jeho a z poručení jeho verbován

1611 byl, přiznávati, ani jim časně, aby se proti němu opatřili, lidu podlé defensí, na sněmu obecném s císařem učiněné, najímati měli, dopustiti, pštoluňkův za několik dní podepsati nechtěl, až se skutek daleko jinší, nežli jim o něm oznamováno bylo, našel. Nebo když tak nezhotoveni a na nejdelší čas zdržáni byli, v tom že týž lid do země, jakž se sami v tom pronášeli, s vědomím a volí na ordinancí císařskou povolán jest. Kterýžto vtrhv spůsobem nepřátelským do pokojné země (neměvše stavové s ním ani s žádným jiným žádného nepřátelství, ale k císaři všelijak věrně, poslušně, poddaně se chovajíc a slovům jeho věříc), tu hned netoliko měst a míst mnohých dobyl; až naposledy věda (!), že stavové při sjezdu od císaře na hrad Pražský rozepsaném v nemalém počtu zůstávají a o to při císaři sollicitují, aby ten lid dále do země nepřicházel, čímž sou vždycky troštováni byli.*) Nebo že císař, když již týž lid na Krumlovské panství vtrhl, jich za to žádal, aby do dvanácti dnův sečkání měli a proti němu nic skutečně před sebe nebrali, že jej obdaňkovati, a jestli by dáleji do země vtrhl, do achtu dáti a proti němu všecku moc svou obrátiti i ku pomoci kurfiršty a knížata sv. říše vzíti, jim předsevzetí jich přetrhnouti chce: čehož stavové při tom zůstavili.

Avšak že pod tím zbezpečením týž lid vždy dále do země táhl, až do Menšího města Pražského tak vtrhl, jeho mocí dobyl, nemálo stavův a obyvatelův národu českého pomordoval, ohněm, mečem, střelbou a jinými nástroji válečnými, kamením, smolou rozpálenou, vodou horkou hubil; brány Malostranské opanovav, lidem svým osadiv, i Starého i Nového měst Praž. dobývati začal, jimžto císař několik kusů střelby veliké z ceighausu svého vzíti a zasaditi dopustil a po dobytí Malé strany týž lid za svůj vlastní k ochraně své přijal, s ním lid stavův verbovaný spolčiti a přísahou k službě své, k obhajování osoby své zavázati dáti a i je stavy k témuž, aby spolu s nimi proti králi byli, přivésti chtěl. S nimiž však stavové jakožto s nepřátely svými a zhoubci zemskými když se spolčiti nemohli, v tom že jest více lidu proti nim verbováno, mustruňk nový v Budějovicích i jinde rozepsán, a po krajích listové neb patentové s podpisem ruky císařské (proti prvé z jistého uvážení a vědomí císařského i stavův král. českého vyšlým i do všech krajův poslaným mandatům, aby všickni krajové s nejvyšší mocí ku Praze táhli) odesláni byli; nimiž poroučelo se, že toho již žádná potřeba neukazuje, aby ku Praze táhnouti měli, nýbrž aby zůstali doma.

*) To souvětí jakož i ono „A poněvadž — našel“ jest i v origin. tak matné.
Red.

Zatím pak že hned k některým kurfirštům duchovním, též světským a k knížatům sv. říše o pomoc lidem i penězi odesláno bylo. Což vše že na dokonalou záhubu toho slavného království a na protržení privilegií, svobod, práv a zříz. zemských, též na zrušení smlouvy s králem učiněné, začež i sami kurfirštové k zdržení jí slibovali, a na připravení krále o čekanství se vztahovalo a vztahuje. Neb jak ten lid do dnešního dne v témž Menším městě Pražském i v jiných místech, kteráž sobě podmanil, nekřesťansky a tyransky sobě počíná, národ český morduje, bije, statky jich plundruje, loupí, odnímá, i ohněm a vším nepřátelským způsobem kazí: to že všem vůbec známé jest, nad čímž srdce lidské ano i kamení, kdyby citelnost mělo, plakati by mohlo, tak že se ze všech starých historií a kronik toho nenajde, aby za kterého z předešlých starých králův českých táž země tak zkažena, hubena a plundrována pod takovou divnou, tajnou praktikou byla; ješto zřízením zemským a přísahou královskou v tom tak opatřeni sou stavové, že císař jakožto král český je stavy při všech svobodách, majestatích, právích, zřízeních zemských a starobylých dobrých obyčejích a zvyklostech zůstaviti má.

Item že král stavův k vojnám nutiti, ovšem tedy sám na ně lidu najímati nemá, obzvláštně pak sněmem obecným, s králem na hradě Praž. léta 1609 a 10 drženým a zavřeným, v tom sou tak opatřeni byli, že žádného nejmenšího nebezpečenství od toho lidu očekávati a ním stěžováni býti nemají. A že císař je stavy při všech privilegiích proti všelikým nebezpečenstvím a proti každému duchovnímu neb světskému člověku, kdož by jim buď sám neb skrze jiné lidi jakýmkoli způsobem a v čemkoli ubližovati neb se nad nimi vymstívati chtěl, sám zastávati, chrániti a vedlé zříz. zemského obhajovati chce, s tím přitom znamenitým doložením: že jim zjevně ani tejně v ničemž škozeno, příkoří činěno, ani žádného lidu ku pomstě od kohožkoli a pod jakoukoli barvou, formou a předestřenou příčinou, jak by to lest lidská vystihnouti mohla, bez vědomí a vůle vší země najímáno a jej chovati dopouštíno býti nemá.

Ale že proti tomu tak znamenitému stavův ubezpečení teď ten lid, maje císař čím jemu dáti zaplatiti i peníze objednané před rukama, jej obdaňkovati moha, toho jest pominuto, že jest na ně dochován, do země uveden, i předtím kvartýr na panství Krumlovském jemu vykázán.

K tomu že i to nachází se, že císař regiment svůj zemský osobám jiným svěřuje a poroučí, kterážto správa na záhubu a dokonalou zkázu stavův býti se poznává.

1611 Za kterýmižto všemi příčinami vidouc stavové, jaké další praktiky o ně se skládají, že povinně se v tom jinak opatrovati a další zkázu království předjíti musejí. A protož že se králi proti jeho resolucí a odpovědi ohlašují, že rádi o příjezdu jeho do král. českého slyší a to žádostivi jsou, aby král v dobrém, potěšeném zdraví šťastně mezi ně do měst Pražských, co nejdřívěji možné, přijeti, další své rady, pomoci a ochrany proti tomu nepřátelskému lidu uděliti a s nimi státi ráčil. Oni že podlé krále chtějí též rádi za jedno býti, státi i to vše činiti, což poctivým lidem a milovníkům vlasti své i obhájcům slavných privilegií, svobod, řádu a práva království činiti náleží; však přitom krále za to snažně žádajíce, že prvé, nežli by z pomezí a hranic do království vyjel, je reversem dostatečným v tom ujistí, aby týž příjezd jeho na ujmu, škodu a protržení týchž přivilegií, řádů, práv a zříz. zem. a snešení jich sněmovního i také dobrých starobylých zvyklostí a obyčejův, při nichž ve všem zouplna zůstaveni býti žádají, tak jakž se sám král v též resolucí k nim milostivě v tom ohlásil, se nevztahoval a nebyl. Nicméně aby i to opatřil, jestli by s ním jaký lid táhl, aby království a obyvatelům jeho žádných škod nečinil. —

V čemž že jsou k králi naděje té, že jim takového reversu a opatření jejich, kteréhož teď přípis příležitě odsílají, učiniti a odeslati odporen býti a tím meškati neráčí; s tím J. M. K. v mocnou ochranu p. Boha poručenou činíce.

Ale dříve, nežli král s pomocí svou přispěl stavům na retuňk, lid ten Pasovský dva dny před odjezdem svým zase z Prahy vydal se z Malé strany s několika sty kunpagniemi pěchoty a jízdy až na Bílou horu, chtěje zkusiti stavův, zdali by se s nimi potkati a ňákého šermiclu pokoštovati chtěli. Když nemohli dočkati se žádného odporu, vydali se na plundrování některých vesnic okolo Prahy a zapálili z nich dvě a koliksi sídel panských, tak že ta škoda byla na 30000 kp. šacována. To vidouce sedláci, slitovalo se jim škody té, a sebravše se jich pospolu bez vědomí a vůle stavův asi okolo 400, udeřili na Pasovské dosti zmužile, zabivše z nich koliksi osob s fendrichem a ostatní obrátivše zpátkem na utíkání až k bráně Malostranské. Že však nedrželi se sedláci v žádném pořádku, a Pasovští porozuměli tomu, že nemají při sobě žádné jízdy ani verbovaných vojáků, z té příčiny obrátili se na ně nenadále a do 40 osob tu ná place položili a druhých 40 jali, a potom jim nejdříve nosy a uši pořezali a naposledy všechny pobili.

Stavové pak následující noci, umínivše sobě třími místy udeřiti na Pasovské s lidem svým přes řeku, nemohli vyko-

nati skutečně toho úmyslu proto, že drželi všudyž nad nimi 1611
silnou stráž, tak že byli by stavové bez veliké ztráty soldatův
svých nemnoho proti nim vyvedli.

Podtím pak Pasovští, znajíce to výborně, že tu v Menším městě Pražském bytu jejich na dlouze nebude, jakož pro veliký nedostatek proviantu, tak ovšem pro přibližování se k hranicím českým krále Matiáše s mocí svou vojenskou, od něhož mohli by velmi snadně zaskočeni býti, strojili se s zajícovským praporcem na vandr. A aby cestu svou zpáteční mohli tím rychleji konati, tou příčinou 11. d. března jízda je- 11.břz.
jich pobrala k sobě na koně ty nejlepší mušketýry, ostatní pak pěchotu, jak mohli, nejvíceji opatřili koňmi, kteréž obyvatelům onde i onde pokradli, a jsouce ještě v tu dobu okolo 4500 silni, vytáhli ráno přede dnem ven z Malé strany, s nimiž musili zase všickni jejich nejvyšší, totiž arcikníže Leopold, hrabě z Salcu, z Althamu a jiní; Ramé pak odjed předtím napřed, aby některé pasy za času shlédl a sobě ujistil. A pustili se upřímo k Berounu, kamž přijeli a přišli okolo poledne beze vší překážky a odporu stavův. Na ráno shodivše po sobě most, co nejspěšněji bylo jim možné, ubírali se k Budějovicům.

Stavové sice naslechvše něco o oumyslu jejich, celou tu noc měli lid svůj na pohotově v dobrém řádu; ale že v jistotě nedověděli se o jejich odtažení, až teprva ráno v hodinu pátou na půl orloji, protož nemohli jich tak na spěch dostihnouti. Pročež poslali přes most na Malou stranu do tisíce jonáků, jimiž bránu mostskou na Malé straně, Saský dům a ostatní brány osadili silně.

Ti, co kde ještě Pasovských zastihli, buď že se opozdili anebo pro nemoce s jinými táhnouti nemohli, to všecko spolu s sládky a jinou obecní chasou beze vší milosti bili a do řeky vmetali. Mnozí z té luzy nepřátelské, byvše sochory a jinak suchými ranami zhmožděni, nemohli scepeněti; ale natrápivše se do vůle, naposledy prosili lidu, poněvadž pro ty v těle jich začarované oplatky mříti nemohou, aby jim je z rukou vyřezávali a do ostatku je dobili. Čehož se jim velmi snadno dostávalo.

A ač naposledy po odjezdu jejich lid stavův pustil se po nich na díl cesty u veliké síle v té naději, že dostihnouce jich budou moci s nimi s pomocí boží šťastnou bitvu svésti a škod svých se pomstiti; však dostavše zprávy, že sou již od Berouna odtrhli a most po sobě smetali, obrátili se zpátkem do Prahy. Odtud potom generalové podali se s ním na silnici k Táboru s oumyslem tím, aby aspoň tu někde mohli se s Pasovskými setkati; ale oni, měvše dobré kundšafty, netáhli

1611 Za kterýmižto všemi příčinami vidouc st
praktiky o ně se skládají, že povinně se v
vati a další zkázu království předjíti mus
králi proti jeho resolucí a odpovědi ohla
jezdu jeho do král. českého slyší a to ž
v dobrém, potěšeném zdraví šťastně m
ských, co nejdřívěji možné, přijeti, d
ochrany proti tomu nepřátelskému l
ráčil. Oni že podlé krále chtějí t
i to vše činiti, což poctivým lider
obhájcům slavných privilegií, sv
činiti náleží; však přitom krá
prvé, nežli by z pomezí a hr
versem dostatečným v tom
ujmu, škodu a protržení t
zem. a snešení jich sněm
zvyklostí a obyčejův, př
býti žádají, tak jakž se
stivě v tom ohlásil, se
opatřil, jestli by s ní
lům jeho žádných šk
V čemž že jsou
versu a opatření je
učiniti a odeslati
J. M. K. v mocn
Ale dříve,
retuňk, lid ter
z Prahy vyda
pěchoty a jíz
by se s ni
Když nemo
drování n
a koliksi
šacována.
bravše s
400, ud
osob s
k brán
pořád
žádné
na n
40 j
všec

ude

tím fortelem
dostali se tam
kromě že kdesi
avský, maje při
sekách a udeřiv
když sedláci neměli
neostali před nimi
Pasovským srdce,
pomordovali a nemalý
k Budějovicům popá-
sebou zavedli, aby jim
ance. —
zdná zběř odtáhla zase
pak lid stavův nedostihl
s celou koží preč tá-
že jim to učinili na vzdor,
ských ňákých kořistí nabýti
lidem loupežným zděláno
sedmnácte tun, a na samé
elci za sedm tun zlata. Co
českém, kudy sem i tam van-

městech Pražských mluvilo se o je-
vpádu Pasovských dobrou vědo-
všem všudyž nápomocni, v kolleji
oštěpů, halaparten a sochorů i do
prachu sobě k té potřebě nashromáž-
jezuiti vyhledávali toho snažně při
z Turnu, genral-lajtnantovi, Lin-
pánu z Felzu, nejv. maršálkovi
z Bubna, nejv. wachmistru, a Vilé-
nejv. kvartýrmistru nad lidem zem-
příčině udělili dostatečného vysvědčení,
což se jim tak vůbec připisuje, vinni
tak, a nevím, zdali pro nevinu jejich
opatřili dotčené jezuity Pražské 23. d. září
vysvědčením takovým:
vůbec i jednomu každému obzvláštně, ja-
řádu a povolání byli, na vědomí dávají
Jakož jest netoliko před, ale i po tom
českému vysoce škodlivém lidu Pasov-
měst Pražských vpádu jakýsi k ujmě dobré
se pokřik netoliko mezi lidem prostým
i od některých nenávistníků hanlivý spis
otcům tovaryšstva Ježíšova vydán a zjevně

nejednou vytištěn a roztroušen byl, jako by dotčení patres 1611
v Praze v kolleji své převelice hojnou summu válečné municí ano i nemalý počet soldatův městům Praž. ano i celé vlasti jejich ke škodě a záhubě pospolu míti a přechovávati měli: a oni svrchu jmenovaní generalové byli tudy přinuceni, že sou jmenovanou kollej prohlédati a na pravdu všeho toho s náležitou bedlivostí vyptati se dali, a to rozdílnými časy po třikráte skrze zvláštní kommissaře, ze všech tří stavův k tomu zřízené. Kteřížto nahlédavše pilně do všechněch kolleje té světnic, pokojův, klenutých i podzemních sklepův, krucht i do kostela a věží jejich, a všudyž nad i pod zemí všecky místa a skrýše přehledavše, že sou nic nejmenšího ani od dotčených mušketův ani od prachu ani od žádné jiné municí vojenské, jak by koli ta jmenována býti mohla, mnohem pak méně soldaty nějaké v též kolleji nenalezli; nýbrž že sou to v jistotě a v skutku shledali a poznali, že jmenovaným paterům na potupu, ujmu a ouhonu to vše od jejich závistníkův a sokův z pouhé nepřízně vymyšleno a proti vší křesťanské náležitosti jim na vzdoru a k zármutku vůbec mezi lidi vtroušeno bylo.

I poněvadž často psaní paterové shledáni jsou v té příčině beze vší viny, pročež že sou týchž generalů za to prosili, aby jim takové neviny jich otevřeného vysvědčení udělili a dopřáli. Čehož nemohouce a nechtějíce jim jakožto ochráncové pravdy a protivníci lži slušně odepříti, že tímto otevřeným listem svým oznamují a na vědomí dávají všechněm vůbec i jednomu každému obzvláštně, jakého by ti koli stavu, řádu a povolání byli, že dotčení ctihodní patres neb otcové tovaryšstva Ježíšova v městech Praž. bydlící sou v té věci nevinni nalezeni, a všecky ty proti nim nesmyslné a roztroušené řeči i spisové nepravdiví a naskrze falešní jsou. Přitom že svrchu jmenovaní generalové dávají k tomu své dokonalé povolení, aby toto jejich pravdivé vysvědčení od přísežného a obecného písaře zvidimováno, a jeho pořádný výpis všudyž a na všelikém místě rovně tak mnoho podstaty a platnosti nesl, jako by tento original jejich sám při kterém koli právě předložen a ukázán byl.

A pro lepší všeho toho jistotu a bezpečnosť že sou svrchu psaní generalové král. českého své přirozené pečeti k témuž listu přitiskli a jej vlastními rukami podepsali, dožádavše se přitom pro hojnější toho podstatu Jich Mil. nejv. pánův úřed. a soud. zemských, J. M. uherského a českého krále místodržících a rad v král. českém, že jsou i oni podlé nich na svědomí k témuž listu pečeti své přitisknouti ráčili, jmenovitě Adama z Šternberka, nej. p. p. Adama z Waldšteina, Jiřího z Talen-

1611 berka, Jaroslava z Martinic, Krištofa staršího Vratislava z Mitrovic a Tiburcího Ždárského. —

15.břz. Zatím král Matiáš, dostav se se 2000 lidu jízdného i pěšího 15. d. března do města Jihlavy, odeslal odtud stavům král. českého odpověď svou na poslední psaní po Václavovi
17.břz. z Vchynic a jiných vyslaných jejich 17. d. března t. j. ve čtvrtek po neděli postní Laetare; v němžto na počátku učinil jim milostivý vinš, aby se jim a jejich všechněm něco lépeji, nežli až dosavad se dálo, vedlo. Dále pronášel nad tím radost srdce svého, že stavové z jeho resolucí jeho milostivé a otcovské mínění, náklonnost slušnou, pečlivost a starost, dobrotu a dobrotivost, kterouž k král. českému a k slavným stavům v těchto jejich minulých i ještě trvajících ouzkostech jakožto čekanec král. českého a nápadník nese, a za tou příčinou i jeho zakázanou pomoc proti tomu nezbednému předsevzetí lidu Pasovského i také jeho osobní příjezd s obzvláštní poddanou vděčností přijímají, poznávají a to také z povinnosti ctnost cností a dobrodiní dobrodiním odměňovati a odsluhovati se zakazují. Nebo že jest jemu toho líto, že stavové vedlé psaní jeho na konec teprva v skutku shledali to, čemuž prvé věřiti nechtěli, že týž lid proti nim sebrán a císař smlouvě s králem učiněné zadosti nečinil, regiment pak svůj jiným osobám svěřuje s konečným téhož král. českého pádem a zavedením.

Z těch všech i jiných v psaní stavův dostatečných příčin že jest se král na tom ustanovil, aby z města Jihlavy s pomocí boží nejdéleji v příští sobotu nebo neděli se hnul a cestu svou upřímo k nim do Prahy vzal. A poněvadž v té příčině nic proti smlouvě před Prahou zavřené ani svému reversu činiti nemíní, nýbrž dle též smlouvy s stavův vlastní libostí a povolením ano i na žádost jejich příjezd jeho k nim nařízen jest; protož že beze všeho dalšího rozmyslu jim ten revers, jakéhož žádali, od sebe dává a jim jej odesílá, chtěje také přitom i to opatřiti, pokudž nejvýše lidsky možné bude, aby všeliké škody od lidu a průvodu jeho ušetříni byli. Proti tomu že to za potřebné při sobě vynachází, aby od stavův podobnou měrou kontrareversu požádal, že skrze to jeho do Čech tažení dotčeným smlouvám v nejmenším nic naproti činěno není a nebude, tak jakž to vše přípis téhož reversu jim odeslaný v sobě šířeji obsahuje a zavírá, v té naději, že mu jej ještě před příjezdem jeho do Prahy zhotovený odevzdají. —

S tím psaním přijevše vyslaní do Prahy v pondělí po neděli postní Judica, dodali ho i reversu stavům na rathouze Staroměstském po hodině 23.; a po 24. hodině na celém orloji

bylo publikováno i s reversem přede všemi stavy přítomnými 1
s potěšením nemalým.

Dotčený revers, v městě Jíhlavě ve čtvrtek po neděli Laetare psaný, obsahoval v sobě zámluvu královskou takovou:

Jakož jest se král nejednou v tom k stavům král. českého pronesl, že jich proti tomu lidu Pasovskému a jeho ukrutným a nekřesťanským předsevzetím, kteráž jak v zemích jeho rakouských, tak posléze v král. českém nevážně a neslušně páchal, se vší mocí a silou svou hájiti a zastávati, obecného dobrého, užitku a pohodlí vyhledávati a podlé sebe a zemí svých i je s král. českým před dalšími, těm podobnými nepříležitostmi a neštěstími milostivě a věrně opatrovati chce; a poněvadž již nyní k tomu ke všemu z milosti boží přichází, a král dle slušné žádosti stavův dříve, nežli by dále z hranic českých s lidem svým se podal, je náležitým a dostatečným reversem z strany příjezdu svého mezi ně opatřiti a zjistiti má: a protož že s dobrým a zdravým svým rozmyslem a vědomím, s radou svých tajných rad a mocí svou královskou jakožto řádně volený čekanec téhož království tímto reversem svým všem těm stavům král. českého, dědicům a budoucím jich slibuje, přiříká a je v tom podlé vší potřeby náležitě opatřuje, že týž jeho s lidem válečným do král. česk. mezi dotčené stavy a jim k retuňku a pomoci příjezd silný ani jim stavům ani celému království tomu, tak slavnému, ani dědicům a budoucím jich k žádné ouhoně, ujmě a skrácení, ovšem pak ku protržení privilegií, svobod, práv, zříz. zemských a snešení sněmovního, obzvláštně pak k zrušení smlouvy před Prahou zavřené sloužiti a vztahovati se nemá a nebude; nýbrž že dotčené stavy všecky vůbec i jednoho každého z nich obzvláštně při jejich všelijakých svobodách, privilegiích, majestatích, obdarováních, právích, zříz. zemských, starobylých zvyklostech a řádích chvalitebných, též při jmenované smlouvě, jako i při tom jich společném o náboženství ustanoveném pokoji a sjednocení zcela a zouplna neproměnně beze všeho přerušení zůstaviti, obhájiti a nad nimi i nad tím nade vším ruku ochrannou držeti chtíti ráčí nyní i na časy budoucí a věčné. A pro lepší toho všeho jistotu a bezpečnost že s svým dobrým vědomím svou královskou pečet k témuž reversu přivěsiti rozkázati a v něm se vlastní rukou podepsati ráčil. —

Není pochybné, než že sou stavové dle žádosti královské nápodobně jemu také týž kontrarevers od sebe dáti neopominuli.

Když se to tak šťastně mezi králem a stavy konalo; v tom nejvyšší Ramé přinutil mocí měšťany Budějovické, že musili mu povinností novou se zavázati, a co kde mohl dosáhnouti

11 od potrav a proviantu ve třech mílech okolo města, to všecko tam záhy zavésti, střelbu velikou ze zvonů městských slitou po zdech a baštách rozlosovati, a nad to nade všecko čtyry přední oficíry vojenské z domnění ňákého na rathouze Budějovském beze vší milosti a processu vojenského, dobřeli se pamatuji, časem nočním mečem ztrestati rozkázal. Potom hned přemýšlel o to, jak by se města Třeboně, residencí Petra Voka z Rožmberka oukladně zmocniti a škodu u Prahy na loupeži své vzatou sobě mnohonásobně vynahraditi mohl. O čemž zvěděv pán z Rožmberka, hleděl se opatrovati jak municí tak i lidem svým vlastním, a rozkázal za času učiniti jim zálohy okolo pevnosti od střelby i od jiných ohnivých nástrojů, aby je, když by co proti němu před se bráti mínili, proti vší naději jejich nepříjemně přivítal.

Když tedy jistý díl těch škůdcův zemských přitáhl k Třeboni, dovolili jim přistoupiti až k samému valu Třeboňskému a po té pouštěli na ně velikou i malou střelbu s těmi ohnivými nástroji tak silně, že jich veliký počet tu mizerně skapal, a ani od té chvíle neměli žádné více chuti po Rožmberské kořisti dychtiti. Nic méně usilovali se pomstiti nad pánem zkázy své jiným spůsobem, totiž, aby rybník jeho veliký tu u Třeboně, jenž se dobře za dvě míle táhne, prokopali a vodou z něho zpuštěnou netoliko gruntu jeho nemálo pokazili, ale i Prahu z dobré částky zatopili. Ale tato zrádná rada jejich donesla se pánu, pročež on pro přetržení jim toho úmyslu škodlivého vzkázal rychle stavům do Prahy, aby pro obhájení téhož rybníka odeslali mu 2000 lidu jízdného a pěšího, což stavové v skok velmi rádi učinili jemu k libosti.

břz. Po odjezdu pak Pasovských z Prahy stavové z obce 21. dne března nej. úřed. a soud. zemským a osobám k defensí nařízeným podali k uvážení níže psaných artikulů:

I. Že mnozí z stavův vedlé vyměření zřízení zemského a sněmovního snešení i také vyšlých patentů po krajích sou žádné pomoci k té tak důležité potřebě neučinili, s jinými obyvateli se nesjeli ani v tom snešení nepodepsali; pročež aby ty všecky osoby vyšetřeny a v pořádné poznamenání uvedeny byly pro gruntovnější vyrozumění, všicknili chtějí své milé vlasti hájiti, a zdali i s nimi za jedno jsou.

II. Že zříz. zemské o tom patrně vyměřuje, kdyby kdo do koruny české vtrhl, že sobě proti takovému všickni pod ztracením cti, hrdla i statku pomáhati mají, což že i sněmem léta 1610 zavřeno i utvrzeno jest. I poněvadž ten lid, vykradv se tajně z Malé strany, jest se zase do Tábora a do Budějovic navrátil, v kraji Bechynském zůstávaje ještě více se sílí, znamenité škody ohněm, mečem a drancováním jejich milým

přátelům činí a zemi jako nejohavnější nepřítel plundruje; 1611
z kterýchžto krajův nemálo naříkání litostivě slyšeti musejí, nebo dnešního dne že psaní z města Prachatic dodáno, v němž obyvatelé jeho vysoce pro Boha za retuňk a ochranu žádají: protož aby nejvyšší úřad. a soud. zemští s osobami k defensí zřízenými to k svému srdci připustili, psaní to časně uvážili, Prachatické pomocí retovali, a jak by ten lid tyranský z země ven dokonale vypuzen býti mohl, o to se skutečně přičinili; nebo že jest se obávati, kdyby tím prodléváno bylo, že oni, sesílíce se, mohli by mnohem větších škod v království nadělati.

III. Aby všech kommissí a akordů o týž lid bylo na straně zanecháno, nebo není bezpečné, čemu věřiti.

IV. Odpověd uherského krále v příčině Dengnagla stavům přinešená aby obci zjevně byla přečtena.

V. Dcery hraběte z Salcu, manželky Ladislava Berky a z Althamu aby do arrestu vzaty byly.

VI. Zajatým vězňům z obyvatelův král. českého od těch loupežníkův aby z arrestu se pomohlo.

VII. Poněvadž od lidu královského znamenité škody též se činí, profianty stavům do Prahy vezené se přejímají, odkudž bylo by se obávati jim v městech Pražských velikého svízle a nedostatku; protož aby v tom opatření při pánu z Hermenšteina a hraběti z Hodic se vyhledávalo.

VIII. Poněvadž Pasovští v některých domích na Hradčanech i na Malé straně ještě dosavad se zdržují, sem i tam procházejí a své loupeže v městě ukrývají, jakž to jisté osobě výborně povědomé jest; aby tedy takoví domové přehledáni, ty osoby s loupeží svou pobrány a do vězení dány byly. K čemuž aby se obraly některé osoby z obcí, a jiní kvartýrové se vykázali.

IX. Lid odpadlý od Pasovských aby se od stavův nenajímal, nebo že oni všickni za loupežníky od krále uherského vyhlášeni jsou.

X. Přišlali by jaká nenadálá toho potřeba na kterýkoli kraj, aby týž kraj, nečekaje na žádné poručení, mohl se i hned strhnouti a jiným krajům nebezpečenství své oznámiti i jich za pomoc požádati, a ti, jak by sobě to v známosti uvedeno měli, aby také mohli, na nic se neohlédajíce, tomu kraji přispěti na pomoc. —

Proti tomu nejv. úřed. a soud. zemští s radami k defensí přidanými, na rathouze Staroměstském pospolu shromáždění, podali toho také na obec: Poněvadž předešle všickni tři stavové na tom společně se snesli i to také vůbec vytisknouti

v těchto ve všech radách, co se obhajování vlasti jich

1 mílé, též koruny a privilegií zemských tkne, předně nej. úředníci a soudcové zemští a rady císařské a podlé nich jiných 30 se všech tří stavův bývati mají, podlé čehož sou se také někteří z nej. úřed. a soud. zemských a rad císařských, jak s strany pod jednou, tak i pod obojí a zvláště od toho času, jak jest se ten lid nepřátelský z Malé strany vykradl, do rady nacházeti dali. Někteří pak z strany pod jednou v předních úřadech postavení, majíce to netoliko na vůli, ale i tím vlasti své povinni jsouce, až posavad sou se mezi ně najíti nedali, a tak v těch věcech již prvé uvážených hlasův svých se sami zbavili. Však poněvadž tento sjezd prvé od císaře podepsaný posavad trvá a ještě týmž osobám na vůli zůstává, mezi stavy přijeti a hlasy své dávati; pročež že se nejvyšším úřed. a soud. zemským a radám vidí, aby ještě jednou k týmž osobám a nejv. úřed. a soud. zemským, kteříž nahoře na hradě Praž. jsou, vysláno a to, že sou je stavové nikda od jednání svých neodlučovali, nýbrž je k uvažování volili, oznámeno jim bylo, s tím přitom doložením, že se jim ještě to na vůli dává: chtějíli i hned, dále s tím neprodlévajíc, mezi stavy přijeti a spolu s nimi ty všecky věci uvažovati a k dobrému konci přivésti pomáhati, že se žádnému z nich netoliko to nebude zbraňovati, nýbrž že stavové toho vděčni budou; pakli by kdo z nich samoděk mezi ně nepřijel, tedy že se sám o svůj hlas připraví a nebude moci toho, na čem se větší počet snese, budoucně rušiti. Protož vidíli se stavům za dobré, k tomu také přistoupiti a s nimi na tom se snésti, aby takové poselství na hrad Pražský vypraveno bylo, aby své zdání nejv. úřed. a soud. zemským a radám oznámiti nepomíjeli. — Ale na čem obojí ta věc byla postavena, na ten čas doptati sem se toho nemohl, potřebí tedy bude, dáleji na to i na jiné tehdejší příběhy s gruntem se vyptati.

břz. V tom 24. d. března král Matiáš přibliživ se ku Praze s 6000 výborného lidu, kromě co ho již prvé předeslal stavům pro opatření země, vjel toho dne slavně do měst Pražských; nebo vyjeli proti němu téměř všecko panstvo, rytířstvo i Pražané z částky jezdecky, z částky pak na vozích se 22 karnětami rejtharstva svého až ku Počernicům. A tu ho přivítali úctivě skrze Adama mladšího z Waldšteina, nejv. sudího král. českého; Pražané pak s třetím stavem u Hrdlořez skrze kancléře svého Šimeona Humburka, vše jazykem českým: což na obé vykládal králi německou řečí Ladislav z Lobkovic, markrabství moravského nejv. komorník. Odtud potom vedli jej v pěkném pořádku Horskou branou po dlažení až do Starého města do domu Jana Kirchmajera z Reichvic, tehdejšího rychtáře císařského; v němž přebýval za několik dní,

a před nímž ustavičně dva praporce pěchoty královské vartovalo. 1611

Přede všemi všudyž napřed jel hrabě z Turnu jakožto nejv. generallajtnant král. českého s Linhartem z Felzu a Janem mladším z Bubna; před samým pak králem, habitem uherským šarlatovým oděným, jeli dva jeho komorníci a rady Gilbert Sentylir a Václav ze Vchynic, a za králem nejv. jeho komorník, pán z Měkau, a p. z Lozenšteina, maršálek dvorský.

Málo před tím královským příjezdem do Prahy opustili Pasovští Tábor, vydrancovavše všecky naskrz měšťany. Těch dnů také vypravil císař z hradu Pražského dolů k králi jisté osoby, aby ho jmenem jeho přívětivě uvítali, k nimž král ukázal se zase velmi přátelsky. A aby král déleji času nemařil tu v zemi, odeslal stavům na Staroměstský rathouz spis svůj, v němž mezi jinými punkty podstatnými doložil i toho: aby se mu stavové v tom neprodleně otevřeli, za jakými příčinami sou jej do země povolali.

I otevřeli se mu 27. dne března v úmyslu svém, jehož 27. břz. mu podali v spisu, že hnutí toto J. M. K. a šťastného příjezdu do měst Pražských vinšovali sou sobě stavové z těchto dvou příčin nejhlavnějších: Předně, aby s milostivou vůlí, radou a pomocí jeho lid ten nepřátelský Pasovský ven z království vypuzen a krev nevinně vylitá zase na nich pomstěna byla. Za druhé, poněvadž jest království české skrze zlou a škodlivou správu k tomuto zavedení a nebezpečenství přišlo, aby též s radou a pomocí královskou takový zlý regiment napraven byl, tak aby jakož předně samo království, tak i země jeho v dokonalé ubezpečení přivedeny býti mohly.

Co se první hlavní příčiny tkne, ta že nepotřebuje žádného sněmu, ani také netrpí žádného odkladu; nýbrž sama nouze a potřeba to ukazuje, aby i hned bez odkladu obojí lid vojenský, od stavův verbovaný i královský, za týmiž Pasovskými se vypravil, tak aby nebozí obyvatelé v týchž krajích z jejich moci vysvobozeni, a země před další záhubou ochráněna býti mohla; zvláště poněvadž král také k tomu cíli svůj lid vojenský do země poslal, i sám osobou svou královskou přijel, a těm krajům také od stavův to připsáno jest, že rychlou pomocí retováni býti mají.

Z strany druhé hlavní příčiny, tu že král může sám od sebe milostivě znáti a v tom se s stavy snésti, že ta věc potřebuje toho, aby netoliko všem stavům král. českého, ale i zemím k němu přivtěleným sněm obecný a generalní neprodleně rozepsán byl, jakož pak že stavové toho i hned při císaři vyhledávati chtějí. Což když se stane, tedy že stavové při sněmě své příčiny, pro něž jim možné není, pod takovou

1611 zlou správou zůstávati, přednésti, a pokudž v tom milostivá vůle královská bude, i toho spolu s ním při císaři vyhledávati a k tomu vésti chtějí, aby císař, prohlídaje milostivě k sešlosti věku svého i také na to, k jakému zavedení to pokojné království skrze zlé správce a rady jeho přivedeno jest, a k čemu by ještě přijíti mohlo, raději příkladem slavných předkův svých sobě pokojný život oblíbil, s králem jakožto s čekancem království o lepší správu se namluvil a to vše spolu s stavy na místě a konci postavil. Pročež že stavové krále za to ve vší poníženosti žádají, aby až do vyřízení těch věcí mezi nimi zůstati a to vše k místnému a dobrému vyřízení přivésti pomoci se nezpěčoval. —

30.břz. Nato potom hned 30. d. března stavové, bezpochyby že s vědomím a volí krále, arretovali a náležitou stráží opatřili v domích jich některé osoby z císařských rad, na něž vyznání Dengnaglovo se vztahovalo. Když pak vyslaný krále Matiáše, Filipp Otto Wild a Rayngrof, k kurfirštu saskému navrátil se

5.dub. zase do Prahy 5. d. dubna, dodal králi odpovědi psané, v níž omlouval se mu kurfiršt, poněvadž z ústního přednesení hraběte porozuměl tomu, jako by král měl ho v ňákém podezření v příčině nedorozumění bratrského; pročež že ho za to přátelsky prosí, aby takové domnění z srdce svého královského docela vypustil a jeho za to neomylně poznával, kterýž k němu vší dobrou německou a knížecí náchylností příchylný jest a nic jiného neobmýšlí, než což by jemu i celému dvoru rakouskému k pokojnému vzdělání a vzrostu se vztahovalo. —

Když tedy ta Pasovská nevole a pozdvižení z dobré částky byla poutišena; zatím císař na snažné stavův toho při něm vyhledávání, rozepsal týmž stavům i jiným zemím k král. českému přivtěleným hlavní sněm ku pondělímu po neděli Provodní. Kteřížto jak se k němu v vzácném počtu sjeli na hrad Pražský, dal jim předložiti proposicí sněmovní v smysl tento:

Jakož jest římský císař, uherský a český král atd. na snažnou a poddanou všech tří stavův král. českého, věrných svých milých, žádost a prosbu tento generalní sněm na hrad Pražský rozepsal; pročež že neráčí moci toho před nimi tajiti, kterak jest z bratrské lásky a náklonnosti, kterouž k nejosvícenějšímu knížeti a pánu Matiášovi, uherskému králi, jakožto k svému nejstaršímu bratru má, ano pro užitečné dobré království českého, prohlédaje k budoucím časům, kdyby všemohoucí pán Bůh J. M. z toho světa prostředkem časné smrti povolal (čehož všemohoucí Bože za dlouhé časy milostivě uchovati rač!), aby nějaké proměny, nevole a různice

z toho nepovstaly, k tomu své milostivé povolení dal, aby jmenovaný J. M. pan bratr, poněvadž již prvé s jeho nejmilostivější volí za čekance téhož král. českého přijat jest, při tomto sněmě za krále českého podlé starobylého obyčeje a zvyklosti vyhlášen a korunován byl. Z těch tedy příčin že ráčí býti k týmž stavům té dokonalé naděje, že se vespolek z strany toho korunování na království české jmenovaného pana bratra jeho volně k němu prokáží a spolu s J. M. C. co nejdříve o jistý den, kdy by se to korunování řádně vykonati mohlo, namluví a snesou. 1611

Jest naděje, že dotčený uherský král bude hleděti všemu tomu, což Jeho Mil. Cís. jako i jeho slavní předkové a předešlí králové čeští v příčině vykonání přísahy své a všech jiných slavností k tomu příslušejících učinili, příkladem týchž předkův svých nápodobně volně a hotově zadosti učiniti; jako proti tomu i stavové, čím tak v té případnosti povinni jsou jakožto věrní poddaní, že to vše od sebe vykonají a v tom svou poslušnou a poddanou volnost prokáží, však s tou přitom znamenitou výhradou: poněvadž někteří artikulové platní mezi J. M. C. a králem, ano i mezi stavy král. českého a vyslanými z zemí k němu přivtělených tak na kvap na svém dokonalém místě a porovnání na ten čas postaveni a do této proposicí sněmovní zejmena položeni býti nemohli; tedy že J. M. C. ráčil jich k sobě k dalšímu jednání a vyřízení při tomto sněmě milostivě poodložiti, jsa J. M. týmž věrným svým stavům vší císařskou a královskou milostí a přízní milostivě nakloněn. —

Přitom vyhledával toho císař při stavích a budoucím králi, aby dvůr jeho každoročně jistým počtem vína, obilí, dobytka a těm podobnými potřebami, jakž na osobu jeho císařskou náležeti bude, dostatečně opatrovali, všecka jeho panství, rozličným věřitelům rozzastavovaná a dskami zemskými zapsaná zase vyplatili, dvořanům jeho zadržalé služby vypravili, a jak se dále císař o to s týmiž stavy umluví a snese, jemu titule královského v Čechách do jeho živobytu zanechali a bytu svobodného buď tu v království, aneb kde by koli jinde se mu líbilo, přáli, osoby ty z rad jeho tajných nebo zemských, na závazek cti od nich vzaté, z arrestu jich propustili a generalní pardon a umoření všechněch předešlých protimyslností a nevolí mezi sebou obapolně nařídili a jedni druhým ničehéhož toho ničímž zlým nyní i na časy budoucí a věčné nezpomínali. —

Po čtyrech pak dnech rozkázali stavové ztrestati na hrdle při právě Staroměstském čtrnácte osob z chasy obecné, kteříž

1611 byli nejhlavnější původové toho obce zbouření a zmordování do dvanácti mnichův v samém klášteře u Matky boží Sněžné.

18.dub. V tutéž dobu 18. d. dubna přijelo do Prahy poselství z knížetství valašského, vyhledávaje (!) při králi jmenem a na místě stavův téhož knížetství rychlé pomoci proti Gabrielovi Bátorovi, knížeti sedmihradskému, kterýž jim do země vpadl, vojevodu jejich Radula, jinak Rudolfa, z ní ven vyhnal a velmi škodlivě mečem i ohněm ji pohubil.

21.dub. Po tom poselství ve třech dnech 21. d. dubna dostala se též do měst Pražských slavná legací od knížat a stavův knížetství slezského, mezi nimiž přední osoba bylo kníže Břehské, maje v komonstvu svém do půldruhého sta koní; jež stavové
23.dub. přivítali šetrně. Třimecítmého pak dne měli audiencí při císaři a po nich vyslaní z markrabství obojích Lužic, a po těch všech dali se najíti k sněmu i Moravané.

Kristian II., kurfiršt saský, vida k čemu směřuje se v Čechách, na dokázání k císaři svému věrné šetrnosti a lásky učinil v ty časy velmi ostré psaní k stavům našim, napomínaje jich v něm živě a opravdově: aby se se vší pilností přičinili k tomu, jak by ten vzniklý u nich nepokoj a různice co nejmírnějším a nejsnesitelnějším prostředkem k svému přetržení přišla, a císaře, krále, pána svého, kterýž nejen samo král. české, ale při tom i celé římské císařství přes 35 let tiše a pokojně spravoval, v té příčině měli vymluveného, poněvadž ty nevole pocházejí původem zlých lidí; kteréž kdyby se byly vážily dle slušné náležitosti, že mohlo se drahně ledajakýchs neřestí a nepříležitostí uspořiti. Přes to však přese všecko aby stavové šetřili aspoň již nyní zachovati v té věci dobré prozřetelnosti a ušanovali nevinných, nic víceji sobě neosobujíce, než čehož již jim práva a zříz. zemské král. českého propůjčují.

Jestliže by pak přes to něčeho víceji se ujímali a tak, jakž sou začali říšské i zemské rady arresty stěžovati, ještě dále v tom předsevzetí svém kráčeti chtěli: tedy aby pomyslili na to zdravě, že by to byla *res mali exempli*, věc nepříkladná a pohoršitelná, kterouž by neřkuli sám císař jim těžce vážiti, ale také i kurfirštové, knížata a stavové sv. římské říše skrze to převelice by uraženi a zjitřeni býti musili, tak že by potom výmluva a ospravedlnění jejich bylo příliš pozdní a neplatné. A protož aby hleděli všecka svá úsilí a rady obecné k tomu cíli toliko naměřovati, aby pro svou stálou a neproměnnou věrnost a poslušenství, kterouž sou císaři, králi a pánu svému povinni, mohli vůbec ode všech náležité pochvaly dosáhnouti, všeliké potupě a ouhoně časně

ujíti a J. M. C. v jeho vysokých šedinách dáleji a tížeji nezarmucovati. — 1611

V tentýž skoro smysl psal i Henrichovi Juliusovi, knížeti brunšvickému, aby nad císařem se nezapomínal, jeho v tak nuzné potřebě nijakž neopouštěl, krále pak šetrně v tom ponapomenul, aby se na to korunování na ten čas tak přílišně nenutkal a císaře, pana bratra svého nejstaršího, v jeho již hrubě sešlém věku hůřeji nekormoutil; nýbrž spíšeji sebe samého, ano i celý ten veleslavný dům rakouský na dobrém pozoru měl. Neb by sice to jeho předsevzetí čelilo naskrze proti té smlouvě, mezi nimi nedávno zavřené, jako i proti vlastní královské protestací, a zvláště když král z strany čekanství a nápadu svého byl by již bez toho prvé s náležitým dostatkem jak od císaře tak i od stavův ujištěn. —

Po předložené tedy stavům proposicí sněmovní když vyslaní z Slezska a z Lužic vyhledávali toho snažně při císaři, aby je z člověčenství, jímž byli mu posavad zavázáni, bez dalšího v tom rozmyslu propustil; i učinil tak, dav jim na to zvláštní list, v němž přiznával se vůbec přede všemi:

Jakož jest z jistých a důležitých příčin a obzvláštně z bratrské lásky a náklonnosti k tomu milostivě povolil, aby král Matiáš, jeho nejstarší a nejmilejší bratr, za krále českého vyhlášen a v pondělí nejprvé příští korunován byl, a knížata i stavové jeho poslušní skrze své vyslané plnomocníky, jmenovitě Jana Kristiana, kníže Lehnické a Břehské, i jiné jeho pomocníky také toho při něm poddaně vyhledávali (poněvadž dotčená knížata a stavové Hořejšího i Dolejšího Slezska jako i Hořejších i Dolejších Lužic byli by toho celého úmyslu, dotčeného pana bratra jeho za krále a pána svého míti a poznávati, a on král po korunování bude povinen jim také na to zvláštní povinnost vykonati) aby je všecky vůbec, jednoho každého z obyvatelův obzvláštně člověčenství, kterýmž byli mu zavázáni, osvoboditi ráčil; i poněvadž on tuž žádost jich za slušnou a potřebnou býti uznává: z té příčiny že jmenovaná knížata a stavy vyšší i nižší ze všech jich člověčenství, poddanosti a přísahy, kterouž sou jemu jako králi českému a vrchnímu knížeti v Slezích zavázáni byli, zcela a zouplna propouští a prázdné činí; však na ten spůsob a výminku zřejmou, aby témuž panu bratru jeho ne jináč, než jak sou to dosavad jemu od sebe činili, tutéž všelikou náležitou šetrnost, poslušnost a poddanost nyní i na časy budoucí prokazovati a donášeti, jej za svého přirozeného a pravého pána i vrchnost poznávati a ctíti a člověčenství jemu v času a místě určitém beze všeho nejmenšího odporu a zamýšlení sobě přitom něco nového a prvé nebývalého vykonati hleděli.

1611 A to že se od něho děje s dobrým jeho a svobodným rozmyslem i vědomím mocí listu tohoto, tak že dotčená knížata a stavové potud více jemu jako králi českému a vrchnímu knížeti v Slezích žádným takovým člověčenstvím a poddaností zavázáni a povinni nebudou a býti nemají. —

25.dub. V tom 25. dne dubna přijeli do Prahy k císaři vyslaní od kurfirštův Mohučského a saského, a hned na druhý den dostali při něm slyšení.

26.dub. A nazejtří král Matiáš hnul se s dvorem svým na Hradčany do domu nebožtika Krištofa z Lobkovic, nejv. hofmistra král. českého; jemuž stavové dali slavný průvod, při nejmenším asi v 1500 koní. Potom v málo kolikasi dnech kníže Sigmund Bátor, jenž drahný čas zůstával na závazku císařském, jest ho docela osvobozen; mezi jinými stížnostmi kladl sobě i tu, že v témž arrestu zotvírali mu všecky jeho truhly a pobrali z nich téměř všecky peníze a klenoty, což šacoval sobě na 90.000 zl.

4. květ. Čtvrtého dne m. máje vypravil král jisté kommissaře do Budějovic k lidu Pasovskému, aby bylo jednáno s nimi, na jaké záplatě chtěli by přestati a ven z země české vytáhnouti.

Po osmi dnech podali stavové králi artikulův obecných, kteréž by sobě král oblíbil a jim stvrdil, dříve nežli by korunování se vykonalo. Ti byli přečteni vůbec u přítomnosti vyslaných moravských:

I. Aby jim všechněch jejich obecných i obzvláštních privilegií, svobod, nadání, majestatů, porovnání s stranou pod jednou a pod obojí, ano i sjednocení s stavy slezskými v příčině náboženství stalého a summou všechněch jejich starobylých výsad, řádů a navyklostí ve dvou nedělích po korunování dostatečně potvrdil; však co kde v tom čase proti patrnému právu a chvalitebným jich zvyklostem nepořádu a zmatku se urodilo a zašlo, to aby za žádné právo a zvyklost zemskou uznáno a přijímáno nebylo.

II. Aby po propuštění jich od císaře z poddané povinnosti ve čtyrech dnech po korunování všeliké úřady zemské obnovil, a to s dobrým zdáním a radou 30 osob, z obce stavův k tomu obzvláště zvolených a králi přidaných.

III. Aby jistá místa k sedání týmž úředním osobám a jiným dvořanům svým vykázal.

IV. Aby stavové v čas nastalé potřeby bez dalšího toho na krále vznášení sjezdy krajské sobě pokládati, v času pak nakažení morního podlé dobrého zdání nejv. úřed. a soud. zemských kancelář, komoru a jiné úřady zemské jinam do zdravějšího povětří přenášeti mohli.

V. Aby nejv. úřed. a soud. zemští, když by toho zemská potřeba nevyhnutelná ukazovala, pro dobré obecní a vlasti, své obhájení jistý počet lidu válečného najímati moc měli, pokudž by král na vznešení jich tak brzo v tom se jim resolvirovati a úmyslu svého dokonale oznámiti nemohl. 1611

VI. Aby dobrý řád při nařízení též defensí spolu s zeměmi přivtělenými zavřín a ustanoven byl.

VII. Aby nová konfederací s králem uherským a s Rakousy z strany pomoci jistého počtu jízdy a pěchoty se nařídila.

VIII. Aby ty erbanuňkové, se všemi třími světskými kurfiršty učinění, pokudž bude možné, co nejlépeji a nejpodstatněji rozhojněni a opraveni byli. —

Za nimi stavové markhrabství moravského přednesli hned také stížnosti své králi, ve 49 artikulích obsažené, a vůbec čísti je dali, nejvíce stěžujíce sobě do svévolnosti a nespravedlných nátisků kanceláře české dvorské. —

Druhého dne potom, totiž 13. d. máje, učinil císař vyslání k králi skrze landkrabě z Leuchtenberka, pána z Mollartu a Minkovice, aby mu jmenem jeho uvedli v známost, na čem se ustavil z strany propuštění stavův z poddanosti a jeho korunování. Pročež král vzkázal stavům, aby volili z prostředku svého po osmi osobách z každého stavu, s nimiž by tu resolucí císařskou vzal v bedlivé pováženi. 13.kvt.

Po obědech pak kardinal z Ditrichšteina dostal se do Prahy s silným komonstvem, byv obeslán od krále, aby korunování jeho též osobně obcoval.

Na ráno 15. d. máje na snažnou žádost stavův vypraveni do Budějovic od císaře herolti s achtem na Pasovské, pokudž by se s kommissaři krále Matiáše dobrovolně smluviti nechtěli. Pasovští rozumějíce tomu, nebudouli chtíti podání královského ujíti a na milosti jeho a 17300 zl. záplaty přestati, že naposledy netoliko nic nevezmou, ale ještě i o to, což tak v Rakousích i v Čechách naloupili a nakradli, dočista přijdou; i přistoupili k tomu, aby jim táž summa, kteréž dobrou částku Petr Vok z Rožmberka pro zpomožení vlasti své milé od těch tyranův z svých vlastních pokladův založil, odvedena a pas královský dán byl. 15.kvt.

A dostavše též záplaty své i průvodu listovního, vykradli se z Čech, kam kdo věděl. V tom listu královském bylo mezi jinými věcmi doloženo to:

Dříve, nežli budou rozpuštěni, aby vykonali králi povinnost, že proti němu, království a zemím jeho za šest měsíců pořád zběhlých žádným vymyšleným spůsobem sloužiti a potřebovati se dáti nechtějí; nýbrž složíce zbraně, města a

1611 zámku Krumlova, Budějovic i jiných opanovaných míst prázdni býti, měšťanům a obyvatelům těch míst v ničemž víceji neubližovati mají. To vše když od sebe vyplní, tedy že král proti tomu zase je všecky na milost svou přijme, jim všecky předešlé nepravosti a výstupky, jichž sou se v tom obojím vpádu proti komukoli dopustili, laskavě odpustí, kromě osob některých, jichž sobě k dalšímu uvážení zanechává; jakož pak týmž listem svým je toho všeho účastni činiti, jim všecky pokuty hodně zasloužilé promíjeti a všecky na poctivosti jich náležitě opatrovati ráčí. —

Tím spůsobem to Pasovské pozdvižení vzalo skončení své, o němž kdosi z mužů učených dosti případně napsal tyto verše nebo rytmy pamětné:

„LeopoLDVs, tVba beLLI,
TrVX In astV VersIpeLLI,
RapaCI nIXVs praeDone,
ConteritVr a Leone.“

Mezitím kníže brunšvické spolu s vyslanými kurfirštskými snažil se o to všelijak, aby císaře s králem v dobrý a dokonalý mír uvésti mohl. K tomu cíli pro snadší téhož porovnání fedruňk podal jim nížepsaných prostředkův, zdali by sobě z obojí strany oblíbiti a tím dříveji smluviti se mohli:

I. Aby smlouva, mezi nimi v létu 1608 před Prahou dokonale zavřená, ještě znovu dostatečněji se stvrdila.

II. Aby král s dovolením císaře, bratra svého, tím vším spůsobem, jak se to na onen čas s císařem Maximilianem, panem otcem jich, dálo, za krále českého korunován byl.

III. Aby lid Pasovský rozpuštěn a dle zasloužení ztrestán byl.

IV. Aby jedna ani druhá strana žádného lidu více neverbovaly, ani proti sobě nic nepřátelského před sebe nebraly.

V. Aby zlé a nevěrné služebníky a rady své na jedno i na druhé náležitě jiným ku příkladu zpokutovali.

VI. Aby císaři zůstala správa a opatrování král. českého do jeho živobytu.

VII. Aby obadva zřídili sobě nové služebníky a rádce s radou a s vědomím stavův.

VIII. Aby tuto smlouvu hispanský král se všemi jinými arciknížaty rakouskými dostatečně potvrdili.

IX. Aby císař přimluvil se k kurfirštům za krále, aby jej za krále římského volili.

X. Aby [illegible] svým ve Vídni zůstával.

Potom 16. d. máje čteny vůbec v sněmě předně stížnosti 1611
stavův slezských a lužických, a po nich artikulové od Praža- 16.kvt.
nův králi ku potvrzení podaní, mezi nimiž byli přední:
I. Aby jim všech jejich privilegií a výsad potvrdil. V. Aby do rady žádných cizozemcův kromě samotné Čechy rozené nesázel, a. VI. Aby duchovních práv jurisdikcí v městech Praž. poněkud obmezena a limitována byla. *) —

Když tedy král Matiáš urovnal se o všecko všudyž s císařem a stavům také dle potřeby jich revers dostatečný (jeden před korunováním v sobotu po neděli Exaudi na Hradčanech a druhý po korunování v pátek po Božím těle na hradě Praž. psaný) k rukoum jich odevzdal, v nichž přiřikal a připovídal slovy královskými: že jmenované stavy při všech všudyž obecných i privatních neb osobních privilegiích, svobodách, řádích a starobylých chvalitebných zvyklostech, obzvláštně pak při tom majestatu, jim od císaře Rudolfa z zvláštní milosti a dobroty nejen na svobodné náboženství jich pod obojí provozování, ale i na jiné politické věci daném, jako o nepropadení v pokutu hrdla a cti, statkův nemohovitých, a (při) sněmovních snešeních v létu Páně 1608 a 1610 zavřených; podobně i při porovnání stavů pod jednou a pod obojí, ovšem pak při tom snešení společném, kteréž sama strana pod obojí mezi sebou učinila, jak i při tom sjednocení, v něž jmenovaní stavové pod obojí s knížaty a s stavy knížetství slezských v létu 1609 při obecném sněmu na hradě Pražském v příčině náboženství jich vešli; a to ve všech jejich zněních, punktích, klausulech a artikulích, nic ovšem nevymiňuje, konečně zcela a zouplna zůstaviti, to vše sobě upřímě oblibovati, svým královským majestatem dostatečně stvrditi, i takový majestat jim v času určitém do rukou odevzdati chce a povinen bude.

Dále připověděl, že zámku Karlšteina s korunou a s jinými klenoty, též privilegiími obecnými, jako i desk zemských bez vůle a vědomí všech tří stavů žádnému k opravě a opatrování svěřovati, žádných cizozemcův mimo přirozené Čechy, buďte oni duchovní nebo světské osoby, na úřady zemské, městské ani duchovní dosazovati nechce, tak jak se to za šťastného panování někdy císaře Karla IV. a jiných králův českých v zemi dálo a zachovávalo. Též že nemá a nebude od země nic zastavovati a odcizovati, nýbrž to, což prvé zastaveno a odcizeno jest, zase k koruně české připojovati povinen býti má. —

*) Skála uvádí jediné tyto artikule, nejspíš jakožto nejdůležitější ze všech. Pozn. Red.

1611 I nepozůstávalo na ten čas již nic jiného na vyřízení, jediné aby korunou českou dle starobylého a chvalitebného téhož království obyčeje a zvyku v kostele sv. Víta na hradě Praž. poctěn byl. Což vykonalo se šťastně a pokojně v pon-
23.kvt. dělí svatodušní 23. d. máje s ceremoniemi obyčejnými u přítomnosti velikého počtu všech tří stavův, arciknížete Karla, biskupa Nyšského, kardinala z Ditrichšteina, Olomúckého biskupa, kterýž ho korunoval, Melichara Glézle, Vídenského biskupa, papežského, španělského a Florentského poselství a knížete Lehnického; s nimiž se všemi po korunování v soudné světnici stolil a až do 9. hodiny na noc vesel byl.

Když mezitím císař Rudolf v pokoji svém smutně truchlil a svého důstojenství zmenšení, k němuž ho zlé a neupřímé rady jesuitské přivedli, v uši své doslýchati a očima vlastníma na ně dívati se musil: jel král k korunování do kostela zámeckého z Hradčan v oděvu fialovém, zlatohlavovém, a byl pomazán olejem drahým na hřbetě a rukou toliko, a trvala ta slavnost od poledne až do páté hodiny večerní na půl orloji. Když z kostela šel král, házena mezi lid mince zlatá i stříbrná, mající na jedné straně obraz královský se dnem korunování a na druhé čápa, držícího v nose hada, s nápisem takovým: „Salutem ex inimicis nostris“, zdraví a vzrůst náš z nepřátel našich.

D. Jan Jessenius udělal mu vzáctný vinš k novému úřadu v jazyku latinském pod titulem takovým: Ad D. Mathiam, cum Boemiae rex crearetur, Panegyrici Jessenii; v němž nejprvé vychvaloval slavnost a starožitnost domu rakouského, potom vypravoval běh života královského, počna od vladařství provincií nidrlantských až do přítomné chvíle, co kdy slovútného dovedl a zřídil.

Císař tedy vida, že běhu štěstí bratra svého nižádnou prozřetelností lidskou zastaviti nemůže, naposledy porovnal se s ním a spokojil, prostředkováním výš dotčených kommissařův kurfirštských na níže psané výminky:

I. Aby k residencí jeho císařské přidáno bylo hořejší město Hradčany s kostelem sv. Víta a s zahradou za Prašným mostem, se vším k tomu příslušenstvím; hejtman pak hradu Praž. s svými strážnými neb tovaryši v branách aby byli císaři přísahou zavázáni.

II. Jako i úřad dvorského maršálka aby v moci jeho zůstával.

III. O užívání titule krále českého až do smrti aby při nejprvé příštím sněmě bylo jednáno.

IV. Aby král dával císaři na vychování dvoru 300000 zl. na dva terminy, totiž při každém sv. Jiří a sv. Havle.

V. Aby císař v tom ve všem byl ujištěn od zemí sjednocených. 161.

VI. Co mu od stavů slezských i českých darováno, ale ještě ne zouplna vyplněno jest, to aby při něm zůstalo.

VII. Aby císař čtverého panství do živobytu užíval po svedení z nich všelikých závad, jmenovitě: Pardubského, Brandýského, Lyského a Přerovského.

VIII. Aby císař do 200.000 kp. míš. neb zl. summy hotové mohl po své vůli svobodně říditi a kšaftovati.

IX. Aby král připovědi své, z strany Tyrolu císaři učiněné, zadosti učinil.

A to vše pozůstaveno na ratifikací kurfirštův říše.

Proti tomu král vyhledával při císaři obzvláštně artikulův těchto:

I. Aby se zaň k kurfirštům v příčině volení ho za římského krále in optima forma přimluvil. — II. Aby v říši zakázanou pomoc na opravení a opatření hranic v Uhřích skutečně fedroval. — III. Aby mu truhličku domu rakouského s privilegiími a pamětmi vzáctnými vydal. — IV. Aby mu léna na království české udělil.

Načež stala mu se zase od císaře zakázka taková: I. Že se k kurfirštům za krále přimluviti chce, pokudž slušné a náležité bude. — II. Z strany pomoci říšské že se musí toho artikule až do nejprvé příštího sněmu v říši poodložiti. — III. Truhličky s majestaty však pod výminkou tou, pokudž by kdy císař zase bezelstně ji v čem potřeboval, aby mu ji vydati se nezpěčoval, a — IV. Léna na korunu českou že ve dni a v roce pořád zběhlém konečně užíti má. — Zatím 20. d. června obyvatelé v Menším městě Praž. národu a ja- 20. čvn zyka německého, majíce dané sobě k tomu povolení od defensorův a stavův pod obojí, začali stavěti sobě nový kostel na Oujezdě podlé kostela, M. Janu z Husince ku památce vystaveného, vykoupivše k němu zvláštní městiště.

Při zakládání gruntu drželo se kázání německé u přítomnosti několika tisíců posluchačův. Nápodobně 27. d. téhož 27. čvn měs. obyvatelé z národu německého v Starém městě Praž., jenž se potom obcí německou jmenovati směli, učinili základ kostela druhého německého v domě Komedkovic, na Staroměstském rynku ležícím, davše mu titul sv. Salvatora neb Spasitele.

Po kázání a oupravné musice, kteráž držela se přitom v kostele u sv. Kříže, položili do gruntu první kámen: Joachim Oudřej hrabě Šlik, Seifrid Kolnič, Linhart z Felzu a Jan starší z Lobkovic, an se na to dívalo veliké množství lidu, zpívajíce na hlas *Te Deum laudamus* jazykem německým.

1611 Na minci zlaté i stříbrné, kteráž v tu dobu byla přiložena k základnímu tomu kamenu, stál na jedné straně nápis takový: „Templum Salvatoris. G. D. O. Caes. Rud. II. Sub Bohemiae Rege Mathia fundarunt Germani Evangelici Pragae in urbe veteri die Caroli A. S. H. 1611"; a na druhé obraz Krista pána s okolkem slov tímto: „Ab hoc solo sempiterna salus," t. j. od toho samého pochází věčné spasení.

V tétéž době a soudím brzo po obnovení stavům majestatu a jiných jejich o náboženství jednání od krále Matiáše vyskytlo se okolo třiciti kněží pod obojí, lidí bouřlivých, kteřížto, nemohouce přivyknouti dobré kázni a řádu, od stavův mezi kněžstvem nařízenému, usilovali o to všelijak, aby mezi stavy pod obojí, proti jich patrnému a rozšafnému snešení společnému ňákou novou roztržku a nesvornost spliskali. Za tou tedy příčinou nějaký Blazénus aneb, po česku zprosta mluvě, blázen nesmyslný a ducha nepokojného, Chrudimský děkan, sepsav sobě jakýsi spis s podpisem sobě podobných kněží třiceti, podal ho defensorům nad konsistoří a akademií zřízeným a žaloval na staršího konsistoře Pražské, že na žádost některých stavův pod obojí dostavuje své kněžstvo z jednoty bratrské na jejich kollatury, a tudy jiným kněžím že kollatur a far ubývá. Pročež že by bylo nejlépe, aby při prvnějším spůsobu konsistoře staré zůstaveno bylo.

Snesli tu věc defensorové tak těžce, rozumějíce, co by se pod tím mínilo, že povolavše před sebe téhož děkana a všetečnost jeho bouřlivou jemu náležitě stíživše, i hned jej z toho děkanství svrhli, ano i jmeno jeho, v knihách konsistorských zapsané, jest od Jana Jiřího z Švamberka, nejv. komorníka král. čes. a mezi defensory direktora, jeho vlastní rukou z týchž kněh vymazáno. A týž kněz jest nad to výše jiným ku příkladu vězením ztrestán proto, že jest se směl pokusiti, aby porovnání mezi stavy pod obojí učiněné a jím tak mocně stvrzené jako lehkomyslný buřič zrušil a nějaké rozdvojení mezi nimi ztropil. —

23. srp. Král pak vyjev z Prahy do Lužic i do Slezska 23. d. srpna, 3. den dostal se do Buděšína, a přijav tam povinnost od stavův téhož markrabství spůsobem náležitým a nezdržev se tu dlouho pro zlé noviny z Uher (kdežto nějaký Nagy Ondřej, potahv po sobě mnoho tisíců hejduků, nové pozdvižení v zemi proti králi začínal, tak že palatin Tuří musil kraje v hořejších Uhřích proti němu zdvihnouti) pospíšil sobě do Vratislavě.

17. září A ač stavové mínili ho slavně uvítati 17. d. září, však pro vzniklou rozepři mezi nimi a arciknížetem Karlem, biskupem Vratislavským, o to, že arcikníže chtěl osobiti sobě přední místo mezi knížaty u výjezdu proti králi, čehož jiná knížata

jemu žádnou měrou dopříti nechtěli, tak že po všech jiných 16.
knížatech a stavích nejzázeji komonstvo jeho jeti musilo; bylo toho odloženo do rána. Tu vyjeli všickni ve třech tisících koní na míli proti králi a přivítali ho šetrně skrze Karla kníže Minstrberské jakožto vrchního hejtmana zemského, jako potom i úřad v městě a naposledy biskup, kněží a prelati, uvedvše jej do kostela, v němž *Te Deum laudamus* se zpívalo.

Dokud tam trval král, vzešla pověst vůbec mezi stavy, jako by král mínil úřad nejvyššího hejtmanství zemského, kdyby kníže Karel prostředkem smrti časně z světa sešel, přenésti na arcikníže Karla, strýce svého. I byli stavové o to vzhůru, pokládajíce tu věc čeliti patrně proti majestatu jim od císaře Rudolfa danému, a o málo chybilo, že by byli se bez slibování člověčenství domů rozjeli, kdyby je byl Abraham z Donína neoblomil a k zůstání dobrými slovy nenaprosil.

Pročež podali králi mezi jinými artikuli stížnými i těchto:

I. Aby zlé a neupřímé rady, kteréž císaře až dosavad kormoutili a proti stavům popuzovali, náležitě ztrestal. — II. Aby stížnostem jejich skutečně a neprodleně zpomohl. — III. Aby majestatu na náboženství jim od císaře propůjčeného tím spůsobem jako stavům král. českého potvrdil. Což vše s ochotnou myslí od krále jest povoleno.

Knížata tedy a stavové, nemeškavše se v svém dobrém, 24. října
mocí dotčené konfirmací královské 24. d. října dle nov. kalendáře povolili jednomyslně měšťanům města Nyssy, arciknížeti Karlovi na ten čas náležejícího, aby sobě kněží a kazatele evangelické na svůj vlastní groš chovali a shromážďění služby církevní v jistém domě pokojně vykonávali, dokavadž by nevystavěli sobě kostela; zakázavše se jim přitom všelikou ochranou, pokudž by biskup, pán jejich, jim v čem tom jakou překážku a příkoří činiti chtěl. Nato potom knížata, stavové i biskup s kapitolou svou vykonali králi povinnost člověčenství, a král zřídiv sobě všecky věci s dostatkem, obrátil se s dvorem svým k Vídni a přijel tam šťastně
v dobrém spůsobu zdraví 26. d. října. — 26. října

Předtím 18. d. září císař podal toho v spisu i také oustně skrze hrabě z Salcu a Hegenmillera zřízeným osobám od stavův nad defensí: poněvadž musil by z nevyhnutelné potřeby díl toho lidu Pasovského na své Krumlovské panství a do Budějovic položiti a je i tu ještě za některý čas podržeti, protož aby k tomu své povolení daly. Zřízené osoby vzavše to s nejvyššími úřed. a soud. zemskými, kteří mezi ně přijížděli, v své bedlivé považení, vzkázali zase císaři jmenem všech tří stavův: že ta žádost jeho neřkuli čelila by proti patrnému

1611 snešení sněmovnímu léta 1606, ano i zřízení zemskému, kteréž přináší s sebou to, že král český té moci nemá, aby bez povolení stavův jaký lid do země uvozovati anebo jemu v ní stálé ležení zarážeti měl; ale byla by nad to výše i sama v sobě naprosto bezpotřebná, poněvadž císař neměl by na ten čas žádné příčiny ani žádného nepřítele otevřeného, tak jakž stavům to nyní povědomé jest, leč by pod tím něco jiného se krylo, o čemž stavové žádné vědomosti neměli.

Když tedy ta věc roznesla se mezi lid, a k tomu i to bylo vůbec proslýchati zhusta, že arcikníže Leopold dal by znovu čerstvý lid v Pasově najímati; z té příčiny Pražané všech tří měst nařídili silnou vartu v branách, aby opět něčím nenadále potkáni nebyli.

Zatím král Matiáš, postaviv na místě všecky ty dosavad připomenuté nesnáze obecní, obrátil dále mysl svou k svému vlastnímu pohodlí, aby sobě po nich volně poodpočinouti a ostatní běh života svého v stavu manželském s zvláštním potěšením ztráviti mohl. K tomu zvolil sobě za věrnou pomocnici arcikněžnu Annu, strýnu svou, nebožtíka arciknížete Ferdinanda z Tyrolu, cís. Ferdinanda I. syna a Maximiliana II. bratra, dceru, obrav k vykonání sňatku svatebního 4. d. prosince.

Před tím tedy určitým terminem přijela k němu nevěsta
1.pros. do Vídně s velikou pompou a slavností 1. dne prosince s mat-
2.pros. kou svou a arciknížetem Maximilianem. Po ní druhého dne prosince dostal se do Vídně kardinal z Ditrichšteina jakožto papežský legat, kterýž měl je oddávati; proti němuž vyjel král na 90 vozích, a když vjeli do města, uchýlili se spolu nejdříve do kostela sv. Štěpána, aby pánu Bohu poděkovali. Tu kardinal, maje aksamitový biret kardinalský na hlavě a na nohách švarné bílé boty s ostruhami pozlacenými, po sezpívání *Te Deum laudamus* předstoupil před veliký oltář a dával netoliko lidu požehnání, ale i králi obzvláštní odpustky na třicet let. A s tím jeli na hrad Vídenský. Oddavky konány v kostele kláštera řeholy Augustinové od hodiny 5. až do 7. po polední na půl orloji s nádherností právě královskou; při nichž učinil kardinal k ženichovi a nevěstě promluvení takové:

Jako tam u pohanů mezi lidmi rodů slavných zachovával se obyčej ten, že žádný nesměl dříveji v stav manželský vstupovati, leč jest prvé nepřítele svého vlastní pravicí svou přemohl a porazil, a hlavu jeho tu, kdež náleželo, přednesl; jakýž obyčej i v lidu božím se zachovával, jakž toho patrný příklad na Davidovi a Goliášovi v písmě sv. se nalézá, on že podobně nemohl dosáhnouti za manželku dcery krále Saula, leč až nejdříve Goliáše zamordoval a dvě stě obřízek Filištinských Saulovi odvedl: pročež že i král slušně nyní k stavu manželskému

přistupuje, když jest již všecky téměř své nepřátely udatně 1611
přemohl, a to s chotí tak vzácnou, kteráž jemu i v rodu rovna,
i křesťanskými ctnostmi, bohomyslností a studem, co drahou
korunou okrášlena jest. A ačkoli byli by z strany krevnosti
vespolek blízce spřízněni, však že on mocí, sobě od papeže
k tomu propůjčenou, je v tom náležitě rozhřišuje a na to
nyní k témuž stavu sv. manželstva řádně potvrditi chce.

Což když vykonal, hned za tím následovala v kostele i na zámku všeliká radost, plesání a hody svatební, při nichž rozliční potentatové a stavové poctili nové manžely nad míru drahými a nákladnými dary a klenoty, jmenovitě: arcikníže Maximilian jmenem císařským i od osoby vlastní daroval halspant za 14.000 tolarů, klenot s diamanty za 18.000 tol., stříbrný šraibtiš za 8000 tolarů; arcikníže Ferdinand mědenici a nalévadlo za 4000 korun a šest pěkných stolic; španělské poselství klenot, kterýž však v tu dobu nebyl ještě zhotoven, za 60.000 korun; arciknížete Albrechta vyslaný klenot za 8000 korun a dva felajze z bělného aksamitu, naplněné rukavicemi pižmovými, obojky, výložky, měšci, drahým kanvragovým plátnem a špicemi nidrlantskými nejsubtilnějšími; stavové markrabství moravského dva měšce zlatem bohatě krumplované a v jednom jistotu králi na 20.000 a v druhém na 10.000 tolarů královně; Slezáci klenoty tři za 18000 tolarů; Dolejší Rakušané jistotu na 10.000 zl., Hořejší 10.000 zl. na hotově, a přes to obojí darovali královně obzvláštně halspant za 1000 zl.; Lužičané koflík veliký za 10.000 tolarů a v něm 1800 korun; město Víděň tři kusy zlata za 6000 zl; města a městečka rakouská několik kusů stříbra litého za 6000 zl; Nové Město v Rakousích 2000 zl; vyslaný od kurfiršta Kolínského a bavorského knížete prsten zlatý za 3000 zl. a přitom mědenici s nálivkou za 2000 korun; stavové král. českého rožárium neb páteře k modlení za 5000 korun a jistotu na 88.000 tolarů s kolébkou za 12.000 tolarů. Což vše vyneslo přes 323000 tolarů.

Za tím vzáctným a neobyčejným veselím následoval v domě rakouském zármutek a žalost veliká, ač všimalli kdo z nich toho opravdově a srdečně; nebo císař Rudolf, odbyv od sebe
milostivě 21. dne prosince Wolfa Viléma, falckrabě z Neuburka, 21.pro.
kterýž přijel k němu naschvále o své věci Julichské, složil se dokonale, jakkoli již od několika neděl sobě postyskoval, snášeje přetěžké bolesti a trápení na hnátich od flusu palčivého, kterýž mu potom roku následujícího z světa pomohl a těm rozmanitým starostem a fresuňkům jeho dokonalý přítrž učinil.

1612.

1612 Roku tohoto vytržen z vezdejšího bídného a plačtivého údolí do nebeské radosti Rudolf toho jmena II., římský císař, uherský a český král.

Když hned roku minulého počal sobě postyskovati, potom čím dále, tím většího nedostatku na zdraví svém pocitoval, až naposledy, když ke všemu tomu předešlému trápení přistoupilo i zapálení nohy jedné příčinou horkých a palčivých flu-
20.led. sův, kteříž mu v to místo násilně padali, $^{20}/_{10}$ d. ledna mezi šestou a sedmou hodinou na půl orloji ráno, jak v živobytu svém celém tichý a pokojný býval, tak také při hodince smrti poslední s podobnou povahou velmi tiše a pokojně po dojití hříchův svých rozhřešení náležitého v Pánu usnul a z toho světa se odebral. Měl let věku svého 59, měs. 5, dnův 23. A poněvadž komorník jeho nejv. Pruskovský byl úmyslu toho, zatajiti smrt jeho dotud, dokavadž by bratru jeho, králi uherskému, zvěstována nebyla, z té příčiny rozkázal předce po smrti jeho jídla na tabuli jeho v čas určitý nositi, nejináče, než jako by ještě na živě byl. Ale ta věc nemohla se tajiti dlouho; pročež bylo potom vzkázáno sem i tam kurfirštům po poštách, jak jest s ním pán Bůh naložiti ráčil.

Po obědích tělo jeho otevřeli u přítomnosti knížete brunšvického, markraběte z Anšpachu, knížete z Anhaltu, landkraběte z Leuchtenberku a jiných nejv. úřed. a soud. zemských; v němž našlo se srdce ještě dosti čerstvé, ale jiní oudové vnitřní brali již porušení nemalé, hnat pak ten neduživý byl všecek co uhel počernalý a spálený. Chtějí tomu, že při tom otvírání byl přítomen i Václav Vchynský, a dostav do rukou srdce jeho, že jest je z zazlené proti nebožtíkovi nevážnosti v ruce své stiskl, až krev z něho vypištěla, ta slova propověděv, že aspoň tak pomstil se nad úhlavním nepřítelem svým a nebožtíka otce svého, kterýž oboum dvoum nic dobrého nepřál, ale usiloval je dokonce zkaziti. Z čehož potom po některém létě byl i od stavův král. českého mezi jinými svými přečiněními svévolnými na slavném soudu zemském obžalován.

Zatím tělo to mrtvé bylo náležitě spůsobem císařským v roucho hedbávné oblečeno a jinými okrasami královskými ozdobeno, aby lidé za některý den na ně se podívati mohli. Šestého pak dne února vneseno u večer přes palác do kaply Všech Svatých a leželo tam až do 1. d. října, na kterýžto den v noci mezi 9. a 10. hodinou na půl orloji vyzdviženo z dotčené kaply, do kostela sv. Víta na hradě Pražském, černým

suknem všudyž obestřeného, postaveno sub castro doloris, v stánku smutku, dílem řezbářským nákladně udělaném. 1612
Císař ač nešel za márami, v kostele však při pohřbu s císařovnou byl osobně přítomen a při mši za dušičku sloužené s arciknížetem Maximilianem, bratrem svým, s knížetem brunšvickým, kterýž pomohl tělo mrtvé nésti do kostela, s landkrabětem z Leuchtenberka, s Spiňolou a s jinými pány předními. Dokud toho dne tělo jeho nebylo vneseno do hrobův královských tu v kostele sv. Víta, od nebožtíka nákladně rozšířených, tedy v rozdílných kaplách téhož kostela zámeckého sloužili mše za něho: v první kanovníci Pražští, v druhé jezuiti, v třetí minoritové, ve čtvrté jiní kněží papeženští, v páté kapucíni, v šesté františkáni konventní, v sedmé augustiáni, v osmé dominikáni a v deváté premonstrátští. Kardinal pak z Ditrichšteina s jinými prelaty konal mši svou při velkém oltáři.

Že pak tak letitému a tolik mnoho let v císařském a královském důstojemství dosti platně trvajícímu potentatu nebyl žádný zjevný pohřeb a pompa slavná jako otci a dědu jeho učiněn a držán, to bylo nejvíce v cestě, že jest stavům evangelickým jak v říši, tak ovšem i v královstvích i zemích svých přílišně folkoval a proti vší vůli papežově a jezuitské ten slavný a věčné pochvaly hodný majestat na svobodné náboženství jich provozování jim dáti směl. S tím však se vším předce jest dosti vzácně a ozdobně v stálé a neumírající paměti všechněch pobožných srdcí pochován, a duše jeho do rukou a do slávy vykupitele svého se dostala.

Kdosi z učených mužův rok smrti jeho obsáhl v tomto dystichu:

DVX aC LVX gentIs FabIanI heV! LVCe, RuDoLphVs;
CaesarIo genItVs sangVIne, Caesar obIt.

Co se běhu života jeho tkne, ten ačkoli byl by všechněm vůbec známý, a v této historii mé jest nemálo také o něm již dotknuto, nic méně však vidělo mi se za dobré, abych jej tuto kratičce opáčil slovy, někdy Dr. Jana Jeseniusa dobré paměti, kterýž jej vypsal v smyslu tomto:

Rudolf, prý, syn cís. Maxmiliana II. druhorozený, narodil se rodičům svým léta p. 1552 18. d. července ve Vídni rakouské. Jmena na křtu dostal po svém nejprvnějším předku Rudolfovi, hraběti z Habsburku, a to s šťastným a zdárným vyznamenáním jeho budoucí důstojnosti a slávy. Jak v obličeji tak i v jiných povahách a posuňcích byl pán vážný, soudu nad míru jemného. Léta 1572, d. 27. září nejdříve za [illegible]kého, potom v létu 1575 d. 12. září za českého a hned

1612 téhož roku 12. d. října i za římského krále jest zvolen a vyhlášen, po roce pak, když otec jeho cís. Max. II. umřel, dosedl dokonale na trůn jeho monarchický, začav císařovati v pokoji a spravovav císařství římské za mnoho let pokojně a v řádu dobrém; až naposledy ponuknut byv k válce nevěrou patrnou Amurata III., sultána tureckého, kterýž příměří s císařem zavřené svévolně protrhl, začal s ním dlouhou válku, a po něm i s synem i s vňukem jeho několik bitev polních svedl, a to sám doma sedě, však skrze správce své vojenské, tak zdárně, že všechněm vůbec toho dokázal na sobě, že ten litý tyran i národ jeho celý může s pomocí božskou dosti dobře a snadně přemožen býti mocí a silou křesťanskou. Kterýmižto jeho veleslavnými vítězstvími a triumfy probudivše se dalecí potentatové světa, totiž Moskvané, Tataři a Prušané přijížděli k dvoru jeho skrze posly své a prokazovali mu náležitou naň šetrnost a poklonu dosti sníženou, jakožto vítězi a monarchovi nepřemoženému. Anobrž i sám ten turecký tyran, užasv se jeho šťastného prospěchu, žádal od něho pokoje, čehož kdyby byl neučinil za času, byl by ho snadno s pomocí boží z celého království uherského vypudil.

Zatím Rudolf pozdvihv se tím štěstím na mysli své, oblíbil sobě život příliš bezpečný a pokojný, zavřev se na hradě Pražském a svěřiv život i důstojnost svou, v světě nejvyvýšenější, některým vlastním otrokům a pochlebníkům mrzutým, vydal se cele na cizí a k úřadu jeho nepříslušející zaneprázdnění, tak že zdálo se vůbec lidem, jako by všecku správu obecní z mysli své docela zpustil. Pročež ho mnozí sobě počali i v ošklivost nemalou bráti, poněvadž pod stínem a zástěrou velebnosti jeho císařské i královské ti hltaví zlatastřebcové a houby panské, podvrátivše hlavní pilíř neb sloup svobody obecné a učinivše prodajná všecka práva, úřady a povinnosti zemské, svého vlastního zisku tudy vyhledávali, obecné pak dobré a pohodlí hrdě a prostopášně stenčovali a na ruby převraceli, zastupujíce cestu a přístup volný všechněm vyšším i nižším lidem, k císaři, králi a pánu svému, v nuzných a nevyhnutelných jich potřebách s poníženými prosbami a žádostmi pod ochranu se utíkajícím, tak že již lidé od nich utištění, Pragam plagam, t. j. město Praha žeby ne rozkošnou Prahou, alebrž smutnou a hroznou, drahou aneb rasovnou, svízlem a soužením jejich byla, tužebně a světle naříkati se neostýchali.

Když tedy den ode dne více a více takových nátisků rozmanitým lidem šlechetným od nich se dálo; naposledy slušný jich hněv proměnil se při nich v pouhou zuřivost a vzteklost, tak že mnohé země uchopily se těch nejnebezpečnějších a nejposlednějších k zpomožení svému prostředkův a

pozdvihly se zřetelně proti těm rádcům zlým, udělavše sobě 1612
z posvátné války rozbroj domácí, čímž byl by obor křesťanský na dokonalou zkázu přiveden, kdyby byl na to naše veliké štěstí nebyl Turek od Peršanův několikráte na hlavu poprán a zemdlen, a tudy o příležitost dobrou ku potření všech nás sebe nepřipravil. Uhři zajisté nejprvé postyskujíce sobě již hrubě s takovým regimentem zlým i s neřestmi svými, v nichž skrze něj vězeli až po uši, obrátivše celý úmysl a srdce svá k arcikníželi Matiášovi, za krále jej sobě zvolili; s nimiž v příčině té srovnali se v skok za jedno i stavové obojích Rakous a moravského markrabství. Císař chtěv se rád potupy té pomstiti, ač rozum i sílu svou na darmo na to vynaložil, zježil proti sobě i stavy král. českého, tak: že potom i z toho království slavného jako skrze nějaký kus děravý vypadl. Tím způsobem naposledy smrt všechněm těm jeho násilným úsilím konec a přítrž učinila, římskému pak císařství interregnum t. j. starost a zaneprázdnění zvolením jiné hlavy zavalila.

Takový smutný pád s vysoka předpovídali císaři zřejmě rozliční zázrakové a úkazové na nebi i na zemi. Věže ta, kteráž přístojí pokojům královským na hradě Pražském, nakloňovala se k nebezpečnému ssutí a zboření pro velikou tíž krovu, jejž musili zebrati, a bezpochyby znamenala tím, že hlava království toho v krátkém čase s něho sňata a do hrobu uložena bude. Některý pak rok předtím zvěstovala tutúž proměnu ta nenadálá příhoda, při snětí meče a jablka královského s obrazu krále Jiřího na kostele Týnském zběhlá. Jiný nějaký člověk prostý, vloudiv se časem nočním do soudné světnice, když aneb sněm aneb soud zemský byl držán, posadil se do majestatu královského, zlatohlavem obestřeného, a zastižen v něm sedící neb spící od ponocných; dav tudy návěští zvláštním řízením božím, že táž stolice brzo osiřelá a bez krále, pána svého, doněkud prázdna zůstane. Málo před smrtí císařskou několik kostelův Pražských bylo od hromu potřískáno; ohňové silní nebezpeční sem i tam po Praze velmi zhusta poskakovali; slunce zatmělo se celé a zouplna; nová hvězda spatřína na znamení neb hvězdnatosti půlnoční Serpentorius, Hadovec řečené, a potom jedna i druhá kometa. Nad to výše lev nejstarší, kterýž byl císaři nad míru milý, protože byl při dvoře mnoho množství let schován, ano i dva orlové, na něž byl podobně hrubě laskav, ti všickni jedné a též chvíle mimo naději pomřeli.*) O čemž zvěděv Rudolf,

*) Z dotčeného místa jakož i z mnoha jiných jest vyrozuměti, že ani Skála nebyl prost té rozmanité pověrečné prognostiky věku svého. Red.

1612 sám sobě krátký byt v této smrtelnosti předpovídal. To kdosi z učených mužův v tyto pěkné verše uvedl i kupřštykem zvláštním ozdobil:

„Binae aquilae, vastusque leo, quos nutriit aula
Tempore non modico, dive Rudolphe, tua,
Excessum paulo ante tuum, mirabile dictu!
Clausere extremam, triga beata, diem;
Scilicet haud aliter, quam ponderis omine tanti
Fas erat ostendi fata, Rudolphe, tua.
Coelum aquilae, leo tellurem designat; et iste
Magnanimum Alciden, haeque Jovem referunt.
Alcidae similem vitam tibi fata dedere,
Cuncta tua implesti gloria, ut ille sua.
Restabat coelum, Jovis hoc tibi suggerit ales.
Sed quae te ferret, non fuit una satis;
Binae igitur simul, ingenti comitante leone,
Insuperatorem in coelica tecta vehunt."

Odkudž patrně znáti se dává, že lidé uložení své osudné časem sice zdaleka viděti a vyskoumati mohou, ale vyvarovati se mu žádnou měrou nemohou; a po čem začasté velmi snažně dychtí, toho že ne vždycky docházejí; a zase před čím utíkají, toho se jim nikoli uvarovati nelze. Bůh zajisté jest ten nejvelikomocnější ředitel světa, kterýž, jakž Job trpělivý o něm moudře vyznává, uvodí knížata v nemoudrost a mocně vyvrací. On svazek králův rozvazuje a pasem přepasuje bedra jejich. On vylévá potupu na urozené a sílu mocných zemdlívá. On odjímá srdce předním z lidu země a v blud je uvodí na poušti bezcestné, aby šamali v tmě bez světla, summou činí, aby bloudili jako opilí. On uchylující se od něho povyšené zlomuje dolů a na místo jich posazuje jiné. *) —

Matiáš pak, uherský král a čekanec král. českého, zvěděv o smrti císaře, bratra svého, hnul se s královnou Annou i
30. led. s celým dvorem svým z Vídně do Prahy, dostav se na hrad Pražský 30. d. ledna tiše beze vší pompy a hluku velikého, kdež ho jak stavové tak i některá knížata říšská, tehdáž v městech Praž. se zdržující, vzáctně šetrně přivítali a ještě toho večera tělo mrtvé k spatření mu ukázali.

Brzo po smrti císařské vzati do arrestu někteří jeho komorní služebníci a mezi nimi i Kašpar Rucký. Jehož když

*) Všecky tyto zprávy o Rudolfovi II. nalézají se v orig. teprv na konci r. 1612; my sme však je pro lepší souvislost příběhův položili hned na začátku téhož léta, kamž i dle času i dle obsahu vlastně náležejí. Red.

Melichar Glézl na poručení krále Matiáše 9. d. února trochu 1612
ostřeji examinoval, učiniv mu mezi jinou tuhou řečí i pohrůžku 9. únr.
tu, nebudeli chtíti dobrovolně s pravdou na plac, že bude mu představen jiný tvrdší examinator neb zpovědník, jemuž musí dobře se vyznati: tu on, zhroziv se slov těch hned na ráno při hodině obědní, když čeledín jeho, jda mu pro jídlo, samého jej v pokoji v Bílé věži zanechal, dříve nežli se týž služebník navrátil, oběsil se sám, ne příliš vysoko od země, na vlastní své hedbávné šňůře, na níž zlatý kříž nosíval. V tom spůsobu byv zanechán tak až do večera; potom mezi 7. a 8. hodinou na půl orloji jest vyvezen od popravcí na Bílou horu a tam rozčtvrcený nedaleko silnice pochován.

Někteří za příčinu kladou té jeho smrti to, že měl věděti o ňáké nové praktice, proti království českému a zemím rakouským opět osnované; jiní pak soudili, že on sobě sám hrdla neodňal, ale že z něčího jiného poručení jest tak na kvap zardoušen, aby nepronesl jakož jiných tajností císařských tak ovšem toho, kde by se děla ta tinctura auri aneb lapis philosoph., kterýž nebožtík císař při sobě mívati měl. Bůh však nejlépe ví, jak se ta i jiné tajné věci tehdáž konaly. Statek jeho byl hned všecek zinventován, a bratr jeho mladší, Fridrich Rucký 10. dne ledna na královský dekret od úřadu Staroměstského vězením též opatřen a v něm nejednou mučen. A když jednoho dne veden byl z mučírny zase do pokoje svého nahoru na rathouz, tu on, jda za rychtářem mimo studnici, dole v Staroměstském rathouze stojící, a chtěje sobě bolestí těch ukrátiti, mimo všecku naději rychtářovu i jiných při něm přítomných vskočil rychle do ní; ale divným řízením božským ani se tam neutopil, ani příliš škodlivě nepotloukl, nýbrž vytažen byv zase v skok z ní, musil ještě dosti drahný čas v vězení zůstávati a nemálo muk a trápení pro bratra svého vystáti, až naposledy, když nemnoho co podstatného vyzvěděli na něm, předce všeho toho znikl a byl propuštěn z žaláře. —

Že pak v pokoji oběšeného i jinde ukazovaly se hrozné příšery a obludy času nočního a mezi jinými podoba osoby jeho, ana sem i tam po zámku jezdí, jednak na ohnivém kozlu maje okolo sebe divně laškující a křičící kočky, kozly a jiné obludy ohavné, jednak na rychlém mimochodníku, jakýchž koní obyčejně za svého živobytu při vyhlídání a lovu fraucimoru pěkného po městech Pražských užívával: pročež bylo poručeno mistru popravnímu, když tělo jeho na čtvrtě rozrušené a zakopané není hodné, aby v zemi s pokojem odpočívalo, aby vyjma je zase ven z místa jeho, na prach je upálil a popel ten do řeky Vltavy uvrhl. Což když se vykonalo,

1612 hned také i ti přistrachové noční na hradě Pražském docela přestali.

Kdo byli povědomi běhu života [illegible] Rackého, nic jim divné nebylo takové jeho skončení: [illegible] vše [illegible] kdosi velmi jemně a [illegible] v epitaphium po jeho smrti v jazyku latinském sepsaném, kteréž mi spolu s jinými pamětmi mými v čas rozptýlení našeho k zmaření přišlo.

Potom král Matiáš [illegible] Praskovskému, kamerherovi nebožtíka cís. [illegible] z Waldšteina a Bartholomějovi [illegible] vysoký poklad [illegible], nalezl [illegible] po něm [illegible] nepojímaje [illegible] kamení, perel a jiných [illegible] věcí, tak že [illegible] poklad byl [illegible]

---

22. [illegible] Matiáš vyjel z Vídně 22. d. [illegible] přijel mezi ostatní
23. [illegible] kurfiršty 23. d. máje do Frankfurta s slavným průvodem. Přední pak [illegible] král [illegible] se [illegible] se na hradě Pražském [illegible] let na [illegible] v [illegible] a [illegible] času [illegible] se [illegible] se na [illegible] Matiáše. V [illegible] nebyl.

3. [illegible] Stavové pak království českého, měvše [illegible] tu veselou novinu v známost, 3. d. června od císaře po [illegible] kuryru, byli nad tím srdečně potěšeni a [illegible] v Praze drželi na to triumf a střílení slavné s [illegible] Bohu děkův činěním, ale nad to výše vypravili k němu na poště z prostředku svého Viléma Slavatu. Kterýžto přijev do Frank-
15. [illegible] furta 15. d. června, přednesl císaři jménem všech stavův vinš jejich společný k novému úřadu císaře římského, a byl s ním od něho přívětivě a vděčně přijat. Zatím císař [illegible] se s dvo-
2. [illegible] rem svým do Normberka 2. d. července a vrátil se odtud
28. [illegible] 28. d. července zase do Prahy nazpět. Kdež jak od stavův tak i od přítomných knížat brunšvického a těšínského, vně před Prahou i na hradě Pražském vzáctně uvítán jest jakož [illegible], tak i s zvučným po vší Praze zvoněním a pouštěním po pětkráte veliké střelby.

Jest skoro k víře nepodobné, jak mnozí z předních papeženců českých, neřkuli duchovní, ale i světští velmi [illegible] a dosti špinavě o císaři Rudolfovi za příčinou majestátu [illegible] evangelickým na svobodu náboženství daného, [illegible]

a neukrytě mluvívali nejen za jeho živobytu, ale také i po 1612
smrti, zapomenuvše se nejen nad oním božským přikázáním: „Knížeti lidu svého nebudeš zlořečiti,“ ale i nad tím propověděním pohanským, že mrtví nemají, než v dobrém připomínáni býti; týž majestat lotrovským majestatem jmenujíce. Mezi jinými těmi příklady trefilo se roku tohoto v Praze, že pater Andreas Neupauer, jezuitský německý kazatel, vykládaje evangelium v neděli 2. po sv. Trojici o pozvaných k večeři veliké, kteří se vymlouvali přijíti na ni, tu materii takto applikoval: „Až do dnešního dne, prý, mnoho takových výmluv jest před rukami těch, kteří by měli katoličtí býti. Někteří z nich praví, že nemusí býti náboženství evangelické nepravé, poněvadž je císař majestatem potvrdil a k němu povolil. Ale jest rozdíl v tom, což císař povoluje, a co poroučí. Ne všecko pak pravdivé a dobré jest, co císař povoluje, nežli jest všecko pravdivé a dobré, co on poroučí a nařizuje. Císař ač k majestatu povolil, ale jej neporučil a nenařídil, jinak že by chtěl, aby jesuité také evangeličtí byli; ale musil to učiniti, aby s většího krveprolití sjíti mohlo. Ku příkladu, císař tomu povoluje, aby všecky svobodné kuběny (s odpuštěním), proti všem právům zde v Praze bydlící, trpíny byly a hřích ten zjevně provozovati mohly, snad proto, aby jiných poctivých lidí příbytkové, manželky a dítky před lotry s pokojem zůstávali; nežli aby to císař poroučeti měl, toho není, jinak chodilo by k nim mnoho poctivých lidí. Čím tedy méně dotčených kuběn privilegia jsou pravá, a ony se na ně bezpečiti mohou, tak málo sluší se bezpečiti na majestat, jako také na religionsfrid v říši; nebo oboje oštipy a špísy jest vymoženo.“—

Okolo týchž časů, když Jan arcibiskup Pražský na svých gruntech lidi poddané všelijakými prostředky, jako vězením, peněžitou pokutou, zápovědí manželstva i jinými útisky ku papeženskému náboženství nutil, v jednom městečku skrze své osoby přísežné i toto před sebe vzal: poněvadž v zimě sedláci nechtěli se obrátiti a do papeženského kostela choditi a přijímati tam; tedy času letního zapověděl dobytku jich pastvy, tak že několik téhodnův ani svinského, ovčího ani hovězího dobytka vyháněti na pastvy nesměli. Týž dobytek, nemaje potravy, hladem ve dvořích řval, pročež mnozí z nich raději se duší svých opovážili a pro lítost dobytka přijímali pod jednou. Z čehož dotčení sedláci učinili sobě potom přísloví, říkajíce mezi sebou, že jejich krávy, volové, telata a svině jsou učenější, nežli jezuiti a kněží papeženští; protože tito do nich několik let pořád daremně kázali a víru římskou cpali, nemohvše z nich katolikův nadělati, ale dobytek jejich že ve čtyrech nedělích víře té je vynaučil. —

1612 Mezitím přijelo do Prahy k císaři Matiášovi 16. d. října
16. říj. dvoje poselství, perské a moskevské. Onen vyhledával toho při císaři, prose pro kříž Jež. Kr., aby s Turkem válku otevřenou vedl; pakli by nemohl toho obdržeti na něm, že i perský král učiní pokoj s sultanem, poněvadž ten pokoj křesťanský zavřín byl na onen čas s velikou škodou a záhubou jeho i celého perského království. Načež dostal odpovědi takové: Ačkoli císař vinšuje sobě s králem zůstávati v tom dobrém přátelství a srozumění, jakéž bylo předešle mezi bratrem jeho, nebožtíkem Rudolfem, cís. a ním; však aby měl další válku vésti s Turkem, to že mu na ten čas učiniti možné není, jak pro domácí roztržky v Uhřích, tak ovšem i pro kurfiršty a knížata říše, bez jejichžto vědomí a vůle nemůže nic toho bráti před sebe. Pročež aby sám král mezitím vedl válku s sultanem, až by císař s říší jemu také ku pomoci přispěl. Ale potom s toho sešlo, když Peršan udělal s Turky příměří na několik let. —

Moskevskému poslu, kterýž žádal císaře, aby je s Polákem co nejdřívěji smířil a vlast jejich hodným knížetem a pánem opatřiti pomohl, stalo se zakázání, že císař o jedno i o druhé chce se postarati, aby velikému knížetství nějak příhodně zpomoženo býti mohlo.

S tím odjeli obojí zase z Prahy, jeden každý cestou svou, Moskvan k Hamburku a Perský do Gdanska. Císař pak s císařovnou a s dvorem svým hnul se na zimu z Prahy do Vídně, kdež ho Rakušané nad míru slavně uvítali. —

3. 4. a Okolo týchž časů v království českém ukazovala se po
5. pros. několik dnův na obloze nebeské nová kométa; třetího pak, čtvrtého a pátého dne prosince spatřili ji lidé v Praze v bílední, třpytící se bíle co diamant, protože sluneční světlo hrubě ztemňovalo její plápolání.

1613.

(Orig. díl VIII., str. 109.)

1613 Čím dále, tím zřejměji a svobodněji pronášeli se papeženci v Čechách, zvláště po smrti císaře Rudolfa, co dobrého mínili by jak o majestatu, tak i o celém náboženství evangelickém. Nebo ačkoli místodržící a nejv. úřed. a soud. zemští náboženství římského impressorům Pražským i jinde, bylili kde kteří, aby žádných nových kněh, leč by je prv J. M. C. a v nepřítomnosti J. M. místodržícím do kanceláře české ukázali, a odtud k tomu dovoleno bylo, netiskli, proti jistému snešení sněmovnímu přísně zapovídali; podtím však své straně všelijaké spisy proti straně pod obojí, plné pohrůžek,

kaceřování a netoliko svědomí, pravdy duchovní, ale i poctivosti světské a hrdel odsuzování tisknouti dopouštěli. Aniž to mělo svůj původ toliko z lidí nějakých obecních, na jejichžto řeči, spisy a činy by se zvláštně ohlédati potřebí nebylo; nýbrž co kněží a děkanové neb jiní vyšší na potupu vší strany pod obojí na kázáních i jinde mluvili, psali neb vůbec tisknouti dali, k tomu prelati, opatové až i sám arcibiskup netoliko povolovali, ale i zvláštními psaními toho doličovali beze vší nejmenší od nejv. úřed. a soud. zemských a J. M. C. místodržících jim v tom překážky činění. 1613

Z počtu takových bouřlivých spisův vyskytl se v roce přítomném traktat pod smyšleným jmenem Vítolida Poskoka znovu tištěný. V tom dostaven byl i přídavek některých důležitých příčin, proč by nebezpečno bylo, v Augšpurské konfessí a v nově zaražené víře život konati neb skonati. Kterýž tuto položím k výstraze a usrozumění sobě zdravému lidem těm neprozřetelným, kteříž mezi konfessími, naší českou a Augšpurskou, rozdíl činiti a sebe tím troštovati smějí, že ačkoli naše česká byla by nám i s majestatem Rudolfovým na Bílé hoře od cís. Ferdinanda mečem jeho vítězným přeťata a docela kassirována, proto však že druhá, Augšpurská, nemá proč podobného překancellování se obávati, a tak že vyhnaní Čechové, zanechajíce konfessí své na straně, měli by slušně a s právem k Augšpurské se přiznávati; ješto z níže položeného přídavku porozumí se očitě, že papeženští jedné jako druhé tak mnoho sobě váží, jako funtu koudele.

Jestiť pak těch příčin podstatných v počtu 21 a znějí v sobě zcela a zouplna takto:

I. Že Augšpurská konfessí žádného základu v slově božím nemá, a o ní se nikdež ve všem písmě žádná zmínka neděje, jako o starobylé římské a katolické víře u sv. Pavla k Římanům v 1. a v 16. rozdílu: „Víra“, prý, „vaše rozhlašuje se po všem světě.“ A ačkoli nováci někdy písma užívají a do svých konfessí všívají, však to všecko jen k tomu a proto dělají, aby měli, jak obyčej všech kacířů jest, čím by nálezky své a domnělou víru zastřeli. Takť zajisté i Cvingliani, Kalviniani, Pikarti a Novokřtěnci písma užívají a tím své scestné a sobě odporné konfessí líčí a ozdobují, což však žádným jistým znamením není, jako by jejich konfessí pravé, správné, spravedlivé a evangelické byly.

II. Že táž konfessí Augšpurská apoštolskému snešení u víře hned příčně odporna jest, poněvadž my křesťané v snešení tom neříkáme „Věřím v Augšpurskou konfessí“ než „Věřím v církev katolickou neb všeobecnou.“ Že pak konfessionáři noví nesvorní a nestálí jsou, a nechtějí katolickými neb

1613 všeobecnými, než zvláštními, novými a evangelickými slouti; snešení apoštolské zjinačili a z něho catholicam t. j. všeobecnou nevážně vyklidili a místo toho lstivě a podvodně křesťanskou vložili, jak v luterianském katechismu a v Concordii viděti jest. Bylli by pak to křesťanský a poctivý kousek, každý tomu, kdo věrnost a poctivost miluje, rozumí. Všickni zajisté kacíři křesťané slouti chtějí, a podlé onoho, co spasitel pověděl: „Hle, zde jest Kristus! hle, tamto jest!“ každý kacíř zvláštního sobě Krista usmýšlí, Luteriani luterianského, Kalviniani kalvinianského, Cvingliani cvinglianského, Pikarti pikartského, Novokřtěnci novokřtěnského, Švenkfeldiani švenkfeldianského. Než všickni ti podvodní a usmyšlení Kristové jsou, jakž sv. Augustin učí: „Kacíři“, prý, „káží Krista, jakého sobě usmyslili, a ne, jakého pravda ukazuje.“ Kacíři, drž se samé věci, chcešli, atby jmeno platné bylo. Sama toliko katolická církev i věc i jmeno Krista p., spasitele našeho, má a drží.

III. Že na valném římském sněmě v Augšpurku léta 1530 držaném i hned, jak podána byla, od cís. Karla a od římských stavův vzáctně a podstatně slovem božím poražena a zavržena byla, jak slova císařská ukazují: „Ač jsme“, prý, „uradivše se prvé s učenými a v písmě zběhlými z rozličných národův lidmi tu jejich konfessí písmem sv. a evangelium porazili, však jsme tak mnoho při nich nezjednali, aby se s námi, s kurfiršty, s knížaty a s jinými stavy porovnali.“ K čemuž se také přiznává Filip Melanchton řka: „Tristi ac atroci sententia damnati sumus!“ 1. epis. ad Joh. Obernburgium t. j. žalostivou a ukrutnou výpovědí odsouzeni jsme. Z čehož dosti po vrchu leží, jak by nebezpečná věc byla, v takové konfessí živu býti a umříti, kteráž písmem sv. a evangelium poražena a od cís. Karla, jak i ode všech stavův říšských, jak se sám Filip přiznává, odsouzena leží.

IV. Že táž konfessí i obrana její všecka klamem a nepravdou vycpána jest, tak že v ní klam jako červi v zkazilém sýru hemží: to, co Lindau v své císaři Maximilianu připsané obraně až na oko patrně ukazuje. Nesmyslnost také, ohavné bludy a makavé klamy v srovnání konfessí Petr Jansen, Sas, a Ondřej Fabricius po vrchu kladou. Jaká medle to konfessí býti musí, která všecku naději svou v klamu zakládá? která se nepravdou a klamem sílí a brání?

V. Že lstivě a podvodně sepsána, zatměle a pochybně o mnohých artikulích mluví, a všecko v ní tak chytře a lapavě položeno stojí, že skůro každý pod ní podlézti, ní se zastříti a připláštiti může. Protož císař Maximilian poznav, že se ní Kalviniani chlubí, přirovnal ji kejklířskému pytlíku; a jiní

ji obecnou hospodou nazývají, do které se všickni kacíři a vrtousové scházejí. Anobrž nejpřednější artikulové, o které nyničky největší rozepře jest, v ní chytře pominuti, zamlčeni a opuštěni jsou jako: o nejvyšším biskupu, o sněmích duchovvních, o válce proti Turku, o manželství, o ceremoniích, o svátostech neb ostatcích sv., o poctě oltářní svátosti, o počtu svátostí a o jiných k těm podobných věcech. 1613

VI. V konfessí Augšpurské živu býti a zemříti, jest jak slovy tak i skutkem všecky naše přemilé předky, všecky sv. mučedníky a všecky svaté vyvolené boží do propasti pekelné nevážně a lehkomyslně odsuzovati; poněvadž se ti nikdy k Augšpurské konfessí nepřiznávali, než starou, svatou, katolickou a apoštolskou víru měli.

VII. V té konfessí umříti, jest umříti a zahynouti v hrozných a ohavných bludích a rouhání všech starých vrtousův a kacířův, kteří hned od dávna od veřejných sněmův a sv. otcův písmem božím jednomyslně odsouzeni, zavrženi a z obecnosti církve křesťanské vyluštěni a vyklízeni byli, jako Šimon čarodějník, Arius a jiní těm podobní neklidové. To pak není vzhůru do nebe k Bohu a svatým jeho lézti, než dolů ke všem proklatým a zatraceným kacířům letěti. Od čehož rač Bože každého dobrého uchovati!

VIII. Že táž konfessí, na kteréž všecko luterianstvo jako na pevném základu stojí, hned ještě léta 1530 dvanáctekráte, jak Musculus neb Myška v rozmlouvání Hercberském jistí, předělána, zvětšena, zmenšena a vždycky zjinačena, hůře udělána a tak zkřivena byla, že se žádná s druhou nesrovnávala. Kdež jest pak medle stálost, v které se nachází pravda, jistota a bezpečnost? Jestli poslední pravá a pravdivá, kterak mnozí obstojí, ješto první za nejlepší měli? Ó klame, ó novoto, nejistoto a nestálosti! kdy někdy konec vezmeš!

IX. Že se ve vší říši od léta 1530 až do léta 1572 žádná pravá konfessí Augšpurská nenacházela ani vydána nebyla. Z čehož patrno, že všecko německé luterianství 43 let vlastní, pravé a nezjinačené konfessí tak, jak cís. Karlovi podána byla, nemělo; než jiná se jakási, ač i ona od F. Melanchtona sepsaná, však od prvnější rozdílná, po říši roznášela. Nebo pravá Augš. konfessí v kanceláři Mohučské od léta 30 až do 72 zadržána ležela; kterouž tehdáž brandenburský kurfiršt vyzdvihl a potomně do agendy brandenburské pojatou vytlačiti dal, jako i chytrous do příběhů Augš. konfessí vlepil; Ondra pak Fabricius léta 72 latinskou na jevo vydal. A tak přes několik a 40 let žádný ze všech Luterianů žádného pravé Augšpurské konfessí, jak císaři Karlovi podána byla, přípisu ani v školách ani v kostelích ani v kazatelnicích ani v domích ani

1613 v knihárnách ani v rozmlouvání ani na sněmích nikdy neměl a neviděl: než jakousi sobě jinou, zjinačenou a podloženou, potomně od Filipa patrně sepsanou podávali, tou se všudy, jako by císaři podanou honosili, tou troubili, tou šňupkovali, na tu přisahali, tou papeži, kardinalům, arcibiskupům, biskupům, císařům, králům, nýbrž i všemu světu zaneprázdnění dělali, tou svět zavedli a zapletli, sobě pak nosy na píď přidělali, poněvadž se nesmyslnost jejich všemu světu zatím vyjevila, a oni se za svou lehkost i před Bohem i před lidmi styděti musí. Toť bylo přes celých 40 let beze vší jistoty a vědomosti v povětří na bůhdaž věřiti, každým větrem klácenu a od predikantův za nos vedenu býti. A slušno by v pravdě byla, aby Němci svým nepřesvatým predikantům, od kterých tak svedeni a k časné i k věčné hanbě a posměchu přivedeni byli, podlé Luterovy rady, kterou byl knížatům proti židům počal, jazyky týlem vytrhati a prsty zatínati dali, kterými tak podvodně mluvili a klamavě psali.

X. Že skladatelé Augšpurské konfessí zlořečení potvornici byli: Luter proněvěřilý, vyběhlý a vykapaný mnich, lehkověrný a prázný Franta, písma sv. paruhač, nestydatý člověk, nemotorný lhář, jenž sám tomu srdcem nevěřil, co jazykem kázal, nečistotný a svinský chlípník, jenž mnoho času s jeptiškou nestydatě živ jsa, tu obcezikal, až se s ní i oddal, a tak s velikým pohoršením a beze všeho pokání s ní až do smrti živ byl; Filip pak jen školmistr, grammatička, nestálé a vrtkavé zrcadlo; oba nehodni, aby se jim pes, neřkuce duše, svěřil. Luter, jak o něm Mathesius píše, 17 artikulů běžně ohledal a ty do Augšpurku poslal, z kterýchž Filip nechutnou odránku splácel a Augšpurskou konfessí nazval. Měli-liž jsou pak ti podvodníci všemu světu to, co by se věřiti mělo, z svého vlastního mozku vyměřovati?

XI. V Augš. konfessí živu býti neb umříti, jest v takové víře živu býti neb umříti, které se potomně sám té víry skladatel a počátečník, Filip Melanchton, strhl a Kalvinistův se přidržel, jakož také mezi nimi i zcepeněl. Proč by tedy poctivý člověk v té víře umříti měl, v které sám její počátečník nesetrval, neumřel a umříti nechtěl? O slepoto, ó pošetilosti, což jsi ty hrozná!

XII. Není ani jediného nalézti, a žádný nikdy vídán nebyl, kdo by se, mezi papeženci zle živ jsa a potom k Augš. konfessí přistoupiv, polepšil: než o mnohých se ví, kteří v katolickém náboženství dobře a chvalitebně živi byvše, v luterství, pod Augš. konfessí o všecku dobrotu a pobožnost přišli. Bohem daná od zlého života k dobrému vede; konfessí

Augš. od dobrého k zlému. K téliž spasení svého milovník 1613
sáhne?

XIII. Nelze někoho nalézti ani jmenovati, který by se v té konfessí Bohu zlíbil, svatosti a spasení nabyl. „Jest cesta“, dí písmo, „která se zdá člověku spravedliva, konec pak její vede na smrt.“ Augš. konfessí jest ta cesta, která se zdá člověku, jak mudřec píše, spravedliva, než ku konci vede člověka na smrt a na věčné zatracení.

XIV. Že Augš. konfessí nic jiného není, než splácená odránka a chodcovský plášť, z mnohých starých, zavržených a proklatých kacířství a bludů ušitý. Chodci zajisté na smetišti se kutíce, všelijaké v smětích vynešené pláce, bílé, zelené, žluté, červené, černé nacházejí, ty sšívají a pláště sobě z nich neb sukně dělají. Taková právě a tak splácená jest Augš. konfessí; Luter stará, sleželá, zavržená, proklatá, zahrabaná a ušlapaná kacířství jako na smetišti vykutil a Filipovi do Augšpurka poslal, které Filip jako nějaký vetešník sešil a konfessí, potomně Augšpurskou nazvanou, udělal. V takovou onuci a odránku ti dva odraní stupkové, Luter a Filip, s velikou hanbou a posměchem všeho světa Němce oblekli. Cís. Karel s jinými katolickými knížaty a říšskými stavy dobře tu splácenou onuci poznali, věrně a otcovsky odrazovali, zbraňovali, katolickým theologům do ní nahlédnouti, tu uvážiti, zavrci, za bludnou a kacířskou vyhlásiti dali; než nic neprospěli, poněvadž se ona některým knížatům a říšským městům zlíbila, a že v ní jako o masopustě choditi chtěli a ještě — politujž toho Bože! — chodí a choditi budou, dokud se spravedlivý boží hněv neukojí.

XV. Augšpurská konfessí jest Babilonské věži podobná a konfessionáři též věže stavitelům, kteří jakožto mudrlanti podlé katolické pravdy a pravé do nebe cesty něco zvláštnějšího, kratšího a lepšího nalezli aneb nalézti mínili, Augšpurskou totižto konfessí, chtíce tím věčnou památku získati a jako Bohu harharovati. Ale Bůh všemohoucí moudrostí svou rozumky jejich přemrštiv, je v tak hrubou nesmyslnost a slepotu uvedl, že jako nesmyslní stavitelé jeden druhého neslyší, nerozumí a neposlouchá, kluzkou a nestálou cestou chodí, na ledacos se jináč rozmýšlejí, jináč radí, jináč míní, a předce nic platno býti nechce. Tu hle spravedlivým soudem božím stojí a na sebe jako blázni hledí, divíce se, že staré katolické neb, jak je oni nazývají, papeženské náboženství, ta pravá křesťanská konfessí, v stálosti a pevnosti své trvá, v Indii se na novém světě rozmáhá a rozkládá; jich pak nové stavení vzhůru neleze. A tak ta jejich Babilonská věž Augšpurské

1613 konfessí s novým náboženstvím nevyvedená vězí a s věčnou jejich hanbou kusá a nedostavená zůstati musí.

XVI. Augš. konfessí jest jako nějaký labyrint, bloudí a scestí. Nebo jak nejméně někdo z katolíckého náboženství vykročí, hned tanec sv. Víta počne, pokoje žádného více neužije a na té cestě nezůstane, než vždycky dále a dále poskakuje. Ale čím dále poskakuje, tím bludnějším a zapletenějším bývá, konce žádného chyby a bludu svého nenachází: to, což na oko vidíme, že ti, ješto se staré katolické víry strhli a luterianství chytili, potom do kalvinství zabloudili, odtud do arianství zašli, až k posledku mezi Turky a Mohamedany přišli a po turecku se obřezati dali. Což Šmídel kalvinskému Danausovi vyčítá, řka: „Vy, Kalviniani, netoliko jste učením vaším arianskému kacířství cestu proklestili, ale také mnozí z Vás v arianství a v turectví vběhli.“

XVII. Ti, ješto se Augšpurské konfessí chytili, jsou ten lid, na který Bůh u Iz. v 2. rozd. naříká, který Boha a jeho katolickou církev jakožto živý pramen všelijakého daru a milosti opustivše, vykopali cisternu Augšpurské konfessí, která však žádné vody milosti boží a zásluh Kristových nedrží a držeti nemůže, protože slovo boží v jejich knihách na mnoha místech podobně a šibalsky změněno jest. K tomu ta nová cisterna nemá žlabův sedmeré svátosti, z kterýchž zhýralí pacholci pět žlabův t. j. pět svátostí přesekali; ostatní pak dva žlabové, t. j. křest a večeře Páně, pro svou roztržitost, rozsušeni a rozštípeni žádné jim pomoci ani potěšení nepřinášejí, poněvadž jejich predikanti na kněžstvo ani posvěceni ani povoláni nejsouce, vyschlí a bez chuti vysmáhlí, žádné moci nemají, buď hříchy odpouštěti, buď opravdovou svátostí oltářní t. j. tělem a krví p. našeho Jež. Kr. posloužiti. Z čehož pochází to, že ti, ješto jich poslouchají, jim se zpovídají a oltářní svátost od nich přijímají, žádného nikdy pokoje na svědomí svém míti a dojíti nemohou, pro jejich ustavičnou v náboženství roztržitost v víře nejistí zůstávají, a v té pokoušíni bývajíce, těžkou mysl jako i svědomí mívají, jedním slovem: svědomí je bez přestání hněte, hlode, hryze, tak že z toho v málomyslnost a potom i v zoufalství upadají, až sobě mnozí provazem, mečem a sic jináč násilně z světa pomáhají, do studnice, do řeky skákají a tam se topí. Což všecko z toho pochází, že ta jejich nová víra, Augšpurskou konfessí obsažená, vyschlou a vypráhlou cisternou jest a ani pravé, pravého slova božího vláhy, ani pravé moci a oučinku sedmerých svátostí nemá.

XVIII. Že Augš. konfessí jest a má hrubě podezřelá býti proto, že Martin Luter čertovým synem a věrným jeho tova-

ryšem jsa, z něho jakožto ležáka (incubus Latiníci říkají) počat byl, jak o něm M. Petrus Sylvius zprávu dává, s ním často a mnoho jídal, obcoval a žertoval, anobrž od něho přehádán, přemožen a vycvičen jest, tak že potomně, jak se sám Luter zná, důvodův čertových proti sv. mši, vzývání svatých, očistci, svěcení kněží a proti vší katolické víře užíval. Přiznává se také, jak se toho v stolním rozmlouvání dočteš, že s ním líhal a raději chtěl, aby ho sám čert nežli císař sklidil, jakž Aurifaber v stolním rozmlouvání „o čertu a jeho skutcích“ zpomíná, proto prý že by od velikého pána sklizen byl. Z čehož všeho dosti po vrchu leží, že Aug. konfessí a všecko německé lutrianství od čerta počátek a pojití své má, jakož pak cvinglianský a kalvinský roj od téhož kvítka pošel, jakž se k němu sám Cvingl s písem přiznává: že mu na pomoc v noci angel přišel, ale že neví, bílýli jest či černý byl. Než že by černý byl, není co pochybovati, poněvadž jasným, patrným a srozumitelným slovům Páně o pravé jeho v svátosti oltářní přítomnosti zhruba příliš odporoval, té zapíral, zapírati radil a učil. 1613 27. břz.

XIX. Že Augš. konfessí podobna jest koukoli, který pojednou vychází a hrubě se rozmáhá, jakož pak Augš. konfessí léta 30 pojednou vzešla a tudíž se všudy rozlezla, tak že se jí skůro odolati nemohlo. Než jak pojednou vzrostla a všudy se rozlezla, tak také hyne podlé starobylého přísloví: „Co brzo roste, brzo hyne,“ sama v sobě vadne, málo kdo na ni dbá, již na náklonku jest a jako pivo kysne.

XX. Že Augš. konfessí nic jiného není než lidský nálezek a štěpování to, o němž Kristus dí, že od otce jeho štěpované není; pročež také nic stálého ani není ani býti nemůže. A tak se katolici, ještto na pravdu zpoléhají, nic nestarají ani neusilují, proti ní vší moci válčiti; nebo to prohnilé a pročervivělé štěpování samo v sobě zvetchne a s hanbou klesne.

XXI. Že v Augš. konfessí umříti, jest v takovém učení umříti, které před Luterem, Melanchtonem a Kalvinem, těmi bludnými a nestálými pacholíky, nebylo nikdy; o němž sv. učitelé a naši milí předkové nic nevěděli, jehož žádný církevní sněm nikdy nezpomenul, žádný učitel neosvědčil, žádný div a zázrak nestvrdil, žádná země, žádné město, žádná kazatelnice, žádný kostel, žádný stůl neviděl. Není také ani v biblí ani v starém ani v novém kalendáři ani jediného svatého nalézti, který by Augšpurské konfessí byl a v té svatě živ jsa spasení došel. Neměloli by se tu každému srdce zatřásti, kdo by chtěl v té nové a tak nejisté víře umříti? Nebo v pravdě nová a pravému křesťanstvu nepovědomá víra jest,

1613 a, co horšího, nestálá, rozdvojená, roztržená; nemá Augš. konf. ani let ani věku, nemá jednoty, nemá čistotného slova božího, poněvadž mnoho celých kněh z písma sv. vydrápala a ostatek nevážně k svému pohodlí zjinačila; nemá svatých, nemá divův a zázrakův, nemá církevních sněmův, nemá oustně podaného učení, nemá moci, nemá jednomyslnosti, nemá stálosti, nemá jistého pravidla, nemá kázně, nemá pravdy. Uchovejž, pane Bože, aby měl někdo dobrý a spasení své milující křesťan v takové konfessí, buď ona luterianská neb kalvinská, česká neb německá, pikartská neb novokřtěnská, umříti! Ti, kteříž pohanům a zjevným hříšníkům připodobněni jsou a v království nebeském žádné ani čáky ani částky nemají, nechť v té konfessí zdechají, a ne ti, „jimž od otce nebeského s Kristem přistrojeno jest.“ *)

1614.

(Orig. díl VIII. str. 212.)

1614 Jakož jest roku lonského Jan Lohelius, arcibiskup Pražský, zvláštním dekretem císařským dosáhl k správě a opatrování svému všechněch kollatur na panstvích královských v koruně české, tak aby na ně kněžstvo dosazoval a, co by se tklo náboženství římského, k vzdělání spasitelnému lidí poddaných vše konal a řídil« z té příčiny, nechtěje býti sobě sám v cestě, aby dotčené poručení nemělo svého volného průchodu, vydal se letos opravdově v dokonalou reformací kněžstva a kollatur královských, učiniv začátek od panství Křivoklatského. Dověděv se zajisté, že v novém městě Strašecím, k hrádku Křivoklatu náležejícím, měli by kněze pod obojí, vznesl to na komoru hned před rokem při času sv. Havla a vyhledával toho při ní, poněvadž se týž nepořádný kněz na faru J. M. C. bez vědomí jeho vedral, aby komora poručila hejtmanu Křivoklatskému, Ondřejovi z Ostešova, toho nekněze odtud vybýti. Ale když hejtman z jakých pak koli příčin odkládal s tou věcí, stížil sobě to do něho arcibiskup
24.dub. po znovu na den památný sv. Jiří roku přítomného, vždy veda k tomu, aby týž hejtman tomu nepořádnému faráři i hned pryč z fary se odebrati rozkázal, tak aby on jiného pořádného na jeho místo dle milostivé vůle královské dosaditi mohl.
I zachoval[illegible] v tom komora a na poručení komory i
25.dub. hejtman, a [illegible] Strašeckým z ouřadu svého 25. d. dubna, aby toho [illegible] ničímž se nezastírajíce, neprodleně

[illegible] ky a příkrého postavení náboženských stran [illegible] dotčený spis zde celý. Red.

z fary vybyli a druhého od arcibiskupa nařízeného na ni při- 1614
jali, hledíce se tak poslušně zachovati pro ujití zaneprázdnění dalšího. A když ani po tom rozkazu úřad Strašecký nezachoval se tak, tedy arcibiskup 10. d. září dopisoval se poznovu 10. září
na hejtmana, aby se i podlé poručení, z komory k němu před některou nedělí o tu věc prošlého, a podlé ústního oznámení Václava ze Vchynic jakožto inšpektora a předního kommissaře nad panstvími královskými v Čechách skutečně při tom zachoval; poněvadž on z povinnosti úřadu svého od příštího sv. Havla túž faru Strašeckou hodnou osobou opatřiti míní. Na to poručení úřad a obec města Strašecího dali svou pokornou omluvu hejtmanu svému v pondělí, den sv. Matouše 21. září
apoštola Páně: že na to přísné dopisování arcibiskupa Pražského, že pro spasení duší svých, pro milostivou konfirmací nynějšího krále, pána jich nejmilostivějšího, již na předešlá obdarování králův českých dosáhli, v níž toho doloženo jest, že při všech těch milostech, kteréž jsou předkové jejich od let množství užívali, zůstaveni býti mají, a pro ujití nákladův té chudé obci na stěhování kněze nového k tomu přistoupiti nemohou.

Mezi těmi pak milostmi pokládali sobě i tu, že na onen čas císař Rudolf v létu 1586, když administrator a konsistoř pod obojí vznášeli naň o Strašecké, kterak vždycky prvé řádné kněží z konsistoře Pražské do obce své brávali, nyní pak toho starobylého a dobrého pořádku se strhli a sobě nějakého bludného kněze, kterýž se touž konsistoří nespravuje, oblíbili, toho předsevzetí jim neschvaloval; nýbrž v pátek po Provodní neděli téhož léta jim v tom dekretem svým poručil, aby toho kněze neřádného odbyli a jiného, kteréhož jim konsistoř pod obojí podá, přijali, poslušně a poddaně se v tom zachovávajíce: potvrdiv toho ještě druhým poručením ve středu po neděli Cantate, když na první Strašečtí zpěčovali se dotčeného kněze z fary vybýti. —

Když pak arcibiskup nedal se ničímž tím z úmyslu svého vyvésti, nýbrž předce kněze papeženského před hody vánočními bezděk jim na faru dosadil, a ten kalicha na oltáři vymazáním, ustavičným haněním a jiných věcí na potupu náboženství pod obojí a svědomí jejich před se bráním jim k tomu příčiny poskytl, že jsou Strašečtí před ním kostel zavřeli, klíče k sobě vzali a jemu odpuštění dali, jehož on však neujal: tedy potom po některém čase pro ten jich odpor uvalilo se na túž obec protivenství a nebezpečenství přetěžké, jakž na svém místě se oznámí. — Nicméně týž arcibiskup Pražský stěžoval podobným spůsobem v náboženství i své vlastní poddané. Nebo v neděli po Všech Svatých hejtman 2. listp.

[illegible] městečku arcibiskupském Hrobě [illegible] evangelického [illegible] knězstva [illegible] v tomich oddava a také má [illegible] kázaní činiti, vše proti vůli vrchno- [illegible] nemuž predikantu ty věci za- [illegible] městečka [illegible] přísného knížecího poručení [illegible]

[illegible] listopadu [illegible] od samého [illegible] k němuž přistoupiti, [illegible] mocí a vězením, jako v Praze [illegible] za mnohé neděle; bránil [illegible] když [illegible] predice dostavili, [illegible] do kostela pod jednou [illegible] evangelickému grunty zapověděl [illegible] poddané byli přisou- [illegible] mocně dovedl; učiniv [illegible] Paulusa Bonzona pohrůžku [illegible] náboženství poslouchati, že [illegible] jen privilegia [illegible] reversem od téhož [illegible] náboženství řím- [illegible] navrátil; a kdo [illegible] spěčoval, tomu [illegible] právě sobě míti [illegible] kostel přisouzený, k tomu že měl, aby [illegible] konáno až právě [illegible] když oni k tomu [illegible] pristoupiti [illegible] na svém místě při- pomene.

Když tedy podobná příkori tak arcibiskup, tak i opat Broumovský, Strahovský i jiní preláti poddaným svým pod obojí beze všeho ostychu prokazovati směli ač na panství arcibiskupském provozovalo se to soužení již od sedmi let za správy předešlého arcibiskupa Karla z Lamberka, jehož potom Bůh odnětím mu rozumu do smrti trestal: ten zajisté [illegible]je Hrobské k náboženství svému přinutiti, několik set [illegible] vojenského jim do města položil, mnohé u vězení těžkém [illegible]řil, a nemálo vdov a sirotkův, kteří se z almužen živiti [illegible]li, tím ukrutenstvím nadělal: z té příčiny defensorové [illegible]y pod obojí, nad konsistoři a akademii Pražskou zřízení, [illegible]hli se déleji tomu dívati, nýbrž sepsavše sobě šetrnou [illegible]ikací k místodržícím království českého, 23. d. září po- [illegible]im ji do kanceláře české dvorské v smyslu tomto:

Že přicházejí k úřadu jich defensorskému nejedni z ně- [illegible]rých měst a míst, stěžujíce sobě náramně, že náboženství [illegible] pod obojí dle konfessí majestatu cís. Rudolfa, všem třem

stavům pod obojí z milostivé lásky daného, a porovnání jich 1614
společného svobodně a bezpečně v kostelích všudy a na každém místě provozovati a sobě kněžími pořádnými i od konsistoře pod obojí potvrzenými jak slovem božím, tak ani velebnými svátostmi od Krista pána ustanovenými přisluhovati dáti nemohou, a to pro překážky, kteréž se jim v tom dějí, jakž se tomu všemu z přiležících spisův dostatečněji vyrozumí.

I poněvadž defensorové nikda na jiném nebyli, nejsou a bůhdá nebudou, nežli aby se v slušných a jim vyměřených mezech náležitě zdržovali a z nich nijakž nevykračovali, aniž co takového, což by k nějakému rozdvojení aneb protimyslnosti příčinu dávati mělo, před sebe nebrali: tedy že toliko toho při místodržících vyhledávají, aby z obojí strany při tom obecném snešení sněmovním a majestatu zůstávali a tím se spravovali; v čemž bůhdá že se každého času tak chovati chtějí, že s nimi i s stranou pod obojí laskavě spokojeni budou. A poněvadž mimo předešlé, straně pod obojí udělené milosti a nadepsané porovnání stavův, k zachování svatého pokoje a lásky v naší milé vlasti se vztahující, J. M. C. listem svým královským arcibiskupu Pražskému všecky své kollatury pustiti a poručiti ráčil, však s výminkou tou, jak jsou ty při sněmu léta 1609 zastíženy, a jak porovnání stavův to v sobě obsahuje: pročež že i oni defensorové s tím poníženě a poddaně spokojeni a toho, aby se tomu jako pravidlu od arcibiskupa za dosti dálo, žádostivi jsouce, místodržících v král. českém velice a přátelsky žádají, že povážíce všech těch slušných a spravedlivých příčin, arcibiskupu je v známost uvedou, ano i k tomu napomenou, aby on žádných překážek v provozování svobodném náboženství jejich křesťanského pod obojí dotčeným městům a lidem ani sám od osoby své nečinil, ani komu jinému pod jmenem svým činiti nedopouštěl, tak aby všecko snešení a porovnání jako i milostivý a spravedlivý patent J. M. C. svůj průchod míti a v své váze bez přetržení, oni pak všickni společně, totiž strana pod jednou i pod obojí, pod slavným a šťastným kralováním J. M. C. v příčině křesťanské lásky jako jednotělní s pomocí věčného pána Boha zůstávati; oni pak defensorové místodržícím všelijaké příjemné služby, načež se ubezpečiti a tím jisti býti mohou, každého času skutečně prokazovati mohli, v té celé naději, že žádost tato jich slušná a šetrná od místodržících, jež milosti a ochraně boží poručené činí, laskavě naplněna bude, tak aby arcibiskup při budoucím sněmě nějakého zaneprázdnění pocítiti nemusil. —

Ale malé opatření s tím se vším dotčeným městům a lidem poddaným objednáno, jakž se na svém místě ukáže; nebo papeženci na nic jiného již nešli, jediné aby stavům pod

1614 obojí majestat protrhnouti a v zemi nějakou krvavou lázeň zatopiti mohli. —

Němci Staroměštští náboženství evangelického dostavivše sobě na konec kostel svůj, v domě Komedkovic v rynku Starého města Pražského ležícím založený, drželi posvěcení jeho 5. d. října s velikou slávou u přítomnosti mnohých osob hraběcích, panských i jiných lidí vzáctných, nazvavše jej kostelem Spasitele světa.

1615.

(Orig. díl VIII. str. 328.)

1615 V království českém podlé rozepsání císařského držán sněm obecný generalní na hradě Pražském v pondělí po sv. 15.čvn. Trojici a zavřín téhož léta v sobotu po sv. Jeronymu při pří- —3.říj. tomnosti císaře Matiáše.

I ačkoli měli k témuž sněmu dáti se najíti mimo vyslané z zemí k témuž král. českému přivtělených i plnomocníci a poslové jak z Uher tak i z arciknížetství rakouských a postaviti na místě dokonalé sjednocení mezi sebou vespolek; však poněvadž ani jedni ani druzí toho neučinili, ani čehož toho ani při císaři ani při stavích téhož král. nevyhledávali, z té příčiny také z toho artikule sešlo, a jmenovaní stavové toliko sami s císařem, králem svým, snesli se o jistou defensí, o obhajování země v čas nenadálé potřeby.

Při témž sněmě páni, rytířstvo, Pražané, horníci a jiní vyslaní z měst, všickni tři sjednocení stavové téhož král. českého, pod obojí tělo a krev pána našeho Jež. Kr. přijímající a k konfessí české se přiznávající a při témž sněmu obecném pospolu shromáždění, vyjednavše sobě o to naschvále audiencí, císaři oustně přednesli i níže psaného spisu do vlastních rukou podali, žádajíce ho poníženě za přetržení a napravení těch mnohonásobných příkoří a nátisků, od arcibiskupa a jiných předních papežencův straně jich pod obojí až dosavad prokazovaných, místodržících pak jeho z strany pod jednou k císaři za přímluvu žádali. Kterážto supplikací zněla sama v sobě takto:

„Nejmilostivější císaři, králi a pane, pane náš! Tejna V. C. M. [illegible] poníženosti poddaní nečiníme, že nám všem [illegible] pod obojí, při nynějším sněmu pospolu shromáž- [illegible] defensorové, od nás nad konsistoří a akademií [illegible] volení, v známost uvedli jisté stížnosti a [illegible] od nejedněch měst a osob v tom času na ně [illegible] proti zřejmému a patrnému textu v slavném [illegible] na svobodném provozování náboženství na-

šeho křesťanského pod obojí a vystavení kostelův, jako i v tom 1615
vzáctném porovnání mezi stranou pod jednou a pod obojí, tudíž i v sněmovním snešení obsaženému, od některých toliko, duchovních i světských osob pod jednou veliké útisky a překážky v provozování téhož náboženství se činí, nás přitom za radu a naučení, jak by se v tom chovati měli, žádajíc, jakž tomu z příležícího poznamenání týchž stížností šířeji milostivě porozuměti moci ráčíte. I ačkoli jistě neradi jsme o takové překážce uslyšeli, a jako věrní poddaní V. C. M., kdyby toliko možné bylo a nás k tomu nevyhnutelná potřeba naše i vší strany pod obojí nenutila, toho z srdce rádi vznešením naším ušetřiti chtěli, vědouce o tom dobře, že nynějšího času mnohými znamenitými, všeho křesťanstva se dotýkajícími potřebami vysoce zaneprázdněni býti ráčíte: avšak z příčin dostatečně a s pilností od nás považených, a zvláště že jste nadepsaný majestat i to vzáctné porovnání podlé jiných království tohoto přivilegií, milostí, svobod, práv a chvalitebných dobrých pořádkův a obyčejův milostivě schváliti a potvrditi ráčili, toho jsme nikoli pominouti nemohli; ano také proto, aby jste milostivě poznati ráčili, že se na to podlé nejvyšší možnosti vydáváme, aby se žádnému z strany pod jednou, duchovním ani světským, od naší strany hned žádné menší ublížení a překážka nedála, jakž jest se to pak až dosavad z milosti boží naším vědomím nestalo a bohdá se také i napotom nestane, jsouce my toho srdečně žádostivi, abychom pod slavným a šťastným V. C. M. kralováním v stálém a trvanlivém pokoji v naší milé vlasti zůstávali, a straně pod jednou všelijaké náležité přátelství jako spoluoudům našim a jednotělným upřímě prokazovali, v lásce, v svornosti a dobrém srozumění s ní byli, nepochybujíce, že z druhé strany větší díl strany pod jednou takovéhož úmyslu k naší straně tolikéž jsou. Neb tím sv. pokojem a láskou upřímou jeděněch k druhým V. C. M. krále a pána našeho nejmilostivějšího vlastní náležité potřeby ochotnou myslí se fedrují, což jsme při tomto nynějším sněmě spolu s pány pod jednou na sobě dostatečně dokázali.

Toto pak naše poddané vznešení, kteréž však bez ublížení slavného majestatu našeho, porovnání společného i sněmovního snešení, zůstavujíc ty všecky věci v svém nepromě-nitelném spůsobu a váze, z nichž my také nevystupujeme a na protržení tak slavných a velikých milostí a dobrodiní dobrým svědomím vystoupiti nikoli nemůžeme, činíme z nevyhnutelné potřeby a příčin k tomu nám daných.

Mezi kterýmižto stížnostmi dvě jsou nejpřednější. Jedna z strany Hrobských, arcibiskupa Pražského poddaných, kteříž

1615 jsouce od starodávna náboženství pod obojí a k nám v ten sněm veliký oni přistoupivše, k konfessí naší české a konsistoři pod obojí se přiznali, jest jim týž arcibiskup kostel jich na vlastní groš vystavený, do něhož jsou také pořádného kněze od administratora a konsistoře naší dolejší potvrzeného uvedli, zapečetiti dal a tak náboženství naše v něm provozovati zbránil.

Druhá, že týž arcibiskup na mnoha místech na panstvích V. C. M. v městech, v městečkách a vesnicích kněží našeho náboženství vybyl; ješto nad paměť lidskou jsou vždycky pod obojí kněží od konsistoře dolejší naší v týchž místech dosazováni bývali. On pak proti tomu jiné kněžstvo pod jednou dosadil, pročež ubozí lidé poddaní úpějíc a žalostivě, co jest se jim proti starobylému způsobu a majestatu i vzáctnému porovnání našemu s stranou pod jednou jako i sněmovním snešením stalo, naříkajíc, že brzké a spravedlivé v tom opatření pro poslední boží soud žádají. V čemž V. M. C. viny nedáváme. Neb ačkoli, nejmilostivější císaři, ráčili jste arcibiskupovi kollatury na všech panstvích V. C. M. v království tomto svěřiti a v moc uvésti, však se stalo nepochybně na jeho vyhledávání a prosbu a již po majestatu výš dotčeném, od V. C. M. potvrzeném, a k tomu s touto znamenitou výminkou: aby dosazování kněžstva na též kollatury a fary dálo se tím spůsobem, jakž při sněmě léta 1609 zastiženy byly, a jak porovnání mezi stranou pod jednou a pod obojí učiněné to v sobě obsahuje. Čímž V. C. M. toho při témž majestatu a porovnání milostivě zůstaviti ráčili, z čehož jest týž arcibiskup vykročil.

Zatím také druhá veliká stížnost od opata Broumovského jest tato: že lidem poddaným klášterským, totiž městu Broumovu, stavení kostela jich bránil, nechtěv jim dopustiti, aby v dostaveném náboženství křesťanské pod obojí vykonávati měli. Což oni také na defensory nejednou vznášeli a za opatření snažně prosili. A kdyby v tom časně opatřeni nebyli, jsouce v tom městě lidé na větším díle pod obojí, mohly by odtud mnohé nesnáze a V. C. M. častá zaneprázdnění činěna býti.

Jiným pak dalším stížnostem V. C. M. z téhož poznamenání šíře vyrozuměti ráčíte. Což jest nám s podivením, že týž arcibiskup, opat a jiní takové věci, čelící proti často jmenovanému majestatu, porovnání i sněmovním snešením před sebe bráti smějí, ješto o jiných pánich pod jednou toho nesmýšlíme, aby nám majestat náš a porovnání své jinačiti a odnímati měli. Čehož bychom byli vděčni, aby nadepsané osoby poddané své při tom, k čemu právo mají, v příčině provozování

svobodného bez utiskování náboženství, též stavení kostelův na každém místě bez překážek pokojně zanechali. 1611

Za kterýmižto příčinami chtíc rádi všelijakým budoucím zaneprázdněním, nesrozuměním a záštím se vyhnouti, předcházejíc to, k V. C. M. jakožto králi a pánu našemu nejmilostivějšímu poníženě se utíkáme, a podávajíc V. C. M. pro lepší vyrozumění výtahu z téhož majestatu, z porovnání našeho i z sněmův ano také konfirmací V. C. M., podlé toho V. C. M. snažně za to prositi nepřestáváme: že nás a všecku stranu pod obojí, kteráž se k konfessí české přiznává, při nadepsaném majestatu od V. C. M. potvrzeném, při porovnání a sněmovním snešení, léta 1608 i také 1610 učiněném, milostivě zůstaviti, při tom chrániti a při nadepsaných, arcibiskupu a opatu Broumovském, a jiných v témž poznamenání doložených osobách to dostatečně nařiditi poručiti ráčíte, aby nám téhož majestatu a sněmovního snešení i také porovnání, na svobodné provozování náboženství svědčícího, nerušili, stavení kostelův, užívání kněží pod obojí, k konfessí české se přiznávajících, a tak provozování svobodného náboženství nepřekáželi, nebránili, lidí poddaných od náboženství pod obojí neutiskovali, bezděčně k náboženství jinému vězením neb jinak nepřinucovali. Neb jestliže by se toho od týchž lidí duchovních i světských nezastavilo a od takových útiskův v náboženství neb zabraňování stavení kostelův přestáno nebylo; tehdy bychme, vyhražujíce však vysoce vlastní osobu V. C. M. krále a pána našeho nejmil., na opatření, týmž majestatem a snešením sněmovním vyměřené, proti tomu každému buď z duchovních neb světských lidí nastupovati přinuceni byli.

Ale jsme té ponížené a poddané k V. C. M. jakožto nejvyšší milostivé vrchnosti, pokoje, řádu a práva ochránci naděje, že k tomu přicházeti dopustiti neráčíte; nýbrž že nad námi a vší stranou pod obojí, věrnými a poslušnými poddanými svými, milostivou ruku držeti a podlé vyměření slavného majestatu našeho nás tolikéž milostivě zachovati a tímto sněmem prvé, nežli by relací sněmovní se stala, to aby jednomu každému vědomé bylo a do tohoto sněmu vešlo, milostivě opatřiti a naším nejmilostivějším císařem, králem a pánem každého času býti a zůstati ráčíte.“ —

S tím však se vším stavové pod obojí pro překážku některých z týchž místodržících královských pod jednou — kteřížto odměsivše se od jiných nejv. úřed. a soud. zemských, předtím hned v létu 1611 v příčině stavení kostela v Broumově císaři Rudolfovi zdání své, podepsavše se v něm N. N. nejv. úřed. a soud. zemští království českého, nad dotčenou věcí pospolu shromáždění, učinili, že by lidé poddaní k sta-

1615 vení kostelův podlé majestatu práva míti neměli — ač začasté o skutečné v té své supplikaci opatření při císaři sollicitovali, naprosto ničehož při něm dovolati se nemohli, až teprva v létu 1616 při odjezdu jeho z království českého do Vídně, jakkoli stavové všickni při tomto sněmé jeho za to poníženě prosili a na týž spůsob ty veliké a znamenité sbírky do pěti let mezi sebou svolili, aby císař spolu s císařovou z mnohých důležitých příčin osobně residenci svou v král. českém mezi nimi, věrnými a poslušnými poddanými svými, pokudž nejvýš možné, stále byl a zůstával.

A jakož všickni tři stavové téhož král. českého vzali toho jistou zprávu, kterak před lety čtyrmi, když kurfirštové v městě Normberce pospolu byli a o budoucí volení krále římského uvažování měli, že jsou krále českého vyslané k žádným radám mezi sebou připustiti nechtěli: ano také v městě Frankfurtě, když již k takovému volení přišlo, a kurfirštové i vyslaní jich více nežli dvě neděle pořád rozdílné rady a uvažování mívali, však že v tom čase císaře Matiáše jakožto tehdáž již českého krále a předního kurfiršta světského pomíjeli, ani tu na žádnou protestaci a připomenutí jim od krále činěné o právo krále českého kurfirštské se neohlédali: pročež, ponévadž by to zjevně proti zlaté bulli cís. Karla IV. čelilo (neb král český netoliko při volení krále římského, ale i při všelikých jiných kurfirštských radách a uvažováních bývati moc má) stavové, poznávajíce v tom potřebu velikou býti, aby při budoucím sněmě říšském ten artikul od císaře a kurfirštův bez umenšení práva a slavnosti krále českého na jisté míře postaven byl, dali tímto sněmem nejvyšším úřed. a soud. zemským to v moc, aby skrze jisté vyslané stavův jmenem království českého při císaři i při kurfiřtích práva krále českého v té příčině vyhledávali a zastávali. V čemž zakázal se císař stavům, že jakožto již z milosti pána Boha všemohoucího římský císař nad tím, což tak králi českému spravedlivě náleží, ochranlivou ruku držeti a tolikéž sám jakožto český král království toho se ujímati chce, tak aby při tom všem, čehož jsou od starodávna nad pamět lidskou vedlé zlaté bulle i jiných slavných obdarování předešlí králové čeští v užívání bývali, toho také i budoucí králové užívati a při tom zůstaveni býti mohli.

Dále snesl se císař s stavy na tom: co by se kdykoli věcí jich českých dotýkalo, to aby český král dříve, nežli by se v čem tom jaké nařízení stalo, vždycky napřed s nejv. úřed. a soud. zemskými a radami českými, do které by expedicí právní která věc náležela, uvažoval a jim jakožto těch věcí povědomým a povinnosti na to majícím se dověřoval, tak aby

všelijaké nedorozumění, spletkové a naříkání minouti, a starobylý dobrý obyčej zachován býti mohl. 1611

A jakož jsou sobě stavové i to ku paměti přivedli, kterak vzáctní předkové jejich, snaživše se jazyk a národ svůj český vzdělati, rozmnožiti a zachovati, a soudíce to, *že s zahynutím jazyka českého i národ český i jmeno Čechův by zahynouti musilo,* bezpochybně příkladem národův těch, kteříž, chtíce sobě spůsobiti u národův jiných slavné jmeno, netoliko sami v zemích svých jazyk svůj přirozený sobě zostřovati hleděli, ale i od sousedův svých, s nimiž v přátelství a nějaké smlouvy vcházeli, toho při nich mezi jiným obzvláštně, aby jazyku jejich se učili a v zemích svých užívali, žádali, — to za právo nařídili, aby před soudy v tomto království jinak mluveno a pře vedeny nebyly než jazykem českým.

Což pak při předcích našich, kteříž jsou tak na vlast svou jakožto praví její synové laskavi a vzdělání národu i jazyka svého žádostivi byli, vysoce chvály hodné a potřebné jest, tak že naproti tomu při mnohých nynějších obyvatelích království tohoto, potomcích jejich, nemůže se než tupiti, že šlépějí předkův svých nenásledují, více se na uvedení do vlasti své milé všelijakých cizích jazykův a národův vydávají. Čemuž kdyby jednou časně v cestu vkročeno nebylo, že nemohlo by naposledy to než s velikou záhubou i utištěním národu našeho českého býti.

Jakož pak na oko se spatřuje, že vždy více a více do země cizincův přibývá, kteříž se v ní usazují, své živnosti a obchody vedou, velikých statkův docházejí, na ouřady rozličné, obzvláštně v městech, v městečkách, do rady, mnozí neumějíce tří slov českých, stranám česky své věci přednášejícím nerozumějíce a práva království tohoto povědomi nejsouce, dosazováni bývají; ano i v mnohých místech tohoto království před soudy a v místech radních jazyky cizími, což patrně čelí proti zřízení zemskému B 32, i také proti výš připomenutému předkův našich nařízení, že mluví a pře vedou. Ano i na nejedněch kollaturách stavův, k kterýmž však lidé poddaní osadní, větším dílem mimo jazyk český jiného žádného neumějící, náležejí, kněží cizozemci, jazyka českého neužívající, se dosazují a chovají; ješto tomu na odpor žé neslyší se, aby Čechové z země jinam se táhnouti, osazovati, kdekoli u cizích národů podobného pohodlí a fedruňku užíti, a kde ve které cizí zemi jazykem českým buď při právích mluveno aneb v kostelích slovo boží kázáno býti mělo. Odkudž zřejmé jest, že Čechové ubývati a cizozemcův do král. českého zhusta přibývati musí. A protož na tom císař s stavy jednomyslně se snesl:

1615 I. Aby všickni ti, kteříž z cizích zemí posavad do král. českého buď za obyvatele do země aneb do měst za měšťany přijati jsou, děti své i hned z mladosti jazyku českému povinni byli dáti učiti, tak aby jsouce v Čechách rodilí a zrostlí, toho, že Čechové jsou, poněvadž jeden národ od druhého ni čím tak jako jazykem rozeznán býti nemůže, skutkem dokazovali.

II. A aby děti cizozemcův, také v nově posavad do země přijatých, větší příčinu k učení se jazyku českému měli: protož aby dědicové obojího pohlaví vyšších i nižších stavův, kteříž by jazykem českým dobře mluviti uměli, po smrti rodičův svých napřed před jinými v statcích pozemských dvojnásobně dědili, a tak jim raději statkové pozemští zůstávali; jiní pak, kteří by česky neuměli, aby na penězích neb jináč díly své přijíti a na tom přestati povinni byli.

III. Na potomní však a budoucí časy od zavření tohoto generalního sněmu aby žádný cizozemec, kterýž by jazyku českého neuměl a potřeby své v něm srozumitelně přednésti nemohl, do země za obyvatele ani do měst za měštěnína žádným spůsobem přijímán nebyl, nýbrž aby každý ten, kdož by toho, aby do království přijat byl, žádati chtěl, nejprvé se jazyku českému naučiti povinen byl, a když by se naučil, tu teprv aby mu se toho dostati mohlo a prvé nic; však s touto přitom znamenitou výminkou: aby žádný takový v nově do země přijatý cizozemec ani děti jeho do třetího kolena na žádné úřady zemské neb městské i jiné, ani také do žádných soudův dosazován nebyl; a to jak proto, že není možné cizozemcům tak rychle všech zvyklostí a obyčejův zemí svých, v nichž zrozeni jsou, odvyknouti, aby snad jsouce v nějakých povinnostech potřebováni, něco takového do země a dobrých pořádkův našich nevtrušovali a právům království tohoto, podlé nichž samých obyvatelé české země souzeni býti mají, tak naspěch rozuměti a se naučiti; tak ovšem i proto, aby starožitní Čechové jakožto praví, vlastní a přirození vlasti naší milé synové před týmiž v nově do země přijatými cizozemci jako nějakými pastorky jejími většího fedruňku a odměny za věrné a platné služby králi a království činěné užíti mohli. Ano i jiní, vidouce při dětech odměnu zasloužilosti otcovské a nadějíc se téhož i při synech svých, tudy aby jako ponuknuti byli, tím ochotněji v potřebách obecných se potřebovati dáti a nižádné péče a snažnosti k vzdělání obecného dobrého sobě neleňovati.

IV. Nicméně jak při sněmích též při soudech vyšších na hradě Pražském, tak i ve všech městech a městečkách J. M. C. a Její M. králové, též panských, rytířských, městských a du-

chovních při právích nemá jinak mluveno, pře vedeny, slyšány, příčiny přijímány a souzeny býti, než to vše jazykem českým. 1615

V. Tolikéž v těch farách, kostelích neb školách, v kterýchž jest před lety desíti slovo boží jazykem českým kázáno bývalo a dítky témuž jazyku českému se vyučovaly, aby to nyní ještě i budoucně v tom předešlém dobrém spůsobu zůstávalo, a jiní cizího jazyku správcové školní, kněží a kazatelové, kteříž by česky neuměli a nekázali, tam uvozováni a dosazováni nebyli, v nově však vystavené kostely a školy v to nepotahujíc. A jestliže by kde od těch nahoře jmenovaných desíti let tak v nově na takové fary neb školy Němci dosazeni byli a cizím jazykem kázali, tehdy aby všickni do nejprv příštího sv. Jiří odtud vybyti a na místo takových kněží, kde pod jednou, tu od arcibiskupa, a kde pod obojí, tu od administratora, i také správcové školní Čechové dosazeni byli. Pakli by se toho od kterýchkoli kollatorů do toho času nestalo, tedy aby jeden každý z nich pokuty patnácte set kop gr. čes. propadl na tento spůsob: jeden díl tomu, který by to vyhledal, druhý k zemi a třetí do špitálu. A ten, ješto by to vyhledal, vznášeti má tu věc do soudu komorního, a týž soud komorní žádných hojemství straně pohnané dávati nemá, nýbrž hned strany vyslyšeti a spravedlivou výpovědí poděliti, škod pak mezi nima vyzdvihovati nemá.

VI. A jakož jistá zpráva se činí, že by některé osoby z stavův i také lidu obecného mezi sebou se zavázaly, aby při shledání jich společném žádný jazykem českým nemluvívaly, což na veliké zlehčení jazyka českého se vztahuje; protož jsou se stavové s císařem o to snesli tak: kdož by koli ten byl, a jsa obyvatel království českého jazykem českým, uměje jej, mluviti nechtěl a jiné též od mluvení českého odvozoval, aby v zemi trpín nebyl, nýbrž v půl létě pořád zběhlém ven z země se vystěhovati povinen byl. A pokudž by toho neučinil, aby jako rušitel obecného dobrého dále žádných práv a svobod král. českého užívati nemohl.

VII. A naposledy poněvadž se ještě to vyhledalo, že v některých místech v král. českém, zvláště v městech Pražských, německého národu lidé obcí německou se jmenují, ješto v témž království o žádné jiné obci mimo obec českou se neví a jak od J. M. C. tak ani od slavné a svaté paměti předkův J. M., králův českých, nikda vysazena ani dopuštěna nebyla a není, ani v zřízení zemském a v právích král. českého žádné zmínky o obci německé se nenachází: protož na tom jsou se všickni tři stavové snesli, aby toho na budoucí časy nikoli nebývalo,

1615 a nějaká obec nová v království tomto zvláštní německou se nejmenovala, pod pokutou výš položenou. —

Při témž generalním sněmu všickni tři stavové uznavše to mezi sebou jednomyslně:

Že Václav ze Vchynic i z Tetova velikého a těžkého, v témž království prvé nikda nebývalého a neslýchaného, též zřízením zemským velmi přísně zapověděného skutku dopustiti se opovážil a o to pokusiti směl: že za živobytu cís. Rudolfa, krále a pána jak jich stavův tak i svého dědičného a korunovaného, jinému bez vědomí a vůle vší země k království českému dopomoci se zakázal a to ne z lásky a pro dobré vlasti své, ani také císaře, nýbrž z velikého ouplatku a pro vlastní zisk a užitek svůj učiniti se snažil, i tudy nynějšího krále a pána jich nejmilostivějšího k tomu přivedl, že jest jemu panství Chlumecké a Kolínské připověděl, se v tom zapsal a potomně i dal a postoupil, an to jemu Václavovi z Vchynic jakožto obyvateli království činiti nikoli nenáleželo, v moci jeho samého nebylo, aniž se od něho vykonati nemohlo a nevykonalo. Což vše že patrně čelí proti zříz. zem. A. 1. při konci. Proti kterémužto zříz. zemskému že jest on Václav ze Vchynic za živobytu císaře Rudolfa bez vůle a rady zemské a obecného sněmu nic toho před sebe bráti a tudy řečených statkův na sebe tou měrou přenášeti nemohl a neměl, an císař Matiáš ještě toho času ani sám těch statkův neměl, ani králem českým nebyl, ovšem pak o velikých závadách na těch statcích vzešlých věděti jest nemohl.

K tomu že to postoupení jemu Vchynskému stalo se na zlou jeho zprávu, ano i k velikému skrácení věřitelův a rukojmův královských i ke škodě krále a všech obyvatelův král. českého. Nad to výše že císař Matiáš ten nepořádný a podvodný zápis, v nějž byl od Vchynského uveden, nebyl povinen mu držeti proto, že ne Václav Vchynský, ale všickni tři stavové král. českého na přímluvu cís. Rudolfa z jednomyslného snešení nejprvé za čekance a potom i za krále českého jej přijali, vyhlásili a korunovali, jakž to všemu světu známé a vědomé jest. Nad to výše že Vchynský uživ takové veliké od krále Matiáše milosti, brzo potom pronesl se před některými osobami: nebudeli císař Matiáš náležitě ho traktirovati, tedy že, jakož jest mu korunu na hlavu vstavil, tak zase chtěl by mu ji s hlavy sníti. Čímž na sobě pronesl svou velikou nevážnost a oukladný úmysl o králi, pánu svém milostivém.

Nicméně když týž artikul v plném sněmě od stavův byl uvažován, měloli by jemu to dvoje panství ve dsky zemské vloženo býti, že týž Vchynský léta tohoto 1615 v pátek po

narození panny Marie při dskách zem. v světnici před přísežnými písaři promluvil o stavích slova tato: „Nyní má věc se dole mele, nedají mne tam neničky. Kdo se bude k mému dobrému přimlouvati, budu mu zase sloužiti; a kteří pak ne, budu se na nich mstíti i na jejich dětech, leč bych neumřel.“ Čímž že jest stavům král. českého zjevně opověděl proti patrnému právu a zříz. zemskému. 1615

I nemohouce též stavové tak těžkého jeho provinění pro budoucí zlý příklad snésti, to jsou za slušné uznali při tomto generalním sněmu: aby týž Vchynský z téhož přečinění svého před slavný soud zemský větší království českého obviněn a obeslán byl. K čemuž jsou stavové z prostředku svého za poručníky neb plnomocníky své v plném sněmě volili osoby tyto: Leonharta Kolona, svobodného pána z Felzu, Heralta Václava Libšteinského z Kolovrat, Jana Albrechta Křineckého z Ronova, z pánův; Jana staršího Widršpergera z Widršperku, Jindřicha Ottu z Losu, Mikuláše Španovského z Lysova, z rytířstva; Zikmunda Celestina z Freifeldu M. S. města Praž., Jana Beniciusa od Hory Kutné a Maximiliana Hošťálka z Javořice z města Žatce, z stavu městského; davše jim k tomu plnou moc pod pečetí zemskou, aby téhož Vchynského před budoucí soud zemský postní, nejprvé příští, ke dni úterním z toho všeho obvinili a to naň dostatečně na schválení práva spravedlivého provedli, opatřivše jim k té rozepři za přátely a prokuratory: Joachima z Těchonic, Adama Linharta z Nayenperku, Martina Fruveina z Podolí a Vojtěcha staršího Koutského z Jenšteina, aby túž při proti němu věrně a pilně vedli a nadepsaným osobám v tom ve všem upřímně radni a nápomocni byli.

A když jest týž Vchynský usilovav z rukou stavův a tak z měst Pražských s pomocí hraběte Bukvoje vyváznouti, pro bezpečnost týchž stavův na milostivé poručení císařské nejdříve 17. d. září byl na rathouze Staroměstském zjištěn; potom pak na ponížené jak jeho tak i manželky, bratří i přátel jeho toho při císaři vyhledávání císař tomu povolil, aby místo rathouzu v domě, jenž u Holianů slove, vedle Zlaté Trouby na rynku Starého města Praž. ležícím, v pondělí den sv. Václava v hodinu na noc, jsa do něho dovezen, s dostatečnou vartou zůstával. Pročež aby v tom arrestu do skonání pře té zůstával, jakožto člověk opovážlivý a mstitelný; statkové pak ti dva aby do sekvestru také tak dlouho vzati byli.

1616.

(Orig. díl VIII. str. 342.)

1616 Poněvadž Anna, římská císařovna a královna česká, manželka císaře Matiáše při pominulém generalním sněmě z některých jistých příčin korunována býti nemohla, tedy císař s volí stavův král. českého odložil sobě té slavnosti až do
10.led. neděle 1. po třech králích, t. j. do 10. d. ledna roku přítomného. Rozepsav týmž stavům za tou samotnou příčinou sněm na hrad Pražský, kterýž, když se stavové sjeli k němu, v pátek po třech králích začat i téhož dne náležitě zavřín jest.

V následující pak neděli jmenované korunování vykonalo se v kostele sv. Víta na hradě Pražském šťastně spůsobem a pořádkem takovým. Když byl čas k službám církevním, císař maje při sobě hlučný zástup panstva rozličného, uvedl manželku svou, královnu Annu, v oděvu královském do kaply sv. Václava. Odtud vedli ji k velikému oltáři biskupové dva, Vídenský a Pětikostelský, a přišedvše císař s císařovou před arcibiskupa Pražského, učinil k němu promluvení a přímluvu za ni jazykem latinským takovou: „Reverende pater! postulamus, ut hanc consortem nostram, nobis a Deo conjunctam, benedicere et corona regali decorare digneris ad laudem et gloriam salvatoris nostri J. C.“ t. j. Ctihodný otče! žádáme tě, aby této manželky naší, s námi od Boha spojené, požehnati a ji korunou královskou ozdobiti ráčil ke cti a slávě spasitele našeho Jež. Kr. — Po té uchýlil se císař do svého majestatu, císařová pak klečela před oltářem, až nad ní sezpívali litanii a arcibiskup zříkal dotčenou modlitbu a požehnání. Odtud popojdouc posadila se též v stolici k tomu přichystané. Zatím arcibiskup sloužil mši, a po dokonání jí přivedli biskupové pozpovu císařovou k oltáři a tu ji arcibiskup olejem posvátným pomazal, korunu, s oltáře od abatyše od sv. Jiří vzatou a nejvyššímu komorníku, od tohoto pak arcibiskupu podanou, s obyčejnými modlitbami, zpěvy a ceremoniemi na hlavu vstavil, berlu s jablkem zlatým do rukou vložil a spolu s císařem i svátostí oltářní posloužil, i co dále při té pompě za obyčej se zachovává, to vše náležitě vyřídil. Načež potom zpíváno veselé a ozdobné *Te Deum laudamus*, a po korunování nádherný banket v soudnici na paláce držán od hodiny 1. po poledni až do 4. večerní. *)

---

*) Skála uvádí z té doby také dva chronogrammy latinské:
I. BIs qVIna AVstrIaCae Praga sCeptra BoheMICa Confert,
Iani, Annae: haeC regIs Costa beata foret.
II. Annae sCeptra Pragae CoLLata BoheMICa, Costae
Caesareae, Vt IanI qVInta bIs orbe nItet.

Jakou těžkou nesnáz měli purkmistr, rada a celá obec města Nového Strašecího, jež ku panství krále českého Křivoklatskému náleží, s arcibiskupem Pražským o dosazení jim na faru městskou kněze pod jednou, o tom jest již na svém místě oznámeno s dostatkem. I bylo jim to předsevzetí jich od komory české za největší neposlušenství, puntování, zbouření a pozdvihování se zoumyslné proti králi, pánu a vrchnosti jich pravé a dokonalé, pro kteréž by v nemilost královskou, v těžkou pokutu a trestání přísné upadnouti, o všecka privilegia svá se připraviti a je potratiti měli, počteno; jakož pak i skutečně byla jim všecka privilegia, od králův českých předkům jich nadaná a od nynějšího krále potvrzená, též knihy, registra i pečeti městské odjata a na hrádku Křivoklatě složena. 1616

Primas pak Ondřej Chládek s městským písařem Václavem Noskem a tehdejším purkmistrem Adamem Hlaváčkem, též s jednou osobou Václavem Turkem, jakožto nejpřednější původové neposlušenství toho, aby se z města v jistém čase vyprodali a tuhé zápisy pod ztracením hrdel, že nikda více do smrti svých na nižádném místě takových aneb těm podobných nešlechetností dopustiti se nechtějí a nemají, na sebe učinili, nařízeno. Jeden podruh též pod pokutou ztracení hrdla z města vypovědín, jiní vězením ztrestáni a z něho tolikéž na zápisy propuštěni, a obec knězi tomu bouřlivému několik set kop míš. za škody a outraty, v pojezdech do Prahy od něho vedené, nahraditi musila. Privilegia pak ač jsou na přímluvu rad komory, jak se to premovalo, jim zase navrácena; však nejplatnější, na vaření piva se vztahující, vypuštěno, a tudy ti nebozí lidé o živnost svou připraveni a k veliké záhubě přivedeni jsou, jakž táž resolucí, jmenem císařským z komory české k hejtmanu Křivoklatskému v sobotu den sv. panny Doroty vyšlá, to vše v sobě šířeji obsahuje a zavírá. — 6. ún.

V tom poněvadž proti Václavovi Vchynskému sněmem pominulým jisté osoby ze všech tří stavův s přidáním k nim čtyr prokuratorů voleny byly, pročež i on sobě to od císaře a nej. úřed. a soud. zemských vyjednal, že Václavovi Magrlovi z Sobíšku, Petrovi Mayerovi z Letošic, Janovi Jezberovi z Kolivé hory a Beniaminovi Fruveinovi z Podolí poručeno bylo, aby od něho tu věc vedli a podlé možnosti své jeho v tom zastávali.

Když tedy jmenovaný Václav Vchynský léta tohoto v úterý po sv. Matěji apoštolu Páně, jsa obeslán před nejv. uředníky a soud. zemské k tomu dni outernímu, jest na hrad Pražský z domu Holianovského, kdež v arrestu dosavad zůstával, s hejtmany, Staro- a Novoměstským i Malostranským, na voze přijel, do soudné světnice všel a do šraňků mezi prokuratory 1.břez.

1616 své vstoupil: i přišel tu náhodou na knihu nějakou v šraňcích ležící, kterouž otevřev, před sebou na ni kříž učinil a potom mnohým známým rukou podával; za nímž také dva bratří jeho Racek a Voldřich do šraňků vstoupili a po malé chvilce od něho preč odešli. Mnich pak nějaký, kterýž s ním byl, přišedy za ním do šraňků, toho celého půl dne při něm zůstával.

Jakž desátá hodina na půl orloji uhodila, tak hned po malé chvíli z nejvyšších úřed. a soud. zemských osob v počtu šestnácte do soudu zemského zasedlo. A když Joachim z Těchonic začal mluviti od plnomocníkův, na to dávaje zase odpověd od obeslaného Ben. Fruvein, vedl k tomu obšírně, aby soud zemský pro nezhotovení sobě od obeslaného všech svědkův, z nichž mnozí v Uhřích, v Rakousích i v markrabství moravském zavedeni jsou, i jiných průvodův jeho podstatných té pře do budoucího soudu většího zemského odložil, jakž se toho dobrodiní právního i jiným v podobných příčinách dostávalo. Ale plnomocníci bránili tomu odkladu z příčin těch:

I. Že se sám v své žádosti neprávní poráží: nejdříve žádá toho, aby se nejv. úřed. a soud. zemští zaň k císaři přimluvili a spolu s císařem to, čehož tak obviněn jest, na sebe vzali, to mocí svou vyzdvihli podlé zřízení zem. A. 42; potom pak vyhledává delšího odkladu, veda tím svým obšírným mluvením, aby té těžké pře zniknouti mohl. II. Že snešení sněmovní přináší to s sebou, aby při tomto soudu konečně slyšán byl a ne odkladu nějakého užil. III. Že měl dosti prostrannosti času od soudu Svatováclavského až do postního soudu, aby se s průvody a s svědky svými k tomu přihotovil. IV. Že mu v tom žádní příkladové postačiti nemohou; neb tuto není činiti mezi osobami privátními, alebrž mezi králem a stavy z jedné a obeslaným z strany druhé, a to o hrozné a nikda skůro prv neslýchané provinění. V. Že též provinění jeho jest vůbec věc zřejmá a zjevná, k níž mnohých průvodův a odkladův potřebí není.

Když pak obeslaný vždy žádal odkladu, a přitom aby původové naň tak tuze nekvapili, ale spůsobem křesťanštějším s ním zacházeli, na to dána mu zase od nich odpověd taková: že by sice toho užíti mohl, kdyby i on na onen čas také křesťanským spůsobem s stavy a s vlastí svou nebohou byl zacházel, poněvadž on byl toho příčinou, že lid Pasovský válečný do království českého vtrhl, a tou roztržkou mnoho množství set lidu k zmordování přivedl, nejinak než jako by je sám svou vlastní rukou pomordoval.

Z těch a mnohých jiných příčin žádali původové, aby na obeslání bylo zavoláno. I vynešen na to první stran se pření potaz panský skrze nejv. purkrabího Praž.:

Poněvadž sněm generalní to s sebou přináší, aby Vchynský v jedné i v druhé při své tohoto soudu postního beze všech odkladův slyšán i spravedlivou výpovědí podělen byl; protož aby k obeslání svému stál a je na sebe i s průvody slyšeti povinen byl. — 1611

Po přečteném obeslání, jehožto summa najde se nížeji v vyměření, témuž Vchynskému od slavného soudu zemského učiněném, učinili plnomocníci své zjevné před týmž soudem zemským ohlášení takové: Že v celém průvodu svém J. M. C. králi a pánu svému nejmilostivějšímu nic nejmenšího k zlehčení mluviti, nic proti němu vésti a ukazovati nemíní a nechtějí, nýbrž že na místě všech stavův král. českého J. M. za mnohá prodloužená léta dlouhého a šťastného nad námi věrnými J. M. poddanými panování na p. Bohu všemohoucím žádají. Nežli že k tomu toliko mluviti se bude:

I. Aby stavové u jiných národův z domnění, v němž jsou až posavad byli, vyšli, jako by on Vchynský sám krále voliti, bez obecného sněmu všech tří stavův jeho korunovati a na stolici královskou dosazovati, jakž se tím na mnoha místech pochlouba1, měl, a zase, kdyby se mu dobře líbilo a zdálo, korunu s hlavy jeho sníti, jej s královského důstojenství ssaditi a jako s míčem zahrávati mohl.

II. Aby se na potomní čas žádný z stavův král. českého ničehož tomu podobného dopouštěti nesměl, a králové čeští aby zůstávali v bezpečnosti.

III. Aby těmi nenáležitě vyžádanými statky berním i kontribucím zemským nějaké polehčení se stalo.

A s tím odloženo té pře do čtvrtka nejprvé příštího. Tu ač opět obeslaný soudcův služebně pro Boha a pro odplatu i spravedlnost božskou jednou, po druhé i po třetí prosil, aby naň tak kvapeno nebylo, ale aby z milosti práva mohl odkladu jen za dva dny užíti; však plnomocníci bránili mu toho, ač i z potazu panského to jemu nalezeno, aby průvody proti sobě slyšel, a když čas bude, na ně odpovídal. A tak hned rozliční spisové, vlastní jeho rukou psaní, čteni a šestmecítma svědky, osobami stavu panského, rytířského i městského obojího pohlaví dolíčeni byli. Z nichž patrně se vyrozumívalo, jak nevážně a nešlechetně proti oboum císařům, proti soudu zemskému a vůbec proti jednomu každému se provinil, žádného sobě naprosto nic nevážil a divné věci nedůvodné, v světě neslýchané, zvláště o sv. paměti cís. Rudolfovi po smrti jeho zle mluvil, pokoje mu v hrobě nedával, tak že slušně mělo by srdce lidské splakati nad tím, že země česká takového člověka kdy zplodila. 3. břez.

1616 Ten průvod veden toho dne od plnomocníkův až do čtvrté hodiny na půl orloji; potom odloženo jím od soudcův zemských až do soboty.

5. břez. Na ten den pak Vchynský položiv se za nemocného, poslal k nejv. úřed. a soud. zemským do kanceláře omluvu svou, že pro nemoc na něho náhle přišlou nahoru přijeti a ku právu státi moci nebude a nemůže. Ale že původové nedali místa té výmluvě jeho, pročež stalo se mu před přátely a prokuratory jeho z soudu zemského vyměření takové: Ačkoli Jich M. veliké nezalíbení nad tím nesou, že jest se Vchynský v místo uložené najíti nedal, však že toho do pondělka nejprvé příštího na ten způsob odkládati ráčí: nebudeli se moci dáti vézti, ať se dá nésti, a nebudeli se moci dáti nésti, ať se dá v posteli nésti nebo vézti a v místo uložené beze všech výmluv najíti. To jestliže se nestane, že Jich M. ráčí býti na tom, jinačejším způsobem poručiti k němu přikročiti.

7. břez. Pročež dne pondělního po neděli Oculi dal se najíti do soudné světnice a doslýchal průvodu dalšího, v němž opět velký počet svědkův, osob vzáctných, ano i spisův jeho vlastních jest předkládáno a k nim od původův obšírně mluveno, vše k tomu cíli: že vlast svou dvoum rozdílným vrchnostem skrze svou obojetnost a neupřímost jednoho a téhož času prodával, je i stavy v hromadě vadil, s Pasovskými oficíry, ano i s arciknížetem Leopoldem tajné srozumění měl, cís. Matiášovi sebe za společníka vystavoval a stavy na nejvyšší řeči a skutkem zlehčoval, lidským strašidlem se dělal, až naposledy celou českou zemi pod svou vůli podmaniti sobě usiloval proti zříz. zemskému, K 37, B 25, B 49, 31, E 2, 35, K 43, 44, R 12; a to vše ne pro dobré vlasti aneb pro lásku k němu, než pro vymstění se nad cís. Rudolfem a některými předními osobami z stavův, ovšem pak pro svůj mrzký zisk.

Což vše když vedeno bylo celý ten den, naposledy plnomocníci zavřeli pře vedení své slovy těmi: A poněvadž to vše tím obesláním dostatečně provedeno jest a sám průvod za sebe mluví, že Václav z Vchynic tím, čeho se tak proti králi a proti zemi dopustil, na sebe pokuty těžké, zřízením zem. obmezené, jest vztáhl; pročež plnomocníci sebe i všecku zemi slavnému soudu zemskému k spravedlivému uvážení poroučejí.

I odloženo Vchynskému do dne druhého, totiž k outerku
8. břez. po neděli Oculi k odpovědi dání. Toho pak dne ráno okolo hodiny deváté na půl orloji udělán v soudné světnici císaři majestat, a okolo hodiny jedenácté sám císař, nesen v stolici od čtyř komorníkův svých s nejv. úředníky v majestatě svém se posadil, a soudcové zemští okolo něho.

Tu i hned Vchynský sám oustně mluviti začal k císaři a 1616
k nejv. úředníkům a soudcům zemským v rozum ten: Poněvadž jsou dne včerejšího plnomocníci, ode všech' tří stavův proti němu nařízení, žalobu svou dokonali a zavřeli, pročež maje on dnešního dne odpověd svou na to dáti; avšak považuje, s kým činiti jest, totiž s J. M. C., králem a pánem jeho nejmilostivějším, s stavy, že nechce se v žádný soud a odpovídání dávati, nýbrž že J. M. C., tolikéž nejv. úřed. a soud. zemským na milost se dává a J. M. C. a soudcův poddaně prosí, že jemu na tuto žádost milostivá a křesťanská odpověd dána bude.

Proti tomu mluveno zase k císaři a soudu zemskému od plnomocníkův toto: Že jmenovaní plnomocníci předně vinšují císaři za prodloužená léta zdraví prospěšného a nad námi šťastného panování, a z toho že krále, pána svého nejmilostivějšího, s veselou a jasnou tváří vidí, ano i že jest ráčil mezi ně přijíti a na trůn svůj dosednouti, se hrubě radují. Že pak Václav z Vchynic na sebe vinu tu ztvrzuje a na milost i nemilost se dává, proti tomu že plnomocníci praví, že on nikoli žádosti své užíti moci nebude, a to z příčin těch: I. Že jest se císař s stavy na sněmě snesl, aby tato věc slyšením a rozsudkem spravedlivým tohoto soudu k svému skončení přišla. II. Že jsou plnomocníci na něj ten artikul v sněmu položený i jiné věci hrozné a neslýchané dostatečně provedli a mezi jinými věcmi i to, že on ne pro dobré cís. Matiáše v službě se mu postavoval, než pro vymstění se nad cís. Rudolfem a pro úplatek, aby Chlumce a Kolína dostal; že této zemi odpověděl; cís. Rudolfovi, že jest lhář, mluvil; že srdce jeho jakožto svého ouhlavního nepřítele v rukou svých měl, že jest v pekle, atd. III. Proti pak nynějšímu císaři to že provinil, když jej v nenáležité zapsání sobě uvedl, omylnou zprávu mu dával, k službě se mu zakázav, podtím cís. Rudolfovi a arciknížeti Leopoldovi proti němu se zapsal. IV. Toho se dopustil, že na veliké krále, pána svého, zlehčení mluvíval, neřkuli slova ta „že on sám jest ten, kterýž císaři k tomuto království dopomohl“, ještoto toho nebylo, než stavové že císaře za krále, pána svého, rádi přijali i korunovali; ale i toto: že, co jest král, to on jest, a co on, to král, a tou tedy měrou druhým králem býti chtěl a králi se rovnal.

A když toto bylo domluveno, v tom císař poručiv se zase ven z soudnice nésti do pokojův svých pro nedostatek zdraví, přetrhl plnomocníkům řeč a provozen jest nahoru od nejv. úřed. a soud. zemských, kteříž oznámili stranám, že při brzkém navrácení svém tento spor doslyšeti chtějí. Václav pak Vchynský stoje v šrancích, dříve, nežli císař odnešen z svět-

1616 nice soudné, obrátiv řeč svou k němu, tato slova v německém jazyku promluvil: „Nejmilostivější císaři, králi a pane můj! V. C. M. pro Boha a pro odplatu boží poslušně a poddaně prosím, že ráčíte okem milosrdenství svého na mne u velikém neštěstí postaveného milostivě vzhlednouti a pro poslední soud boží, před kterým jak V. C. M. tak i já státi musíme, ke mně se císařsky a královsky nakloniti, mne sobě pro mé V. C. M. upřímně a věrně činěné služby s vynaložením pro V. C. M. hrdla i života mého i vynasazením krve mé poručeného míti, s toho velikého neštěstí retovati a mým" (to mluvil slzeje) „vždycky milostivým císařem, králem a pánem zůstávati."

Po té řeči šel k šraňku před císaře a před soudce zemské a poklonu učinil, opakuje předešlou žádost svou též s slzami. Kteréhož císař i hned dvoum, hraběti totiž z Firštenberku a komorníkovi z Meggau pozdvihnouti poručil, dav mu návěští pokynutím hlavy, že ho opustiti nechce.

Jakož pak, když mimo šraňky, kdež on stál, nesen byl, tu opět Vchynský poklonu učiniv, toho mezi jinou řečí dotekl: „V. C. M. mne dobře znáti ráčí." Načež od císaře opět kyvnutím hlavy odpovědi, že ho sobě poručeného má, dle důmyslu lidského dostal. A s tím císaře odnesli preč, a soudcové zemští ho až do pokojů doprovodili. Po malé však chvílce přišedvše zase do soudu, týž spor prvé vzniklý doslyšeli; kdežto plnomocníci, nastoupivše na pátou příčinu, proč by obžalovaný na milost a na nemilost přijat býti neměl, takto ji dále provozovali: že jest nynějšímu králi a pánu jich zjevné pohrůžky činil i celé zemi, což vztahuje se na znamenité nebezpečenství jak císařovo tak i všech stavův král. českého.

Nato čteno svědkův osm a mluveno k nim zatím: že ty řeči jeho vztahují se jedno k odpovědi zemi, druhé k urážce mocnosti královské, když tím směl se chlubiti, že se neodpovídá králem českým býti, a král že mu nic nerozkáže. Čehož že nesluší císaři ani zemi déleji mu snášeti, nýbrž aby pro ty a jiné své výstupky hrozné skutečně trestán byl. Z nichž tuto toliko někteří připomenuli, jmenovitě: Že se proti všechněm stavům postavil, o nejv. úřed. a soud. zemských prakticíroval, jak by zmordováni býti měli, z království odjel, o stavích arciknížeti, pánu nynějšímu, zlé zprávy dával; že lid Pasovský do Čech až do Prahy vtrhl, toho přední příčinou byl a rady s nimi držíval; práva a zříz. zemské rušil, totiž A 1, 8, 20, 37, L 5, a toho všeho se dopouštěl; statek stolní bez povolení zemského v zápis podvodný sobě uvedl. Kdyby tedy toho užíti a na milost i nemiost přijat býti měl, že jest se obávati, aby jak plnomocníkům tak i prokuratorům jich jakožto člověk opovážlivý a mstitelný za to vším zlým se ne-

odplacoval podlé navyklosti své. A poněvadž práva a zříz. 1616
zemské, jak takový přestupník trestán býti má jiným ku příkladu, to patrně vyměřují, anobrž i sám p. Bůh poroučeti ráčí o tom takto „Přestupníkův přikázání mých nenecháš živu býti, ale takový z prostředku lidu mého vyhlazen bude“: z těch příčin že plnomocníci jsou k nejv. úřed. a soud. zemským té naděje, že podlé průvodu na něho dostatečně prokázaného, co za spravedlivé, bude jemu od nich nalezeno. S tím poručivše sebe i celou zemi k spravedlivému opatření, řeč svou zavřeli.

Proti níž obeslaný mluvil zase takto: Poněvadž jest milostivou tvář krále, pána svého nejmil., viděl a potřebu svou před něho přednesl, jemu i soudcům na milost i na nemilost se dal, že toho všeho při tom zůstavuje, ano mohl jest proti průvodům plnomocníkův, na osobu jeho vedeným, mnoho mluviti a ukazovati, svědomí J. M. C., smlouvy, dsky zemské, svědky i jiná instrumenta předkládati; avšak že považovav při sobě toho, že činiti mu jest s J. M. C. jakožto s králem českým a pánem jeho nejmil. a s vlastí svou milou, pročež pro náležitost šetrnou slavného domu rakouského a své milé vlasti že jest se na milost i na nemilost dal a na milostivou a křesťanskou J. C. M. resolucí a Jich M. že očekávati bude; nebť milosti že užiti má, kdo ji vyhledává. Nebo že i ten pozdě kající na kříži, žádaje milosti, jí od spasitele světa užil, on pak že žádá milosti a vyhledává od vrchnosti své milé a křesťanské. Jiné věci, které proti němu plnomocníci vedli, poněvadž jen průvod svůj v nich opakují, a již to vše zůstává na trůnu velebnosti J. M. C. a Jich M.; ty že při tom zanechává a žádá milostivé a křesťanské odpovědi. Kteréž toho dne odloženo mu od soudu zemského do dne středního, a odtud potom až do pátku po dotčené neděli postní Oculi. Na kte- 11. břz.
rýžto den bylo mu přečteno v plném soudu zemském níže psané J. M. vyměření, kteréž tuto položím slovo od slova, tak jakž v kvaternu trhovém podaných na supplikací a jiných při žlutém léta 1616, v úterý po neděli Reminiscere E 7 a F 4 ve dskách zemských zapsané stojí:

„Jakož jest J. M. nejjasnější a nejnepřemoženější, velikomocný kníže a pán náš Matiáš, z boží milosti volený římský císař, uherský a český král, jakožto král český, pán náš nejmil., se všemi třími stavy král. českého na sněmě generalním léta 1615 milostivě se snésti ráčil, aby Václav z Vchynic z jeho velikého a těžkého, v tomto král. českém prvé nebývalého a neslýchaného, též zřízením zem. velmi přísně zapověděného přečinění před slavný soud zemský království tohoto obeslán a obviněn byl: k čemuž stavové z prostředku

1616 svého osoby tyto N. N. N. (viz je napřed) volili, davše jim týmž sněmem plnou moc a dokonalé právo, aby oni buď společně aneb kteříkoli z nich téhož Vchynského před nynější soud zemský ke dni úternímu ze všeho toho obeslati, viniti a na něj to, čehož se jest netoliko proti slavné paměti cís. Rudolfovi, ale také i proti J. M. C., nynějšímu pánu našemu nejmil., tudíž také i proti vlasti své a stavům král. tohoto českého buď řečí neb skutkem dopustil, provozovati, ukazovati a k nápravě jmenem a na místě všech tří stavův král. českého přivésti mohli.

Vedlé kteréhožto snešení a týmž sněmem moci dané nadepsané osoby od stavův volené tak jsou se zachovaly a jeho z toho ze všeho před týž soud zemský obeslaly, jakž též obeslání, v úterý po památce Všech Svatých léta 1615 vyšlé, to vše v sobě šířeji obsahuje. Na kteréžto obeslání když jest soudu tohoto v den sněmem uložený zavoláno bylo, po přečtení jeho nadepsané osoby průvod svůj proti V. Vchynskému jsou vedly a ukazovaly. Po zavření pak průvodův jich tu jest on V. Vchynský u přítomnosti J. M. C. jak ústně tak i skrze supplikací podanou vlastní rukou svou vznášel, žádaje, poněvadž s J. M. C. králem a pánem svým nejmilostivějším a s Jich M. pány stavy král. českého v těch rozepřech proti němu začatých v žádné odpovídání a rozepře vcházeti nemíní: protož že J. M. C. a Jich M. pánům stavům v týchž obou rozepřech se na milost i na nemilost dává a pro Boha prosí, aby J. M. C. a Jich Msti. jeho na milost přijíti ráčili, načež že od J. M. C. a Jich M. nejv. úřed. a soud. zemských milostivé odpovědi očekávati bude.

Proti čemuž co jest zase od osob zmocněných k tomu mluveno, a čím toho bráněno bylo, to jest J. M. C. jakožto král český s pány Jich M. a vladykami na plném soudu zemském slyšeti a tomu milostivě vyrozuměti ráčil:

Že jest týž V. Vchynský tu netoliko ve všech těch velikých a těžkých artikulích jak v témž sněmu generalním, tak také i ve třech o sobě na něho vyšlých obesláních, ze jmena doložených, ale i v jiných mnohých hrozných, také právy a zřízením zem. i snešením sněmovním vysoce a těžce zapověděných příčinách již po amnestii neboližto odpuštění veřejném, kteréž se smlouvou mezi J. M. C. Rudolfem a J. M. C. nynějším králem a pánem naším léta 1608 stalo, předce vždy více opovážil se dopouštěti. Obzvláštně pak že jest od někdy slavné paměti cís. Rudolfa, krále a pána svého korunovaného — dostav od J. M. milosti veliké v příčině stavu panského rodu svého, k tomu zapsav se a zavázav v létu 1610 témuž císaři od nejstaršího až do nejmladšího všeho rodu svého při něm

těl i životů beze všelijaké výminky jakýchkoli nepřátel se vší 161
mocností nasaditi, tím svým zakázáním ujistiv J. M., že od toho času zůstává vždycky J. M. C. nejvěrnější a nejposlušnější až do smrti — odstoupil a ještě za živobytu J. M. jiného pána sobě hledal a jednak o J. M. slova potupná mluvil: „že jest lhář; co mu koli připovídal, že mu toho nedržel, a jemu úřad jegrmistrský odňal, pročež on také že jest se na něm mstil, jej s království českého v létu 1611 ssadil, a kdyby jej byl při jegrmistrství zanechal, že by sám také při král. českém byl zůstal.“ A když J. M. C. vzáctné kommissaře své J. M. královské do Vídně posílal, on jsa J. M. poddaností a slibem zavázán, o té kommissí J. M. K. psal, že by to všecko podvod byl a J. M. v tom bezpečil. Tím se též pochloubal, že byv jednoho času u slavné paměti císaře Rudolfa v pokoji, když začasté J. M. odchrkával a na zem vyplýval, že jest také chrknouti a jemu v ústa vplíti chtěl. K tomu po smrti jeho nestyděl se srdce J. M. do rukou bráti, i potom před některými osobami se honositi tím, kterak se pamatuje, když byl ve dvanácti letech, byv otec jeho od téhož cís. Rudolfa před vlastní jeho osobu obeslán, že jest k nohoum jeho padnouti a klaněti se musel; čímž že jest se srdce jeho Václava z Vchynic i hned tehdáž v něm pohnulo, a to sám při sobě rozvažoval i od toho času vždycky usiloval, jak by mohl budoucně té hanby a posměchu otci jeho učiněného se pomstiti.

Potomně když J. M. C. ho za příčinou jednoho prý lehkomyslného člověka, jehož jest pro některé od něho nevážné mluvení o něm kyjmi zmlátiti poručil, před vlastní osobu svou tolikéž obeslati ráčil, chtíc jeho tím spůsobem, jako někdy otce jeho traktirovati, že jest se on v tom jináč rozmyslil a do těch heblův jíti nechtěl; nýbrž jiných cest a prostředkův se chytil, až i k tomu přivedl, že jest se nad císařem pomstil, tak že jest i to srdce jeho do svých rukou vlastních dostal, dokládaje slova tato: „Byl jsem přitom, když to mrtvé tělo otvírali, a měl jsem srdce jeho, jakožto svého a otce mého úhlavního nepřítele v svých rukou.“ K tomu že před některými lidmi i to příliš rouhavě a nevážně mluvil: „že cís. Rudolf svaté a slavné paměti do pekla se dostal a tam na vraném koni se tumluje, a Rucký, který se sám oběsil, za ním jako za pánem svým na černém kozlu jede“.

Dále pak že uživ týž Vchynský od nynějšího krále a pána našeho nejmilostivějšího mnohých milostí a znamenitých statkův dosáhv, slova těžká na velikou ujmu mocnosti a důstojnosti J. M. před mnohými osobami mluvíval, říkaje: „Co jest císař, to jsem já, a co jsem já, to jest císař“, a že císař

1616 na jeho nohou chodí; pročež aby žádný s ním ho nedělil a neloučil, a že se neodpovídá ještě králem českým býti, a že pán Bůh obyčejně děti a blázny za krále a veliké potentaty činiti ráčí, kteříž neznají, kdy své věrné služebníky rekompensirovati mají, a dají ledakomus sebou vládnouti.

Nad to výš i ta slova o J. M. C. pánu našem nejmil. že mluvil: „Já jsem jemu korunu na hlavu vstavil, a nebudeli dobře dělati, také mu ji sníti a jinému dáti můžeme; musí býti dobrý, a kdyby nebyl dobrý, udělali bychom mu jako prvnímu. A kdyby mně to pán náš nynější nezdržel, co jest mi slíbil, nechtěl bych mu ani hodiny sloužiti.“ A to že jest J. M. nejednou v uši mluvil.

A když jest J. M. C. v létu 1614 sněm obecný v městě Budějovicích rozepsati a držeti ráčil, že proti vůli J. M. takový sněm jak sám od sebe, tak i jiné navozujíc, všelijak rozvésti a zrušiti usiloval. Nicméně že i proti vší zemi, vlasti své, jest se dopustil a o ní tejné rady a praktiky míval bez obecného sněmu; stavy království tohoto že v zlé domnění při J. M. C. nynějším pánu našem i jiné osobě uvozoval, jako by toto království opuštěno býti a v nebezpečenství zůstávati mělo, a někdo před rukama byl, kterýž by J. M. o přirozená a dědičná práva připraviti usiloval, pravě a to sobě samému připisuje, že on sám J. M. k tomuto království dopomohl, korunu na hlavu vstavil, a kdyby jeho nebylo, že by J. M. posavad králem českým nebyl; ješto jest vůbec všem vědomé, že jsou všickni tři stavové království tohoto s jistým původem, povolením a k milostivé žádosti a přímluvě cís. Rudolfa jakožto krále českého, tehdejšího pána svého nejmil., z obzvláštní ponížené a náchylné lásky k J. M. na obecném sněmu z společného všech a jednomyslného snešeni J. M. nejprvé za čekance a potom po propuštění od cís. Rudolfa z poddanosti a vší povinnosti jich i za krále a pána svého dobrovolně přijali, vyhlásili a korunovali.

Tolikéž že o bezhrdlí některých předních úřed. a soud. zemských usiloval, tejné ouklady jim strojil a jiné proti nim, aby zabiti a zmordováni byli, namlouval; vůli svou nad mnoha osobami z stavův nenáležitě provozoval; na rozkaz a poručení J. M. C., jmenem J. M. učiněné, na vyměření J. M. C. místodržících a nejv. úředníkův a soudcův zemských, též presidenta a rad zřízené komory české nic nedbal; o nich někdy společně, někdy rozdílně, anobrž i o všech stavích mnohá hanebná, nemravná a oplzlá slova, kterýchž se tuto pro stud dokládati pomíjí, nevážně mluvil; jiným mnohé pohrůžky činil, a jestliže jemu předce, oč žádá, povoleno nebude, přísahou se zavázal, že bude hleděti, aby česká země zkažena a třebas s prstí

smetena byla. Až naposledy při generalním sněmu všem třem 16
stavům u desk zemských zjevně odpověděl a jiná rozličná, nařklivá, hanlivá, utrhavá a důtklivá slova na mnohých místech rozdílných před mnohými osobami jak o všech stavích, tak i o obzvláštních osobách nevinně a nedůvodně mluvíval, zvláště pak v létu 1611 málo některý den před vpádem lidu Pasovského J. M. Leopoldovi, arciknížeti rakouskému, tu zprávu dával: „Ačkoli stavové k králi uherskému a čekanci království českého jisté osoby vypravují a J. M. píší, aby sem jezditi neráčil, však že z Waldšteina, tehdáž nejv. sudí zemský a přední kommissař do Vídně vyslaný, od některých osob z stavův má jiné obzvláštní listy, v kterýchž se píše, aby sem král přijel.“ Čehož jest nebylo, a tak příčina a původ toho byl, že ten lid Pasovský, s nímž on v radách bývaje a své tejné srozumění mívaje i mnohé zakázání a fedruňky mu čině, do měst Pražských uvedl, čemuž se i sám těšil pravě: „že rád tomu vpádu bude, neb tím spíše a snáze jiného pána míti budeme.“

Skrze kterýžto vpád, jak velké a hrozné i nevinné krve prolití i zkáza a záhuba mnohých duchovních i světských lidí se stala, to všem vůbec známé jest; což on vše jen proto činil, aby se nad J. M. C. Rudolfem pomstil a tudy panství Chlumeckého a Kolínského dostal.

Přes to všecko že i s pánem Bohem, s vírou jeho svatou, s náboženstvím a tak s spasením duše své nenáležitě pohrával: byv víry katolické římské pod jednou, že touž víru svou zapíral, pravě, že on jest náboženství pod obojí; v příčinách náboženství pod obojí se dotýkajících jak při sněmu léta 1609 na hradě Praž. v soudné světnici, tak potom i dole na Staroměstském a Novoměstském rathouze mezi stavy býval, přímluvy své mezi nimi činil, a když jest o též náboženství co pilného mluviti bylo, na to mimo jiné velice tištěl a majestatu zjevně napomáhal žádati, dokládaje toho: „Kdo jest pod jednou, aby vystoupil, a kdo nevystoupí, aby z okna vyhozen byl.“ Též straně pod obojí rady dával, jak by fedruňku a přímluvy od J. M. Kr. k císaři z strany jich náboženství dostati mohli, a hned proti tomu zase k J. M. K. psal, aby toho činiti neráčil, ale do jiného času sobě toho zanechal, že tudy jiných služeb a znamenitých svolení od stavův dostati moci ráčí.

Dále také bývaje v sněmích obecných a v radách zemských, takové rady pronášel a o nich jiným rozpisoval, i proti tomu zase jinačejší rady dával. K tomu také uvedv J. M. C. pána našeho nejm. léta 1608 v zápis neobyčejný z strany panství Chlumeckého a Kolínského za tou příčinou, že J. M. K. k tomuto království dopomoci chce, a maje jej J. Msti. dle

1616 výminky v témž zápisu doložené, poněvadž jest vedlé uvolení svého k tomu přivésti nemohl, zase navrátiti, toho jest neučinil, nýbrž v létu 1611 již po nadepsané amnestii zase se na to navrátil a skrze své rozličné praktiky a pohrůžky, též jako by svému slibu a připovědi ve všem zadosti učinil, k tomu přivedl, že jemu takoví statkové dáni, v moc uvedeni a ve dsky zemské vloženi byli: ješto postoupení jich jemu na zlou a omylnou zprávu jeho, k velikému skrácení věřitelův a rukojmův J. M. krále českého, tudíž i ke škodě J. M. C. a vší země této se vztahuje, poněvadž v týchž statcích také nemálo stolního statku a zemského jest. A tak že v mnohých příčinách rušitelem obecného dobrého a odbojníkem řádu, práva a zřízení zemského byl, s p. Bohem, s vlastní duší, s vrchností i s svou vlastí i s jinými velikými potentaty neupřímě zacházel, rozdílně se zamlouval a zapisoval: naproti tomu však vše jináče činil, a to nejvíce pro svůj zisk a užitek, aby velikých statkův nabyl a zbohatl. V tom se hrubě proti patrnému zříz. zem. A. 1, 8, D. 48, 49, K. 37, L. 5. prohřešil a těžce dočinil.

I majíce J. M. C. s nahoře dotčenými pány Jich M. a vladykami plného soudu zemského to vše v svém pilném, bedlivém a spravedlivém uvážení; nejprvé J. M. C. jakožto král český z tak slavné a vzáctné krve pošlý a nejpřednější křesťanský a světský pán a monarcha, jsa víceji k milosrdenství nežli k přísnosti nakloněný, prohlídaje k mnohým a dávním službám i k nynější takové pokoře a snížené prosbě jeho V. Vchynského, nadto pak k mnohým velikým, snažným a vzáctným přímluvám J. M. římské císařové, uherské a české králové, paní naší nejmil., J. M. Maximiliana arciknížete rakouského, nyní při residencí J. M. přítomného a jiných mnohých a vzáctných lidí: z těch i z jiných znamenitých příčin jej Václava Vchynského na milost i na nemilost přijímati ráčí. A ačkoli jest se on tu těžkých a velikých i neřádných skutkův, jak se toho z výš jmenovaných průvodův a svědkův vyhledalo, proti osobě, mocnosti a důstojnosti J. M. C. všetečně dopustil, však z takové křesťanské litosti a přirozené své náchylnosti k milosrdenství ráčí jemu takové jeho proti vlastní osobě své provinění odpouštěti.

Dále pak, poněvadž jest se z týchž průvodův a svědkův netoliko to vše, což ta obeslání v sobě obsahují, ale i mnohem víceji dostatečně našlo, tak že by vedlé vyměření zříz. zemského výš připomenutého na cti a hrdle padnouti a toho obojího spravedlivě odsouzen býti a je ztratiti měl, zvlášť poněvadž se patrně tomu vyrozuměti mohlo, že to jeho na milost i na nemilost se dání proto se od něho stalo, že by on ta

svá těžká provinění, kterážto jemu přičtena a na něj dostatečně provedena jsou, nikterak odvésti nemohl; však poněvadž jest jej J. M. C. na milost i na nemilost přijíti a jemu, co proti osobě J. M. provinil, milostivě odpustiti ráčil: z těch příčin ráčí J. M. C. a Jich Msti takto v tom vyměřovati: 1616

I. Aby on Václav Vchynský vězněm J. M. C. a všech tří stavův království tohoto na zámku hrabství Kladského do smrti své byl a zůstával, a odtud aby jemu od J. M. C. a dědicův J. M. a budoucích králův českých ani od stavův království českého ani od žádného jiného nižádným vymyšleným spůsobem, jejž by lesť lidská vymysliti mohla, zpomoženo býti nemohlo a nebylo. Kdež jemu papír, peří a černidlo ani jiná jakákoli věc k nižádnému psaní od žádného člověka pod skutečným trestáním dávány a propůjčovány, a k němu dokonce žádný jiný kromě manželky jeho a syna, též zpovědníka neb doktora lékařského, když by kterého z nich pro opatření duše neb těla potřeboval, pouštíni býti nemají, a jistou vartou na témž zámku od J. M. C. i stavův společně, přísahou jim zavázáni jsouc, bezpečně opatřen býti má.

II. Aby se v témž vězení po všecken čas života svého všelijak pokojně, jakž na tak prohřešilého vězně sluší, choval, a žádných puntování, rocení, rad, praktik a jednání proti J. M. C., dědicům J. M. a budoucím králům českým, též proti stavům a obyvatelům království českého, jak všem společně tak i jednomu každému z nich obzvláštně, neužíval.

III. Co se pak statkův a panství Chlumeckého a Novokolínského dotýče se vším a všelijakým příslušenstvím, tak jakž jest je on dostal a jich v držení a užívání byl, poněvadž se to našlo, že jest sobě na táž panství tak nepořádně a neobyčejně proti patrnému zříz. zemskému od J. M. C. zapsání vyjednal, je k sobě přijal a to prvé, nežli jest J. M. C. též statky v moci své míti a králem českým býti ráčil, připovídaje za to J. M. v létu 1608 k království tomuto dopomoci, však s tou výminkou, jestli by se to nestalo, aby on takové zapsání za sebou zanechav a v létu 1611 po korunování J. M. na království toto bez vůle a vědomí stavův, jsouc v týchž obou panstvích nemálo statkův stolních a zemských, k užitku svému přivedl a týchž statkův v držení a v užívání vešel i vklad jich ve dsky zemské dostal; ješto zřízením zemským těžce zapovědíno jest, aby se nižádných postranných zápisův a puntování od žádných osob z stavův v tomto království proti J. M. C. a proti řádu a právu nedálo, a žádný aby jinému království bez obecného sněmu a všech tří stavův společného snešení nedopomáhal; ovšem pak neslušné jest, aby kdo pro svůj vlastní zisk takové věci před sebe bráti a ta-

1616 kové znamenité statky na škodu krále a země (poněvadž toho ani za paměti lidské ani z kronik a historií se nenachází, aby kdy kteří z králův českých kterému z obyvatelův království tohoto takovou milost učinili) sobě vyjednati měl, tak jako on toho jest se dočinil a dostal: — pročež se týž vklad ve dsky zemské s relací J. M., o to ke dskám zemským učiněnou, a majestat, na panství Novokolínské svědčící, vyzdvihuje, kazí, moří a v nic obrací a z desk zemských přetržen a vymazán, týž pak majestat J. M. C. zase navrácen býti má; nejináč než jako by nikda od J. M. jemu ti statkové dáni a postoupeni nebyli. Tak že on V. Vchynský s dědici a budoucími týchž obou panství i vkladu jich ani toho majestatu v ničemž dále užívati nemá a moci nebude; nýbrž ty oba statky se vším jich příslušenstvím i se všemi svršky, nábytky, tak jakž jest jich on v držení a v užívání vešel, J. M. C. předešlým spůsobem v moc uvedeny býti mají, a dáleji pod nižádným spůsobem na ně se potahovati a navracovati nemají a nemá na časy budoucí i věčné.

Z strany pak propadení cti a hrdla, poněvadž jest se jak J. M. C. tak i stavům na milost i na nemilost dal, to obé při vůli a moci stavův jakožto původcův se zůstavuje, tak že on v tom při budoucím sněmu, kterýž od J. M. C. stavům v tomto království rozepsán a s nimi držán bude, od stavův odpovědi očekávati povinen jest. Taková pak slova nařklivá, hanlivá a důtklivá proti J. M. C. Rudolfovi slavné paměti, i také proti J. M. C. nynějšímu pánu našemu nejmil., též všem stavům království českého i osobám obzvláštním z týchž stavův od něho mluvená, nejsou a nemají býti k žádné nejmenší úhoně a ujmě Jich M. slavnému jmenu a vzáctné vyvýšenosti a jich cti i dobré pověsti nyní i na časy budoucí.

Naposledy on V. Vchynský též dědicové a budoucí i všickni přátelé jeho, nebo kdokoli jiný i na místě jeho nebo jich proti tomuto J. M. C. a pánův J. M. a vladyk spravedlivému vyměření nižádným vymyšleným spůsobem nic před sebe bráti, též nad J. M., dědici J. M. a budoucími králi českými a nad zeměmi J. M. C. a obzvláštně nad stavy království tohoto, též nejv. úřed. a soud. zemskými, radami J. M. C., též nad zmocněnými ode všech tří stavův jako i nad přátely a prokuratory, kteří jsou se v čemkoli a jakkoli těchto rozepří dotýkali, je vedli i s manželkami a dětmi, též služebníky a poddanými jich a jinými všemi jakýmikoli lidmi vymstívati a nic toho, což by ku pomstě býti chtělo, řečí ani skutkem ani žádným vymyšleným spůsobem a obyčejem před sebe bráti nemá a nemají. Pakli by on V. Vchynský neb dědici a budoucí a přátelé jeho, aneb kdokoli jiný na místě jich tomuto všemu,

jakž se svrchu píše, buď na díle aneb ve všem dosti neučinil 161
a tak se nezachoval a to vše bez přerušení skutečně nezdržel neb nezdrželi, ale v kterémkoli artikuli přestoupil aneb přestoupili: tehdy má i hned on V. Vchynský i jiný každý, kdož by koli jemu v tom nápomocen byl, čest i hrdlo bez milosti propadnouti; a J. M. C. neb dědicové J. M. a budoucí králové čeští i stavové téhož království, aneb na místě stavův nejvyšší úředníci a soudcové zemští i hned beze všech odkladův po takovém přečinění ráčí a budou moci na osobu jeho i toho každého sáhnouti a jeho dáti svrchu psaným spůsobem ztrestati, v čemž se jim od nižádného člověka živého žádná nejmenší překážka činiti nemá; a Jich M. jej V. Vchynského v svou kázeň bráti ráčí.“ —

Relatorové ke dskám zemským s tímto vyměřením slavného soudu zemského vypraveni byli: Adam z Waldšteina na Hrádku nad Sázavou, Lovosicích a Hustopečkách, J. M. C. rada, komorník a nejv. hofmistr král. českého, z pánův; Kašpar Kaplíř z Sulevic na Voticích a Milčíně, J. M. C. rada a purkrabí kraje Hradeckého, z vladyk.

Ale Václav Vchynský nedlouho pamatoval na toto vyměření; nebo byv dovezen na Kladsko 18. d. března od kom- 18.břz
missarův s 50 mušketýry, dříve osmi nedělí, totiž 8. d. máje 8.květ
t. j. v neděli na pondělí v noci okolo 12 hodiny německé před vstoupením Krista pána na nebe z téhož vězení s dotčeným mnichem utekl a tou měrou tu těžkou pokutu, v vyměření jmenovanou, na sebe vztáhl.*)

O čemž zvěděvše nejv. úřed. a soud. zem. učinili o něm, nic se na to neohlídajíce, že bratří a přátelé jeho usilovali při císaři to změniti prosbou a poklonou svou poníženou, jiné tužší vyměření v pátek po sv. Medardu 10. d. června v slo- 10čern.
vích těchto:

„Poněvadž jest týž Václav Vchynský z toho vězení, do kteréhož vedlé předešlého vyměření J. M. C. a soudu zemského na zámku hrabství Kladského dán byl, kradmo se vylámal, dobyl a odtud utekl a tak témuž vyměření zadosti neučinil, nýbrž je skutečně přerušil a přestoupil a tudy čest svou i hrdlo dokonale propadl, zřízení pak zemské tohoto království o tom zjevně vyměřuje „kdožkoli čest ztratí aneb cti odsouzen bude, že takový má hned oznámen býti ke dskám zemským i ke všem úřadům, aby jemu ve dsky zemské i dvorské kladeno nebylo, ani půhonové k soudům vydáváni

*) Zde Skála dokládá: „Což dovedl sobě spůsobem takovým. Viz ostatek in Paralipomenis na str. 148.“ Kterážto Paralipomena však se dosud nikdež nenalezla. Red.

1616 nebyli, a tak jeho před žádným soudem nemají souditi, a každý s ním má se vystříhati kvasiti jako s zrádcím": protož podlé téhož zříz. zem. s povolením J. M. C. jakožto krále českého Jich Msti ráčí jej V. Vchynského jakožto již na cti dokonce padlého ke dskám zem. i ke všem jiným úřadům oznamovati.

Dále pak poněvadž on V. Vchynský té veliké milosti, která jest jemu od J. M. C. z křesťanské milosti a přirozené J. M. k milosrdenství náchylnosti a na mnohé veliké i vzácné přímluvy přijetím ho na milost i na nemilost málo sobě vážil a toho nedočkal, až by sněm držán byl, při kterémž by on jistou odpovědí, máli při poctivosti a hrdle zůstaven býti, zpraven býti mohl, nýbrž z toho spravedlivého a z velké milosti pro osobu jeho učiněného opatření z zámku Kladska obmyslně se dobyl a pryč ujel, a skrze to, aby cti i hrdla dokonce zbaven byl, zoumyslně na sebe potáhl, ješto poctiví lidé a obyvatelé království tohoto, obzvláštně pak z vyšších stavův vždycky jsou to zachovávali, že raději hrdla svá tratiti chtěli, nežli by se nad svými poctivostmi zapomínati měli; jsa on V. Vchynský člověk mstitelný, aby se nad žádným a zvláště nad některými obyvateli království tohoto jakýmkoli způsobem vymstívati a jim škoditi nemohl: ráčí také J. M C. skrze mandaty po všech krajích království tohoto nařizovati, jestli by on kde v král. tomto uptán, nalezen, spatřín a dosažen býti mohl, aby ihned buď od práva ujištěn aneb od koho jiného vzat a na hrad Pražský na náklad zemský dopraven a dodán byl, a žádný aby ho nepřechovával, mu ničímž nefedroval pod pokutou v předešlém vyměření obsaženou, totiž cti a hrdla zbavení. Což také J. M. C. v příčině nepřechovávání a dosažení osoby jeho v jiných J. M. královstvích a zemích vedlé pořádku a obyčeje to v každé zemi nařiditi a opatřiti, nic méně i jeho svatosti papežské, J. M. králi hispanskému a jiným potentatům a knížatům sv. říše o jeho velikém přečinění v známosť uvésti a toho milostivě vyhledávati chtíti ráčí, kdeby se koli on zdržoval, aby zjištěn a na hrad Pražský dodán byl.

Nad to nade všecko v této tak veliké a nikda prvé v království tomto nestalé a neslýchané věci, J. M. též s povolením J. M. C. jakožto krále českého ráčí i to nacházeti a vyměřovati: Aby téhož Vchynského a na dosažení zase osoby jeho jistá summa peněz, jmenovitě 10.000 kp. míš. zcela a zouplna nejdéleji v témždni po dodání ho z zemských peněz od osob k přijímání a vydávání takových peněz sněmem nařízených dána a odvedena byla. Pakli by kdokoli buď sám neb s pomocníky svými, nemoha jeho živého na hrad Pražský dodati a dopraviti, hlavu jeho na týž hrad Praž. dodal, tomu polo-

vice té summy, totiž 5000 kp. míš., svrchu psaným spůsobem 1616
tolikéž dáno a odvedeno bude.

A jestliže by se někdo nalezl, kterýž by předešle čehokoli zlého se dopustil v tomto království, že by skrze to čest neb hrdlo neb statek, buď všecko tré spolu nebo jedno nebo dvé z nich pro svá přečinění právně ztratiti měl, aneb již ztratil, a ten jistý že by jeho Vchynského buď živého nebo hlavu jeho na hrad Pražský dodal; tedy také i to jeho předešlé provinění, ničímž zlým nezpomínajíc, ani žádným právem neb jakýmkoli spůsobem na něj nesáhajíc, jemu všecko prominuto, a mimo to svrchu jmenovaná summa peněz dána býti má. A poněvadž toto vyměření z velikých hodných a spravedlivě uvážených příčin v věci tak těžké, prvé nebývalé, nevyhnutelně se stalo; protož to nikda více budoucně k žádnému příkladu taženo býti nemá, leč by při kom tak veliké přečinění se všechněmi těmi circumstanciemi a případnostmi uznáno, shledáno a nalezeno bylo, a ve všem této věci rovných a těžkých se dotýkalo“ *). —

Mezitím, totiž měs. máje, počala vznikati v knížectvích slezských nevole nová mezi knížaty a stavy s jedné a arciknížetem Karlem jakožto biskupem Vratislavským a Nysským s strany druhé, a to taková: Poněvadž týž arcikníže dověděl se toho, že někteří jeho poddaní měšťané Nysští měli některé řeči důtklivé o něm mluviti; i rozkázal z nich dva opatřiti vězením a jednoho ztrestati mečem.

Čehož dověděvše se knížata a stavové k Augšpurské konfessí se přiznávající, vykládali to jeho předsevzetí, že by vztahovalo se na ujmu a protržení majestatu jim od někdy cís. Rudolfa na svobodu náboženství jich daného, a ujali se jmenovaných měšťanův města Nyssy. A když král polský na žádost biskupa, švagra svého, učinil k týmž knížatům a stavům psaní pohrůžčivé, že by musil arciknížeti, s sebou tak blízce spřízněnému, v té důležité příčině proti těm jeho rebellům s lidem svým přispěti na pomoc, napomínaje jich přitom, aby témuž lidu svobodného průjezdu do země přáli, nechtějíli, aby jej sobě sám mocí udělal; tedy dali mu na to stavové s knížaty odpověd takovou:

Poněvadž oni nevědí naprosto nic o takové měšťanův Nysských ku pánu svému prokázané neposlušnosti, nýbrž místo toho že mají vědomost o tom dokonalou, kterakž týž biskup dotčenou obec i jiné poddané své pro náboženství jich

*) Týž V. Vchynský uprchl z Kladska do Polska, kdež delší čas u vyhnanství žil; později však opět do Čech se vrátiv nové pletichy strojil, jak se zdá, ve prospěch Ferdinanda II., jehož přízně požíval. Bližší zprávy o něm viz v díle Slavatově. Red.

1616 evangelické divně a nemilostivě sužuje: z těch příčin že nejsou k králi naděje té, aby na to jediné psaní arciknížete měl takový ňáký lid jim a knížetstvím jich na záhubu do země odeslati; nýbrž že to jest jen pouhé obouzení jich při něm, od některých neupřímých synův vlasti pocházející. Přes to všecko staloli by se co toho od něho, a on by tedy staré smlouvy mezi nimi a korunou polskou svévolně zrušiti mínil na patrnou škodu jak jich tak i všechněch svobodných handlův a obchodův z strany obojí; tedy že by i oni s pomocí svých spolusousedů a konfederantů musili pomysliti na prostředky ty, jak by sebe i země své před tím bezprávím náležitě chrániti a žádnému naprosto lidu cizímu průchodu a stanoviště v knížetstvích slezských nepropůjčovati a nedovolovati mohli.*)

Když mezitím Melichar Glézl, biskup Vídenský, byl za kardinala od papeže vyzdvižen, tedy papež odeslal mu co konfirmací na to biret kardinalský po jednom biskupu. Ten
16.čvn. přijev do Prahy 16. d. června, odvedl jej kardinalovi z Ditrichšteina, a on teprva na den sv. Petra a Pavla odevzdal jej Glézlovi v kostele sv. Víta na hradě Pražském při velikém oltáři s navyklou slávou a u přítomnosti císaře Matiáše i panstva mnohého, když nejdříve mši nad ním sloužil a po vykonání jí obšírnou orací neb řeč k němu o tuž věc učinil. Při čemž dálo se potom veliké troubení a bubnování.

26.čvc. Potom 26. d. července, právě na den památný Anny sv., jmenovaný posel papežský svázal císařové Anně jmenem a na místě papežském drahou a od papeže nábožně posvěcenou růži zlatou, kteráž byla mnohým drahým kamením vysázená, a při oltáři v kostele jí odevzdal. Císařová přijavši ji od něho za zvláštní svatost a dar s velikou pokorou, netoliko legata zase vzáctnými dary poctila, ale i s náležitou úctivostí od sebe propustila.

Při té růži učinil jí (papež) také latinské psaní 23. d. dubna s tím vinšem: aby Bůh jí hříchy odpustil, věrou naplnil, milostí svou chránil, všelikého neštěstí zbavil a štěstí pak v hojnosti udílel; a kdokoli bude přítomen mši té, při níž bude jí dodávána ta růže posvěcená, a zpověd svatou vykoná, tomu každému že budou za 15 let hříchové jeho odpuštěni.**)

---

*) Viz original, díl VIII., str. 356.
**) Viz original, díl VIII., str. 368 a 369.

(Konec dílu I.)

Jmena osob a míst

v I. dílu.

Š.

T.

U.

V.

